Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 1999

YLEISPERUSTELUT

1. Kansantalous vuosina 1998-1999

Talouden näkymät ovat vuonna 1999 varsin hyvät. Kasvu hidastuu Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa, mutta jatkuu nopeana suurissa Manner-Euroopan maissa. Työttömyys ja julkiset alijäämät pysyvät kuitenkin ongelmallisina useissa EU-maissa, vaikka rakenneuudistukset etenevät. Suomessa tuotannon kasvu jatkuu verraten nopeana, työttömyys vähenee tuntuvasti ja hintojen nousu on maltillista. Inflaation kehitys lähitulevaisuudessa edellyttää kuitenkin talouspolitiikalta kasvavaa valppautta talouden kapeikkojen lisääntymisen vuoksi. Aasian kehitys ja erityisesti Japanin kasvavat vaikeudet ovat uhka, joka voi kärjistyessään merkittävästi häiritä niin kotimaisia kuin maailmantalouden kasvunäkymiä. Myös Venäjän talouskehitykseen liittyy huomattavia uhkia.

Kansainvälinen talous

Maailman talouskasvu on hidastunut Aasian rahoituskriisin takia. Samalla sijoittajien riskitietoisuus on kasvanut, mutta uhka kriisin leviämisestä on edelleen olemassa. Kysynnän heikentyminen Aasiassa on alentanut raaka-aineiden maailmanmarkkinahintoja ja inflaatiopaineita läntisissä teollisuusmaissa. Yhdysvalloissa pitkään jatkunut korkeasuhdanne on taittumassa. Kotimainen kysyntä lisääntyy vielä tuntuvasti, mutta mm. dollarin revalvoitumisen vauhdittama ulkomaankaupan tasapainon heikkeneminen hidastaa tuotannon kasvua. Kokonaistuotannon kasvu jäänee Yhdysvalloissa tänä vuonna 3 prosenttiin ja hidastunee ensi vuonna edelleen 2 prosenttiin. Japanin talousnäkymät ovat heikot talouspoliittisista toimista huolimatta, ja kansantuote supistuu tänä vuonna; ensi vuonna kansantuotteen ennustetaan kasvavan 1 %. EU-maiden suhdannenäkymät ovat edelleen suotuisat.

Euron käyttöönotto vahvistaa yksityisen sektorin luottamusta erityisesti euroalueen maissa. Finanssipolitiikka tähtää edelleen julkisten talouksien tervehdyttämiseen. EU-maiden kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan tänä ja ensi vuonna 2 ½ % kumpanakin. Työttömyys pysyy edelleen suurena.

Taulukko 1. Kansantalous ja julkinen talous

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. mk	549,9	574,0	622,1	671,5	711,3
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	5,1	3,6	6,0	5,5	4,0
Työttömyysaste, %	15,4	14,6	12,7	10,5	9,0
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,0	0,6	1,2	1,6	1,8
Kauppatase, mrd. mk	47,4	44,3	51,6	58,5	59,1
Vaihtotase, mrd. mk	22,5	23,0	34,1	41,5	42,0
Korollinen ulkomainen nettovelka					
— mrd. mk	196,4	172,8	154,7	112,9	70,9
— % viennistä	94,8	79,0	62,5	41,6	24,8
Julkiset menot, % BKT:sta	59,3	59,0	55,8	52,7	49,9
Veroaste, % BKT:sta	46,1	48,1	47,0	46,7	45,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-5,2	-3,6	-1,4	1,0	2,4
— valtio	-9,6	-7,3	-4,3	-2,4	-0,9
— kunnat ja kuntayhtymät	0,6	0,4	0,0	0,0	-0,2
— työeläkerahastot	3,3	3,4	3,3	3,5	3,4
— muut sosiaaliturvarahastot	0,6	-0,1	-0,5	-0,1	0,1
Julkisyhteisöjen velka[1)]					
— mrd. mk	319,3	331,8	342,7	349	345
— % BKT:sta	58,1	57,8	55,1	51,9	48,5
Valtiontalouden velka[2)]					
— mrd. mk	359,3	395,5	418,2	428	428
— % BKT:sta	65,3	68,9	67,2	63,8	60,2

1) EU:n tilinpitosuositusten mukainen julkinen bruttovelka.

2) Ilman valtion eläkerahastolta otettuja lainoja budjettitalouteen.

Ulkomaankauppa

Vienti kasvaa vielä tänä vuonna nopeasti, mutta kasvuvauhti on kuitenkin hidastumassa, mikä johtuu lähinnä Aasian kriisistä ja yhä enenevässä määrin myös tuotantokapasiteetin riittämättömyydestä. Viennin määrän arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna 8 ½ % ja ensi vuonna 4 ½ %. Viennin kasvun hidastuminen on erityisen selvää metsäteollisuudessa, sillä paperiteollisuuden kapasiteetti alkaa olla täydessä käytössä. Metalliteollisuuden tuotteiden vienti lisääntyy yhä tuntuvasti, vaikka Aasian kriisi heikentää etenkin koneteollisuuden vientimahdollisuuksia.

Tuonnin määrä lisääntyy tänä vuonna 9 ½ % ja ensi vuonna kolmisen prosenttia vähemmän. Teollisuuden tuotannon ripeän kasvun vuoksi raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonti lisääntyy merkittävästi, investointitavaroiden ja kulutustavaroiden tuonti vähemmän. Ulkomaankaupan ylijäämä lisääntyy edelleen, sillä vaihtosuhde paranee vientihintojen noustessa ja tuontihintojen lievästi laskiessa. Kauppataseen ylijäämä nousee tänä vuonna 58 mrd. markkaan ja vaihtotaseen ylijäämä 41 mrd. markkaan. Vuonna 1999 vastaavien lukujen ennustetaan olevan 59 mrd. markkaa ja 42 mrd. markkaa.

Yksityinen kulutus

Työllisyyden paraneminen ja kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu, hidas in-

flaatio ja korkotason mataluus sekä luottamus myönteisiin talousnäkymiin luovat yksityisen kulutuksen kasvulle hyvän perustan. Kotitalouksien rahoitusasema on muutaman viime vuoden aikana kohentunut merkittävästi ja lainanottohalukkuus on lisääntymässä. Yksityinen kulutus lisääntyy hieman enemmän kuin kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot säästämisasteen laskiessa. Yksityinen kulutuksen määrä kasvaa tänä ja ensi vuonna, kumpanakin 4 %.

Investoinnit

Teollisuuden investoinnit kotimaahan lisääntyvät tänä vuonna vain vähän, vaikka yritysten kannattavuus ja rahoitusasema ovat hyvät, kapasiteetin käyttöasteet korkeat ja suhdannenäkymät varsin myönteiset; teollisuuden investoinnit ulkomaille sen sijaan pysyvät suurina. Kotimaisten investointien 9 prosentin kasvu onkin paljolti asuinrakennusinvestointien varassa, jotka lisääntyvät tuntuvasti, mutta keskittyvät paljolti muutamiin kasvukeskuksiin. Myös liike- ja toimistorakentaminen lisääntyy voimakkaasti. Vuonna 1999 investointien lisäyksen ennustetaan hidastuvan 6 prosenttiin.

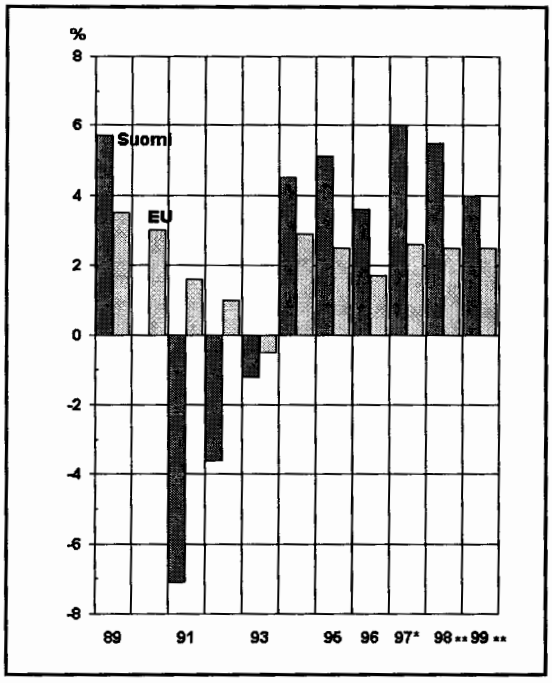
Kokonaistuotanto

Kokonaistuotannon määrä nousee koko vuonna keskimäärin 5 ½ % vuodesta 1997. Teollisuustuotannon kasvu hidastuu hieman viime vuotisesta viennin kasvun hidastuessa ja kapasiteetin lähestyessä täyskäyttöisyyttä. Rakennustoiminta säilyy vilkkaana, ja suotuisa talouskehitys heijastuu myös palveluelinkeinojen vakaana kasvuna. Vuonna 1999 viennin ja investointien kasvu edelleen laimenee mutta kulutus jatkaa ripeää kasvua. Kokonaistuotannon kasvuksi arvioidaan 4 prosenttia.

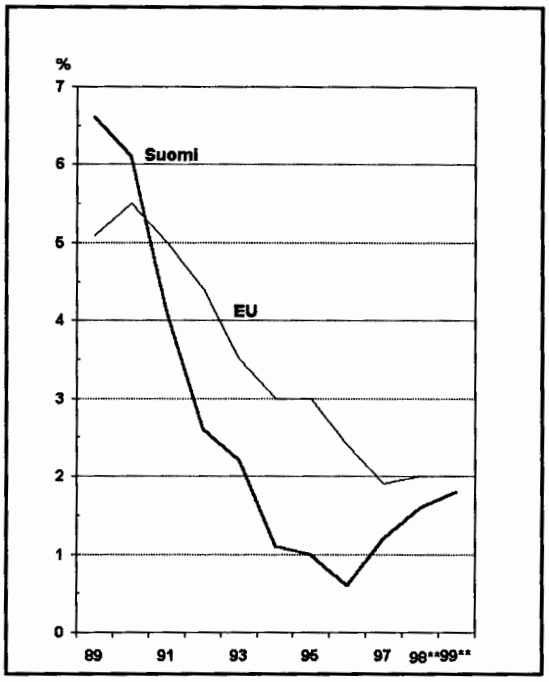
Työllisyys

Työvoiman kysyntä kasvaa vuonna 1998 ripeästi erityisesti työvoimavaltaisilla rakennus- ja palvelusektoreilla. Työllisten määrä nousee yli 50 000 hengellä viimevuotisesta. Kun työvoiman tarjonta toisaalta lisääntyy vain muutamalla tuhannella, työttömyysaste laskee uudistetun tilastointitavan mukaisin luvuin koko vuonna keskimäärin 10½ prosenttiin. Tuntuvimmin kohenee nuorten työllisyystilanne. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee. Vuonna 1999 työttömyysasteen ennustetaan alenevan 9 prosenttiin.

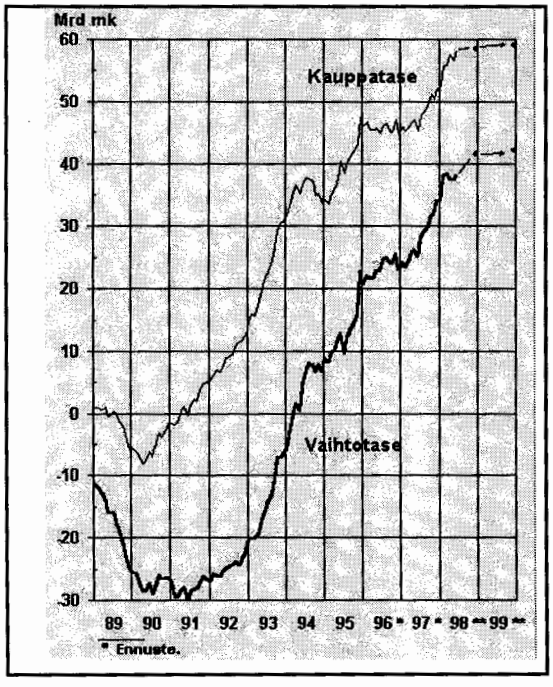
Kuvio1. Bruttokansantuote, määrän muutos

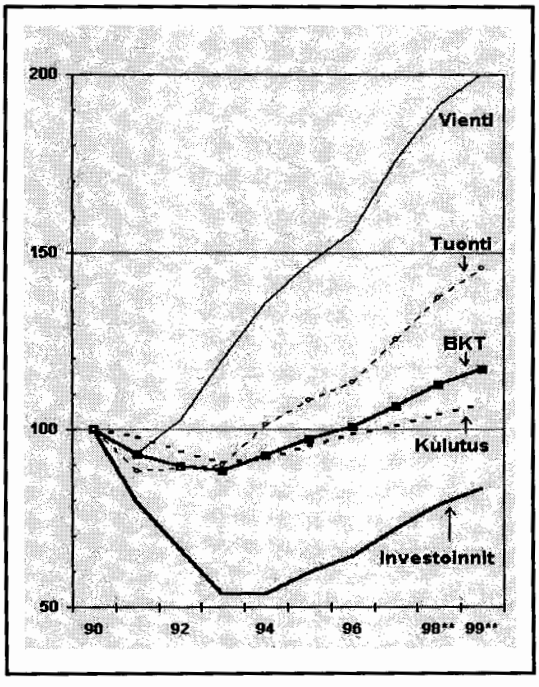
Kuvio 3. Kuluttajahinnat, muutos edellisestä vuodesta

Kuvio 2. Ulkoinen tasapaino, 12 kk:n liukuva summa

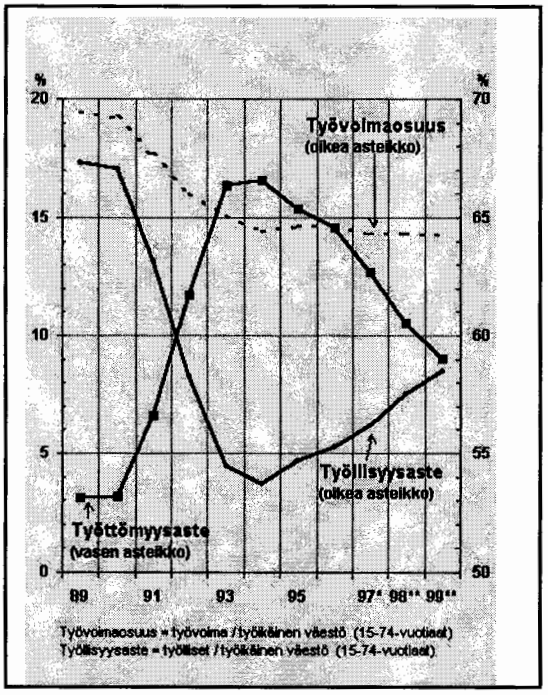
Kuvio 4. Kysyntä ja tarjonta 1990=100

Inflaatio

Kuluttajahintaindeksin arvioidaan nousevan tänä vuonna 1 ½ %, joten inflaatiovauhti Suomessa pysyy kilpailijamaiden tuntumassa. Aasian kriisi on alentanut kansainvälisiä hintapaineita, eikä lisääntyvä kilpailu salli katteiden merkittävää kasvattamista. Vuonna 1999 maltillisten sopimuskorotusten ja matalien tuontihintapaineiden arvioidaan pitävän inflaation vajaana 2 prosenttina. Taloudessa esiintyy kuitenkin kasvavassa määrin puutetta ammattityövoimasta, minkä seurauksena uhka palkkaliukumien kasvusta lisääntyy. Myös kapasiteetin käyttöasteet ovat useilla aloilla korkeat. Lisäksi asuntojen hintojen nousu jatkuu.

Kuvio 5. Työllisyys

2. Talouspolitiikan linja

Viime vuosina harjoitettu talouspolitiikka on tuottanut hyviä tuloksia. Talouden kasvun arvioidaan jatkuvan ripeänä, inflaation pysyvän matalana ja vaihtotaseen ylijäämäisenä. Työttömyys on tuntuvasti supistunut, mutta se on edelleen korkealla tasolla. Valtiontalouden alijäämä on sekin voimakkaasti supistunut ja velka suhteessa kokonaistuotantoon on alentunut hallituksen tavoitteiden mukaisesti.

Valtiontalouden vahvistumista rajoittaa lähivuosina talouden kasvun hidastuminen, verotuksen harmonisointipaineet sekä hieman pidemmällä aikavälillä väestön ikääntyminen. Osallistuminen talous- ja rahaliittoon edellyttää kansalliselta talouspolitiikalta ennen muuta maltillisen kustannuskehityksen ylläpitämistä, jotta työttömyyden aleneminen voisi jatkua kestävällä tavalla. Maltillisen kustannuskehityksen turvaamiseksi ja talouden kasvuedellytysten parantamiseksi rakenteellisia uudistuksia tulee jatkaa.

2.1 Talouspolitiikan lähtökohdat

Talous on kehittynyt valtaosin hallituksen asettamien tavoitteiden mukaisesti. Hallituksen ohjelmassa keväällä 1995 talouspolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi asetettiin työttömyyden puolittaminen vaalikauden aikana. Tämän todettiin edellyttävän nopeaa kasvua koko vaalikauden ajan. Lisäksi inflaation tuli pysyä matalana ja julkisen velan BKT-osuuden kääntyä vaalikauden aikana laskuun. Tämä politiikka katsottiin oikeaksi kansantalouden tasapainottomuuksien poistamiseksi ja edellytysten luomiseksi kestävälle talouskasvulle, työllisyyden paranemiselle sekä osallistumiselle talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen.

Työttömyysaste on jatkuvasti alentunut, jos kohta ei aivan hallituksen tavoittelemalla nopeudella. Työvoiman kysyntä on lisääntynyt erityisesti rakennustoiminnassa ja palvelusektorilla. Työttömyyden alentuessa ammattitaitoisen työvoiman saannissa on kuitenkin alkanut esiintyä kapeikkoja, mikä on omiaan lisäämään inflatoristen palkkaliukumien vaaraa. Tämä edellyttää paitsi työmarkkinoiden toiminnan kehittämistä, myös koulutuksen ripeää suuntaamista vastaamaan paremmin työvoiman kysyntää. Rakenteellisia uudistuksia on

perusteltua jatkaa myös hyödyke- ja rahoitusmarkkinoilla.

Nopean kasvun ja mittavien säästötoimien myötä valtion velkaantuneisuus on alentunut asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tosin vuonna 1997 valtiontalouden rahoitustarve väheni osittain myös joidenkin kertaluonteisten tuloerien kuten obligaatioiden myynnistä saatujen emissiovoittojen ja pankkituen takaisinmaksun takia.

Valtion rahoitusalijäämä (kansantalouden tilinpidon käsite) on vuonna 1998 noin 2 ½ % ja valtion velka 64 % suhteessa kokonaistuotantoon. Talousarvioesitys supistaa valtion rahoitusalijäämän noin 6 mrd. markkaan, vajaaseen 1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Kansantalouden tilinpidon mukaista alijäämää laskettaessa ei oteta huomioon mm. omaisuuden myynnistä syntyviä kertaluonteisia tuloja.

Valtiontalouden alijäämää on syytä supistaa edelleen. Hallitus pitää perusteltuna valtiontalouden ylijäämää nopean kasvun vuosina, jotta turvataan tarpeellinen liikkumavara talouskehityksen heikentyessä.

Matala inflaatio on tukenut kilpailukykyä ja alentanut korkoja, mikä on vauhdittanut investointeja ja lisännyt työllisyyttä. Tulopoliittisen sopimuksen ansiosta sopimuspalkoista ei vuoden 1999 aikana aiheudu merkittäviä hintapaineita. Sen sijaan eräillä toimialoilla palkkaliukumat voivat kohota ennakoitua suuremmiksi ja aiheuttaa inflaatiopaineita talouteen. Talous- ja rahaliitossa kotimaisen kustannuskehityksen hillintä on keskeinen talouspolitiikan onnistumisen reunaehto. Se edellyttää aikaisempaa suurempaa valppautta niin hallitukselta kuin työmarkkinaosapuoliltakin. Ulkoiset hintapaineet pysyvät nykynäkymin vähäisinä.

Hallitus on jatkanut veropoliittista linjaansa, jonka tavoitteena on ollut työn verotuksen alentaminen ja kokonaisveroasteen nousun ehkäiseminen. Marraskuun 1997 tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä hallitus päätti alentaa edelleen palkansaajien ja eläkeläisten verotusta. Kaikkiaan kotitalouksien verohelpotukset (ilman inflaatiotarkistusta) kohoavat vuosina 1998-1999 4 ½ mrd. markkaan ja koko vaalikauden aikana runsaaseen 13 mrd. markkaan, joka vastaa noin 2 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon.

2.2 Talouden kehitysnäkymät ja talouspolitiikan haaasteet lähivuosina

Talouden kehitysnäkymät seuraavien 5-10 vuoden aikana ovat myönteiset. Kansantalouden arvioidaan kasvavan vuoteen 2002 saakka keskimäärin 3 ½ prosentin vuosivauhtia, ja sitä nopeammallekin kasvulle on olemassa hyvät edellytykset. Lähivuosien kehityksen kannalta keskeinen kysymys on, missä määrin rakenteellista työttömyyttä kyetään alentamaan. Kasvumahdollisuuksien hyödyntäminen riippuukin lähinnä kotimaisista päätöksistä, sillä ulkomaiset lähtökohdat ovat mm. EMU-ratkaisun takia hyvät.

Hallituksen valtion velkaantumiselle asettama tavoite saavutettiin vuonna 1997, jolloin velan suhde kokonaistuotantoon alkoi pienentyä. Ensi vuonna velan kasvu pysähtyy myös markkamääräisesti. Valtiontalous on silti yhä alijäämäinen kansantalouden tilinpidon käsitteillä tarkasteltuna.

Väestörakenne muuttuu melko nopeasti ensi vuosikymmenen puolivälistä lähtien, kun eläkeläisten määrä kasvaa ja työikäinen väestö supistuu. Sitä ennen talouden kansainvälistyminen ja integroituminen EU-talouteen uhkaavat vähentää verotuottoja.

Verotus on yleisesti ottaen Suomessa kansainvälisesti ja myös EU-maiden keskimäärään verrattuna kireä. Talous-ja rahaliitto syventää euromaiden yhteistyötä ja lisää verotuksen yhdenmukaistamispaineita. Verotuksen laskupaineet kohdistuvat lähivuosina välittömimmin hyödykeverotukseen, jonka perusteita voidaan joutua asteittain alentamaan. Muun muassa integraation aiheuttama mahdollinen työvoiman liikkuvuuden lisäys ylläpitää paineita myös muiden verojen alentamiseksi. Kun merkittäviä korvaavia verotulojen lähteitä ei ole, mahdollisuudet alentaa työllisyyden kannalta keskeisiä veroja ovat rajoitetut ja verora-

kenne uhkaa muuttua työllisyyden kannalta nykyistäkin epäedullisemmaksi.

Jotta Suomi voisi käyttää hyväkseen talous- ja rahaliiton luomat mahdollisuudet täysimääräisesti, sen on kyettävä toimimaan houkuttelevana taloudellisen toiminnan sijaintikohteena. Viime vuosina yritysten investoinnit ovat jääneet työllisyyden kannalta liian vähäisiksi, vaikka yritysten kannattavuus ja kysyntänäkymät ovat olleet hyvät. Investointipääomia on suuntautunut Suomesta ulos merkittävästi enemmän kuin olemme tänne saaneet ulkomaisia investointeja. Tämän vuoksi on tarpeen varmistua talous- ja teollisuuspoliittisin toimin siitä, että Suomi tarjoaa jatkossa hyvät puitteet niin kotimaisten kuin ulkomaisten kiinteiden investointien sijoittumiselle maahamme.

Julkisen talouden sopeutuminen muuttuvaan taloudelliseen ympäristöön on mahdollista vain vähitellen. Keskeistä on huolehtia valtiontalouden vakauttamisen jatkumisesta myös lähivuosina. Siksi ratkaisuvaihtoehtojen valmistelu on perusteltua aloittaa varhaisessa vaiheessa.

Taulukko 2. Ansiotuloverotuksen kevennykset vuosina 1996-1999

	mrd. markkaa	
Vuonna 1996 toteutetut muutokset		
Vakuutetun keva-maksun (0,55 %) poisto	2,2	
Sava-maksun portaan alentaminen 3,35 penniin	0,4	
2 prosentin inflaatiotarkistus	0,7	
Sivuperinnön kunnallisveron poisto	0,3	
Tupo-vähennyksen jatkaminen	0,5	
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun alentaminen 1,5 prosenttiin	0,4	
Yhteensä	**4,5**	**(3,8*)**
Vuonna 1997 toteutetut muutokset		
Veroasteikon tarkistaminen 4 prosentilla sekä 1 %-yksikön alennus marginaaliveroprosentteihin	3,4	
Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen laajennus	1,1	
Sava-maksun portaan alentaminen 2,35 penniin	0,9	
Tulonhankkimisvähennyksen korotus 1 800 markkaan	0,1	
Muussa muodossa kuin osakeyhtiönä toimivien yritysten verotuksen kevennys	0,15	
Yhteensä	**5,6**	**(4,9*)**
Vuonna 1998 toteutetut muutokset		
2 prosentin inflaatiotarkistus	0,75	
Kotitalousvähennys	0,1	
Sava-maksun alennus 0,4 p (eläkeläiset 0,7 p)	1,5	
Matkakuluvähennyksen muutokset	-0,1	
Yhteensä	**2,3**	**(1,5*)**
Vuodelle 1999 toteutetut muutokset		
2 prosentin inflaatiotarkistus	0,8	
0,5 %-yksikön marginaaliveroprosentin alennus, (pl. ylin luokka)	0,95	
Tulonhankintavähennyksen nosto 2 100 markkaan	0,2	
Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen korotus	1,2	
Sava-portaan poisto	0,47	
Eläkeläisten sava-maksun alennus 0,3 p	0,17	
Yhteensä	**3,8**	**(3,0*)**
Ansiotuloverojen kevennys; 1996-1999:		
Yhteensä	**16,2**	**(13,2*)**

* Ilman inflaatiotarkistusta

2.3 Siirtyminen talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen

Valtioiden tai hallitusten päämiesten neuvoston toukokuisen päätöksen mukaan 11 EU-jäsenvaltiota, Suomi mukaan lukien, osallistuu euroalueeseen vuoden 1999 alusta. Samalla sovittiin perustettavan Euroopan keskuspankin johtokunnan kokoonpanosta. Valtiovarainministerit ja keskuspankkien pääjohtajat päättivät miten euroalueeseen osallistuvien maiden valuuttojen muuntokurssit määräytyvät. Lisäksi valtiovarainministerien neuvosto antoi aiemmin annettua asetusta täydentävän asetuksen euron käyttöönottoon liittyvistä lainsäädännöllisistä määräyksistä.

Markan kurssi kiinnitetään 1.1.1999 peruuttamattomasti euroon. Siirtymäkauden 1.1.1999-31.12.2001 välisenä aikana euroa käytetään ainoastaan tilirahana. Eurosetelit ja -kolikot lasketaan liikkeeseen vasta siirtymäkauden loputtua 1.1.2002. Euroa käytetään Euroopan keskuspankkijärjestelmän valuuttana heti 1.1.1999 ja myös rahamarkkinat alkavat toimia euroalueella euroissa. Osallistuvien jäsenvaltioiden 1.1.1999 jälkeen liikkeeseen laskema velka on pääosin euromääräistä.

Siirtymisestä euroon aiheutuu kertaluonteisia kustannuksia mm. pankkitoiminnassa ja kaupan alalla. Julkisessa hallinnossa kustannukset liittyvät pääosin tietojärjestelmien muuttamiseen. Suurimmat muutostarpeet ovat kansaneläkelaitoksessa, verohallituksessa ja valtiokonttorissa.

Valtion ja kuntien, pankkien sekä kaupan pääosin vuosille 1997-2001 ajoittuvat kokonaiskustannukset ovat arviolta 2 mrd. markkaa eli noin 0,3 % suhteessa kokonaistuotantoon. Yhteisen rahan käyttöönotosta syntyvät vuotuiset säästöt on arvioitu 0,3-0,5 prosentiksi. Tähän arvioon eivät sisälly erilaiset välilliset hyödyt, jotka on arvioitu yllä todettuja suuremmiksi.

2.4 Talouspolitiikan järjestelyt talous- ja rahaliitossa

Talous- ja rahaliiton keskeisinä elementteinä ovat yhteiseen rahaan siirtyminen, yhteisen keskuspankkijärjestelmän perustaminen sekä talous- ja finanssipolitiikan yhteensovittamista palvelevien järjestelyjen voimaansaattaminen.

Finanssipolitiikan järjestelyt

Vastuu finanssipolitiikasta säilyy kolmannessakin vaiheessa kansallisella tasolla. Maastrichtin sopimuksessa finanssipoliittista liikkumavaraa on rajoitettu tarkoituksena varmistaa hintavakauden säilyminen rahaliitossa. Julkisyhteisöiltä on kielletty keskuspankkirahoituksen käyttö ja erioikeudet muissa rahoituslaitoksissa. Yhteisöä ja jäsenvaltioita on myös kielletty ottamasta vastatakseen toisen jäsenvaltion julkisyhteisöjen sitoumuksista. Lisäksi yhteisen rahan käyttöönottavat maat sitoutuvat välttämään liiallisia julkisen talouden alijäämiä.

Amsterdamissa hyväksytyllä vakaus- ja kasvusopimuksella täydennetään ja täsmennetään EY:n perustamissopimusta finanssipolitiikan säännöstön osalta. Sopimuksen tarkoituksena on taata, ettei jäsenvaltioiden julkisen talouden tasapainottomuus vaaranna talous- ja rahaliiton onnistumista. Sopimus nähdään tarpeelliseksi kokonaistaloudellisen vakauden ja yhdentymishyötyjen turvaamiseksi, vastuun jakamiseksi rahapolitiikan kanssa ja kansallisen finanssipoliittisen liikkumavaran luomiseksi.

Vakaus- ja kasvusopimus rakentuu kolmen peruselementin varaan. Ensinnäkin, luodaan kansallisiin vakausohjelmiin perustuva seuranta- ja ennakkovaroitusjärjestelmä. Toiseksi, vahvistetaan liiallisen alijäämän menettelyä kurinalaisuuteen kannustavaksi. Kolmanneksi, edellytetään kaikilta osapuolilta (jäsenvaltiot, neuvosto, komissio) selkeää sitoutumista sovittuihin pelisääntöihin.

Finanssipoliittista valvontaa tehostetaan edellyttämällä kultakin euromaalta vakausohjelmaa, jossa täsmennetään minkälaisiin keskipitkän ajan tavoitteisiin julkisen talouden tasapainon ja velan osalta pyritään sekä esitetään keinot niiden saavuttamiseksi. Tämän talousarvioesityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnalle annetaan tiedoksi Suomen ensimmäinen vakausohjelma, joka on jatkoa vuosina 1995-1997 laadituille lähentymisohjelmille.

Rahapolitiikka euroalueella

Talous- ja rahaliiton osallistujamailla tulee olemaan yhteinen rahapolitiikka ja niiden suhdannevaihtelut tulevat todennäköisesti yhdenmukaistumaan. Tämä kehitys on omiaan lisäämään euroalueen vakautta, kasvua ja työllisyyttä tavalla, josta hyötyvät myös unionin muut jäsenmaat ja Eurooppa laajemminkin.

Yhteisen rahapolitiikan toteuttajana Euroopan keskuspankkijärjestelmä (EKPJ) on vastuussa koko euroalueen hintavakaudesta. Sen ytimenä toimii Euroopan keskuspankki, jolle on keskitetty rahapolitiikan operatiivisten tavoitteiden asettaminen. EU:n neuvostolla taas on vastuu kolmansiin maihin liittyvän valuuttakurssipolitiikan yleislinjauksista. Tämän lisäksi EU:n neuvosto antaa suosituksen EKP:n johtokunnan kokoonpanosta.

Keskuspankin itsenäisyys on talous- ja rahaliiton keskeisimpiä periaatteita, mikä on selkeästi kirjattu myös perustamissopimukseen. Tällä tavoin on haluttu turvata rahapolitiikan pitkäjänteisyys ja uskottavuus.

Talouspoliittinen yhteistyö

Talouspolitiikan tehostetussa yhteensovittamisessa otetaan huomioon toissijaisuusperiaate, kansallisten hallitusten ensisijaisuus rakenne- ja budjettipolitiikkojen suunnittelussa ja mitoituksessa, EKPJ:n itsenäisyys hintavakauteen tähtäävässä rahapolitiikassa ja kunnioitetaan kansallisia traditioita ja työmarkkinaosapuolten vastuualueita palkoista päätettäessä.

Talouspolitiikan yhteensovittamisessa keskitytään tekijöihin, jotka vaikuttavat rahamarkkinoihin koko euroalueella tai sisämarkkinoiden toimintaan. Luxemburgin huippukokouksessa julkaistussa valtion tai hallitusten päämiesten julkilausumassa yhteensovittamisen todetaan sisältävän seuraavat toiminnot:

— Jäsenmaiden tiivis makrotaloudellinen seuranta kestävän lähentymisen jatkumisesta ja euron valuuttakurssin sopusointuisen kehityksen varmistamiseksi.

— Budjettitasapainojen valvonta perustamissopimuksen sekä vakaus- ja kasvusopimuksen säädösten edellyttämällä tavalla.

— Jäsenvaltioiden työ-, hyödyke- ja palvelumarkkinoita koskeva rakennepolitiikan seuranta, samoin kustannus- ja hintakehityksen seuranta.

— Verouudistusten nopeuttaminen niin, että taloudellinen tehokkuus lisääntyy ja haitallinen verokilpailu vähenee.

Talouspolitiikan tehostettu valvonta tapahtuu epävirallisessa EURO-11 neuvostossa, joka kokoontuu ECOFIN-neuvoston kokousten alla. Varsinaiset päätökset tehdään kuitenkin entiseen tapaan ECOFIN-neuvostossa kaikkien 15 jäsenvaltion toimesta.

3. Julkinen talous

Julkisen talouden vahvistuminen jatkuu tänä ja ensi vuonna. Valtiontalouden alijäämä supistuu hyvän taloudellisen kehityksen ja säästötoimien ansiosta. Työeläkerahastojen ylijäämä pysyy noin 3½ prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Työttömyysturvajärjestelmä muuttuu lievästi ylijäämäiseksi. Tehtyjen veroratkaisujen seurauksena kuntien talous on hieman alijäämäinen ensi vuonna. Kuntien taloudessa vakauttamistoimia onkin tarpeen jatkaa tekemällä rakenteellisia uudistuksia tuottavuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi; valtio ei lisää kuntien velvoitteita ja eräitä nykyisiä velvoitteita poistetaan. Hallituksen vastuulla on EU:n perustamissopimuksen julkisen talouden tilaa koskevien määräysten täyttäminen, mikä edel-

lyttää koko julkisen talouden hoidon aikaisempaa parempaa yhteensovittamista.

Julkisyhteisöjen rahoitusalijäämä oli v. 1997 kansantalouden tilinpidon mukaan 1,4 % suhteessa kokonaistuotantoon (Taulukko 1). Suomella ei ollut vaikeuksia talous- ja rahaliiton lähentymiskriteerien täyttämisessä. Vuonna 1998 julkisyhteisöjen talous muuttuu prosentin verran ylijäämäiseksi ja ylijäämän arvioidaan kohoavan lähes 2 ½ prosenttiin vuonna 1999. Julkisyhteisöjen velka suhteessa kokonaistuotantoon alenee 48 ½ prosenttiin vuonna 1999.

3.1 Valtio

Vuonna 1997 kansantalouden tilinpidon mukainen valtion rahoitusalijäämä oli 4,3 %, mikä on kolme prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisenä vuonna. Samalla valtion velkaantuneisuus kääntyi laskuun. Vuonna 1998 valtion tulot kehittyvät suotuisasti, sillä välittömät verot kasvavat 10 ½ % ja välilliset verot 7 %. Menosäästöt ja suotuisa talouskehitys pitävät menokehityksen kurissa, sillä investoinnit supistuvat ja kulutusmenot kasvavat nimellisesti vain vähän. Kun lisäksi siirtomenojen ja korkomenojen lisäys on vähäinen, valtion menojen kasvu jää pariin prosenttiin. Valtion rahoitusalijäämä supistuu 2½ prosenttiin kokonaistuotannosta.

Vuonna 1999 valtion tulot kasvavat 3 %. Valtion tuloveron tuottoa alentaa marraskuussa 1997 solmitun tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä päätetty 1,8 mrd. markan tuloveron kevennys. Toisaalta energiaverotuksen muutokset ja yritysverotuksen poistoprosentin alentaminen lisäävät verotuottoja runsas 1 mrd. markkaa. Välillisten verojen tuottoa alentavat mm. luotto- ja makeisveron poistuminen. Valtion menot supistuvat 2 % v. 1999. Valtion rahoitusalijäämä alenee 1 prosenttiin kansantuotteesta.

3.2 Kunnat

Vuonna 1997 kuntien ja kuntayhtymien talous heikkeni. Tähän vaikuttivat menojen kasvu, valtionosuuksien 2,5 mrd. markan vähennys sekä kunnallisveron väheneminen. Kuntien ja kuntayhtymien toimintakuluja kasvattivat mm. ammatillinen koulutus, erikoissairaanhoito sekä lasten päivähoito. Arvonlisäveron takaisinperinnässä siirryttiin täysimääräiseen perintään, mikä lisäsi kuntien menoja noin 1 mrd. mk.

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate pieneni edellisen vuoden noin 11 mrd. markasta 7,5 mrd. markkaan. Tämä vastasi likimain kuntien kirjanpidon mukaisia poistoja, joten tilikauden tulos jäi lähelle nollaa.

Kunnittaiset erot olivat suuret. Ennakkotietojen mukaan noin 250 kunnan tilikauden tulos oli negatiivinen eli vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja. Noin 70 kunnan tilinpäätöksissä vuosikate jäi negatiiviseksi. Nämä kunnat joutuvat rahoittamaan käyttömenojaan velkarahalla tai/ja kassavarojaan ja muuta toimintapääomaa purkamalla.

Vuonna 1998 kuntien ja kuntayhtymien rahoitusasema pysyy likimain ennallaan. Tulopoliittinen ratkaisu ja käyttöön otettu opettajien 7 prosentin eläkemaksu lisäävät kuntien menoja. Säästötoimenpiteistä huolimatta kuntien ja kuntayhtymien toimintakulut kasvavat lähes 4 mrd. mk. Henkilöstömenot lisääntyvät arviolta 3 ½ %.

Valtionosuuksia vähennetään 1,3 mrd. mk. Kustannustason arvioitu 2,8 prosentin nousu lisää valtionosuuksia 0,7 mrd. mk. Keskimääräisen kunnallisveroprosentin nousu ja yleisen taloudellisen tilanteen paraneminen lisäävät kunnallisveron tuottoa. Kuntien verotulot kasvavat noin 4 mrd. mk. Kunnallisveroprosenttia korotti 77 kuntaa ja keskimääräinen veroprosentti nousi edellisvuoden 17,43 prosentista 17,55 prosenttiin. Vaikka kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta laskettiin 4,8 prosenttiyksiköllä 40,0 prosenttiin, kunnat saanevat yhteisöveroa suunnilleen yhtä paljon kuin vuonna

1997. Kuntien vuosikate pysyy vuoden 1997 tasolla.

Vuonna 1999 kuntien ja kuntayhtymien talous heikkenee. Palkkojen nousu, opettajien eläkemaksun 3,0 prosenttiyksikön korotus ja KVTEL-maksun arvioitu 0,3 prosenttiyksikön korotus sekä muiden toimintakulujen kasvu lisäävät kuntien menoja. Verovähennysten korottaminen hidastaa merkittävästi kunnallisveron tuoton kasvua. Yhteisöveron tuottoon ei odoteta suuria muutoksia. Kiinteistöveroprosenttien vaihteluvälejä on nostettu vuodelle 1999, ja veroprosentteja korottamalla kunnat voivat saada lisää verotuloja. Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate jää vuonna 1999 nettoinvestointeja pienemmäksi, mikä johtaa kuntien velkaantumisen kasvuun ja/tai toimintapääoman supistumiseen. Rahoitustilanteen heikkeneminen lisää paineita kuntien tuloveroprosenttien nostoon.

Kuntien valtionosuuksia korotetaan vuonna 1999 kustannustason muutoksen takia 2,5 % eli noin 0,6 mrd. mk. Käyttötalouden valtionosuudet ovat 24,1 mrd. mk. Kuntien verotulojen kasvu jää vajaaseen 2 mrd. markkaan. Kiinteistöverotuoton arvioidaan lisääntyvän 0,3 mrd. mk ja yhteisöveron tuoton pysyvän ennallaan. Sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksusäännösten muutosten arvioidaan lisäävän maksutuloja 0,2 mrd. mk.

Taulukko 3. Kuntatalouden kehitys vuosina 1997-1999, kuntien tilinpidon mukaan
mrd. mk

		1997	1998	1999
1.	Toimintatuotot	37,6	38,4	39,4
2.	Toimintakulut	110,8	114,7	118,0
3.	*Toimintakate (=1.-2.)*	*-73,2*	*-76,3*	*-78,6*
4.	Verotulot	65,4	69,7	71,5
5.	Käyttötalouden valtionosuudet	19,8	19,0	18,7
6.	Muut rahoituserät, netto	-4,5	-5,2	-5,7
7.	*Vuosikate (=3.+4.+5.+6.)*	*7,5*	*7,2*	*5,9*
8.	Suunnitelman mukaiset poistot	7,2	7,4	7,6
9.	*Tilikauden tulos (=7.-8.)*	*0,3*	*-0,2*	*-1,7*
10.	Investoinnit, netto[1)]	10,9	9,5	8,5
11.	*Rahoitusjäämä (=7.-10.)*	*-3,4*	*-2,3*	*-2,6*
	Lainakanta	24,9	25,1	25,7
	Toimintapääoma	15,5	13,4	11,4

[1)] Käyttöomaisuuden ostot - myynnit - investointien valtionapu

Investointimenoja vähentävät valtionapuhankkeisiin kohdistuvat valtion toimenpiteet.

Kunnallisen henkilöstön määrä aleni vuoteen 1995 saakka ja kääntyi uudelleen kasvuun vuosina 1996-1997. Vuonna 1997 henkilöstön määrä oli 418 000. Tehtyjen ja suunniteltujen henkilöstösäästöjen perusteella arvioidaan henkilöstömäärän vähenevän 10 000 hengellä vuonna 1999.

Kuntatalouden tilan heikkeneminen johtaa kuntatalouden eriytymiseen, jota lisää verovuodesta 1999 lähtien toteutettava kuntien yhteisövero-osuuksien muuttaminen sekä valtionosuusuudistuksen siirtymätasausten asteittainen poistuminen.

Kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaan kuntien ja kuntayhtymien talous oli vuonna 1997 tasapainossa. Nopean talouskasvun ja kuntien toteuttamien säästötoimien ansiosta kuntatalouden arvioidaan pysyvän myös vuonna 1998 tasapainossa. Vuonna 1999 kuntien ja kuntayhtymien talous heikkenee; rahoitusali-

jäämäksi arvioidaan 1 ½ mrd. mk eli 0,2 % bruttokansantuotteesta. Kuntien ja kuntayhtymien velka suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyy vuosina 1998-1999 ennallaan.

Taulukko 4. Valtion vuoden 1999 talousarvioesityksen vaikutukset kunnallistalouteen

	Muutokset vuodesta 1998 vuoteen 1999	
	kuntien bruttomenot milj. mk	valtionosuudet, -avustukset ja verotulot milj. mk
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset		
— kuntien harkinnanvaraiset avustukset		+30
— yleisen oikeusaputoiminnan siirto valtiolle	-31	-31
— holhouslautakuntien tehtävien siirto valtiolle	-13	-13
— eräät pienet valtionosuustehtävät[1)]	(-45)	-45
— koulutuspaikkojen lisäykset	+135	+77
— opettajien eläkemaksu	+250	+143
— terveydenhuollon rationalisointisäästöt[1)]	(-620)	-150
— kalliiden lääkkeiden korvauskäyt. muutos	-40	-40
— asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovitus	-173	-300
— erikoissairaanhoitolain muk. tutkimustoiminta		-100
— valtion korvaus lääkäreiden koulutukseen		-10
Yhteensä	+128	-439
	(-665)	
2. Indeksikorotukset 2,5 %		+640
3. Verotuksen muutokset		
— tulonhankkimisvähennyksen korotus		- 85
— ansiotulovähennyksen korotus		-1 000
— irtaimen käyttöomaisuuden poistoprosentin alentaminen		+320
— kiinteistöverokannan vaihteluvälin laajentaminen		+300
Yhteensä		-465
4. Asiakasmaksujen muutokset		
— lyhytjälkihoitoinen kirurgia		+40
— hoitopäivämaksu lähtöpäivältä		+145
— yksityislääkärin lähetteet		+15
Yhteensä		+200
Valtion toimenpiteiden vaikutukset yhteensä		
— ilman indeksikorotuksia	+128	-704
— indeksikorotukset mukaan lukien		-64

[1)] Säästövaikutus on riippuvainen kuntien toimenpiteistä.

3.3 Työeläkelaitokset

Vuonna 1997 työeläkelaitosten (pl. Valtion eläkerahasto) maksamat etuudet olivat 45 mrd. markkaa ja saamat vakuutusmaksutulot hieman suuremmat. Rahastojen sijoitustulot kohosivat 14 mrd. markkaan ja tulonsiirrot valtiolta ja työttömyysturvajärjestelmältä 7 ½ mrd. markkaan, jolloin rahoitusylijäämäksi muodostui 20 ½ mrd. markkaa. Vuonna 1998 työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot nousevat 49 mrd. markkaan palkkasumman kasvun ja TEL- ja KVTEL- maksujen korotusten vuoksi. Laitosten maksamat etuudet kohoavat 47 mrd. markkaan ja niiden rahoitusylijäämä 23 mrd. markkaan.

Vuonna 1999 sekä työeläkemenot että vakuutusmaksutulot kasvavat runsas 5 %. Työnantajan ja palkansaajien TEL-maksuprosentit on arvioitu pidettävän ennallaan. Suhdannepuskurin kerääminen TEL-järjestelmän tasausrahastoon aloitettaneen vuonna 1999. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä kohoaa 24 mrd. markkaan, joka on 3,4 % kokonaistuotannosta. Rahastojen pääoma nousee 290 mrd. markkaan.

3.4 Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot

Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot (jatkossa SOTU-rahastot) maksoivat vuonna 1997 kotitalouksille etuuksina ja avustuksina 66,6 mrd. markkaa, joka oli runsaan miljardin edellisvuotista vähemmän. Rahastojen talous oli 2,8 mrd. markkaa alijäämäinen. Vuonna 1998 SOTU-rahastojen kotitalouksille maksamat etuudet supistuvat miljardilla markalla, kun menoja pienentävät työllisyyden paraneminen ja kansaneläkkeen pohjaosan asteittainen poistuminen. Rahastojen tuloja vähentää palkansaajien sairausvakuutusmaksun aleneminen 0,4 penniä ja eläkeläisten 0,7 penniä veroäyriltä. SOTU-rahastojen talous on v. 1998 lähes tasapainossa.

Vuonna 1999 SOTU-rahastojen maksamat etuudet pienenevät yhä työttömyysturva- ja kansaneläkemenojen supistumisen vuoksi. Työnantajien sosiaaliturvamaksut lisääntyvät miljardin verran. Vakuutetun maksut vähenevät puoli miljardia markkaa, kun sairausvakuutusmaksun porrastus poistuu, eläkeläisten sairausvakuutusmaksua alennetaan 0,3 penniä veroäyriltä ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua 0,05 prosenttiyksikköä. Työnantajien maksuprosentti laskee palkkasumman 5 milj. mk ylittävältä osalta 0,05 prosenttiyksikköä 3,85 prosenttiin. SOTU-rahastojen talous on v. 1999 ½ mrd. mk ylijäämäinen. Suhdannepuskurin kerääminen työttömyysvakuutusrahastoon aloitetaan v. 1999.

4. Menoarvioesityksen päälinjat

Hallituksen esityksellä vuoden 1999 talousarvioksi pyritään kestävän talouskasvun edellytysten jatkumisen turvaamiseen, työllisyyden edelleen paranemiseen ja valtiontalouden vakauttamiseen. Edelleenkin korkea työttömyys ja samanaikaisesti joillakin aloilla jo ilmenevä työvoimapula on uusi rakenteellinen ongelma, jonka lievittämiseen talousarvioesitys pyrkii mm. vero-, työvoima- ja koulutuspolitiikan keinoin. Pitkän aikavälin kestävän talouskasvun edellytyksiä edistetään mm. kuluvana vuonna alkavalla monivuotisella tietoteollisuuden muunto- ja lisäkoulutusohjelmalla sekä suuntaamalla työvoimapoliittista aikuiskoulutusta rekrytoitumista edistävästi ja tehostamalla työvoimapalveluja.

Talousarvioesityksen lähtökohtana on maaliskuussa päätetyt menokehykset, joissa saatettiin loppuun hallitusohjelman ja sen lisäpöytäkirjan päätökset valtiontalouden tasapainottamiseksi sekä toteutettiin muut hallituskauden aikana päätetyt monivuotiset valtiontalouden vahvistamispäätökset. Menokehyksiin sisältyi noin 2 mrd. mk suuruiset menojen leikkaukset tai lykkäykset aikaisempiin menoperusteisiin verrattuna.

Alkukeväällä arvioitua ripeämpänä edelleen jatkuva talouskasvu ja arvio kasvun jatkumisesta nopeana myös ensi vuonna on antanut aiheen sopeuttaa kevään menokehityssuunnitel-

ma vallitsevaan korkeasuhdannetilanteeseen sopivaksi. Hallitus on päätynyt talousarvioesityksessään 3,8 mrd. mk maaliskuista kehystä alempaan menoarvioesitykseen.

Talousarvioesityksen menojen tason alentaminen ja menojen lykkäykset koskevat kaikkia hallinnonaloja. Valtionvelan menot nousevat aiemmin arvioidusta, koska valtion joukkovelkakirjojen myynnistä ei enää arvioida syntyvän emissiovoittoja. Talousarvioesityksen menosupistukset ja lykkäykset kohdistuvat mm. valtion rakentamis- ja valtionapurakentamishankkeisiin, valtionosuuksien loppuerien lykkäyksiin, puolustusmateriaalihankintoihin, valtion tukeen asuntotuotannolle ja harkinnanvaraisiin avustuksiin yksityiselle sektorille. Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiussäännöksiä tarkistetaan joustavammiksi, EU:n rakennerahasto-ohjelmien budjetoinnissa siirrytään osittain valtuusmenettelyyn ja työvoimapolitiikan määrärahat sopeutetaan vastaamaan alenevaa työttömyyden tasoa.

Taulukko 5. Menot pääluokittain vuosina 1997-1999[1)]

Numero-tunnus	Pääluokka	v. 1997 tilinpäätös milj. mk	v. 1998 talousarvio milj. mk	v. 1999 esitys milj. mk	Muutos 1998-1999 ±milj. mk	±%
21.	Tasavallan Presidentti	31	47	48	+ 1	+ 2
22.	Eduskunta	271	305	345	+ 39	+ 13
23.	Valtioneuvosto	192	196	211	+ 16	+ 8
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	3 126	3 304	3 542	+ 237	+ 7
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	2 705	2 828	3 121	+ 292	+ 10
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	6 216	6 402	6 199	- 203	- 3
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	10 112	10 111	9 028	- 1 083	- 11
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	27 547	27 945	28 055	+ 110	+ 0
29.	Opetusministeriön hallinnonala	26 188	25 968	26 636	+ 669	+ 3
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	12 697	12 373	12 016	- 357	- 3
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	8 253	7 349	7 210	- 139	- 2
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	4 566	4 565	4 519	- 46	- 1
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	45 201	44 919	43 283	- 1 635	- 4
34.	Työministeriön hallinnonala	13 459	13 324	10 956	- 2 368	- 18
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	3 729	3 471	3 553	+ 83	+ 2
36.	Valtionvelka	23 084	25 513	28 388	+ 2 875	+ 11
	Menot yhteensä	**187 378**	**188 619**	**187 111**	**- 1 508**	**- 1**

1) Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan talousarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 6. Valtuuksien käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, milj. mk (ml. rahastot)

	2000	2001	2002	2003-
Vuonna 1999 myönnettävistä valtuuksista aiheutuvat menot:				
1. Tilausvaltuudet	574,5	75		
2. Talonrakennusvaltuudet [1)]	50	11		
3. Muut rakentamisvaltuudet	1 120	904	430	50
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	113	33	38	146
5. Avustusten myöntämisvaltuudet	1 050	673	310	54
6. Lainojen myöntämisvaltuudet	2 051	154	47	10
7. Kehitys- ja lähialueyhteistyövaltuudet	314,9	561,4	626,7	
8. Korkotukilainavaltuudet	143	178	188	761
9. Muut valtuudet	1 807,5	673,5	126	55
Yhteensä	7 223,9	3 262,9	1 765,7	1 076
Aiemmin myönnetyistä valtuuksista aiheutuvat menot:				
1. Tilausvaltuudet	3 300	2 353	1 520	2 606
2. Talonrakennusvaltuudet[1)]	90	85	40	
3. Muut rakentamisvaltuudet	480	187	112	950
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	416,4	360,4	273	500
5. Avustusten myöntämisvaltuudet	923	244	44	3
6. Lainojen myöntämisvaltuudet	219	80	28	6
7. Kehitys- ja lähialueyhteistyövaltuudet	1 205,4	806,5	1 296,5	
8. Korkotukilainavaltuudet	1 066,7	931,5	799	3 952
9. Muut valtuudet	664	304	144	508
Yhteensä	8 364,5	5 351,4	4 256,5	8 525
Menot yhteensä	15 588,4	8 614,3	6 022,2	9 601

[1)] Lukuihin vaikuttaa se, että aiemmin budjettitaloudesta maksetuista menoista suurin osa siirtyy liikelaitostettavan Kiinteistölaitoksen maksettaviksi.

4.1 Menoarvioesitys hallinnonaloittain

Tasavallan Presidentti, Eduskunta ja valtioneuvosto (pääluokat 21-23)

Tasavallan Presidentille, Eduskunnalle ja valtioneuvostolle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 604 milj. mk. Puoluetoiminnan tukemiseen ehdotetaan vuoden 1998 talousarvion mukaisesti 64 milj. mk.

Ulkoasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 24)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 3 542 milj. mk, josta ulkoasiain hallintoon ehdotetaan 864 milj. mk.

Kehitysyhteistyöhön ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 363 milj. mk, mikä on noin 0,34 % vuoden 1999 arvioidusta bruttokansantulosta. Hallitus laatii vuonna 1998 kehitysmaapoliittisen linjauksen, jossa eri kehitysmaasuhteille asetetaan yhteiset päämäärät ja jonka kokonaisvaltainen toteuttaminen käynnistyy vuonna 1999.

Yhteistyöhön Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa ehdotetaan määrärahoja eri hallinnonaloilla yhteensä 222 milj. mk. Suomen lähialueyhteistyötä toteutetaan hallituksen lähialueministerivaliokunnan hyväksymän lähialuestrategian pohjalta. Vuonna 1999 tavoitteena on suunnata lähialueyhteistyöhankkeet lähialuestrategian määrittelemille prioriteettialoille ottaen huomioon pohjoisen ulottuvuuden aloitteen tavoitteet.

Hallinnonalan muihin menoihin ehdotetaan 796 milj. mk, mistä suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenoihin ja kriisinhallintaan 213 milj. mk, EU-puheenjohtajuuskauden aiheuttamiin menoihin 165 milj. mk ja kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin 322 milj. mk.

Oikeusministeriön hallinnonala (pääluokka 25)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 121 milj. mk, mistä 232 milj. mk ministeriölle ja sen yhteydessä toimiville viranomaisille, 1 929 milj. mk oikeuslaitokselle, 820 milj. mk vankeinhoitolaitokselle ja 138 milj. mk vaalimenoihin.

Oikeusministeriössä jatketaan eduskunnan käsiteltävänä olevan uuden perustuslain voimaantuloon liittyvää valmistelua sekä perusoikeusuudistusta toteuttavan lainsäädännön valmistelua. Rikoslain kokonaisuudistus on tarkoitus saattaa loppuun ja painopistettä siirretään kansalliseen rikoksentorjuntaan ja EU:n piirissä tehtävään rikollisuuden vastaiseen työhön. Muita keskeisiä painopisteitä ovat konkurssilainsäädännön uudistus, yhtiölainsäädännön kehittäminen ja lainsäädännön laadun parantamiseen yleisesti tähtäävä valmistelu sekä oikeusjärjestyksen toimintaa koskevan tietopohjan parantaminen. Rikoksen uhrin asemaa parantava lainmuutos saatetaan voimaan.

Oikeuslaitoksessa jatketaan toteutettujen laaja-alaisten menettelyuudistusten seurantaa, uudistetaan hallintotuomioistuimet perustamalla lääninoikeuksien ja vesiylioikeuden tilalle kahdeksan alueellista hallintotuomioistuinta ja selvitetään tuomioistuinlaitoksen organisaation yleisiä kehittämislinjoja.

Vankeinhoitolaitoksessa jatketaan laitoskannan parantamista lähtökohtana muuttuneen vankirakenteen sekä laitosten turvallisuuden ja järjestyksen ylläpidon samoin kuin kohtuullisen laitoshygienian asettamat vaatimukset. Erityistä huomiota kiinnitetään huumeiden vastaisiin toimenpiteisiin, rikoksetonta ja päihteetöntä elämäntapaa tukevien ohjelmien käyttöönottoon sekä toiminnan vaikuttavuuden arviointimenetelmien kehittämiseen.

Sisäasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 26)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 6 199 milj. mk.

Ulkomaalaisviraston menoihin ehdotetaan määrärahoja 27 milj. mk. Viraston lisääntyvien tehtävien hoitoa ehdotetaan rahoitettavaksi entistä enemmän käsittelymaksuista saatavilla tuloilla siten, että maksut lähentyvät omakustannushintoja. Samalla viraston toimintakykyä tehostetaan ja päätöksentekomenettelyjä rationalisoidaan.

Lääninhallitusten menoihin ehdotetaan 282 milj. mk. Toteutuneen lääninuudistuksen jatkuvuuteen ja lääninhallitusten toiminnan vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota. Lääninhallitusten toiminnan yhtenä painopisteenä on kansalaisten tarvitsemien palvelujen yleisen saavutettavuuden selvittäminen.

Rekisterihallinnon menoihin ehdotetaan 136 milj. mk. Väestörekisterikeskus rakentaa henkilön sähköisen tunnistamisen edellyttämän varmennusjärjestelmän ja tuottaa varmenneviranomaispalvelut. Väestötietojärjestelmän tietotekninen kokonaisuudistus (VTJ 2000) saatetaan kaikilta osin loppuun.

Holhoustoimen hallinto siirretään kunnilta valtiolle. Kuntien holhouslautakunnat lakkautetaan ja niiden tehtävät siirretään maistraateille. Holhoustoimen toiminnallinen johto ja valvonta ovat oikeusministeriöllä.

Kihlakunnanvirastojen yhteisiin menoihin ehdotetaan 223 milj. mk. Määrärahalla maksetaan kihlakuntien yhtenäisvirastojen yhteisiä menoja. Kihlakunnanvirastojen yhteistä henkilöstöä lisätään.

Poliisin toimintamenoihin ehdotetaan 2 688 milj. mk. Määrärahan mitoitus mahdollistaa nykyisin käytössä olevien resurssien turvaamisen. Poliisin peruspalvelujen määrä ja laatu pyritään turvaamaan maan kaikissa osissa. Tämä edellyttää tehtävien tärkeysjärjestykseen saattamista. Keskeisimmät turvattavat toiminnot ovat poliisin avun varmistaminen kiireellisissä hälytystehtävissä ja vakavan, yksilöön kohdistuvan sekä suurta taloudellista vahinkoa aiheuttavan rikollisuuden torjunta. Toiminnan tehokkuutta on myös lisättävä mm. laatutoiminnan avulla, palveluverkostoa järkeistämällä sekä lisäämällä yhteistoimintaa viranomaisten välillä. Viranomaisradioverkon rakentamista jatketaan.

Pelastustoimen menoihin ehdotetaan 128 milj. mk. Sisäasiainministeriö päättää hätäkeskusjärjestelmän kehittämisestä.

Rajavartiolaitoksen menoihin ehdotetaan 958 milj. mk.

Sisäasiainministeriön kautta myönnettäviin kuntien valtionosuuksiin ehdotetaan 1 257 milj. mk. Yleiseen valtionosuuteen tehdään 2,5 %:n arvioitu kustannustasokorotus. Valtionosuuksiin sisältyvät kuntien verotuloihin perustuvat tasauslisät ja -vähennykset sekä valtionosuusuudistuksen voimaantulosta johtuva siirtymätasaus. Yleisen valtionosuuden mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä oikeusapu- ja holhoustoimen siirto valtiolle sekä kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossapidon ja elinkeinojen edistämisen siirtäminen pois yleisen valtionosuuden piiristä. Kuntarakenteen kehitystä tuetaan kuntien yhdistämisavustuksin. Talousvaikeuksissa oleville kunnille myönnetään harkinnanvaraista rahoitusavustusta 230 milj. mk. Lakia, jonka perusteella kunnille voidaan myöntää korkotukea ja velkojen vakautuslainaa, jatketaan samalla kun sen soveltamisalaa rajataan koskemaan vain sen piirissä nykyisin olevia kuntia.

Alueiden kehittämiseen ehdotetaan sisäasiainministeriön hallinnonalan osalta 324 milj. mk sekä EU-määrärahojen myöntämisvaltuuksiin 500 milj. mk.

Puolustusministeriön hallinnonala (pääluokka 27)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 9 028 milj. mk.

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan määrärahoja 5 190,1 milj. mk. Uudistetun varusmiesten koulutusjärjestelmän käyttöönottoa jatketaan. Toiminnallinen painopiste on varusmiesten koulutuksen määrällisen ja laadullisen tason säilyttämisessä samana kuin edellisenä vuonna. Voimavarojen supistusten vaikutukset varusmieskoulutukseen pyritään pitämään mahdollisimman pieninä. Kertausharjoitusten määrää joudutaan vähentämään huomattavasti vuoden 1998 tasosta.

Puolustusmateriaalimenoihin ehdotetaan määrärahoja 3 490 milj. mk, mistä 2 700 milj. mk aiheutuu aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksuista, 20 milj. mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankinnoista sekä ammuslaboratorion tuotanto- ja ylläpitomenoista ja 770 milj. mk indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvista menoista. Puolustusmateriaalihankintojen painopiste on ilmavoimien torjuntahävittäjähankinnassa. Vuonna 1999 ei ehdoteta myönnettäväksi yhtään uutta tilausvaltuutta.

Uudisrakennuksiin ja perusparannuksiin ehdotetaan määrärahoja 193,5 milj. mk ja painopiste on puolustusvoimien rakennemuutoksen yhteydessä muodostettavien valmiusyhtymien toiminnan edellyttämässä rakentamisessa.

Hallinnonalan muihin menoihin ehdotetaan määrärahoja 154,5 milj. mk.

Valtiovarainministeriön hallinnonala (pääluokka 28)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 28 055 milj. mk, mistä eläkemenoihin 14 230

milj. mk, verohallinnon menoihin 1 650 milj. mk ja Ahvenanmaan maakunnalle 837 milj. mk. Arvonlisäveromenoihin ehdotetaan 3 600 milj. mk ja maksuosuuksiin Euroopan unionille 6 290 milj. mk. Hallinnonalalle budjetoidaan keskitetysti ministeriöille EU-puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin 86 milj. mk. Toinen keskitetty määräraha on ulkoasiainministeriön pääluokassa.

Vuodelle 1998 budjetoituihin määrärahoihin verrattuna suurimmat lisäykset on ehdotettu eläkemenoihin, 623 milj. mk ja maksuosuuksiin Euroopan unionille, 520 milj. mk. Koska siirtoa valtion vakuusrahastolle ei arvioida tarvittavan ja koska ehdotettu kiinteistölaitoksen liikelaitostaminen vähentää määrärahatarvetta, hallinnonalan kokonaismenot kasvavat vain 110 milj. mk.

Ehdotetaan, että tehokkuuden ja pääoman tuoton lisäämiseksi, kiinteistöjen arvon säilymisen varmistamiseksi ja valtion tilahuollon turvaamiseksi Valtion kiinteistölaitoksesta muodostetaan liikelaitos 1.1.1999. Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenalin toiminnan asteittaista lakkauttamista valmistellaan.

Opetusministeriön hallinnonala (pääluokka 29)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 26 636 milj. mk.

Yliopisto-opetuksen ja tutkimuksen menoihin ehdotetaan 6 062 milj. mk. Valtioneuvoston hyväksymän tutkimusrahoituksen lisäysohjelman mukaisesti yliopistojen tutkimusrahoitusta lisätään 73 milj. markalla. Tietotekniikkakoulutukseen ehdotetaan lisäystä 20 milj. mk. Yliopistojen perusvoimavaroista 25 % osoitetaan laskennallisella perusteella. Yliopistojen rakenteellista kehittämistä jatketaan toiminnan laadun, taloudellisuuden ja tehokkuuden parantamiseksi. Yliopistoissa suoritetaan vuosina 1998-2000 vuosittain keskimäärin runsaat 10 800 maisteritason tutkintoa ja noin 930 tohtorintutkintoa. Yliopistojen rakennushankkeiden rahoitus siirretään 1.1.1999 lukien Valtion kiinteistölaitokselle.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden perusteena olevia yksikköhintoja korotetaan kustannustason nousun perusteella 2,5 %. Vanhojen valtionosuuksien vuoden 1999 loppuerä siirretään maksettavaksi myöhemmin.

Ammattikorkeakouluopetuksen menoihin ehdotetaan 1 110 milj. mk. Vakinaisten ammattikorkeakoulujen määrä kasvaa neljällä ja on 24 vuonna 1999. Opiskelijamäärä on noin 71 000. Ammattikorkeakoulujen kokonaismäärä tulee jatkossa olemaan hieman alle 30.

Yleissivistävän koulutuksen menoihin ehdotetaan 7 367 milj. mk. Peruskoulun oppilasmääräksi arvioidaan 586 000 ja lukioiden 139 000. Toiminnan kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen rahoitus siirretään opetusministeriön hallinnonalalle.

Ammatillisen koulutuksen menoihin ehdotetaan 2 900 milj. mk. Toisen asteen koulutuspaikkojen määrä mitoitetaan siten, että koko peruskoulun päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Ammatillisen peruskoulutuksen oppilasmääräksi arvioidaan 145 000 ja oppisopimusten määräksi 24 000.

Aikuiskoulutuksen menoihin ehdotetaan 1 773 milj. mk ostopalveluina hankittavan lisäkoulutuksen määrää vähentämällä. Kesäyliopistot siirtyvät lakisääteiseen valtionosuusjärjestelmään.

Opintotukimenoihin ehdotetaan 3 805 milj. mk. Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista. Koulumatkatuen piiriin tulevat myös ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevat aikuiset. Opintorahan enimmäismäärät eivät muutu.

Tieteen menoihin ehdotetaan 1 001 milj. mk, mistä 40 % myönnetään veikkausvoittovaroista. Valtioneuvoston hyväksymän tutkimusrahoituksen lisäysohjelman mukaisesti Suomen Akatemian rahoittamien tutkimushankkeiden myöntämisvaltuus nostetaan 670 milj. markaksi ja tutkimusmäärärahoja lisätään 92 milj. mk.

Taiteen sekä kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimen menoihin ehdotetaan 1 597 milj. mk, mistä 78 % myönnetään veikkausvoittovaroista. Liikunnan ja nuorisotyön menoihin ehdotetaan 587 milj. mk, mistä 95 % myönnetään veikkausvoittovaroista. Tavoitteena on mm. kulttuurisektorin työllisyyden, nuorten työpajatoiminnan, koululaisten iltapäivätoiminnan ja muun kansalaistoiminnan kehittäminen sekä kulttuuriteollisuuden edistäminen.

Veikkausvoittovaroja arvioidaan kertyvän 2 194 milj. mk, missä on lisäystä edellisen vuoden talousarvioon 188 milj. mk.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala (pääluokka 30)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 12 016 milj. mk. Vastaavasti tuloutuu EU:n osuuksia 3 310 milj. mk. Lisäksi tuloutuu EU:n osuuksia budjetin ulkopuolisiin rahastoihin 891,9 milj. mk eli hallinnonalan tehtäviin tuloutuu yhteensä EU:n osuuksia 4 202 milj. mk.

Maa- ja puutarhatalousyrittäjien kansalliseen tulotukeen ehdotetaan 3 567 milj. mk, missä on otettu huomioon lisäyksenä 212 milj. mk maatalouden heikon kannattavuuden ja 30 milj. mk uusien energiaveroratkaisujen johdosta sekä vähennyksenä vuonna 1994 sovittu tuen aleneminen 300 milj. markalla. Viljelijöille maksettavaa, EU:n kokonaan rahoittamaa maatalouspolitiikan uudistamistukea (CAP-reformitukea) on yhteensä 1 600 milj. mk. Ympäristötukeen, josta EU:n osuus on puolet, arvioidaan tarvittavan vuonna 1999 varoja yhteensä 1 690 milj. mk. Luonnonhaittakorvaustukeen (LFA-tukeen) ehdotetaan varattavaksi yhteensä 1 677 milj. mk, mistä valtion osuus on 1 213 milj. mk ja EU:n osuus 464 milj. mk.

Maa- ja puutarhatalouden rakenteen kehittämiseen suunnatuilla toimenpiteillä pyritään nopeuttamaan luontaista rakennekehitystä. EU-osarahoitteista 5a-tavoitteen mukaista rakennetukea käytetään nuorten viljelijöiden tukeen, investointeihin ja markkinointijärjestelmien kehittämiseen. Merkittävä osa rakennetukitoimenpiteistä rahoitetaan yksinomaan kansallisesti maatilatalouden kehittämisrahaston varoin. Etelä-Suomen maatalouden investointeja edistetään artiklan 141 mukaiseen tukeen liitetyllä korotetulla investointituella. Maataloustuotannosta luopumista edistetään EU:n osarahoittamalla luopumistuella ja artiklaan 141 liittyvällä maataloustuotannon lopettamistuella, joka rahoitetaan kokonaan kansallisesti.

Maaseudun kehittämistä tuetaan useiden hallinnonalojen toimenpitein sekä kansallisin varoin että EU-varoin osana EU:n rakenne- ja aluepolitiikkaa. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala osallistuu Euroopan yhteisön tavoitteiden 5b (maaseutualueet), 6 (erittäin harvaan asutut alueet) ja 2 (teollisuuden rakennemuutoksesta kärsivät alueet) mukaisten aluekehitysohjelmien kehittämishankkeiden sekä LEADER- ja INTERREG-yhteisöaloitteiden toteutukseen. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokassa on varattu näiden hankkeiden EU-osuuden maksamiseen 80 milj. mk ja eri rakennerahastojen valtionosuuksien maksamiseen 258 milj. mk. Maaseudun kehittämiseen on käytettävissä yhteensä 456 milj. mk talousarvioesityksessä ja maatilatalouden kehittämisrahaston varojen suunnitelmissa. Maatilatalouden kehittämisrahastosta ehdotetaan siirrettäväksi 100 milj. mk valtiovarastoon.

Puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi rahoitettaviin kansallisiin töihin ja metsäviestintään ehdotetaan 264 milj. mk. Lisäksi arvioidaan, että EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston osarahoittamiin puuntuotannon kestävyyden turvaamistöihin maksettaisiin valtion ja EU:n rahoitusosuutta yhteensä 28 milj. mk. Puuntuotannon kestävyyden turvaamistöiden painopiste on nuoren metsän hoidossa ja metsänuudistamisessa sekä alueellisesti myös kunnostusojituksessa. Metsäkeskuksille ja metsätalouden kehittämiskeskukselle ehdotetaan metsätalouden edistämis- ja valvontatehtäviin 193 milj. mk.

Elinkeinokalatalouden rakenteellisiin edistämistoimenpiteisiin on varattu 38 milj. mk EU-

osuuden maksamiseen ja 34 milj. mk kansallisen osuuden maksamiseen. Lisäksi tiettyjä toimenpiteitä rahoitetaan kokonaan kansallisesti. Riistanhoitomaksu säilyy edelleen 120 markan suuruisena. Kalastuksenhoitomaksun suuruudeksi ehdotetaan koko maassa 90 mk kalenterivuodelta, missä korotusta on 10 mk. Viehekalastusmaksut ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan.

Vesivarojen käytön ja hoidon menoihin ehdotetaan 122 milj. mk. Yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteiden tukemisesta vastaa ympäristöministeriö.

Liikenneministeriön hallinnonala (pääluokka 31)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 7 210 milj. mk.

Tienpitoon ehdotetaan määrärahoja yhteensä 4 006 milj. mk, mikä merkitsee noin 84 milj. markan supistusta vuodesta 1998. Supistus kohdistuu kokonaisuudessaan tieverkon kehittämiseen. Yhtään uutta rakennushanketta ei aloiteta ja keskeneräistenkin hankkeiden aikatauluja joudutaan rahoituksen supistumisen takia pidentämään. Tienpito painottuu erityisesti päätieverkon kunnon ja hoitotason säilyttämiseen koko maassa liikenteen tarpeiden mukaisesti.

Merenkulkulaitoksen menoihin ehdotetaan nettomäärärahaa 217 milj. mk ja merenkulun tukemiseen 180 milj. mk. Merenkulkuinvestointeihin käytetään yhteensä 167 milj. mk, josta 141 milj. mk jo valmistuneiden jäänmurtajien maksamiseen. Luotsausmaksuja korotetaan 36 % kustannusvastaavuuden parantamiseksi. Väylämaksut pysyvät ennallaan.

Radanpitoon ehdotetaan nettomenoja 1 847 milj. mk eli jokseenkin saman verran kuin v. 1998. Myös radanpidossa pääkohteena on liikenteellisesti tärkeimmän rataverkon kunnossapidon turvaaminen. Keskeneräisiin kehittämishankkeisiin käytetään yhteensä 430 milj. mk, josta Helsinki-Leppävaara-kaupunkiradan rakentamiseen 200 milj. mk ja Helsinki-Tampere-radan tasonnostoon 115 milj. mk. Pohjois-Suomessa ratojen sähköistys aloitetaan osuuksilla Tuomioja-Raahe ja Oulu-Rovaniemi.

Joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja tukemiseen ehdotetaan yhteensä 477 milj. mk.

Sanomalehdistön tukemiseen ehdotetaan 70 milj. mk jaettavaksi kokonaan parlamentaarisin perustein.

Hallinnonalan liikelaitoksista raskaiden koneiden korjauksiin erikoistunut Raskone esitetään yhtiöitettäväksi vuoden 1999 alusta. Ilmailulaitoksen liikevaihdon arvioidaan supistuvan jonkin verran vuodesta 1998 ja olevan noin 960 milj. mk. Noin 20 milj. markan supistus johtuu verovapaan myynnin loppumisesta. Samasta syystä laitoksen voiton arvioidaan supistuvan puolella ja olevan noin 30 milj. mk. Laitoksen investoinnit nousevat noin 490 milj. markkaan. Suurin kohde on Helsinki-Vantaan lentoaseman III kiitotien rakentaminen, johon käytetään vajaat 200 milj. mk.

Hallinnonalan yhtiöiden Finnair Oyj:n, Sonera Oyj:n, Posti Oy:n, VR-Yhtymä Oy:n ja Suomen Autokatsastus Oy:n kehitysnäkymät ovat edelleen suotuisat. Näkymien perusteella yhtiöt saavuttavat niille asetetut tulostavoitteet ja voivat maksaa myös tavoitteiden mukaiset osingot.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala (pääluokka 32)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 4 519 milj. mk. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan osalta talousarvioesityksen lukujaottelu on muutettu vastaamaan ministeriön tulosalueita.

Elinkeinopolitiikan painopistealueita ovat yritysten kansainvälistymisen edistäminen, kilpailun edistäminen, teknologia- ja koulutuspanostusten kasvattaminen, rahoitusmarkkinoiden kehittäminen sekä energian saannin turvaaminen kansainvälisesti kilpailukykyiseen hintaan. Kauppa- ja teollisuusministeriö huolehtii elinkeinopoliittisia toimenpiteitä valmisteltaessa aina siitä, että toimenpiteiden vaikutukset kohdistuvat myös palvelualoihin.

Valtionyhtiöiden omistajapolitiikassa tavoitteena on yhtiöiden pääomahuollon turvaaminen siten, että omistajarakennetta kehitetään yhtiöiden vakaata kehitystä ja työllisyysmahdollisuuksia tukevalla tavalla. Omistuspohjaa tullaan laajentamaan yhtiökohtaisesti ja markkinaehtoisesti. Myyntituloja kohdennetaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan ottaen huomioon pk-sektorin tarpeet ja mahdollisuudet.

Suomen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että uusi teknologia leviää ja se omaksutaan nopeasti kansantaloudessa, mikä vaatii vankkaa tutkimustoimintaa ja koulutusta. T&k-toiminnan myöntämisvaltuuksien ja maksatusmäärärahojen lisäykset perustuvat hallituksen vuonna 1996 tekemään päätökseen tutkimusmäärärahojen kasvusta vuosina 1996-1999. Tavoitteena on, että Suomen kokonaispanostus t&k-toimintaan on kasvanut vuoteen 1999 mennessä 2,9 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tavoite näyttää toteutuvan. Teknologiapolitiikka on ministeriön keskeisin painopistealue. Teknologiapolitiikka-tulosalueen määrärahoihin ehdotetaan 2 572 milj. mk. T&k-rahoitus ohjautuu pääosin Teknologian kehittämiskeskuksen kautta. Tekesin myöntämisvaltuuksien kokonaismääräksi ehdotetaan 2 320 milj. mk.

Laki yritystuen yleisistä ehdoista tuli voimaan vuoden 1998 alusta. Tämä yritystukien puitelaki on keskeinen osa hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetettua yritystukien uudistamista. Laki asettaa yritystuille yhtenäiset periaatteet, edellyttää tukiohjelmilta määräaikaisuutta ja velvoittaa selvittämään kaikkien tukiohjelmien vaikuttavuuden sekä määrää tukien valvonnasta. Laki määrää lisäksi, että yritystuet kohdennetaan ensisijaisesti yritysten aineettomaan kehittämiseen. Yritystukien vastikkeellisuutta lisätään. Yritystukien yhteensovittamista tehostetaan muun muassa työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintoja kehittämällä. Työvoima- ja elinkeinokeskuksista muodostetaan itsenäiset tilivirastot vuoden 1999 aikana. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamääräraha työvoimaosastojen ja maaseutuosastojen palkkausmenoja lukuunottamatta kootaan yhdelle momentille kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle. Toimintamääräraha jaetaan eri kohteisiin ja alueittain kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hyväksymän suunnitelman perusteella. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen ehdotetaan 250 milj. mk. Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta ehdotetaan kumottavaksi.

Yritysten rahoituspalveluita, etenkin vientitakuiden alueellista jakelua, parannetaan muodostamalla 1.1.1999 Kera Oyj:stä ja valtiontakuukeskuksesta uusi valtion erityisrahoitusyhtiö. Toiminnoissa pyritään itsekannattavuuteen ja läpinäkyvyyteen. Erityisrahoitusyhtiön korkotukilainojen sekä kehittämis-, perustamis-, ympäristö- ja naisyrittäjälainojen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan yhteensä 1 230 milj. mk.

Yritysten kansainvälistymiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 180 milj. mk ja avustuksiin ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle 158 milj. mk. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenoihin ehdotetaan 92 milj. mk. Matkailun edistämiskeskuksen toimintaa kehitetään arvioinnista saatujen linjausten pohjalta. Kuluttajahallinnon uudistamista jatketaan yhdistämällä kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toiminnot.

Energiapoliittiset tavoitteet on määritelty Suomen energiastrategiassa, joka annettiin valtioneuvoston energiapoliittisena selontekona eduskunnalle kesäkuussa 1997. Energiapolitiikan päämääränä on taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismeja käyttäen luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Päämääränä on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistamista. Energia-avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 130 milj. mk.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala (pääluokka 33)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 43 283 milj. mk. Valtion ohella sosiaalimenojen rahoitukseen osallistuvat kunnat, työnantajat sekä vakuutetut. Kaikista vuoden 1999 yhteiskunnan sosiaalimenoista sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla on runsas viidennes.

Lapsilisää saavia perheitä arvioidaan vuonna 1999 olevan noin 603 000. Lapsilisämenot ovat yhteensä 8 272 milj. mk.

Työttömyysetuuksien rahoitusta koskeva lainsäädäntö uudistuu. Työttömyysetuuksien rahoituksen järjestämisestä säädettiin erillinen laki, johon on koottu työttömyysetuuksien rahoitusosuuksia, työttömyysvakuutusmaksuja ja niiden määräytymistä sekä perintää koskevat säännöt. Lakiin sisältyvät myös säännökset työttömyysvakuutusrahastosta, joka korvaa nykyisen Työttömyyskassojen keskuskassan.

Lain mukaan ansioon suhteutetun työttömyysturvan rahoituksessa valtio vastaa peruspäivärahaa vastaavasta markkamäärästä. Koska tarkoituksena on, että valtion menot eivät ratkaisun johdosta kasva, valtio ei osallistu lomautusajalta ja ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Työttömyyskassat rahoittavat maksamistaan etuuksista 5,5 %, kuitenkin siten, että kassojen rahoitusosuus työvoimakoulutuksen toimeentuloturvassa on 5,5 % ansiotuen ansio-osista. Muilta osin ansioon suhteutetut työttömyysetuudet rahoitetaan työttömyysvakuutusrahastosta. Varat työttömyysvakuutusrahastoon kerätään työnantajilta ja palkansaajilta perittävillä pakollisilla työttömyysvakuutusmaksuilla. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu säädetään pysyväksi. Niiltä vakuutetuilta perittävät palkansaajan työttömyysvakuutusmaksut, jotka eivät ole työttömyyskassojen jäseniä, tilitetään sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahojen ja työvoimakoulutuksen perustukien rahoitukseen.

Työttömyysvakuutusmaksuja ei enää mitoiteta yksinomaan seuraavana kalenterivuonna arvioitujen menojen perusteella, vaan tavoitteena on tasoittaa taloudellisista suhdanteista johtuvia maksuheilahteluja keräämällä työttömyysvakuutusrahastoon ylijäämää noususuhdanteessa ja purkamalla rahastoa laskusuhdanteessa. Laki sisältää säännöksen siirtymämaksusta, jolla kahden vuoden ajan korjataan jälkikäteen mahdolliset siirtymät siten, että vuonna 1998 noudatettavien rahoitusperiaatteiden mukaista laskennallista menojen kehitystä verrataan toteutuneeseen esitettyjen säännösten mukaiseen kehitykseen.

Palkansaajilta peritään vuonna 1999 työttömyysvakuutusmaksua 1,35 % palkasta, jolla osittain katetaan valtion rahoitusosuutta. Työnantajien työttömyysvakuutusmaksu on 0,9 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta. Muilta osin maksu on 3,85 %. Valtion osuuteen työttömyyskassoille ehdotetaan 3 460 milj. mk.

Valtion kokonaan rahoittaman työttömyysturvalain mukaisen perusturvan menot ovat esityksen mukaan 165 milj. mk. Määrärahatarpeeseen vaikuttaa vähentävästi työmarkkinatuki. Vuonna 1999 peruspäivärahan määrää korotetaan yhdellä markalla, jolloin se on 121 mk päivältä.

Työttömän omaehtoisen koulutuksen tukijärjestelmään on varattu 25 milj. mk.

Sairausvakuutuslakia ehdotetaan muutettavaksi edellisvuosien tapaan siten, että valtion 13 prosentin suorasta osuudesta sairaus- ja vanhempainpäivärahaan luovutaan myös vuoden 1999 osalta. Sen sijaan valtio rahoittaa vanhempainrahojen vähimmäispäivärahakustannukset. Toimenpiteet vähentävät valtion suoria osuuksia noin 460 milj. mk.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien kuntoutusta jatketaan.

Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 5 750 milj. mk. Valtio rahoittaa kansaneläkemenoista 29 %. Valtio rahoittaa lapsen hoitotuen ja vammaistuen lisäksi eläkkeensaajien asumistuen kokonaisuudessaan.

Ns. täyskustannusvastuu liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutuu myös vuoden 1999 osalta perimällä näiltä järjestelmiltä maksu,

joka keskimäärin vastaa vahingoittuneiden hoidosta julkiselle terveydenhuollolle aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotto on yhteensä 307 milj. mk, mikä vähentää vastaavasti valtion menoja.

Vuonna 1999 yksityisen sektorin työnantajan, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten ja kirkon työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,60 % palkoista. Valtion ja sen laitosten sekä Ahvenanmaan maakunnan työnantajan sairausvakuutusmaksu on 2,85 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,50 penniä äyriltä. Eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 2,40 penniä äyriltä. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten ja kirkon työnantajan kansaneläkemaksu on 3,15 % palkoista ja muun julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 %. Työnantajan lapsilisämaksua ei peritä. Arvonlisäveron tuotosta ohjataan yhteensä 2 400 milj. mk Kansaneläkelaitokselle.

Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiutta koskevia säännöksiä tarkistetaan siten, että lyhytaikainen maksuvalmiuden turvaaminen on nykyistä joustavampaa, sallimalla muun muassa rahastojen välinen varojen siirto ja tarkistamalla rahastojen vähimmäismäärän määrittely. Tarkoitus on mahdollistaa Kansaneläkelaitoksen omaisuuserien arvonkorotuksia. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 500 000 000 markan säästö.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkemaksun suuruus on 21,1 %. Keskimäärin maatalousyrittäjien maksun suuruudeksi muodostuu noin 10 %. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista on 395 milj. mk ja maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamista kustannuksista 2 114 milj. mk. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista on 69 milj. mk.

Veteraanietuuksiin ehdotetaan lisäystä kuntoutusmäärärahoihin, joiden tavoitteena on tukea veteraanien itsenäistä selviytymistä. Rintamaveteraanikuntoutuksen määrärahaksi ehdotetaan yhteensä 195 milj. mk, mistä 190 milj. mk osoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden kuntoutuksesta aiheutuviin menoihin osoitetaan 5 milj. mk. Ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden rintama-avustusta jatketaan vuonna 1999.

Sotilasvammakorvauksien menot vähenevät vuosittain. Vuonna 1999 ne ovat yhteensä 1 708 milj. mk.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin ehdotetaan 12 750 milj. mk. Valtionosuuksia ehdotetaan korotettavaksi 2,5 %, mikä vastaa arvioitua kustannustason nousua. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 150 milj. mk terveydenhuollon rakenteiden ja organisaatioiden uudistamisen johdosta.

Toimeentulotukilain voimaantulon yhteydessä 1.3.1998 toimeentulotuen perusteisiin tehtyjen tarkistusten johdosta on määrärahan mitoituksessa otettu vähennyksenä huomioon 13 milj. mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 287 milj. mk vuonna 1998 toteutetun asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovittamisen ja toimeentulotuen tarkistusten kuntien toimeentulotukimenoja vähentävän vaikutuksen johdosta.

Eräiden lääkkeiden korvauskäytäntöä muutetaan 1.1.1999 siten, että ne otetaan sairausvakuutuksesta korvattavien lääkkeiden piiriin. Tämän johdosta kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuudesta ehdotetaan vähennettäväksi 40 milj. mk.

Erikoissairaanhoitolakia ehdotetaan muutettavaksi 1.1.1999 lukien siten, että kunta saa vapaasti valita sairaanhoitopiirin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uusien perustamishankkeiden valtuuksiin ehdotetaan 520 milj. mk. Perustamishankkeiden valtionosuuksiin ehdotetaan 260 milj. mk. Valtionosuus on enintään 50 % ja vähintään 25 % hankkeen valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista.

Erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan valtionkorvaukseen ehdotetaan 260 milj. mk. Tämä on 100 milj. mk vähemmän kuin vuoden 1998 talousarvion määräraha.

Valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille lääkärien koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ehdotetaan 380 milj. mk. Tämä on 10 milj. mk vähemmän kuin vuoden 1998 talousarvion määräraha.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennen vuotta 1993 aiheutuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten vuosille 1993-1997 jaksotettujen loppuerien vuodelle 1999 siirretty 66 milj. markan erä siirretään maksettavaksi vuonna 2000.

Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin vuonna 1999 on 796 milj. mk.

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen ehdotetaan perustettavaksi vakuutusvalvontavirasto. Viraston tehtävänä on vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutuksenvälittäjien valvonta ja tarkastus. Uudelleenjärjestelyn tavoitteena on vakuutustoimintaa koskevan lainsäädännön ja muun norminannon erottaminen varsinaisista valvontatehtävistä.

Työministeriön hallinnonala (pääluokka 34)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 10 956 milj. mk.

Vuoden 1998 alussa käynnistetty työvoimapoliittisen järjestelmän uudistus tulee kokonaisuudessaan voimaan vuoden 1999 loppuun mennessä. Uudistuksen tarkoituksena on sopeuttaa työvoimapolitiikka kasvavan työvoiman kysynnän tilanteeseen ja lievittää työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon rakenteellisia ongelmia.

Osana kansallista työvoimapolitiikkaa työhallinto toteuttaa kolmea yleiseurooppalaista EU:n työllisyyssuuntaviivojen mukaista toimintakokonaisuutta:

— siirrytään vaiheittain vuosina 1998-1999 järjestelmään, jossa kaikille työvoimatoimistoihin työttömiksi ilmoittautuville laaditaan henkilökohtainen työllistyvyys- tai työnhakusuunnitelma ennen kuin työttömyys on kestänyt 6 kuukautta.

— tarjotaan yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa kaikille ammattitaidottomille nuorille mahdollisuus osallistua ammatilliseen peruskoulutukseen.

— tarjotaan vähintään 20 prosentille työttömistä työnhakijoista koulutusta tai vastaavia toimenpiteitä.

Aktiivisten työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä olevien määrä seuraa avoimen työttömyyden alenevaa kehitystä. Toimenpiteiden piirissä arvioidaan olevan noin 105 000 lähinnä työtöntä henkilöä, minkä arvioidaan alentavan työttömyysastetta noin 4 prosenttiyksiköllä.

Toimenpide	Henkilöä keskimäärin
Palkkaperusteinen työllistäminen	35 100
Yhdistelmätuki	10 000
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus	30 300
Työmarkkinatuen työharjoittelu	11 000
Tavoitteen 3 mukaiset ESR-hankkeet	13 100
Vuorotteluvapaakokeilu	4 500
Työllisyysperustaiset investoinnit, (arvio)	800
EAKR:n työllisyysperusteiset investoinnit, (arvio)	200
Yhteensä	105 000

Aktiivinen työvoimapolitiikka muuttuu aiempaa koulutuspainotteisemmaksi. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen menoihin esitetään yhteensä 1 704 milj. mk. Määrärahojen väheneminen vuoden 1998 talousarviosta johtuu kevätistuntokaudella eduskunnassa hyväksytystä työttömyysturvan uudesta rahoitusjärjestelystä, joka keventää valtion rahoitusvastuuta työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen osalta 250 milj. markalla työministeriön pääluokassa mutta lisää vastaavasti työttömyysturvan rahoitusvastuuta sosiaali- ja terveysministeriön momenteilla.

Palkkaperusteisiin työllisyysmäärärahoihin ehdotetaan 2 100 milj. mk. Palkkaperusteisen työllistämisen määrä alenee työvoimapoliittisen järjestelmän uudistuksen linjauksia seuraten. Vuoden 1998 talousarviossa aloitettiin

valtion tukityöllistettyjen työpanoksella hoidettujen pysyvien työtehtävien vakinaistaminen. Hallitus esittää noin 1 500 tehtävän vakinaistamista jolloin vuosina 1998-1999 vakinaistettujen tehtävien määräksi tulee yhteensä 3 000. Tukityöllistettyjen työpanoksella hoidettujen tehtävien vakinaistaminen vähentää palkkaperusteista työllistämistukea vastaavasti.

Euroopan sosiaalirahaston osuuteen ohjelmien rahoituksesta esitetään 117 milj. mk maksumäärärahaa ja yhteensä 500 milj. markan myöntämisvaltuutta. Maksumäärärahaa ja myöntämisvaltuutta vastaava kansallinen valtion rahoitusosuus on 831 milj. mk, josta työministeriön osuus on 567 milj. mk.

Pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja paluumuuttajien vastaanottoon esitetään 307 milj. mk. Pakolaiskiintiöksi vuodelle 1999 esitetään 650 henkilöä.

Työministeriössä toteutetaan laaja organisaatiouudistus, jossa selkiytetään työvoimapolitiikan valmistelun ja alaisen hallinnon ohjauksen roolia ministeriön organisaatiossa.

Ympäristöministeriön hallinnonala (pääluokka 35)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 553 milj. mk. Lisäksi käytetään noin 7 780 milj. mk talousarvion ulkopuolisen valtion asuntorahaston varoja asuntolainojen sekä asuntotoimen korkotukien, avustusten ja muiden menojen maksamiseen. Rahaston taloutta on käsitelty tarkemmin luvussa 6.

Hallinnonalan talousarviorahoituksesta käytetään suurin osa eli 2 470 milj. mk yleiseen asumistukeen, joka kasvaa tuntuvasti hallituksen vuonna 1997 päättämän asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovituksen seurauksena.

Rakentamisessa saavutettu ripeä kasvu, joka on tärkeä työllisyydelle, on nopeuttanut urakkahintojen nousua rakentamisen kysynnän kasvaessa osin tarjontaa nopeammin.

Asuntomarkkinoilla vahvaa kysyntää ylläpitävät sekä työpaikkojen lisääntymisen ja edullisen korkotason rohkaisema kotitalouksien asuntohankinnan kasvu että voimistunut muuttoliike.

Haasteena onkin sellaisten olosuhteiden ylläpitäminen, joissa hintapaineet eivät muodostu talouspolitiikan kannalta haitallisiksi niin asunto- kuin rakennusmarkkinoillakaan.

Aravalainojen myöntämiseen ja korkotukilainojen hyväksymiseen osoitetaan valtuutta yhteensä 6 900 milj. mk. Tästä varataan kaksi 1 000 milj. markan suuruista erää, joista ensimmäisen käyttämisestä tai käyttämättä jättämisestä hallitus päättää huhtikuussa 1999 ottaen huomioon toteutuvan suhdanne- ja hintakehityksen. Toisen vastaavan tarkastelun hallitus suorittaa myöhemmin marraskuussa. Asuntojen korjausavustuksiin osoitetaan 190 milj. mk, mistä vähintään 17 milj. mk varataan veteraanien asuntoihin. Muilta osin avustuksia painotetaan terveyshaittojen poistamiseen ja palvelurakenteen muutoksen edistämiseen.

Ympäristötehtäviin ehdotettavista 1 060 milj. markan määrärahoista kohdistuu noin puolet ympäristöhallinnon toimintamenoihin ja noin neljännes luonnonsuojelun korvauksiin sekä luonnonsuojelualueiden hankintoihin ja hoitoon. Pääosa muusta rahoituksesta painottuu erilaisten ympäristönsuojelua edistävien investointien tukemiseen ja ympäristötöihin.

Ympäristönsuojelussa painotetaan Itämeren tilan parantamista. Tässä kuten muissakin päästöjen vähentämiseen tähtäävissä toimissa korostuvat EU- ja lähialueyhteistyö. Vesistöjen kuormittumista vähennetään, ja jätteiden määrän kasvua hillitään. Natura 2000-verkostoon ehdotettuja alueita toteutetaan vuonna 1996 hyväksytyn rahoitusohjelman mukaisesti ja hyödyntäen EU:n rahoitusta. Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelun haittojen kompensoimisessa jatketaan valtioneuvoston vuosiksi 1997-2006 päättämää rahoitusohjelmaa. Sen mukaan rahoitukseen varataan näinä vuosina yhteensä 386,4 milj. mk, josta vuonna 1999 eri hallinnonaloilla yhteensä 50,8 milj. mk.

Vuonna 2000 voimaantulevaksi tarkoitetun uuden maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanoa valmistellaan.

4.2 Julkisten palvelujen menot

Talousarvioesitykseen sisältyvistä menoista noin 60 mrd. mk on valtion omaan palvelutuotantoon liittyviä kulutus- ja investointimenoja. Kuntien valtionavut, joiden määrä esityksessä on noin 29 mrd. mk, käytetään pääosin kunnallisen palvelutoiminnan rahoitukseen. Valtion menoista ohjautuu siten julkisen palvelutuotannon rahoittamiseen yhteensä 89 mrd. mk eli noin 47 prosenttia.

Taulukko 7. Menot taloudellisen laadun mukaan vuosina 1997-1999[1)]

Numero-tunnus	Menolaji	v. 1997 tilinpäätös milj. mk	v. 1998 talousarvio milj. mk	v. 1999 esitys milj. mk	Muutos 1998-1999 ±milj. mk	±%
01-03	Palkkaukset[2)]	1 118	669	385	- 284	- 42
04-07	Eläkkeet	12 911	13 432	14 047	+ 616	+ 5
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankkiminen	4 559	4 720	3 490	- 1 230	- 26
21-23	Toimintamenot	31 184	30 763	32 462	+ 1 698	+ 6
08-15,	19-29 Muut kulutusmenot	7 449	7 438	7 546	+ 108	+ 1
01-29	**Kulutusmenot**	**57 221**	**57 022**	**57 931**	**+ 909**	**+ 2**
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.	30 787	29 402	29 152	- 250	- 1
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	13 834	13 563	13 274	- 289	- 2
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	38 042	37 077	35 341	- 1 736	- 5
60	Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion rahastoille ja KELA:lle	6 681	8 195	8 295	+ 101	+ 1
61-65	Muut siirrot kotimaahan	5 315	6 302	3 306	- 2 996	- 48
66-69	Siirrot ulkomaille	7 706	8 079	8 668	+ 589	+ 7
30-69	**Siirtomenot**	**102 366**	**102 618**	**98 036**	**- 4 582**	**- 4**
70-73	Kaluston hankinta	408	390	236	- 154	- 39
74-76	Talonrakennukset	1 231	967	381	- 587	- 61
77-79	Maa- ja vesirakennukset	1 877	1 732	1 539	- 193	- 11
70-79	Reaalisijoitukset	3 516	3 089	2 155	- 934	- 30
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	295	318	346	+ 28	+ 9
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	829	483	306	- 177	- 37
88-89	Muut finanssisijoitukset	310	0	10	+ 9	—
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset	1 434	801	661	- 140	- 17
70-89	**Sijoitusmenot**	**4 950**	**3 890**	**2 817**	**- 1 074**	**- 28**
90-92	Valtionvelan korot ja indeksikorotukset	22 831	25 083	28 322	+ 3 239	+ 13
93-99	Muut ja erittelemättömät menot	10	5	5	—	—
90-99	**Muut menot**	**22 842**	**25 089**	**28 328**	**+ 3 239**	**+ 13**
	Menot yhteensä	**187 378**	**188 619**	**187 111**	**- 1 508**	**- 1**

1) Kukin momentti on talousarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

2) Sisältää vain näillä momenttinumerotunnuksilla olevat palkkausmäärärahat, muut sisältyvät toimintamenoihin.

Julkiset kulutusmenot muodostivat runsaan viidenneksen bruttokansantuotteesta vuonna 1996 ja niistä valtion osuus oli 30 prosenttia, kuntien ja kuntayhtymien kaksi kolmasosaa ja sosiaaliturvarahastojen runsaat kaksi prosenttia.

Runsas viidennes julkisista kulutusmenoista käytettiin kaikille kansalaisille kohdistuvien eli kollektiivisten palvelujen tuottamiseen. Kollektiivisia palveluja ts. julkishyödykkeitä ovat mm. yleisen hallinnon palvelut, järjestys- ja turvallisuuspalvelut sekä maanpuolustus. Kollektiivisiin palveluihin voidaan rinnastaa kansantaloutta yleisesti tukevat palvelut, kuten liikenneverkoston kehittäminen ja ylläpito.

Lähes kaksi kolmasosaa julkisten palvelujen kulutusmenoista kohdistuu yksilöllisiin palveluihin, ts. ne hyödyttävät yksityisiä henkilöitä, kotitalouksia tai yrityksiä. Yksilöllisiä palveluja ovat mm. erilaiset hyvinvointipalvelut, kuten koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Vuonna 1996 terveydenhuollon, koulutuksen sekä sosiaaliturvan ja -palvelujen menot muodostivat 64 prosenttia julkisista kulutusmenoista.

Taulukko 8. Hyvinvointipalvelujen kulutusmenot 1990-1996, mmk, käyvin hinnoin

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Koulutus	27 276	29 708	29 585	28 287	29 721	32 696	33 912
Terveydenhuolto	24 546	26 522	26 129	24 511	24 177	25 543	26 936
Sosiaalipalvelut	17 718	19 494	18 829	17 212	17 432	18 724	20 269
Yhteensä, % kaikista julkisista kulutusmenoista	64	64	63	62	63	64	64

Valtion perinteiset kollektiivipalvelut rahoitetaan kokonaan verovaroin. Huomattava osa valtion virastojen ja laitosten tuottamista yksilöllisistä palveluista on maksullisia, jolloin niistä yleensä peritään valtion maksuperustelain mukainen hinta. Eräistä lupamenettelyihin liittyvistä palveluista peritään leimaveroa. Hyvinvointipalvelut rahoitetaan pääosin kansalaisilta kerätyillä veroilla. Hyvinvointipalvelut ovat niiden käyttäjille joko täysin ilmaisia tai niistä perittävät maksut ovat niiden tuotantokustannuksia alhaisemmat. 1990-luvun alkupuoliskolla käyttäjämaksujen osuus julkisten hyvinvointipalvelujen käyttömenoista on kohonnut ja oli vuonna 1996 keskimäärin 10 prosenttia, joskin käyttäjämaksujen osuus rahoituksesta vaihteli palveluittain.

Julkisten palvelujen, erityisesti hyvinvointipalvelujen, saatavuuden ja kattavuuden turvaaminen edellyttää niiden tehokasta ja taloudellista tuotantoa. Palvelujen suoritekohtaisten kustannusten seuraaminen on eräs, joskin karkea tapa seurata palvelutuotannon taloudellisuutta. Seuraavassa taulukossa palvelujen nimellishintaiset yksikkökustannukset on laskettu käyttömenojen ja suoritemäärien välisenä suhteena. Käyttömenoihin ei sisälly eläkevastuusta aiheutuvia menoja kokonaisuudessaan.

Taulukko 9. Eräiden julkisten palvelujen käyttömenot vuonna 1996 ja suoritekohtaiset käyttömenot vuonna 1994, 1995 ja 1996

Palvelu	Käyttömenot vuonna 1996 milj. mk	Käyttömenot/suorite, mk 1994	1995	1996	Suorite
Opetus- ja sivistystoimi					
— peruskoulut	12 200	105	110	115	oppilaspäivä
— lukiot	2 200	92	95	102	oppilaspäivä
— ammatilliset oppilaitokset	6 900				
— valtion ammatilliset oppilaitokset	676	197	258	318	oppilaspäivä
— kuntien ja kuntayhtymien ammatilliset oppilaitokset	5 577	172	194	190	oppilaspäivä
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset	647	160	163	168	oppilaspäivä
— ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	1 454	214	216	218	opiskelijatyöpäivä
— korkeakoulut	6 000	27 000	27 000	29 400	opiskelija
Sosiaalipalvelut					
— lasten päivähoito	7 800	36 300	37 000	36 000	hoitopaikka/v
— vanhainkotihoito	3 800	149 500	163 300	193 300	hoitopaikka/v

Taulukon tiedot perustuvat ao. sektoriviranomaisten tilastoihin. Käyttömenoja ei useinkaan ole eritelty samalla tarkkuudella kuin suoritteita ja siksi suoritteen yksikkökustannus saattaa olla erilaisten palvelujen laskennallinen keskiarvo.

Peruskoululaitoksen (pl.sairaala- ja vammaisopetus) käyttömenot oppilasta kohden vuonna 1996 olivat keskimäärin 21 700 mk ja lukioiden käyttömenot keskimäärin 19 200 mk. Käyttömenojen reaalinen kasvu edellisestä vuodesta oli peruskouluissa vajaat neljä prosenttia ja lukioissa runsaat viisi prosenttia. Peruskoululaisten määrä on pysynyt lähes samana vuosina 1990-96, noin 563 000 oppilaana. Lukiolaisten määrä lisääntyi lähes neljänneksellä vuosina 1990-96 ja oli 112 500 oppilasta vuonna 1996. Oppilasta kohti lasketut kiinteähintaiset käyttömenot kohosivat vuodesta 1995 peruskouluissa lähes neljä prosenttia ja lukioissa lähes viisi prosenttia, mutta vuoteen 1990 verrattuna oppilaskohtaiset menot ovat laskeneet peruskouluissa noin 8 prosenttia ja lukioissa noin 16 prosenttia. Vuonna 1996 oppilaskohtaiset käyttömenot peruskouluissa vaihtelivat kunnittain 15 000 markasta 53 000 markkaan ja lukioissa 14 000 markasta 62 000 markkaan. Yksityisten peruskoulujen käyttömenot oppilasta kohden olivat vuonna 1996 keskimäärin 22 600 mk ja yksityisten lukioiden keskimäärin 16 400 mk. Peruskoulu- ja/tai lukioasteen käsittävien valtion oppilaitosten käyttömenot oppilasta kohden olivat keskimäärin 34 200 mk vuonna 1996.

Vuonna 1996 ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeli 185 500 oppilasta ja käyttömenot oppilasta kohden olivat keskimäärin 37 600 mk. Käyttömenojen reaalilasku oli runsaat kolme prosenttia, ja oppilasmäärän lasku vajaat kolme prosenttia edellisestä vuodesta. Keskimääräiset käyttömenot oppilasta kohden olivat valtion ammatillisissa oppilaitoksissa 60 400 mk, kuntien oppilaitoksissa 34 600 mk, kuntayhtymien ylläpitämissä oppilaitoksissa 36 900 mk ja yksityisissä ammatillisissa oppilaitoksissa 32 000 mk. Käyttömenot oppilasta kohden

vaihtelivat oppilaitosmuodosta riippuen 25 400 markasta 84 200 markkaan. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten käyttömenot opiskelijatyöpäivää kohden laskivat edellisestä vuodesta reaalisesti vajaat kaksi prosenttia ja olivat keskimäärin 218 mk opiskelijatyöpäivää kohden. Työvoimapoliittisen koulutuksen osuus käyttömenoista oli edelleen noin 72 prosenttia. Vuonna 1996 korkeakouluissa keskimääräiset käyttömenot opiskelijaa kohti olivat 29 400 mk, reaali kasvu edellisestä vuodesta lähes viisi prosenttia ja tutkintoa kohti 272 800 mk, noin kaksi prosenttia vähemmän kuin vuonna 1995.

Vuonna 1996 erikoissairaanhoidon käyttömenot olivat 15,7 miljardia markkaa. Erikoissairaanhoidon kiinteähintaiset käyttömenot kasvoivat lähes kolme prosenttia edellisestä vuodesta ja kaksi prosenttia vuodesta 1990. Hoitopäivien määrä laski noin kolme prosenttia vuodesta 1995 ja keskimääräinen hoitojakso lyheni 0,3 vuorokaudella 6,3 vuorokauteen. Erikoissairaanhoidon käyttömenot asukasta kohden olivat keskimäärin 3 300 mk vuonna 1996. Sairaanhoitopiireittäin erikoissairaanhoidon käyttömenot asukasta kohden vaihtelivat vajaasta 2 000 markasta 4 400 markkaan vuonna 1996.

Perusterveydenhuollon käyttömenot olivat 11,6 miljardia markkaa vuonna 1996. Kiinteähintaiset menot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 2,3 prosenttia. Asukasta kohden käyttömenot olivat keskimäärin 2 300 mk vuonna 1996. Kansanterveystyön käyttömenot asukasta kohti vaihtelivat kunnittain lähes 1 200 markasta 4 900 markkaan. Vuonna 1996 yleislääkärijohtoisissa terveyskeskuksissa tehtiin noin 30 miljoonaa avohoitokäyntiä, joista kolmasosa oli lääkärinvastaanottokäyntiä. Vuodeosaston hoitopäiviä kertyi 8,3 miljoonaa. Terveyskeskussairaaloissa hoidettiin yli 180 000 potilasta, joista lähes puolet olivat yli 75-vuotiaita.

Vuoden 1996 lopussa päiväkoti- ja perhepäivähoidossa oli yhteensä lähes 213 000 lasta. 38 prosenttia alle 7-vuotiaista oli kunnan järjestämässä kokopäivähoidossa. Kunnallisessa päivähoidossa olevista lapsista 80 prosenttia oli kokopäivähoidossa ja heistä kaksi kolmasosaa päiväkotihoidossa. Vuonna 1996 lasten päivähoidon käyttömenot olivat noin 8 miljardia markkaa. Lasten päivähoidon kiinteähintaiset käyttömenot säilyivät vuoden 1995 tasolla, mutta hoidossa olleiden lasten määrä lisääntyi lähes 14 prosentilla. Alle kolmivuotiaan kotona hoitamista varten tarkoitetun kotihoidon tuen menot olivat 1,9 miljardia markkaa ja tukea sai 73 000 perhettä vuonna 1996.

Vuonna 1996 vanhainkotien käyttömenot olivat 3,8 miljardia markkaa ja kuntien kustantamissa vanhainkodeissa oli runsaat 23 000 asukasta, lähes 8 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä. Sekä kiinteähintaiset menot että asiakkaiden määrä laskivat edellisestä vuodesta noin prosentilla. Vuosina 1990-96 vanhainkotien kiinteähintaiset menot kasvoivat lähes viisi prosenttia ja vanhainkotiasukkaiden määrä väheni lähes 13 prosentilla, samanaikaisesti asukkaiden hoitoisuus kasvoi yli 85-vuotiaiden osuuden noustessa. Avohoidon tukeminen ilmeni kotipalvelumenojen kasvuna. Kotipalvelutoiminnan käyttömenot olivat 2,3 miljardia markkaa vuonna 1996, ja kotipalvelua saaneita kotitalouksia oli 134 000, joista vanhuskotitalouksia oli kaksi kolmasosaa ja lapsiperheitä viidennes. Kotipalvelun kiinteähintaiset menot kasvoivat kolmanneksen ja kotipalveluja saaneiden kotitalouksien määrä pieneni kolmanneksen vuodesta 1990 vuoteen 1996. Menot kotitaloutta kohti kasvoivat ja kotipalvelut ovat keskittyneet kotitalouksille, jotka eivät voi käyttää muita tukipalveluita.

Useimmissa sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluissa suoritekohtaiset menot alenivat vuosina 1990-96. Menot kasvoivat 1990-luvun alkuvuosina, mutta julkisen talouden säästöpäätökset leikkasivat menoja vuosina 1992-93. Vuonna 1994 menojen lasku pysähtyi ja kääntyi heikkoon kasvuun. Suoritemäärien kehitys on ollut vakaampaa, sillä taloudelliset tekijät eivät vaikuta ainakaan välittömästi hyvinvointipalvelujen kysyntään. Osa menojen leikkauksista on laskenut palvelujen laatua esimerkiksi isompien ryhmäkokojen muodossa ja henkilökunnan määrän vähenemisenä, mutta osa leikkauksista on ohjannut palvelujen tuottajia talo-

udellisesti tehokkaampaan toimintaan ja aikaisempaa parempaan kustannustietoisuuteen.

4.3 Alue- ja rakennepolitiikka

Kansallinen aluepolitiikka

Valtioneuvoston päätös alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 4 §:n mukaisista tavoiteohjelmista ja 6 §:n mukaisista eri hallinnonalojen aluekehitysrahojen suuntaamisen yleisistä perusteista sekä valtioneuvoston 8.4.1997 eduskunnalle antama selonteko alueiden kehittämisestä annetun lain tavoitteiden toteutumisesta ovat perusta alueelliselle kehittämiselle ja sitä koskevalle valmistelutyölle. Alueellista kehittämistyötä suunnataan sekä kansallisilla että yhdessä EU:n kanssa toteutettavilla alueellisilla ohjelmilla. Kansallinen ohjelmatyö on maakunnan liittojen ja valtion viranomaisten näkemyksistä rakentuva kokonaisuus, johon EU:n alueelliset ohjelmat on sovitettu. Maakunnan liitot tarkistivat aluekehittämisohjelmansa vuoden 1998 alussa. Hallitus tukee alueiden omaa, itsenäistä kehittämistyötä ja edistää maan eri osien tasapainoista kehitystä, joka pohjautuu erityisesti alueiden osaamisvahvuuksiin.

Alueellisessa kehittämistyössä korostetaan uusien työpaikkojen luomista, työllisyyden parantamista ja alueellisten työttömyyserojen pienentämistä. Kansallisen aluepolitiikan rahoituksen kohdentamisen lähtökohtana on tuotantorakenteen uudistaminen, palvelujen saatavuuden turvaaminen, infrastruktuurin kehittäminen ja yritysten osaamisen edellytysten parantaminen koko maassa.

Hallitus tukee vahvojen, kansainvälisillä markkinoilla kilpailukykyisten kasvukeskusten luomista. Hallitus tukee osaamisvahvuuksia ja kehittää osaamiskeskuspolitiikkaa. Valtioneuvosto nimeää osaamiskeskukset uudelle ohjelmakaudelle loppuvuodesta 1998. Kaupunkiseutujen kehittämistarpeet otetaan huomioon. Kaupunkiohjelmaan on kuulunut 13 kaupunkia. Loppuvuodesta 1998 ohjelmaan nimetään lisää kaupunkeja. Koko kaupunkiohjelmassa kiinnitetään huomiota osaamisen edistämiseen.

Hallitus edistää kaupunki- ja maaseutupolitiikan yhteensovittamista. Tavoitteena on nykyaikaisten kaupunkiyhdyskuntien ja elinvoimaisen maaseudun kehittäminen ja maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutuksen ja yhteistyön lisääminen.

Tietoyhteiskunnan kehitystä ja verkostoyhteistyötä vahvistetaan alueellisen kehityksen osana ja edellytyksenä.

Hallitus tukee kehitykseltään heikoimpien alueiden, kuten Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämistä sekä maakuntien kehittämisen, raja-alueohjelmien, lähialueyhteistyön, Interreg -ohjelmien sekä Phare ja Tacis CBC -ohjelmien yhteensovittamista. Pohjoinen ulottuvuus otetaan huomioon myös kansallisessa politiikassa.

Aluepoliittisten aluejakojen perustana käytetään seutukuntajakoa, joka perustuu lähinnä työssäkäyntiin ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Sisäasiainministeriö teki 18.4.1997 päätöksen 20.12.1993 vahvistetun seutukuntajaon muuttamisesta. Valtioneuvosto teki 30.12.1997 päätöksen (1375/97) kehitysalueesta, sen tukialueista ja rakennemuutosalueesta vuosiksi 1998-1999. Tarkoitus on, että hallitus nimeää uudet kansalliset aluejakoehdotukset samoin kuin uudet EU-tavoite 1 ja 2 -ohjelma-alueet viimeistään keväällä 1999. Tavoitteena on yhteensovittaa kansalliset aluejaot ja EU -ohjelma-alueet mahdollisimman pitkälle keskenään.

Euroopan unionin rakennerahastojen toiminta Suomessa

Suomea koskevia rakennerahastoja ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR), Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto (EMOTR-O) ja näihin rinnastettava kalatalouden ohjauksen rahoitusväline (KOR). Rahastojen varat sisältyvät EU:n talousarvioon. Rahastoista myönnettävä tuki on pääosin avustusmuotoista. Rahastot suuntaavat varansa

Suomessa alueellisten (6, 2, 5b) ja horisontaalisten (3, 4 ja 5a) tavoitteiden mukaisesti sekä rahoittavat ns. yhteisöaloitteita. Rahoituksen saaminen rakennerahastoista edellyttää kansallista osarahoitusta.

Euroopan unionin jäsenyyteen liittyen Suomessa määriteltiin unionin tavoitteiden 6, 2 ja 5b kohdealueet. Tavoite 6 ja 5b -alueet määriteltiin vuosiksi 1995-1999, tavoite 2 -alueet ensin vuosiksi 1995-1996 ja uuden ohjelman mukaisesti vuosiksi 1997-1999. Tavoite 6 -alueen väestöosuus on 16,6 %, tavoite 2 -alueen 15,5 % ja tavoite 5b -alueen 21,5 %.

Yhdeksän prosenttia Suomeen tulevasta rakennerahastojen rahoituksesta on varattu yhteisöaloitteisiin. Suomessa sovellettavia yhteisöaloitteita ovat INTERREG II A, INTERREG II C, LEADER, PESCA, URBAN, EMPLOYMENT, ADAPT ja SME.

EU:n rakennerahastoista saatavat tulot, Suomen ja Ruotsin välisiä INTERREG II A- ohjelmia, INTERREG II C -ohjelmaa ja URBAN -ohjelmaa lukuun ottamatta, budjetoidaan Suomen valtion talousarvioon bruttoperiaatteen mukaisesti sisäasiainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön hallinnonaloille tuloiksi ja menoiksi. Rakennerahastojen rahoittamiin ohjelmiin tarvittava kansallinen valtion rahoitusosuus budjetoidaan ao. hallinnonalan menoksi. Osa EU:lta tulevista rakennerahasto-ohjelmien rahoitusosuuksista ohjataan talousarvion ohi maatilatalouden kehittämisrahastoon, josta tulee myös niihin liittyvä kansallinen valtion rahoitusosuus. EU-rakennerahasto-ohjelmien budjetoinnissa siirrytään osittain valtuusmenettelyyn. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjelmien Euroopan unionilta tulevien rahoitusosuuksien budjetointia siirretään sitoumusvuodelta maksatusvuosille. Valtuusmenettely ei vaaranna rakennerahasto-ohjelmien toteutusta.

Rakennerahastojen rahoituskehys

Vuonna 1999 rakennerahastovaroja odotetaan tuloutuvan yhteensä noin 2,2 mrd mk seuraavien periaatteiden mukaan:

— EMOTR-O (tavoite 5a): 20 % vuoden 1999 maksusitoumuksista; (tavoite 5b): 80 % vuoden 1998 maksusitoumuksista; (tavoite 6): 80 % vuoden 1999 maksusitoumuksista

— EAKR (tavoite 2): 20 % vuoden 1996 maksusitoumuksista, 20 % vuoden 1997 maksusitoumuksista, 80 % vuoden 1998 maksusitoumuksista; (tavoite 5b): vuoden 1998 maksusitoumuksista 80 % ja 30 % Ahvenanmaan koko ohjelmakauden maksusitoumuksista; (tavoite 6) 20 % vuoden 1997 maksusitoumuksista ja 80 % vuoden 1998 maksusitoumuksista.

— ESR (tavoitteet 3, 4, 2, 5b ja 6): 20 % vuoden 1998 maksusitoumuksista ja 80 % vuoden 1999 maksusitoumuksista

— KOR (tavoite 6) vuoden 1998 maksusitoumus

— Yhteisöaloitteiden arvioidut tuloutusosuudet vaihtelevat ohjelmittain.

Seuraavassa on esitetty taulukkoina yhteenveto siitä, miten rakennerahastoista saatava EU-rahoitus ja kansallinen valtion osarahoitus jakaantuu tavoitteittain, rahastoittain ja ministeriöittäin vuonna 1999.

Taulukko 10. EU:n rakennerahastojen rahoituksen (menot) ohjelmien mukainen jakauma tavoitteittain ja rahastoittain vuonna 1999 (maksumäärärahat ja valtuudet)

EU	EAKR	ESR	EMOTR-O	KOR	Yhteensä
Tavoiteohjelma 6	276,0	123,5	238,3	4,8	642,6
Tavoiteohjelma 2	184,4	48,2	0,0		232,6
Tavoiteohjelma 3&4		376,7	0,0		376,7
Tavoiteohjelma 5a			408,8	28,6	437,4
Tavoiteohjelma 5b	133,5	46,9	75,6		256,0
Yhteisöaloitteet ja pilotit	60,8	4,0	0,0	2,7	67,5
Indeksointivarat	57,3	17,8	50,2	0,0	125,3
Yhteensä	712,0	617,1	772,9	36,1	2 138,1

Taulukko 11. Valtion kansallinen osarahoitus rahastoittain ja ministeriöittäin vuonna 1999

EU	EAKR	ESR	EMOTR-O	KOR	Yhteensä
SM	68,8	11,2			80,0
OPM	42,6	168,9			211,5
MMM	40,2	18,3	1 562,7	33,1	1 654,3
LM	11,1				11,1
KTM	309,0	48,6	20,1		377,7
STM	3,1	17,4			20,5
TM	51,0	566,8			617,8
YM	25,5				25,5
Indeksointivarat	0,0		0,0		0,0
Yhteensä	551,3	831,2	1 582,8	33,1	2 998,4

Taulukko 12. Rakennerahastohankkeiden kansallinen ja EU-rahoitus (menot) tavoitteittain ja ministeriöittäin vuonna 1999

Kansallinen ja EU	SM	OPM	MMM	LM	KTM	STM	TM	YM	Yhteensä	EU
Tavoiteohjelma 6	24,3	43,7	287,1	0,0	133,5	3,8	81,4	8,0	581,8	642,6
Tavoiteohjelma 2	25,7	33,6	7,9	5,4	106,3	0,3	43,4	3,9	226,5	232,6
Tavoiteohjelma 3&4	1,8	105,0	0,0	0,0	27,6	11,5	416,8	0,0	562,7	376,7
Tavoiteohjelma 5a	0,0	0,0	1 159,0	0,0	18,0	0,0	0,0	0,0	1 177,0	437,4
Tavoiteohjelma 5b	18,2	14,0	161,5	4,6	69,3	0,3	48,5	8,1	324,5	256,0
Yhteisöaloitteet ja pilotit	10,0	15,2	38,8	1,1	23,0	4,6	27,8	5,5	126,0	67,5
Indeksointivarat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	125,3
Yhteensä	80,0	211,5	1 654,3	11,1	377,7	20,5	617,8	25,5	2 998,5	2 138,1

Aluekehitysrahat

Alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaan valtion talousarviossa eri hallinnonaloilla nimetään ne määrärahat (aluekehitysrahat), joilla voidaan edistää alueellisten kehittämistavoitteiden ja niiden toteuttamiseksi laadittavien aluekehittämisohjelmien toteuttamista. Aluekehitysrahoja osoitetaan aluekehittämisohjelmiin (kansallisiin tai EU-ohjelmiin) liittyviin elinkeinotoiminnan kehittämishankkeisiin, julkisiin investointeihin ja väestölle tärkeiden palvelujen turvaamiseen. Ohjelmien toteuttamiseen voidaan käyttää aluekehitysrahojen lisäksi myös muuta valtion rahoitusta. Tällaista rahoitusta voivat olla esimerkiksi alueen kehittämisen kannalta tärkeät valtion investoinnit, kuten liikenne-, tutkimus- ja koulutusinvestoinnit. Siten aluekehitysrahojen luonteista rahoitusta on kaikki sellainen valtion rahoitus, jolla on erityistä merkitystä alueellisten kehittämistavoitteiden edistämisessä ja tavoitteiden toteuttamiseksi laadittavien ohjelmien toteuttamisessa. EU:n tavoiteohjelmien toteuttamiseen suunnattavia määrärahoja sisältävät momentit on talousarvioesityksessä varustettu EU-merkinnällä ja aluekehitysrahat aluekehitysraha -maininnalla. Määrärahojen käytöstä päättävät ne viranomaiset, joille määrärahat talousarviossa osoitetaan. Rahoituksen suuntaamisen yleisistä perusteista määrätään valtioneuvoston päätöksellä. Rahoituksen suuntaamista koskevat yksityiskohtaiset periaatteet on sisällytetty talousarvioesityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaisesti ehdotetaan vuoden 1999 talousarvioesityksessä nimettäväksi aluekehitysrahoiksi kokonaan tai osittain seuraavat määrärahat:

— 26.98.43 Maakunnan kehittämisraha
— 30.11.61 EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (osa)
— 30.14.43 Maaseudun kehittäminen (osa)
— 30.14.44 Valtion osuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä
— 30.31.24 Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (osa)
— 30.31.44 Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi (osa)
— 30.31.83 Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi (osa)
— 30.41.46 Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (osa)
— 31.24.21 Yleisten teiden perustienpito (osa)
— 31.32.44 Saaristoliikenteen avustaminen
— 31.52.41 Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon
— 31.60.61 Joukkoliikenteen palveluiden osto ja kehittäminen (osa)
— 32.10.22 Työvoima- ja elinkeinokeskukset, toimintamenot (osa)
— 32.20.40 Teknologian kehittämiskeskus, tuotekehitysavustukset (osa)
— 32.30.44 Alueellinen kuljetustuki
— 32.30.45 Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (osa)
— 32.30.47 Valtionavustus pk-yritysten kehittämistoimintaan (osa)
— 32.70.42 Erityisrahoitusyhtiön korkotuet (osa)
— 32.70.43 Erityisrahoitusyhtiön tappiokorvaukset (osa)
— 34.05.61 EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan
— 34.05.62 ESR:n tavoitteiden kansallinen osarahoitus valtion osalta
— 34.06.62 Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (osa)
— 34.06.63 Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin
— 34.06.77 Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi
— 35.10.62 Ympäristönsuojelun edistäminen (osa)
— 35.10.77 Ympäristötyöt (osa)
— 35.20.37 Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (osa)
— 35.99.61 EAKR:n tavoitteiden kansallinen osarahoitus
— 35.99.65 Eräät avutukset (osa)

4.4 Tiede- ja teknologiapolitiikka

Hallitus on päättänyt lisätä tutkimusrahoitusta niin, että Suomen tutkimusmenojen suhde bruttokansantuotteeseen nousee 2,9 prosenttiin vuoteen 1999 mennessä. Rahoitusta lisätään valtion tiede- ja teknologianeuvoston valmisteleman ohjelman mukaisesti. Ottaen huomioon yksityisen sektorin tutkimusrahoituksen ennakoitua nopeamman kasvun ohjelman edellyttämä tutkimusrahoituksen kasvu toteutetaan vuosina 1997-1999 asteittain siten, että valtion osallistuminen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitukseen on ohjelman ansiosta vuonna 1999 vajaat 1 ½ mrd. mk suurempi kuin vuoden 1997 talousarviossa. Valtion lisärahoitus yhdessä yksityisen sektorin tutkimusrahoituksen samanaikaisen kasvun kanssa varmistaa sen, että Suomi nousee vuoteen 2000 mennessä bruttokansantuotesuhteella mitattuna tutkimustoimintaan määrätietoisimmin panostavien maiden joukkoon. Ennakkotietojen mukaan tutkimusmenojen suhde bruttokansantuotteeseen oli 2,7 prosenttia vuonna 1997.

Rahoituksen lisäyksen pääosa suunnataan Teknologian kehittämiskeskukselle, Suomen Akatemialle ja yliopistoille. Rahoitustoiminnassa hyödynnetään myöntämisvaltuusmenettelyä. Sen johdosta noin kolmannes päätetystä tutkimustoiminnan rahoituksen kasvusta toteutuu maksumäärärahoina valtion talousarviossa vasta vuoden 1999 jälkeen.

Rahoituksen kasvu parantaa merkittävästi kotimaisen tutkimustoiminnan edellytyksiä, vahvistaa teknologiarahoitusta ja laajentaa sen kohdealuetta sekä luo uusia kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia sekä Euroopan unionin piirissä että sen ulkopuolella. Erityisesti rahoituksen lisäyksellä tehostetaan innovaatiojärjestelmän toimintaa talouden, yritystoiminnan ja työllisyyden hyväksi. Lisäpanostuksen käytön ja tuloksellisuuden kokonaisarviointia varten on asetettu erillinen asiantuntijaryhmä. Tutkimusrahoituksen lisääminen toteutetaan rinnan henkisen pääoman kehittämistoimien kanssa. Näitä ovat muun muassa tutkijakoulut, tutkijatohtorijärjestelmän kehittäminen ja kuluvana vuonna käynnistyvä tietoteollisuuden koulutuksen lisätoimenpideohjelma.

Taulukko 13. Keskeisten tutkimus- ja kehitystyön määrärahojen kehitys vuosina 1998-1999

	1998 TA milj. mk	1999 TAE milj. mk	Kasvu milj. mk	%
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat				
Yliopistolaitos	1 837,7	1 878,6	40,9	2,2
Valtion tutkimuslaitokset	1 201,0	1 273,2	72,2	6,0
— josta valtion teknillinen tutkimuskeskus	294,7	321,1	26,4	9,0
Yhteensä	3 038,7	3 151,8	113,1	3,7
Rahoitusorganisaatiot[1)]				
Suomen Akatemia	847,1	924,5	77,4	9,1
Teknologian kehittämiskeskus	2 203,9	2 445,3	241,4	11,0
Yhteensä	3 051,0	3 369,8	318,8	10,4

[1)] Toimintamenot, myöntämisvaltuudet ja muut kuin valtuuksien käytön edellyttämät tutkimusmäärärahat.

4.5 Resurssihallinnon kehittäminen

Hallinnon kehittäminen

Valtioyhteisön hallintopolitiikan lähivuosien suuntalinjat esitetään Valtioneuvoston 16.4.1998 antamassa Laadukkaat palvelut, hyvä hallinto ja vastuullinen kansalaisyhteiskunta- periaatepäätöksessä. Uudistuksilla vahvistetaan valtiontalouden pitkän aikavälin tasapainottamisen ja terveen taloudenhoidon edellytyksiä. Päätöksen toteuttamisesta vastaavat asianomaiset ministeriöt yhdessä hallinnonalansa virastojen kanssa. Hallinnon kehittämisen ministerityöryhmä seuraa ja ohjaa päätöksen täytäntöönpanoa. Valtiovarainministeriö vastaa sen yhteensovittamisesta sekä hallintouudistusten kokonaisuutta arvioivan ohjelman valmistelusta. Monet seuraavassa esitettävistä periaatepäätöksen linjauksista ja toimenpiteistä jäävät seuraavalle hallituskaudelle.

Hallinnon uudistusten lähtökohtana on hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelujen turvaaminen tasapuolisesti maan kaikissa osissa. Hallinnossa lisätään tehokkuutta, toimivuutta ja palvelualttiutta sekä vahvistetaan kaikilla hallintotasoilla kansalaisten todellisia vaikutusmahdollisuuksia ja hallinnon julkisuutta ja avoimuutta.

Julkisten palvelujen kehittämisessä korostuvat asiakaskeskeisyys, valinnanvapaus ja palvelujen saatavuus. Päätösvaltaa siirretään sille tasolle, jossa palvelu tuotetaan. Kuntien taloudellista päätösvaltaa ja vastuuta palvelujen jatkuvassa kehittämisessä lisätään. Palvelujen järjestämisessä hyödynnetään kansalaisten omatoimisuutta ja oma-aloitteisuutta. Tässä tarkoituksessa selvitetään, minkä tyyppisissä valtion ja kuntien hoitamissa tehtävissä kansalaisjärjestöjen panosta tarvitaan sekä luodaan joustavat organisaatiomallit, taloudellisen vuorovaikutuksen muodot ja seurantajärjestelmä. Myös välillisen julkisen hallinnon asemaa selvitetään.

Palvelujen laatua kehitetään ottamalla käyttöön asiakkaille annettavia palvelusitoumuksia, joiden avulla palvelujen käyttäjä tietää, minkälaista palvelua voi viranomaiselta edellyttää. Palvelukykyä parannetaan kehittämällä ja ottamalla käyttöön erilaisia palvelujen tuotantotapoja ja yhteispalvelujen järjestämisen muotoja. Sähköisiä asiointipalveluja kehitetään asteittain yhdensuuntaisesta tietopalvelusta vuorovaikutteiseen asiointiin tietoverkossa. Tähän liittyen valmistellaan ratkaisuja, joilla varmistetaan henkilön tunnistaminen sekä tietoturva ja tietosuoja. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä sähköisestä asioinnista, palvelujen kehittämisestä ja tiedonkeruun vähentämisestä (5.2.1998) on asetettu tavoitteet sähköisen asiakirjan ja allekirjoituksen sekä henkilökortin käyttöönotolle.

Hallituksen ohjausta julkisen talouden makrotaloudellisessa suuntaamisessa vahvistetaan kehittämällä kehysohjausta hallituksen keskeiseksi budjettivalmistelua ohjaavaksi menettelyksi. Toiminta- ja taloussuunnittelua kehitetään tukemaan kehysvalmistelua. Hallituksen johtamisen tueksi luodaan laajoihin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin kohdistuva arviointimenettely, jonka avulla saadaan tietoa julkisten palvelujen ja toimintapolitiikkojen vaikutuksista. Hallitusohjelman seurantaa ja strategiasalkun päivitystä kehitetään.

Tulosohjausta kehitetään niin, että hallitus voi lainsäädännön ja talousarvion rajoissa asettaa valtionhallinnolle sitovia tavoitteita. Tulosohjausuudistuksiin liittyen jatketaan eduskunnalle annettavien kertomusten tulosinformaation sisällön ja esittämistavan kehittämistä. Virastojen tulosvastuuta selkiytetään ja liitetään tulosohjaukseen toimivampi tulostavoitteiden toteutumisen seurantamenettely. Tunnuslukujen laatimista lisätään sekä kehitetään palauteinformaation erilaisia muotoja. Hallinnon avoimuuden ja läpinäkyvyyden sekä virastojen ja virkamiesten tilivelvollisuuden lisääminen edellyttävät tuote- ja kustannuslaskentaa, toiminnan julkisuutta sekä varsinkin virkamiesten nykyistä täsmällisempää vastuullisuutta.

Valtioneuvoston organisaatiorakennetta kehitetään niin, että ministeriöiden toimialakokonaisuudet ja ministeriöiden toimialajako palvelevat hallituksen ohjelmallisten tavoitteiden

toteutumista. Ministeriörakenteen kehittämisessä otetaan huomioon yhteiskuntarakenteen muutokset, tietoyhteiskunnan synty, valtion tehtävien muutokset ja hyvinvointiyhteiskunnan uudistaminen sekä EU:n hallinnon vaikutukset. Selvitetään mahdollisuuksia parantaa valtioneuvoston sisäistä koordinointia koordinaatioministerin tai -ministereiden avulla.

Valtioneuvoston rakenteiden sekä ohjausjärjestelmien ja budjetoinnin kehittämisessä otetaan huomioon poikkihallinnollisten politiikkalohkojen hoito yhteensovitetusti. Tällaisia lohkoja ovat muun muassa kaupunki-, maaseutu- ja elinkeinopolitiikka sekä syrjäytymisen estäminen ja osaamiseen liittyvät tehtävät.

Ministeriöiden poliittisia johtamisedellytyksiä vahvistetaan. Se voidaan toteuttaa parlamentaarisen mallin tai hallinto- eli virkamiesmallin avulla. Tarkoitus on, että seuraava hallitus päättää nimittämisensä yhteydessä siitä, mitä mallia ministeriön poliittisen johtamisen vahvistamisessa seurataan ja missä laajuudessa.

Ministeriöitä kehitetään hallituksen esikuntina ja hallinnonalansa johtajina. Tässä tarkoituksessa ministeriöistä siirretään pois tehtävät, jotka eivät palvele esikuntaroolia, hallinnonalan ohjausta ja johtamista, kansainvälistä yhteistyötä ja EU-koordinaatiota. Näiden tehtävien uudelleen organisointia selvitetään.Ministeriöiden yhdenmukaisen johtamisen tueksi ja koordinoinnin helpottamiseksi luodaan menettely, jossa ministerien tehtävät jaetaan osastorajojen mukaisesti silloin, kun ministeriössä on useita ministereitä.

EU-asioiden kansallisen yhteensovittamisen tehostamista selvitetään. Ministeriöissä niiden hoito yhdennetään kansallisten asioiden hoidon kanssa. Tarkoitus on, että EU-tehtävien hoidossa käytetään nykyistä laajemmin ja tehokkaammin hyväksi kunkin hallinnonalan voimavaroja sekä annetaan lisää tehtäviä myös aluehallinnolle.

Valtioneuvoston Kansaneläkelaitosta koskevaa ohjausta uudistetaan. Kansaneläkelaitoksen hallintoa tehostetaan ja kehitetään niin, että Kansaneläkelaitoksen ja paikallishallinnon hoitamia palveluja voidaan yhteensovittaa nykyistä paremmin. Eduskunnan valitsemien valtuutettujen asema Kansaneläkelaitoksen ylimpinä valvojina säilytetään.

Ministeriöiden alaisen keskushallinnon uudistuksia jatketaan. Tässä tarkoituksessa käynnistetään selvitys siitä, kuinka hallinnonalojen sektoroituneisuudesta johtuvaa, ministeriöiden alaisen keskushallinnon toiminnallista päällekkäisyyttä sekä työnjakojen selkiytymättömyyttä voidaan poistaa. Valtion sektoritutkimuslaitosten organisointia selvitetään toiminnallisen yhteistyön pohjalta sekä lisätään korkeakoulujen hyväksikäyttöä sektoritutkimuksessa. Kehittämiskeskusten työnjakoja selkiytetään korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa sekä luodaan kehittämiskeskuksesta virastotyyppi, joka voi hoitaa kehittämistehtäviä ja toimia päätöksentekijänä ja toimeenpanijana.

Keskushallinnon tehtävien siirtämistä alueille sekä valtion aluehallinnon kokoamista jatketaan. Työvoima- ja elinkeinokeskuksille siirretään niiden toiminnan edellyttämiä voimavaroja sekä selkiinnytetään niiden asemaa ja johtamisjärjestelmää. Työvoima- ja elinkeinokeskusten ja maakunnan liittojen yhteistyötä tiivistetään.

Valtioneuvoston omistajapolitiikan ohjausta tehostetaan. Tavoitteena on, että valtio on aktiivinen ja vaativa omistaja, joka edellyttää riittävää tuottoa osakesijoituksilleen sekä osinkoina että omistusten arvonnousuna. Tässä tarkoituksessa selvitetään mahdollisuuksia nykyistä tiiviimpään yhteistyöhön ja koordinointiin ministeriöiden välillä valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden omistajaohjauksessa sekä taloudellisten tavoitteiden asettamiseen yhtenäiseltä pohjalta.

Laadukkaat palvelut, hyvä hallinto ja vastuullinen kansalaisyhteiskunta -periaatepäätöksen edellyttämien toimenpiteiden toteuttamista tuetaan monin asetetuin ja asetettavin kehittämishankkein. Käynnissä olevassa osallisuushankkeessa selvitetään kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien ja hallinnon avoimuuden ja julkisuuden lisäämistä. Kuntien peruspalveluiden turvaamista selvittelevässä neuvotteluryhmässä valmistellaan strategisia peruslinjauksia kuntien ja valtion toi-

menpiteille, joiden avulla luodaan edellytykset kuntien toimintojen ja peruspalvelujen hoitamiselle ja kehittämiselle.

Vuoden 1998 keväällä valmistunut julkisten palvelujen laatustrategia sisältää suosituksia ja linjauksia, joita toteuttamalla julkinen sektori voi taata kansalaisille ja elinkeinoelämälle näiden tarvitsemia palveluja tehokkaasti ja asiakaskeskeisesti. Palvelusitoumusten käytön laajentamiseksi on muotoiltu suomalaiseen julkishallintoon sopivat yleiset periaatteet palvelusitoumuksista. Tarkoitus on, että ministeriöiden ja virastojen ja laitosten välisissä tulosneuvotteluissa jatkossa sovitaan palvelusitoumusten tekemisestä ja että palvelusitoumukset julkistetaan aina palvelujen käyttäjille, jotka voivat olla sekä organisaation sisäisiä että ulkoisia asiakkaita.

Tulosohjausta kehitetään useissa hallinnonalakohtaisissa ja poikkihallinnollisissa hankkeissa. Lääninhallitusten ja niitä ohjaavien ministeriöiden yhteistyönä selvitetään tulosohjausmenettelyjen kehittämistä edelleen niin, että tulostavoitteet sekä voimavarojen suunnittelu ja kohdentaminen voidaan kytkeä lääninhallitusten toiminnassa mahdollisimman hyvin yhteen.

Hallinnonaloilla talousarviovuonna toteutettavia organisaatiouudistuksia ja muita kehittämistoimenpiteitä on käsitelty asianomaisen pääluokan ja luvun perustelujen selvitysosassa.

Työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan keskeiset linjaukset selvitettiin perusteellisesti vuoden 1997 aikana. Pääkohdat tehdyistä linjauksista sisältyvät edellä mainittuun valtioneuvoston 16.4.1998 tekemään Laadukkaat palvelut, hyvä hallinto ja vastuullinen kansalaisyhteiskunta -periaatepäätökseen.

Keskeisenä periaatteena on turvata valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan kilpailukykyisyys, oikeudenmukaisuus ja vastuullisuus. Virastojen palkkausjärjestelmät uudistetaan tehtävien vaativuuteen ja henkilökohtaisiin työsuorituksiin perustuviksi. Virastojen palkkaus- ja virkajärjestelyjä ja muuta vastaavaa toimivaltaa koskevat säännökset täsmennetään muuttamatta nykyisen työnjaon perusteita keskushallinnon ja virastojen välillä. Virka- ja työehtosopimustoimivallan siirtämistä selvitetään nykyisiltä hallinnonalan neuvotteluviranomaisilta ja sopimusvirastoilta edelleen niiden alaisille suurille virastokokonaisuuksille.

Johtamisen kehittämisessä keskitytään johdon ja johtamisen arvioinnin kehittämiseen hyvälle johtamiselle asetettavien laatutavoitteiden mukaisesti. Henkilöstön työkyky ja työtyytyväisyys otetaan yhdeksi johtamisen arviointikriteeriksi. Henkilöstön liikkuvuutta lisätään valtionhallinnon sisällä, eri sektoreiden välillä ja myös eri maiden julkishallintojen välillä. Virkamiesetiikan perusteita muuttuvassa hallinnossa selvitetään ja tehdään selvitysten perusteella kehittämisehdotukset. Henkilöstöpolitiikan jatkuvaa seuraamista ja arvioimista varten kehitetään menettelytavat. Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan tulostavoitteet ja toiminnan painopistealueet sisältyvät valtiovarainministeriön pääluokan valtiovarainministeriön luvun perustelujen selvitysosiin.

Tulopoliittisen sopimuksen mukaiset valtion keskustason virka- ja työehtosopimukset sopimuskaudeksi 1.1.1998-15.1.2000 allekirjoitettiin 11.12.1997. Virastojen virka- ja työehtosopimukset uudistettiin vastaavasti. Virka- ja työehtosopimuksiin sisältyvät 1,8 %:n yleiskorotukset vuosille 1998 ja 1999. Lisäksi palkkoja korotettiin vuonna 1998 alakohtaisilla 0,5 %:n järjestelyvaralla sekä nais- ja matalapalkkaerällä. Sopimusten henkilöstömenoja korottava vaikutus vuonna 1998 on 2,7 % eli 556 milj. mk ja vuonna 1999 se on 1,8 % eli 384 milj. mk. Kokonaiskustannus vuosina 1998-1999 on 940 milj. mk eli 4,5 %. Sopimukseen sisältyy indeksikorotuslauseke, jos kuluttajahintaindeksi nousee joulukuusta 1997 lokakuuhun 1998 yli 2,6 %.

Tulosopimuksen tarkastelulausekkeen mukaan työmarkkinakeskusjärjestöt kokoontuvat huhti-toukokuussa 1999 tarkastelemaan yleistä taloustilannetta, kilpailukyvyn, työllisyyden,

hintojen ja ansioiden kehitystä sekä sopimuksen lähtökohtien mukaisten päämäärien toteutumista. Työmarkkinakeskusjärjestöt sopivat tarvittavista toimenpiteistä.

Tulopoliittiseen sopimukseen liittyvän hallituksen kannanoton 27.11.1997 mukaan vuoden 1998 sopimuskorotusten kustannukset budjetoitiin vuoden 1998 ensimmäisessä lisätalousarviossa. Vuoden 1999 korotusten kustannukset esitetään budjetoitavaksi vuoden 1999 talousarviossa. Valtion henkilöstön ansiotasoindeksin arvioidaan nousevan keskimäärin 3,5 % vuodesta 1997 vuoteen 1998. Noususta 77 % johtuu sopimuskorotuksista ja 23 % sopimusten soveltamisesta ja rakennemuutoksista.

Palkkausjärjestelmien uudistamisesta on jo tehty virka- ja työehtosopimukset 13 virastossa 8 200 henkilön osalta. Vuonna 1999 yli puolet virastoista on sopimuksentekovaiheessa.

Taulukko 14. Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 1994-1999

	1994	1995	1996	1997	1998[1)]	1999[1)]
Henkilöstömäärä	132 900	124 700	122 400	123 200	124 400	124 400
Muutos ed. vuodesta, %	-5,0	-6,2	-1,9	0,7	1,0	0
Henkilötyövuodet	127 500	120 500	119 400	119 800	121 000	121 000
Palkkasumma, milj. mk	17 836	17 666	17 944	17 904	18 710	19 197
Työvoimakustannukset, milj. mk [2)]	23 507	22 852	23 104	23 117	24 085	24 673
Keskim. kokonaisansio, mk/kk	11 071	11 593	11 920	11 974	12 390	12 710
Palkkojen sivukulut,%[3)]	63,3	64,9	64,1	64,7	64,2	63,9
Eläkemenot, milj. mk	11 434	11 936	12 376	12 747	13 190	13 650
Naisten osuus henkilöstöstä, %	45,6	44,9	45,0	45,1	45,1	45,1
Henkilöstön keski-ikä	41,0	41,0	41,6	41,9	42,2	42,5

[1)] Vuodet 1998 ja 1999 ovat arvioita

[2)] Sisältää tehdyn työajan palkat, välilliset palkat, sosiaalimenot ja muut välilliset kustannukset

[3)] Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista

Vuoden 1999 työvoimakustannuksiksi arvioidaan 24,7 mrd markkaa. Työvoimakustannusten määrän kasvuksi vuodesta 1994 vuoteen 1999 arvioidaan noin 1,2 mrd markkaa eli noin 5,0 %. Tähän ovat vaikuttaneet vuodesta 1995 alkaen toteutetut palkkausten maltilliset, enintään yleisen linjan mukaiset sopimuskorotukset sekä henkilöstön määrällinen kehitys. Henkilötyövuosimäärä on vähentynyt vuodesta 1994 vuoteen 1997 noin 6,0 %. Määrän arvioidaan kasvavan vuodesta 1997 vuoteen 1998 noin 1%:lla ja pysyvän vuonna 1999 edellisen vuoden tasolla.

Taulukossa 15 on yhteenveto arvioiduista vuosien 1998 ja 1999 henkilötyövuosimääristä. Henkilötyövuosien laskentaperusteet poikkeavat jonkin verran taulukossa 14 esitetyistä. Erityisesti työllisyysvaroin palkattu henkilöstö ei sisälly taulukkoon 15.

Merkittävin syy henkilötyövuosimäärän kasvuun on yhteensä 1 422 henkilötyövuoden lisäys tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamisen johdosta. Lisäksi kunnallisten holhouslautakuntien tehtävät siirretään valtiolle. Niinikään oikeusaputoimen siirtyminen valtiolle 1.6.1998 on huomioitu kokovuotisena. Tullihallinnon resursseja lisätään ja tielaitoksen henkilöstö vähenee. Valtion kiinteistölaitos muutetaan valtion liikelaitokseksi.

Taulukko 15. Budjettitalouden virastojen henkilöstömäärä henkilötyövuosina pääluokittain vuosina 1998 ja 1999[1)]

Pääluokka	1998	1999	Muutos HTV	%
23. Valtioneuvosto	230	235	5	2,2
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala[2)]	1 590	1 560	-30	-1,9
25. Oikeusministeriön hallinnonala	8 770	9 020	250	2,9
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	16 130	16 340	210	1,3
27. Puolustusministeriön hallinnonala	18 830	18 820	-10	-0,1
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	10 750	10 930	180	1,7
29. Opetusministeriön hallinnonala	26 750	27 260	510	1,9
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	5 610	5 670	60	1,1
31. Liikenneministeriön hallinnonala	10 000	9 600	-400	-4,0
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	5 270	5 400	130	0,4
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	3 080	3 100	20	0,6
34. Työministeriön hallinnonala	3 920	4 190	270	6,9
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	2 360	2 460	100	4,2
Yhteensä	113 290	114 585	1 295	1,1

1) Pl. pääluokkien 21 ja 22 sekä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten ja työllisyysvaroin palkattu henkilöstö.

2) Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi asemamaasta palkattua henkilöstöä vuosina 1998 ja 1999 720 HTV sekä kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattua henkilöstöä vuonna 1998 880 HTV ja vuonna 1999 560 HTV.

Suomi toimii Euroopan unionin puheenjohtajamaana vuoden 1999 jälkipuoliskon. Puheenjohtajuuteen valmistautumisen johdosta ministeriöiden henkilöstöä ja henkilöstömäärärahoja lisätään väliaikaisesti vuosina 1998-2000. Eri ministeriöiden väliaikainen henkilöstölisäys Euroopan unionin puheenjohtajuutta varten on huomioitu pääluokassa 28, jonne määräraha myös budjetoidaan. Väliaikaisen lisäyksen kokonaiskustannus on noin 124 milj. markkaa, josta vuodelle 1999 esitetään 86 milj. markkaa erilliselle pääluokan 28 momentille 28.80.26. Toinen keskitetty määräraha, 165 milj. markkaa, muunlaisiin puheenjohtajuusmenoihin on ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.24.

Valtion eläkemenojen arvioidaan lisääntyvän vuodesta 1998 vuoteen 1999 reaalisesti runsaat 2 ½ % ja nimellisesti 4 ½ %. Viime vuosina alkanut reaalimenojen kasvun hidastumissuunta jatkuu tulevina vuosina. Kasvun hidastumiseen vaikuttavat mm. valtion liikelaitosten yhtiöittämiset, yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nosto sekä vuosien 1993-1995 toteutetut valtion lisäeläke-etujen leikkaukset.

5. Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

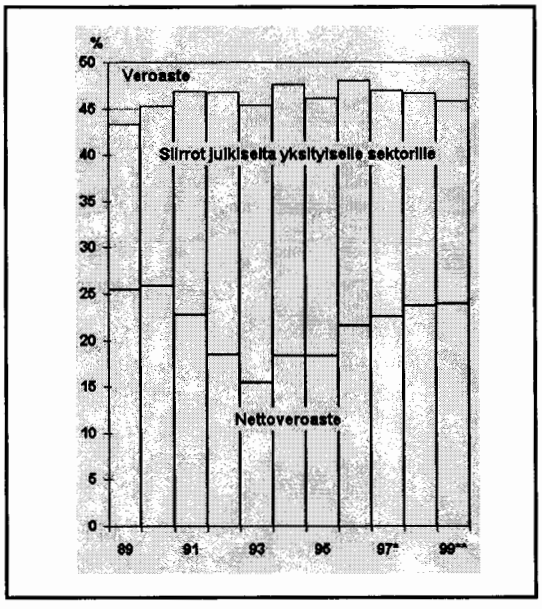
Normaalista talousarvioaikataulusta poiketen hallitus antoi vuotta 1999 koskevat keskeiset talousarvioon liittyvät verolakiesitykset eduskunnalle jo vuoden 1998 kevätistuntokau-

della ja eduskunta on saanut niiden käsittelyn päätökseen.

Talousarvioesitykseen liittyen eduskunnalle annetaan esitys valtion ja kirkon yhteisöverouudistuksen muuttamisesta yhdellä prosenttiyksiköllä valtion eduksi. Toimenpide lisää tuloveron tuottoa 250 milj. markalla. Talouden kasvumahdollisuuksien turvaamiseksi ja työllisyyden parantamiseksi eduskunnalle annetaan esitys työmatkakulujen verovähennyksen laajentamisesta.

Veroasteen arvioidaan olevan vuonna 1998 noin 46,7 % Vuonna 1999 veroasteen arvioidaan alenevan 45,8 prosenttiin.

Kuvio 6. Veroasteet

Tuloverotusta on hallitusohjelman mukaisesti vuosittain kevennetty koko hallituskauden ajan. Kevennykset jatkuvat myös vuonna 1999. Tuloveroasteikon kaikkia marginaaliveroprosentteja alennetaan puolella prosenttiyksiköllä ylimmän tuloluokan prosenttia lukuunottamatta. Tuloveroasteikon tuloluokkien rajat nousevat kahdella prosentilla verrattuna vuonna 1998 sovellettavaan asteikkoon. Koska päätökset ovat olleet tiedossa jo keväällä, verohallinto on voinut varautua muutoksiin siten, että ennakonpidätysperusteet voidaan ottaa käyttöön heti vuoden alusta. Veroasteikkoon tehtyjen tarkistusten arvioidaan vähentävän valtion tuloveron tuottoa vuositasolla 1 750 milj. mk.

Tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärä nousee 1 800 markasta 2 100 markkaan ja kunnallisverotuksessa myönnettävän ansiotulovähennyksen enimmäismäärää nousee 8 600 markkaan. Vähennys alkaa pienentyä 75 000 markan tulotasosta alkaen, kun raja vuonna 1998 on 43 000 markkaa. Näiden lievennysten arvioidaan vähentävän valtion tuloveron tuottoa noin 100 milj. mk, kunnallisveron tuottoa vajaat 1 100 milj. mk ja muiden veronsaajien verokertymää noin 180 milj. mk.

Kaiken kaikkiaan luonnollisten henkilöiden ansiotulojen verotuksen arvioidaan keventyvän runsaalla 3,8 mrd. markalla vuonna 1999. Luvussa on otettu huomioon myöskin vakuutetun sairausvakutusmaksuun tehdyt lievennykset.

Ansiotulojen verotuksessa toteutetut kevennykset hallituskauden aikana eli vuosina 1996-1999 ovat ilman inflaatiotarkistuksia yhteensä 13 mrd. mk. Koska kevennykset ovat hallitusohjelman mukaisesti painottuneet pieni- ja keskituloisten verotukseen, niiden avulla on yhdessä samanaikaisesti toteutettujen tulonsiirtoja koskevien muutosten kanssa madallettu kynnystä hakeutua työhön ja siten omalta osaltaan parannettu työllisyystilannetta.

Kehitysalueiden veronhuojennuksia ehdotetaan jatkettavaksi ja niiden sovaltamisalaa samalla supistettavaksi EU-säännösten edellyttämällä tavalla.

Energiaverotukseen tehdyn ratkaisun perusteella sähkön lisäveroa korotetaan 24 prosentilla. Korotus kohdistuu myös liikennepolttonesteiden lisäveroon, mutta se kompensoidaan perusveron tasoa laskelmalla, joten liikennepolttoaineiden kokonaisverorasitus ei muutu. Energiaveron korotuksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa nettomääräisesti noin 700 milj. mk vuonna 1999.

Kotimaisten rahoituksen tarjoajien kilpailutilanteen parantamiseksi saamistodistusten leimaverosta ja kiinnitysleimaverosta luovuttiin

jo huhtikuun lopulla vuonna 1998. Leimaveroa arvioidaan tämän jälkeen kertyvän enää noin 10 milj. mk.

Makeisverosta ehdotetaan luovuttavaksi vuoden 1999 alusta lukien. Apteekkimaksutaulukkoon on tarkoitus tehdä aikaisempien vuosien kaltainen tarkistus.

Taulukko 16. Tulot osastoittain vuosina 1997-1999[1)]

Numerotunnus	Osasto	v. 1997 tilinpäätös milj. mk	v. 1998 talousarvio milj. mk	v. 1999 esitys milj. mk	Muutos 1998-1999 ±milj. mk	±%
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	134 219	139 464	152 239	+ 12 775	+ 9
12.	Sekalaiset tulot	33 200	30 072	29 261	- 811	- 3
13.	Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 943	3 071	3 419	+ 348	+ 11
15.	Lainat	13 305	16 014	2 192	- 13 821	- 86
	Tulot yhteensä	**184 668**	**188 621**	**187 111**	**- 1 509**	**- 1**

[1)] Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

6. Valtion liiketoiminta ja rahastot

6.1 Liiketoiminta

Taulukko 17. Valtion liikelaitostoiminta v. 1999

	Liikevaihto mmk	muutos-% ed.v	Käyttökate liikevaihdosta (%)	Ylijäämätavoite liikevaihdosta mmk	(%)	Investointimenot liikevaihdosta (%)	Investointimenot mmk	Rahoituskate (+)/lisärahoitustarve (-) mmk	Henkilöstön lukumäärä
Valtion liikelaitokset:									
Valtion kiinteistölaitos	1 800	-	65	370	21	56	1 000	-	207
Hallinnon kehittämiskeskus	37	-	4,1	0,5	0,2	3	2	-	60
Metsähallitus	1 242	4	39	386	31	15	190	-	2 093
Ilmailulaitos	960	- 2	29	30	3	51	492	-	1 680
Yhteensä	4 039			786,5		42	1 684		4 040
Liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset:									
Siemenperunakeskus	18	2	1,4	0,3	1,4	2,2	0,4	+0,3	33
Kasvinjalostuslaitos	13	31	-75	-10	-75	-	-	-10	62
Yhteensä	31			-9,7		1,3	0,4	-9,7	95
Kaikki yhteensä	4 070			776,8		41,4	1 684,4		4 135

6.2 Rahastot

Budjettitalouden ulkopuolisten valtion rahastojen tulojen arvioidaan olevan 24,5 mrd. mk ja menojen 25 mrd. mk vuonna 1999. Siten rahastojen alijäämä on 0,5 mrd. mk. Taulukoon on koottu tiedot seuraavista rahastoista: Valtion asuntorahasto, Huoltovarmuusrahasto, Maatilatalouden kehittämisrahasto, Maatalouden interventiorahasto, Ydinjätehuoltorahasto, Valtiontakuurahasto, Valtion vakuusrahasto, Valtion eläkerahasto ja Öljysuojarahasto.

Taulukko 18. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. mk

	1996	1997	1998**	1999**
Verotulot	239	287	290	290
Sekalaiset tulot	2 950	3 149	1 695	2 225
Eläkemaksut	5 772	5 976	6 755	7 022
Korkotulot	3 747	3 877	3 370	4 055
Siirrot budjetista	2 119	1 438	1 065	15
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	14 827	14 726	13 175	13 607
Lainojen takaisinmaksut[1)]	8 769	7 436	9 105	10 932
Tulot yhteensä	23 596	22 162	22 280	24 539
Kulutusmenot	820	760	455	437
Siirtomenot	3 846	2 210	2 590	2 922
Korkomenot	2 779	2 546	2 680	2 914
Siirrot budjettiin	6 103	6 117	6 600	8 570
Muut menot	-41	117	350	251
Menot pl. rahoitustaloustoimet	13 507	11 751	12 675	15 094
Finanssisijoitukset yhteensä	7 171	9 112	9 605	9 954
Menot yhteensä	20 678	20 863	22 280	25 048
Nettorahoitustarve	2 918	1 299	0	-509

[1)] Sisältää valtion asuntorahaston arvopaperistamistuloja 1 507 mmk v. 1996, 0 mmk v. 1997, 2 500 mmk v. 1998 ja 3 300 mmk v. 1999.

Valtion asuntorahaston asuntolainasaamisten pääoman ennakoidaan olevan vuoden 1999 alussa noin 55 mrd. mk ja rahaston pitkäaikaisten velkojen kokonaismäärän noin 13,8 mrd. mk. Rahastosta suoritettavan korkotuen piirissä olevan lainakannan arvioidaan olevan vuoden 1999 alussa noin 30 mrd. mk.

Valtion talousarviossa hyväksytyn valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät aravalainat maksetaan asuntorahaston varoista. Myös asuntolainojen korkotuet, asuntolainojen valtiontakauksista aiheutuvat menot sekä asuntotoimen avustusmenot maksetaan rahaston varoista. Lisäksi rahastotalouden varoilla hoidetaan rahaston velat ja niihin liittyvät hallinnolliset kulut.

Rahasto saa varansa aravalainojen koroista, lyhennyksistä ja vuosimaksuista ja omistusasuntolainojen valtiontakauksiin liittyvistä takausmaksuista sekä rahaston lainasaatavia arvopaperistamalla. Velkaa rahasto voi ottaa lähinnä lyhytaikaisesti, maksuvalmiudessa vuoden aikana esiintyvien vaihtelujen tasaamiseen.

Vuonna 1999 rahaston tuloiksi valtion asuntolainoista arvioidaan noin 4 500 milj. mk ja takausmaksuista noin 20 milj. mk. Rahastolle ehdotetaan valtuutta myöntää uusia lainoja 3 900 milj. mk ja hyväksyä korkotuen piiriin lainoja 3 000 milj. mk sekä arvopaperistaa lainasaataviaan 3 300 milj. mk. Lisäksi ehdotetaan, että omistusasuntolainojen valtiontakausten yhteismäärä vapaarahoitteisissa ja asp-lai-

noissa saisi vuoden 1999 lopussa olla enintään 3 500 milj. mk. Tämä luku ei sisällä vuokra- ja asumisoikeusasuntojen korkotukilainoja, joihin liittyy lakiperusteinen täytetakausluonteinen valtionvastuu.

Maatilatalouden kehittämisrahaston käytettävissä olevat varat ovat noin 2 400 milj. mk, josta EU:lta tuloutuvaa rahoitusosuutta on arviolta 87 milj. mk. Varoista arvioidaan käytettävän kulutusmenoihin noin 590 milj. mk ja sijoitusmenoihin noin 500 milj. mk. Rahaston varoja tuloutetaan valtiovarastoon 100 milj. mk. Kohtuullinen rahoitustilanne on seurausta EU-jäsenyyteen liittyvästä tauosta rahoitustoiminnassa. Kulutusmenoihin luetaan ne menot, jotka kokonaan tai osaksi jäävät rahaston lopullisiksi menoiksi. Näitä ovat mm. avustukset, hoitopalkkiot, velkajärjestely- ja vakuustoiminnan menot ja tutkimustoiminnan tukeminen. Osaan maatalouden avustuksista ja lainoista liittyy EU-osarahoitus.

EU:n jäsenmaana Suomi toteuttaa yhteisen maatalouspolitiikan mukaisia toimenpiteitä EU:n ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Interventiotoiminnan ensisijaisena tehtävänä on ylläpitää sisämarkkinoilla haluttua maataloustuotteiden hintatasoa. EU-jäsenyys edellyttää tarvittaessa interventiovarastointia mm. viljan, naudanlihan, voin ja rasvattoman maitojauheen osalta. Vuonna 1995 perustetun **Maatalouden interventiorahaston** varoja käytetään EU:n maatalouspolitiikan mukaisen vientituen, interventiovarastoinnin ja yksityisen varastoinnin kustannusten sekä eräiden yhteisön alueella käytettävien maataloustuotteiden hintojen alentamiseen maailmanmarkkinahintatasolle.

Varsinaisesta interventiotoiminnasta aiheutuvat menot rahoitetaan EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston varoista. Interventiotoimintaan arvioidaan tarvittavan noin 800 milj. mk. Suomen valtion vastattavaksi jäävien korko- ja hallintomenojen kattamiseksi talousarvioesityksessä on 9,5 milj. markan siirto interventiorahastoon.

Valtion eläkerahaston avulla valtio varautuu tulevien eläkkeiden rahoitukseen ja pyrkii tasaamaan tulevien vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työnantajan eläkemaksuja valtion virastoilta ja laitoksilta, liikelaitoksilta, kunnilta, yksityisiltä valtionapulaitoksilta ja ns. VALTAVA -laitoksilta arviolta 4 939 milj. mk vuonna 1999. Työntekijäin eläkemaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja kerätään rahastoon noin 1 549 milj. mk. Rahaston tuloja ovat myös valtiolle annetuista lainoista saatavat korot arviolta 648 milj. mk sekä työntekijäin eläkemaksun rahastoitavan osuuden sijoitusten korkotuotto 194 milj. mk vuonna 1999. Lisäksi rahaston tuloja ovat TEL-eläkelaitosten suorittamat siirtymämaksut, joiden suuruudeksi arvioidaan 534 milj. mk vuonna 1999. Nämä siirtymämaksut suoritetaan vuodesta 1993 lähtien yhtiöitettyjen ja TEL-järjestelmään siirtyneiden valtion laitosten TEL-tasausmaksun perusteella.

Valtion eläkerahastosta esitetään siirrettäväksi talousarvioon vuonna 1999 7 750 milj. mk. Siirto on runsas 1 mrd. mk suurempi kuin vuoden 1998 talousarviossa. Tavoitteena on pitkällä aikavälillä kehittää valtion eläkerahastoa yksityisen alan työeläkerahastojen suuntaan. Valtion eläkerahaston johtokunta päättää rahaston sijoitustoiminnan periaatteista.

Valtion vakuusrahasto keskittyy myönnetyn pankkituen hallinnointiin ja tukiehtojen noudattamisen valvontaan, koska uusia pankkitukitarpeita ei ole tiedossa. Myönnettyä pankkitukea oli vuoden 1997 loppuun mennessä maksettu nettomääräisesti 45 237 milj. mk. Lukuun sisältyy Suomen Pankin, valtion vakuusrahaston ja valtioneuvoston valtion talousarvion kautta myöntämä tuki. Lisäksi valtioneuvoston myöntämistä takauspäätöksistä oli voimassa 15 045 milj. mk.

7. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino ja valtionvelka

Budjettitalouden tasapainottaminen on sopeutettu vallitsevaan suhdannetilanteeseen; hallitus esittää valtion alijäämän supistamista korkeasuhdanteessa turvatakseen edellytyksiä talouden kasvun jatkumiselle.

Budjettitalouden tulojen arvioidaan kasvavan lähes 2 ½ prosenttia kuluvan vuoden kassa-arvioon verrattuna. Suhteellisen hidas tulojen kasvu aiheutuu muiden kuin verotulojen supistumisesta; vuonna 1998 sekalaisia tuloja lisäsivät mm. pankkituen palautukset. Verotulojen kasvuksi arvioidaan runsas 5 prosenttia. Maatilatalouden kehittämisrahastosta (Makera) siirretään 100 milj. mk ja valtiontakuurahastosta 720 milj. mk talousarvion katteeksi rahastojen hyvän likviditeettiaseman takia. Valtion eläkerahastosta esitetään tuloutettavaksi budjettiin 7,75 mrd. mk. Tuloutus on runsas miljardi markkaa suurempi kuin vuoden 1998 talousarviossa. Valtion omaisuuden myyntituloista on talousarvioon kirjattu 2,5 mrd. mk, josta vajaat 1 ½ mrd. mk on suunnattu tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen lisäämiseen sekä 1 mrd. mk on budjetoitu tuloiksi ilman vastaavaa menojen lisäystä.

Budjettitalouden menot vähenevät 4 prosentilla kuluvan vuoden kassa-arviosta. Menojen supistus- tai lykkäyspäätösten lisäksi budjettitalouden korkomenojen arvioidaan alenevan valtion lainajärjestelyjen takia ja siksi, että aiemmasta poiketen valtion vakuusrahastoon ei ole tarpeen siirtää määrärahaa vuodelle 1999.

Taulukko 19. Budjettitalouden menot, tulot ja tasapaino vuosina 1997-1999

	1997 tilinpäätös milj. mk	1998 talousarvio milj. mk	1999 esitys milj. mk	Muutos 1999/98 %
Kulutusmenot	57 221	57 022	57 931	+ 2
Siirtomenot	102 366	102 618	98 036	- 4
Sijoitusmenot	4 950	3 890	2 817	- 28
Muut menot	22 842	25 089	28 328	+ 13
Yhteensä	187 378	188 619	187 111	- 1
— menot valtionvelasta (PL 36)	23 084	25 513	28 388[1)]	+ 11
— muut menot	164 294	163 106	158 723	- 3
Tulo- ja varallisuusvero	50 086	52 130	58 540	+ 12
Arvonlisävero	45 599	46 700	51 660	+ 11
Muut verot	38 534	40 634	42 039	+ 3
Muut tulot (ilman nettolainanottoa)	38 120	33 717	34 872	+ 3
Yhteensä	172 339	173 181	187 111	+ 8
Nettolainanotto	12 329	15 440	-	-
Erotus +/-	- 2 710	+2	+0	-

[1)] Sisältää nettokuoletuksia 276 milj. mk.

Taulukko 20. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino vuosina 1997-1999, milj. mk

	1997	1998[1)]	TAE 1999
Budjettitalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	170 522	180 595	184 919
Menot ilman rahoitustaloustoimia	184 768	194 035	186 173
Tuloylijäämä (+)	-14 246	-13 440	-1 254
Finanssisijoitukset, netto	-454	-820	-170
Nettorahoitustarve (-)	-14 700	-14 260	-1 424
Ylijäämän käyttö	0	0	1 700
Nettolainanottotarve (-)/nettokuoletukset (+)	-14 700	-14 260	276
Rahastotalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	14 726	13 175	13 607
Menot ilman rahoitustaloustoimia	11 751	12 675	15 094
Tuloylijäämä (+)	2 975	500	-1 487
Finanssisijoitukset, netto	-1 676	-500	978
Nettorahoitustarve (-)	1 299	0	-509
Valtiontalous[2)]			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	173 225	181 625	185 473
Menot ilman rahoitustaloustoimia	184 496	194 565	188 214
Tuloylijäämä (+)	-11 271	-12 940	-2 741
Finanssisijoitukset, netto	-2 130	-1 320	808
Nettorahoitustarve (-)	-13 401	-14 260	-1 933
Ylijäämän käyttö	0	0	1 700
Nettolainanottotarve (-)/nettokuoletukset (+)	-13 401	-14 260	-233

1) Kassa-arvio, yksityistämistulot talousarvion mukaiset.

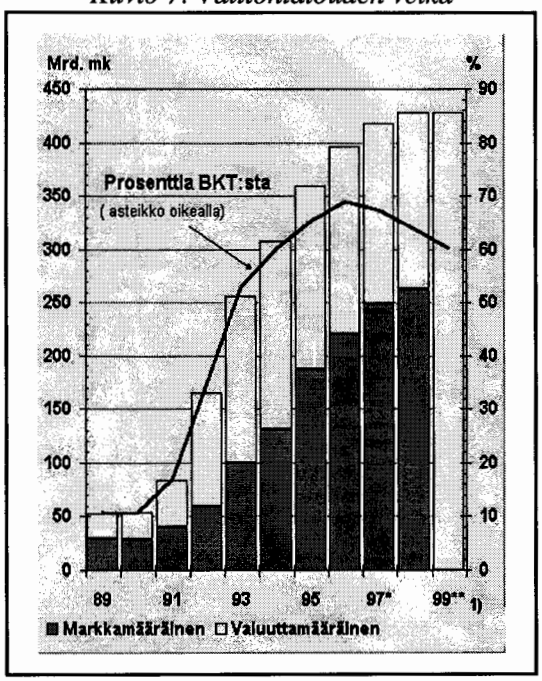
2) Budjettitalouden ja rahastojen tuloja ja menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

Budjettitalouden nettorahoitustarve on talousarvioesityksen mukaan 1,4 mrd. mk. Valtiontalouden nettorahoitustarve, 1,9 mrd. mk, on hieman budjettitalouden nettorahoitustarvetta suurempi rahastotalouden alijäämän vuoksi.

Eduskunta hyväksyi vuoden 1998 kevätistuntokaudella lakiin valtion talousarviosta muutoksen, joka sallii tilinpäätöksestä ilmenevän varainhoitovuoden lopun kumulatiivisen ylijäämän osittaisen käytön talousarvion katteena. Tällä perusteella hallitus esittää aiempina vuosina syntyneen kumulatiivisen tilinpäätösylijäämän pienentämistä 1,7 mrd. markalla käyttämällä sitä vähentämään lainanottotarvetta.

Talousarvioesityksen tasapainottamiseksi ei tarvita uutta lainaa. Talousarvioesityksen menoihin sisältyy 276 milj. markan valtionvelan nettokuoletukset. Koko valtiontalouden velan arvioidaan vuoden 1999 lopussa olevan noin 428 mrd. mk, joka vastaa 60 prosenttia bruttokansantuotteesta. Valtiontalouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen olisi silloin alentunut 9 prosenttiyksiköllä korkeimmasta arvostaan, jonka velkaantumisaste saavutti vuonna 1996.

Kuvio 7. Valtiontalouden velka

[1] Vuoden 1999 velkaa ei ole jaettu valuutta- ja markkamääräiseen.

Tässä talousarvioesityksessä ehdotettua menojen ja tulojen tasapainoa osoittaa seuraava asetelma:

	mk
Tulojen kokonaismäärä, ml. tilinpäätöksen mukainen ylijäämä	187 111 260 000
Menot ilman nettokuoletuksia	186 835 073 000
Ylijäämä	276 187 000
Ehdotetut nettokuoletukset	276 000 000
Erotus	187 000

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ja viitaten tämän esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 1999.

Helsingissä 1 päivänä syyskuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

Valtion talousarvio vuodelle 1999

TULOT

Osasto 11

	mk
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	**152 239 000 000**
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	**60 890 000 000**
01. Tulo- ja varallisuusvero	58 540 000 000
02. Korkotulojen lähdevero	800 000 000
03. Perintö- ja lahjavero	1 550 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	**53 925 000 000**
01. Arvonlisävero	51 660 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	1 800 000 000
03. Apteekkimaksut	465 000 000
08. Valmisteverot	**27 280 000 000**
01. Tupakkavero	3 400 000 000
04. Alkoholijuomavero	7 400 000 000
05. Virvoitusjuomavero	180 000 000
07. Polttoainevero	16 300 000 000

10. Muut verot	**10 110 000 000**
01. Leimavero	10 000 000
03. Autovero	5 300 000 000
04. Moottoriajoneuvovero	1 000 000 000
05. Varainsiirtovero	2 000 000 000
06. Arpajaisvero	410 000 000
07. Ajoneuvovero	1 220 000 000
08. Jätevero	170 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	**34 000 000**
02. Lästimaksut	4 000 000
08. Öljyjätemaksu	20 000 000
09. Muut verotulot	10 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	**29 261 010 000**
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	**9 500 000**
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	9 500 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	**489 500 000**
01. Tuomioistuintulot	170 000 000
47. Ulosottomaksut	245 000 000
50. Vankeinhoitolaitoksen tulot	74 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	500 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	**857 220 000**
05. Lääninhallitusten julkisoikeudellisista suoritteista kertyvät tulot	32 400 000
75. Tulot poliisin lupapalveluista	200 000 000
90. Rajavartiolaitoksen tulot	13 000 000
98. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot (EU)	609 820 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	2 000 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	**8 050 000**
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royalty-maksuista	100 000
21. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tulot	7 000 000
22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	50 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	900 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	**13 715 292 000**
07. Siirto valtion eläkerahastosta	7 750 000 000

23.	Valtiokonttorin tulot	26 892 000
25.	Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista	89 000 000
28.	Kuntien osuudet verotuskustannuksista	543 000 000
29.	Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	148 000 000
30.	Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	83 000 000
49.	Tullilaitoksen tulot	47 900 000
51.	Metallirahatulot	22 500 000
87.	Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	30 000 000
90.	Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot (EU)	75 000 000
98.	Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset	4 650 000 000
99.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	250 000 000

29. Opetusministeriön hallinnonala 2 339 625 000

01.	Opetusministeriön tulot	10 000 000
43.	Ylioppilastutkintolautakunnan tulot	50 000
70.	Opintotukitoiminnan tulot	135 000 000
88.	Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	2 194 000 000
91.	Valtion elokuvatarkastamon tulot	575 000

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala 3 670 769 000

01.	EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot (EU)	2 620 400 000
02.	EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot (EU)	672 100 000
03.	EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot (EU)	10 900 000
04.	EU:lta saatavat muut tulot (EU)	6 610 000
21.	Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot	2 235 000
23.	Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot	36 774 000
25.	Siemenperunakeskuksen tulot	610 000
30.	Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta	28 000 000
32.	Metsäntutkimuslaitoksen tulot	17 100 000
33.	Kasvinjalostusmaksut	4 000 000
35.	Hirvieläinten metsästysmaksut	14 000 000
36.	Viehekalastusmaksut	12 875 000
37.	Kalastuksenhoitomaksut	34 800 000
39.	Riistanhoitomaksut	35 040 000
40.	Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	9 000 000
41.	Tenojoen kalastuslupamaksut	1 000 000
62.	Geodeettisen laitoksen tulot	400 000
71.	Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot	46 425 000
99.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	118 500 000

31. Liikenneministeriön hallinnonala 93 179 000

20.	Ajoneuvohallintokeskuksen tulot	10 600 000

24. Tielaitoksen sekalaiset tulot	3 000 000
25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista	67 000 000
30. Merenkulkulaitoksen tulot	10 400 000
40. Radanpidon tulot	1 000 000
70. Telehallintokeskuksen tulot	779 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut tulot	400 000

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	**810 415 000**
10. Tulot työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen maksullisesta palvelutoiminnasta	6 000 000
20. Turvatekniikan keskuksen tulot	8 600 000
60. Siirto valtiontakuurahastosta	720 000 000
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	75 815 000

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	**1 979 333 000**
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulot	2 250 000
08. Kansanterveyslaitoksen tulot	3 200 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot	12 703 000
10. Säteilyturvakeskuksen tulot	40 180 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 850 000 000
98. Valtionapujen palautukset	70 000 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	1 000 000

34. Työministeriön hallinnonala	**1 174 677 000**
40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot (EU)	1 026 677 000
70. Palkkaturvamaksujen palautukset	116 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	32 000 000

35. Ympäristöministeriön hallinnonala	**38 350 000**
26. Alueellisten ympäristökeskusten tulot	2 850 000
27. Suomen ympäristökeskuksen tulot	300 000
40. Asuntotoimen tulot	300 000
60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	9 500 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	25 400 000

39. Muut sekalaiset tulot	**4 075 100 000**
01. Sakkorahat	300 000 000
02. Valtiolle tilitettävät veronlisäykset ja viivekorot	300 000 000
03. Oikaisurahat	100 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	780 000 000
05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti	100 000 000
07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	75 000 000
09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut	5 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	15 000 000
50. Tulot osakemyynnistä	2 500 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET	**3 418 984 000**
01. Korkotulot	**1 248 984 000**
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	198 000 000
05. Korot muista lainoista	50 984 000
07. Korot talletuksista	1 000 000 000
03. Osinkotulot	**1 920 000 000**
01. Osinkotulot	1 920 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	**250 000 000**
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	250 000 000

Osasto 15

15. LAINAT	**2 192 266 000**
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	**492 266 000**
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	24 847 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	467 419 000
02. Ylijäämän käyttö	**1 700 000 000**
01. Ylijäämän käyttö	1 700 000 000

Tulojen kokonaismäärä:

187 111 260 000

MENOT

Pääluokka 21

21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	**47 798 000**
01. Tasavallan Presidentti	**1 658 000**
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 458 000
21. Presidentin käyttövarat	200 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia	**46 140 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	28 250 000
27. Eläkkeellä olevan presidentin menot (arviomääräraha)	590 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	17 300 000

Pääluokka 22

22. EDUSKUNTA	**344 503 000**
01. Kansanedustajat	**106 560 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	106 560 000
02. Eduskunnan kanslia	**178 420 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	158 420 000
74. Eduskunnan lisätilat (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
09. Valtiontilintarkastajat	**8 490 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	8 490 000
14. Eduskunnan oikeusasiamies	**14 780 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	14 780 000
30. Eduskunnan kirjasto	**18 057 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	18 057 000
99. Eduskunnan muut menot	**18 196 000**
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten (arviomääräraha)	18 196 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTO	**211 413 000**
01. Valtioneuvosto	**22 313 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	19 513 000
20. Matkat (arviomääräraha)	2 800 000
02. Valtioneuvoston kanslia	**99 700 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	98 000 000
26. Kalastajatorpan vierastalo (siirtomääräraha 2 v)	1 700 000
03. Oikeuskanslerinvirasto	**12 100 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 100 000
27. Poliittisen toiminnan avustaminen	**72 700 000**
50. Puoluetoiminnan tukeminen	64 200 000
52. Kansalaisaktiivisuuden lisääminen Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleissa sekä Euroopan unioniin liittyvän kansalaiskeskustelun kannustaminen	8 500 000
99. Valtioneuvoston muut menot	**4 600 000**
24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	2 800 000
26. Suomen sotasurmia vuosina 1914-1922 koskeva tutkimus (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000
27. Presidentti Urho Kaleva Kekkosen muistomerkki (siirtomääräraha 3 v)	300 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**3 541 664 000**
01. Ulkoasiainhallinto	**864 191 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	819 291 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	34 900 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	**1 704 300 000**
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha)	8 000 000
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 684 300 000
67. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha)	12 000 000

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa	**176 000 000**
66. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	176 000 000
70. Vaalit	**1 200 000**
21. Vaalimenot (arviomääräraha)	1 200 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	**795 973 000**
01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (EU) (arviomääräraha)	5 000 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	31 446 000
21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)	43 533 000
22. Suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	164 438 000
24. EU-puheenjohtajuus (arviomääräraha)	165 000 000
25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	48 300 000
26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	12 500 000
50. Eräät valtionavut	3 605 000
51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)	230 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	321 821 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**3 120 500 000**
01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	**232 400 000**
21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	141 000 000
22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 000 000
29. Erityismenot (arviomääräraha)	13 100 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)	42 300 000
10. Tuomioistuinlaitos	**1 056 300 000**
21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 500 000
22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 300 000
23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	963 500 000
29. Erityismenot (arviomääräraha)	20 000 000

30. Oikeusapu	**311 500 000**
21. Oikeusaputoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	128 000 000
50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot (arviomääräraha)	183 500 000
40. Syyttäjä- ja ulosottolaitos	**561 500 000**
21. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	561 500 000
50. Vankeinhoitolaitos	**820 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	688 200 000
50. Kriminaalihuollon korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)	64 300 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v) .	67 900 000
70. Vaalimenot	**138 400 000**
21. Vaalimenot (arviomääräraha)	138 400 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**6 199 368 000**
01. Sisäasiainministeriö	**110 656 000**
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	110 656 000
02. Ulkomaalaisvirasto	**26 578 000**
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	26 578 000
05. Lääninhallitukset	**281 690 000**
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	281 690 000
06. Rekisterihallinto	**135 760 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	135 760 000
07. Kihlakunnat	**223 150 000**
21. Kihlakunnanvirastojen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	223 150 000
75. Poliisitoimi	**2 754 327 000**
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	2 688 327 000
70. Viranomaisradioverkon rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	66 000 000

80.	**Pelastushallinto**	**127 760 000**
21.	Pelastushallinnon toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	91 460 000
22.	Erityismenot (arviomääräraha)	7 200 000
31.	Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)	29 100 000
90.	**Rajavartiolaitos**	**958 000 000**
21.	Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	949 500 000
70.	Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	8 500 000
97.	**Avustukset kunnille**	**1 256 900 000**
31.	Kuntien yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuvat tasaukset ja siirtymätasaukset (arviomääräraha)	1 001 000 000
32.	Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako (arviomääräraha)	11 500 000
34.	Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus	230 000 000
35.	Valtion korvaus edunvalvontapalvelujen tuottamisesta (arviomääräraha)	1 600 000
80.	Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)	12 800 000
98.	**Alueiden kehittäminen**	**324 547 000**
43.	Maakunnan kehittämisraha (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	112 500 000
61.	EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)	212 047 000

Pääluokka 27

27.	**PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**9 028 083 000**
01.	**Puolustusministeriö**	**272 435 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	51 235 000
22.	Kiinteistövarallisuuden omistajuudesta ja hallinnoinnista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	16 200 000
74.	Uudisrakennukset ja perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	193 500 000
87.	Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)	11 500 000
10.	**Puolustusvoimat**	**8 680 118 000**
16.	Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	3 490 000 000
21.	Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 190 118 000
30.	**Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta**	**69 600 000**
22.	YK:n ja ETYJin rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (arviomääräraha)	60 600 000
24.	Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön menot (arviomääräraha)	9 000 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot	**5 930 000**
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	330 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	5 500 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**28 054 900 000**
01. Valtiovarainministeriö	**130 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	130 000 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	**17 900 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 900 000
05. Valtiokonttori	**197 850 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	196 000 000
22. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 850 000
07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	**14 229 800 000**
05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutustuet (arviomääräraha)	13 749 000 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	120 600 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	177 600 000
50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	182 600 000
10. Valtiontalouden tarkastusvirasto	**42 350 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 350 000
18. Verohallinto	**1 650 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 650 000 000
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	**837 000 000**
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	834 000 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	3 000 000
40. Tullilaitos	**541 200 000**
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	526 700 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	14 500 000
52. Tilastokeskus	**204 300 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	204 300 000
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	**161 650 000**
20. Kehittämis- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	13 000 000
21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
22. Integraatiovalmennus (siirtomääräraha 3 v)	9 000 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 950 000
24. VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	20 000 000
25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	24 000 000
26. EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	86 000 000
60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 700 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot	**3 659 500 000**
01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (arviomääräraha)	7 000 000
02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)	1 000 000
22. Nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 400 000
23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 600 000 000
24. Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	40 000 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)	100 000
96. Edeltä arvaamattomat tarpeet	1 000 000
82. Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille	**48 850 000**
41. Takauskorvaukset eläkekassa Tuelle (arviomääräraha)	20 000 000
44. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille	18 850 000
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen	10 000 000
84. Kansainväliset rahoitusosuudet	**18 800 000**
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	3 000 000
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)	6 700 000
88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	9 100 000

90. Suomen maksuosuudet Euroopan unionille (EU)	**6 290 000 000**
66. Maksut Euroopan unionille (EU) (arviomääräraha)	6 290 000 000
99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot	**25 700 000**
62. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	22 000 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	300 000
96. Hallinnon kehittämiskeskuksen kiinteistömenojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	3 400 000

Pääluokka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**26 636 395 000**
01. Opetusministeriö	**231 103 000**
10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	20 500 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	103 211 000
22. Kehittämistoiminta (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	82 100 000
26. Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset	22 300 000
50. Eräät avustukset	2 992 000
05. Kirkollisasiat	**11 752 000**
21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 652 000
50. Eräät avustukset	2 100 000
07. Opetushallitus	**101 877 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	101 877 000
08. Kansainvälinen yhteistyö	**90 410 000**
22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 130 000
25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	43 065 000
50. Eräät avustukset	28 500 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	14 715 000
10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus	**6 062 132 000**
21. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 454 482 000
22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	218 537 000
23. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 760 000

24.	Harjoittelukoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	347 353 000
20.	**Ammattikorkeakouluopetus**	**1 110 161 000**
25.	Ammattikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	20 399 000
30.	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 089 762 000
40.	**Yleissivistävä koulutus**	**7 366 501 000**
21.	Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	199 790 000
25.	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 128 000
30.	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	6 668 183 000
34.	Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	485 300 000
51.	Valtionavustus järjestöille	3 100 000
60.	**Ammatillinen koulutus**	**2 900 221 000**
21.	Valtion ammatillisten oppilaitosten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	114 795 000
24.	Harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v)	25 000 000
25.	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	11 546 000
30.	Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	2 204 080 000
31.	Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (osa EU) (arviomääräraha)	519 400 000
37.	Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)	3 900 000
87.	Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	21 500 000
69.	**Aikuiskoulutus**	**1 772 684 000**
21.	Opetusalan koulutuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 000 000
22.	Opetustoimen henkilöstökoulutus (siirtomääräraha 2 v)	45 550 000
25.	Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	20 200 000
30.	Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	364 740 000
32.	Valtionavustus maksullisena palvelutoimintana järjestettävään ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)	210 000 000
33.	Ammatillinen lisäkoulutus (siirtomääräraha 2 v)	666 600 000
50.	Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	260 042 000
51.	Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	68 644 000
52.	Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	18 000 000
53.	Valtionavustus järjestöille	40 975 000

55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	63 933 000
56. Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	12 000 000
70. Opintotuki	**3 805 600 000**
22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 200 000
52. Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha)	152 000 000
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	3 343 000 000
56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)	90 000 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	80 000 000
58. Avustus tilakustannusten korvaamiseen	6 400 000
59. Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	132 000 000
88. Tiede	**999 470 000**
21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	139 800 000
22. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	63 740 000
23. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 000 000
24. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 080 000
25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)	2 070 000
50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	314 680 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	398 700 000
54. Eräät avustukset	4 900 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	51 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 500 000
90. Taide	**1 365 330 000**
21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 200 000
22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	50 200 000
24. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 090 000
30. Avustus Kulttuurikaupunki 2000 -hankkeelle (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	30 890 000
40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	900 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	9 450 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)	1 236 500 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	400 000

72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 500 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	10 200 000
91. Kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimi	**232 014 000**
21. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	76 000 000
22. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 747 000
23. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 717 000
24. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 800 000
30. Valtionosuudet ja -avustukset yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	6 163 000
31. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	36 000 000
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	23 407 000
33. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)	3 930 000
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	18 350 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 600 000
75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	23 200 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	100 000
98. Liikuntatoimi	**457 839 000**
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	444 499 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille	13 340 000
99. Nuorisotyö	**129 301 000**
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	114 301 000
51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**12 016 279 000**
01. Maa- ja metsätalousministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot	**258 500 000**
21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	144 500 000
22. Tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	14 000 000

23. Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100 000 000
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus	**49 700 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 700 000
03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta	**3 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000
04. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot	**74 200 000**
25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	6 000 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	17 000 000
27. Yhteistutkimukset (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	38 100 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut (arviomääräraha)	13 100 000
11. EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU)	**475 700 000**
61. EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)	475 700 000
12. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU)	**8 090 000 000**
41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (EU) (siirtomääräraha 2 v)	3 567 000 000
43. EU-tulotuki (EU) (arviomääräraha)	1 600 000 000
44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
45. Maatalouden ympäristötuki (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	1 690 000 000
46. Luonnonhaittakorvaus (EU) (arviomääräraha)	1 213 000 000
13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU)	**714 000 000**
41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)	9 000 000
42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)	450 000 000
47. Maataloustuotannon lopettamistuet, pellonmetsitystuki sekä hunajantuotannon ja markkinoinnin kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	236 000 000
48. Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (EU) (arviomääräraha)	9 500 000
60. Siirto interventiorahastoon (EU)	9 500 000
14. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU)	**437 900 000**
43. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000
44. Valtion osuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (EU) (siirtomääräraha 3 v)	257 900 000
48. Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	140 000 000

15.	**Muut maatalouden menot**	**131 850 000**
40.	Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	65 900 000
41.	Eräät korvaukset (arviomääräraha)	9 450 000
44.	Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	23 000 000
45.	Valtionapu 4H-toimintaan	24 000 000
47.	Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)	4 500 000
48.	Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
21.	**Maatalouden tutkimuskeskus**	**148 735 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	145 910 000
22.	Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)	2 125 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	600 000
77.	Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	100 000
22.	**Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos**	**14 372 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 372 000
23.	**Kasvintuotannon tarkastuskeskus**	**53 190 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 190 000
24.	**Kasvinjalostuslaitos**	**8 500 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 500 000
25.	**Siemenperunakeskus**	**700 000**
22.	Tutkimus- ja vienninedistämismenot (siirtomääräraha 2 v)	350 000
87.	Maan hankinta (siirtomääräraha 2 v)	350 000
31.	**Metsätalouden edistäminen ja valvonta (osa EU)**	**555 573 000**
24.	Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)	23 000 000
25.	Metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto	19 273 000
42.	Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille	193 000 000
43.	Eräät korvaukset (arviomääräraha)	1 900 000
44.	Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	290 000 000
45.	Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
50.	Eräät metsätalouden valtionavut	11 400 000
83.	Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
32.	**Metsäntutkimuslaitos**	**187 150 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	184 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	650 000
41. Kala-, riista- ja porotalous (osa EU)	**218 842 000**
25. Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha)	9 000 000
40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	35 046 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	14 000 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	8 500 000
44. Tenojoen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)	13 975 000
45. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	42 501 000
46. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	82 320 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	3 500 000
42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	**89 837 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 537 000
24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	7 200 000
74. Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	3 100 000
51. Vesivarojen käyttö ja hoito	**121 823 000**
22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	23 323 000
30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	21 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)	11 000 000
43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)	2 500 000
77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)	64 000 000
61. Maanmittauslaitos	**261 210 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	245 810 000
80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	15 000 000
88. Osakkeiden hankkiminen	400 000
62. Geodeettinen laitos	**15 358 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 358 000

71. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos	**106 139 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	70 970 000
22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 669 000
28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)	14 500 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA	**7 210 110 000**
01. Liikenneministeriö	**110 560 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	67 560 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	43 000 000
24. Tielaitos	**4 006 000 000**
21. Perustienpito (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	3 051 000 000
77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	691 000 000
78. Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (arviomääräraha)	67 000 000
79. Järvenpää-Lahti moottoritien rakentaminen ja kunnossapito (siirtomääräraha 2 v)	37 000 000
87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	160 000 000
25. Tienpidon valtionavut	**30 000 000**
50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000
30. Merenkulkulaitos	**217 400 000**
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	50 000 000
70. Alusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	141 000 000
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	26 000 000
87. Maa- ja vesialueiden hankinta (arviomääräraha)	400 000
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	**180 070 000**
31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	250 000
40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)	21 000 000
41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)	154 000 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen	820 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	4 000 000

40. Ratahallintokeskus	**1 847 000 000**
21. Perusradanpito (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	1 380 000 000
77. Rataverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	257 000 000
78. Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	200 000 000
87. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	10 000 000
52. Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut	**34 200 000**
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	7 000 000
43. Korvaus Ilmailulaitokselle valmiustehtävistä	27 200 000
60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	**515 806 000**
34. Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	25 806 000
42. Valtionavustus koulutuksesta	13 000 000
61. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	477 000 000
72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	**80 000 000**
42. Sanomalehdistön tuki	70 000 000
61. Poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä aiheutuvat menot (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
80. Ilmatieteen laitos	**142 500 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	142 500 000
81. Merentutkimuslaitos	**39 924 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 924 000
22. Etelämanner-toiminta (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot	**6 650 000**
40. Eräät valtionavut	4 650 000
45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000

Pääluokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**4 519 268 000**
10. Hallinto	**531 699 000**
21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	123 092 000

22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	194 024 000
23. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 739 000
24. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)	96 839 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	46 525 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	64 400 000
95. Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha)	80 000
20. Teknologiapolitiikka	**2 572 169 000**
21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	210 877 000
22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	358 570 000
23. Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 045 000
25. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 417 000
26. Teknologian kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	125 260 000
27. Tutkimus- ja kehitystoiminta (osa EU) (arviomääräraha)	765 000 000
40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (osa EU) (arviomääräraha)	734 000 000
83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	228 000 000
85. Pääomaehtoiset lainat tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	88 000 000
30. Yrittäjyys- ja pk-politiikka	**272 000 000**
44. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	8 000 000
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (osa EU) (arviomääräraha)	235 000 000
47. Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)	19 000 000
40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	**82 473 000**
21. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 559 000
22. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 713 000
24. Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 201 000
25. Elintarvikeviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 000 000
26. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 000 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 000 000

50. Kansainvälistyminen ja markkinointi	**422 311 000**
21. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	92 311 000
40. Yritysten kansainvälistyminen (osa EU) (arviomääräraha)	172 000 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle	158 000 000
60. Energiapolitiikka	**87 911 000**
21. Sähkömarkkinakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	611 000
27. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000
40. Energiatuki (osa EU) (arviomääräraha)	70 000 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)	1 800 000
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)	500 000
70. Erityisrahoitus	**353 700 000**
41. Toimintatuki valtion erityisrahoitusyhtiölle	8 000 000
42. Erityisrahoitusyhtiön korkotuet (arviomääräraha)	221 600 000
43. Erityisrahoitusyhtiön tappiokorvaukset (arviomääräraha)	90 000 000
45. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	9 000 000
47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille (arviomääräraha)	25 000 000
60. Siirrot valtiontakuurahastoon (arviomääräraha)	100 000
80. Rakennepolitiikka	**197 005 000**
42. Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	162 000 000
43. Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen (EU) (siirtomääräraha 3 v)	35 000 000
44. Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	5 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**43 283 370 000**
01. Sosiaali- ja terveysministeriö	**264 700 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	196 000 000
61. Eräät erityishankkeet (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	42 700 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	26 000 000

02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	**109 100 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	109 100 000
03. Työttömyysturvalautakunta	**9 900 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 900 000
04. Tarkastuslautakunta	**8 355 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 355 000
05. Vakuutusvalvontavirasto	**100 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100 000
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	**11 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 400 000
07. Työterveyslaitos	**185 500 000**
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	185 500 000
08. Kansanterveyslaitos	**177 878 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	150 800 000
26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)	27 078 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	**20 590 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 590 000
10. Säteilyturvakeskus	**89 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	89 400 000
11. Lääkelaitos	**8 300 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 300 000
12. Valtion koulukodit	**3 497 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 497 000
13. Työsuojelun piirihallinto	**112 680 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	112 680 000
14. Valtion mielisairaalat	**11 020 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 020 000

15. Perhekustannusten tasaus	**8 327 000 000**
51. Äitiysavustus (arviomääräraha)	55 000 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	8 272 000 000
16. Yleinen perhe-eläke	**248 500 000**
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)	248 500 000
17. Työttömyysturva	**3 650 000 000**
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	3 460 000 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)	165 000 000
53. Valtionosuus työttömän omaehtoisen koulutuksen toimeentuloturvasta (arviomääräraha)	25 000 000
18. Sairausvakuutus	**2 517 000 000**
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 517 000 000
19. Eläkevakuutus	**8 411 000 000**
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	152 000 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 114 000 000
52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	395 000 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	5 750 000 000
20. Tapaturmavakuutus	**69 000 000**
53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	69 000 000
21. Rintamaveteraanieläkkeet	**778 100 000**
52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)	778 000 000
53. Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)	100 000
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	**1 727 900 000**
50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	1 708 000 000
56. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	13 500 000
57. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	1 400 000
59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000

23.	**Muu sodista kärsineiden turva**	**21 000 000**
30.	Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	21 000 000
28.	**Muu toimeentuloturva**	**63 700 000**
50.	Sotilasavustus (arviomääräraha)	63 700 000
32.	**Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto**	**13 677 700 000**
30.	Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	12 750 000 000
31.	Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	260 000 000
32.	Valtion korvaus erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan (arviomääräraha)	260 000 000
33.	Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäreiden koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	380 000 000
34.	Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	14 000 000
36.	Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	7 700 000
38.	Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 000 000
39.	Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	5 000 000
53.	**Terveyskasvatus ja -valvonta**	**47 950 000**
23.	Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
24.	Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)	6 000 000
50.	Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v)	36 950 000
57.	**Lomatoiminta**	**882 100 000**
40.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	796 000 000
42.	Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)	100 000
50.	Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (arviomääräraha)	86 000 000
92.	**Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö**	**1 850 000 000**
50.	Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen	1 315 000 000
55.	Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	340 000 000
58.	Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000

59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	190 000 000

Pääluokka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**10 955 820 000**
01. Työhallinto	**166 301 000**
21. Työministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	123 000 000
22. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 205 000
23. Kansallisen työelämän kehittämisohjelma ja tuottavuuden kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000
67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	9 096 000
05. Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteutus	**683 900 000**
61. EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan (EU) (siirtomääräraha 3 v)	117 100 000
62. Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus työministeriön osalta (EU) (siirtomääräraha 3 v)	566 800 000
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	**9 656 866 000**
02. Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (arviomääräraha)	320 000 000
21. Työvoima-asiain alue- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	722 290 000
25. Työvoimapalvelujen erityismenot (arviomääräraha)	74 806 000
29. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)	955 770 000
30. Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille ja kuntayhtymille (arviomääräraha)	900 000 000
50. Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	748 000 000
52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	4 810 000 000
62. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (osa EU) (arviomääräraha)	880 000 000
63. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	89 000 000
64. Muuttoturva (arviomääräraha)	15 000 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	142 000 000
07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat	**306 700 000**
21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminta valtion osalta (arviomääräraha)	33 400 000

30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)	65 300 000
61. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	208 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot	**142 053 000**
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	17 500 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	120 000 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	4 553 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**3 553 402 000**
01. Ympäristöministeriö	**101 251 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	101 251 000
10. Ympäristön suojelu	**140 350 000**
27. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	10 000 000
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
62. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	31 750 000
63. Ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	13 800 000
64. Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
67. Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v)	13 800 000
77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	51 000 000
20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	**258 200 000**
22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	73 700 000
37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	5 500 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)	10 000 000
61. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	69 000 000
62. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	92 000 000
30. Asumisen edistäminen	**2 470 000 000**
54. Asumistuki (arviomääräraha)	2 470 000 000

40. Alueelliset ympäristökeskukset	**304 457 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	304 457 000
60. Suomen ympäristökeskus	**122 413 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	122 413 000
70. Valtion asuntorahasto	**22 930 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 930 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot	**133 801 000**
22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)	51 451 000
24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	26 400 000
61. Euroopan aluekehitysrahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus (EU) (siirtomääräraha 3 v)	25 500 000
62. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)	24 000 000
65. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	6 450 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELKA	**28 388 200 000**
01. Markka- ja euromääräisen velan korko	**18 145 000 000**
90. Markka- ja euromääräisen velan korko (arviomääräraha)	18 145 000 000
03. Valuuttamääräisen velan korko	**9 837 000 000**
90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)	9 837 000 000
06. Valtionvelan kuoletukset	**276 000 000**
90. Nettokuoletukset (arviomääräraha)	276 000 000
09. Muut menot valtionvelasta	**130 200 000**
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	130 200 000

Menojen kokonaismäärä:

187 111 073 000

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

YLEISTÄ

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

1) uusista valtionlainoista saatavat tulot ja valtionvelan kuoletukset;

2) valtionlainoista saatavat korkotulot, emissiovoitot ja pääomavoitot sekä valtionlainoista aiheutuvat korkomenot, emissioalennukset ja pääomatappiot; sekä

3) viraston ja laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot.

Viraston toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuvien menojen nettobudjetoinnissa voidaan erottaa seuraavat tapaukset:

1) toimintamenomomentin vakiosisällön kuvauksessa mainitut virastolle työnantajana maksettavat tulot ja irtaimen omaisuuden myyntitulot, vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä viraston toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten saadut tulot, jotka voidaan vähentää toimintamenoista, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa,

2) liiketoimintaa harjoittavan viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot,

3) maksullista toimintaa harjoittavan viraston toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot, sekä

4) viraston vastuulla toteutettavasta tutkimus- tms. yhteishankkeesta tuloina saatavat muiden hankeosapuolten maksuosuudet ja hankkeesta aiheutuvat menot.

Tapauksissa 2)-4) on ao. toimintamenomäärärahan perustelujen päätösosassa nettobudjetointia koskeva maininta.

Nettoutettavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettoutuksen kohteena eivät myöskään ole siirtomenot tai niiden palautukset eivätkä sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuunottamatta viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun toimintamenomomentin menojen vakiosisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamenomomenttien vakiosisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa.

Toimintamenomäärärahan kanssa saa nettouttaa myyntituotot sellaisesta irtaimesta käyttöomaisuudesta, jonka hankinta rahoitetaan toimintamenomäärärahasta. Kiinteän omaisuuden, finanssisijoitusten (esim. osakkeet ym. arvopaperit) ja erillismomenteilta rahoitettavan irtaimen käyttöomaisuuden myyntituottoja ei saa nettouttaa.

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan.

Tehtävän mukaan budjetoituja määrärahoja ovat jäljempänä käsiteltävät virastojen toimintamenomäärärahat sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteiset määrärahat. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

1) kulutusmenot (01-29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,

2) siirtomenot (30-69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,

3) sijoitusmenot (70-89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannontekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja

4) muut menot (90-99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin. Siten kulutusmenoihin tarkoitettua määrärahaa ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin, ellei momentin perusteluissa ole erityisestä syystä määrätty toisin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoitukseltaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamenomomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Milloin määrärahasta saa maksaa palkkoja tai palkkioita, siitä maksetaan myös näihin liittyvät sosiaaliturva- ja eläkemaksut ja muut henkilösivumenot.

Vakiosisältöiset menomomentit

Toimintamenomomenteille ja momenteille 28, 70 ja 74-79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. momenteilla "myös" -sanalla esim. seuraavasti: "Momentin määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulien menojen maksamiseen."

Toimintamenomäärärahat

Viraston toiminnasta aiheutuvat menot budjetoidaan pääsääntöisesti yhtenä määrärahana menomomenteille 21-23. Toimintamenomäärärahasta saa maksaa viraston tai laitoksen laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidosta aiheutuvia palkkaus- ja muita kulutusmenoja, koneiden ja kaluston sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenoja sekä muita viraston toiminnasta välittömästi aiheutuneita menoja, kuten leasingkorkoja ym. korkomenoja ja vahingonkorvauksia. Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja osakkeiden ja osuuksien hankinta- ja lainananto- ym. finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit. Näihin ei siten saa käyttää toimintamenomäärärahaa, ellei määrärahan perusteluissa ole toisin määrätty.

Ellei tarkoitukseen ole osoitettu muuta määrärahaa, toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston toimialaan kuuluvien, EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen sekä ao. tutkimustarjouksiin osallistumisen edellyttämään rahoitukseen.

Toimintamenomomentille budjetoidaan **vähennyksenä** virastolle työnantajana maksettavat sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat silloin, kun virasto maksaa työntekijän palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomen-

tille budjetoidaan vähennyksenä viraston saamat kohdassa "Brutto- ja nettobudjetointi" tarkoitetut irtaimen omaisuuden myyntitulot ja viraston saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset.

Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää **maksullisen toiminnan** menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Menojen laadun mukaiset momentit

Kulutusmenot (01-29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Kulutusmenoihin luetaan myös EU-ohjelmien vaatima tekninen apu.

Valtion henkilöstön palkkauksia saadaan maksaa kulutusmenomomenteilta seuraavasti:

a) toimintameno- ja erityisiltä palkkausmomenteilta (numerotunnus 01-03) ja

b) muilta kulutusmenomomenteilta työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksia, jos momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty sekä

c) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaus saadaan maksaa kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön toimintamenomomentilta.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toimintameno- ja palkkausmomenteilta.

05-07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

16-18. Puolustusmateriaalin hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin hankkimisesta aiheutuvat menot. Lisäksi momentille voidaan vähennyksenä merkitä viraston saamat puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät vakuutus- ja vahingonkorvaukset, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin toimintamenomomentilta maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoiksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteluissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilömäärärajoituksineen on esitetty momentin perusteluissa.

Siirtomenot (30-69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, ku-

ten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista.

Siirtomenot on yleensä luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirron saajaryhmää, on esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30-69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30-39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille sekä Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavat valtionavut.

40-49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitetut valtionavut yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistäville keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50-59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot kotitalouksille (yksityisille kuluttajille) sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle

Momentille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61-65. Muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäsin suorittaa.

Momenteille on budjetoitu myös varainsiirrot Euroopan unionin komission kanssa hyväksyttävien EU:n rakennerahastojen toimenpide- ja yhteisöaloitteita koskevien toimenpideohjelmien ja rahoituspäätösten mukaisten valtion omien ja muiden hankkeiden EU:n rahoituksen suorittamiseen. EU:lta tuleva rahoitus on merkitty vastaavasti ryhmiteltynä ao. tulomomenteille.

66-69. Siirrot ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70-89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70-79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70-73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74-76 ja muut rakennustyöt momenteille 77-79.

70-73. Kaluston hankinta

Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamenomomentille (21-23), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan.

Poikkeustapauksissa (hankinnan suuruus, kertaluonteisuus, valtuuden käyttö, poikkeuksellinen hankintamenettely) voidaan momentilla erikseen määriteltävän kaluston hankintamenot budjetoida momentille 70 (Kaluston hankinta), jonka määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen (tai nimetyn hallinnonalan) toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

74-76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tarpeellisten muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenojen ja muiden rakentamismenojen, maksamiseen. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin pistelukua, joka ilmoitetaan kehyspäätöksen yhteydessä. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonlisäveroa.

77-79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuvien muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenojen ja muiden menojen maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80-89)

80-86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88-89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90-99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot, indeksikorotukset sekä muut edellä mainittuihin kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90-92. Valtionvelan korot ja indeksikorotukset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan korot ja indeksikorotukset.

93-94. Valtionvelan lyhennykset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan (netto)lyhennykset.

95-99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten alijäämän kattamiseen tarkoitetut menot.

TULOT

Osasto 11
VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	52 546 196	54 730 000	60 890 000	+ 6 160 000	+ 11
04.	Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	47 661 279	48 920 000	53 925 000	+ 5 005 000	+ 10
(06.)	Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	4 068	—	—	—	—
08.	Valmisteverot	24 639 550	25 890 000	27 280 000	+ 1 390 000	+ 5
10.	Muut verot	9 345 681	9 890 000	10 110 000	+ 220 000	+ 2
19.	Muut veronluonteiset tulot	22 600	34 000	34 000	—	—
	Yhteensä	**134 219 374**	**139 464 000**	**152 239 000**	**+ 12 775 000**	**+ 9**

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Tulo- ja varallisuusvero

Momentille arvioidaan kertyvän 58 540 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunta on hyväksynyt vuoden 1999 veroasteikkolain sekä lain tuloverolain muuttamisesta. Tuloveroasteikon

kaikkia marginaaliveroprosentteja alennetaan puolella prosenttiyksiköllä ylimmän tuloluokan prosenttia lukuunottamatta. Tämän on arvioitu vähentävän tuloveron kertymää vuositasolla noin 950 milj. mk. Samassa yhteydessä eduskunta päätti nostaa tuloveroasteikon tuloluokkien rajoja kaksi prosenttia verrattuna vuonna 1998 sovellettavaan asteikkoon, minkä on arvioitu alentavan veron tuottoa vuositasolla noin 800 milj. mk. Edelleen veroasteikkolain mukaan vuoden 1999 ennakonpidätysperusteet otetaan käyttöön heti vuoden vaihteesta 1.1.1999 alkaen. Tulonhankkimisvähennystä korotetaan 1 800 markasta 2 100 markkaan. Tämän arvioidaan vähentävän veron tuottoa 110 milj. mk. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tuloverolain muuttamisesta, jolla työmatkakuluvähennystä ehdotetaan laajennettavaksi työvoiman liikkuvuutta tukevaan suuntaan. Valtion ja kirkon yhteisövero-osuutta esitetään muutettavaksi siten, että valtion osuutta korotetaan prosenttiyksiköllä ja kirkon osuutta alennetaan vastaavasti. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 250 milj. mk. Yhteisöiltä on arvioitu kertyvän tuloveroa valtiolle vuonna 1999 noin 16 mrd mk.

1999 tuloarvio	58 540 000 000
1998 tuloarvio	52 130 000 000
1997 tilinpäätös	50 086 135 485

02. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/1992, muut. 1390/1995). Vero on 28 % korkotulojen määrästä.

1999 tuloarvio	800 000 000
1998 tuloarvio	1 200 000 000
1997 tilinpäätös	1 000 756 568

03. Perintö- ja lahjavero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 550 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940, muut. 1392/1995) ja siinä olevaan perintöveroasteikkoon.

1999 tuloarvio	1 550 000 000
1998 tuloarvio	1 400 000 000
1997 tilinpäätös	1 459 304 439

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän 51 660 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/1993). Veron määrä on pääsääntöisesti 22 % veron perusteesta. Elintarvikkeiden vero on 17 %. Lääkkeiden, kirjojen, elokuvien, liikunta- ja majoituspalvelujen, yleisradion lupamaksutulojen, henkilökuljetusten sekä kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pääsymaksujen vero on 8 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1999, jonka mukaan kansaneläkelaitokselle tuloutetaan vuonna 1999 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk.

Kunnille arvonlisäverolain 130 §:n nojalla palautettavan arvonlisäveron määräksi on arvioitu 4 920 000 000 mk.

1999 tuloarvio	51 660 000 000
1998 tuloarvio	46 700 000 000
1997 tilinpäätös	45 598 815 827

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/1966). Veron määrä on 22 % vakuutussopimuksen mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly. Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- ja jälleenvakuutussopimukseen tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutussopimukseen perustuvat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavaran kuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutussopimuksiin perustuvat vakuutusmaksut.

1999 tuloarvio	1 800 000 000
1998 tuloarvio	1 780 000 000
1997 tilinpäätös	1 636 628 570

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 465 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/1946, muut. 59/1983) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksutaulukkoa on tarkoitus tarkistaa vuonna 1999 siten, että tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 1995 vuoteen 1996 ja että tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 1998 liikevaihdon perusteella. Apteekkimaksutaulukon tarkistaminen edellyttää apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainittujen liikevaihtoryhmien ja liikevaihdon alarajojen kohdilla olevien apteekkimaksun markkamäärien tarkistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (37/1998) muuttamista.

1999 tuloarvio	465 000 000
1998 tuloarvio	440 000 000
1997 tilinpäätös	425 834 549

08. Valmisteverot

01. Tupakkavero

Momentille arvioidaan kertyvän 3 400 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu tupakkaverolakiin (1470/1994, muut. 1203/1995). Tupakkatuotteiden kulutuksen arvioidaan edelleen alenevan noin yhdellä prosentilla vuonna 1999.

1999 tuloarvio	3 400 000 000
1998 tuloarvio	3 250 000 000
1997 tilinpäätös	3 252 362 569

(02.) Makeisvero

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain kumoamisesta makeisveron osalta.

1998 tuloarvio	160 000 000
1997 tilinpäätös	156 991 619

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 7 400 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu alkoholi- ja alkoholijuomaverolakiin (1471/1994, muut. 1540/1995 ja 1541/1995).

1999 tuloarvio	7 400 000 000
1998 tuloarvio	7 100 000 000
1997 tilinpäätös	7 159 988 956

05. Virvoitusjuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 180 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeis- ja virvoitusjuomaverolakiin (1474/1994). Perusveron määrä on 27 penniä litralta. Lisäksi tuot-

teen pakkauksesta riippuen virvoitusjuomista voidaan kantaa lisäveroa 1 tai 4 markkaa litralta.

1999 tuloarvio	180 000 000
1998 tuloarvio	180 000 000
1997 tilinpäätös	174 213 558

07. Polttoainevero

Momentille arvioidaan kertyvän 16 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettuun lakiin (1472/1994), muut. 901/1995 ja 1342/1995, muut. 1259/1996) ja asetukseen (1547/1994) sekä lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996). Eduskunta on hyväksynyt energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisen. Lain mukaan polttoaineiden ja sähkön lisäveroa korotetaan 1.9.1998 lukien 24 prosentilla. Liikennepolttoaineiden perusveron määrää päätettiin kuitenkin samassa yhteydessä alentaa vastaavasti. Toimenpiteen on arvioitu lisäävän veron tuottoa vuonna 1999 noin 700 milj. mk.

1999 tuloarvio	16 300 000 000
1998 tuloarvio	15 200 000 000
1997 tilinpäätös	13 895 992 884

10. Muut verot

01. Leimavero

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/1943, muut. 932/1996 ja 420/1998). Eduskunta on hyväksynyt lain leimaverolain eräiden säännösten kumoamisesta. Sen mukaan saamistodisteiden leimaverotusta sekä kiinnitysleimaveroa koskevat aineelliset säädökset tulivat kumotuksi.

1999 tuloarvio	10 000 000
1998 tuloarvio	1 120 000 000
1997 tilinpäätös	781 150 678

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän 5 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverosta annettuun lakiin (1482/1994). Veron määrä on henkilöauton verotusarvo vähennettynä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa on lievennetty myöntämällä niille edellä sanotun lisäksi 4 500 markan suuruinen vähennys. Pakettiautojen vero on 35 % niiden verotusarvosta. Tuottoarviossa on otettu huomioon taksi- ja invalidiautoille suoritettava veronpalautus, jonka määräksi on arvioitu 150 000 000 mk.

1999 tuloarvio	5 300 000 000
1998 tuloarvio	4 500 000 000
1997 tilinpäätös	4 209 882 093

04. Moottoriajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvoverolakiin (722/1966, muut. 1546/1992).

1999 tuloarvio	1 000 000 000
1998 tuloarvio	900 000 000
1997 tilinpäätös	978 625 471

05. Varainsiirtovero

Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu varainsiirtoverolakiin (931/1996). Vero on 4 % kiinteistöjen ja 1,6 % arvopapereiden luovutushinnasta.

1999 tuloarvio	2 000 000 000
1998 tuloarvio	1 650 000 000
1997 tilinpäätös	1 726 728 216

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 410 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/1992). Veron määrä on yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista 5 % arpajaisten tuotosta. Peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden pitämisestä muualla kuin arpajaislainsäädännössä tarkoitetussa pelikasinossa veron määrä on 3 % tuotosta. Tavara-arpajaisissa vero on 1,5 % tuotosta ja 30 % muissa arpajaisissa jaettujen voittojen yhteismäärästä.

1999 tuloarvio	410 000 000
1998 tuloarvio	380 000 000
1997 tilinpäätös	393 439 177

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 220 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annettuun lakiin (135/1994, muut. 1480/1994). Veron määrä on 500 markkaa autosta, joka on ensi kertaa merkitty rekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993 ja 700 markkaa ajoneuvosta, joka on merkitty rekisteriin edellä mainitun päivän jälkeen.

1999 tuloarvio	1 220 000 000
1998 tuloarvio	1 140 000 000
1997 tilinpäätös	1 129 060 794

08. Jätevero

Momentille arvioidaan kertyvän 170 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu jäteverolakiin (495/1996). Veron määrä on 90 mk yleiselle kaatopaikalle toimitetulta jätetonnilta. Verosta on vapautettu maa- ja kiviainekset, voimalaitosten rikinpoistojäte ja lentotuhka, siistausjäte, kaatopaikalla enintään vuoden ajan välivarastoitavat jätteet sekä kaatopaikalla kompostoitava biojäte ja puhdistamoliete.

1999 tuloarvio	170 000 000
1998 tuloarvio	200 000 000
1997 tilinpäätös	126 794 796

19. Muut veronluonteiset tulot

02. Lästimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/1936) ja asetukseen (468/1954) lästimaksusta. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50.

1999 tuloarvio	4 000 000
1998 tuloarvio	4 000 000
1997 tilinpäätös	3 922 836

08. Öljyjätemaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Öljyjätemaksu perustuu öljyjätemaksusta annettuun lakiin (846/1996). Maksu on 25 penniä kilolta. Öljyjätemaksulla rahoitettavat vastaavat menot on merkitty momenteille 35.10.60 ja 64.

1999 tuloarvio	20 000 000
1998 tuloarvio	20 000 000
1997 tilinpäätös	20 087 354

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 1999 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja.

1999 tuloarvio	10 000 000
1998 tuloarvio	10 000 000
1997 tilinpäätös	-1 409 913

Osasto 12
SEKALAISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	14 845	9 500	9 500	—	—
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	518 562	500 500	489 500	- 11 000	- 2
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	657 496	951 881	857 220	- 94 661	- 10
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	213 860	54 900	8 050	- 46 850	- 85
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	19 242 821	15 425 300	13 715 292	- 1 710 008	- 11
29.	Opetusministeriön hallinnonala	2 168 986	2 171 217	2 339 625	+ 168 408	+ 8
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	3 586 894	3 720 958	3 670 769	- 50 189	- 1
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	525 025	86 533	93 179	+ 6 646	+ 8
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	202 815	119 850	810 415	+ 690 565	+ 576
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	1 856 410	1 861 218	1 979 333	+ 118 115	+ 6
34.	Työministeriön hallinnonala	1 100 273	1 163 430	1 174 677	+ 11 247	+ 1
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	44 704	36 550	38 350	+ 1 800	+ 5
39.	Muut sekalaiset tulot	3 067 496	3 970 100	4 075 100	+ 105 000	+ 3
	Yhteensä	**33 200 188**	**30 071 937**	**29 261 010**	**- 810 927**	**- 3**

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 2 500 000 mk arvioidaan kertyvän kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksina kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioiden menoista, joita vastaavat menot on budjetoitu momentille 24.99.25.

1999 tuloarvio	9 500 000
1998 tuloarvio	9 500 000
1997 tilinpäätös	14 844 854

25. Oikeusministeriön hallinnonala

01. Tuomioistuintulot

Momentille arvioidaan kertyvän 170 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/1993) ja vastaavaan asetukseen (774/1993) sekä kaupanvahvistajaasetukseen (958/1996).

1999 tuloarvio	170 000 000
1998 tuloarvio	185 000 000
1997 tilinpäätös	171 389 806

47. Ulosottomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 245 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

1999 tuloarvio	245 000 000
1998 tuloarvio	235 000 000
1997 tilinpäätös	250 267 914

50. Vankeinhoitolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 74 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 53 000 000 mk arvioidaan kertyvän työtoiminnasta ja 21 000 000 mk muista tuloista. Työtoiminnan tulot perustuvat oikeusministeriön päätökseen (1369/1993, muut. 122/1996).

Ennakoitu työtoiminnan tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1999 on seuraava:

	1997 mk	1998 mk	1999 mk
TULOT			
Työtoiminnan tulot	58 546 000	58 000 000	53 000 000
MENOT			
Henkilökunnan palkat	34 809 000	35 000 000	9 000 000
Vankien työrahat ja avolaitospalkat	12 902 000	14 000 000	15 000 000
Aine- ja tarvike- ym. työkustannukset	42 583 000	42 000 000	39 000 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	90 294 000	91 000 000	63 000 000
Katejäämä	-31 748 000	-33 000 000	-10 000 000
Työtoiminnan kone-, laite- ja kalustohankinnat	2 680 000	3 500 000	3 500 000
Alijäämä (-)	-34 428 000	-36 500 000	-13 500 000

1999 tuloarvio	74 000 000
1998 tuloarvio	80 000 000
1997 tilinpäätös	79 241 751

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön päätökseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien virastojen suoritteista perittävistä maksuista (933/1997).

1999 tuloarvio	500 000
1998 tuloarvio	500 000
1997 tilinpäätös	17 663 017

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

05. Lääninhallitusten julkisoikeudellisista suoritteista kertyvät tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 32 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lääninhallitusten julkisoikeudellisten suoritteiden myynnistä. Kuitenkin Ahvenanmaalla lääninhallitus hoitaa rekisterihallinnon tehtävät, joista kertyvät tulot on nettobudjetoitu momentille 26.05.21, kuten maistraattien tulot. Tulokertymässä on otettu huomioon perintätoimistojen luvanvaraisuudesta kertyvinä lisätuloina 400 000 mk. Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elinkeinoluvat	15 400 000
Muut luvat	3 500 000
Lainanhoitomaksut	7 500 000
Todistukset	2 000 000
Muut suoritteet	4 000 000
Yhteensä	32 400 000

1999 tuloarvio	32 400 000
1998 tuloarvio	33 000 000
1997 tilinpäätös	32 332 411

75. Tulot poliisin lupapalveluista

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen määrä perustuu arvioituun keskeisten lupien määrään. Poliisin muun maksullisen palvelutoiminnan tulot on nettobudjetoitu momentille 26.75.21.

Seuraavassa taulukossa on eritelty maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat. Vuotta 1997 koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia. Vuoden 1997 alijäämä aiheutuu ajokorttien myöntämisestä aiheutuneita kustannuksia vastaavien tulojen kirjautumisesta vuoden 1996 puolelle.

	1997	1998 1 000 mk	1999
Tulot:			
Julkisoikeudelliset suoritteet	156 612	185 000	200 000
Kustannukset:			
Erilliskustannukset	159 400	145 000	160 000
Osuus yhteiskustannuksista	40 000	39 000	40 000
Kustannukset yhteensä	199 400	184 000	200 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-42 788	+1 000	-

1999 tuloarvio	200 000 000
1998 tuloarvio	185 000 000
1997 tilinpäätös	156 612 144

90. Rajavartiolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 13 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuokrat	11 000 000
Muonitus	500 000
Muut tulot	1 500 000
Yhteensä	13 000 000

1999 tuloarvio	13 000 000
1998 tuloarvio	13 000 000
1997 tilinpäätös	16 165 386

98. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 609 820 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Tavoite 6-ohjelma	236 306 000
Tavoite 5b-ohjelma	121 335 000
Tavoite 2-ohjelma	236 181 000
Yhteisöaloitteet	15 998 000
Yhteensä	609 820 000

1999 tuloarvio	609 820 000
1998 tuloarvio	718 881 000
1997 tilinpäätös	450 176 724

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000 mk.

1999 tuloarvio	2 000 000
1998 tuloarvio	2 000 000
1997 tilinpäätös	2 209 421

27. Puolustusministeriön hallinnonala

20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royalty-maksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Tulojen ja menojen erittely:	mk
Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä, vuokrauksesta ja royalty-maksuista	30 100 000
Irtaimen omaisuuden hankinta-menot ja vuokraamisesta aiheutuvat menot	30 000 000
Nettotulot	100 000

1999 tuloarvio	100 000
1998 tuloarvio	100 000
1997 tilinpäätös	100 000

21. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 7 000 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös puolustusvoimille tuotettuihin aluepalveluihin sekä luonnonvarojen hoitoon ja käyttöön liittyviin ympäristönsuojelumenoihin.

Selvitysosa: Metsätalouden tavoitteet ja erittely ovat luvussa 27.91.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Toiminnan menot	19 000 000
Puutavaran myyntitulot	25 700 000
Muut metsätalouden tulot	300 000
Nettotulot	7 000 000

1999 tuloarvio	7 000 000
1998 tuloarvio	6 500 000
1997 tilinpäätös	10 784 933

22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 50 000 mk.

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla puolustusministeriön hallinnonalan maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön päätöksen (932/1997) mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustusvoimille tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 27.92.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	853 865 000
Tulot rakentamispalveluista	223 860 000
Tulot toimitilojen hoitovastikkeista	210 600 000
Tulot energiapalveluista	188 000 000
Tulot toimitilojen kunnossapitovastikkeista	88 000 000
Tulot asuntotoimesta	94 903 000
Asuntotoimen hintatuki puolustusvoimilta	11 000 000
Muut tulot palvelusten myynnistä	37 552 000
Nettotulot	50 000
1999 tuloarvio	50 000
1998 tuloarvio	—
1997 tilinpäätös	34 701

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 900 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon, että tulot YK:n suorittamista korvauksista suomalaisista rauhanturvajoukoista aiheutuvista kustannuksista, jotka laskutetaan Suomen osallistumisesta YK:n rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/1984) 4 §:n perusteella, on budjetoitu nettobudjetoitavina tuloina palkkauskorvausten osalta momentille 24.99.22 ja kalustokorvausten ja eräiden muiden rauhanturvaamistoimintaan liittyvien tulojen osalta momentille 27.30.22.

1999 tuloarvio	900 000
1998 tuloarvio	48 300 000
1997 tilinpäätös	202 940 277

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

07. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille siirretään 7 750 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkerahastosta annettuun lakiin (1372/1989, muut. 942/1993).

1999 tuloarvio	7 750 000 000
1998 tuloarvio	6 500 000 000
1997 tilinpäätös	6 000 000 000

23. Valtiokonttorin tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 26 892 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin valtiokonttorista (305/1991, muut. 15/1993 ja 1268/1995) ja valtiovarainministeriön päätökseen (1250/1993, muut. 954/1994 ja 1283/1995) valtiokonttorin maksullisista suoritteista.

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Julkisoikeudelliset suoritteet	6 328 000
Liiketaloudelliset suoritteet	11 918 000
Muiden lakien nojalla maksulliset suoritteet	8 646 000
Yhteensä	26 892 000
1999 tuloarvio	26 892 000
1998 tuloarvio	24 300 000
1997 tilinpäätös	24 122 674

25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista

Momentille arvioidaan kertyvän 89 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion virastoilta ja laitoksilta sekä valtion liikelaitoksilta perittävistä Valtiokonttorin suorittamia tapaturmakorvauksia, taloudellisen tuen, lii-

kennevahinko- sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

1999 tuloarvio	89 000 000
1998 tuloarvio	82 000 000
1997 tilinpäätös	98 373 082

28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 543 000 000 mk.

1999 tuloarvio	543 000 000
1998 tuloarvio	459 000 000
1997 tilinpäätös	490 857 808

29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 148 000 000 mk.

1999 tuloarvio	148 000 000
1998 tuloarvio	125 000 000
1997 tilinpäätös	133 887 716

30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 83 000 000 mk.

1999 tuloarvio	83 000 000
1998 tuloarvio	70 000 000
1997 tilinpäätös	74 897 972

49. Tullilaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 47 900 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tullilakiin (1466/1994) ja valtiovarainministeriön päätökseen tullilaitoksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista sekä suoritteista perittävistä maksuista (1001/1993 muut. 727/1994, 1528/1994 ja 245/1995).

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Julkisoikeudelliset suoritteet	30 200 000
Liiketaloudelliset suoritteet	8 900 000
Muu maksullinen palvelutoiminta	800 000
Muut tulot	8 000 000
Yhteensä	47 900 000

1999 tuloarvio	47 900 000
1998 tuloarvio	48 000 000
1997 tilinpäätös	43 768 280

51. Metallirahatulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 22 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentille merkitään metallirahojen ja niiden lyöntioikeuksien luovuttamisesta samoin kuin käytöstä poistettujen metallirahojen myynnistä saatavien tulojen sekä metallirahojen hankkimisesta ja varastoinnista sekä palautettavien metallirahojen takaisinlunastamisesta aiheutuvien menojen erotus. Momentille merkitään myös juhlarahoista saatavien tulojen ja niistä aiheutuvien menojen erotus.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toiminnan erillismenot	29 300 000
Toiminnan tulot	53 800 000
Varastointimenot	2 000 000
Nettotulot	22 500 000

1999 tuloarvio	22 500 000
1998 tuloarvio	16 000 000
1997 tilinpäätös	65 904 597

(64.) Valtion kiinteistölaitoksen tulot

Selvitysosa: Liikelaitostamisen johdosta momentti on poistettu talousarviosta. .

1998 tuloarvio	1 160 000 000
1997 tilinpäätös	1 105 023 170

87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta

Momentille arvioidaan kertyvän 30 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Osuuskunta EKA-yhtymän ja Osuusliike Elannon yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) mukaisten saneerausohjelmien mukaisesti valtiolle tulevista, tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annettuun lakiin (1361/1993) perustuvista suorituksista.

1999 tuloarvio	30 000 000
1998 tuloarvio	2 030 000 000
1998 lisätuloarvio	590 000 000
1997 tilinpäätös	4 065 287 035

90. Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 75 000 000 mk.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston tekemän päätöksen (88/376/EEC, EURATOM) mukaan jäsenvaltiot saavat vähentää tilittäessään unionin puolesta kerättävät tullitulot ja maatalousmaksut EU:lle kertyneistä tuloista 10 % jäsenvaltioille aiheutuvien keruukustannusten kattamiseen.

1999 tuloarvio	75 000 000
1998 tuloarvio	80 000 000
1997 tilinpäätös	94 229 395

(97.) Siirtymäkorvaus Euroopan unionista (EU)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1998 tuloarvio	191 000 000
1997 tilinpäätös	380 379 414

98. Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 4 650 000 000 mk.

Selvitysosa: Lain kuntien arvonlisäveropalautusten takaisinperinnästä (79/1994) mukaan kunnilta peritään takaisin täysimääräisesti edellisenä vuonna palautetut arvonlisäverot.

1999 tuloarvio	4 650 000 000
1998 tuloarvio	4 545 000 000
1997 tilinpäätös	3 907 341 920

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 250 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Tulot valuutanvaihtosopimuksista	225 000 000
Liikelaitosten puolesta maksettujen lakkautuspalkkojen takaisinmaksut	2 500 000
Vakuutuskorvausten regressit	11 000 000
Valtionperinnöt	6 000 000
EU:n osuus EMU-tiedotuksesta	3 000 000
Muut tulot	2 500 000
Yhteensä	250 000 000

1999 tuloarvio	250 000 000
1998 tuloarvio	95 000 000
1997 tilinpäätös	2 753 388 036

29. Opetusministeriön hallinnonala

01. Opetusministeriön tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät opetusministeriön ja sen maksupisteiden vuokratuloina, valtionapujen palautuksina, valtionavulla ra-

hoitetun kaluston myyntituloina ja muina tuloina.

1999 tuloarvio	10 000 000
1998 tuloarvio	6 600 000
1997 tilinpäätös	29 179 194

43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 50 000 mk.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina tuloina on otettu huomioon ylioppilastutkintolautakunnan suoritteista perittävät maksut (opetusministeriön päätös 966/1997).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toiminnan menot	26 336 000
Toiminnan tulot	26 386 000
Nettotulot	50 000

1999 tuloarvio	50 000
1998 tuloarvio	50 000
1997 tilinpäätös	105 568

70. Opintotukitoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 135 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuonna 1999 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	2 000 000
Takausvastuusaatavien lisäys	118 000 000
Korkotulot	15 000 000
Yhteensä	135 000 000

Tuloarvion mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 20 000 000 mk opintorahojen palautusten kirjauskäytännön muuttumisen johdosta.

1999 tuloarvio	135 000 000
1998 tuloarvio	158 000 000
1997 tilinpäätös	183 878 963

88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 2 194 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tuloista 21 000 000 mk arvioidaan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja koroista.

1999 tuloarvio	2 194 000 000
1998 tuloarvio	2 006 000 000
1997 tilinpäätös	1 955 231 577

91. Valtion elokuvatarkastamon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 575 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tuloista 560 000 mk perustuu elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain (300/1965, muut. 267/1987) 10 §:ään, video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain (697/1987) 15 §:ään ja asetukseen elokuvien sekä video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastusmaksujen tarkistamisesta (249/1997). Muut tulot perustuvat annettavaan opetusministeriön päätökseen valtion elokuvatarkastamon maksullisista suoritteista.

1999 tuloarvio	575 000
1998 tuloarvio	567 000
1997 tilinpäätös	590 909

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 2 620 400 000 mk.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuudeksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan 3 425 400 000 mk. Kun siirroksi Maatalouden interventiorahastoon arvioidaan 805 000 000 mk, momentille arvioidaan kertyvän 2 620 400 000 mk. Tulokertymässä on otettu huomioon tuloutuvien tulojen lisäksi ne tulot, joista EU:n toimielin tekee maksupäätöksen vuonna 1999.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan tuloutuvan EU:n osuutena seuraavista menoista säädösten mukaiset tulot:

	Yht. vuonna 1999 mmk	(milj. ecua)	Vast. menoja momenteilla
EU-tulotuki	1 600,0	(276)	30.12.43
Ympäristötuki	841,0	(145)	30.12.45
Puutarhatalouden erityistoimenpiteet	9,5	(1,6)	30.13.48
Luopumistuki	119,0	(20,5)	30.13.47
Pellonmetsitys	33,5	(5,8)	30.13.47
Hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittäminen	0,4	(0,1)	30.13.47
Metsätaloustoimenpiteet	14,0	(2,4)	30.31.44
Kalatalouden interventiotoiminta	1,0	(0,2)	30.41.46
Tukijärjestelmien valvonta ETY 723/97	0,3		30.01.21
Maatalouden kaukokartoitusvalvonta ETY 165/94	1,7	(0,3)	30.01.22
Yhteensä	2 620,4	(451,9)	
Interventiotoiminta	805,0	(139)	Maatalouden interventiorahasto
Yhteensä	3 425,4	(590,9)	

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

1999 tuloarvio	2 620 400 000
1998 tuloarvio	2 634 200 000
1997 tilinpäätös	2 502 867 986

02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 672 100 000 mk.

Selvitysosa: EU:n alue- ja rakennepolitiikan toteuttamiseksi Suomeen vuonna 1999 tuloutuvaksi osuudeksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta arvioidaan 759 000 000 mk (131 milj. ecua). Tästä tuloutetaan Maatilatalouden kehittämisrahastoon maatilatalouden rakennepoliittisiin toimenpiteisiin tarkoitettu EU:n rahoitusosuus, jonka määräksi arvioidaan 86 900 000 mk, jolloin momentille arvioidaan kertyvän 672 100 000 mk. Tuloja vastaavia menoja on talousarvion momentilla 30.11.61 ja Maatilatalouden kehittämisrahastossa.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa ja vastaavan EU-osuuden mitoituksessa menoina on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Sen sijaan vastaava kansallinen tuki otetaan huomioon Ahvenanmaan maakunnan talousarviossa luonnonhaittakorvausta lukuunottamatta.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osuuden 759 000 000 mk arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	Tuloutuu talousarvioon mmk	Tuloutuu MAKERAan mmk	Tuloutuu yhteensä mmk
Tavoite 6	195,5	24,5	220,0
Tavoite 5a (ETY 950/97)	314,6	62,4	377,0
Tavoite 5a elintarv. teollisuus (ETY 951/97)	65,0		65,0
Tavoite 5b	97,0		97,0
Yhteisöaloitteet	0		0
Yhteensä	672,1	86,9	759,0

1999 tuloarvio	672 100 000
1998 tuloarvio	677 300 000
1997 tilinpäätös	771 714 964

03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 10 900 000 mk.

Selvitysosa: Suomen tuloiksi EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä (KOR) arvioidaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisen rakennepolitiikan toteuttamiseksi 6-ohjelman vuoden 1998 KOR-osuus sekä PESCA-ohjelman toinen ennakko eli yhteensä 9 900 000 mk. Lisäksi arvioidaan tuloutuvan kalatalouden tuottajajärjestöjen perustamisavustuksiin 1 000 000 mk. Tuloja vastaavia menoja on momentilla 30.41.46.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

1999 tuloarvio	10 900 000
1998 tuloarvio	35 880 000
1997 tilinpäätös	73 759 456

04. EU:lta saatavat muut tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 6 610 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle saatavat muut kuin momenteille 12.30.01, 12.30.02 ja 12.30.03 sekä tutkimuslaitosten tutkimushankkeisiin EU:sta tuloutuvat tulot. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti.

Tulot ja vastaavat menot ovat seuraavat:

	Tulot mk (ecua)		Menot mk	
Kirjanpitotiedot ETY 1915/83	800 000	(138 000)	1 250 000	30.22.21
Rakennetilastot ETY 571/88 14 art.	2 320 000	(400 000)	—	
Kalastuksen valvonta Neuvoston päätös 95/527/EY	1 870 000	(322 000)	4 050 000	30.01.21
Eläinlääkintä ETY 424/90	1 620 000	(280 000)	3 200 000	30.04.25 30.71.21
Yhteensä	6 610 000	(1 140 000)	8 500 000	

EU:n osuus kirjanpitotietojen toimittamisesta kattaa osan siitä aiheutuvista kustannuksista (120 ecua tilaa kohti). Vuonna 1999 tuloutuu vuoden 1998 loppueriä ja vuoden 1999 ennakoita.

EU:n osuutta vuonna 1997 ETY 571/88 perusteella suoritetusta rakennetutkimuksesta arvioidaan kertyvän 2 320 000 mk.

EU:n osuus eläinlääkintätoimenpiteiden menoista on 50 %. EU:n osuus on kalastuksen valvonnasta noin 35 % ja satelliittivalvonnasta

noin 80 %. Vuonna 1999 tuloutuu vuoden 1998 menoihin kohdistuva EU:n osuus, josta 150 000 mk on palautusta Ahvenanmaan maakunnalle.

1999 tuloarvio	6 610 000
1998 tuloarvio	6 950 000
1997 tilinpäätös	5 760 205

21. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 235 000 mk.

Maksullisen toiminnan tuloja saa käyttää myös sijoitusmenoiksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maksujen palauttamiseen. Maksullisen toiminnan tuloja saa käyttää keskimäärin enintään 70 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Tuloista saa käyttää maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen hevossairaalan osalta enintään 30 000 mk, valiotaimituotannon osalta enintään 60 000 mk ja maatalouden sääpalvelun osalta enintään 480 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina on otettu huomioon julkisoikeudellisten suoritteiden ja liiketaloudellisten suoritteiden tulot yhteensä 15 195 000 mk. Tulojen mitoituksessa on otettu vähentävänä tekijänä huomioon 120 000 mk julkisoikeudellisiin suoritteisiin kuuluvien kansallisten koneiden tyyppi- ja hyväksymistarkastusten päättymisen vuoksi. Hevossairaala täydentää yksityistä palveluvalikoimaa tarjoamalla erityisosaamiseen ja tutkimukseen perustuvia sairaalapalveluita. Valiotaimituotannolla tehostetaan taimituotantoa, estetään vaarallisten kasvintuhoojien leviämistä ja turvataan ilmastoolosuhteisiimme sopeutetun emotaimiston saatavuus viherrakentamisen tarpeisiin. Maatalouden sääpalvelu tuottaa ajantasaista säätietoa ja toimenpidesuosituksia tuottajille. Toiminnan avulla voidaan ennustaa kasvitautien ja tuhoeläinten leviämistä sekä parantaa näin satotasoa ja laatua. Ajantasaisen tiedon ansiosta lannoituksen aiheuttama ympäristön kuormitus alenee. Ilmatieteen laitoksen nettobudjetoidulle momentille 31.80.21 kertyvistä sääpalvelumaksujen tuotoista tuloutetaan maatalouden palvelujen osuus tälle momentille.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot	12 960 000
Maksullisen toiminnan tulot	15 195 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	190 000
— muut suoritteet	15 005 000
Nettotulot	2 235 000

1999 tuloarvio	2 235 000
1998 tuloarvio	1 648 000
1997 tilinpäätös	3 526 880

23. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 36 774 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Kertymästä 26 074 000 mk on maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuloja, 3 100 000 mk liiketaloudellisen palvelutoiminnan tuloja ja 7 600 000 mk torjunta-aineiden rekisteröintituloja. Maksullisen toiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen ja lannoitelain (232/1993) 18 §:ään sekä torjunta-ainelain (1031/1987, muut. 1031/1997) 7 §:ään. Vastaavia menoja on momenteilla 30.01.23, 30.21.22, 30.23.21 ja 33.09.21.

1999 tuloarvio	36 774 000
1998 tuloarvio	37 462 000
1997 tilinpäätös	26 536 878

25. Siemenperunakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 610 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Siemenperunakeskuksen toimin-

nan ja talouden kehittymisen tavoitteet on esitetty luvussa 30.25.

Tulojen ja menojen erittely:	mk
Toiminnan tulot	18 479 000
Toiminnan menot	17 869 000
Nettotulot	610 000
1999 tuloarvio	610 000
1998 tuloarvio	68 000

30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 28 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/1965) ja totopeliasetukseen (236/1995). Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja 23 000 000 mk momentilla 30.15.44 hevostalouden edistämiseen sekä 1 000 000 mk luvussa 30.21 Maatalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen. Tulokertymästä 4 000 000 mk vastaavasti ei myönnetä määrärahaa, koska se kattaa osittain vuoden 1994 kolmannessa lisätalousarviossa hevostaloudelle myönnettyä 17 000 000 markan lisätukea, minkä jälkeen lisätuesta on kattamatta 4 000 000 mk.

1999 tuloarvio	28 000 000
1998 tuloarvio	27 000 000
1997 tilinpäätös	23 418 780

32. Metsäntutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 100 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Bruttobudjetoidun tutkimusmetsien tulosalueen maksullisesta toiminnasta kertyy puunmyyntituloja 10 000 000 mk, taimi- ja siemenmyyntituloja 1 800 000 mk, maanvuokratuloja 3 500 000 mk, rakennusten vuokratuloja 1 300 000 mk ja muita tuloja 500 000 mk. Nettobudjetoidun asiakasrahoitteisen toiminnan tulosalueelta kertyvät tulot 7 500 000 mk, tutkimushankkeisiin arvioitu EU:n rahoitusosuus 3 800 000 mk, yhteisrahoitteisen sopimustutkimuksen tulot 1 000 000 mk ja muut sekalaiset tulot 700 000 mk on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentin 30.32.21 nettomäärärahassa.

1999 tuloarvio	17 100 000
1998 tuloarvio	16 300 000
1997 tilinpäätös	19 399 635

33. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977, muut. 1030/1986 ja 1305/1988) mukaisina maksuina. Kertymästä 2 000 000 mk on Kasvinjalostuslaitokselle kertyviä maksuja. Kasvinjalostuslaitos on liiketoimintaa harjoittava nettobudjetoitu valtion laitos, joten näitä veroluonteisia tuloja ei oteta huomioon sen tuloina. Muiden jalostamien lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 1 970 000 mk, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.15.47. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 30 000 mk puutarhakasvien jalostusmaksutuloja, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.21.21.

1999 tuloarvio	4 000 000
1998 tuloarvio	4 500 000
1997 tilinpäätös	5 145 567

35. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 14 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Vastaava meno on momentilla 30.41.41.

1999 tuloarvio	14 000 000
1998 tuloarvio	14 000 000
1997 tilinpäätös	9 225 660

36. Viehekalastusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 12 875 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982, muut. 1045/1996) 88 §:ään. Läänikohtainen viehekalastusmaksu on kalenterivuodelta 150 mk ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta 35 mk. Kun kalenterivuotta koskevia viehekalastusmaksuja arvioidaan kertyvän vähintään 80 000 ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksokohtaisia vähintään 25 000 suoritusta, kokonaiskertymäksi tulee yhteensä 12 875 000 mk. Vuoden 1998 arvioitua tulokertymää vastaavat menot vähennettyinä valtiolle maksun kannosta vuonna 1998 koituvaksi arvioiduilla menoilla jaetaan vuonna 1999 kalavesien omistajille. Tämä meno on merkitty momentille 30.41.44.

1999 tuloarvio	12 875 000
1998 tuloarvio	16 750 000
1997 tilinpäätös	11 531 008

37. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 34 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982, muut. 1355/1993, 1045/1996 ja 968/1996) 88 ja 91 c §:iin.

Kalastuksenhoitomaksuja lunastettiin vuosina 1995-1997 pohjoisiin kuntiin keskimäärin 21 483 kpl vuodessa ja muualle Suomeen 447 768 kpl vuodessa. Ottaen huomioon vuoden 1997 alusta voimaantulleen kalastuslain muutoksen vuodeksi 1999 lunastettavien kalastuksenhoitomaksujen lukumäärän arvioidaan olevan noin 380 000 kalenterivuodelta ja noin 20 000 seitsemän vuorokauden jaksolta. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kalastuslain 88 §:n muuttamiseksi siten, että kalatuksenhoitomaksua korotetaan kalenterivuoden kattavan maksun osalta 10 markalla ja seitsemän vuorokauden maksun osalta 5 markalla. Kun kalastuksenhoitomaksu tällöin on 90 mk kalenterivuodelta ja 25 mk seitsemän vuorokauden jaksolta, momentille arvioidaan kertyvän 34 700 000 mk. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myynnistä saatavina tuloina. Kalastuksenhoitomaksun markkinointia on tarkoitus tehostaa. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.41.45.

1999 tuloarvio	34 800 000
1998 tuloarvio	34 600 000
1997 tilinpäätös	29 750 097

39. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 35 040 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 292 000. Riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 1 §:ssä tarkoitettu riistanhoitomaksu on tarkoitus säilyttää edelleen 120 markan suuruisena. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.41.40.

1999 tuloarvio	35 040 000
1998 tuloarvio	35 400 000
1997 tilinpäätös	34 932 524

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 9 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/1961, muut. 427/1970, 467/1987 ja 553/1994) mukaisesti määrätyistä kalatalousmaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaava meno on merkitty momentille 30.41.25.

1999 tuloarvio	9 000 000
1998 tuloarvio	7 000 000
1997 tilinpäätös	6 171 949

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä teh-

dyn sopimuksen (Sops 94/1989) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 1998 tulokertymää vastaavista menoista valtiolle kuuluva osuus on merkitty momentille 30.01.21 sekä kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille kuuluva osuus momentille 30.41.44.

1999 tuloarvio	1 000 000
1998 tuloarvio	1 700 000
1997 tilinpäätös	940 448

62. Geodeettisen laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Vastaavia menoja on momentilla 30.62.21.

1999 tuloarvio	400 000
1998 tuloarvio	400 000
1997 tilinpäätös	360 215

71. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 46 425 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Kertymästä 46 050 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja, 275 000 mk EU-tutkimussopimuksien tuloja ja 100 000 mk muita tuloja. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettuihin maa- ja metsätalousministeriön päätöksiin Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen suoritteista perittävistä maksuista (626/1993, muut. 1331/1993 ja 907/1994) ja vierasainevalvonnasta perittävistä maksuista (596/1997) ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen päätökseen maksuista (102/29/1994, muut. 264/29/1994 ja 529/29/1994).

Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksullinen palvelutoiminta	
Julkisoikeudelliset suoritteet:	
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastus- ja valvontamaksut	26 000 000
Muut suoritteet:	
Tutkimuspalvelut	3 850 000
Ulkomaisten rokotteiden ja seerumeiden välitys	16 000 000
Muut tulot	200 000
Yhteensä	46 050 000
Tulot EU-tutkimussopimuksista	275 000
Muut tulot	100 000
Yhteensä	46 425 000

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.71.21, lukuunottamatta lihantarkastuksesta aiheutuvia menoja, jotka ovat momentilla 30.71.22 ja rokotteiden ja seerumeiden välityksestä aiheutuvia menoja, jotka ovat momentilla 30.71.28.

1999 tuloarvio	46 425 000
1998 tuloarvio	51 300 000
1997 tilinpäätös	45 558 004

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 118 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista arvioidaan kertyvän 100 000 000 mk siirtona maatilatalouden kehittämisrahastosta valtiovarastoon ja muina tuloin 18 500 000 mk.

1999 tuloarvio	118 500 000
1998 tuloarvio	118 500 000
1997 tilinpäätös	16 252 450

31. Liikenneministeriön hallinnonala

20. Ajoneuvohallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 10 600 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenneministeriön päätökseen (1605/1995) Ajoneuvohallintokeskuksen maksuista. Tuloihin sisältyy arvio muualla kuin ETA-valtioissa rekisteröityjen ajoneuvojen massa- ja mittapoikkeuslupien tuotoista 10,1 milj. mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	218 020 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	210 950 000
Muut toimintamenot	7 070 000
Bruttotulot	228 620 000
Maksullisen toiminnan tulot	228 320 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	157 126 000
— muut suoritteet	71 194 000
Muut tulot	300 000
Nettotulot	10 600 000

1999 tuloarvio	10 600 000
1998 tuloarvio	500 000

24. Tielaitoksen sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia ja muita sekalaisia tuloja.

1999 tuloarvio	3 000 000
1998 tuloarvio	4 000 000
1997 tilinpäätös	3 019 543

25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 67 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sopimuksiin perustuvista osuuksista ulkopuolisten osallistuessa tiehankkeiden kustannuksiin. Ulkopuolisten sitoumusosuuksia vastaavat menot sisältyvät momentille 31.24.78.

1999 tuloarvio	67 000 000
1998 tuloarvio	67 000 000
1997 tilinpäätös	87 637 027

30. Merenkulkulaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulokertymä on muulla kuin toimintamenomomentin määrärahalla hankittua irtaimen omaisuuden myyntituottoa.

1999 tuloarvio	10 400 000
1998 tuloarvio	10 000 000
1997 tilinpäätös	416 782 335

(31.) Merentutkimuslaitoksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on nettobudjetoitu momentille 31.81.21.

1998 tuloarvio	2 300 000
1997 tilinpäätös	1 771 554

40. Radanpidon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tulot ovat radanpidon kiinteistöjen myyntituloja.

1999 tuloarvio	1 000 000
1998 tuloarvio	1 000 000
1997 tilinpäätös	2 709 825

70. Telehallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 779 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenneministe-

riön päätökseen Telehallintokeskuksen maksuista (1440/1994) sekä asetukseen valtion radiorahastosta (1000/1980). Telehallintokeskuksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 31.70.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot	122 977 000
Bruttotulot	123 756 000
Maksullisen toiminnan tulot	123 626 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	74 541 000
— muut suoritteet	49 085 000
Muut tulot	130 000
Nettotulot	779 000

1999 tuloarvio	779 000
1998 tuloarvio	733 000
1997 tilinpäätös	7 756 020

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 mk.

1999 tuloarvio	400 000
1998 tuloarvio	1 000 000
1997 tilinpäätös	5 348 933

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

10. Tulot työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tulot pk-yrityksille järjestettävistä kehittämispalveluista perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen kauppa- ja teollisuusministeriön sekä TE-keskusten maksullisten kehittämispalveluiden hinnoittelusta (KTMp 6/023/1998). Tulot kertyvät työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen yrittäjäkoulutustilaisuuksista, alueellisista elinkeinojen kehittämishankkeista, tuotteistetuista neuvontapalveluista sekä muista momentilta 32.10.22 rahoitettavista kehittämispalveluista.

1999 tuloarvio	6 000 000
1998 tuloarvio	5 300 000
1997 tilinpäätös	14 187 611

20. Turvatekniikan keskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 8 600 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Tulot ovat valtion maksuperustelain nojalla (150/1992) annetun kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (1032/1996) mukaisia lupa- ja tarkastusmaksuja sekä säköturvallisuuslain (410/1996) mukaisia korvauksia testauksista ja tutkimuksista aiheutuneista kustannuksista ja korvaus mittatekniikan keskuksella tuotetuista hallintopalveluista.

1999 tuloarvio	8 600 000
1998 tuloarvio	7 000 000
1997 tilinpäätös	7 227 415

60. Siirto valtiontakuurahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän 720 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtion erityisrahoituslaitoksen perustamisen 1.1.1999 johdosta valtiontakuurahaston ylimääräinen pääoma palautetaan valtiolle.

1999 tuloarvio	720 000 000

99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 75 815 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elintarvikeviraston tulot	500 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot	100 000
Teknologian kehittämiskeskuksen tulot	1 850 000
Kilpailuviraston tulot	365 000
Valtausmaksut	3 000 000
Alusrahoituslainojen korkoerohyvitykset	25 000 000
Muut tulot	45 000 000
Yhteensä	75 815 000

Elintarvikeviraston tulot perustuvat valtion maksuperustelakiin (150/1992) ja sen nojalla annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (394/1997) Elintarvikeviraston maksullisista suoritteista.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (214/1996, muut. 658/1996) ministeriön ja piiritoimistojen maksullisista suoritteista, kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1494/1993) ydinenergiankäytön valvontaan kuuluvista ministeriön maksullisista suoritteista, kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1418/1997) ydinlaitosten ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluvista ministeriön maksullisista suoritteista sekä asetukseen (195/1988) ydinenergian käytön valvonnasta suoritettavista maksuista.

Matkailun edistämiskeskuksen tulot kertyvät hotelli- ja vuokratuloista.

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1254/1997) viraston maksuista. Kilpailuviraston tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1639/1993) kilpailuviraston maksullisista suoritteista.

Valtausmaksuista saatavat tulot perustuvat kaivoslakiin (503/1965).

Alusrahoituslainojen korkoerohyvitykset perustuvat alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annettuun lakiin (1093/1985, muut. 1258/1987, 1069/1988 ja 1363/1989) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettuun lakiin (1173/1990, muut. 1102/1993). Muu antolainoituksen korkoerohyvitys perustuu Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annettuun lakiin (1364/1989, muut. 242/1992, 1408/1995 ja 1371/1996).

1999 tuloarvio	75 815 000
1998 tuloarvio	107 550 000
1997 tilinpäätös	173 748 687

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 250 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain (1074/1992) ja asetuksen (1121/1992) mukaisia maksuja. Valtiolle suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti.

1999 tuloarvio	2 250 000
1998 tuloarvio	2 250 000
1997 tilinpäätös	2 726 641

08. Kansanterveyslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat Kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/1981) 5 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja.

Tulot kertyvät rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta sekä sekalaisista tuloista. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.08.21 ja 33.08.26.

1999 tuloarvio	3 200 000
1998 tuloarvio	3 200 000
1997 tilinpäätös	3 486 086

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 12 703 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisia kemikaalilain (744/1989) ja alkoholilain (1143/1994) tarkoittamia lupa- ja valvontamaksuja.

1999 tuloarvio	12 703 000
1998 tuloarvio	12 263 000
1997 tilinpäätös	15 550 235

10. Säteilyturvakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 40 180 000 mk.

Selvitysosa: Tulot määräytyvät valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettujen sosiaali- ja terveysministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätösten mukaisesti.

Tulokertymässä on otettu huomioon 3 000 000 mk maksullisen ydinturvallisuusvalvonnan menojen lisäyksestä aiheutuvina tuloina.

1999 tuloarvio	40 180 000
1998 tuloarvio	37 205 000
1997 tilinpäätös	36 996 095

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän 1 850 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/1965) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/1967) 29 §:n mukaisia tuottoja.

1999 tuloarvio	1 850 000 000
1998 tuloarvio	1 735 000 000
1997 tilinpäätös	1 679 376 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

1999 tuloarvio	70 000 000
1998 tuloarvio	70 000 000
1997 tilinpäätös	115 893 091

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

1999 tuloarvio	1 000 000
1998 tuloarvio	1 300 000
1997 tilinpäätös	2 381 638

34. Työministeriön hallinnonala

40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 1 026 677 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät niistä tavoitteita 6, 2, 3, 4 ja 5b koskevia ohjelmia sekä

yhteisöaloitteita ja pilottiprojekteja toteuttaviin hankkeisiin myönnetyn EU-tuen maksatuksista vuoden 1998 osuutena, jotka on hyväksytty EU:n komission kanssa vuosille 1995-1999 Euroopan sosiaalirahaston työvoima- ja sosiaalipolitiikan toteuttamiseksi. Sosiaalirahasto-ohjelmien menot ESR-osuuden osalta on budjetoitu momentille 34.05.61.

	Vuoteen 1998 kohdistuvat mk	Vuoteen 1999 kohdistuvat mk
— Tavoite 3	212 090 000	478 678 000
— Tavoite 4	90 900 000	181 225 000
— Tavoite 6	97 900 000	211 091 000
— Tavoite 2	38 800 000	82 087 000
— Tavoite 5b	53 280 000	73 596 000
— Yhteisöaloitteet	144 400 000	
Yhteensä	637 370 000	1 026 677 000

1999 tuloarvio	1 026 677 000
1998 tuloarvio	937 430 000
1997 tilinpäätös	945 182 746

70. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 116 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (649/1973) 16 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (927/1979) 16 §:n mukaisia palautuksia sekä työnantajilta ja konkurssipesiltä kyseisen vuoden aikana takaisin perittyjä saatavia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 120 000 000 mk on budjetoitu momentille 34.99.50.

1999 tuloarvio	116 000 000
1998 tuloarvio	186 000 000
1997 tilinpäätös	115 208 614

99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 32 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Palkkaturvapalautusten korot	22 000 000
Muut tulot	10 000 000
Yhteensä	32 000 000

1999 tuloarvio	32 000 000
1998 tuloarvio	40 000 000
1997 tilinpäätös	39 882 095

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

26. Alueellisten ympäristökeskusten tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 850 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän vesiensuojelumaksuina 2 750 000 mk. Vesiensuojelumaksut peritään vesilain (246/1961) 10 luvun 27 §:n perusteella.

1999 tuloarvio	2 850 000
1998 tuloarvio	3 100 000
1997 tilinpäätös	3 479 442

27. Suomen ympäristökeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lähinnä koskiensuojelukorvausten palautuksina ja muina valtiolle tuloutettavina tuloerinä.

1999 tuloarvio	300 000
1998 tuloarvio	750 000
1997 tilinpäätös	103 044

40. Asuntotoimen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat valtion asuntorahaston sekalaisia tuloja.

1999 tuloarvio	300 000
1998 tuloarvio	300 000
1997 tilinpäätös	373 334

60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista

Momentille arvioidaan kertyvän 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (379/1974) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan lähinnä öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja hylkyjen öljynpoistotöistä aiheutuneista menoista 8 500 000 mk.

Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 1 000 000 mk.

1999 tuloarvio	9 500 000
1998 tuloarvio	7 000 000
1997 tilinpäätös	5 491 498

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 25 400 000 mk.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 24 000 000 mk EU:n ympäristörahastosta (LIFE), jota vastaavat menot on budjetoitu momentille 35.99.62. Muut tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksupäätökseen (1803/1995) sekä sekalaisiin tuloihin.

1999 tuloarvio	25 400 000
1998 tuloarvio	25 400 000
1997 tilinpäätös	35 256 251

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkorahat

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä pysäköintivirhemaksulain (248/1970) perusteella kertyvät varat.

1999 tuloarvio	300 000 000
1998 tuloarvio	300 000 000
1997 tilinpäätös	244 132 009

02. Valtiolle tilitettävät veronlisäykset ja viivekorot

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) perusteella perityistä viivekoroista valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä eri verolakien perusteella maksuunpannut veronlisäykset.

1999 tuloarvio	300 000 000
1998 tuloarvio	450 000 000
1997 tilinpäätös	332 565 718

03. Oikaisurahat

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

1999 tuloarvio	100 000
1998 tuloarvio	100 000
1997 tilinpäätös	—

04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 780 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

1999 tuloarvio	780 000 000
1998 tuloarvio	1 030 000 000
1997 tilinpäätös	672 002 770

05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia säädettyyn lakiin (687/1978) ja sen nojalla annettuun asetukseen (693/1978) perustuvien kauppojen myyntihinnat.

1999 tuloarvio	100 000 000
1998 tuloarvio	100 000 000
1997 tilinpäätös	123 812 034

07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset

Momentille arvioidaan kertyvän 75 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1994 alusta lukien kaikkien valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien eläkemaksut maksetaan valtion eläkerahastoon. Momentin tulot kertyvät Kuntien eläkevakuutuksen valtiolle maksamista kaupunkien oikeuslaitosten eläkemenojen korvauksista.

1999 tuloarvio	75 000 000
1998 tuloarvio	65 000 000
1997 tilinpäätös	82 840 476

09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan valtiolle sairausvakuutuslain (346/1963) mukaan maksetut päivärahat sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat sekä työnantajien sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/1963) 13 §:n tarkoittamat sosiaaliturvamaksut.

1999 tuloarvio	5 000 000
1998 tuloarvio	10 000 000
1997 tilinpäätös	3 753 961

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

1999 tuloarvio	15 000 000
1998 tuloarvio	15 000 000
1997 tilinpäätös	8 278 717

50. Tulot osakemyynnistä

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 000 mk.

1999 tuloarvio	2 500 000 000
1998 tuloarvio	2 000 000 000
1997 tilinpäätös	1 600 110 296

Osasto 13
KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Korkotulot	1 871 206	1 381 099	1 248 984	- 132 115	- 10
03.	Osinkotulot	1 887 262	1 500 000	1 920 000	+ 420 000	+ 28
05.	Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	185 000	190 000	250 000	+ 60 000	+ 32
	Yhteensä	**3 943 469**	**3 071 099**	**3 418 984**	**+ 347 885**	**+ 11**

01. Korkotulot

04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 198 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen koroista.

1999 tuloarvio	198 000 000
1998 tuloarvio	6 799 000
1997 tilinpäätös	7 213 071

05. Korot muista lainoista

Momentille arvioidaan kertyvän 50 984 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille myönnetyistä lainoista kertyvät korkotulot. Tuloarviossa on myös otettu huomioon valtion liikelaitosten eläkemaksulainoista kertyvät korkotulot. Tuloihin sisältyy arvio kehitysapuluottojen koroista.

1999 tuloarvio	50 984 000
1998 tuloarvio	74 300 000
1997 tilinpäätös	149 254 396

07. Korot talletuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

1999 tuloarvio	1 000 000 000
1998 tuloarvio	1 300 000 000
1997 tilinpäätös	1 714 739 017

03. Osinkotulot

01. Osinkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 920 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät osinkotuloina valtion osakeomistuksen perusteella.

1999 tuloarvio	1 920 000 000
1998 tuloarvio	1 500 000 000
1997 tilinpäätös	1 887 262 131

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 250 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukaisten liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta 1998.

1999 tuloarvio	250 000 000
1998 tuloarvio	190 000 000
1998 lisätuloarvio	20 000 000
1997 tilinpäätös	185 000 000

Osasto 15
LAINAT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Valtiolle takaisin maksettavat lainat	976 029	573 681	492 266	- 81 415	- 14
02.	Ylijäämän käyttö	—	—	1 700 000	+ 1 700 000	+ 0
(03.)	Valtion nettolainanotto	12 328 929	15 440 000	—	- 15 440 000	- 100
	Yhteensä	**13 304 958**	**16 013 681**	**2 192 266**	**- 13 821 415**	**- 86**

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 24 847 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät pääosin valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksusta.

1999 tuloarvio	24 847 000
1998 tuloarvio	28 081 000
1997 tilinpäätös	46 313 920

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 467 419 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä. Tuloarviossa on myös otettu huomioon valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen takaisinmaksut. Tuloihin sisältyy arvio kehitysluottojen takaisinmaksuista.

1999 tuloarvio	467 419 000
1998 tuloarvio	545 600 000
1997 tilinpäätös	929 714 890

02. Ylijäämän käyttö

01. Ylijäämän käyttö

Momentille merkitään 1 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtion talousarviosta annetun lain 3 b §:n (430/1998) mukaan talousarvion katteeksi voidaan valtion tilinpäätöksen valmistuttua ottaa määrä, joka vastaa enintään kolmannesta tilinpäätöksen osoittamasta varainhoitovuoden lopun kumulatiivisesta ylijäämästä.

1999 tuloarvio	1 700 000 000

(03.) (15.02) Valtion nettolainanotto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(01.) (15.02.01) Nettolainanotto

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1998 tuloarvio	15 440 000 000
1997 tilinpäätös	12 328 929 468

MENOT

Pääluokka 21
TASAVALLAN PRESIDENTTI

Selvitysosa: Tasavallan Presidentin kanslian kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 83 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Tasavallan Presidentti	1 468	1 633	1 658	+ 25	+ 2
02.	Tasavallan Presidentin kanslia	29 485	45 330	46 140	+ 810	+ 2
	Yhteensä	**30 953**	**46 963**	**47 798**	**+ 835**	**+ 2**

01. Tasavallan Presidentti

01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1999 määräraha	1 458 000
Momentille myönnetään 1 458 000 mk.	1998 määräraha	1 458 000
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (39/1994) mukaisten menojen maksamiseen.	1997 tilinpäätös	1 420 009

21. Presidentin käyttövarat
Momentille myönnetään 200 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttömenojen maksamiseen.

1999 määräraha	200 000
1998 määräraha	175 000
1997 tilinpäätös	48 034

02. Tasavallan Presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä, hoitaa hallintoasiat, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä henkilökohtaiset palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin henkilökohtaisesta ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta.

21. Toimintamenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 28 250 000 mk.

1999 määräraha	28 250 000
1998 määräraha	25 400 000
1998 lisämääräraha	431 000
1997 tilinpäätös	24 358 015

27. Eläkkeellä olevan presidentin menot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 590 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan eläkkeellä olevan presidentin Mauno Koiviston käytettäväksi osoitetusta henkilökunnasta, työhuoneesta sekä toimisto- ym. palveluista aiheutuviin menoihin.

1999 määräraha	590 000
1998 määräraha	580 000
1997 tilinpäätös	327 101

75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 17 300 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin kanslian hallinnassa olevan Mariankatu 1:n korttelin peruskorjaukseen sekä Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan tarpeellisiin peruskorjauksiin. Korttelin Mariankatu 1 peruskorjauksen kustannusarvio on tarkentunut 32 600 000 markaksi.
Selvitysosa: Mariankatu 1:n peruskorjaukseen on myönnetty 18 000 000 mk vuonna 1998 ja hankkeen rahoitustarve vuonna 1999 on 14 600 000 mk.

1999 määräraha	17 300 000
1998 määräraha	19 350 000
1997 tilinpäätös	4 800 000

Pääluokka 22
EDUSKUNTA

Selvitysosa:

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Kansanedustajat	79 705	99 920	106 560	+ 6 640	+ 7
02.	Eduskunnan kanslia	138 707	150 760	178 420	+ 27 660	+ 18
09.	Valtiontilintarkastajat	7 318	8 103	8 490	+ 387	+ 5
14.	Eduskunnan oikeusasiamies	11 223	12 310	14 780	+ 2 470	+ 20
30.	Eduskunnan kirjasto	16 414	16 634	18 057	+ 1 423	+ 9
99.	Eduskunnan muut menot	17 424	17 688	18 196	+ 508	+ 3
	Yhteensä	**270 791**	**305 415**	**344 503**	**+ 39 088**	**+ 13**

01. Kansanedustajat

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 560 000 mk.

Selvitysosa: Kansanedustajien avustajien määrärahan mitoitus perustuu siihen, että ajalla 1.1.-31.8.1999 kansanedustajaa kohden avustajan bruttopalkka on enintään 5 000 mk kuukaudessa. Sen lisäksi määrärahaan sisältyvät normaalit kuukausipalkkaisen henkilösivukulut. Ajalla 1.1.-31.8.1999 yksi avustaja voi avustaa myös useampaa kansanedustajaa, jolloin palkkaus määräytyy avustettavien kansanedustajien lukumäärän perusteella. Em. ajalla säästyvää määrärahaa tai sen osaa voidaan käyttää enintään kolmen kuukauden osalta taannehtivasti. Ajalla 1.9.-31.12.1999 avustajien määrärahan mitoitus perustuu siihen, että avustaja on päätoiminen ja kokoaikainen, jonka palkkaus on 10 000 mk kuukaudessa, minkä lisäksi tulevat normaalit henkilösivukulut. Kansanedustajaa kohti varattu määräraha tai sen osa voidaan hänen suostumuksellaan maksaa myös eduskuntaryhmälle. Sitä voidaan käyttää myös laskujen maksamiseen ennakkoperintärekisteriin merkitylle yritykselle tai yhteisölle, jolta eduskunnan kanslia ostaa kansanedustajille sihteeripalveluja.

Momentin määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Kansanedustajien palkkiot	48 100 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	20 500 000
Kansanedustajien avustajat	20 960 000
Kansanedustajien kotimaan matkat	17 000 000
Yhteensä	106 560 000

1999 määräraha	106 560 000
1998 määräraha	99 920 000
1998 lisämääräraha	1 075 000
1997 tilinpäätös	79 704 746

02. Eduskunnan kanslia

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 158 420 000 mk.

Eduskunnan kansliaan voidaan perustaa valiokuntasihteeristöön valiokuntaneuvoksen (A 30) virka ja kaksi valiokuntaneuvoksen (A 28) virkaa.

Selvitysosa: Virkojen perustamisessa on kyse suuren valiokunnan vaalikaudella 1995-99 määräaikaisesti hoidettujen kolmen valiokuntaneuvoksen viran vakinaistamisesta. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon suuren valiokunnan kolmen määräaikaisen osastosihteerin (A 18) ja yhden valiokunta-avustajan (A 15) viran vakinaistaminen.

1999 määräraha	158 420 000
1998 määräraha	147 760 000
1998 lisämääräraha	2 000 000
1997 tilinpäätös	138 707 279

74. Eduskunnan lisätilat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eduskunnan tarvitsemien lisätilojen suunnittelukustannuksiin.

1999 määräraha	20 000 000
1998 määräraha	3 000 000

09. Valtiontilintarkastajat

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 490 000 mk.

Valtiontilintarkastajain kansliasta lakkautetaan tarkastusneuvoksen (A 30) virka 1.3.1999 lukien.

Selvitysosa: Tarkastusneuvoksen viran lakkauttamisesta huolimatta kanslian palkkausmääräraha esitetään säilytettäväksi entisen suuruisena, mikä mahdollistaa määräaikaisen henkilökunnan ja asiantuntija-avun käyttämisen aiempaa laajemmin.

1999 määräraha	8 490 000
1998 määräraha	8 103 000
1998 lisämääräraha	130 000
1997 tilinpäätös	7 317 976

14. Eduskunnan oikeusasiamies

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 780 000 mk.

1999 määräraha	14 780 000
1998 määräraha	12 310 000
1998 lisämääräraha	290 000
1997 tilinpäätös	11 222 675

30. Eduskunnan kirjasto

21. Toimintamenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 18 057 000 mk.

1999 määräraha	18 057 000
1998 määräraha	16 634 000
1998 lisämääräraha	345 000
1997 tilinpäätös	16 414 158

99. Eduskunnan muut menot

21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 196 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on vaalivuodesta johtuen muutettu arviomäärärahaksi. Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 6 800 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 1995 (ajalla 1.1.-31.3.1999) ja 1999 (ajalla 1.4.-31.12.1999) kansanedustajavaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaavaa määrä kuukaudessa.

1999 määräraha	18 196 000
1998 määräraha	17 688 000
1997 tilinpäätös	17 424 000

Pääluokka 23
VALTIONEUVOSTO

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 235 henkilötyövuotta lukuun ottamatta valtioneuvoston jäseniä.

Valtioneuvoston kanslian toiminta-ajatuksena on varmistaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston päätöksenteon sujuvuus sekä pääministerin toimintaedellytykset antamalla poliittisia, toiminnallisia ja hallinnollisia palveluja.

Valtioneuvoston kanslia avustaa pääministeriä valtioneuvoston toiminnan yleisessä johtamisessa ja ministeriöiden toiminnan yhteensovittamisessa. Kanslia yhteensovittaa ministeriöiden tiedottamista sekä Suomen EU-puheenjohtajuuskauden kansallista ja kansainvälistä valmistelua ja täytäntöönpanoa.

Valtioneuvoston kanslia huolehtii valtioneuvoston toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä valtioneuvoston ja kanslian oman organisaation kehittämisestä samoin kuin toiminnoista valtioneuvoston ja eduskunnan sekä tasavallan presidentin välillä.

Oikeuskanslerinviraston tavoitteena on osaltaan ylläpitää laillisuutta yhteiskunnassa suorittamalla valtioneuvoston sekä muun viranomais- ja julkistoiminnan laillisuusvalvontaa ja valvomalla asianajajalaitosta.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Valtioneuvosto	20 490	21 240	22 313	+ 1 073	+ 5
02.	Valtioneuvoston kanslia	84 219	91 500	99 700	+ 8 200	+ 9
03.	Oikeuskanslerinvirasto	13 615	11 318	12 100	+ 782	+ 7
(25.)	Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot	1 000	1 000	—	- 1 000	- 100
27.	Poliittisen toiminnan avustaminen	66 200	66 200	72 700	+ 6 500	+ 10
99.	Valtioneuvoston muut menot	6 415	4 650	4 600	- 50	- 1
	Yhteensä	**191 939**	**195 908**	**211 413**	**+ 15 505**	**+ 8**

01. Valtioneuvosto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 513 000 mk.

Henkilöstön määrä on enintään 45, joista 18 valtioneuvoston jäsentä ja 27 erityisavustajaa.

1999 määräraha	19 513 000
1998 määräraha	18 840 000
1998 lisämääräraha	366 000
1997 tilinpäätös	18 418 550

20. Matkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pääministerin ja hänen välittömästi avustavien henkilöiden matkustusmenojen korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää muiden ministereiden ja heidän erityisavustajiensa muiden kuin EU:n toimintaan osallistumisesta aiheutuvien matkustusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ministerien turvamiesten matkustusmenojen korvaamiseen vastaavalla tavalla.

1999 määräraha	2 800 000
1998 määräraha	2 400 000
1997 tilinpäätös	2 071 488

02. Valtioneuvoston kanslia

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 98 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 094 000 mk, mikä aiheutuu kolmen määräaikaisen henkilön palkkaamisesta enintään vuoden 1999 ajaksi ja muista henkilöstökuluista sekä käännös-, tietohallinto- ja virastopalvelukuluista Suomen Euroopan unionin puheenjohtajuuskauden kansainvälisen ja kansallisen valmistelun ja täytäntöönpanon koordinointitehtävää hoidettaessa. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 105 000 mk yhden henkilön palkkauksena siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	98 000 000
1998 määräraha	89 500 000
1998 lisämääräraha	938 000
1997 tilinpäätös	81 848 000

26. (23.25.26) Kalastajatorpan vierastalo (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vierastalon lainoista, hoidosta ja ylläpidosta sekä kaluston ja muun irtaimiston hankkimisesta ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslia on vuonna 1998 tehnyt sopimukset Arctia Oy:n ja Scandic Hotels Oy:n kanssa valtion vierastalosta. Sopimukset tehtiin sen jälkeen, kun Alko Oy myi Arctia Oy:n liiketoiminnan ruotsalaiselle Scandic Hotels Ab nimiselle yhtiölle ja Hotelli Kalastajatorpan yhteydessä olevan valtion vierastalon ylläpidosta oli sovittava uuden yhtiön kanssa. Sopimukset vastaavat aiemmin voimassa ollutta sopimusta.

1999 määräraha	1 700 000
1998 määräraha	2 000 000
1997 tilinpäätös	2 371 000

03. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysosa: Valtioneuvoston toiminnan laillisuusvalvonta suoritetaan ensisijaisesti tarkastamalla yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakolta siten, että havaitut virheet voidaan korjata. Vuonna 1997 tarkastettiin noin 3 600 lista-asiaa.

Vuonna 1997 oikeuskanslerinvirastossa ratkaistiin 1 297 yksityisiltä tullutta kanteluasiaa. Käsittelyajan mediaani oli noin 2,5 kuukautta ja keskiarvo noin 5,5 kuukautta. Viime vuosina ns. toimenpideratkaisujen osuus on ollut noin 15 % tutkituista kanteluasioista. Tavoitteena on antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ratkaisuja ja pitää ratkaisuajat saavutetulla tasolla. Omasta aloitteesta tutkittaviksi otettuja asioita vuonna 1997 oli 95.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1999 määräraha	12 100 000
Momentille myönnetään 12 100 000 mk.	1998 määräraha	11 318 000
	1998 lisämääräraha	240 000
	1997 tilinpäätös	13 615 000

(25.) Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(26.) Kalastajatorpan vierastalo (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 23.02.26.

(74.) Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	1 000 000
1997 tilinpäätös	1 000 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 64 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden kansainvälistä toimintaa varten 3 800 000 mk ja puolueiden muuhun toimintaan 60 098 000 mk, mistä kahdeksan prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin kahdeksan prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 302 000 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

1999 määräraha	64 200 000
1998 määräraha	64 200 000
1997 tilinpäätös	64 200 000

52. Kansalaisaktiivisuuden lisääminen Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleissa sekä Euroopan unioniin liittyvän kansalaiskeskustelun kannustaminen

Momentille myönnetään 8 500 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää 6 000 000 mk puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) jako- ja maksatusperiaatteita noudattaen avustuksen maksamiseen puolueille Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleja koskevan tiedotustoiminnan edistämiseen.

Lisäksi määrärahasta saa käyttää 2 500 000 mk yhdistysrekisterissä rekisteröityjen kansansivistysjärjestöjen ja Euroopan unionin jäsenyyden johdosta perustettujen muiden rekisteröityjen yhdistysten Euroopan unionia koskevan kansalaiskeskustelun edistämiseksi järjestettyyn toimintaan sekä rekisteröityjen yhdistysten kansalaistapahtuman järjestämiseen Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1999 määräraha	8 500 000
1998 määräraha	2 000 000
1997 tilinpäätös	2 000 000

99. Valtioneuvoston muut menot

24. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

1999 määräraha	2 800 000
1998 määräraha	2 800 000
1997 tilinpäätös	2 765 044

(25.) J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	1 400 000
1998 lisämääräraha	39 000
1997 tilinpäätös	1 400 000

26. Suomen sotasurmia vuosina 1914-1922 koskeva tutkimus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Tutkimushankkeessa selvitetään Suomessa tapahtuneita ja Suomea koskettaneita sotilaallisia kriisejä vuosien 1914 ja 1922 välillä ns. sotatutkimuksen kautta. Hankkeen rahoitus jakautuu yksityisten rahastojen ja valtiovallan kesken siten, että edellisten osuus on 1 000 000 mk ja jälkimmäisen osuus 7 500 000 mk. Vuotta kohden laskettu valtion osuus on 1 500 000 mk. Työ saatetaan loppuun 1.5.2003 mennessä.

1999 määräraha	1 500 000

27. Presidentti Urho Kaleva Kekkosen muistomerkki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muistomerkin valmistamisesta ja pystyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Muistomerkin hankkimisesta tehdyistä sopimuksista saa aiheutua menoja enintään 2 250 000 mk vuoden 2000 loppuun mennessä.

Selvitysosa: Valtuuden käytöstä saa aiheutua menoja vuoden 1999 loppuun mennessä enintään 1 500 000 mk ja vuoden 2000 loppuun mennessä enintään 2 250 000 mk.

1999 määräraha	300 000
1998 määräraha	450 000
1997 tilinpäätös	750 000

Pääluokka 24
ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan henkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 1 560 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattua henkilöstöä 560 henkilötyövuotta ja ulkomaanedustuksen toimipisteisiin asemamaasta palkattua henkilöstöä 720 henkilötyövuotta.

Ulkoasiainhallinnosta annetun asetuksen mukaisesti ulkoasiainhallinto valmistelee ja toteuttaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä asioita, jotka koskevat muita Suomen suhteita ulkovaltoihin, avustaa eri ministeriöissä käsiteltävien asioiden yhteensovittamisessa, avustaa toimivaltaisia ministeriöitä Suomen kannanottojen yhteensovittamisessa Euroopan unionissa päätettävissä asioissa, edistää Suomen kansallisia etuja ulkomailla, valvoo Suomen kansalaisten oikeuksia ja etuja ulkomailla sekä auttaa ulkomailla hädänalaiseen asemaan joutuneita, edistää kansainvälisen yhteistyön keinoin köyhyyden vähentämistä, kansanvaltaa ja ihmisoikeuksien kunnioitusta sekä tukee ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävää kehitystä.

Vuoden 1999 keskeinen haaste ulkoasiainhallinnolle on Suomen puheenjohtajuus EU:n neuvostossa. Ulkoasiainministeriön rooli on sovittaa yhteen eri ministeriöiden toiminta sekä puheenjohtajuuden sisällön että Suomessa pidettävien lukuisien kokousten järjestelyjen suhteen.

EU:n yhteisöasioiden ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan asialista määrää pitkälti ulkoasiainministeriön toiminnan painotukset. Suomen erityistavoitteena tulee olemaan edistää aloitettamme Euroopan unionin pohjoisesta ulottuvuudesta, josta komissio esittää väliraportin vuoden 1998 lopulla kokoontuvalle Eurooppa Neuvostolle. Pohjoinen ulottuvuus on kokonaiskäsite, jonka avulla pyritään EU:n politiikkojen kehittämiseen ja etujen määrittelemiseen pohjoisen Euroopan muuttuvassa tilanteessa. Pohjoisen ulottuvuuden ydinajatuksena on Venäjän integroiminen eurooppalaisiin ja globaaleihin rakenteisiin korostaen samalla Venäjän ja Itämeren alueen myönteistä keskinäistä riippuvuutta. Muita puheenjohtajuuskauden asialistan keskeisiä asioita tullevat olemaan unionin uusi rahoituskehys, rakennerahastouudistus ja unionin laajenemisen valmistelu.

Uudistunutta pohjoismaista yhteistyötä kehitetään osana Suomen integraatiopolitiikkaa ja lähialueyhteistyötä sekä merkittävänä tekijänä EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikassa.

EU-puheenjohtajuustehtävien rinnalla ulkoasiainministeriö hoitaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kauppapolitiikan tavanomaisia tehtäviä, joihin kuuluvat kahdenvälisten suhteiden edistäminen sekä toiminta multilateraalisissa järjestöissä, kehitysyhteistyö sekä globaalit ja muut erityiskysymykset, kulttuuri- ja tiedotustoiminta samoin kuin Suomen kansalaisten eduista ja turvallisuudesta huolehtiminen ulkomailla.

Suomen ulkopolitiikassa painoarvoltaan keskeiseksi kohonneen ihmisoikeuspolitiikan yhteys mm. kehitysyhteistyöhön ja kauppapolitiikkaan edellyttää entistä kokonaisvaltaisempaa ja koordinoidumpaa lähestymistapaa. EU:n reagointi ihmisoikeustilanteisiin on laajaa ja nopeaa, mikä

edellyttää Suomeltakin aktiivista ja aloitteellista osallistumista.

Huolenpito Euroopan turvallisuudesta - käsitteen laajassa mielessä - on yksi lähivuosien tärkeimmistä tehtävistä. Epävakautta, turvallisuusuhkia ja aseellisia konflikteja ehkäisee toisiaan täydentävien järjestelmien verkko, jossa tärkeimmät ovat Euroopan unioni (EU), Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ), Pohjois-Atlantin puolustusjärjestö (NATO) ja sen Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto (EAPC), Länsi Euroopan unioni (WEU) ja Euroopan neuvosto (EN). Suomi on aktiivisesti mukana NATOn rauhankumppanuusohjelmassa (PfP) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön edistämiseksi. Länsi-Balkanin alueen kriisitilanne on edelleen keskeimpiä EU:n yhteisiä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kuten myös ETYJin kysymyksiä. Samoin Lähi-Itä ja Kyproksen kysymys vaativat erityistä huomiota.

Asevalvonnan painopisteet ovat Suomen tavoitteiden ja turvallisuusetujen edistäminen monenkeskisissä aseidenriisunta- ja asevalvontaneuvotteluissa sekä sopimusten toimeenpanemisessa. Suomi tarkastelee aseprolifreaatiokysymyksiä sekä EU:n jäsenenä että YK:n aseriisuntakonfenssin (CD) osanottajavaltiona Genevessä.

YK-toiminnassa Suomen painopisteitä ovat ihmisoikeudet, kriisinhallinta ja laajennetun turvallisuuden edellytysten turvaaminen, samoin kuin YK-järjestelmän uudistaminen ja toiminnan tehostaminen.

Maailmantalouden ja kaupan globalisaatio merkitsee uusia haasteita ulkoasianhallinnolle. Kiristyneen kilpailun vaikutukset korostuvat kansainvälisessä talousjärjestelmässä ja yritykset toimivat yhä enemmän kansainvälisten intressiensä pohjalta ja yhä vähemmän yhden maan talouselämän osana. Vienninedistämisen rinnalle on tullut yritysten kansainvälistymisen edistäminen ja ulkomaisten investointien saanti.

Globalisoituminen korostaa myös ulkopoliittisten ja kaupallisten kysymysten yhteyttä ja ulkosuhteiden hoidon kokonaisvaltaisuutta. Syksyllä 1997 alkanut Aasian talouskriisi heijastuu lähivuosina haitallisesti Suomen vientiin kriisin vaikutusalueelle joutuneissa maissa. Suomi tukee alueen demokratia- ja ihmisoikeuskehitystä ja pyrkii niin omin kuin EU:n toimenpitein varmistamaan talouskriisin vaikutusten minimoinnin talouteemme ja ulkomaankauppaamme.

Suomen koko ulkomaanviennistä yli neljännes suuntautuu Euroopan ulkopuolisiin maihin. Suomen kaupallis-taloudellisia etuja Euroopan ulkopuolisissa maissa edistetään tukemalla yritysten vientitoimintoja ja markkinoillepääsyä Tasavallan Presidentin, valtioneuvoston jäsenten ja muilla korkean tason vierailuilla ja niihin liittyvillä yritysvaltuuskunnilla sekä virkamieskonsultaatioilla ja TTT-sekakomissiokokouksilla.

Taloudellinen ja poliittinen muutosprosessi etenee Suomen lähialueilla myönteisesti. Venäjän federaatio ja Euroopan Unioni ovat solmineet Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (Partnership and Co-operation Agreement), joka luo pohjan Unionin ja Venäjän kokonaisvaltaiselle suhteiden kehittämiselle. Kaupallis-taloudellisia etujamme Keski-Euroopassa, Baltian maissa sekä Balkanin alueella hoidetaan ja edistetään paitsi bilateraalisesti myös EU:n ulkosuhdesopimusten (Eurooppa-sopimukset, kauppa- ja yhteistyösopimukset eli TCA-sopimukset) puitteissa. Suomi tukee EU:n laajentumista ja jäsenyysneuvottelujen loppuunsaattamista Puolan, Unkarin, Tshekin tasavallan, Slovenian,Viron ja Kyproksen kanssa sekä neuvottelujen valmistelua Latvian, Liettuan, Bulgarian, Romanian ja Slovakian kanssa.

Ulkoasiainministeriö valvoo Suomen kauppapoliittisia etuja kansainvälisissä taloudellisissa järjestöissä (WTO, OECD, UNCTAD, ECE, sekä perushyödyke- ja energiajärjestöt). Osa edunvalvonnasta tapahtuu EU:n puitteissa komission edustaessa jäsenmaita yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä. Kauppapolitiikkamme ensisijainen tavoite on yritystemme tasavertaisen kilpailuaseman turvaaminen kansainvälisillä markkinoilla samalla, kun pyrimme edistämään ulkomaankaupan mahdollisimman suurta vapautta ja kansainvälisten sääntöjen kehittämistä.

Vuonna 1999 aloitetaan kehitysmaapoliittisen strategian toteuttaminen. Sen tavoitteena on saada globaalistuminen hallintaan ja ehkäistä köyhimpien kehitysmaiden ja väestöryhmien syrjäytyminen. Strategian tarkoituksena on edistää Suomen suhteita kehitysmaihin ja esittää keinoja sellaisten olosuhteiden luomiseksi, jotka edistävät sekä Suomen etuja että yhteisiä maailmanlaajuisia ja alueellisia etuja ja tavoitteita.

Kehitysyhteistyön integroimista ulkopolitiikkaan jatketaan, jolloin kehitysyhteistyötä käytetään yhtenä välineenä yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ulkoasiainhallinnon tehtäväalueille asetetaan vuodelle 1999 alustaviksi tärkeimmiksi tulostavoitteiksi seuraavat:

Toiminta Euroopan unionissa

— Suomen EU-puheenjohtajuuden hoitaminen yhteistyössä muiden tahojen kanssa

— Suomen kansallisten tavoitteiden huomioonottaminen unionin laajentumisprosessissa

— Suomen etujen huomioonottaminen yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuissa, erityisesti Suomen lainsäädännön puolustaminen

— EU-asioita koskevan yhteensovittamisjärjestelmän toiminnan varmistaminen mukaanlukien puheenjohtajuuden tuomat erityisvaatimukset

— Pohjoisen ulottuvuuden kehittämisen sisällyttäminen virallisesti komission vuoden 1999 työohjelmaan

— Lomé-sopimuksen uudistaminen

Ihmisoikeudet ja humanitaariset tehtävät

— Ihmisoikeuspolitiikan roolin edelleenkorostaminen kaikilla ulko- ja turvallisuuspolitiikan lohkoilla, niin kahden- kuin monenkeskisessäkin toiminnassa

— Suomen ihmisoikeuspolitiikan toteuttamisen edellyttämän sisällöllisen asiantuntemuksen kehittäminen

— Humanitaarisen oikeuden toimeenpanon edistäminen ja vahvistaminen mm. osallistumalla Punaisen Ristin v. 1999 pidettävään konferenssiin

— Suomen edustaminen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ja muissa ihmisoikeuksien kansainvälisissä valvontaelimissä

Turvallisuuspolitiikka

— Vakauden turvaaminen Suomen lähialueilla

— Yhteistyövaraisen turvallisuusjärjestelmän edelleenkehittäminen

— EU:n kriisinhallintakyvyn kehittäminen

— Osallistuminen siviili- ja sotilaalliseen kriisinhallintaan vuoden 1998 tasolla tavanomaisilla alueilla ja ECMM-operaation vahvistaminen puheenjohtajuuteen liittyen

Kansainvälinen talous ja kauppa

— Suomen kansallisten etujen edistäminen EY:n kauppapolitiikassa ja muissa kansainväliseen kauppaan ja taloudelliseen yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä

— Suomen kaupallis-taloudellisten suhteiden ja yhteistyön edistäminen muiden maiden kanssa

— EU:n ja muun kansainvälisen rahoituksen ja avustustoiminnan suuntaaminen Suomen painopistealueille

Toiminta Yhdistyneissä Kansakunnissa (YK) ja kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa

— YK:n voimavarojen tarkempi kohdentaminen ja YK-reformin edistäminen

— Osallistuminen vireillä oleviin kansainvälisoikeudellisiin hankkeisiin, ml. vuonna 1999 päättyvään YK:n kansainvälisen oikeuden vuosikymmeneen liittyvät toiminnat

— Kansainvälisen terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden vastustamiseen liittyvät toimet

Toiminta alueittain

— Osallistuminen EU:n vuoropuheluun ulkopuolisten maiden ja alueiden kanssa

— Osallistuminen uudistuneeseen pohjoismaiseen yhteistyöhön Eurooppa- ja lähialueulottuvuuksineen

— Kahdenvälisten suhteiden kehittäminen EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, ml. kehitysyhteistyö osana ulkopolitiikkaa

— Lähialueyhteistyöhankkeiden suuntaaminen lähialuestrategian määrittelemille prioriteettialoille ottaen huomioon pohjoisen ulottuvuuden aloitteen tavoitteet

Konsuli- sekä passi- ja viisumitehtävät

— Valmisteilla olevan konsulipalvelulain voimaansaattaminen ja täytäntöönpano

— Konsulipalveluja koskevan asiakaspalvelun ja tiedotustoiminnan tehostaminen

— Passi- ja viisumijärjestelmän käyttöönotto kaikissa passin- ja viisuminantopisteissä.

Muu toiminta

— Hallinnolliseen toimintaan suunnataan henkilöstö- ja määräraharesursseja enintään vuoden 1998 tason mukaisesti

— UH99 toimistojärjestelmää levitetään siten, että se kattaa 75 % ulkomaanedustuksen toimipisteistä puheenjohtajuuskauteen mennessä

— Julkisen diplomatian (kulttuuri, tiedotus) tehokas hyväksikäyttö ulkopolitiikan ja erityisesti Suomen EU-puheenjohtajuuden työkaluna

— Uutis- ja mediaseurannan ajantasaisuuden kohottaminen.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Ulkoasiainhallinto	846 200	870 950	864 191	- 6 759	- 1
30.	Kansainvälinen kehitysyhteistyö	1 500 612	1 637 400	1 704 300	+ 66 900	+ 4
50.	Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa	155 000	181 000	176 000	- 5 000	- 3
70.	Vaalit	—	—	1 200	+ 1 200	+ 0
99.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	624 031	614 817	795 973	+ 181 156	+ 29
	Yhteensä	**3 125 843**	**3 304 167**	**3 541 664**	**+ 237 497**	**+ 7**

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvien tehtävien hoitaminen edellyttää Suomelta puheenjohtajamaana lisäpanostusta. EU-puheenjohtajuuden aikana tarvitaan normaalia vahvempi osallistuminen kokouksiin, koska vastattavana on paitsi kansallinen edustus myös ja erityisesti puheenjohtajan tehtävä. Lisääntyvä vierailuvaihto kohdistuu niin EU-maihin kuin EU:n laajentumisen kohteena oleviin ja Euroopan ulkopuolisiin maihin erityisesti EU-dialogin johdosta. Myös Euroopan parlamenttiin liittyvät käynnit tulevat lisääntymään. Puheenjohtajuuden aikana tulee olla myös riittävä valmius reagoida ennalta arvaamattomiin tilanteisiin.

Ulkoasiainministeriö hoitaa tehtävän pääosin sisäisin siirroin. Tarkoitus on ohentaa miehitystä joissakin edustustoissa, mikä vapauttaa henkilöstöä puheenjohtajuuden kannalta keskeisiin tehtä-

viin erityisesti ministeriössä. Lisäksi ulkoasiainministeriön 1.8.1998 toteutettu organisaatiouudistus luo edellytyksiä uudelleenkohdentamiselle ja resurssien joustavalle käytölle. Tehtävien hoitaminen edellyttää kuitenkin myös lisävoimia.

Ulkoasiainhallinnon toiminnallisena tavoitteena on se, että ulkoasiainhallinto tuottaa sille annetut tehtävät korkeintaan samansuuruisin henkilöstövoimavaroin ja kustannuksin kuin Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa keskimäärin. Hallinnonalan toiminta tukee niiden hallituksen asettamien ulko- ja turvallisuuspoliittisten sekä Euroopan unionia koskevien tavoitteiden toteuttamista, jotka on esitetty hallitusohjelmassa ja talousarvioesityksen yleisperusteluissa.

Ulkoasiainhallinnon tietojärjestelmien kehittämistä jatketaan tietohallintostrategian mukaisesti yhdistämällä ministeriö ja edustustot integroiduksi verkoksi ja rakentamalla elektroniset tietoyhteydet sidosryhmiin sekä kotimaassa että ulkomailla. Uudella toimistojärjestelmällä vastataan niihin haasteisiin, joita käsiteltävien tietojen määrän kasvu, jakelupiirin laajentuminen ja kiristyneet nopeusvaatimukset ovat asettaneet. Yleinen toimistojärjestelmä sekä Euroopan unionin yhtenäisviisumin edellyttämä viisumijärjestelmä on tarkoitus saada tuotantokäyttöön vuoden 1999 loppuun mennessä.

Suomen etujen ajaminen yhteisöjen tuomioistuimen asioissa vaatii kasvavaa huomiota. Komission käynnistämissä valvonta-asioissa ovat erityisesti esillä asiat, joissa komissio katsoo, että Suomen lainsäädäntö ei sisällöltään vastaa yhteisön säädöksiä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 819 291 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi lisäyksenä 1 000 000 mk 13 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02 ja 3 000 000 mk henkilöstön palkkaukseen siirtona momentilta 24.30.66 sekä 1 400 000 mk Kouluasuntolasäätiön lakkauttamiseen liittyen siirtona momentilta 24.99.50. Määrärahassa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina myös kuriirilähetystulot sekä ulkoasiainministeriön maksupäätöksen (1708/1995) mukaiset tulot.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	891 366 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	59 400 000
Muut toimintamenot	831 966 000
Bruttotulot	72 075 000
Maksullisen toiminnan tulot	70 525 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	63 870 000
— muut suoritteet	6 655 000
Muut tulot	1 550 000
Nettomenot	819 291 000

1999 määräraha	819 291 000
1998 määräraha	799 950 000
1998 lisämääräraha	8 370 000
1997 tilinpäätös	761 200 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 34 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1 000 mk	mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Uudisrakennushankkeet					
	Berliini		68 700		55 800 000	12 900 000
	— Suomen kansliarakennus	1 200	38 900	32 417		
	— yhteiset tilat ja rakenteet, Suomen osuus		29 800			
	Canberra	800	15 600	19 500	5 500 000	10 100 000
2.	Peruskorjaushankkeet					8 850 000
3.	Nimetyille hankkeille jakamaton					3 050 000
	Yhteensä					34 900 000

Selvitysosa: Berliiniin rakennetaan yhteispohjoismaisesti suurlähetystökiinteistö, johon kullekin maalle tulee oma kansliarakennus sekä yhteisrakennus sisältäen mm. yhteiset konsuli-, vastaanotto- ja tekniset tilat sekä autotallin.

Canberran nykyisen suurlähetystökiinteistön käytyä ahtaaksi Suomi on hankkinut tontin uutta suurlähetystöä varten. Paikallisten rakentamismääräysten mukaan rakennus joudutaan rakentamaan kolmen vuoden kuluessa tontin hankinnasta. Canberran suurlähetystön kustannustiedot on muutettu tarkistuneiden suunnitelmien ja kustannusarvioiden mukaisesti.

1999 määräraha	34 900 000
1998 määräraha	57 000 000
1997 tilinpäätös	50 000 000

87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huoneistojen ja tonttien ostohinnan sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

Vuonna 1999 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 20 000 000 markan arvosta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja aikaisintaan vuonna 2000.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	14 000 000
1997 tilinpäätös	35 000 000

30. (24.30 ja 40) Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Kehitysyhteistyö ja kehitysmaasuhteet ovat olennainen osa Suomen ulkopolitiikkaa. Suomi, yhdessä teollisuusmaiden kanssa, tekee voitavansa ulko- ja talouspolitiikan keinoin teollisuusmaiden ja kehitysmaiden välisten vaurauden ja hyvinvoinnin erojen kaventamiseksi ja poistamiseksi. Suomi tukee kansainvälistä yhteistyötä kehitysmaiden ongelmien ratkaisemiseksi ja sitä kautta yleismaailmallisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Koordinoimalla kehitysyhteistyötä poliittisten ja taloudellisten tavoitteiden kanssa voidaan vaikuttaa maailmanlaajuisten kehitysongelmien sekä konfliktien ja hätätilanteiden perussyihin.

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana ja tuen edellytyksenä on, että kehitysmaa vastaa itse kehityksestään. Kestävän ja elinkelpoisen kehityksen edellytyksenä on kehitysmaan, sen kansalaisten ja siellä toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja instituutioiden oma kehitystahto. Avunantajan osuus on aina vain kehitysmaan omia pyrkimyksiä tukevaa.

Valtioneuvosto teki syyskuussa 1996 periaatepäätöksen kehitysyhteistyöstä. Hallituksen kehitysyhteistyöpolitiikan päämäärät ovat:

— kehitysmaissa vallitsevan laajamittaisen köyhyyden vähentäminen

— yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen auttamalla kehitysmaita ratkaisemaan ympäristöongelmia ja

— yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaissa.

Kansainvälisesti kehitysyhteistyön tavoitteenasettelua ovat ennen muuta ohjanneet 1990-luvun suuret YK:n kansainväliset konferenssit, joissa on vuoden 1992 Rion ympäristö- ja kehityskonferenssista alkaen käsitelty ihmisoikeuksia, väestökysymyksiä, sosiaalista kehitystä, naisten asemaa ja asuinyhdyskuntakysymyksiä. Suomi on sitoutunut kaikkien näiden kokousten päätösasiakirjoihin, ja siten ne ohjaavat myös Suomen kehitysyhteistyötä. Samalla Suomi pyrkii vaikuttamaan näiden päätösten kansainväliseen toimeenpanoon, tukemaan kehitysmaita sitoumustensa täyttämisessä.

Suomen kehitysmaasuhteiden kokonaisuus muodostuu poliittisesta ja taloudellisesta kanssakäymisestä sekä kehitysyhteistyöstä. Kahdenvälisissä kehitysmaasuhteissaan hallitus lisää poliittista vuoropuhelua suhteidemme kokonaisuudesta ja kehitysyhteistyön strategisista päämääristä.

Hallitus täsmensi periaatepäätöksessä niitä periaatteita ja keinoja, joilla kehitysyhteistyön tavoitteet voidaan saavuttaa.

Köyhyyden vähentämiseksi hallitus tulee

— edelleen tukemaan taloudellisia uudistusohjelmia kehitysmaissa

— suuntaamaan apua erityisesti kehitysmaiden inhimillisten voimavarojen ja omaehtoisen toimintakyvyn kehittämiseen

— painottamaan opetuksen ja terveydenhuollon peruspalveluita sekä tukemaan perhesuunnittelun ja lisääntymisterveyden parantamiseen tähtääviä toimia

— kohdistamaan huomiota kehitysmaiden elintarviketurvallisuuteen

— vahvistamaan naisten osallistumista yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen toimintaan

— kiinnittämään erityistä huomiota vammaisten asemaan kehitysmaissa.

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan sitä, että taloudellisen kasvun, ympäristön kantokyvyn, sosiaalisen kehityksen ja tulonjakovaatimusten kesken löydetään sellainen tasapaino, joka ei heikennä tulevien sukupolvien elinmahdollisuuksia. Kestävien tulosten aikaansaamiseksi hallitus tulee

— painottamaan ympäristönäkökohtien huomioon ottamista kaikessa toiminnassa

— tukemaan kehitysmaiden ympäristöohjelmia ja niiden ympäristöhallinnon kehittämistä

— ottamaan kestävän kehityksen lähtökohdat huomioon kehitysmaiden maa- ja metsätalousohjelmia tuettaessa

— tukemaan kehitysmaiden mahdollisuuksia kansainvälisten ympäristövelvoitteidensa täyttämiseksi

— harjoittamaan toimintatapoja, jotka korostavat yhteistyökumppanien omaa päätäntävaltaa ja osallistumista

— vaikuttamaan sellaisiin rakenteellisiin muutoksiin, jotka takaavat yksittäisten hankkeiden tulokset myös pidemmällä aikavälillä.

Ihmisoikeuksien, yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja hyvän hallinnon edistämiseksi hallitus tulee

— käsittelemään näitä asioita avoimesti yhteistyömaiden kanssa käytävässä vuoropuhelussa ja edistämään niiden esilläoloa kansainvälisissä yhteyksissä

— edistämään tukemissaan hankkeissa sellaisia osallistumisjärjestelmiä, jotka auttavat näiden tavoitteiden toteutumista sekä tukemaan erikseen näitä tavoitteita toteuttavia hankkeita

— säännöllisesti arvioimaan näiden tavoitteiden toteutumista ja harkitsemaan uudestaan hankkeiden ja yhteistyösuhteiden jatkamista niissä tapauksissa, joissa tavoitteet eivät toteudu

— kaikissa yhteyksissä edistämään Pekingin IV naisten maailmankonferenssin toimintaohjelman toimeenpanoa naisten ja tyttöjen aseman parantamiseksi sekä edistämään naisten tasavertaista osallistumista yhteiskunnalliseen ja tuotannolliseen toimintaan.

Kehitysyhteistyön tehokkuuden ja laadun parantamiseksi hallitus tulee

— edistämään avun kansainvälistä koordinaatiota pyrkimyksenään yhteistyömaan vastuu kaikesta toiminnasta siten, että kullakin maalla olisi vain yksi, sen itsensä laatima kehitysohjelma tai maastrategia, jota tukemaan eri lähteistä tuleva ulkomaanapu suunnataan

— sovittamaan monenkeskisen ja kahdenvälisen toiminnan yhdenmukaiseksi kokonaisuudeksi myös maatasolla

— ylläpitämään ja kehittämään evaluaatiotoimintaa ja parantamaan sen tulosten toimeenpanoa

— lisäämään tutkimuksen käyttöä kehitysyhteistyön suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Kehitysyhteistyön tulostavoitteet vuodelle 1998 on asetettu siten, että johtoajatuksena on hallituksen periaatepäätöksen edellämainittujen tavoitteiden toteuttaminen. Tässä talousarvioesityksessä vuodelle 1999 lähtökohtana on ollut periaatepäätöksen tavoitteiden toiminnallistaminen yksityiskohtaisemmiksi suunnitelmiksi ja niiden toimeenpano.

Kehitysyhteistyön arvioidaan olevan tässä talousarvioesityksessä noin 0,34 % BKTL:sta. Talousarvion puitteissa valtioneuvosto tekee erillisen päätöksen kunakin vuonna seuraavien vuosien toimintaa ohjaavien myöntö- ja sopimusvaltuuksien kohdentamisesta. Humanitaarisen avun ja kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön osuudet varsinaisesta kehitysyhteistyöstä nousevat yli kymmenen prosentin niin kuin periaatepäätöksessä on edellytetty. Korkotuen osuus kehitysyhteistyön määrärahoista pidetään 4-6 %:n tasolla.

Julkisen kehitysavun määrärahat 1991-1998 ja maksatukset 1991-1997 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKTL:sta:

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Määrärahat yhteensä	3 103,0	3 011,9	2 123,4	1 860,3	2 004,9	1 982,5	2 043,1	2 223,1
Maksatukset	3 760,5	2 887,7	2 031,5	1 515,1	1 692,0	1 872,1	1 965,3	
%-osuus BKTL:sta	0,80	0,64	0,45	0,31	0,32	0,34	0,33	

Kehitysyhteistyömenot v. 1999 pääluokittain:

	milj. mk
Luvussa 24.30	1 704,3
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muissa luvuissa	199,0
Sisäasiainministeriön hallinnonalalla	1,3
Valtiovarainministeriön hallinnonalla	297,8
Opetusministeriön hallinnonalalla	29,0
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	6,3
Liikenneministeriön hallinnonalalla	2,0
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalla	13,9
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	13,5
Työministeriön hallinnonalalla	76,0
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	20,0
Yhteensä	2 363,1

50. (24.40.50) Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (FINNFUND) korkotuen maksamiseen rahaston ottamille luotoille.

Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina 1991-1998 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 150 000 000 markan suuruisten lainojen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enintään näistä lainoista perittävien korkokustannusten ja kahden prosentin koron erotusta.

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/1979) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 1 000 000 000 mk ja nostettujen ulkomaisten luottojen yhteinen pääoma enintään 500 000 000 mk.

Selvitysosa: FINNFUNDin toiminta-ajatuksena on rahoittaa kannattavia liikeyrityksiä kehittyvissä maissa. Sen toiminnan alueelliset painopisteet ovat tällä hetkellä Keski- ja Itä-Eurooppa sekä toisaalta Kaakkois-Aasia ja Kiina. Eräitä yksittäisiä hankkeita on valmistelussa myös Etelä-Amerikassa ja Afrikassa. Vuonna 1998 tehdään arvio FINNFUNDin toiminnan tavoitteista ja organisaatiosta.

1999 määräraha	8 000 000
1998 määräraha	8 000 000
1997 tilinpäätös	7 926 876

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 684 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla tapahtuviin maksatuksiin ja vuoden 1999 kuluessa solmittavien maksujärjestelyjen aiheuttamiin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat henkilökunnan koulutuksesta sekä kohdemaihin ja kohdemaissa tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatkoista sekä toimistoautomatiikan hankinnasta. Humanitaariseen apuun tarkoitettuja määrärahoja saa käyttää myös muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen. Sambialle myönnetty 45 milj. markan ja Kamerunille myönnetty 4,3 milj. markan kehitysluotto ja niiden rästiin jääneet

korot voidaan antaa anteeksi. Sambian kanssa sovitaan, että maa käyttää seuraavan neljän vuoden kuluessa 25 % anteeksiannetusta summasta ympäristöhankkeisiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö	550 300 000
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	515 000 000
3. Bosnian jälleenrakentaminen	15 000 000
4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	55 000 000
5. Humanitaarinen apu	200 000 000
6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus	30 000 000
7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	4 000 000
8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	185 000 000
9. Korkotuki	130 000 000
Yhteensä	1 684 300 000

Vuoden 1999 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 1999 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 1 412 000 000 markan arvosta.

Näitä myöntö- ja sopimusvaltuuksia saa käyttää seuraavasti:

Valtuus:	milj. mk
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö	500,0
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	520,0
3. Bosnian jälleenrakentaminen	0,0
4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	40,0
5. Humanitaarinen apu	0,0
6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus	20,0
7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	2,0
8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	160,0
9. Korkotuki	170,0
Yhteensä	1 412,0

Selvitysosa: Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	2000	2001	2001 jälk. vuosille
	milj. mk	milj. mk	milj. mk
Ennen vuotta 1998 myönnetyt valtuudet	552,3	450,7	1 013,4
Vuonna 1998 myönnetyt valtuudet	533,6	285,8	203,1
Vuonna 1999 myönnetyt valtuudet	263,9	511,4	576,7
Yhteensä	1 349,8	1 247,9	1 793,2

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 550 300 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1999 jälkeisille vuosille yhteensä 500 000 000 mk.

Kehitysyhteistyön periaatepäätöksen mukaisesti Suomi painottaa YK-järjestelmän roolia kansainvälisessä kehitysyhteistyössä ja turvaa sen aseman kehitysyhteistyön tasavertaisena kanavana kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten rinnalla. Suomen tukemia YK:n operatiivisia kehitysjärjestöjä ovat YK:n kehitysohjelma (UNDP), YK:n lastenrahasto (UNICEF), YK:n väestörahasto (UNFPA) ja Maailman elintarvikeohjelma (WFP) sekä UNDP:n alaiset YK:n naisten kehitysrahasto (UNIFEM) ja YK:n kuivuus- ja aavikoitumistoimiston ohjelma (UNSO). Järjestöjen toiminta perustuu jäsenmaiden vapaaehtoisiin avustuksiin. Suomi toimii aktiivisesti YK:n talous- ja sosiaalisektorin reformien aikaansaamiseksi mm. edistämällä monenkeskisen kehitysyhteistyöhallinnon sekä järjestöjen välistä

yhteistoiminnan tehostamista myös maatasolla.

Kunkin järjestön avustustasoa määriteltäessä huomioidaan mm. se, missä määrin järjestö toteuttaa Suomen kehitysyhteistyön tavoitteiden mukaista toimintaa sekä kuinka toimintakykyinen ja tehokas järjestö on. Operatiivisille kehitysjärjestöille varatut rahat ohjataan pääsääntöisesti järjestöjen toiminnan perusrahoitukseen. Yleisavustusten lisäksi määrärahoja voidaan kohdentaa myös temaattisesti järjestöjen tiettyihin toimintoihin sekä suomalaisten asiantuntijoiden käyttämiseen. Määrärahaa käytetään myös Suomen osuuteen Yhdistyneiden Kansakuntien aavikoitumisen ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen sihteeristön vuoden 1999 kuluista. Myös Suomen vaikutusmahdollisuuksien lisääminen otetaan huomioon. Järjestöjen johtokuntaelimissä Suomi toimii aktiivisesti sekä jäsenenä että tarkkailijajäsenenä.

Lisäksi tuetaan kansainvälisiä tutkimuslaitoksia ja ohjelmia, jotka vastaavat Suomen kehitysyhteistyön painotuksia ja joiden tutkimustuloksia sovelletaan laajasti kansainvälisessä kehitysyhteistyössä. Tukea saavat mm. kansainvälisten maataloustutkimuslaitosten konsultatiiviryhmään (CGIAR) kuuluvat eräät tutkimuslaitokset, Maailman terveysjärjestön (WHO) tutkimusohjelmat, YK-järjestöjen Aids-ohjelma (UNAIDS) sekä YK:n sosiaalisen kehityksen tutkimusohjelma (UNRISD). Tutkimusohjelmia varten varataan yhteensä 18 000 000 mk. Suomalaisten tutkijoiden mahdollisuuksia osallistua kansainvälisten tutkimuslaitosten työhön ja ohjelmiin pyritään edistämään.

Suomen hallituksen ja YK-yliopiston 4.2.1984 allekirjoittaman WIDER-instituutin isäntämaasopimuksen mukaan Suomen pysyviin velvoitteisiin kuuluu antaa instituutin käyttöön toimitilat ja johtajan asunto.

Suomen tukemia kansainvälisiä rahoituslaitoksia ovat Maailmanpankkiryhmä (IDA), alueelliset kehitysrahoituslaitokset (AsDB, AfDB ja IDB) kehitysrahastoineen. Muita tuettavia rahoituslaitoksia ovat YK:n alainen Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto IFAD sekä pohjoismaiset kehitysrahastot NDF ja NORSAD, jolla tuetaan yksityisten pohjoismaiden ja SADC-maiden yhteisyritysten investointeja. Suomi osallistuu Euroopan Unionin jäsenenä myös Lomén sopimuksen rahoittamiseen maksamalla osuutensa Euroopan Kehitysrahastolle. Vuoden 1999 maksatukset on arvioitu 110 milj. markaksi. Suomi toimii Lomén sopimukseen liittyvän EU:n jäsenvaltioiden sisäisen rahoitussopimuksen mukaisesti takaajana Euroopan investointipankin (EIP) AKT-maille myöntämissä lainoissa. Tällaisten lainojen takausvastuu jakaantuu kaikkien jäsenvaltioiden kesken niiden EIP:iin tekemien pääomasijoitusten suhteessa. Suomen osuus takausvastuusta voi olla enimmillään noin 105 000 000 mk. Määrärahaa voidaan käyttää myös tähän tarkoitukseen.

Kehitysrahoituslaitosten maksusitoumukset perustuvat epävirallisen kansainväliseen taakanjakoon, jonka perustana on kunkin jäsenmaan taloudellinen vahvuus sekä kehitysyhteistyömyönteisyys. Pääoma- ja rahastomaksujen lisäksi Suomi tukee myös sellaisia kehitysrahoituslaitosten erityisohjelmia, jotka tukevat hallituksen periaatepäätöksen keskeisiä linjauksia. Näistä tärkeimpiä ovat ympäristön hoito, sosiaalisektoreiden erityisohjelmat, eteläisen Afrikan inhimillisten voimavarojen ja yksityisektorin kapasiteettiohjelmat sekä suomalaisten resurssien edistäminen laitosten toiminnoissa. Suomi tukee myös kansainvälistä Maailmanpankin koordinoimaa velkahelpotusohjelmaa, joka on tarkoitettu kaikkein raskaimmin velkaantuneille köyhimmille kehitysmaille.

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 515 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1999 jälkeisille vuosille yhteensä 520 000 000 mk.

Maa- ja aluekohtaisessa kehitysyhteistyössä avun edellytyksenä hallitustenvälisessä yhteistyössä on se, että kohdemaa on sitoutunut tavoitteisiin, joihin Suomen kehitysyhteistyöpolitiikka perustuu. Se on välttämätöntä pysyvien kehitysvaikutusten aikaansaamiseksi. Tuen kanavina voivat viranomaisten lisäksi olla

myös kansalaisyhteiskunnan muut tahot, esimerkiksi kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistämiseen tähtäävässä toiminnassa. Tuen kohteina voivat olla myös Suomen asettamia kehitystavoitteita edistävät alueelliset yhteistyöjärjestelyt ja hankkeet.

Määrärahoja voidaan käyttää myös kehitysluottojen maksatuksiin. Ne tarjoavat lahja-avulle vaihtoehtoisen rahoituskeinon tilanteessa, missä kehitysluotto sekä ehtojensa että hallinnon osalta on lahja-apua parempi vaihtoehto. Apua tullaan suuntaamaan entistä joustavammin eri maihin ja kohteisiin sen mukaisesti, mitkä ovat edellytykset tukea kehitystä pysyvien tulosten aikaansaamiseksi. Suhteissa erityyppisiin maihin käytetään sopivia yhdistelmiä kehitysyhteistyön ja muun ulkopolitiikan välineistä. Kriisialueille suunnataan lähinnä humanitaarista apua. Sodasta toipuvissa maissa apu kohdistuu rauhantilan ja turvallisuuden vakiinnuttamiseen ja uusien kriisien ennaltaehkäisyyn sekä jälleenrakentamiseen. Poliittisen ja taloudellisen siirtymävaiheen maissa apu kohdennetaan ensi sijassa keskeisten ongelmien ratkaisuun tähtääviin ohjelmiin, kuten demokratian vakiinnuttamiseen ja talouden toimintaedellytysten vahvistamiseen.

Pääosa avusta suunnataan edelleen pitkäjänteiseen kehitysyhteistyöhön köyhimpien kehitysmaiden kanssa, erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä kilpailukykyinen suomalainen osaaminen ja tietotaito suunnataan tukemaan vastaanottajamaan omia voimavaroja. Yksittäisistä hankkeista siirrytään kohti muiden avunantajien kanssa yhdessä tuettavia laajempia sektoriohjelmia. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä harjoitetaan edelleen Etiopian, Kenian, Mosambikin, Namibian, Sambian ja Tansanian kanssa. Hankekohtaista yhteistyötä lisätään sellaisten maiden kanssa, joissa viimeaikainen kehitys on luonut sekä tarvetta että edellytyksiä ulkomaiselle tuelle. Välimeren alueella Lähi-Idän rauhanprosessin tukeminen on keskeinen tavoite osana EU:n Välimeri-politiikkaa. Aasian alueella pitkäjänteinen kehitysyhteistyö kohdennetaan pääasiassa Vietnamiin ja Nepaliin. Lisäksi aktiivisuutta lisätään Keski-Aasian ja Mekongin alueilla. Latinalaisessa Amerikassa pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä harjoitetaan mm. Nicaraguan, muiden Keski-Amerikan valtioiden ja Perun kanssa.

3. Bosnian jälleenrakentaminen

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 15 000 000 mk. Tilanteen vakiintuminen ja hallinnon kehittyminen on parantanut mm. jälleenrakentamisen tuen edellytyksiä.

4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 55 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1999 jälkeisille vuosille yhteensä 40 000 000 mk.

Määrärahaa käytetään pääosin vuonna 1998 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksatuksiin. Tuen kohteina ovat koulutusohjelmat ja kurssit, asiantuntijat ja muu henkilöapu, erilaiset alueelliset kehitysrahastot, globaalit ympäristösopimukset ja -ohjelmat ja toimialaprojektit. Tukea annetaan myös ohjelmille ja järjestöille, jotka antavat teknistä apua kehitysmaille niiden kaupan integroimiseksi kansainväliseen talouteen. Määrärahaa käytetään myös joustavasti kohteisiin, jotka tukevat Suomen ulkopolitiikan eri osa-alueiden päämääriä.

5. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 200 000 000 mk.

Humanitaarisen avun lähtökohtana ja tarkoituksena on avustaa ihmisiä, jotka luonnonkatastrofien, kriisien ja aseellisten konfliktien johdosta ovat hädänalaisessa asemassa ja avun tarpeessa. Humanitaariseen apuun varatulla määrärahalla pyritään myös ehkäisemään hätätilanteiden syntyä ja tukemaan kriisialueiden väestöä ja hallintoa kriisien jälkeisissä kunnostustöissä sekä katastrofi-valmiuksien parantamisessa. Apua annetaan puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja humaanisuuden periaatteita noudattaen apua vastaanottavien viranomaisten suostumuksella maan ja alueen kulttuuriperinteitä ja tapoja kunnioittaen.

Suomi antaa humanitaarista apua kansainvälisten sekä kotimaisten humanitaaristen avustusjärjestöjen kautta. Suurin osa avusta anne-

taan ns. kohdennettuina avustuksina tietyille kriisialueille ja kohderyhmille. Lisäksi humanitaarisen avun määrärahoista maksetaan kohdentamattomat yleisavustukset YK:n pakolaisjärjestölle (UNHCR ja UNRWA) sekä Punaisen Ristin Kansainväliselle Komitealle (ICRC).

Jalkaväkimiinatyöryhmän suositusten mukaisesti Suomi lisää apuaan ja osallistumistaan humanitaariseen miinanraivaukseen.

6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 30 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1999 jälkeisille vuosille yhteensä 20 000 000 mk.

Määrärahalla teetetään tutkimuksia kehitysyhteistyön yleissuunnittelun tueksi sekä rahoitetaan kehitysmaatutkimusta yhteistyössä Suomen Akatemian sekä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Muita rahoitettavia toimintoja ovat kehitysyhteistyön valmennus ja henkilökuntakoulutus, kehitysyhteistyötä tukeva tietohallinto sekä toimialakohtainen kehittämistyö. Lisäksi jatketaan kehitysyhteistyön uudentyyppisten toimintamuotojen käynnistämistä. Määrärahaa käytetään myös kehitysyhteistyöosaston tiedotukseen.

7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan 4 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1999 jälkeisille vuosille yhteensä 2 000 000 mk.

Evaluoinnin tarkoituksena on kehitysyhteistyön laadun parantaminen ja toimintamenetelmien kehittäminen. Evaluaation tuottama tieto palvelee päätöksentekijöitä strategisten ja operatiivisten parannusten aikaansaamiseksi.

Evaluaation perustehtäviä ovat toiminnan perusteltavuuden, vaikuttavuuden, tuloksellisuuden, kestävyyden sekä taloudellisen tehokkuuden arviointi. Lisäksi evaluaatioissa on kehitysyhteistyön yleisstrategian mukaisesti arvioitava harjoitettavaa toimintaa sen ympäristöystävällisyyden, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä köyhyyden vähentämisen kannalta.

Sisäinen tarkastus liittyy läheisesti kehitysavun varojenkäytön oikeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden valvontaan. Vuonna 1999 jatketaan systemaattista hankkeiden ja ohjelmien tarkastamista sekä pyritään tukemaan kehitysmaiden omaa toimintaa kehitysavun tarkastettavuuden kehittämisessä.

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 185 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1999 jälkeisille vuosille yhteensä 160 000 000 mk.

Määrärahalla tuetaan pääasiassa suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita, joiden avulla pyritään edistämään yhteisöjen omaehtoisuuteen ja oma-aloitteisuuteen perustuvaa kansalaistoimintaa kestävien kehitysvaikutusten aikaansaamiseksi sekä luomaan ja vahvistamaan kansanvallan perusrakenteita. Samalla tarjotaan Suomessa mahdollisimman laajoille kansalaispiireille mahdollisuus omakohtaisen, kehitysmaita ja kehitysyhteistyötä koskevan tiedon ja kokemuksen saamiseen. Toiminta edistää myös kansalaiskeskustelua kehitysyhteistyöstä.

Määrärahaa käytetään myös Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen (KePa) toimintaan sen omien kehityshankkeiden ja tiedotustoiminnan ohella, joka keskittyy suomalaisten ja kehitysmaiden omien kansalaisjärjestöjen yhteistyön kehittämiseen sekä yleensä kansalaisjärjestöjen neuvonta- ja palvelutoimintaan. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää muiden kansalaisjärjestöjen yhteenliittymien toimintaan, jonka tarkoituksena on kehitysmaiden kansalaistoiminnan tukeminen.

Määrärahaa voidaan käyttää myös Suomen suurlähetystöjen hallinnoimiin ja tavallisesti kehitysmaajärjestöjen toteuttamiin pienimuotoisiin hankkeisiin. Näistä, ns. pienprojektimäärärahoista 25 % tulee käyttää vammaishankkeisiin. Avustuksia myönnetään vuosittain myös kansalaisjärjestöjen kotimaassa harjoittamaan tiedotustoimintaan sekä hanke- ja toimintatukena kansainvälisille ja kehitysmaiden järjestöille.

9. Korkotuki

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 130 000 000 mk. Lisäksi ehdotetaan, että uusia korkotukiluottoja saa vuonna 1999 myöntää niin, että korkotuki on enintään 170 000 000 mk.

Kehitysyhteistyön yleisten tavoitteiden mukaisesti korkotukiluotoilla tuetaan kehitysmaiden pyrkimyksiä taloudelliseen kasvuun. Edellytys korkotukiluottojen myöntämiselle on hankkeiden myönteiset kehitysvaikutukset. Hallituksen periaatepäätöksen mukaan Suomen päämääränä on korkotuen lopettaminen OECD:n piirissä tehtävällä sopimuksella, jota edistetään OECD-maiden välisin neuvotteluin, sekä pyrkiä rajaamaan hankkeet pääosin ympäristöteknologian siirtoon ja sosiaalisektorille.

Hallituksen periaatepäätöksen lisäksi korkotukihankkeiden valinnassa ja hallinnossa otetaan huomioon OECD:n vientiluottoja ja korkotukiluottoja koskeva sopimus, jonka tavoitteena on rajoittaa rahoitusehdoilla tapahtuvaa epätervettä kaupallista kilpailua ja kehitysyhteistyövarojen käyttöä tähän tarkoitukseen.

Määrärahaa käytetään myös jo myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan sekä uusien hanke-ehdotusten suunnitteluun, valmisteluun ja arviointiin.

Vuonna 1998 tehdään selvitys korkotukiluottoja koskevan lain ja hallinnon muutostarpeista.

1999 määräraha	1 684 300 000
1998 määräraha	1 619 400 000
1997 tilinpäätös	1 484 685 000

67. (24.40.66) Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen soveltuvuustutkimuksia, koulutusta ja asiantuntijapalveluiden hankkimista varten. Vuonna 1999 saa tehdä TTT-yhteistyötä koskevia sopimuksia enintään 12 000 000 markan arvosta.

1999 määräraha	12 000 000
1998 määräraha	10 000 000
1997 tilinpäätös	8 000 000

(40.) Kaupallis-teollinen yhteistyö

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 50 ja 66 on siirretty lukuun 24.30.

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa

Selvitysosa: Suomen lähialueyhteistyötä toteutetaan hallituksen lähialueministerivaliokunnan hyväksymän lähialuestrategian pohjalta. Strategian tavoitteet ja toiminnan painopisteet sekä menettelytavat tarkistettiin keväällä 1998 huomioimalla Suomen lähialueiden poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä pohjoista ulottuvuutta koskevan aloitteen tavoitteet.

Lähialueyhteistyö keskittyy Venäjän luoteisille alueille (ml. Murmanskin alue, Karjalan tasavalta, Leningradin alue ja Pietarin kaupunki) ja Baltian maihin. Lähialuemäärärahoista on tarkoitus osoittaa Venäjän federaatiolle ja kolmelle Baltian maalle yhtä paljon. Baltiassa Suomen rahoitus ohjautuu kolmelle Baltian maalle tasavertaisesti. Tärkeistä poliittisista ja kauppapoliittisis-

ta syistä voidaan hankkeita yksittäistapauksissa toteuttaa muissakin KIE-maissa ja Venäjän alueilla.

Lähialueyhteistyö jakaantuu kahdenväliseen ja monenkeskiseen toimintaan. Suomen kahdenvälisen yhteistyön painopisteet Baltian maissa ovat EU-jäsenyyden edistäminen, ympäristö, suvereenisuus- ja demokratiahankkeet ja turvallisuuden lisääminen. Venäjän lähialueilla painopisteet ovat ympäristö, ydinturva ja ydinjätteiden valvonta, metsätalous, yksityismaatalouden tukeminen, infrastruktuurin parantaminen sekä rajanylityksen ja kauttakulkuliikenteen kehittäminen, demokratian kehittäminen sekä turvallisuuden lisääminen. Osana kahdenvälistä yhteistyötä tuetaan kansalaisjärjestöjen omaehtoista toimintaa Suomen lähialueilla.

Monenkeskisessä yhteistyössä pääpaino on vuonna 1999 osallistumisessa yhteisrahoitushankkeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten toteuttamissa infrastruktuurihankkeissa erityisesti ympäristö-, energia-, ydinturva- ja liikennesektoreilla. Yhteisrahoitushankkeiden lisäksi lähialueyhteistyön rahoitusta suunnataan teknisen avun rahastoihin ja asiantuntijatoimintaan kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Suomen tavoitteena on lisätä yhteistyötä kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa ja ohjata tähän yhteistyöhön noin puolet lähialuevaroista.

Suomi osallistuu EU-jäsenmaksuosuudestaan EU:n sääntömääräisestä budjetista rahoitettavien Phare- ja Tacis-ohjelmien rahoitukseen. Ohjelmat ovat tuoneet uuden monenkeskisen kanavan Suomen lähialueyhteistyöhön. Phare-ohjelma uudistettiin vuoden 1998 alussa. Euroopan Unionin jäsenyyttä tavoittelevissa maissa Phare-ohjelma on vuonna 1999 liittymistä edistävä instrumentti. Sen varoista 70 % voidaan suunnata liittymistä tukevien investointien rahoittamiseen yhdessä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa ja 30 % erilaiseen tekniseen apuun. Tacis-asetuksen uudistuksen viimeistely ajoittunee Suomen EU-puheenjohtajuuskaudelle vuoden 1999 jälkipuolelle. Suomen tavoitteena on vaikuttaa Tacis-uudistukseen siten, että ohjelma tukisi keskeisellä tavalla pohjoisen ulottuvuuden aloitteen tavoitteita. Yhteistyötä Tacis-ohjelman ja kansainvälisten rahoituslaitosten kesken pyritään edistämään. Lähialueyhteistyötä pidetään siirtymäajan toimintana, joka lakkaa aikanaan; Baltian maissa viimeistään silloin, kun niistä mahdollisesti tulee EU:n jäseniä. Venäjän avun lakkaaminen riippuu maan poliittisesta ja taloudellisesta kehityksestä.

Suomen etujen mukaista on edistää ja rohkaista suomalaisia toteuttajia osallistumaan Phare- ja Tacis-hankkeisiin kaikissa näiden ohjelmien kohdemaissa. Kaupallisesti tai poliittisesti tärkeitä hankkeita lähialueiden ulkopuolella, erityisesti yhteisrahoitushankkeita kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa, rahoitetaan osana lähialueyhteistyötä.

Lähialueyhteistyön laadun kehittämiseksi strategista suunnittelua tullaan jatkamaan ja toiminnan yleistä ohjausta pyritään parantamaan. Evaluoinnissa pyritään temaattisiin kokonaisuuksiin ja toimialaselvityksiin lähtökohtana arvio tähänastisen toiminnan merkityksestä ja Suomen avun kestävyydestä. Keskitettyyn budjetointijärjestelmään liittyviä menettelytapoja tullaan tarkistamaan ja kehittämään jatkuvasti vuonna 1998 valmistuneen menettelytapa-arvioinnin pohjalta.

Suomi on vuoden 1997 loppuun mennessä sitoutunut toimintaohjelmansa puitteissa Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden taloudellisen ja poliittisen muutosprosessin edistämiseen yhteensä noin 4,7 mrd markalla, josta budjetin kautta kanavoidun lahja-avun osuus on noin 2,6 mrd mk.

Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden avustamiseen tarkoitetut voimavarat vuosina 1990-98 (milj. mk):

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Yht.
Lahja-apu										
Pääluokat yhteensä	118	192	211	217	263	218	207	210	232	1868
Suomen osuus EBRD:n osakepääomasta		37	42	50	47	42				218
Baltian investointi-ohjelma			19	23	21		9	10		82
FINNFUNDin osake-pääoman korottaminen				10		10	10			30
Puolan velan anteeksianto					405					405
Lahja-apu yhteensä	118	229	272	300	736	270	226	220	232	2 603
Luotot										
Rakennesopeutusluotot	336	202	100			50				688
G-24 maksutaseluotot		101	90	47	33					271
FINNFUND-luotot			14	48	53	11	17	15		158
Luotot yhteensä	336	303	204	95	86	61	17	15		1 117
Takuut										
Takuut humanitaarisen avun toimituksiin		246								246
EBRD:n takuupääoma	569									569
Baltian investointi-ohjelman takuuosuus			30				37			67
Takuut Baltian energiasektorille				100						100
Takuut yhteensä	569	246	30	100			37			982
Yhteensä	1 022	778	506	495	822	331	280	235	232	4 701

Pääluokittain lahja-apu jakautuu seuraavasti (milj. mk):

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Pääluokka 24	107,6	136,5	176,6	118,3	80,1	159,0	186,5	176,0
Pääluokka 25	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4		
Pääluokka 26		0,2	0,4	3,5	2,0	2,0		
Pääluokka 28	12,2	14,9	15,4	8,3	17,0	7,0	6,5	6,5
Pääluokka 29	7,4	9,0	9,0	9,5	9,5	6,5	3,5	3,5
Pääluokka 30	44,1	33,4	30,0	20,0	20,0	10,0	3,0	3,0
Pääluokka 31	5,3	9,6	8,5	13,5	15,0	10,0	9,0	7,0
Pääluokka 32	7,1	22,0	20,5	18,0	9,7			
Pääluokka 33	1,3	5,3	9,4	7,9	8,4			
Pääluokka 34	0,6	3,0	3,5	3,8	4,1	4,0	2,6	2,6
Pääluokka 35	85,6	55,5	57,5	60,5	60,1	23,6	21,0	21,0
Yhteensä	271,6	289,7	331,1	263,6	226,3	222,5	232,1	219,6

Vuonna 1999 ehdotetaan momentille 24.50.66 Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa 150 milj. markan sopimuksentekovaltuuksia. Niiden käyttöä varten ministeriöt valmistelevat ehdotuksensa yhteistyöohjelmiksi ja -hankkeiksi. Lähialueministerivaliokunta käsittelee ja hyväksyy valtuuksien kohdentamisen alustavan käyttösuunnitelman ulkoasiainministeriön ehdotuksen pohjalta. Ulkoasiainministeriö valmistelee ehdotuksen valtioneuvoston päätökseksi, jolla budjetin sopimuksentekovaltuudet jaetaan vastaanottavien maiden ja alueiden sekä sektoreiden yksittäisten hankkeiden kesken. Ulkoasiainministeriö koordinoi sopimuksentekovaltuuksien rahoituksen sekä kansainvälisten rahoittajien että avun vastaanottajien kanssa ja siirtää varat ministeriöiden käyttöön hanketoteutusta varten.

66. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 176 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kotimaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen yhteydessä toimivien Keski- ja Itä-Euroopan maiden kehitystä tukevien investointi-, teknisen avun ja muiden rahastojen tukemiseen ja näiden rahastojen toteuttamien hankkeiden rahoittamiseen sekä kahdenvälisten hankkeiden suunnitteluun ja toteutuksen rahoittamiseen Venäjän federaatiossa ja Baltian maissa. Määrärahaa saa käyttää lähialuestrategian mukaisiin ja pohjoisen ulottuvuuden aloitteen kannalta tärkeisiin hankkeisiin sekä Suomelle ulko- ja kauppapoliittisesti tärkeisiin monenkeskisiin ja kahdenvälisiin hankkeisiin myös niissä KIE- ja IVY-maissa, jotka eivät kuulu Suomen kahdenvälisen avun varsinaisiin painopistealueisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisissä järjestöissä ja rahoituslaitoksissa sekä kohdemaissa toimivien asiantuntijoiden rahoittamiseen sekä Helsingissä toimivien Baltian maiden edustustojen avustamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen sekä enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinointiin, hankevalmisteluuun, yhteisrahoitukseen, arviointiin ja hallintoon ja sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin.

Vuoden 1999 aikana saa tehdä Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden avustamista koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 1999 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 150 000 000 markan arvosta.

Selvitysosa: Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1999	2000	2001	2002-
	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk
Vuonna 1996 myönnetyt valtuudet	30	20	20	80
Vuonna 1997 myönnetyt valtuudet	50	50		
Vuonna 1998 myönnetyt valtuudet	50	50	50	
Vuonna 1999 myönnetyt valtuudet		50	50	50
Yhteensä	130	170	120	130

Vuodesta 1997 lähialueyhteistyömäärärahat on pääosin keskitetty ulkoasianministeriön pääluokkaan. Sektoriministeriöiden vastattavaksi jäävät normaalit kansainväliseen yhteistyöhön käytettävät hallintomenot, virkamiesvaihto, korkeakoulujen välinen yhteistyö sekä pienimuotoiset seminaari- ja koulutushankkeet.

Suomen rajoitettujen resurssien takia on tarkoituksenmukaista pyrkiä yhteisrahoitushankkeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa, jotka suunnittelevat maissa

useampivuotisia luotto- ja kehityshankkeita. Tämä voi toteutua teknisen avun ja investointien yhteisrahoituksena (cofinancing) ja rinnakkaisrahoituksena (parallel financing). Pääosa määrärahasta arvioidaan käytettävän osallistumiseen kansainvälisten rahoituslaitosten hankkeisiin ja muuhun monenkeskiseen yhteistyöhön. Sopimuksentekovaltuudesta on tarkoitus käyttää pääosa suomalaisen teknologian käytön edistämiseen pohjoisen ulottuvuuden alueen ympäristöinvestoinneissa, ydinturva- ja energiahankkeissa sekä muissa infrastruktuurihankkeissa. Kansalaisjärjestötoiminnan tukemiseen demokratiaa ja tasa-arvoa vakiinnuttavana instrumenttinä tullaan kiinnittämään erityistä huomiota.

Baltia

EU:n ohjelmat EU:n jäsenyyttä tavoittelevissa maissa tulevat suunnittelukaudella 1999-2001 keskittymään voimakkaasti Euroopan integraation edellytysten vahvistamiseen uudistetun Phare-ohjelman puitteissa ja yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa. Ohjelman sisältö määritellään ns. liittymiskumppanuuksissa.

Suomen kahdenvälinen apu koordinoidaan liittymiskumppanuuksien kanssa ja suunnataan tukemaan Baltian maiden integraatiota. Baltian maissa tullaan myös jatkamaan ympäristöinvestointien tukemista yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten hankkeiden kanssa ja etsimään myös uusia yhteistyökohteita kaupallisesti kiinnostavilla sektoreilla. Myös sisäisen turvallisuuden parantamiseen ja demokratian vahvistamiseen tähtääviä hankkeita jatketaan edelleen.

Venäjä

Venäjälle suuntautuvassa apumuotoisessa yhteistyössä pääpaino on yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa kaupallisesti kiinnostavilla sektoreilla. Kahdenvälisessä toiminnassa prioriteettisektoreina tulee edelleen olemaan ympäristö, ydinturva ja ydinjätteiden valvonta, energia, metsätalous, yksityismaatalouden ja hallinnon kehittäminen. Kaupan esteiden poistamiseen tähtäävät toimenpiteet (rajaliikenne, tulli jne.) ovat myös tärkeä osa kahdenvälistä toimintaa. Raja-alueyhteistyöhön sekä Tacis- ja Interreg-ohjelmien yhteensovittamiseen ja yhteisrahoitukseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

1999 määräraha	176 000 000
1998 määräraha	181 000 000
1997 tilinpäätös	155 000 000

70. Vaalit

21. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 200 000 mk

Määrärahaa saa käyttää ulkomailla toimeenpantavista kansanedustajain vaaleista sekä Euroopan parlamentin edustajien vaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sekä kansanedustajainvaalien että Euroopan parlamentin edustajien vaalien toteuttamiseen arvioidaan käytettävän kumpaankin 600 000 mk.

1999 määräraha	1 200 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan parlamenttiin valittujen Suomen edustajien palkkausmenojen maksamiseen.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000
1997 tilinpäätös	3 928 726

02. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 446 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen määräaikaisten työsopimus- ja virkasuhteisten eri ministeriöiden toimialoille kuuluvia asioita hoitavien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten sekä EU-komissioon lähetettyjen asiantuntijoiden palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 49 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Lukumäärään ei sisälly EU-komissioon palkattava henkilöstö

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 603 000 mk kolmen henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 26.75.21 ja 550 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 33.01.21.

1999 määräraha	31 446 000
1998 määräraha	29 780 000
1998 lisämääräraha	302 000
1997 tilinpäätös	22 508 394

21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 533 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtio- ja ministerivierailuista sekä kansainvälisiin ja kansainvälisten järjestöjen Suomessa pitämiin kokouksiin ja seminaareihin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan lisätarve aiheutuu valtio- ja ministerivierailujen sekä muun kansainvälisen kanssakäymisen lisääntymisestä Suomen EU-puheenjohtajuuteen liittyen.

1999 määräraha	43 533 000
1998 määräraha	37 000 000
1997 tilinpäätös	34 804 421

22. Suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 164 438 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja Yhteistyöjärjestön rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (1465/1995) tarkoitetun rauhanturvaamishenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, erityispäiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen ja valtion eläkemaksun sekä tilapäistyövoiman palkkausten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää rauhanturvaamishenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu vuoden 1998 suunnittelutietoihin perustuvien rauhanturvajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina aikaisemmin momentille 12.27.99 tuloutetut YK:n suoritukset palkkausmenoista.

Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden rauhanturvajoukon lähettämisestä YK:n tai ETYJ:n päätöksiin perustuviin rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää rauhanturvajoukon asettamisesta, uuden rauhanturvajoukon aiheuttamiin menoihin on tarkoitus käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvaamistoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa kuin YK on korvausten yleisperusteluissa päättänyt.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	199 948 000
Bruttotulot	35 510 000
— YK:n maksamat palkkausmenokorvaukset	35 510 000
Nettomenot	164 438 000

1999 määräraha	164 438 000
1998 määräraha	166 000 000
1998 lisämääräraha	44 300 000
1997 tilinpäätös	257 844 022

24. EU-puheenjohtajuus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 165 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU-puheenjohtajuuskauden aiheuttamien menojen, mukaan lukien määräaikaisen henkilöstön palkkausten, maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen puheenjohtajuuskaudella järjestettäneen 2 huippukokousta, 8 ministerineuvostokokousta, 5 ministeritason kokousta sekä noin 70 normaalia EU-käytäntöjen mukaista tapahtumaa. Momentille on budjetoitu edellä mainittujen kokousten järjestämisestä välittömästi aiheutuvat menot.

1999 määräraha	165 000 000
1998 määräraha	15 000 000

25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 48 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien erityismenojen maksamiseen sekä Suomen johdolla toimivien rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioiden menojen maksamiseen, joihin rahoitus saadaan kansainvälisiltä järjestöiltä tai yhteenliittymiltä. Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö lähettää siviilihenkilöstöä uusiin operaatioihin ja Suomen hallitus päättää osallistua operaatioon, siitä aiheutuvat menot maksetaan tästä määrärahasta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon European Community Monitoring Mission (ECMM) -operaation EU-puheenjohtajuuskauden edellyttämästä Suomen valtuuskunnan vahvistamisesta aiheutuvat menot. Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

1999 määräraha	48 300 000
1998 määräraha	31 100 000
1998 lisämääräraha	391 000
1997 tilinpäätös	26 607 007

26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kemiallisen aseen kieltosopimuksen valvontalaitokselta ostettavien palvelujen maksamiseen, valvontaseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskysymyksiä ja suoritetaan ulkoasiainministeriön välittömässä valvonnassa.

1999 määräraha	12 500 000
1998 määräraha	12 690 000
1997 tilinpäätös	12 125 000

50. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 3 605 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen YK-liitto ry	1 000 000
Suomen Pakolaisapu ry	900 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi	650 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry	250 000
YK:n Naisten Kehitysrahasto, Suomen Yhdistys ry	160 000
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin toimintaa tukevat järjestöt	150 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	245 000
Muut kansainvälistä toimintaa harjoittavat yhteisöt	250 000
Yhteensä	3 605 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 400 000 mk Kouluasuntolasäätiön lakkauttamiseen liittyen siirtona momentille 24.01.21 sekä lisäyksenä 250 000 mk valtionapuna kansainvälistä toimintaa harjoittaville yhteisöille.

1999 määräraha	3 605 000
1998 määräraha	4 755 000
1997 tilinpäätös	6 339 489

51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 230 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailla asuville Suomen kansalaisille.

1999 määräraha	230 000
1998 määräraha	230 000
1997 tilinpäätös	155 942

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 321 821 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Suomi saa osallistua Maailmanpankin Prototyyppi Hiilirahaston rahoitukseen vuosina 1999-2001 enintään 55 milj. markan osuudella, josta vuoden 1999 maksatusarvio on 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	111 250 750
Maksuosuus YK:n talousarvioon	38 088 000
Maksuosuus YK:n ympäristörahastolle (UNEP)	17 000 000
Maksuosuus maailmanlaajuiselle ympäristörahastolle (GEF)	30 000 000
Maksuosuus otsonirahastolle	6 240 500
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille	27 073 000
Maksuosuus YK:n asuinyhdyskuntarahastolle (UNCHS)	2 700 000
Kemiallisen aseen kieltosopimuksen jäsenmaksu (OPCW)	3 500 000
Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 368 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	15 860 000
OECD:n jäsenmaksu	5 000 000
WTO:n jäsenmaksu	3 431 000
Maksuosuudet ETYJ:n talousarvioihin	26 300 000
Maksuosuudet EU:n rauhanturvaoperaatioille	1 500 000
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksista	3 000 000
Muut jäsenmaksut	8 509 750
Maksuosuus hiilirahastolle	20 000 000
Yhteensä	321 821 000

1999 määräraha	321 821 000
1998 määräraha	313 162 000
1997 tilinpäätös	259 718 157

93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssierojen kattamiseen.

1999 määräraha	100 000
1998 määräraha	100 000
1997 tilinpäätös	—

Pääluokka 25
OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 9 020 henkilötyövuotta.

Oikeusministeriön tehtäväalueeseen selvimmin vaikuttavia yleisiä muutostekijöitä ovat globaalinen kehitys ja EU-integraatio, yhteiskunnan toiminnoissa yhä kasvavan merkityksen saava tietotekniikka sekä kansalaisten ja yhteiskunnan muuttuvat ja kasvavat lainsäädäntöön sekä eri oikeusviranomaisten toimintaan ja palveluihin kohdistuvat odotukset. Oikeusjärjestyksen kansainvälistyminen ilmenee kaikilla oikeusministeriön hallinnonalan tehtäväalueilla: lainsäädännön kehittämistä koskevat impulssit ja lainsäädännön sisältökin ovat usein EU:sta tai kansainvälisistä sopimuksista lähtöisin, tuomioistuimet ja viranomaiset soveltavat yhä useammin välittömästi EY-oikeutta ja kansainvälisiä sopimuksia, oikeuslaitoksen käsittelemissä asioissa on yhä useammin kansainvälinen ulottuvuus. Taloudellinen rikollisuus ja huumerikollisuus toimivat kansallisvaltioiden rajoista riippumatta.

Tasapainoinen oikeusjärjestys ja hyvin toimiva hallinto on globalisoituvassa taloudessa tärkeä kilpailutekijä. Yritystoiminnan ja kansantalouden toimintaedellytyksiin vaikuttavan lainsäädännön valmistelussa tulee kyetä reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja samalla kuitenkin huolehtia oikeusjärjestyksen pitkäjänteisestä ja johdonmukaisesta kehittämisestä. Tietoverkkojen ja informaatioteknologian kehitys ja laajamittainen käyttöönotto synnyttävät uudentyyppistä oikeudellista problematiikkaa eri elämänalueilla. Yhteiskunta myös odottaa julkiselta hallinnolta ja oikeuslaitokselta palveluja kehittyneen informaatioteknologian avulla hyödynnettävissä olevissa muodoissa. Tietotekniikka on samalla keskeinen väline eri oikeusviranomaisten työmenetelmien kehittämisessä.

Kansalaisten kokeman turvallisuuden ja demokratian toimivuuden keskeisiä edellytyksiä ovat julkisen hallinnon ja oikeuslaitoksen avoimuus ja luotettavuus. Avoimuuden periaatteiden toteuttaminen ja kansalaisissa luottamusta herättävien toimintatapojen noudattaminen asettavat kasvavia vaatimuksia kaikkien hallinnonalan viranomaisten toiminnalle.

Oikeusministeriön lähivuosien tärkeä tehtävä on luoda edellytykset hallinnonalan kaikkien henkilöstöryhmien, niin lainvalmistelijoiden, tuomareiden, syyttäjien, oikeusavustajien, ulosottohenkilöstön, vartijoiden kuin kriminaalihuollonkin henkilöstön osaamisen ja ammattitaidon ylläpitämiselle ja kehittämiselle. Toinen tärkeä ja tätä tukeva tehtävä on hallinnonalan rakenteen ja eri oikeusviranomaisten keskinäisen työnjaon kehittäminen niin, että käytössä olevat voimavarat voidaan tehokkaasti kohdentaa kansalaisten ja yhteiskunnan tarpeiden kannalta olennaisiin asioihin.

Valtiollinen järjestelmä, julkinen hallinto ja lainsäädäntö

Eduskunnan käsiteltävänä on ehdotus uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi, joka on tarkoitus saattaa voimaan 1.3.2000. Sen jälkeen ei ole näköpiirissä valtiosäännön keskeisten perusteiden

kehittämiseen liittyviä tarpeita. Toisaalta on varmistettava perustuslain toimivuus ja toteutettava siitä johtuvat lainsäädäntömuutokset. Vuonna 1995 säädetyn perusoikeusuudistuksen toteuttamista jatketaan tavallisen lain tasolla.

Yhteiskunnan ja julkishallinnon kehitys luo tarpeita uudistaa hallinnossa noudatettavia menettelysääntöjä. Tarkoitus on mahdollistaa sähköinen asioiminen hallinnossa, minkä lisäksi tavoitteena on koota yleiset menettelysäännökset yhtenäiseen hallintolakiin.

Lainsäädännön määrän kasvuun, hajanaisuuteen ja vaikeaselkoisuuteen liittyvät ongelmat ovat kansainvälisestikin olleet lisääntyvän huomion kohteena. Suomessa toimenpiteet pohjautuvat valtioneuvoston vuonna 1996 hyväksymään kehittämisohjelmaan. Jotta säädösten käyttö olisi johdonmukaista ja hallittua, tarvitaan valtioneuvoston yhteiset säädöspoliittiset linjaukset.

Oikeusturva ja oikeudenhoito

Tuomioistuimien, syyttäjäntoimen, ulosoton ja muun oikeuslaitoksen kehittämisessä on 1990-luvulla keskitytty organisaation yhtenäistämiseen ja menettelyuudistuksiin. Uudistuksilla on pyritty lisäämään kansalaisten oikeusturvaa luomalla viranomaisorganisaatio, jossa on ollut mahdollista ottaa käyttöön uudenaikaisempi sekä Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten velvoitteet paremmin täyttävä oikeudenkäyntimenettely. Samalla on nopeutettu asioiden käsittelyä viranomaisissa purkamalla vanhat jutturuuhkat ja parannettu palvelutasoa koulutusta tehostamalla sekä ottamalla laajasti käyttöön tietotekniikkaa.

Oikeudenkäynnin kustannusten nousu on todettu oikeusturvaa vaarantavaksi tekijäksi, minkä johdosta selvitetään mahdollisuuksia vaikuttaa kustannuksia kohottaviin tekijöihin. Sen ohella on otettu tarkasteltavaksi oikeusapujärjestelmien kehittämistarpeet. Oikeusturvan tehokkuuden kannalta tavoitteena on, että oikeudellinen ongelma voidaan tyydyttävästi ratkaista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mieluummin jo ennen tuomioistuinkäsittelyä ja tuomioistuimeen edenneissä asioissa ensimmäisessä oikeusasteessa.

Oikeuslaitoksen organisaation kehittäminen on vielä osittain kesken. Tavoitteena pidetään koko oikeuslaitoksessa sellaisia yksikkökokoja, joissa voidaan huolehtia monipuolisesta osaamisesta ja voimavarojen tehokkaasta käytöstä. Uudistettavana ovat parhaillaan hallintotuomioistuimet ja erityistuomioistuimien asemaa selvitetään. Tuomareiden nimitysjärjestelmä on tarkoitus uudistaa samanaikaisesti uuden perustuslain voimaantulon kanssa. Paikallishallinnon uudistuksen yhteydessä muodostettiin yhtenäiset syyttäjä- ja ulosottolaitokset. Ratkaisujen toimivuutta koskevat arviot tehdään eduskunnan edellyttämän, uudistuksen vaikutuksia koskevan selonteon yhteydessä. Syyttäjäntoimen osalta seurataan erityisesti uuden rikosasiain oikeudenkäyntimenettelyn vaikutuksia ja valtakunnansyyttäjän johdolla toimivan uudistetun syyttäjäorganisaation toiminnasta saatavia kokemuksia.

Oikeusministeriö on aloittanut tuomioistuimien ja ulosottotoimen tulevaa kehitystä sekä hallinnonalan rakenteita koskevat selvitykset. Lähivuosina tullaan keskittymään henkilöstön ammattitaidon, motivaation ja työmenetelmien kehittämiseen, mikä edellyttää koulutus- ja palkkausjärjestelmien kehittämistä ja tietotekniikan hyväksikäytön lisäämistä edelleen.

Yksityishenkilöiden ja yritysten maksukyvyttömyysongelmat muodostuivat 1990-alun lamavuosien seurauksena vaikeaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Vaikka ongelmat ovat osittain helpottuneet, niiden jälkihoito kestää pitkään, mikä edellyttää velkajärjestely- ja yrityssaneerauslainsäädännön toimivuuden ja vaikutusten seuraamista. Samalla jatketaan konkurssilainsäädännön ja ulosottolainsäädännön uudistamista kokonaisuudessaan.

Rikollisuus ja rangaistusten täytäntöönpano

Rikollisuuden vastustamisessa on kysymys yksilöiden ja yhteiskunnan suojelemisesta rikollisuudelta, rikollisuuden ehkäisemisestä ja rikollisuudesta aiheutuvien haittojen vähentämisestä.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt 1990-luvulla melko vakaana, lukuun ottamatta huumerikollisuutta, jonka määrä on nelinkertaistunut. Huumausainekauppaan ja huumeiden käytön ra-

hoittamiseen liittyy myös muuta rikollisuutta, joka osittain toimii kansainvälisesti ja organisoituneissa muodoissa. Kansainvälistyminen, rajojen avautuminen, väestön edelleen jatkuva keskittyminen suurimpiin taajamiin ja pitkään jatkunut korkea työttömyys ovat tuoneet mukanaan huumerikollisuuden lisäksi uusia mahdollisuuksia taloudelliselle rikollisuudelle ja eräille muille rikoslajeille.

Oikeusministeriö kiinnittää lähivuosina erityistä huomiota rikollisuuden vastaiseen työhön osallistuvien viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen välisen yhteentoimivuuden parantamiseen kehittämällä tämän yhteistyön muotoja ja edellytyksiä. Ensimmäisenä vaiheena on kansallisen rikoksentorjuntaohjelman valmisteleminen ja ohjelman toimeenpano. Rikoslain kokonaisuudistus saatetaan loppuun ja käynnistetään vaiheittain suoritetun rikoslain kokonaisuudistuksen kodifiointi yhdeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi sekä arvioidaan uudistusten tavoitteiden toteutuminen.

Keskimääräinen vankiluku on pienentynyt viimeisten 20 vuoden aikana vajaasta 6 000 vangista vajaaseen 3 000 vankiin. Samanaikaisesti on vankirakenne olennaisesti muuttunut. Väkivaltarikoksista pitkiin rangaistuksiin tuomittujen osuus on kasvanut. Erityisen nopeasti on viime vuosina lisääntynyt huumausainerikoksista tuomittujen määrä. Suuri osa vangeista on vaikeasti päihdeongelmaisia. Rikollisuudessa tapahtuneet muutokset ja vankien rikostaustan muuttuminen ilmenevät vankiloissa järjestys- ja turvallisuusongelmien lisääntymisenä. Vankipaikkojen alueellinen jakauma ei ole vankimäärien muutokset huomioon ottaen kaikilta osin tarkoituksenmukainen. Osa vanhojen laitosten toimitiloista on puutteellisia ja vankiloissa on myös terveydellisesti ja inhimillisesti katsoen tarkoitukseensa soveltumattomia vankien majoitustiloja.

Vankeinhoidon laitoskannan, vankitilojen ja laitostoimintojen kehittämisen perustaksi laaditaan kehittämisohjelma. Rangaistusajan toiminnassa tavoitteena pidetään, että vangeille voidaan luoda mahdollisimman hyvät valmiudet rikoksettomaan elämään, työllistymiseen ja itsestä huolehtimiseen. Henkilöstön valmiuksia entistä tuloksellisempaan työskentelyyn lisätään koulutusta uudistamalla, mihin kuuluu keskeisenä osana ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen kehittäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään toimenpiteisiin, joiden avulla voidaan tukea vankien päihteetöntä ja rikoksetonta elämäntapaa vankilasta vapautumisen jälkeen.

Yksilö, perhe ja yritys

Yksilöiden ja yritysten asemaa ja käytännön toiminnan edellytyksenä olevia oikeussääntöjä uudistetaan siten, että ne vastaavat kehittyvän yhteiskunnan vaatimuksia. Säännöstöjä pyritään kokoamaan helpommin hahmotettaviksi kokonaisuuksiksi. Vuonna 1999 saatetaan voimaan yhtenäinen takauslaki, jolla poistetaan voimassa olevaan oikeuteen liittyviä ongelmia. Yhtiölainsäädäntöä kehitetään lisäämällä yritysten vapautta järjestää toimintansa tarkoituksenmukaisella tavalla. Holhousta koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan siirtämällä holhoustoimen hallinto kunnilta valtion vastuulle sekä kokoamalla ja modernisoimalla lainsäädäntö sisällöllisesti. Ihmisten liikkumisen ja kansainvälisten yhteyksien lisääntyessä on syytä kiinnittää huomiota kansainvälisen perheoikeuden sääntelyyn.

EU ja kansainvälinen yhteistyö

Oikeusministeriön kansainvälistä yhteistyötä sävyttää voimakkaasti vuoden 1999 jälkipuoliskolla Suomen EU-puheenjohtajuus. Puheenjohtajuus joudutaan ottamaan huomioon usein myös yhteistyössä EU:n ulkopuolisten valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Oikeudellinen yhteistyö EU:ssa on huomattavasti lisääntynyt III-pilarin alueella. Kansainvälisen rikollisuuden vastustamiseen tähtäävien hankkeiden valmistelusta ja toimeenpanosta huolehditaan yhteistyössä sisäasiainministeriön kanssa. Yksityisoikeuden alan yhteistyön merkitys tulee kasvamaan Amsterdamin sopimuksen voimaantulon myötä vuonna 1999. Sopimuksen toimeenpanosta aiheutuu oikeusministeriölle myös eräitä yleisiä valmisteluvastuita. Tällainen on esimerkiksi osallistuminen EU:n avoimuussäännöstön kehittämiseen.

EU:n laajentumisneuvotteluissa oikeus- ja sisäasiat ovat keskeisessä asemassa, erityisesti korostuu yhteistyö Baltian maiden ja muiden KIE-maiden kanssa. Voimakkaasti kasvava oikeudellisen yhteistyön alue on EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaan liittyen myös yhteistyö Venäjän kanssa. Näiden ja eräiden muiden kansainväliseen oikeusyhteistyöhön kuuluvien hankkeiden kokoamista, organisointia ja ministeriöiden välistä yhteistyötä varten on tarkoitus vahvistaa oikeusministeriön organisaatiota.

Suomen EU - puheenjohtajuuskaudella oikeusministeriölle tulevien tehtävien hoitamiseksi on tehty jo pitkään valmisteluja vahvistamalla oikeusministeriön Eurooppa-oikeuden yksikköä eurooppaoikeudellisia asiantuntijapalveluja tuottavana yksikkönä, kouluttamalla ja palkkaamalla lisähenkilöstöä puheenjohtajuustehtäviä varten sekä luomalla yhteyksiä EU-toimielimiin ja puheenjohtajamaihin. Kansallisia hankkeita jaksotetaan niin, että tarvittava valmistelupanos voidaan vuonna 1999 keskittää puheenjohtajuustehtäviin.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	217 400	213 500	232 400	+ 18 900	+ 9
10.	Tuomioistuinlaitos	978 936	1 015 554	1 056 300	+ 40 746	+ 4
30.	Oikeusapu	166 736	239 500	311 500	+ 72 000	+ 30
40.	Syyttäjä- ja ulosottolaitos	513 600	541 800	561 500	+ 19 700	+ 4
50.	Vankeinhoitolaitos	825 300	813 800	820 400	+ 6 600	+ 1
70.	Vaalimenot	2 991	4 000	138 400	+ 134 400	+ 3 360
	Yhteensä	**2 704 963**	**2 828 154**	**3 120 500**	**+ 292 346**	**+ 10**

01. (25.01, 25.45, osa ja 25.60) Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1999 ovat:

Valmistellaan eduskunnan käsiteltävänä olevaan ehdotukseen Suomen Hallitusmuodoksi liittyvää täytäntöönpanolainsäädäntöä sekä ohjeistusta ja tiedotusta. Jatketaan perusoikeusuudistuksen toteuttamista lainsäädännöllä antamalla hallituksen esitys sananvapauden käyttämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Annetaan hallituksen esitykset, jotka koskevat sähköistä asiointia hallinnossa ja hallintolainkäytössä.

Perusoikeusuudistukseen liittyvät myös laki viranomaistoiminnan julkisuudesta ja henkilötietolaki, joiden voimaantulo ja täytäntöönpano aiheuttavat muun lainsäädännön tarkistamistarvetta, ohjausta ja laajaa koulutusta sekä uudistusten toteutumisen seurantaa.

Yhtiölainsäädännön kehittämistä jatketaan ottamalla huomioon eri tyyppisten yhtiöiden tarpeet. Jatketaan konkurssilainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua tavoitteena hallituksen esityksen antaminen vuonna 1999.

Rikoslain kokonaisuudistus pyritään saattamaan loppuun uudistamalla rikoslain yleinen osa. Vuonna 1998 valmistuvan kansallisen rikoksentorjuntaohjelman pohjalta täsmennetään oikeusministeriön yhteydessä toimivan rikoksentorjunnan neuvottelukunnan asemaa ja tehtäviä sekä toteutetaan paikallisia ja muita rikoksentorjuntahankkeita.

Parannetaan rikosoikeudellista järjestelmää, oikeusturvajärjestelmää sekä kansalaisten oikeusongelmia koskevaa tietopohjaa ja tietojen hyväksikäytettävyyttä. Erityistä huomiota kiinnitetään kriminaalipoliittisessa suunnittelussa tarvittavan tietopohjan kehittämiseen sekä rikollisuuden torjuntatoimien ja kriminaalipoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaan ja arviointiin.

Jatketaan valtioneuvoston lainvalmistelun kehittämisohjelman toteuttamista lainsäädännön laadun parantamiseksi. Laajennetaan ja monipuolistetaan säädöstietopankin palveluja. Pyritään saamaan hallituksen piirissä aikaan yhteisesti sovitut säädöspoliittiset tavoitteet ja menettelytavat.

Valmistellaan ministeriön toimintaedellytyksien parantamiseksi hallitustyöskentelyssä, hallinnonalansa ohjaajana ja kansainvälisessä yhteistyössä oikeusministeriön tehtävien, organisaation ja hallinnonalan ohjauksen kehittämistä lähivuosina koskevat ehdotukset. Selvitetään oikeusministeriön hallinnonalan henkilöstön kehittämistarpeet, -mahdollisuudet ja -tavoitteet ottaen huomioon yhteiskunnan yleisissä koulutusjärjestelmissä toteutetut uudistukset.

21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 141 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon hallinnonalalle siirrettyjen syyttäjä- ja ulosottovirastojen sekä oikeusaputoimistojen aiheuttamista keskushallinnon lisätehtävistä johtuvat menot samoin kuin yhden viran palkkausmenojen siirtona 260 000 mk momentilta 26.05.21 ja tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 800 000 mk kuuden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02. Lisäksi on määrärahan mitoituksessa otettu huomioon vähennyksenä edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha 3 000 000 mk.

1999 määräraha	141 000 000
1998 määräraha	128 500 000
1998 lisämääräraha	2 300 000
1997 tilinpäätös	127 020 000

22. (25.60.21) Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 36 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitukseen ja konkurssien raukeamisen estämiseksi tai muuten konkurssivalvonnan toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuviin menoihin sekä apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	40 600 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 750 000
Muut toimintamenot	37 850 000
Bruttotulot	3 600 000
Maksullisen toiminnan tulot	3 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	200 000
— muut suoritteet	3 300 000
Muut tulot	100 000
— Edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha	-1 000 000
Nettomenot	36 000 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon kansainvälisen yhteistyön laajenemisesta aiheutuvat menot.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos harjoittaa puolueetonta oikeuspoliittista tutkimusta ottaen huomioon oikeusministeriön lainvalmistelutyön vaatimukset sekä muut tutkimustiedon tarpeet. Laitoksen asemaa hallinnonalan itsenäisenä tutkimuslaitoksena vahvistetaan laitoksesta vuonna 1997 tehdyn tieteellisen arvioinnin suuntaviivojen mukaisesti.

Tutkimuslaitos pyrkii muodostamaan entistä tarkemman ja oikeasuhtaisemman kokonaiskuvan rikollisuustilanteesta ja kriminaalipoliit-

tisen järjestelmän toiminnasta muun muassa rikollisuuden osoittimia kehittämällä ja kriminaalipoliittisia uudistuksia seuraamalla sekä tutkimalla kontrolliviranomaisten toimintaa. Edelleen laitoksen tehtäviin kuuluu lainsäädännön vaikutusten seuraaminen ja arviointi. Selvitetään erityisesti tuomioistuinuudistusten toteutumista ja aloitetaan toistuvaksi tarkoitetun maan yleisiä oikeusoloja koskevan katsauksen julkaiseminen.

Kriminaalipolitiikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipolitiikan alueella. Laitoksen toimintaa ohjaa keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen vuosittain liittyvät linjapäätökset.

Tietosuojavaltuutetun toimisto ohjaa ja valvoo henkilörekisterilainsäädännön täytäntöönpanoa. Toiminnan painopiste muuttuu uuden henkilötietolain myötä tietosuojaloukkausten ennalta ehkäisemiseen, jota pyritään toteuttamaan yleisellä ohjauksella, neuvonnalla ja tiedottamisella sekä ennakkovalvonnan kehittämisellä ja tarkastustoiminnan lisäämisellä. Tehtävissä korostuvat myös EU:n tietosuojaviranomaisten yhteistyöhön liittyvät tehtävät. Tavoitteena on edelleen lyhentää asioiden vireilläoloaikoja sekä ratkaista selviä tietosuojaloukkauksia koskevat asiat välittömästi.

Tietosuojalautakunta käyttää henkilörekisterilainsäädännön mukaisissa lupa- ja muissa asioissa päätösvaltaa ja käsittelee lainsäädännön soveltamiseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä. Tietosuojalautakunnan tehtäväkuva tulee jossakin määrin muuttumaan uuden henkilötietolain myötä. Asioiden käsittelyajat pyritään edelleen pitämään kohtuullisina.

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on seurata konkurssipesien toimintaa sekä edistää ja valvoa hyvän pesänhoitotavan noudattamista. Konkurssiasiamiehen apuna toimii konkurssiasiain neuvottelukunta.

Konkurssiasiamies kiinnittää tarkastustoiminnassa erityistä huomiota raukeaviin konkurssipesiin ja raukeamisten estämiseen myös talousrikosten selvittämistä silmälläpitäen. Erityistilintarkastuksia ja yhteistoimintaa konkurssiasianajajien kanssa tehostetaan.

Onnettomuustutkintakeskus huolehtii onnettomuuksien tutkinnan yleisestä järjestämisestä, suunnittelusta ja koulutuksesta.

Onnettomuustutkintakeskus pyrkii luomaan edellytyksiä nopealle ja tehokkaalle onnettomuustutkinnalle sekä kehittämään eri viranomaisten välistä yhteistoimintaa.

Oikeusrekisterikeskus vastaa sakko- ja muuntorangaistusten täytäntöönpanosta sekä valtiolle tuomittujen korvausten ja ylikuormamaksujen perinnästä sekä valtion varoista maksettujen rikosvahinkokorvausten takaisinperinnästä. Lisäksi virasto ylläpitää oikeushallinnon rekistereitä. Näitä ovat rikosrekisteri, velkajärjestelyrekisteri, avioehtoasiainrekisteri sekä eräät muut oikeudelliset rekisterit.

Tavoitteena on, että perintä- ja rekisteröintitehtävät sekä tietojen luovutus hoidetaan nopeasti ja oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen.

1999 määräraha	36 000 000
1998 määräraha	32 000 000
1998 lisämääräraha	700 000
1997 tilinpäätös	36 500 000

29. (25.45.22, osa ja 25.60.22) Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taloushallinnon järjestelmistä aiheutuvien menojen ja rikosvahinkokorvauksia sekä syyttömästi tuomituille ja vangituille maksettavia korvauksia koskevien hakemusten käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä oikeusministeriön päättämässä laajuudessa erityisen painavasta syystä Suomen kansalaisen tai ulkomaalaisen oikeusturvan toteuttamisesta vieraassa valtiossa aiheutuviin välttämättömiin kustannuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain (373/1985) mukaan onnettomuustutkintaa varten asetetuista tutkintalautakunnista sekä valtioneuvoston päättämässä laajuudessa kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

1999 määräraha	13 100 000
1998 määräraha	12 300 000
1997 tilinpäätös	14 566 441

51. (25.45.51) Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/1973) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin sekä syyttömästi vangituille tai tuomituille valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavista korvauksista annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin, avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yhteisöille, avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen, avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaiseville yhteisöille, avustuksiin maakuntien liitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä, sekä avustuksiin Suomen oikeusjärjestyksen tunnetuksi tekemiseen.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää painavasta syystä avustuksiin ympäristövahingoista johtuvien oikeudenkäyntien korvaamiseen sekä ympäristönsuojelua koskevissa hallintoasioissa aiheutuneisiin tarpeellisiin edunvalvontakustannuksiin. Avustusta voidaan suorittaa, jos asialla voidaan katsoa olevan tärkeää merkitystä yleisen ympäristönsuojelun edun kannalta tai huomattavaa vaikutusta lukuisten henkilöiden oloihin ja asianosaiselle tai kantajalle aiheutuvia kuluja ei voida pitää kohtuullisina ottaen huomioon hänen maksukykynsä. Avustus voi koskea vain osaa kustannuksista.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rikosvahinkokorvaukset sekä syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset	34 600 000
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen	5 000 000
Avustukset ympäristöoikeudenkäyntikuluihin ryhmäkannetyyppisissä asioissa	200 000
Muut avustukset	2 500 000
Yhteensä	42 300 000

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen vahingonkorvauslain ja rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamiseksi.

1999 määräraha	42 300 000
1998 määräraha	40 700 000
1997 tilinpäätös	39 314 051

10. Tuomioistuinlaitos

Selvitysosa: Tuomioistuinten tehtävänä on ratkaista riita-, rikos- ja hakemusasioita sekä hallintoasioita. Jokaisen perusoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että oikeudenkäynti on varmaa, nopeaa ja kustannuksiltaan kohtuullista.

Tuomioistuinten asiamäärät ovat vähentyneet ja käsittelyajat on saatu kohtuulliselle tasolle. Kehittämisen painopisteenä olleet laaja-alaiset oikeudenkäyntimenettelyä koskevat lainsäädäntömuutokset ovat tulleet voimaan, hallintolainkäyttölaki vuonna 1996, uusi rikosasioiden oikeudenkäyntimenettely vuonna 1997 ja hovioikeusmenettely vuonna 1998. Menettelyuudistuksia ja niiden vaikutuksia seurataan. Suullisten käsittelyjen lisääminen ja oikeusjärjestyksen kansainvälistyminen vaativat tuomioistuimilta oppimista ja uudenlaisia valmiuksia. Tuomioistuinten toiminnassa kiinnitetään huomiota päätösten laatuun ja kehitetään kielellisiä valmiuksia. Tietotekniikan hyväksikäyttöä lisätään.

Tuomioistuinlaitoksen organisaatiota pyritään kehittämään siten, että yksiköistä muodostetaan kooltaan ja kokoonpanoltaan sellaisia, että henkilöstömäärä on riittävä takaamaan monipuolisen ja jatkuvasti kehittyvän osaamisen ja että tehtävät voidaan hoitaa ruuhka- ja vastaavissa tilanteissa joustavasti.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen hallinto-oikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi, jonka mukaan 11 lääninoikeutta lakkautettaisiin ja tilalle perustettaisiin 8 hallinto-oikeutta. Esityksen mukaan myös vesiylioikeus lakkautettaisiin ja yhdistettäisiin Vaasan hallinto-oikeuteen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamiseksi, jonka mukaan korkeimman hallinto-oikeuden esittelijöiden nimikkeitä muutetaan.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun muuttamiseksi siten, että oikeudenkäynnin osallisen kuluriski alenee.

21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 34 500 000 mk.

Selvitysosa: Korkeimman oikeuden päätehtävä on antaa oikeusturvaa ja kehittää oikeusjärjestystä tuottamalla vakuuttavasti ja täydellisesti perusteltuja, oikeudenmukaiseen lopputulokseen päätyviä ennakkoratkaisuja. Korkeimman oikeuden tavoitteena on julkaistujen ratkaisujen määrän säilyttäminen nykyisellä tasolla, valitusten laadukas käsitteleminen ja ratkaiseminen, suullisten käsittelyjen lisääminen sekä käsittelyaikojen lyhentäminen.

Korkeimpaan oikeuteen saapuvien ja siellä ratkaistujen asioiden määrä kasvoi 1990-luvulla jatkuvasti. Vuonna 1997 asiamäärä kääntyi laskuun ja KKO:een saapui 4 397 ja ratkaistiin 4 547 asiaa, myönnettiin 246 valituslupaa ja julkaistiin 211 ratkaisua. Keskimääräinen käsittelyaika valituslupa-asioissa oli 4,4 kuukautta ja asiaratkaisuissa 15,5 kuukautta. Vuonna 1999 arvioidaan saapuvan noin 4 000 asiaa. Sekä riita- että rikosasioiden käsittelyssä voimaantulleet muutokset merkitsevät työmäärän lisääntymistä siitä huolimatta että juttujen määrä vähenee.

Korkeimman oikeuden päätöksistä lain (701/1993) mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 1 300 000 mk momentille 12.25.01.

1999 määräraha	34 500 000
1998 määräraha	33 100 000
1998 lisämääräraha	800 000
1997 tilinpäätös	32 100 000

22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 38 300 000 mk.

Perustetaan 1.3.1999 lukien 18 hallintosihteerin virkaa (A 25) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan 18 nuoremman hallintosihteerin virkaa (A 25).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha 1 500 000 mk.

Korkein hallinto-oikeus käyttää riippumattomana tuomioistuimena ylintä tuomiovaltaa hallinto-oikeudellisissa valitusasioissa. Hallintolainkäytössä valituslupajärjestelmä on vain vero-, vesi- ja eräissä sosiaaliasioissa, joten KHO antaa asiaratkaisun valtaosassa asioista. KHO valvoo myös alemmanasteista lainkäyttöä hallinto-oikeuden alalla.

KHO:een saapuvien asioiden määrä on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 1997 saapui 3 910 asiaa ja ratkaistiin 3 852 asiaa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 8,9 kuukautta. Vuonna 1999 arvioidaan saapuvan noin 4 000 asiaa. Aineistoltaan laajojen ja oikeudellisesti vaativien asioiden, kuten EY-oikeuden soveltamisratkaisujen määrän arvioidaan edelleen lisääntyvän. Myös suullisia käsittelyjä ja katselmuksia on entistä enemmän. KHO:n kä-

siteltäväksi ja ratkaistavaksi ovat tulossa uusina asiaryhminä Natura-asiat. Parhaillaan on lisäksi valmisteltavana muun muassa toimeentulotukea ja tiettyjen ulkomaalaisasioiden käsittelyä koskevat uudistukset. Vielä ei ole arvioitavissa, missä määrin uudet asiaryhmät lisäävät KHO:n työmäärää.

KHO:n täysistunnon kannanottojen mukaisesti päätökset perustellaan entistä laajemmin, yksityiskohtaisemmin ja yksilöllisemmin. Asioiden keskimääräinen käsittelyaikatavoite on 7,5 kuukautta. Lisäksi tavoitteena on käsitellä laissa kiireellisiksi säädetyt asiat alle kolmessa kuukaudessa.

KHO:n suoritteista lain (701/1993) mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 1 800 000 mk momentille 12.25.01.

1999 määräraha	38 300 000
1998 määräraha	36 800 000
1998 lisämääräraha	1 000 000
1997 tilinpäätös	37 100 000

23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 963 500 000 mk.

Hallintotuomioistuinten uudelleenjärjestelyyn liittyen voidaan 1.11.1999 lukien perustaa 8 hallintoylituomarin virkaa (2 A 31 ja 6 A 29) ja 131 hallinto-oikeustuomarin virkaa (7 A 29, 22 A 28, 18 A 27 ja 84 A 26), edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lääninoikeuksista lakkautetaan 11 lääninoikeuden ylituomarin virkaa (1 A 31 ja 10 A 29) ja 110 lääninoikeudentuomarin virkaa (8 A 28, 18 A 27 ja 84 A 26) sekä vesiylioikeudesta vesiylituomarin virka (A 31) ja 17 vesiylioikeudenneuvoksen virkaa (3 A 29 ja 14 A 28).

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	993 400 000
Maksullisen tietopalvelun erillismenot	15 900 000
Muut toimintamenot	977 500 000
Bruttotulot	29 900 000
Maksullisen tietopalvelun tulot	25 900 000
Muut tulot	4 000 000
Nettomenot	963 500 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 295 000 mk kahden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 31.24.21 ja tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 3 200 000 mk 25 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Hovioikeuksien jutturuuhkat on saatu puretuksi ja käsittelyajat kohtuulliselle tasolle. Saapuneiden asioiden määrä on vuodesta 1994 lähtien vähentynyt ja oli 13 771 asiaa vuonna 1997. Vuosina 1998 ja 1999 asiamäärien arvioidaan edelleen hieman laskevan. Hovioikeuksien toimintaan vaikuttaa vuonna 1999 keskeisenä uusi oikeudenkäyntimenettely, mikä merkitsee mm. suullisten käsittelyjen järjestämistä entistä useammin.

Lääninoikeuksiin saapuneiden asioiden määrä on verotuksen oikaisu- ja muutoksenhakujärjestelmän kehittämisen johdosta vähentynyt vuodesta 1994 lähtien. Vuonna 1997 asiamäärien lasku pysähtyi ja lääninoikeuksiin saapui ja niissä ratkaistiin noin 20 000 asiaa. Vuonna 1999 asiamäärien arvioidaan ympäristöasiain muutoksenhakujärjestelmän uudistamisen ja uusien asiaryhmien johdosta hieman lisääntyvän. Toimintaan vaikuttaa vuonna 1999 toteutettava organisaatiouudistus.

Käräjäoikeuksiin saapui vuonna 1997 noin 780 000 ja ratkaistiin noin 740 000 asiaa. Asiamäärät vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna lähes kaikissa asiaryhmissä; riita-asiat 17 %, velkajärjestelyasiat 50 % sekä rikosasiat ja kiinteistöasiat 2 %. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan edelleen vuosina 1998 ja 1999 hieman vähenevän. Kiinteistöasioiden osuus käräjäoikeuksiin saapuneista asioista oli 63 %. Kiinteistöasioiden edellyttämä työmäärä on maakaariuudistuksen johdosta lisääntynyt ja joissakin käräjäoikeuksissa kiinteistöasiat ovat päässeet ruuhkautumaan. Painopisteenä vuonna 1999 on rikosasioiden uuden oikeudenkäyntimenettelyn sisäänajo sekä yhteistyön kehittäminen syyttäjien kanssa.

Maaoikeuksissa ratkaistiin vuonna 1997 vajaat 700 asiaa. Vuosina 1998 ja 1999 asiamäärien arvioidaan edelleen hieman vähenevän. Maaoikeuksien asemaa tuomioistuinorganisaatiossa selvitetään.

Vesituomioistuinten asiamäärien arvioidaan pysyvän suunnilleen nykyisellä tasolla ja vesiylioikeuteen saapuvan noin 200 ja vesioikeuksiin noin 800 asiaa.

Vakuutusoikeus. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi vakuutusoikeudesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta hallintolainkäyttölain voimaantulon johdosta. Menettelyuudistus merkitsee muun muassa suullisten käsittelyjen käyttöönottamista sekä vakuutusoikeuden työskentelyn uudelleenorganisointia.

Vakuutusoikeuteen saapuneiden asiamäärien voimakas, lainsäädännön muutoksista johtunut kasvu pysähtyi vuonna 1996. Vuonna 1997 saapui noin 12 400 ja ratkaistiin noin 12 900 asiaa. Vuosina 1998 ja 1999 asiamäärien arvioidaan pysyvän samalla tasolla.

Työtuomioistuimessa käsiteltävät asiat ovat 1990-luvulla vähentyneet ja vuonna 1997 saapui runsaat 100 asiaa.

Markkinatuomioistuimessa ratkaistaan vuosittain noin 40 asiaa.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut tuomioistuimille vuodeksi 1999 seuraavat tulostavoitteet.

Tunnusluvut:	1997 toteutuma	1998 tavoite	1999 tavoite
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
Hovioikeudet	6	6	6
Lääninoikeudet			
— veroasiat	8	7	6
— muut asiat	5	5	5
Käräjäoikeudet			
— rikosasiat	2	2	2
— laajat riita-asiat	7	6	6
— velkajärjestelyasiat	7	6	5
— summaariset (velkomus)asiat	2	2	2
Vesiylioikeus	5	5	5
Vesioikeudet			
— katselmustoimituksessa olleet asiat	74	62	60
— muut asiat	7	7	6
Maaoikeudet	6	7	6
Vakuutusoikeus	10	10	9
Työtuomioistuin	5	5	5
Markkinatuomioistuin	6	6	6
Taloudellisuus (mk/ratkaistut asiat)			
Hovioikeudet	10 812	11 615	12 400
Lääninoikeudet	4 908	4 986	5 300
Käräjäoikeudet (mk/painotettu suorite)	2 992	2 933	3 200
Vesiylioikeus	77 079	69 250	72 000
Vesioikeudet	29 628	28 439	29 700
Maaoikeudet	13 034	13 529	14 200
Vakuutusoikeus	1 668	1 800	1 900
Työtuomioistuin	53 571	35 455	40 000
Markkinatuomioistuin	39 546	40 000	42 000

Tuomioistuinten suoritteista lain (701/1993) mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän noin 167 milj. mk momentille 12.25.01.

1999 määräraha	963 500 000
1998 määräraha	926 854 000
1998 lisämääräraha	23 000 000
1997 tilinpäätös	890 464 000

29. (25.45.22, osa) Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen sekä valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen.

1999 määräraha	20 000 000
1998 määräraha	18 800 000
1997 tilinpäätös	19 271 500

30. Oikeusapu

Selvitysosa: Yleisestä oikeusavusta annettu laki (104/1998) tuli voimaan 1.6.1998, jolloin 160 kunnallisen oikeusaputoimiston tilalle perustettiin 68 valtion ylläpitämää oikeusaputoimistoa. Oikeusapu-uudistuksen tavoitteena on laadukkaiden oikeusapupalvelujen tarjoaminen tasapuolisesti koko maassa. Erityistä huomiota kiinnitetään oikeussuojan saamisen tosiasiallisiin edellytyksiin. Tässä tarkoituksessa selvitetään tarvetta ja mahdollisuuksia oikeusapujärjestelmän kehittämiseen kokonaisuutena. Samoin selvitetään velkaneuvonnan järjestämisen vaihtoehtoja.

21. Oikeusaputoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 128 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kunnan tai järjestön ylläpitämän velkaneuvonnan järjestämiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	153 500 000
Bruttotulot	25 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	25 000 000
— Asiakaslaskutus	15 000 000
— Oikeusapumaksutulot	10 000 000
Muut tulot	500 000
Nettomenot	128 000 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 3 200 000 mk 25 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02. Oikeusaputoiminnan valtiollistamiseen liittyen valtion maksettaviksi tulevia oikeusaputoimistojen toimintamenoja vastaavasti kuntien yleisistä valtionosuuksista momentilta 26.97.31 vähennetään 30 950 000 mk.

Vuonna 1997 yleisiin oikeusaputoimistoihin saapui hoidettavaksi noin 70 000 oikeusapuasiaa, mikä vastaa lamaa edeltäneen ajan asiamääriä. Varsinaisten oikeusapuasioiden määrän arvioidaan pysyvän nykyisellä tasollaan. Sen sijaan uudistuksen voimaan tullessa oikeusaputoimistojen uudeksi tehtäväksi on tullut maksuttomien oikeudenkäyntien taloudellisten myöntämisedellytysten selvittäminen, mikä tehtävä aikaisemmin on kuulunut kuntien sosiaaliviranomaisille. Vuonna 1997 maksuttomia oikeudenkäyntejä myönnettiin tuomioistuimissa yhteensä noin 27 000 kpl.

1999 määräraha	128 000 000
1998 määräraha	93 500 000
1998 lisämääräraha	1 900 000

50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 183 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/1973, muut. 105/1998), yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993, muut. 63/1997), yleisestä oikeusavusta annetun lain (104/1998) sekä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997, muut. 107/1998) soveltamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuton oikeudenkäynti	146 000 000
Asianomistajan avustaminen	1 000 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	21 000 000
Syyttömästi syytetyn oikeudenkäyntikulujen korvaus	15 500 000
Yhteensä	183 500 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 15 500 000 mk valtion maksettavina oikeudenkäyntikulujen korvauksena vastaajalle, jos syyttäjän syyte tai muu vaatimus hylätään.

1999 määräraha	183 500 000
1998 määräraha	146 000 000
1997 tilinpäätös	166 736 022

40. Syyttäjä- ja ulosottolaitos

Selvitysosa: Paikallistason syyttäjä- ja ulosottotoimi yhtenäistettiin ja siirrettiin oikeusministeriön hallinnonalalle vuonna 1996 toteutetussa kihlakuntauudistuksessa ja vuonna 1997 aloitti toimintansa valtakunnansyyttäjänvirasto. Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua jatketaan toteuttamalla samalla tarpeellisia osittaisuudistuksia.

21. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 561 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, kihlakuntien syyttäjän- ja ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnansyyttäjän- ja maakunnanvoudinviraston toimintamenojen, kihlakunnanvirastojen syyttäjä- ja ulosotto-osastojen palkkaus-, matka-, ammattikirjallisuus- ja koulutusmenojen sekä ulosoton posti-, pankkipalvelu- ja lomakemenojen maksamiseen. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen keskitettyjen atk-järjestelmien käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuvat menot maksetaan samoin momentin määrärahasta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 140 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 ja tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 1 300 000 mk 10 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Valtakunnansyyttäjänvirasto aloitti toimintansa joulukuussa 1997, jolloin ylimmän syyttäjän tehtävät siirrettiin valtioneuvoston oikeuskanslerilta valtakunnansyyttäjälle ja jolloin myös lääninsyyttäjäjärjestelmä lakkautettiin. Uuden keskushallintoviranomaisen keskeisenä tavoitteena vuonna 1999 on paikallisen syyttäjätoimen kehittäminen siten, että rikosprosessikulttuuri vakiintuu käytännössä sellaiseksi kuin lainsäädännössä on tarkoitettu. Painopisteinä ovat myös talousrikosten torjunta sekä syyttäjän ja poliisin yhteistoiminnan kehittäminen esitutkinnan aikana.

Paikallissyyttäjälle saapui vuonna 1997 koko maassa noin 68 000 asiaa ja asioita ratkaistiin yhteensä noin 67 000. Vuosina 1998 ja

1999 asiamäärien arvioidaan rikosprosessiuudistuksen johdosta hieman kasvavan. Syyttäjätoimen tehokkuutta lisätään mm. uusilla yhteistoimintamääräyksillä ja toimintaa kehitetään uuden rikosprosessilainsäädännön ja hovioikeusmenettelyn vaatimukset huomioon ottaen. Toiminnan laatutavoitteena on uuden rikosprosessin onnistunut läpivienti ja syyteharkinnan suorittaminen kaikissa rikosasioissa niin, ettei se syyttäjästä riippuvasta syystä kestä yli kuutta kuukautta.

Talousarvion valmistelun yhteydessä syyttäjälaitokselle alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Tunnuslukutaulukko

	1997 toteutuma	1998 tavoite	1999 tavoite
Keskimääräinen kokonaiskäsittelyaika (vireilletulosta syyttäjällä päättymiseen käräjäoikeudessa)	4,5 kk	4 kk	4 kk
Keskimääräinen syyteharkinta-aika	2 kk	2 kk	2 kk
Taloudellisuus (toimintamenot/käsitellyt asiat)	1 671 mk	1 660 mk	1 675 mk

Ulosottoon saapui perittäväksi vuonna 1997 noin 2,4 milj. asiaa ja 21,4 mrd. markkaa. Asiamäärien arvioidaan pysyvän samalla tasolla vuosina 1998 ja 1999. Ulosoton tehostamiseksi ja toimintaedellytysten parantamiseksi ulosottopiirien yhteistoimintaa ja koulutusta lisätään. Ulosoton keskushallintoa vahvistetaan ja lääninhallitusten oikeushallintoyksiköiden tehtäviä selkeytetään.

Oikeusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä ulosottolaitokselle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	1997 toteutuma	1998 tavoite	1999 tavoite
Täytäntöönpanon onnistuminen			
— osuus käsitellyistä asioista	41 %	42 %	42 %
— osuus käsitellyistä markkamääristä	21 %	22 %	22 %
Keskimääräinen käsittelyaika	7,5 kk	6,9 kk	6,5 kk
Taloudellisuus(toimintamenot/käsitellyt asiat)			
— Ulosottovirastot	142 mk	151 mk	160 mk
— Ulosotto-osastot	127 mk	131 mk	140 mk

Ulosottomaksuina arvioidaan momentille 12.25.47 kertyvän 245 milj. mk. Tuloilla voidaan kattaa noin 65 % ulosottolaitoksen menoista.

1999 määräraha	561 500 000
1998 määräraha	541 800 000
1998 lisämääräraha	10 900 000
1997 tilinpäätös	513 600 000

(45.) Eräät oikeudenhoitomenot ja avustukset

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentin 22 määräraha on otettu huomioon momenttien 25.01.29 ja 25.10.29 laskelmissa sekä momentti 51 siirretty momentiksi 25.01.51.

50. Vankeinhoitolaitos

Selvitysosa: Vankien määrä on vähentynyt mm. yhdyskuntapalvelun käyttöönoton vuoksi. Keskivankiluvun voidaan arvioida olevan vuonna 1999 noin 3 000.

Oikeusministeriössä valmistellun laitoskannan kehittämissuunnitelman mukaisesti käynnistetään pitkäjänteinen perusparannusohjelma heikkokuntoisten ja hygieenisesti ala-arvoisten tilojen kunnostamiseksi.

Vuonna 1997 keskimäärin 32,4 % vankeusvangeista oli avolaitoksissa. Päättyvien työsiirtolakohteiden tilalle hankitaan uusia työkohteita.

Oikeusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti vankeinhoitolaitokselle vuodeksi 1999 seuraavat toiminta- ja taloudellisuustavoitteet:

Työsiirtoloiden ja avovankiloiden paikkaluku pyritään säilyttämään vähintään nykyisenä pitäen tavoitteena, että vankeusvangeista keskimäärin kolmasosa suorittaisi rangaistustaan avolaitoksessa.

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpidossa laitoksissa on erityisenä tavoitteena estää mahdollisimman tehokkaasti huumausaineiden salakuljettamista, kauppaa ja käyttöä. Toiminnan sisältöä koskevia tärkeimpiä kehittämiskohteita ovat vuonna 1999 vankien toimintakyvyn systemaattisen arviointimenettelyn käyttöönotto, tuotannollisen ja valmentavan työtoiminnan eriyttäminen sekä rikoksetonta ja päihteetöntä elämäntapaa edistävien toimintaohjelmien entistä laajempi käyttöönotto. Lisäksi kehitetään toiminnan vaikuttavuuden seurantamenettelyä.

Vankeinhoitolaitoksen toimintamenot yhtä vankia kohti vuodessa ovat keskimäärin 229 400 mk (vuonna 1998 222 000 mk ja vuonna 1997 222 100 mk).

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 688 200 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää vankeinhoitolaitoksen työtoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 13 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen sekä EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitukseen.

Huittisten varavankilan johtajan virka (A 26) lakkautetaan 1.1.1999 lukien.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina on otettu huomioon laitosmyymälöiden myyntitulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	705 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	15 900 000
Muut toimintamenot	689 100 000
Bruttotulot	
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	16 800 000
Nettomenot	688 200 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk tukityöllistettyjen tehtävien vakinaistamiseksi 24 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	688 200 000
1998 määräraha	666 000 000
1998 lisämääräraha	12 650 000
1997 tilinpäätös	666 800 000

50. Kriminaalihuollon korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 64 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain nojalla korvausten ja avustusten maksamiseen

Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja eräille muille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta	60 300 000
Avustus kriminaalihuoltoon (enintään)	3 200 000
Avustus kriminaalihuollon perustamishankkeisiin (enintään)	800 000
Yhteensä	64 300 000

Selvitysosa: Yhdyskuntapalvelutuomioita arvellaan tulevan toimeenpantaviksi vuoden aikana 3 500 (vuonna 1998 3 500). Vuoden aikana arvioidaan pantavan toimeen 275 000 (260 000) yhdyskuntapalvelutuntia. Yhden tunnin hinnan arvioidaan olevan 135 mk (127 mk). Arvioitu korvauksen suuruus vuodelta 1999 on 37 200 000 mk.

Ehdonalaisesti vapautuneita arvioidaan olevan kerrallaan valvonnassa keskimäärin 1 233 (1 260). Valvontapäiviä on 450 000 (460 000) ja yhden päivän hinta on 23 mk (22 mk). Arvioitu korvauksen suuruus vuodelta 1999 on 10 300 000 mk.

Ehdollisesti rangaistuja nuoria arvioidaan olevan kerrallaan valvonnassa keskimäärin 2 000 (1 950). Valvontapäiviä on 653 000 (730 000) ja yhden päivän hinta on 16 (17) mk. Arvioitu korvauksen suuruus vuodelta 1999 on 10 300 000 mk.

Vuonna 1999 uusia nuorisorangaistustuomioita arvioidaan olevan 150 (150). Arvioitu korvauksen suuruus vuodelta 1999 on 2 500 000 mk.

Kriminaalihuoltoon myönnettävästä avustuksesta on tarkoitus käyttää enintään 205 000 mk Kriminaalihuoltoyhdistyksen lainojen lyhennyksiin ja muihin luotosta aiheutuviin menoihin. Henkilöstön määrän yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävissä arvioidaan olevan 259 (257) henkilötyövuotta.

1999 määräraha	64 300 000
1998 määräraha	61 300 000
1998 lisämääräraha	1 200 000
1997 tilinpäätös	59 500 000

74. (25.50.74 ja 75) Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 67 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös maarakennushankkeisiin, rakennustuotannon tehostamiseen tarvittaviin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä hankemäärärahalla palkatun henkilökunnan koulutukseen. Määrärahaa saa käyttää myös vankien työllistämiseen puolustusministeriön, opetusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja liikenneministeriön hallinnonalojen työkohteissa. Määrärahasta saadaan lisäksi käyttää enintään 2 000 000 mk kunnan omistuksessa olevissa kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa kohteissa työsiirtolatyönä tehtävistä kunnostustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Kunnan kanssa on tällöin sovittava kohteen kunnostamista ja käyttöä koskevista ehdoista.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1 000 mk	mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Talonrakennusten suunnittelu					3 000 000
2.	Pienehköt hankkeet					15 000 000
3.	Helsingin keskusvankilan perusparannus	11 260	55 000	4 885	17 100 000	8 500 000
4.	Vaasan lääninvankilan peruskorjaus ja lisärakentaminen	3 452	35 000	10 139	15 500 000	5 000 000
5.	Sukevan keskusvankilan peruskorjaus	1 622	21 000	12 947	9 000 000	4 000 000
6.	Työsiirtolat					32 400 000
Yhteensä						67 900 000

Selvitysosa: 5. Sukevan keskusvankilan kustannusarvioon on sisällytetty myös vankila-alueen kehäsuojauksen rakentaminen.

6. Määrärahalla työllistetään 190 vankia Suomenlinnan, Parolan, Haminan ja Helsingin työsiirtoloissa.

1999 määräraha	67 900 000
1998 määräraha	86 500 000
1997 tilinpäätös	99 000 000

(60.) Eräät virastot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 25.01.22 sekä momentti 22 on otettu huomioon momentin 25.01.29 laskelmissa.

70. Vaalimenot

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

21. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 138 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin vaalista (1076/1991), kansanedustajain vaaleista (391/1969), kunnallisvaaleista (361/1972), Euroopan parlamentin edustajien vaaleista (272/1995) ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä (571/1987) ja saamelaiskäräjistä (974/1995) annettujen lakien mukaisesti vaaleista ja vaalien tulosten kokoamisesta sekä tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1999 toimitettavat eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen vaalilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Vuoden 1999 vaaleissa sovelletaan uuden vaalilain säännöksiä.

1999 määräraha	138 400 000
1998 määräraha	4 000 000
1997 tilinpäätös	2 990 744

Pääluokka 26
SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 16 340 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan keskeiset toimintalinjat ovat:

Yhteispalvelua laajennetaan tukeutuen erityisesti kuntiin ja kihlakuntiin.

Hallinnon asiakkaille luodaan varmennettu sähköinen identiteetti. Soveltuvat palvelut viedään mahdollisimman pitkälle sähköisiin tietoverkkoihin.

Hallinnon rakenteita ryhdytään keventämään ja yksinkertaistamaan erityisesti palvelujen tuotannossa tietotekniikan lisääntyvään hyväksikäyttöön tukeutuen.

Kuntien tehtävien ja voimavarojen tasapainoon kiinnitetään erityistä huomiota. Valtion ja kuntien yhteistyötä kehitetään tavoitteena kuntatalouden säilyttäminen vakaalla pohjalla.

Toimintakykyisten ja taloudellisesti toimivien kuntien ja kuntaverkostojen luomista edistetään. Kannusteita kuntien yhdistymiseen ylläpidetään ja menettelyjä kuntien vapaaehtoiseksi yhdistymiseksi tuetaan.

Kunnan omavastuisuutta ja sisäisen demokratian toimivuutta edistetään. Asukkaiden suorien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien merkitystä korostetaan sekä lisätään kunnan käytännön toiminnassa.

Samanaikaisesti rakennerahasto-ohjelmien nykyisen ohjelmakauden loppuunsaattamisen kanssa valmistaudutaan EU:n rakennerahastojen uuteen ohjelmakauteen. Uudistamisessa keskitytään erityisesti hallinnoinnin ja päätöksenteon tehostamiseen. Uusien ohjelmien toteutus alkaa vuonna 2000.

Kansallisen aluepolitiikan uudistamista jatketaan edistämällä kaupunki- ja maaseutupolitiikkaa sekä kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta. Osaamiskeskusohjelma uudistetaan.

Pohjoisen Euroopan politiikan esiintuomista EU:n aluepolitiikassa jatketaan. Itämeri-yhteistyö, Barentsin alueen ja muu euroarktinen yhteistyö ovat keskeisiä lähivuosien painoalueita. Varmistetaan EU:n tukitoimenpiteiden ulottuminen myös Suomen lähialueille.

Rikostorjunta painottuu vakavien yksilöön kohdistuvien rikosten ja huumausainerikollisuuden torjuntaan. Poliisi toteuttaa osaltaan talous- ja huumerikollisuuden torjuntaohjelmia ja toimii aktiivisesti huumausainerikollisuuden ja muun organisoidun rikollisuuden torjunnan edellyttämien lainsäädännöllisten muutosten toteuttamiseksi.

Sisärajatarkastusten poistuessa poliisille luodaan valmiudet Schengenin sopimusten edellyttämien tehtävien hoitamiseen.

Poliisin tietohallintoa ja tietojärjestelmiä kootaan yhteen ja kehitetään siten, että poliisi pystyy käyttämään taloudellisesti hyväkseen tietotekniikan antamat mahdollisuudet sekä kansallisesti että kansainvälisesti koko hallinnon tehtävien hoidossa.

Hallinnollisesti hajallaan olevaa onnettomuuksien ennalta ehkäisyä tehostetaan lisäämällä viranomaisten yhteistoimintaa hallinnon kaikilla tasoilla. Suoraan kansalaisiin ja yhteisöihin suuntautuvalla valistuksella ja neuvonnalla parannetaan omatoimista onnettomuuksien ehkäisyä ja vaaratilanteisiin varautumista.

Pelastustoimintaan tarvittava valmius mitoitetaan systemaattisen riskianalyysin pohjalta. Siinä otetaan huomioon sekä normaali- että poikkeusolojen riskit. Väestönsuojelun järjestelyjä tarkistetaan valtioneuvoston puolustus- ja turvallisuuspoliittisen selonteon linjausten mukaisesti.

Palopäällystön koulutusta kehitetään ammattikorkeakoulutasoiseksi.

Ulkomaalaisviraston toimintakykyä tehostetaan ja päätöksentekomenettelyjä rationalisoidaan. Samalla parannetaan päätöksenteon laatua. Ulkomaalaisrekisterilain mahdollistama viranomaisten välinen tietojen vaihto toteutetaan ja luodaan toimivat verkkoyhteydet.

Ulkomaalaisviraston toimintakyvyn turvaamiseksi asiamäärien kasvaessa ja määrärahakehyksen pysyessä ennallaan tai alentuessa päätöksistä perittävät maksut tarkistetaan siten, että ne lähentyvät omakustannushintoja.

Ulkomaalaisviraston yhteistyötä muiden ulkomaalaisasioita hoitavien tahojen kanssa, joita ovat erityisesti poliisi, rajavartiolaitos, ulkoasiainministeriö ja työministeriö, kehitetään ja lisätään. Sisäasiainministeriön ja ulkoasiainministeriön väliselle yhteistyölle etsitään uusia muotoja, joiden päämääränä on maahantuloon liittyvien asioiden nopea käsittely.

Rajavartiolaitoksen lisääntyvien tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi uudistetaan lainsäädäntöä, kehitetään toimintamenetelmiä sekä lisätään yhteistoimintaa PTR (poliisi, tulli ja rajavartiolaitos) ja METO (rajavartiolaitos, merenkulkulaitos ja puolustusvoimat) viranomaisten kesken. Laajentamalla koko Itämeren alueen kattavaa kansainvälistä rajavalvontayhteistyötä pyritään lisäämään alueen sisäistä turvallisuutta ja säästämään kansallisia voimavaroja.

Rajavartiolaitoksen keskeisimmät toiminnot ovat tehokas rajavalvonta Euroopan unionin ulkorajoilla ja kaikkien henkilöiden rajatarkastukset ulkorajan rajanylityspaikoilla. Voimavarojen käytön painopiste on itärajalla erityisesti Kaakkois-Suomessa ja merialueella Suomenlahdella. Schengenin sisärajoilla luovutaan asteittain nykymuotoisista rajatarkastuksista.

Rajavartiolaitos ylläpitää jatkuvaa johtamis- ja suoritusvalmiutta meripelastuksessa. Myös muuhun monipuoliseen pelastustoimintaan sekä muiden turvallisuustehtävien suorittamiseen varaudutaan. Näillä toimenpiteillä, yhteistoiminnassa sidosviranomaisten kanssa, turvataan palvelujen saatavuus myös syrjäisillä raja- ja merialueilla.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Sisäasiainministeriö	104 115	107 175	110 656	+ 3 481	+ 3
02.	Ulkomaalaisvirasto	27 105	27 282	26 578	- 704	- 3
05.	Lääninhallitukset	321 605	271 548	281 690	+ 10 142	+ 4
06.	Rekisterihallinto	108 295	110 940	135 760	+ 24 820	+ 22
07.	Kihlakunnat	197 836	208 511	223 150	+ 14 639	+ 7
75.	Poliisitoimi	2 447 200	2 644 989	2 754 327	+ 109 338	+ 4
80.	Pelastushallinto	126 171	107 334	127 760	+ 20 426	+ 19
90.	Rajavartiolaitos	939 136	917 199	958 000	+ 40 801	+ 4
97.	Avustukset kunnille	1 341 695	1 299 840	1 256 900	- 42 940	- 3
98.	Alueiden kehittäminen	602 670	707 600	324 547	- 383 053	- 54
	Yhteensä	**6 215 828**	**6 402 418**	**6 199 368**	**- 203 050**	**- 3**

01. Sisäasiainministeriö

21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 110 656 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	111 156 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	300 000
Muut toimintamenot	110 856 000
Bruttotulot	500 000
Maksullisen toiminnan tulot	300 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	200 000
— muut suoritteet	100 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	110 656 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 250 000 mk neljän viran siirtona momentilta 26.05.21 ja 200 000 mk yhden viran siirtona momentilta 26.06.21 sekä vähennyksenä 974 000 mk kolmen viran siirtona momentille 26.75.21.

1999 määräraha	110 656 000
1998 määräraha	107 175 000
1998 lisämääräraha	1 778 000
1997 tilinpäätös	103 414 747

02. Ulkomaalaisvirasto

Selvitysosa: Ulkomaalaisvirasto on sisäasiainministeriön alainen lupa- ja palveluvirasto. Sen toimialaan kuuluu merkittävin osa oleskelu- ja työluparatkaisuista, turvapaikkahakemusten ratkaiseminen, kiintiöpakolaisten valinta, muukalaispassien ja pakolaisen matkustusasiakirjojen myöntäminen, maasta karkottamisasiat ja osa käännyttämisasioista sekä Suomen kansalaisuutta koskevat asiat. Lisäksi viraston tehtävänä on pitää myös muiden ulkomaalaisasioita käsittelevien viranomaisten käytettävissä olevaa ulkomaalaisrekisteriä sekä tuottaa eräitä tietopalveluja.

Sisäasiainministeriö on asettanut ulkomaalaisvirastolle seuraavat tulostavoitteet:

— Päätöksenteko on oikeusvarmaa.

— Päätöksentekoa nopeutetaan muodostuneiden ruuhkien purkamiseksi. Vuoden aikana tehtyjen päätösten lukumäärä ylittää kaikissa asiaryhmissä samana aikana tehtyjen uusien hakemusten tai esitysten määrän edellyttäen, että palvelujen tarve tai kysyntä ei olennaisesti ylitä jäljempänä olevan arvion mukaisia ennusteita.

Keskeiset tunnusluvut vuosina 1996-1999

	1996	1997	1998 (ennuste)	1999 (ennuste)
Palvelujen tarve:				
Suomessa pysyvästi asuvat ulkomaalaiset	73 598	80 616	87 000	94 000
Määrän muutos	5 032	7 018	7 000	7 000
Oleskelulupahakemukset	5 665	6 247	6 000	6 000
Perheenyhdistämiset	271	329	400	500
Työlupahakemukset	961	1 009	1 100	1 100
Lausunnot edustustoille	6 428	7 664	7 600	7 000
Turvapaikkahakemukset	600	783	800	800
Kiintiöpakolaiset	500	520	600	700
Käännyttäminen ja karkottaminen	356	339	400	400
Matkustusasiakirjat	2 445	3 202	3 200	3 400
Kansalaisuushakemukset	2 431	3 353	3 000	3 000
Muut asiat	2 755	2 398	2 400	2 400
Yhteensä vireille	22 412	25 844	25 500	25 300
Päätöksenteko:				
Oleskelulupahakemukset	5 198	5 346	6 200	6 200
Perheenyhdistämiset	229	278	500	600
Työlupahakemukset	925	912	1 100	1 100
Lausunnot edustustoille	5 927	7 592	8 000	7 500
Turvapaikkahakemukset	651	620	900	900
Kiintiöpakolaiset	500	520	600	700
Käännyttäminen ja karkottamien	392	307	400	400
Matkustusasiakirjat	2 801	2 554	3 400	3 600
Kansalaisuushakemukset	724	1 153	4 300	4 800
Muut asiat	2 799	2 846	2 400	2 400
Yhteensä ratkaistu	20 146	22 128	27 800	28 200

21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 578 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	36 578 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	13 230 000
Muut toimintamenot	23 348 000
Bruttotulot	10 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset tulot	9 800 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	26 578 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhden viran siirtona 208 000 mk momentilta 26.05.21. Lisäksi momentin tulokertymässä on otettu huomioon kansalaisuushakemuksia koskevien maksujen ja niiden perimiskäytännön muutos.

1999 määräraha	26 578 000
1998 määräraha	27 282 000
1998 lisämääräraha	655 000
1997 tilinpäätös	27 105 000

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Lääninhallitus on monitoimialainen alueellinen valtion viranomainen. Lääninhallitus toimii läänissä yleisenä hallintoviranomaisena. Sen lisäksi lääninhallitus hoitaa erikseen säädettyjä oikeushallintoon, pelastushallintoon, poliisihallintoon, opetus- ja kulttuurihallintoon sekä liikunta- ja nuorisotoimeen, maa- ja metsätaloushallintoon, liikennehallintoon, kuluttaja-, kilpailu- ja elintarvikehallintoon sekä sosiaali- ja terveyshallintoon liittyviä tehtäviä.

Vuonna 1997 toteutuneeseen lääniuudistukseen liittyy vuoteen 2001 ulottuva säästötavoite. Tavoitteesta on alkuvaiheessa kohdennettu huomattava osa vuodelle 1998. Vuonna 1999 on välttämätöntä vakiinnuttaa lääninhallitusten toiminta ja toteutuneen lääniuudistuksen jatkuvuus.

Lääninhallitusten voimavarat jakaantuvat seuraavasti:

	%
Sosiaali- ja terveystoimi ml. eläinlääkintä ja elintarvikevalvonta	21
Sivistystoimi	19
Kilpailu- ja kuluttaja-asiat	5
Liikennehallinto	7
Pelastushallinto	4
Poliisitoimi	9
Oikeushallinto	4
Palvelut alaiselle hallinnolle ja muille viranomaisille	13
Muu asiakaspalvelu	6
Muu hallinto	12

Läänin poliisijohdon menot sisältyvät poliisitoimen lukuun.

Lääninhallituksia ohjaavat ministeriöt ja keskushallinnon virastot ovat asettaneet lääninhallituksille seuraavat yhteiset tulostavoitteet vuodelle 1999:

Eri toimialoille yhteiset tavoitteet

Kansalaisten tarvitsemien palvelujen yleistä saavutettavuutta läänin eri osissa selvitetään ja vaikutetaan siihen, että epäkohtien korjaamiseksi saataisiin aikaan mahdollisimman laajapohjaisia toimenpideohjelmia.

Huumausaineiden saatavuutta ja käyttöä ehkäistään sosiaali- ja terveysviranomaisten, opetusviranomaisten ja poliisin toimin yhteistyössä syyttäjä- ja oikeusviranomaisten kanssa. Koko väestöön kohdistuvien toimenpiteiden lisäksi tuotetaan toimenpiteitä riskiryhmille.

Kilpailu- ja kuluttaja-asiat

Kilpailunrajoituksia selvitetään painopistealueina energia- ja viestintämarkkinat, julkisen vallan toiminta markkinoilla sekä kohtuuttoman hinnoittelun menettelytavat.

Kuntien tuoteturvallisuusvalvonnan taso arvioidaan yhtenäisin kriteerein. Markkinoiden valvontaa tehostetaan sekä tuotetaan ja jaetaan informaatiota tuoteturvallisuudesta.

Yhdessä Kuluttajaviraston kanssa tehdään valtakunnallisia ja alueellisia hintavertailuja. Hyödykkeiden hintatietoja annetaan myös euromääräisinä ja vertailuihin liitetään laatunäkökulma. Vertailujen tulokset saatetaan mahdollisimman hyvin läänin asukkaiden tietoon.

Liikennehallinto

Lääninhallitusten toimintaa kehitetään siten, että ne voivat toimia alueellisena liikennejärjestelmätason asiantuntijana yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Lääninhallitukset turvaavat joukkoliikennepalvelujen alueellisen laajuuden ja kattavuuden. Erityistä huomiota kiinnitetään liityntäyhteyksien toimivuuteen. Lääninhallitukset tehostavat

joukkoliikenteen kehittämiseksi, täysimääräiseksi hyödyntämiseksi ja erilliskuljetusten vähentämiseksi yhteistyötä kuntien kanssa ja edistävät henkilöliikenteen logistista osaamista liikenteenhoidon tehostamiseksi.

Sivistystoimi

Oppilaitosverkon ja ylläpitojärjestelmän kehittymistä, koulutuksen alueellista saavutettavuutta, tuloksellisuutta ja oppilaan oikeusturvan toteutumista seurataan ja arvioidaan. Erityistä huomiota kiinnitetään ammattitaitoisen työvoiman tuottamiseen siten, että koulutus suuntautuu työllistämisen kannalta vetovoimaisille aloille.

Ammatillisen koulutustarpeen alueellista ennakointia kehitetään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa huomioon ottaen työelämän tarpeet sekä ikääntyvän väestön ja nuorten ikäluokkien koulutuskysyntä. Ammatillisen lisäkoulutuksen hankinnalla edistetään ammattitutkintojärjestelmän laajentamista, elinikäistä oppimista sekä koulutuksen ja työelämän yhteistyötä.

Kuntien kirjasto- ja tietopalvelujen saatavuutta, laatua ja taloudellisuutta seurataan ja arvioidaan.

Liikunta- ja nuorisotoimen sekä taiteen valtakunnalliset tavoitteet toteutetaan ja toimenpiteitä yhteensovitetaan ja arvioidaan yhteistyössä alueellisten asiantuntijaverkostojen kanssa lääninhallitusten toimialueilla.

Lääninhallituksen ja alueellisten taidetoimikuntien yhteistyötä kehitetään siten, että tavoitteena on taidetoimikuntien henkilöstön taidetta koskevan asiantuntemuksen käyttö koko alueellista sivistyselämää koskevassa suunnittelussa, päätöksenteossa ja arviointitoiminnassa.

Lääninhallitus osallistuu opetusministeriön hallinnonalan rakennerahasto-ohjelmien alueelliseen toimeenpanoon ja uusien alueohjelmien valmisteluun.

Sosiaali- ja terveystoimi

Lääninhallitukset tehostavat alueellista ja paikallista terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä parantamalla eri toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista sekä tukemalla kuntia hyvinvointipoliittisten ohjelmien laatimisessa ja toteuttamisessa. Keskeisiä kehittämisalueita ovat lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, työikäisten ja ikääntyvien työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen sekä väestöryhmien välisten terveyserojen ja sosiaalisen eriarvoisuuden vähentäminen.

Alkoholijuomien vähittäismyynnin ja anniskelun valvontaa ja lupahallintoa kehitetään osana yleistä sosiaali- ja terveyspolitiikkaa sekä toteutetaan kansallisia alkoholi- ja huumeohjelmia läänin alueella.

Seurannan ja arvioinnin avulla varmistetaan toimeentuloturva sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuus, laatu ja alueellisesti tasapainoinen kehitys. Valvontaa tehostamalla turvataan palvelujen lainmukaisuus.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyyttä ja asianmukaisuutta seurataan ja edistetään ottaen erityisesti huomioon vammaispalvelut, päivähoitopalvelut, mielenterveyspalvelut, vanhustenhuollon palvelut sekä yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Palvelujärjestelmän toimivuutta ja avopalveluja edistetään palvelujen tehokasta yhteensovitusta ja palvelurakenteita kehittämällä.

Ympäristöterveydenhuollossa jatketaan edelleen yhteistyötä alueellisten ympäristökeskusten kanssa erityisesti asumisterveyteen ja ympäristölupamenettelyyn liittyvissä asioissa. Erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että kunnat suorittavat vastuullaan olevaa valvontaa riittävästi ja tasapuolisesti.

Eläinlääkintä

Helposti leviävien ja vaarallisten eläintautien ennaltaehkäisyä ja seurantaa tehostetaan. Tehostetaan eläinsuojelulain mukaisten eläinsuojelutarkastusten seurantaa sekä nopeiden toimenpiteiden täytäntöönpanoa säädösten rikkomuksia havaittaessa. Huolehditaan, että eläinten omistajat tuntevat tavoitteet antibioottien käytön vähentämisestä.

Elintarvikevalvonta

Lääninhallitukset jatkavat kuntien elintarvikevalvonnan tuloksellisuuden seurantaa ja antavat palautteen vuoden 1998 aikana tehdyn valvonnan ja voimavarakartoituksen tulosten perusteella. Käynnistetään kuntien valvontaan kuuluvien elintarvikelaitosten omavalvonnan toimivuuden ja tason arviointi.

Elintarvikkeista aiheutuvien vaarojen tunnistamiseen pohjautuva valvonta aloitetaan.

Pelastustoimi

Poikkeusolojen ja suuronnettomuuksien johtamisvalmiudet turvataan ja vakiinnutetaan lääneissä.

Lääninhallitukset valvovat palokuntien toimintavalmiutta siten, että valmius vastaa säännöksiä ja määräyksiä ja on hyväksyttävää ottaen huomioon onnettomuusriskit.

Lääninhallitukset tehostavat erityiskohteiden palotarkastusten valvontaa vuosittaisten tarkastusten saattamiseksi laissa vaaditulle tasolle.

Poliisitoimi

Poliisitoiminnan painopistealueena olevan lähipoliisitoiminnan tukemiseksi ja kehittämiseksi lääninhallitukset huolehtivat siitä, että poliisin ja erityisesti sosiaali- ja terveysviranomaisten, kouluviranomaisten sekä muiden viranomaisten ja sidosryhmien yhteistyö painottuu rikosten ja häiriöiden taustalla olevien syiden selvittämiseen ja tapahtumien ennalta ehkäisemiseen.

Oikeushallinto

Lääninhallitukset vastaavat kihlakunnan ulosottovirastojen ja kihlakunnanvirastojen ulosottoosastojen toiminnan ohjauksesta muun muassa huolehtimalla osaltaan ulosottopiirien tarkastamisesta ja kouluttamisesta ja tulosohjauksesta. Vuonna 1999 painopistealueita ovat ulosottopiirien tarkastuksen tehostaminen ja koulutuksen kehittäminen.

Hallinto

Lääninhallitukset edistävät paikallishallinnon monitoimialaisten palveluyksiköiden palveluvalikoiman laajentamista osana yhteispalvelujärjestelmän edelleen kehittämistä. Kansalaisille tarkoitetut lääninhallitusten sähköiset asiointipalvelut kartoitetaan ja niiden toteuttaminen aloitetaan.

Ohjaavien viranomaisten ja lääninhallitusten yhteistyönä laaditaan pitkäjänteiset voimavarasuunnitelmat, jotka turvaavat lääninuudistuksen hallitun läpiviennin ja mahdollistavat tehtäväsiirrot keskushallinnosta. Suunnitelmien edellyttämät toimenpiteet aloitetaan.

Lääninhallitusten vertailukelpoiset toimintamenot supistuvat edelliseen vuoteen nähden 5 % ja työn tuottavuus kasvaa 2 %.

21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 281 690 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa:

	mk
Bruttomenot	287 790 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	5 150 000
Muut toimintamenot	282 640 000
Bruttotulot	6 100 000
Maksullisen toiminnan tulot	5 300 000
— rekisterihallinnon tulot	150 000
— muut suoritteet	5 150 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	281 690 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi lisäyksenä 1 300 000 mk 10 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02. Perintätoimistojen luvanvaraisuuden valvontamenoina on otettu huomioon henkilöstö- ja muiden menojen lisäyksenä 400 000 mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisä-

yksenä otettu huomioon 1 900 000 mk läänien johtokeskusten lisärakentamisesta ja peruspa-rannuksesta johtuvina kiinteistömenojen lisäyksinä Rovaniemellä ja Maarianhaminassa ja 1 000 000 mk Länsi-Suomen lääninhallituksen Turun virastotalon peruskorjauksesta johtuvina hankintamenoina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 140 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentille 25.40.21, 260 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentille 25.01.21, 1 250 000 mk neljän viran palkkausmenojen siirtona momentille 26.01.21, 208 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentille 26.02.21, 167 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentille 26.06.21, 906 000 mk kuuden viran palkkausmenojen siirtona momentille 26.75.21, 640 000 mk kolmen viran palkkausmenojen siirtona momentille 29.01.21, 156 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentille 29.10.21, 140 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentille 29.88.22, 1 134 000 mk viiden viran palkkausmenojen siirtona momentille 32.10.22, 478 000 mk kolmen viran palkkausmenojen siirtona momentille 34.01.21, 3 359 000 mk kuudentoista viran palkkausmenojen siirtona momentille 34.06.21 ja 205 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentille 35.40.21. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lääniuudistuksen vuodelle 1999 kohdistuvat vähennykset.

1999 määräraha	281 690 000
1998 määräraha	271 548 000
1998 lisämääräraha	5 815 000
1997 tilinpäätös	321 604 934

06. Rekisterihallinto

Selvitysosa: Rekisterihallinnon paikallisviranomaisina toimii 37 maistraattia, joiden toimialueena on yksi tai useampia kihlakuntia. Maistraateista 24 toimii kihlakunnan viraston osastona ja 13 erillisenä virastona. Ahvenanmaalla rekisterihallinnon paikallisviranomaisen tehtävät hoitaa lääninhallitus. Maistraatit hoitavat väestökirjanpidon, kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtäviä sekä eräitä yleishallintotehtäviä ja huolehtivat taloyhtiöiden osoitetietojen ajantasaisuudesta yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti. Väestökirjanpidon keskusviranomaisena toimii Väestörekisterikeskus.

Kunnallisten holhouslautakuntien tehtävät siirretään maistraateille 1.12.1999 lukien. Holhousviranomaisina toimivien maistraattien tehtäviin kuuluvat edunvalvojien toiminnan valvonta, lupien myöntäminen edunvalvojalle päämiehen puolesta tehtäviin oikeustoimiin ja holhousasioiden rekisterin ylläpito. Holhoustoimen toiminnallinen johto ja valvonta ovat oikeusministeriöllä. Holhousviranomaisina toimivien maistraattien yleinen hallinnollinen ohjaus kuuluu sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Maistraatti huolehtii toimialueellaan edunvalvontapalvelujen saatavuudesta. Kunta vastaa palveluiden tuottamisesta alueellaan, jolleivät maistraatti ja kunta toisin sovi. Jos maistraatti ja kunta ovat sopineet, että kunta ei tuota edunvalvontapalveluja tai että se tuottaa tarvittavista palveluista vain osan, maistraatti huolehtii siitä, että muu julkinen tai yksityinen yhteisö tuottaa palvelun. Uudistuksen yhteydessä perustetaan valtakunnallinen holhousasiainrekisteri. Uudistuksesta aiheutuvat toimintamenojen lisäykset on budjetoitu momenteille 26.06.21 ja 26.07.21. Edunvalvontapalvelujen tuottamisesta aiheutuvat siirtomenot on budjetoitu momentille 26.97.35.

Henkilön sähköisen tunnistamisen menetelmät otetaan käyttöön ja varmenneviranomaisen tehtävien vaatimat uudet palvelut liitetään osaksi väestötietojärjestelmän palveluita. Väestörekiste-

rikeskus rakentaa vuoden 1999 aikana henkilön sähköisen tunnistamisen edellyttämän varmennusjärjestelmän.

Sisäasiainministeriö on asettanut rekisterihallinnolle yleisesti ja Väestörekisterikeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

	1997 toteuma	1998 arvio	1999 tavoite
Yhteinen tulostavoite			
Osoitteista vastaa tosiasiallisen kotikunnan ja asuinpaikan osoitetta (%)	95	96	97
Väestörekisterikeskus			
Muuttoilmoituksista saadaan puhelimitse (%)	41	45	45
Väestötietojärjestelmästä luovutetaan julkiselle ja yksityiselle sektorille yksikköjä (milj. kpl)	125,6	130,0	135,0
Viranomaisten ilmoittamista henkilötietojen muutostapahtumista ilmoitetaan järjestelmään konekielisesti (%)	10	15	20

Maistraatteja ohjaavat ministeriöt ovat asettaneet maistraateille seuraavat tulostavoitteet:

— Maistraatit lisäävät tietopalvelujaan käytössään olevilla uusilla teknisillä menetelmillä siten, että luovutettujen tietoyksiköiden lukumäärä nousee 20 % vuoden 1998 tasosta.

— Maistraattien osoitetietojen keruuta uuden muuttoilmoitusmenettelyn avulla on merkittävästi tehostettu.

— Väestökirjanpitoon liittyvät, tietokoneella annettavat todistukset ja tavanomaiset julkisen notaarin todistukset annetaan asiakkaalle odottaessa tai ne lähetetään postitse päivän kuluessa. Rekisterihallinnon kaikkia palveluita on saatavilla myös maistraattien palveluyksiköissä. Jokaisessa kihlakunnassa on saatavilla rekisterihallinnon peruspalveluita.

— Asunto-osakeyhtiöitä koskevien kaupparekisteri-ilmoitusten käsittelyaika on keskimäärin alle 0,5 kuukautta.

— Väestötietojärjestelmää ja sen turvaratkaisuja kehitetään siten, että tietojen tuottajille ja käyttäjille, myös kansalaisille, voidaan tarjota monipuolisia, Internet-tekniikalla toteutettuja verkkopalveluita. Väestötietojärjestelmän kiinteistötietojen ylläpito on korvattu pääosin tietoliikenneyhteyksillä kiinteistötietojärjestelmään.

Väestötietojärjestelmän suoritteita ovat ylläpidon osalta henkilötietojen, rakennus- ja huoneistotietojen ja kiinteistötietojen rekisteröinnit. Väestötietojärjestelmän tietopalvelut jakautuvat julkisoikeudelliseen ja markkinaperusteiseen tietopalveluun. Kaupparekisterin suoritteita ovat asunto-osakeyhtiöiden perus- ja muutosilmoitukset sekä tietopalvelu. Lisäksi maistraatit antavat neuvontaa kaupparekisteriasioissa ja välittävät asiakkaiden kaupparekisteri-ilmoituksia Patentti- ja rekisterihallitukselle. Yhdistysrekisterin suoritteita ovat ilmoitusten ja rekisteröintipäätösten välitys sekä tietopalvelu. Yleishallintotehtäviä ovat julkisen notaarin palvelut, kaupanvahvistajan palvelut, avioliiton esteiden tutkinta, vihkiminen, perukirjojen osakasluettelon vahvistaminen, venerekisterin ylläpito- ja tietopalvelutehtävät sekä nimenmuutosasiat.

Rekisterihallinnon eräitä volyymitietoja (suoritteiden lukumäärä) voidaan kuvata seuraavilla tunnusluvuilla:

	1997 toteuma	1998 arvio	1999 arvio/TAE
Väestötietojärjestelmä			
— ylläpito			
VRK	400 000	200 000	100 000
Maistraatit	2 000 000	1 600 000	1 600 000
— tietopalvelu			
VRK	125 600 000	130 000 000	135 000 000
Maistraatit	1 100 000	1 100 000	1 200 000
Kaupparekisteri			
— Asunto-osakeyhtiöiden ilmoitukset	18 000	18 000	17 000
— tietopalvelu	108 000	103 000	103 000
Yhdistysrekisteri	23 000	22 000	23 000
Yleishallinto (todistajapalvelut)	153 000	151 000	155 000

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko (1000 mk):

	1997 toteuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tulot	86 571	82 000	88 270
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	72 200	65 487	74 783
Käyttöjäämä	14 371	16 513	13 487
— % tuloista	16,6	20,1	15,3
Osuus yhteiskustannuksista	8 361	9 114	9 238
Ylijäämä	6 010	7 399	4 249
— % tuloista	6,9	9,0	4,8
Hintojen muutos (%)	-4,0	-2,0	-1,0
Volyymin muutos (%)	7,6	8,1	3,0
Tuottavuuden muutos (%)	8,0	1,0	3,7

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 135 760 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	224 830 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	74 783 000
Muut toimintamenot	150 047 000
Bruttotulot	89 070 000
Maksullisen toiminnan tulot	88 270 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	55 600 000
— muut suoritteet	32 670 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	135 760 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon holhoustoimen uudistuksen johdosta henkilöstö- ja muina menoina 11 133 000 mk siirtona momentilta 26.97.31. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon henkilön sähköisestä tunnistamisesta aiheutuvina menoina 8 000 000 mk sekä 167 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momentilta 26.05.21. Vähennyksenä on otettu huomioon 200 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momentille 26.01.21.

Holhoustoimen uudistukseen liittyen maistraatteihin palkataan 1.9.1999 lukien yhteensä 145 lakimiestä, esittelijää ja toimistosihteeriä.

1999 määräraha	135 760 000
1998 määräraha	110 940 000
1998 lisämääräraha	3 439 000
1997 tilinpäätös	108 295 000

07. Kihlakunnat

Selvitysosa: Poliisi-, syyttäjä-, ulosotto- ja rekisteritoimen sekä paikallistason yleishallintotehtävät on organisoitu kihlakunnittain. Yhtenäisjärjestelmän mukaiset kihlakunnanvirastot toimivat 77 kihlakunnassa ja erillisvirastot 13 kihlakunnassa. Kihlakunnanvirasto toimii valtion paikallisena yleis- ja erityishallintoviranomaisena kihlakunnan alueella. Tehtäviä hoitaessaan kihlakunnanvirasto toteuttaa valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia tavoitteita.

Sisäasiainministeriö on asettanut kihlakunnanvirastoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Palveluiden saatavuutta ja laatua on parannettu lisäämällä yhteispalvelupisteiden lukumäärää tehtyjen kihlakunnittaisten palvelusuunnitelmien mukaisesti. Palveluvalikoimaa on laajennettu yhdessä muiden valtion paikallishallintoviranomaisten ja kuntien kanssa.

— Verkkojen kautta annettavien palveluiden määrää on lisätty.

— Kihlakunnanvirastojen yksiköiden toimintaedellytyksiä on parannettu tehostamalla tietotekniikan hyväksikäyttöä.

— Kihlakunnanvirastojen toimitilojen mitoitussuunnitelmia on toteutettu niin, että yksiköitä on koottu tarkoituksenmukaisesti samoihin tiloihin. Kihlakunnanvirastojen yhteiset tehtävät hoidetaan yhteisellä henkilökunnalla ja toimintoja on kehitetty niin, että kihlakunnanvirastoissa voidaan hoitaa entistä laajemmin henkilöstöhallinnon tehtäviä.

Sisäasiainministeriö on asettanut kihlakunnanvirastoille lisäksi seuraavan tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteen vuodelle 1999:

— Kihlakunnanvirastojen yhteisiä toimintoja kehittämällä vaikutetaan osaltaan siihen, että virastojen eri toimintayksiköt saavuttavat vuodelle 1999 asetetut tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteensa.

21. Kihlakunnanvirastojen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 223 150 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kihlakunnanviraston yhteisen henkilökunnan palkkauksiin sekä yhteisiin toimitila-, tietoliikenne- ja kehittämissekä erinäisiin muihin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 10 000 000 mk toimitilamenoina, 585 000 mk neljän viran palkkausmenojen siirtona momentilta 31.24.21, tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 20 henkilön palkkauksina 2 450 000 mk siirtona momentilta 34.06.02 ja 235 000 mk holhoustoimen siirtoon liittyvänä toimitilamenona, jonka osalta vastaava vähennys on tehty momentilla 26.97.31.

1999 määräraha	223 150 000
1998 määräraha	208 511 000
1998 lisämääräraha	817 000
1997 tilinpäätös	197 836 000

75. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisin tehtävänä on vastata yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta ja rikosten torjunnasta. Työmäärä lisääntyy tehtävien muuttuessa vaativammiksi yhteiskunnan moninaistuessa ja väestön keskittyessä yhä enemmän. Vaikka poliisin tietoon tulevan kokonaisrikollisuuden määrä ei merkittävästi lisäänny, mm. huumerikosten ja talousrikosten määrä kasvaa. Rikollisuus saa edelleen uusia muotoja.

Toiminnan painopistealueina ovat lähipoliisitoiminnan laajentaminen osaksi poliisin perustoimintaa, vakavan rikollisuuden torjunta ja Suomen EU-puheenjohtajuuden poliisihallinnolle asettamien tehtävien hoitaminen. Kansalaiset otetaan entistä enemmän mukaan ennaltaehkäisevään paikalliseen turvallisuustyöhön. Vakavan rikollisuuden torjunnassa painotetaan toimia rikoksen uusijoihin sekä lisätään kansainvälistä ja kansallista viranomaisyhteistyötä ja niiden koordinointia. Poliisi toteuttaa osaltaan talous- ja huumerikollisuuden sekä Suomea sitovia kansainvälisiä rikollisuuden torjuntaohjelmia.

Poliisin keskeisenä sisäisenä kehittämisvälineenä on laatutoiminnan laajentaminen ja syventäminen kaikissa poliisin toiminnoissa.

Palvelusten kysyntä ja toiminnan laajuus (1000 kpl):

	1997 toteutunut	1998	1999
Hälytystehtävät, josta	732	730	730
— kiireelliset	56,6	57	57
Poliisin tietoon tulleet rikoslakirikokset	373,9	373	373
Keskeiset lupapalvelut	1 235	940	1 270

Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä poliisille vuodeksi 1999 mm. seuraavat tulostavoitteet:

Vaikuttavuus:

	1997 toteutunut	1998 tavoite	1999 tavoite
Kansalaisten luottamus poliisiin, tyytyväisten osuus %	72	72	80
Kansalaisten turvattomuuden tunne, % vastanneista	30 (v. 1996)	30	30
Toimintavalmiusaika kiireellisissä hälytystehtävissä, keskim. min.	12,7	(10) tarkist. 12	12
Poliisin selvittämät rikoslakirikokset, 1 000 kpl	171,5	171	171
Takaisin saatu rikoshyöty talousrikoksissa, % ilmoitetuista vahingoista	8,9	10	10
Vakavat tieliikenneonnettomuudet, lkm	6 956	6 800	6 600-6 000
Kustannukset milj. mk			
— yleinen järjestys ja turvallisuus, hälytystoiminta	1 126	1 188	1 220
— liikenneturvallisuus	304	308	315
— rikostorjunta	1 099	1 178	1 205
— lupapalvelut	235	240	245
Yhteensä (sis. myös muiden mom. kuin 26.75.21 menoja)	2 764	2 914	2 985

	1997 toteutunut	1998 tavoite	1999 tavoite
Taloudellisuus			
— kustannukset mk/asukas 1997 tasossa	537	551	560
— menojen hintaindeksi (1995=100)	106,2	108,8	110
Nettorahoitus toimintamenomomentilta 26.75.21, milj. mk			
— edelliseltä vuodelta siirtyvä rahoitus	174	124	75
— talousarviovuoden rahoitus	2 447	2 612	2 688
Rahoitus yhteensä	2 621	2 736	2 763
Vuotuiset menot	2 497	2 661	2 763
Siirtyy seuraavaan vuoteen	124	75	-

21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 688 327 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	2 709 327 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	6 000 000
Muut toimintamenot	2 703 327 000
Bruttotulot	21 000 000
Maksullisen toiminnan tulot ulkopuolisilta (muut kuin lupapalvelujen suoritteet)	6 000 000
Muut tulot	15 000 000
Nettomenot	2 688 327 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 132 henkilön palkkauksina 16 500 000 mk siirtona momentilta 34.06.02, kolmen viran siirtona 974 000 mk momentilta 26.01.21, 3 750 000 mk 23 henkilön palkkausmenoina siirtona momentilta 31.24.21 ja 906 000 mk kuuden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 sekä vähennyksenä 603 000 mk siirtona momentille 24.99.02.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon EU-puheenjohtajakauden turvatehtäviä varten 17 500 000 mk ja valtioneuvoston autonkuljettajien ajokoulutuksen toteuttamista varten 1 100 000 mk.

1999 määräraha	2 688 327 000
1998 määräraha	2 557 989 000
1998 lisämääräraha	54 236 000
1997 tilinpäätös	2 447 199 996

70. Viranomaisradioverkon rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 66 000 000 mk.

Sisäasiainministeriö oikeutetaan tekemään viranomaisradioverkon toteuttamiseen liittyviä sopimuksia vuonna 1999 siten, että valtuuden käytöstä aiheutuvat menot saavat olla vuonna 2000 enintään 310 000 000 mk.

Selvitysosa: Viranomaisradioverkko on turvallisuusviranomaisten sisäiseen käyttöön tarkoitettu radioverkko, jota voidaan joustavasti käyttää myös viranomaisten keskinäisenä yhteistoimintaverkkona. Verkko korvaa viranomaisten erillisverkot, jotka jouduttaisiin kiireellisesti uusimaan niiden teknisen ja toiminnallisen ikääntymisen takia.

Kiinteän perusverkon veroton kustannusarvio on 800 milj. mk.

1999 määräraha	66 000 000
1998 määräraha	87 000 000
1997 tilinpäätös	—

80. Pelastushallinto

Selvitysosa: Pelastushallinto lisää kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuutta estämällä onnettomuuksia, suojaamalla vaaroilta ja pelastamalla. Pelastustoimi muodostaa yhtenäisen järjestelmän, joka antaa kansalaisille turvallisuuspalveluja sekä normaali- että poikkeusoloissa.

Valtiolle kuuluu pelastushallinnon yleinen johto-, ohjaus- ja valvontatehtävä. Valtio vastaa pelastusalan ammattikoulutuksesta sekä väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Valtio huolehtii väestönsuojelutoimenpiteistä, joilla on yleisempi kuin paikallinen merkitys. Valtio ylläpitää valtakunnallista säteilyvalvontaverkkoa ja huolehtii valtakunnallisista ja alueellisista hälytys- ja viestijärjestelmistä.

Kunnan on pidettävä huolta palo- ja pelastustoimesta alueellaan. Kunta huolehtii paikallisista väestönsuojelutoimenpiteistä sekä niihin kuuluvasta koulutuksesta ja tiedottamisesta. Kunta vastaa alueellaan myös yleisestä pelastuspalvelusta.

Sisäasiainministeriö on asettanut Pelastusopistolle ja muulle koulutustoiminnalle seuraavat tulostavoitteet:

Pelastusopiston määrälliset tavoitteet:

	1995 toteutunut	1996 toteutunut	1997 tavoite	1997 toteutunut	1998 tavoite	1999 tavoite
Tutkinnot	196	160	186	182	211	160
Koulutettavapäivät, joista	62 481	68 491	70 032	72 012	70 240	71 345
— ammattikursseja	45 176	47 307	52 820	52 132	52 440	52 345
— lyhytkursseja	17 305	21 184	17 212	19 880	17 800	19 000
Koulutettavapäivän hinta (mk)	704	691	672	693	673	717

— Pelastusalan päällystön koulutusuudistukseen valmistaudutaan siten, että ammattikorkeakoulutasoinen koulutus voi alkaa vuonna 2000.

— Koulutusjärjestelmällä turvataan toimintaedellytykset vapaaehtoisen ja sivutoimisen henkilöstön kouluttamiseen.

Sisäasiainministeriö on asettanut kokeiluhätäkeskuksille seuraavat tulostavoitteet:

— Kokeiluhätäkeskusten kaikki hälytyspäivystäjät hoitavat sekä palo- ja pelastustoimen, poliisin että terveydenhuollon hälytystehtäviä.

— Kokeiluhätäkeskusten palvelutaso on vähintään sama kuin muissa aluehälytyskeskuksissa.

— Hätäpuheluun vastaamista ja hälyttämistä koskevat tavoitteet:

	1997 tavoite	1997 toteutunut	1998 tavoite	1999 tavoite
Hätäpuheluun vastausaika, keskim. alle (sek.)	20	7	10	10
Aika hätäilmoituksesta tehtäväksiantoon, keskim. alle (min.)	1	1	1	1

— Kokeiluhätäkeskusten hälytystoiminnasta aiheutuvat kustannukset ovat kilpailukykyisiä, keskimäärin alle 43 mk/asukas/vuosi.

Muulle pelastushallinnolle sisäasiainministeriö on asettanut seuraavat tulostavoitteet:

— Viranomaisten ja muiden tahojen yhteistyötä tuhopolttojen ehkäisemiseksi edistetään

— Palovaroittimien ja alkusammutuskaluston määrä asunnoissa lisääntyy.

	1992 toteutunut	1995 toteutunut	1999 tavoite
Taloudet, joissa on palovaroitin, %	42	53	70

— Johtamisvalmiudet ja -suunnitelmat mahdollistavat toiminnan johtamisen ja tilannekuvan muodostamisen nopeasti kaikissa oloissa.

— Säteilyvalvontaverkon avulla havaitaan säteilyn ulkoisen annosnopeuden muutokset, joilla voi olla merkitystä väestön turvallisuuden kannalta. Säteilyturvakeskus ylläpitää automaattiasemien verkkoa siten, että 250-260 automaattiaseman tiedot ovat päivittäin saatavilla tietokannassa.

— Suomen kansainvälisen pelastusmuodostelman etsintä- ja pelastusyksikkö on saatettu toimintavalmiuteen.

21. Pelastushallinnon toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 91 460 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen koulutustoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 2 076 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	94 310 000
Pelastusopiston hintatuetun koulutuksen menot	4 116 000
Muut toimintamenot	90 194 000
— Pelastusopiston koulutuksen menot	47 014 000
— Hätäkeskuksen toimintamenot	30 643 000
— Muut pelastushallinnon toimintamenot	12 537 000
Bruttotulot	2 850 000
Hintatuetun koulutustoiminnan tulot	2 040 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	510 000
— muut suoritteet	1 530 000
Pelastusopiston koulutuksen tulot	710 000
Muut tulot	100 000
Nettomenot	91 460 000

Valtion kokeiluhätäkeskukset toimivat neljällä kokeilualueella. Momentilta maksetaan kaikkien keskusten palkkaus- ja muut kulutusmenot.

1999 määräraha	91 460 000
1998 määräraha	72 034 000
1998 lisämääräraha	1 192 000
1997 tilinpäätös	89 184 000

22. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/1975) nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen sekä kulutusmenoihin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun ja siihen liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta ilmailulaitokselle, metsäpalojen tähystystoiminnasta sekä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisen avun antamiseen YK:n alaisena toimivan katastrofien arviointi- ja koordinointiryhmän (UNDAC), YK:n ympäristöohjelman (UNEP) asiantuntijoiden, Suomen pelastuspalvelun kansainvälisen komennuskunnan (FRF) kahden- tai monenvälisistä komennuksista johtuviin palkkaus- ja toimintakustannuksiin sekä kuntien pelastustehtävistä lähialueilla aiheutuviin toimintakustannuksiin.

1999 määräraha	7 200 000
1998 määräraha	7 200 000
1997 tilinpäätös	11 886 701

31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 29 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/1975) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen, sekä väestönsuojelulain (438/1958) 22 ja 25 §:n mukaisten korvausten ja avustusten maksamiseen kunnille, muille yhteisöille ja yksityisille.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin	5 000 000
Valtionosuus palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin	22 000 000
Väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaiset korvaukset ja avustukset	2 100 000
Yhteensä	29 100 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kunnille viranomaisradioverkon vaatimien päätelaitteiden hankintaan kalustomäärärahasta myönnettävä valtionosuus 4 000 000 mk. Kalustomäärärahalla tuetaan yhteensä noin 40 paloauton hankintaa.

1999 määräraha	29 100 000
1998 määräraha	28 100 000
1997 tilinpäätös	25 100 000

90. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitoksen tehtävänä on huolehtia rajavalvonnasta ja rajatarkastuksista.

Rajavartiolaitos johtaa meripelastuspalvelua, osallistuu meripelastukseen ja muuhun pelastustoimintaan sekä sotilaalliseen maanpuolustukseen.

Rajavartiolaitoksen tehtävät rajatarkastuksissa lisääntyvät vuonna 1999 rajanylitysliikenteen vilkastumisen ja Helsinki-Vantaan lentoaseman rajatarkastusvastuun vastaanottamisen johdosta. Rajavalvonnan ja rajatarkastusten järjestelyjä kehitetään Schengenin sopimusten soveltamisen edellyttämälle tasolle.

Panostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999 TAE
Toimintamenot (milj. mk)	839	875	852	852	854
Henkilötyövuodet (htv)	3 243	3 231	3 190	3 190	3 200

[1)] Vuosien 1995-1997 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1998-1999 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 =100)

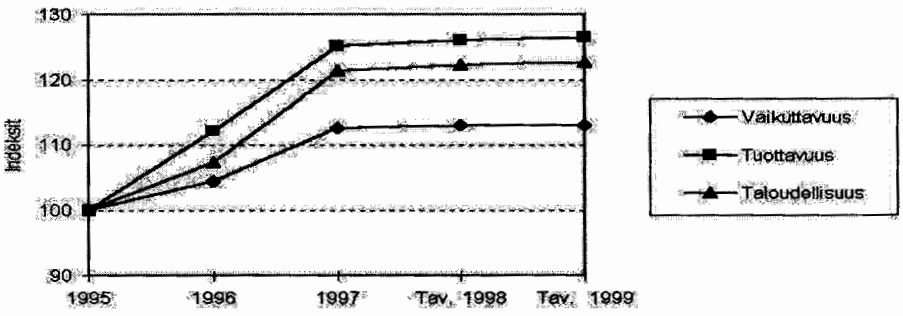
Sisäasiainministeriö on alustavasti hyväksynyt rajavartiolaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Rajavalvonta

Rajatilanteen muutokset havaitaan ja rajatapahtumiin kyetään vaikuttamaan tärkeimmillä alueilla välittömästi. Rajatapahtumat tutkitaan ja selvitetään nopeasti. Vaikuttavuus pyritään ylläpi-

tämään vähintään vuoden 1997 tasolla. Tuottavuuden ja taloudellisuuden paranemista pyritään ylläpitämään.

Tunnuslukutavoitteet:

— Vaikuttavuustunnusluku on valvonnan kattavuus-, rajatilanteiden hallinta-, tarkastukset- sekä rajan ja rajamerkkien hoitotunnuslukujen painotettu summa
— Tuottavuustunnusluku on henkilötyövuodet/valvonnan kattavuus
— Taloudellisuustunnusluku on toimintamenot/valvonnan kattavuus
Vuoden 1995 indeksi = 100

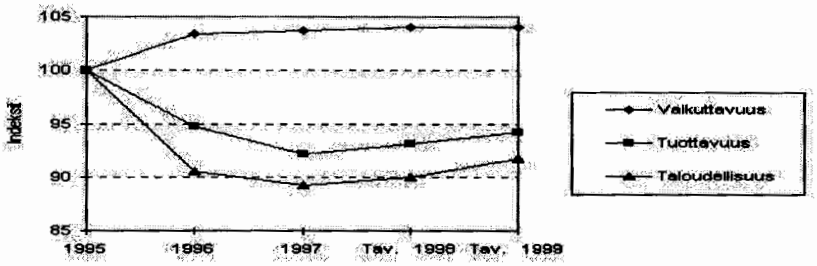
Panos- ja tuotostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999 TAE
Valvonnan kattavuus (%)	62	65	69	69	69
Partiointi (tuntia)	825 000	698 000	615 000	600 000	590 000
Kiinteä valvonta (tuntia)	491 000	529 000	575 000	600 000	610 000
Toimintamenot (milj. mk)	627	609	572	572	570
Henkilötyövuodet (htv)	2 424	2 250	2 143	2 143	2 136

[1)] Vuosien 1995-1997 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1998-1999 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 =100)

Rajatarkastukset

Rajavartiolaitoksen valvomilla Euroopan unionin ulkorajan rajanylityspaikoilla suoritetaan rajatarkastukset kaikille matkustajille. Unionin sisärajalla sekä Suomen ja Norjan välisellä rajalla ylläpidetään jatkuva valvonta ja tarkastukset toteutetaan pistokokein ottaen huomioon Suomea koskevat kansainväliset sopimukset. Matkustajien keskimääräiset odotusajat rajanylityspaikoilla ovat poikkeustilanteita lukuun ottamatta maarajoilla enintään 15 minuuttia ja merirajoilla enintään 1 tunti. Vaikuttavuus pyritään pitämään vähintään vuoden 1997 tasolla. Tuottavuuden ja taloudellisuuden heikkeneminen pyritään pysäyttämään.

Tunnuslukutavoitteet:

— Vaikuttavuustunnusluku on valvonnan kattavuus-, tarkastusten kattavuus-, valvonnan laatu - ja palvelun tunnuslukujen painotettu summa
— Tuottavuustunnusluku on painotetut suoritteet/henkilötyövuodet
— Taloudellisuustunnusluku on toimintamenot/painotetut suoritteet
Vuoden 1995 indeksi = 100

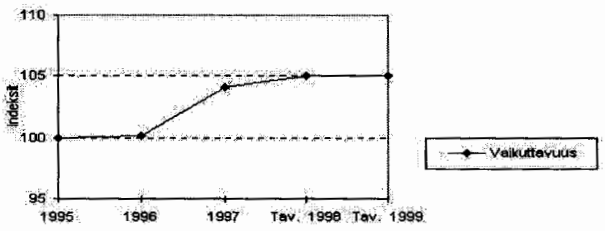
Panos- ja tuotostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999 TAE
Painotetut suoritteet (1 000 kpl)	36 000	42 000	45 000	47 000	48 500
Toimintamenot (milj. mk)	160	209	226	232	235
Henkilötyövuodet (htv)	618	773	845	867	884

[1)] Vuosien 1995-1997 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1998-1999 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

Meri- ja muu pelastustoimi

Merivartiostoissa ylläpidetään jatkuvaa meripelastuspalvelun johtamis- ja viestitysvalmiutta sekä osallistutaan meripelastustehtäviin. Muussa pelastustoiminnassa pidetään yllä valmiutta osoittaa tarvittavaa apua rajavartiolaitoksen valvonta-alueella. Vaikuttavuus pyritään ylläpitämään vähintään vuoden 1997 tasolla.

Tunnuslukutavoitteet:

— Vaikuttavuustunnusluku on valmius, suoritteiden riittävyys, toiminnan laatu ja vaikuttaminen sidosryhmiin -tunnuslukujen painotettu summa.
Vuoden 1995 indeksi = 100

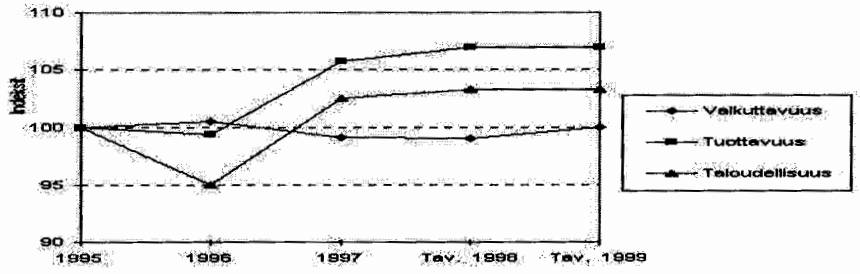
Panos- ja tuotostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999 TAE
Pelastussuoritteet (kpl)	1 460	1 530	1 690	1 500	1 500
Harjoitus- ym. suoritteet (kpl)	180	390	350	350	350
Toimintamenot (milj. mk)	6	9	14	11	12
Henkilötyövuodet (htv)	23	34	53	42	42

[1)] Vuosien 1995-1997 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1998-1999 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995= 100)

Sotilaallinen maanpuolustus

Asevelvolliset koulutetaan niin, että he kykenevät toimimaan sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävissä ja tarvittaessa rajavartiolaitoksen toiminnan tukena. Vaikuttavuus pyritään parantamaan vuoden 1995 tasolle. Tuottavuus ja taloudellisuus pyritään pitämään vähintään vuoden 1997 tasolla.

Tunnuslukutavoitteet:

— Vaikuttavuustunnusluku on koulutettavuus- ja sijoitettavuustunnuslukujen painotettu summa
— Tuottavuustunnusluku on koulutusvuorokaudet/henkilötyövuodet
— Taloudellisuustunnusluku on toimintamenot/koulutusvuorokaudet.
Vuoden 1995 indeksi = 100

Panos- ja tuotostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999 TAE
Koulutusvuorokaudet (vrk)	144 200	139 800	127 800	120 000	120 000
Toimintamenot (milj. mk)	46	47	40	37	37
Henkilötyövuodet (htv)	177	173	149	138	138

[1)] Vuosien 1995-1997 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1998-1999 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

21. (26.90.21 ja 74) Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 949 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen sekä rakennusten, rakenteiden ja kiinteistöjen perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen hankintameno tai kustannusarvio on alle 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen sekä lisäksi hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

1999 määräraha	949 500 000
1998 määräraha	895 199 000
1998 lisämääräraha	21 765 000
1997 tilinpäätös	914 849 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää keskiraskaiden helikopterien valvontajärjestelmien ajanmukaistamisesta ja tarvittaessa indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin hankintasopimuksen mukaisiin menoihin.

1999 määräraha	8 500 000
1998 määräraha	22 000 000
1997 tilinpäätös	24 287 272

(74.) Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 26.90.21 laskelmissa.

97. Avustukset kunnille

Selvitysosa: Valtionosuuksien ja avustusten tarkoituksena on turvata kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävän tasoiset kunnalliset palvelut eri osissa maata kohtuullisella veroasteella siten, että kuntien tulopohja on kokonaisuudessaan riittävä suhteessa kuntien tehtäviin ja velvoitteisiin. Tämä tavoite koskee valtionosuusjärjestelmän kokonaisuutta, josta sisäasiainministeriön myöntämä yleinen valtionosuus muodostaa osan. Valtionosuusjärjestelmä sisältää kuntien palveluiden tarpeeseen ja olosuhdetekijöihin perustuvat käyttötalouden valtionosuudet sekä kuntien verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasausmenettelyn. Valtionosuusjärjestelmää täydentävät harkinnanvaraiset rahoitusavustukset kunnille, jotka ovat tilapäisten ja poikkeuksellisten vaikeuksien vuoksi taloudellisen tuen tarpeessa sekä kunnille, joille vuoden 1997 valtionosuusuudistus ja valtionosuusleikkaukset yhdessä aiheuttavat erityisiä taloudellisia vaikeuksia. Rahoitusavustuksilla ja tarvittaessa kunnan talouden vakauttamista koskevalla menettelyllä varaudutaan tilanteisiin, joissa yksittäisen kunnan taloudelliset vaikeudet vaarantavat riittävien kunnallisten palvelusten tuottamisen ja järjestämisen.

Kuntien valtionosuuslain mukaan valtionosuuksia vahvistettaessa seuraavalle varainhoitovuodelle otetaan huomioon arvioitu kustannustason muutos. Kustannustason arvioitu nousu ja siitä aiheutuva valtionosuusjärjestelmän piiriin kuuluvien valtionosuuksien lisäys on vuonna 1999 on 2,5 %.

Valtionosuusjärjestelmässä kuntien taloudellisia edellytyksiä selviytyä tehtävistään tasataan kuntien verotulojen perusteella. Tasauksella lisätään valtionosuuksia mikäli kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohti alittaa tasausrajan, joka on 90 % koko maan vastaavasta asukasta kohden lasketusta verotulosta. Valtionosuuksia vähennetään kunnan verotulon ylittäessä tasausrajan. Tasaukset muuttuvat vuosittain laskelmien perusteena olevien verotustietojen muuttuessa. Kuntien valtionosuuslain (1147/1996) mukainen verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus kohdennetaan hallinnonaloittain hallinnonalojen valtionosuuksien suhteessa siten, että yleiseen valtionosuuteen tulevat tasaukset ovat 6 % tasausten kokonaismäärästä, sosiaali- ja terveydenhuollon osuus on 57 % ja opetus- ja kulttuuritoimen osuus on 37 %.Verotuloihin perustuvat tasauslisät ovat vuonna 1999 yhteensä 2 833 milj. mk ja vähennykset 3 482 milj. mk. Tasaus vähentää valtionosuuksia nettomääräisesti 649 milj. mk. Tasauksen nettovaikutus on likimain sama kuin vuonna 1998. Sosiaali- ja terveydenhuollon tasauslisät ovat kunnille yhteensä 1 615 milj. mk ja vähennykset 1 985 milj. mk. Opetus- ja kulttuuritoimessa tasauslisät ovat 1 048 milj. mk ja vähennykset 1 288 milj. mk. Lisäyksistä 170 milj. mk myönnetään yleisen valtionosuuden lisäyksenä ja vähennysten määrä yleisestä valtionosuudesta on 209 milj. mk.

Valtionosuusuudistuksesta aiheutuvien muutosten lieventämiseksi kuntakohtaisia muutoksia tasataan vuoteen 2001 saakka. Tasaamisen lähtökohtana ovat uudistuksen yhteydessä tehdyt siirtymätasauslaskelmat, joissa on laskettu uudistuksen aiheuttama kunkin kunnan valtionosuusmuutos uudistuksen tullessa voimaan vuonna 1997. Muutoksia tasataan siirtymätasauksin, jotka asteittain poistuvat. Valtionosuusjärjestelmän aiheuttamia laskennallisia valtionosuusmuutoksia tasataan vuonna 1999 siten, että muutokset saavat olla enintään +/- 300 mk asukasta kohden jo vuosina 1997 ja 1998 tapahtuneiden vastaavasti +/- 200 markkaan rajattujen muutoksien lisäksi. Näin ollen siirtymätasauksia myönnetään kunnalle vielä vuonna 1999 tai sen valtionosuuksia vähennetään siirtymävähennyksellä mikäli uudistuksesta aiheutuva valtionosuuksien laskennallinen kokonaismuutos uudistuksen tullessa voimaan ylitti siirtymätasauslaskelman mukaan 700 mk asukasta kohden. Kuntien vuosien 1997-2001 siirtymätasauksia koskevien laskelmien ja sen perusteella tehdyn sisäasiainministeriön päätöksen mukaan siirtymälisät ovat vuonna 1999 175 milj. mk ja vähennykset 37 milj. mk. Siirtymätasausmenettely lisää valtionosuuksia nettomääräi-

sesti 138 milj. mk. Myös siirtymätasaukset jaetaan hallinnonaloittain edellä mainitussa suhteessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon osuus lisäyksistä on 100 milj. mk ja vähennyksistä 21 milj. mk, opetus- ja kulttuuritoimen vastaavasti 65 milj. mk ja 14 milj. mk. Yleisen valtionosuuden myöntämisen yhteydessä myönnettävät lisäykset ovat 10 milj. mk ja vähennykset 2 milj. mk.

Kuntien harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen määräksi on esitetty 230 milj. mk.

31. Kuntien yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuvat tasaukset ja siirtymätasaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 001 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (1147/1996) mukaisen kuntien yleisen valtionosuuden, kuntien verotuloihin perustuvien tasauksien ja siirtymätasauksien maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Kunnan yleinen valtionosuus määräytyy etukäteen vahvistettavan keskimääräisen asukasta kohden myönnettävän markkamäärän ja kuntakohtaisten määräytymisperusteiden mukaisena. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yleisen valtionosuuden perusteena oleva vuodenvaihteen 1997/1998 asukasluku sekä sen ja keskimääräisen markkamäärän perusteella määräytyvä yleisen valtionosuuden perusosa sekä kuntien valtionosuuslain mukainen saaristolisä, syrjäisyyslisä, liikenteen taajamalisä ja kielilisä.

Keskimääräinen markkamäärä oli vuonna 1998 196 markkaa.

Oikeusaputoimen siirryttyä valtiolle 1.6.1998 vähennettiin yleistä valtionosuutta 66 550 000 mk vuonna 1998. Koko vuoden ajalta laskettavat valtiolle siirtyneet kustannukset ovat 97 500 000 mk, joten vuonna 1999 yleistä valtionosuutta tulee vähentää lisäksi 30 950 000 mk. Vähennys vastaa keskimääräisen markkamäärän alentamista 4,6 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laiksi kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamisesta sekä laiksi valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa annetun lain kumoamisesta 1.1.1999 lukien siten, että tehtävät poistetaan yleisen valtionosuuden piiristä ja elinkeinojen edistäminen jää kunnissa vapaaehtoiseksi. Määrärahan mitoituksessa on lainmuutokset otettu huomioon 45 000 000 markan vähennyksenä, mikä vastaa keskimääräisen markkamäärän alentamista 6,7 markalla.

Valtionosuusleikkauksilla, oikeusaputoimen tehtäväsiirtoa vastaavalla lisävähennyksellä ja yleisen valtionosuuden piiristä poistettavia tehtäviä koskevilla muutoksilla vähennettyä yleisen valtionosuuden määrää vastaa 150,8 markan keskimääräinen markkamäärä. Tällöin 2,5 %:n kustannustason nousu edellyttää 3,8 markan korotusta keskimääräiseen markkamäärään ja yleisen valtionosuuden keskimääräiseksi asukasta kohden myönnettäväksi markkamääräksi saadaan 188,5 markkaa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslain muuttamisesta siten, että kuntien yleistä valtionosuutta vähennetään vuonna 1999 12 968 000 mk kunnallisten holhouslautakuntien tehtävien siirtyessä valtiolle. Vähennyksessä on otettu huomioon 11 133 000 mk siirtona momentille 26.06.21, 235 000 mk momentille 26.07.21 ja 1 600 000 mk momentille 26.97.35. Vähennys vastaa keskimääräisen markkamäärän alentamista 1,9 mk.

Kuntien vuoden 1999 yleisen valtionosuuden perusteena oleva keskimääräinen markkamäärä on 186,6 mk. Keskimääräisen markkamäärän mukaan määräytyvä yleinen valtionosuus on 1 261 000 000 mk.

Luvun perustelujen selvitysosaan viitaten lisäyksenä on otettu huomioon verotuloihin perustuvat tasauslisät 170 000 000 mk ja vähennyksenä tasausvähennykset 209 000 000 mk sekä lisäyksenä siirtymätasauslisät 10 000 000 mk ja vähennyksenä siirtymätasausvähennykset 2 000 000 mk. Vähennyksenä on otettu huomioon valtionosuuslain mukaan vuosina 1997 ja 1998 tehdyt valtionosuusleikkaukset 44,8 mk/asukas eli yhteensä 229 000 000 mk.

Luvun perustelujen selvitysosaan viitaten verotuloihin perustuvat tasauslisät ja -vähennykset ja siirtymätasaukseen perustuvat lisäykset ja vähennykset tehdään tämän momentin lisäksi talousarvion momenteille 29.40.30, 29.91.30 ja 33.32.30.

1999 määräraha	1 001 000 000
1998 määräraha	1 064 540 000
1997 tilinpäätös	1 205 260 184

32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain (89/1994) 3 §:n mukaisten avustusten ja kuntajaosta annetun lain tarkoittamien selvitysten kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntajaon muutoksen tapahtuessa maksetaan kuntajakolain (1196/1997) mukaisia yhdistymisavustuksia kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna ja sitä seuraavana vuotena asukasluvun ja asukaskohtaisen markkamäärän perusteella.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon aikaisemman kuntien yhdistymisavustuslain mukaan vuoden 1997 alussa tapahtuneiden kuntaliitosten perusteella Lohjan, Heinolan ja Porvoon kaupungeille maksettavat avustukset, 10 950 000 mk. Muuta osaa määrärahasta voitaisiin käyttää kuntajakoselvityksiin ja muihin kuntajakolaista aiheutuviin erityismenoihin.

1999 määräraha	11 500 000
1998 määräraha	22 500 000
1997 tilinpäätös	27 330 300

34. Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus

Momentille myönnetään 230 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain 13 §:n ja 30 §:n mukaisten harkinnanvaraisten rahoitusavustusten maksamiseen kunnille. Harkinnanvaraista valtion rahoitusavustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina tekijöinä otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Sisäasiainministeriö voi asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle kunnan talouden tervehdyttämistä koskevia ehtoja. Avustusta myönnettäessä otetaan myös huomioon ne erityiset taloudelliset vaikeudet, joita kunnille aiheutuu vuoden 1997 valtionosuusuudistuksesta ja valtionosuusleikkauksien yhteisvaikutuksesta.

1999 määräraha	230 000 000
1998 määräraha	200 000 000
1997 tilinpäätös	100 000 000

35. Valtion korvaus edunvalvontapalvelujen tuottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisen edunvalvonnan järjestämisestä annettavan lain 6 §:ssä tarkoitettuihin edunvalvontapalvelun tuottajille maksettaviin korvauksiin.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi edunvalvonnan järjestämisestä. Holhoustoimi uudistuu luvun 26.06 perusteluissa selostetulla tavalla 1.12.1999 lukien. Määrärahan mitoitus perustuu virkaholhouksen nykyisiin kustannuksiin, jotka selvityksen mukaan ovat keskimäärin vuodessa 3,24 mk/kunnan asukas. Määräraha on siirtoa momentilta 26.97.31.

Valvottavia edunvalvontoja on vuodessa noin 36 000.

1999 määräraha	1 600 000

80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain (658/1994) mukaisten korkotukien ja lainojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain voimassaolon jatkamisesta kolmella vuodella ja lain soveltamisalan rajaamisesta koskemaan ainoastaan sen soveltamisalan piirissä nyt olevia kuntia ja niille myönnettyjä vakautuslainoja ja korkotukipäätöksiä. Määrärahalla on varauduttu jo tehtyjen korkotukipäätösten mukaisiin menoihin.

1999 määräraha	12 800 000
1998 määräraha	12 800 000
1997 tilinpäätös	9 104 914

98. Alueiden kehittäminen

Selvitysosa: Alueellisella kehittämispolitiikalla pyritään osaltaan huolehtimaan, että maan kaikki alueet, kaupungit ja maaseutu kehittyvät tasapuolisesti. Aluekehittämistyössä painotetaan osaamista ja kaupunkien roolia alueiden kehittämisen edistäjänä. Sisäasiainministeriö luo edellytykset aluekehittämistyölle ja EU:n rakennerahastojen hyväksikäytölle sekä huolehtii, että tavoite 6, 2 ja 5b -ohjelmien sekä yhteisöaloitteiden toteuttamiseen varataan riittävät kansalliset määrärahat valtion talousarvioon. Tavoitteena on edelleen parantaa yhteistyötä sekä kansallisessa että EU-ohjelmatyössä. Yhteistyö uusien työvoima- ja elinkeinokeskusten kanssa vakiinnutetaan. EU:n aluekehitysrahaston varat suunnataan ohjelmien mukaisesti myös ohjelmakauden viimeisenä toteutusvuonna.

43. Maakunnan kehittämisraha (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 112 500 000 mk.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukainen aluekehitysraha. Määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitys- ja sosiaalirahastoista rahoitettavia tavoiteohjelmia, yhteisöaloitteita ja pilottihankkeita toteuttavien hankkeiden valtion kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää osaamiskeskus- ja kaupunkipoliittisten toimenpiteiden sekä muiden kyseisen pykälän mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 80 000 000 mk EU:n rakennerahastoista osarahoitettavien tavoiteohjelmien, yhteisöaloitteiden sekä muiden hankkeiden kansallista osarahoitusosuutta varten, josta aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus on 68 800 000 mk ja sosiaalirahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 11 200 000 mk.

1999 määräraha	112 500 000
1998 määräraha	114 000 000
1997 tilinpäätös	104 500 000

61. EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 212 047 000 mk.

Lisäksi saa vuonna 1999 tehdä myöntämisvaltuuspäätöksiä yhteensä 500 000 000 markan edestä.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission kanssa vuosille 1995-1999 hyväksyttyjä tavoitteiden 6, 2 ja 5b koskevia ohjelmia ja yhteisöaloitteita toteuttavien valtion omien tai muiden hankkeiden sekä ohjelmien toteuttamiseen liittyvään tekniseen apuun EU:n aluekehitysrahastosta maksettavana vuoden 1999 rahoitusosuutena.

Määrärahaa saa yhdessä muiden hallinnonalojen momenttien määrärahojen kanssa käyttää myös Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 50 henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: EU:n komission vuodelle 1999 hyväksymien ohjelmien rahoituksesta ohjataan tavoiteohjelmiin 6, 2 ja 5b 651 200 000 mk ja yhteisöaloitteiden rahoitukseen 60 847 000 mk. Edellä mainittuihin tarkoituksiin budjetoidaan vuonna 1999 212 047 000 mk. EU:n aluekehitysrahaston rahoittamista yhteisöaloitteista on valtion talousarviossa otettu huomioon seuraavat aloitteet: Interreg II A, Leader II, SME ja Pesca. Yhteisöaloitteiden valtion kansallinen rahoitus eri hallinnonaloilla on yhteensä 66 000 000 mk.

Arvio maksumäärärahan ja valtuuden ohjelmien mukaisesta jakautumisesta hallinnonaloittain ja tavoiteohjelmittain on seuraava (milj. mk):

	Tavoite 6	Tavoite 2	Tavoite 5b	Yhteensä	Valtion kansallinen rahoitusosuus
Sisäasiainministeriö[1)]	42,6	49,3	31,3	123,2	58,8
Opetusministeriö	27,8	20,3	7,5	55,6	42,4
Maa- ja metsätalousministeriö	3,8	6,9	6,8	17,5	24,7
Liikenneministeriö		7,5	6,3	13,8	10,0
Kauppa- ja teollisuusministeriö	160,0	60,0	63,0	283,0	290,0
Sosiaali- ja terveysministeriö	4,3		0,5	4,8	3,1
Työministeriö	22,4	31,6	3,6	57,6	36,3
Ympäristöministeriö	15,1	8,8	14,5	38,4	20,0
Indeksointivarat	31,4	10,7	15,2	57,3	-
Yhteensä	307,4	195,1	148,7	651,2	485,3

[1)] Sisältää teknisen tuen

Hallinnonaloittainen määrärahan ja myöntämisvaltuuden jako täsmennetään sisäasiainministeriön tekemän ns. irrotuspäätöksen valmistelun yhteydessä.

Määrärahaan sisältyvien indeksointivarojen vaatimasta kansallisesta osuudesta vastaavat täysimääräisesti muut kuin valtio. Mikäli vaadittavaa kansallista vastinerahoitusta ei saada muilta kuin valtiolta, indeksointivaroja ei EU:lta oteta vastaan.

Määrärahan jakauma hallinnonaloittain on saatu kyseessä olevista ohjelmista. Keskimääräinen EU:n tuki on 6-alueella 50 %, 2-alueella 38 % ja 5b-alueella 50 % julkisesta kokonaisrahoituksesta.

Tulot on kirjattu momentille 12.26.98 sekä ohjelmien vaatimat kansalliset osuudet momenteille 26.98.43, 29.01.22, 29.10.22, 30.14.44, 30.41.46, 31.24.21, 31.30.21, 32.10.22, 32.20.27, 32.20.40, 32.30.45, 32.50.40, 32.60.40, 33.01.61, 34.06.62, 34.06.63, 34.06.77 ja 35.99.61.

1999 määräraha	212 047 000
1998 määräraha	593 600 000
1997 tilinpäätös	498 170 000

Pääluokka 27
PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 18 820 henkilötyövuotta.

Suomi ylläpitää asianmukaista, turvallisuusympäristöön nähden uskottavaa itsenäistä puolustuskykyä. Puolustusministeriön hallinnonalan toiminnassa otetaan huomioon sotilaallisen maanpuolustuksen kehittämistarpeet, valtiontalouden rahoitusmahdollisuudet, Euroopan turvallisuuspoliittisessa rakenteessa ja sotilaspoliittisessa kehityksessä tapahtuvat muutokset, kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset ja lainsäädännön kehitystyö sekä lisääntyvät velvoitteet osallistua YK:n ja ETYJin valtuutuksella kriisinhallintatoimintaan sekä muuhun kansainväliseen yhteistoimintaan. Hallinnonalan toiminnan ja tavoitteiden suuntaamista eduskunnan hyväksymän valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti jatketaan.

Puolustusvoimien rakennemuutoksen toimeenpanoa jatketaan siten, että päätetyt uudistukset on kokonaisuudessaan saatettu loppuun vuoteen 2000 mennessä. Uudistettu varusmiesten koulutusjärjestelmä otetaan täysimittaiseen käyttöön vuoden 1999 aikana. Puolustusvoimien palkatun henkilöstön määrää, rakennetta ja koulutusjärjestelmää kehitetään henkilöstöstrategia 2008 -suunnitelman mukaisesti.

Hallintotoimintaa kehitetään erityisesti tulosohjauksen ja -johtamisen toimintatapojen ja järjestelmien vakiinnuttamiseksi läpi koko hallinnonalan. Keskushallintouudistukseen liittyen valmistellaan pääesikunnan ja sen alaisten laitosten uudelleenorganisointi.

Puolustusministeriön hallinnonalan keskeiset tulostavoitteet ovat:

— turvallisuusympäristöön nähden riittävä puolustusvalmius ja toimintakyky ylläpidetään

— kansainvälistä puolustuspoliittista yhteistyötä jatketaan siten, että edellytykset osallistua kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin parantuvat

— ikäluokista varusmiespalveluksen suorittaa vähintään 80 % miehistä ja 1-2 % naisista

— henkilöstö- ja koulutusjärjestelmää kehitetään henkilöstöstrategia 2008 -suunnitelman mukaisesti

— tietohallinnon tavoitetilan kattava kuvaus laaditaan ottaen huomioon koko hallinnonalan yhteiskäyttötarpeet

— puolustusvoimien tarpeista lähtien ja ottaen huomioon puolustusmateriaalihankintoihin käytettävissä olevat määrärahat pyritään säilyttämään keskeisen kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytyksiä

— kansainvälistä materiaaliyhteistyötä kehitetään siten, että se parantaa kansallisen tutkimuksen ja tuotekehityksen edellytyksiä, puolustustarviketuotannon mahdollisuuksia ja huoltovarmuuden kriisinsietokykyä

— rakennuskiinteistöjen ja aluerakenteiden käytettävyys turvataan käyttämällä kunnossapitoon vähintään 0,4 % niiden jälleenhankinta-arvosta

— räjähtävän materiaalin varastointi saatetaan puolustusministeriön räjähdysainepäätöksen mukaiseksi.

Hallinnonalan menoihin ehdotetaan 9 028,1 milj. mk. Puolustusmateriaalimenoihin ehdotetaan 3 490 milj. mk, mistä 2 700 milj. mk aiheutuu aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksuista, 20 milj. mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankinnoista sekä 770 milj. mk indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvista menoista.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

	v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01. Puolustusministeriö	365 200	240 700	272 435	+ 31 735	+ 13
10. Puolustusvoimat	9 632 700	9 795 100	8 680 118	- 1 114 982	- 11
30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta	105 694	69 400	69 600	+ 200	+ 0
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot	8 815	5 930	5 930	—	—
Yhteensä	**10 112 409**	**10 111 130**	**9 028 083**	**- 1 083 047**	**- 11**

01. Puolustusministeriö

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1999 ovat:

— puolustuspolitiikan toteutusta ja puolustusjärjestelmän ohjausta kehitetään valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa hyväksyttyjen linjausten mukaisesti

— puolustusministeriön ja pääesikunnan välistä työnjakoa koskevat ministeriön päätökset tehdään

— puolustusvoimien rakennemuutoksen yhteydessä muodostettavien valmiusyhtymien toiminnan edellyttämä rakentaminen on painopisteenä

— aluevalvontalainsäädännön kokonaisuudistusta koskevat esitykset valmistellaan

— ulkomaisiin puolustusmateriaalihankintoihin liitetään mahdollisuuksien mukaan vastakauppavelvoite ja vastakauppasopimukset solmitaan niitä koskevien määräysten mukaisesti

— EU:n POLARM-työryhmän toimintaan osallistumista jatketaan ja toimitaan sen puheenjohtajana Suomen EU-puheenjohtajakaudella

— Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan vuonna 1998 tai sitä ennen alkaneista projekteista on toteutunut 95 %

— asianhallintajärjestelmän edellyttämät ministeriön asiakirjahallinnon prosessikuvaukset tehdään ja asianhallintajärjestelmä otetaan käyttöön ja henkilöstöllä on valmiudet järjestelmän käyttämiseen

— esimiestaitoihin keskittyvä johtamisvalmennus, osana seuraajajärjestelmää, suunnitellaan ja ohjelmat laaditaan

— Suomen osallistumista kansainväliseen humanitaariseen miinanraivaukseen tuetaan ulkoasiainministeriön kanssa laadittujen toimeksiantojen mukaisesti.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 51 235 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 235 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 27.10.21.

1999 määräraha	51 235 000
1998 määräraha	49 500 000
1998 lisämääräraha	800 000
1997 tilinpäätös	54 200 000

22. Kiinteistövarallisuuden omistajuudesta ja hallinnoinnista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusministeriön hallinnonalan kiinteistövarallisuuden hankinnasta, vuokraamisesta, hoidosta ja luovuttamisesta aiheutuvien hallinnollisten menojen maksamiseen henkilöstömenoja lukuunottamatta.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on määrännyt puolustusministeriön toimimaan yhtenä valtion viidestätoista kiinteistöyksiköstä. Vuonna 1997 puolustusministeriöllä oli hallinnassaan rakennuksia yhteensä noin 18,8 milj. rm^3 huoneistoalaltaan noin 4 milj. m^2. Kiinteistökantaan kuuluvat lisäksi aluerakenteet sekä tekniset järjestelmät ja verkostot. Lämmitettäviä rakennuksia koko rakennuskannasta oli noin 12,5 milj. rm^3.

Kiinteistökannan arvo oli vuoden 1997 lopussa noin 10,1 mrd mk. Kiinteistökannan inventointiarvot on määritelty erillisarvona määritellyn nykyarvon perusteella, joka on kohteen jälleenhankinta-arvo vähennettynä kohteen iän ja kuluneisuuden aiheuttamalla arvonalennuksella.

1999 määräraha	16 200 000
1998 määräraha	16 200 000

74. Uudisrakennukset ja perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 193 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Rakennustyö	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Varastoalue, Hartola	7 880	25 200	3 198	18 400 000	6 800 000
2.	Kasarmi nro 1 pp II-vaihe, Kajaani	7 350	13 000	1 768	5 500 000	7 500 000
3.	Kasarmi nro 2 pp II-vaihe, Kajaani	7 350	12 000	1 632		6 000 000
4.	Koulutushalli, Kajaani	2 000	15 000	7 500		15 000 000
5.	Esikunta- ja tutkimuslaitosrak. nro 175 pp, Riihimäki	4 670	23 700	5 075	17 000 000	6 700 000
6.	Kiinteistö- ja turvavalvonta, Rovaniemi		16 000		12 000 000	4 000 000
7.	Lentokonekorjaamo, Rovaniemen mlk	2 270	20 500	9 031	7 500 000	13 000 000
8.	Aluekeskuksen pp,Tampere	3 796	49 700	13 092	10 600 000	16 000 000
9.	Kiinteistö- ja turvavalvonta,Turku		32 000		21 300 000	5 000 000
10.	Sääsuojat, kenttä- ja aluetyöt,Vantaa		10 000		4 200 000	3 000 000
11.	Pienehköt työt					110 500 000
Yhteensä						193 500 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Edellä lueteltujen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

3. Yksi maavoimien valmiusyhtymistä perustetaan Kajaanin varuskuntaan. Kasarmirakennus ei täytä tällä hetkellä voimassa olevia suosituksia varustuksen ja kunnon osalta. Perusparannuksen II-vaihe käsittää korjauksen muilta osin paitsi kouluttajien ja varusmiesten sosiaalitilat, jotka on toteutettu I-vaiheessa.

4. Yksi maavoimien valmiusyhtymistä perustetaan Kajaanin varuskuntaan. Varuskunnassa ei ole sinne siirtyville joukoille riittäviä, eikä aselajeille ja erilaista elektroniikkaa sisältäville järjestelmille sopivia koulutustiloja.

Edellä olevien kohtien 1-10 hankkeista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 2000 noin 33,6 milj. mk.

1999 määräraha	193 500 000
1998 määräraha	163 500 000
1998 lisämääräraha	21 500 000
1997 tilinpäätös	299 000 000

87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hankintavaltuuksista, kiinteistöjen ja rakennusten hankkimisesta sekä osakkeiden hankkimisesta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	11 500 000
1998 määräraha	11 500 000
1997 tilinpäätös	12 000 000

10. Puolustusvoimat

Selvitysosa: Puolustusvoimat ylläpitää sellaista sotilaallista puolustuskykyä, joka kyetään sopeuttamaan muuttuviin uhkatilanteisiin ja jolla hallitaan eriasteiset kriisitilanteet sekä pystytään torjumaan Suomen alueelle suunnatut eritasoiset sotilaalliset toimenpiteet.

Puolustusvoimien menot jakautuvat avain- ja tukituloksille seuraavasti:

	1997 toteutuma milj. mk	1998 ennakoitu milj. mk	1999 TAE milj. mk
Avaintulokset:			
1. Reaaliaikainen tilannekuva ja alueellisen koskemattomuuden turvaamiskyky	239	147	141
2. Ajanmukainen puolustussuunnitelma ja johtamiskyky	478	517	509
3. Suorituskykyiset joukot	5 466	6 545	5 567
4. Kansainvälinen yhteistyö ja valmius tukea rauhanturvatoimintaa	17	23	27
5. Maanpuolustustahdon ylläpito	72	71	68
Tukitulokset:			
6. Laadukas hallinnollinen tuki ja ohjaus	474	559	502
7. Laadukas materiaalituki	1 185	1 360	1 260
8. Tarkoituksenmukainen toimintaympäristö	447	573	606
Avain- ja tukituloksiin kohdistamaton osuus	1255	-	-
Yhteensä	9 633	9 795	8 680

Puolustusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti puolustusvoimille vuodelle 1999 seuraavat tärkeimmät tulostavoitteet:

— aluevalvonnan ajallinen ja alueellinen kattavuus sovituilla painopistealueilla säilytetään vuoden 1998 tasolla

— valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon edellyttämien toimenpiteiden toteuttamista jatketaan suunnitelman mukaisesti ja pääesikunnan ja sen alaisten laitosten uudelleenorganisointia koskevat esitykset tehdään puolustusministeriölle

— virka-apuvalmius ylläpidetään varusmiesten palvelusaikamuutoksesta huolimatta
— kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin tarkoitetun joukon koulutusta ja varustamista jatketaan suunnitelmien mukaisesti ja Nordic Peace -harjoitusta valmistellaan ja toteutetaan Suomessa
— lentävän henkilöstön henkilöstösuunnitelma laaditaan sekä määräaikaisen sotilashenkilöstön rekrytointia kehitetään
— kiinteistökantaa pienennetään toiminnallisten vaatimusten mukaisesti.

Puolustusvoimien maksullisen palvelutoiminnan kehitystä vuosina 1997-1999 kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	29 641	24 912	28 135
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	24 070	22 403	24 960
Käyttöjäämä tmk	5 571	2 509	3 175
— % tuloista	19	10	11
Osuus yhteiskustannuksista tmk	560	608	1 139
Ylijäämä tmk	5 011	1 901	2 036
— % tuloista	17	8	7

16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 490 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, väline istön ja laitesuojien hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja hankintaan välittömästi liittyviin tutkimus- ja kehittämistoimintaan, järjestelmien testaukseen, käyttökoulutukseen ja hallintomenoihin. Määrärahasta saa käyttää 3 470 000 000 mk aikaisemmin myönnetyistä tilausvaltuuksista ja niihin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä 20 000 000 mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankintoihin sekä ammuslaboratorion tuotanto- ja ylläpitomenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Sen johdosta, että aikaisemmissa talousarvioissa hyväksyttyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1999 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Vuoden 1995 talousarviossa tiedustelun, valvonnan ja johtamisen järjestelmien ylläpitämiseksi myönnetyn määrältään 500 000 000 mk olevan tilausvaltuuden maksuaikataulua muutetaan siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua maksuja vuodesta 1995 vuoden 2000 loppuun mennessä 500 000 000 mk poislukien indeksi-

maksut sekä valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat maksut.

Tilausvaltuus

		milj. mk	Myönnetty milj. mk	Myönnetään milj. mk
01.	Tiedustelun, valvonnan ja johtamisen järjestelmien ylläpitäminen	500	360	40
02.	Torjuntahävittäjien uusiminen	9 500	7 729	1 088
03.	Torjuntahävittäjien ase- ja huoltojärjestelmien uusiminen	4 420	2 942	1 178
05.	Venäjän kaupan kotimaan kohdennus	2 742	2 667	75
06.	Tutkimustoiminnan ja hankintaedellytysten luominen	2 700	248	297
07.	Valmiusyhtymien varustaminen	6 148		22
Yhteensä				2 700

Selvitysosa: Tilausvaltuuksien sopimusten mukaisten maksatusten lisäksi tilausvaltuuksiin liittyvien indeksi- ja valuuttakurssien noususta aiheutuvien lisätarpeiden ja indeksi- ja valuuttakurssien alenemisesta syntyvien vähennysten erotuksesta arvioidaan aiheutuvan 770 milj. markan menot vuonna 1999.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 232 000 000 markan maksatuksen siirto vuodelta 1998 ja vähennyksenä 493 000 000 markan maksatuksen siirto vuodelle 2000.

Aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu menoja 3 097 milj. mk vuonna 2000, 2 242 milj. mk vuonna 2001, 1 450 milj. mk vuonna 2002 sekä yhteensä 2 575 milj. mk vuoden 2002 jälkeen.

1999 määräraha	3 490 000 000
1998 määräraha	4 720 000 000
1997 tilinpäätös	4 559 000 000

21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 190 118 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien tehtävien edellyttämään toimintaan, ulkomaalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kevytrakenteisten suojien ja varastojen rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 20 000 000 mk palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen ja Puolustushallinnon rakennuslaitokselle maksettavaan asuntotoimen hintatukeen sekä enintään 200 000 mk sotainvalideille ja sotaveteraaneille suoritettavan liiketaloudellisin perustein hinnoitellun maksullisen palvelutoiminnan maksujen alentamiseen. Vuonna 1999 saa tehdä varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa koskevia pitkäaikaisia sopimuksia määrärahan puitteissa siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 2000 loppuun mennessä enintään 265 569 000 mk ja vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 338 962 000 mk.

Sen johdosta, että vuoden 1998 talousarviossa hyväksyttyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1999 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Selvitysosa: Momentin määrärahan arvioidaan alustavasti jakaantuvan seuraavasti: palkkamenot 3 369 milj. mk (pl asevelvollisten päivärahat ja reserviläispalkat), asevelvollisten ylläpito 530 milj. mk, toimitilakustannukset 540 milj. mk, korvaus ilmailulaitokselle ja va-

kuutukset ym. 65 milj. mk, lentotoiminta 200 milj. mk, Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen tuotantotoiminta 94 milj. mk (pl palkkamenot), henkilökunnan koulutus 78 milj. mk sekä muu koulutus, sota- ja leiriharjoitukset, aluevalvonta ja alueellisen koskemattomuuden turvaamiskyky, polttoaineet ym. 314 milj. mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 21 400 000 mk siirtona momentilta 34.06.02 tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 189 henkilön palkkauksina ja 235 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 27.01.21 sekä vähennyksenä 117 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 34.06.21.

Puolustusvoimien asuntotoimesta aiheutuvat menot ja asukkailta perittävät vuokrat ja käyttökorvaukset on toiminnan ohjauksen parantamiseksi ja taloudellisen seurannan selkeyttämiseksi siirretty momentille 12.27.22.

Aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu maksuja vuonna 1999 enintään 283 000 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	5 218 253 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	24 960 000
Muut toimintamenot	5 193 293 000
Bruttotulot	28 135 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 000
— muut suoritteet	28 130 000
Nettomenot	5 190 118 000
1999 määräraha	5 190 118 000
1998 määräraha	5 075 100 000
1998 lisämääräraha	93 300 000
1997 tilinpäätös	5 073 700 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/1984) mukaan rauhanturvaamistoiminnan määrärahat budjetoidaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrärahat suomalaisten rauhanturvajoukkojen palkkaus- ja koulutusmenoihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 22 suomalaisten rauhanturvajoukkojen kalusto- ja hallintomenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin.

Kansainvälisen rauhanturvaamistoiminnan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1999 ovat:

— kansainväliseen rauhanturvaamistoimintaan osallistumiselle luodaan ja ylläpidetään toimintaedellytykset valmistelemalla osallistumispolitiikka yhteistoiminnassa ulkoasiainministeriön kanssa, hankkimalla osallistumiseen tarvittavat voimavarat sekä ylläpitämällä tarvittavat säädökset

— valtakunnan poliittisen johdon päättämä osallistuminen rauhanturvaamistoimintaan toteutetaan vähintään nykytasolla huolehtimalla kansallisesta hallinnosta ja johtamisesta sekä toimittamalla rauhanturvajoukkojen käyttöön laadullisesti ja määrällisesti tasokas ja riittävä henkilöstö sekä materiaali

— Suomen kansainvälisen aseman ja tehtyjen sitoumusten edellyttämä valmiusjärjestelmä ylläpidetään

— rauhanturvaamisen johtamisen ja toimeenpanovastuun kehittämistarpeet selvitetään ja tarvittavat toimenpiteet aloitetaan.

22. YK:n ja ETYJin rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 60 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen, valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen ja pohjoismaisten YK-kurssien menojen maksamiseen sekä Libanonissa, Bosniassa ja entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa olevien suomalaisten rauhanturvajoukkojen sekä Kyproksella olevan Suomen edustajan matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen.

Määrärahalla pysyväisluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön määrä saa olla enintään 21 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly YK:n ja ETYJin rauhanturvaamisoperaatioihin palkattava henkilöstö.

Siinä tapauksessa, että Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden rauhanturvajoukon lähettämisestä YK:n tai ETYJin rauhanturvaamistehtäviin ja Suomi päättää rauhanturvajoukon asettamisesta tai että Suomi päättää jatkaa osallistumistaan jo käynnissä olevan operaation seuraavaan vaiheeseen, saa näihin menoihin käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Selvitysosa: Momentin nimike ja numerotunnus on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina YK:n suoritukset kalustokorvausten osalta ja eräät muut rauhanturvaamistoimintaan liittyvät tulot. Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmiussitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n tai ETYJin rauhanturvaamistehtäviä varten koottava ja varustettava joukko. Suomi on asettanut YK:n käyttöön Lähi-Itään, Kashmiriin, Irakin ja Kuwaitin väliselle rajaalueelle sekä entisen Jugoslavian alueelle yhteensä 30 sotilastarkkailijaa. Suomalaisia rauhanturvajoukkoja toimii Etelä-Libanonissa UNIFIL-operaatiossa, Bosniassa SFOR-operaatiossa ja entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa UNPREDEP-operaatiossa sekä yksi henkilö Kyproksessa UNFICYP-operaatiossa.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	66 400 000
Bruttotulot	5 800 000
— YK:n maksamat kalustokorvaukset	5 500 000
— muut rauhanturvaamistoimintaan liittyvät tulot	300 000
Nettomenot	60 600 000

1999 määräraha	60 600 000
1998 määräraha	60 400 000
1997 tilinpäätös	98 694 972

24. Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen puolustuspoliittiseen yhteistyöhön liittyvistä kokouksista, neuvotteluista, seminaareista, koulutustilaisuuksista ja harjoituksista sekä ETYJin luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntöönpanosta sekä näistä johtuvista hallinnollisista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään rauhankumppanuusohjelmamme mukaisten kokousten, koulutustilaisuuksien, opintomatkojen ja vierailuvaihdon toteuttamiseen sekä Suomessa että Suomesta muihin kumppanuusmaihin kuten myös osallistumiseen rauhankumppanuusohjelman mukaisiin harjoituksiin. Merkittävä osa määrärahasta käytetään rauhankumppanuusohjelman mukaisen Suomen isännöimän rauhanturvaamisharjoituksen toteuttamiseen. Edelleen määrärahaa käytetään ETYJin kokousten ja neuvotteluiden järjestely-, asiantuntija-, turvallisuus-, yhteysupseerija muiden seurantaan liittyvien tehtävien suorittamiseen sekä ETYJissä sovittujen luottamusta ja turvallisuutta lisäävien tehtävien suorittamiseen. Määrärahaa käytetään myös Open Skies-sopimuksen täytäntöönpanon valmisteluihin ja tarvittaessa osallistumiseen sopimuksen mukaisiin valvontalentoihin tai kokeilu-

lentoihin. Lisäksi määrärahaa käytetään aserajoitus- ja asevalvontaneuvottelujen seurantaan ja kokousosallistumiseen, WEU:n tarkkailijaaseman vaatimiin seuranta-, kokous- ja asiantuntijamatkoihin sekä kansainväliseen puolustusmateriaaliyhteistyöhön ja ympäristönsuojeluun. Määrärahaa käytetään myös edellä mainittuihin osa-alueisiin liittyvästä tutkimustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	9 000 000
1998 määräraha	9 000 000
1997 tilinpäätös	6 999 061

91. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous

Selvitysosa: Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous tukee maanpuolustusta kehittäen alueita ja niiden metsäluontoa mahdollisimman hyvin puolustusvoimien toimintaan soveltuvaksi. Luonnonvarojen hoidossa sovitetaan yhteen puolustusvoimien, taloudellisuuden, luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön näkökohdat.

Puolustusministeriön hallinnassa on n. 70 500 ha maata, jakautuen kasarmi- ja harjoitusalueisiin, ampuma-alueisiin, lentokenttiin, varikko- ja varastoalueisiin sekä muihin erikoisalueisiin. Vesialueita on hallinnassa n. 21 000 ha. Metsätaloutta voidaan harjoittaa n. 46 000 ha:lla.

Metsätaloustoiminnan tulostavoitteeksi asetetaan 7 000 000 markan käyttöjäämä. Tulostavoite edellyttää n. 102 000 m^3 myytävää puutavaraa. Puolustusministeriön metsätaloudellisessa hoidossa olevien metsien tasearvo oli n. 227 milj. mk vuoden 1997 lopussa. Pääoman tuottoa ja liiketaloudellisen toiminnan tulosta alentavat metsätalouteen kuulumattomat puolustusvoimille tuotetut palvelut ja ympäristönsuojeluun liittyvät tehtävät yhteismäärältään n. 4,1 milj. mk. Alueiden pääkäyttötarkoituksen rajoitteiden aiheuttamaa metsätalouden tuottoa pienentävää vaikutusta ei ole arvioitu.

Puolustusministeriön metsätaloustoiminnan kehitys vuosina 1997-1999 tunnuslukuina:

	1997 Toteutuma	1998 Ennakoitu	1999 TAE
Tulot milj. mk	27,7	25,0	26,0
Erilliskustannukset milj. mk	16,9	18,5	19,0
Käyttöjäämä			
— milj. mk	10,8	6,5	7,0
— % tuloista	39,0	26,0	26,9
Osuus yhteiskustannuksista	0,9	0,8	0,8
Ylijäämä	9,9	5,7	6,2
— % tuloista	35,7	22,8	23,8
Myyntihintojen muutos %	9,6	0,0	0,8
Volyymin muutos %	0,4	-6,6	0,0
Investoinnit milj. mk	0,3	0,3	0,3
Investoinnit % tuloista	1,1	1,2	1,2
Koneellistamisaste %	50,3	54,7	55,0
Henkilöstön määrä	66	64	62

Lukuun liittyvät metsätalouden menot on otettu huomioon momentilla 12.27.21.

92. Puolustushallinnon rakennuslaitos

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen toiminta-ajatuksena on tuottaa rauhan tai poikkeusolojen aikana puolustusvoimien tarvitsemat tilat ja ylläpitopalvelut. Rakennuslaitos vastaa lisäksi puolustushallinnon kiinteistötoimen omistajaorganisaation osana kiinteistövarallisuuden kunnosta ja arvon säilymisestä.

Puolustusvoimien tarvitsemia talonrakennus- ja erikoisrakennekohteita valmistuu arviolta 150 000 rm^3. Oulun ja Vaasan varuskuntien supistuksesta johtuen tilojen määrä vähenee n. 270 000 rm^3. Lisäksi rakennuslaitos huolehtii perusparannus- ja alueteknisten töiden toteuttamisesta.

Rakennuslaitoksen ylläpidettävä rakennuskanta on vuonna 1999 yhteensä 18,8 milj. rm^3. Lisäksi ylläpidon kohteena ovat puolustusvoimien käytössä olevat erilaiset aluerakenteet, - laitteet ja - verkostot. Lämmitettävien rakennusten tilavuus on noin 12,5 milj. rm^3.

Puolustusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Puolustushallinnon rakennuslaitokselle vuodelle 1999 seuraavat tärkeimmät tulostavoitteet:

— asuntotoimen johtamisjärjestelmää, vuokrien hinnoittelua sekä kannattavuuden seurantaa selkiytetään ja tehostetaan. Asuntotoimesta muodostetaan rakennuslaitoksen sisäinen tulosalue ja asunnoista saatavat vuokra- ja muut tulot siirretään rakennuslaitoksen tuloiksi

— palvelukykyä ja ulkoista vaikuttavuutta mitataan joka toinen vuosi tehtävällä asiakastyytyväisyystutkimuksella

— hankesuunnitelmat tehdään sovitussa aikataulussa talousarviomenettelyn yhteydessä sekä rakennushankkeiden että alue- ja verkostotöiden osalta

— rakennuslaitoksen tuottavuutta ja tehokkuutta lisätään toimintoja rationalisoimalla

— rakennushankkeet toteutetaan vuoden 1999 investointisopimusten mukaisessa laajuudessa sekä hankekohtaisesti laskettujen tavoitekustannusten ja aikataulujen mukaisesti markkinahinnoin

— ulkopuolisille tuotettujen palvelujen liiketaloudellinen kannattavuus varmistetaan sisällyttämällä riittävä kate palvelujen hintaan

— laitoksen liikekirjanpidon mukainen tulostavoite suunnitelman mukaisten poistojen jälkeen on 500 000 mk.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tuotto-/kululaskelma (milj. mk):

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Myyntituotot	904,6	899,7	842,9
Myynnin oikaisuerät	-14,9	-15,4	-15,0
Liikevaihto	889,7	884,3	827,9
Muuttuvat kulut	-818,6	-811,1	-783,1
Omien toimitilojen ylläpito	6,0	7,0	5,4
Myyntikate	77,1	80,2	50,2
Kiinteät kulut	-54,4	-56,0	-53,3
Käyttökate	22,7	24,2	-3,1
Poistot	-8,1	-8,0	-7,4
Ylijäämä ennen siirtoja pv:lle/pv:lta	14,6	16,2	-10,5
Palautus pv:lle/asuntotoimen hintatuki pv:lta	-13,1	-15,5	11,0
Ylijäämä	1,5	0,7	0,5

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 330 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaalla vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

1999 määräraha	330 000
1998 määräraha	330 000
1997 tilinpäätös	319 879

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 5 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään puolustushallinnon ulkopuoliseen vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen sekä vapaaehtoiseen maanpuolustusjärjestelmän alue- ja paikallistason toimintaan.

1999 määräraha	5 500 000
1998 määräraha	5 500 000
1997 tilinpäätös	5 491 000

93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista rauhanturvajoukoista aiheutuvien menojen laskutuksessa ja sotilasasiamiestoiminnan tilinpidossa syntyviin kurssieroihin.

1999 määräraha	100 000
1998 määräraha	100 000
1997 tilinpäätös	4 261

Pääluokka 28
VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 10 930 henkilötyövuotta.

1. Toimintaympäristö

Valtiovarainhallinnon kannalta keskeisin toimintaympäristön muutos aiheutuu Suomen siirtymisestä yhdessä 10 muun maan kanssa talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen. Markan kurssi kiinnitetään 1.1.1999 peruuttamattomasti euroon. Siirtymäkauden aikana 1.1.1999-31.12.2001 välisenä aikana euroa käytetään ainoastaan tilirahana. Julkinen sektori käyttää sisäisessä toiminnassaan markkoja koko siirtymäkauden ajan. Osallistuvien jäsenvaltioiden 1.1.1999 jälkeen liikkeeseen laskema velka on kuitenkin pääosin euromääräistä. Ensimmäinen euromääräinen budjetti laaditaan vuodelle 2002. Saman vuoden alusta myös valtion kirjanpito muuttuu euromääräiseksi.

Euroopan rahaliiton synty syventää integraatiokehitystä ja lisää verotuksen harmonisointipaineita varsinkin niissä verokohteissa, joissa veropohja on liikkuva. Välittömimmin tämä näkyy valmisteverotuksessa, kuten alkoholijuomien ja tupakan verotuksessa, missä jäsenmaiden verotasot tulevat väistämättä lähenemään toisiaan. Suomelle tämä merkitsee verotuottojen alenemista. Arvonlisäverotuksessa verokantojen alentamispaineet ovat siirtyneet tuonnemmaksi alkuperäjärjestelmän lykkääntymisen vuoksi. Välittömässä verotuksessa suurimmat kansainväliset haasteet liittyvät pääomien liikkuvuuden lisääntymiseen. EU:ssa vireillä olevat hankkeet haitallisen verokilpailun estämiseksi muun muassa pääomatulojen lähdeveron tai sille vaihtoehtoisen kattavan kontrollijärjestelmän avulla käyvät entistä tärkeämmäksi.

2. Toimintastrategiat

Talouspolitiikassa yhteiseen rahaan siirtyminen merkitsee finanssipolitiikan roolin vahvistumista kansallisen rahapolitiikan väistyessä. Talous- ja rahaliitossa finanssipolitiikka säilyy jäsenvaltion vastuualueena mutta yhteisen rahapolitiikan onnistumiseksi jäsenvaltioiden on noudatettava yhteisesti sovittuja finanssipolitiikan periaatteita. Näistä keskeisin on liiallisten julkisen talouden alijäämien välttämistä koskeva periaate.

Valtiontalouden ohella myös kuntien ja sosiaaliturvarahastojen talous kuuluu julkiseen talouteen, jonka alijäämästä jäsenvaltio on vastuussa. Siksi talous- ja rahaliitossa valtion, kuntien ja sosiaaliturvarahastojen talouden hoidon ja päätöksenteon tulee olla entistä saumattomammin yhteensovitettua.

Verotuksen suurimmat haasteet liittyvät ansiotulojen verotuksen keventämislinjan jatkamiseen ja veropohjien tiiviyden varmistamiseen.

Talous- ja rahaliiton oloissa maltillinen tulopolitiikka on entistä tärkeämpää. Julkisen palvelutoiminnan tuloksellisuus edellyttää valtiolta kykyä toimia kilpailukykyisenä työnantajana.

Ikääntyvän henkilöstön voimavarojen hyödyntäminen on myös valtion henkilöstöpolitiikan lähivuosien ja vuosikymmenien merkittäviä haasteita.

3. Tulostavoitteet

Valtiovarainministeriön ja sen hallinnonalan toiminta tukee niitä päämääriä, jotka on esitetty talousarvion yleisperusteluissa. Valtiovarainhallinnon alustavia tulostavoitteita ja toiminnan painopistealueita vuodelle 1999 ovat yleisperusteluissa esitettyjen lisäksi seuraavat:

Tasapainoisen ja kestävän kasvun politiikka:

Valmistellaan talouspolitiikkaa, jolla parannetaan kansantalouden voimavarojen käyttöä ja lisätään talouden sopeutumiskykyä vakaus- ja kasvusopimuksen edellyttämällä tavalla niin, että pitkän aikavälin tasapainoinen kasvu on mahdollinen.

Työhön kohdistuvan verotuksen keventämistä jatketaan. EU:ssa Suomi pyrkii sekä jäsenenä että puheenjohtajamaana edistämään haitallista verokilpailua rajoittavien uudistusten toteutumista yritysverotuksessa sekä välillisessä verotuksessa vaikuttamaan EU:n tulli- ja veropolitiikkaan muun muassa nykyistä yhtenäisemmän energiaverotuksen aikaansaamiseksi.

Valtiovarainministeriö linjaa ja toteuttaa rahoitusmarkkinapolitiikkaa, jonka tavoitteeena on turvata rahoitusmarkkinoiden vakaus, tehokkuus ja toimivuus sekä rahoituspalvelujen monipuolisuus, turvallisuus ja saatavuus. Ministeriö pyrkii estämään mahdolliset tulevat rahoituskriisit sekä säilyttämään markkinapaikat sekä maksu- ja selvitysjärjestelmät tarvittavassa laajuudessa Suomessa. Markkinoiden luotetavuutta ja läpinäkyvyyttä pyritään parantamaan eri sijoitustuotteita ja rahoitusinstituutioita koskevan informaation vertailukelpoisuutta kehittämällä sekä neutraalilla rahoitusvalvonnalla ja verotuksella.

Ministeriön tavoitteena on turvata valtion velanhoidon taloudellisuus ja vaikuttaa kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen toiminnan tuloksellisuuteen.

Valtiontalouden hyvä hoito:

Talousarvion yleisperusteluissa esitetyn mukaisesti valtiovarainhallinnon tavoitteena on valtion velkaantumisen supistaminen.

Valtion kassan tuottotavoitteena on Euriborin keskiarvo.

Valtion uuden kiinteistöomistusstrategian kehittämistä ja syventämista jatketaan. Tavoitteena on omistajaohjauksen aktivoituminen ja yhdenmukaistuminen. Tehokkuutta ja pääoman tuottoa lisätään sekä varmistetaan kiinteistöjen arvon säilyttäminen ja valtion tilahuollon turvaaminen.

Valtiontalouden tarkastustoimen yleisenä päämääränä on edistää hallinnon tuloksellisuutta. Tarkastustoimi palvelee valtionhallinnon taloudellista ohjausta ja varmistaa, että sisäinen valvonta on asianmukaista ja taloudenhoito laillista. Toiminnantarkastusten painopiste on hallinnon taloudellisten ohjausjärjestelmien arvioinnissa sekä valtionavustusten ja muiden tukien käytön arvioinnissa. Osa voimavaroista kohdistetaan valtion kirjanpidon ja tilinpäätöksen uudistamiseen.

Vero- ja tullitoimi:

Verotuksen toimeenpanossa jatketaan sellaisia toiminnallisia ja organisatorisia uudistuksia, joiden avulla turvataan siirtyminen verolajeittaisesta verotuksen toimittamisesta ja verovalvonnasta asiakaskohtaiseen verotukseen. Henkilöverotuksessa jatketaan veroilmoituksista luopumista veroehdotusmenettelyä laajentamalla. Verotarkastustoimessa kiinnitetään erityistä huomiota verotarkastusten laadun kehittämiseen, harmaan talouden torjunnan tehostamiseen ja kansainvälisen yhteistyön lisäämiseen. Verotuksen oikeellisuutta ja yhdenmukaisuutta maan eri osissa edistetään sekä aineellista että menettelyjä koskevaa ohjeistusta lisäämällä.

Tullitoimen alueella edistetään sisämarkkinoiden toimivuutta sekä elinkeinoelämän tasapuolista kilpailukykyä. Tavoitteena on erityisesti valmisteveropetosten ja yhteisöön kohdistuvien petosten sekä laittoman tuonnin ja viennin torjuminen.

Tuloksellinen julkinen hallinto:

Julkisen hallinnon toiminnan tuloksellisuutta ja laatua parannetaan valtioneuvoston 16.4.1998 tekemän hallintopolitiikan suuntalinjoja koskevan periaatepäätöksen edellyttämin uudistushankkein.

Varmistetaan asiakaslähtöisen, avoimen palvelutuotannon edellytyksiä edistämällä hallinnonalakohtaisten laatustrategioiden, palvelusitoumusten, palvelujen vaihtoehtoisten tuotantotapojen ja henkilöstötilinpäätösten käyttöä.

Sähköisten palveluiden osuuden lisäämiseksi palvelutapahtumissa valmistellaan sähköisen tunnistusmenetelmän käyttöönottoa.

Oikeiden palkkasuhteiden toteuttamiseksi valtion palkanmuodostuksessa tehdään ulkoinen palkkasuhdeselvitys ja aloitetaan neuvottelut selvityksen pohjalta.

Lisätään hallinnonalan henkilöstön liikkuvuutta.

Tilastotoimi:

Yhteiskunnan tietohuollossa jatketaan tilastotuotannon sopeuttamista Euroopan unionin ja erityisesti talous- ja rahaliiton tietotarpeisiin ja velvoitteisiin. Keskeisiä uudistamisen kohteita ovat eurorahan käyttöönotosta johtuvat muutokset, kansatalouden tilinpito, hinta- ja palkkatilastot, suhdannetilastot, työvoimatilastot sekä palvelujen ulkomaankaupan tilastot.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Valtiovarainministeriö	112 994	125 000	130 000	+ 5 000	+ 4
03.	Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	17 620	17 251	17 900	+ 649	+ 4
05.	Valtiokonttori	192 450	182 000	197 850	+ 15 850	+ 9
07.	Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	13 080 527	13 607 120	14 229 800	+ 622 680	+ 5
10.	Valtiontalouden tarkastusvirasto	38 200	40 300	42 350	+ 2 050	+ 5
18.	Verohallinto	1 530 000	1 389 872	1 650 000	+ 260 128	+ 19
39.	Erät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	813 302	774 000	837 000	+ 63 000	+ 8
40.	Tullilaitos	490 020	492 358	541 200	+ 48 842	+ 10
52.	Tilastokeskus	170 300	188 985	204 300	+ 15 315	+ 8
64.	Valtion kiinteistölaitos	820 000	518 000	—	- 518 000	- 100
80.	Hallinnon uudistaminen ja erät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	108 137	120 815	161 650	+ 40 835	+ 34
81.	Erät hallinnonaloittain jakamattomat menot	3 649 103	3 563 100	3 659 500	+ 96 400	+ 3
82.	Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille	847 259	1 080 000	48 850	1 031 15 - 0	- 95
84.	Kansainväliset rahoitusosuudet	6 764	10 000	18 800	+ 8 800	+ 88
90.	Suomen maksuosuudet Euroopan unionille (EU)	5 626 146	5 770 000	6 290 000	+ 520 000	+ 9
99.	Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot	44 205	65 700	25 700	- 40 000	- 61
	Yhteensä	**27 547 027**	**27 944 501**	**28 054 900**	**+ 110 399**	**+ 0**

01. Valtiovarainministeriö

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on käynyt lävitse laajan sisäisen strategiaprosessin, jonka tuloksena se on uudistanut toiminta-ajatuksensa ja strategiansa. Toiminta-ajatuksensa mukaan ministeriö vastaa valtioneuvoston osana, taloudellisena yhteensovittajana ja hallinnonalansa ohjaajana tasapainoisen ja kestävän kasvun talouspolitiikasta, valtiontalouden hyvästä hoidosta ja tuloksellisesta julkisesta hallinnosta sekä näiden edellyttämästä kansallisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Ministeriön lähivuosien toimintastrategiassa korostuu yhteiskunnallisesti vaikuttavina kriittisinä menestystekijöinä toiminta, joka edistää kasvua ja vakautta, taloudellista liikkumavaraa, verotuksen keventämistä ja julkisen toiminnan tuloksellisuutta ja laatua.

Pääluokkaperustelujen selvitysosassa esitettyjen hallinnonalakohtaisten tavoitteiden saavuttamista tukevat ministeriön alustavat tulostavoitteet ja toiminnan painopisteet vuodelle 1999 ovat seuraavat:

— Arvioidaan yritysten toimintaedellytyksiä Suomessa, lähtökohtana se, että investointeja ja tuotantoa sijoittuisi Suomeen riittävästi voimavarojen täyskäyttöisyyden saavuttamiseksi.

— EU-politiikassa korostuu euroalueen talouksien, EU:n laajentumisen ja globaalien talousryhmittymien analysointi.

— Kehitetään julkisen talouden systemaattista hallintaa palvelevaa raportointia, jonka tavoitteena on kuntien ja sosiaaliturvarahastojen finanssipoliittisen ohjauksen parantaminen. Kehysmenettelyn yhteydessä hallitukselle raportoidaan kuntien ja sosiaaliturvarahastojen talouden kehityksestä kehyskaudella.

— Arvioidaan kansainvälisen integraation ja korkean työllisyyden saavuttamisen edellyttämiä muutoksia verotukseen sekä edelleen julkisen talouden laajuuteen ja tehtäviin. Samalla otetaan huomioon myös väestön ikääntymisestä pitkällä aikavälillä aiheutuvat paineet.

— Rahoitusmarkkinalainsäädäntöä kehittämällä ja muulla ministeriön toiminnalla edistetään rahoitusmarkkinoiden vakautta, luotettavuutta ja kilpailuedellytyksiä sekä monipuolistetaan rahoituspalveluja ja turvataan niiden saatavuus.

— Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n toiminnan asteittaista lakkauttamista valmistellaan siirtämällä yhtiön kiinteistöomaisuutta perustettavaan valtion kiinteistökonserniin ja nopeuttamalla yhtiön elvytettävien asiakkaiden siirtoa pankeille. Sponda Oyj:n omistaja-arvoa kasvatetaan.

— Verotusta analysoidaan rahoitusmarkkinavaikutusten osalta.

— Rahoitusmarkkinoiden valvontaa kehitetään organisoimalla tehokas yhteistyö rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomaisten välille ja vahvistamalla samankaltaisille rahoitustuotteille yhdenmukaiset valvontaperiaatteet.

— Kansainvälisen rahoituslaitos- ja järjestötoiminnan tuloksellisuuteen vaikutetaan laatimalla Maailmanpankkia, EIB:tä ja EBRD:tä koskeva järjestöpolitiikka ja tehostamalla hankintaprojektien seurantaa.

— Valtionvelan hoidon ohjaus- ja valvontajärjestelmää tehostetaan.

— Hallitusmuodon uudistukseen liittyen valtiontalouden tarkastusta koskeva lainsäädäntö uudistetaan ja sisäisen valvonnan järjestelyjä tehostetaan.

— Kirjanpitouudistusta koskeva kehittämistyö saatetaan loppuun ja käynnistetään valtion kustannuslaskentaa koskevan kehittämistyö. Tilinpäätösmenettelyn kehittämiseksi ja tilivelvollisuuden toteutumisen parantamiseksi luodaan järjestely, jolla virastojen ja niiden johdon saavuttamia tuloksia voidaan julkisesti arvioida.

— Valtion maksuperustelain uudistamiseen liittyen kehitetään valtion yhtenäistä maksupolitiikkaa antamalla tarvittavat valtiovarainministeriön ohjeet.

— Valmistellaan selvitys/esitys valtion omistajapolitiikaksi.

— Valtion kiinteistöhallinnon organisointi arvioidaan uudelleen tavoitteena selkeä keskitetty järjestelmä. Valtion kiinteistölaitos liikelaitostetaan.

— VM:n alaisuuteen perustetaan Oy-muotoinen kiinteistökonserni, johon siirretään valtionhallinnon ja valtionyhtiöiden vaihto-omaisuuden luonteinen kiinteistö- ja tonttiomaisuus. Tavoitteena on sitoutuneen pääoman tuoton lisääminen ja pääoman vapauttaminen omistajalle, valtiolle.

— Tuloksellisen sidosryhmäyhteistyön edistämiseksi yhteistyön määrää ja laatua koskeva kartoitus ajantasaistetaan ja laaditaan kartoitukseen perustuva sidosryhmästrategia.

— Valtiovarainministeriön ylläpitämien tietojärjestelmien palvelevuuden ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi niiden tilanne arvioidaan ja suunnitellaan arvioinnin edellyttämät kehittämistoimenpiteet.

— Vaikutetaan tietohallinnon ohjauksella siihen, että euro otetaan sujuvasti käyttöön valtion tietojärjestelmissä ja että vuosituhannen vaihtuminen ei aiheuta tietojärjestelmähäiriöitä.

— Arviointitoiminnan systemaattisuuden parantamiseksi laaditaan ja hyväksytään arviointistrategia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 130 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2 033 000 mk kolmen henkilötyövuoden ja niihin liittyvien toimintamenojen siirtona momentille 28.05.21 johtuen valtion lainanoton operatiivisten tehtävien siirrosta valtiovarainministeriöltä valtiokonttorille sekä 5 500 000 mk edelliseltä vuodelta siirtyvänä määrärahana. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 000 000 mk EMU-tiedotuksesta aiheutuvina menoina, joista EU maksaa puolet eli 3 000 000 mk, mikä on merkitty tulona momentille 12.28.99.

1999 määräraha	130 000 000
1998 määräraha	125 000 000
1998 lisämääräraha	2 000 000
1997 tilinpäätös	112 993 788

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT on soveltavan taloudellisen tutkimuksen yksikkö (L 27/1990), joka tuottaa päätöksenteon tueksi tutkimustietoa julkisen sektorin voimavarojen tehokkaasta käytöstä ja sopeutumisesta muuttuviin vaatimuksiin sekä julkisen sektorin toimenpiteiden vaikutuksista kansantalouden muiden osien toimintaan.

Valtiovarainministeriö on asettanut tutkimuskeskukselle alustavasti vuotta 1999 koskien seuraavat tulostavoitteet:

Verotuksen kansantaloudellisia vaikutuksia tutkitaan erityisesti työllisyyden näkökulmasta. Työttömien työllistymiseen ja syrjäytymiseen liittyviä tekijöitä analysoidaan laajaan tilastolliseen paneeliaineistoon tukeutuen. Verojärjestelmän tulonjako- ja kannustinvaikutuksia tutkitaan mm. miten asumistukijärjestelmä vaikuttaa eläkkeelle siirtymiseen. Kansainvälisen verokilpailun kansantaloudellisia ja julkistaloudellisia vaikutuksia tutkitaan sekä yritysverotuksessa että hyödykeverotuksessa.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kehitystä tutkitaan arvioimalla julkisten menojen eri komponenttien kehitystä mm. demograafisiin tekijöihin nojautuen. Yhtenä keskeisenä kohteena on sel-

vittää väestön ikärakenteen muutosten vaikutuksia eläkkeisiin. Aloitetaan kestävän kasvun analysointi julkisen talouden näkökulmasta mm. OECD:n painopisteekseen valitsemaa työtä seuraten. Kestävään kasvuun liittyen aloitetaan myös Kioton ilmastosopimuksen kansantaloudellisten vaikutusten selvitystyö.

Infrastruktuureiden hinnoittelua koskevan EU:n AFFORD-prejektin valmistuttua jatketaan ja kehitetään julkisen sektorin palvelujen hinnoittelututkimusta (tämä kattaa omavastuuperiaatteet ja maksuperusteet). Infrastruktuuri-investointien kasvuvaikutusten ja kansantaloudellisten tuottojen arviointiin liittyviä menetelmiä kehitetään, ja sovelletaan niitä käytettävissä olevien aineistojen kartotukseen perustuen.

Julkisten palvelujen tuotannossa selvitetään markkinaperusteisten rahoitus- ja ohjauskeinojen käyttömahdollisuuksia erityisesti vanhustenhuoltoa koskien. Terveydenhuollon tehostamismahdollisuuksia selvitetään aiempaa kattavammin. Koulutuksen tehokkuustutkimusta jatketaan.

EU-maiden budjettien ja aluetalouksien reagointia eri alueisiin kohdistuviin suhdannehäiriöihin tutkitaan EMU-jäsenyyden edellyttämän finanssipolitiikan näkökulmasta. Tutkimusta tehdään myös Suomen eri alueiden välisten ja sisäisten tuloerojen kehityksestä. Kuntataloutta koskien kartoitetaan valtionosuusjärjestelmän muutosten vaikutuksia kuntien käyttäytymiseen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 17 900 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	19 900 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	2 000 000
Muut toimintamenot	17 900 000

Bruttotulot	
Maksullisen toiminnan tulot	2 000 000
— tutkimuspalvelut	1 900 000
— muut tulot	100 000
Nettomenot	17 900 000

1999 määräraha	17 900 000
1998 määräraha	17 251 000
1998 lisämääräraha	338 000
1997 tilinpäätös	17 620 000

05. Valtiokonttori

Selvitysosa: Valtiokonttori on tulosjohdettu monialainen palveluvirasto, joka hoitaa valtion sisäistä talous- ja finanssihallintoa, eläke- ja vahinkoturvaa sekä sotilasvamma- ja veteraaniasioita. Tähän tehtäväkokonaisuuteen liittyen Valtiokonttorin tarkoituksena on:

Rahoitustoimialalla

— tarjota finanssivarallisuuden hallintaan kilpailukykyisesti sellaisia palveluita, joita valtioyhteisö ja sen yksiköt tarvitsevat

— huolehtia valtion rahoitustarpeen tyydyttämisestä kustannustehokkaasti hyväksytyillä lainanoton ja sijoitustoiminnan riskitasoilla siten, että riittävän likviditeetin hallinta hoidetaan valtiolle edullisimmalla tavalla

— jatkaa Suomen rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin kehittämistä yhteistyössä muiden markkinaosapuolten kanssa niin, että kytkeytyminen eurooppalaisiin rahoitusmarkkinoihin voi tapahtua joustavasti

Vakuutustoimialalla

— huolehtia siitä, että valtiontalouden piiriin kuuluvat omaisuuteen ja henkilöstöön kohdistuvat vastuut ja riskit tulevat hoidetuksi korkealla laatutasolla valtiolle edullisella tavalla ja niin,

että siitä aiheutuvat kustannukset kohdistuvat johdonmukaisesti aiheuttamisperiaatetta noudattaen asianomaisten yksiköiden kustannuksiksi

— huolehtia sotainvalidien, heidän omaistensa, rintamaveteraanien sekä muiden sotaan osallistuneiden korvauksia, hoitoa ja kuntoutusta koskevista asioista asiakkaiden muuttuvien tarpeiden mukaisesti ja edistää veteraaniväestön itsenäistä selviytymistä tukevien palveluiden järjestämistä yhteistyössä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä tarjota näissä tehtävissä kertyvän asiantuntemuksensa tulevaisuuden vanhustenhuollon kehittämiseen

Hallinnon järjestelmät -toimialalla

— huolehtia siitä, että valtioyhteisöllä on käytettävissään menetelmät, jotka ovat edellytyksenä hallinnon eri tasoilla tapahtuvan tulosohjauksen kehittämiseksi sellaiseksi, että hallinnon raportointi, valvonta, tarkastus ja arviointi muodostavat kullakin tasolla toimivan johdon vastuuta korostavan aukottoman ketjun virastoista ja laitoksista ministeriöiden ja valtioneuvoston kautta eduskuntaan. Valtiokonttori huolehtii koko valtiota koskevan yhdistelmätiedon tuottamisesta.

Valtiokonttorin kokonaiskustannukset (tmk)

	Tilinpäätös 1997	Tulostavoite 1998	TAE 1999	Muutos 1999/1998 %
Rahoitustoimiala	46 138	58 017	61 814	7
Vakuutustoimiala	71 014	81 358	83 159	2
Hallinnon järjestelmät -toimiala	15 166	15 993	16 287	2
Sotilasvamma- ja veteraaniasiat	35 224	37 596	36 900	-2
Muut ulkopuolelle tuotetut loppusuoritteet	3 680	1 653	1 759	6
Yhteensä	171 223	194 617	199 920	3

Valtion eläkelautakunta on Valtiokonttorin yhteydessä toimiva riippumaton muutoksenhakuelin.

Valtion eläkelautakunta käsittelee Valtiokonttorin eläkeasioissa antamista päätöksistä tehdyt valitukset. Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. He toimivat tuomarin vastuulla. Lautakunnalla on toimisto, jossa työskentelee neljä henkilöä. Vuonna 1997 käsiteltiin 720 valitusta, joista 68 % koski työkyvyn arviointia. Valitusten käsittelyaika pyritään vuonna 1999 pitämään alle kuutena kuukautena. Vireillä on muutos, jonka mukaan myös evankelis-luterilaisen kirkon eläkeasioissa tehdyt valitukset käsiteltäisiin valtion eläkelautakunnassa. Muutos on tarkoitus toteuttaa vuoden 1999 alusta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 196 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 552 000 mk EMU:n kolmannen vaiheen toteutumisesta 1.1.1999 lukien aiheutuvina menoina. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 033 000 mk kolmen viran ja niihin liittyvien toimintamenojen siirtona momentilta 28.01.21 ulkomaanvaluutan määräisen velanoton siirryttyä 1.1.1998 lukien valtiokonttorin hoidettavaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 7 891 000 mk edelliseltä vuodelta siirtyvänä määrärahana.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä Valtiokonttorille vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Palvelutavoitteet		1997 toteutuma	1998 tulossop. tavoite	1999 TAE
Rahoitus				
— Markkalainakannan keskimääräinen takaisinmaksuaika	v, kk	4v 4 kk	4 v	4 v 6 kk
— Henkilölainojen sisäänmaksujen käsittelyaika	vk	1,7	1,7	1,7
— Yhteisölainojen sisäänmaksujen käsittelyaika	vk	1,28	1,5	1,6
— Lainojen ulosmaksujen käsittely	pv	1	1	1
Sotilasvamma- ja veteraaniasiat				
— Uudet peruskorvaukset	kk	5,6	4	3
— Elinkoron oikaisut	kk	4,9	4	2,5
— Sairausapulisät	kk	3,4	2	1,5
— Muiden korvausten käsittelyaika	kk		1	1
Vahingonkorvaukset				
— Tapaturmakorvausten käsittelyaika	pv	22	24	23
— Rikosvahinkokorvausten käsittelyaika	kk	7	7	7
— Muiden korvausten käsittelyaika	pv	15,9	16,3	16,3
Eläkkeet				
— Eläkepäätöksen käsittelyaika	kk	1,79	2	2
— Palveluksesta eläkkeelle jäätäessä eläkkeen maksu alkaa palvelussuhteen päättymistä seuraavan kuukauden aikana				

Työn tuottavuus * plus-merkkinen luku osoittaa suotuisaa kehitystä	1996/1997 toteutuma %	1997/1998 tulossop. tavoite %	1998/1999 TAE %
Sotilasvamma- ja veteraaniasiat			
— tuottavuuden muutos %	23	-6	+3
* laskennassa % kokonaistyöajasta	79	77	78
Vahingonkorvaukset			
— tuottavuuden muutos %	1	-2	-2
* laskennassa % kokonaistyöajasta	70	70	71
Eläkkeet			
— tuottavuuden muutos %	-2	+4	+0
* laskennassa % kokonaistyöajasta	78	75	80
Edelliset koko Valtiokonttorista			
* tuottavuuslaskennassa % kokonaistyöajasta	45	49	44

Momentille sisältyy maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia yhteensä 23 202 000 mk, joita vastaavat tulot 26 892 000 mk on budjetoitu momentille 12.28.23.

1999 määräraha	196 000 000
1998 määräraha	181 000 000
1998 lisämääräraha	2 670 000
1997 tilinpäätös	185 000 000

22. (28.99.21) Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 850 000 mk.

Selvitysosa: Valitusten käsittelyaika pyritään vuoden 1999 aikana pitämään alle kuutena kuukautena, jota on pidettävä tyydyttävänä tasona verrattuna muihin valitusasteisiin. Valitusten määrä lisääntynee jossain määrin pariin edelliseen vuoteen verrattuna, kun vuonna 1940 ja 1941 syntyneet voivat hakea yksilöllistä varhaiseläkettä. Kokonaistyömäärään vaikuttaa myös se, että hylkääviä työkyvyttömyys- ja yksilöllisiä varhaiseläkepäätöksiä perustellaan aikaisempaa yksityiskohtaisemmin.

1999 määräraha	1 850 000
1998 määräraha	1 000 000
1998 lisämääräraha	24 000
1997 tilinpäätös	2 050 000

07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset

05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutustuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 749 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/1966) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden, perhe-eläkkeiden, kuntoutustukien ja niiden lisien sekä viivästyskorotusten ja mahdollisten oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon arvioitu eläkekannan volyymikasvu. Määräraha on laskettu vuodelle 1999 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1817/1871).

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtion palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	9 919 000 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet, perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten vastaavat eläkkeet	3 535 000 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	43 500 000
Toisen korvauslain 7 § 2 momentissa tarkoitetut eläkkeet	200 000
Liikelaitosten ja liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	251 300 000
Yhteensä	13 749 000 000

1999 määräraha	13 749 000 000
1998 määräraha	13 138 000 000
1997 tilinpäätös	12 639 047 117

06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 120 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden myöntämiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saadaan myöntää ylimääräisiä eläkkeitä ja perhe-eläkkeitä Sotainvalidien Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niille toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvin osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijäin eläkelain nojalla myönnettävä eläke.

Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräaikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 3 700 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/1974) mukaisten taiteilijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomalehtimieseläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (37/1977) mukaisten sanomalehtimieseläkkeiden myöntämiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 35 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 10 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä. Lisäksi määrärahasta saadaan käyttää enintään 50 000 mk eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden myöntämiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talousseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimielimissä. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muuten jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä Valtiokonttorin tai Kuntien eläkevakuutuksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin Valtiokonttorin tai Kuntien eläkevakuutuksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 1999 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1817/1871). Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuonna 1999 myönnetään uusia taiteilijaeläkkeitä 35 ja sanomalehtimieseläkkeitä 10 kpl. Uusien ylimääräisten eläkkeiden määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ns. paikalta palkattujen ulkomaan kansalaisten Suomen valtion palveluksesta kertyneen eläketurvan maksaminen kertasuorituksena valtioneuvoston päätöksen n:o 195/1989 nojalla.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Ennen myönnetyt ylimääräiset eläkkeet	115 350 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (enintään)	3 700 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet	1 500 000
Eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämät ylimääräiset eläkkeet (enintään)	50 000
Yhteensä	120 600 000

1999 määräraha	120 600 000
1998 määräraha	120 570 000
1997 tilinpäätös	110 691 028

07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 177 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien eläkevakuutukselle eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvellun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä. Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Nokia Telecommunications Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Korvausta maksetaan myös yrityskauppojen tai vastaavien yri-

tysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työnantajalle, sekä perustettaville pohjoismaisille puolustusvälineiden tuotantoyhteisöille, joiden palvelukseen em. Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleet henkilöt ovat myöhemmin siirtyneet. Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertasuorituksesta.

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisesti laskettuina kertasuorituksina. Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille. Määräraha on laskettu vuodelle 1999 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1871).

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Korvaus Kuntien eläkevakuutukselle	163 900 000
Korvaus Nokia Telecommunications Oy:lle	3 800 000
Korvaus Vapo Oy:lle	5 400 000
Korvaus Vammas Oy:lle	1 640 000
Korvaus Lapua Oy:lle	2 360 000
Muut korvaukset	500 000
Yhteensä	177 600 000

1999 määräraha	177 600 000
1998 määräraha	172 950 000
1997 tilinpäätös	161 176 390

50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 182 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tapaturmavakuutuslain ja liikennevakuutuslain sekä mainittuihin korvausjärjestelmiin liittyvän muun lainsäädännön mukaisten korvausten maksamiseen, valtion palveluksessa olleiden henkilöiden ja eräiden heihin verrattavien henkilöiden kuoltua suoritettavan taloudellisen tuen maksamiseen, valtion virkamieslain ja eroraha-asetuksen mukaisten erorahojen, toistuvien korvausten ja koulutusrahojen maksamiseen sekä valtion palveluksessa oleville virantoimituksesta tai työtehtävien suorittamisesta aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaamiseen, valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä suoritettavien korvausten sekä rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Tapaturmavakuutuslain (608/1948), ammattitautilain (1343/1988), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/1990), työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993), sotilastapaturmalain (1211/1990), valtion eläkelain (280/1966) 18 b §:n sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lainsäädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset	126 850 000
Liikennevakuutuslain (279/1959) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset	11 200 000
Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetun lain (269/1974) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (794/1980) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	500 000
Valtion virkamieslain (750/1994) ja eroraha-asetuksen (1350/1994) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutuslisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahat	17 425 000

	mk
Ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun järjestämisestä aiheutuvat menot virka- ja työehtosopimusten nojalla sekä kansanedustajana toimineen henkilön, eduskunnan virkamiesten ja rauhanturvaamishenkilöstön vastaavaa etua koskevan lainsäädännön nojalla, sekä asevelvollisen kuoltua suoritettava taloudellinen tuki	23 000 000
Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä annetun valtioneuvoston päätöksen (1422/1991) nojalla maksettavat korvaukset	3 000 000
Rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain (8/1898) nojalla maksettavat korvaukset	625 000
Yhteensä	182 600 000

1999 määräraha	182 600 000
1998 määräraha	175 600 000
1997 tilinpäätös	169 612 267

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Selvitysosa: Valtiontalouden tarkastusviraston toiminta jakaantuu tilintarkastusyksikköön, kahteen toiminnantarkastusyksikköön, erillisyksikköön ja sisäisten palvelujen toimintayksikköön.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tilintarkastus tarkastaa kaikki tilivirastot vuosittain. Tilintarkastuksen raportointia aiennetaan edelleen ja tarkastuksen laatua kehitetään. Vuonna 1999 arvioidaan saatettavan loppuun yhteensä 102 tarkastusta. Vuonna 1998 vastaava luku on 111. Lisäksi viraston henkilöstö suorittaa liikelaitosten, kansainvälisten järjestöjen ja muita vastaavia tilintarkastuksia vuosittain noin 60 kappaletta.

Toiminnantarkastus tarkastaa toimintaa, jonka välitöntä tai välillistä seurausta valtion tulot ja menot ovat. Toiminnantarkastus selvittää toiminnan tavoitteiden sekä valtiontalouden kokonaisedun toteutumiseen liittyviä ongelmia ja tuottaa tietoa valtiontalouden ohjaukselle. Tavoitteena on, että toiminnantarkastuksia saatetaan päätökseen noin 30 kappaletta.

Tarkastusviraston kokonaiskustannukset kohdennettuina toimintayksiköille ovat seuraavat:

	1998 mmk	1999 mmk
Tilintarkastus	18,1	19,1
Toiminnantarkastus 1	13,1	13,6
Toiminnantarkastus 2	9,9	9,7
Kustannukset yhteensä	41,1	42,4

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 42 350 000 mk.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 750 000 mk toiminnan laajentumisen johdosta.

1999 määräraha	42 350 000
1998 määräraha	40 300 000
1998 lisämääräraha	757 000
1997 tilinpäätös	38 200 000

18. Verohallinto

Selvitysosa: Verohallinto toimii verotuksen keskeisenä organisaationa. Sen asiakkaita ovat veronsaajat, veronmaksajat sekä tieto- ja asiantuntijapalvelujen käyttäjät.

Verohallinto kerää ja välittää tehtäviinsä kuuluvat verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille oikeamääräisinä ja oikeaan aikaan. Lisäksi se huolehtii veronsaajien oikeudenvalvonnasta. Veronmaksajia palvellaan siten, että he suoriutuvat mahdollisimman vaivattomasti lakimääräisistä velvoitteistaan. Verohallinto luovuttaa verotustietoja niiden saantiin oikeutetuille tietopalveluasiakkaille ja antaa mm. verotusta koskevia ennakkotietopäätöksiä maksullisina erityispalveluina.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä verohallinnolle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Verotuksen oikeellisuutta ja yhdenmukaisuutta edistetään kehittämällä verohallinnon aineellista ja menettelyllistä ohjausjärjestelmää Oikeusturvatyöryhmän ja verohallinnon sisäisten selvitysten kannanottoja hyödyntäen. Vuonna 1999 laajennetaan Suomen laatupalkinnon arviointiperusteiden soveltamista toiminnan laadun ja asiakkaiden palvelun parantamiseksi. Veroehdotusmenettely vakiinnutetaan osaksi normaalia verotustoimintaa.

Veroja kerryttävää verovalvontaa tehostetaan ja verovalvonnan tulosten seurantaa kehitetään. Harmaan talouden torjunnassa kiinnitetään erityistä huomiota kansainvälisen veronkierron estämiseen ja tähän liittyvään viranomaisyhteistyöhön. Harmaan talouden torjuntaan keskittynyt projektiyksikkö organisoidaan osaksi Uudenmaan veroviraston toimintaa.

Eurorahan käyttöönoton valmistelua jatketaan siten, että maksuvalvonnan ilmoitus- ja rahaliikenne ja yritysten veroilmoitustiedot voidaan hoitaa vuoden 1999 alusta lukien myös euromääräisinä. Valtakunnallisesti yhteisen ja yleisen yritystunnusjärjestelmän käyttöönottoa valmistellaan yhteistyössä Patentti- ja rekisterihallituksen kanssa siten että uusi tunnusjärjestelmä voidaan ottaa käyttöön vuonna 2000.

Verohallinnon toimintaorganisaatiota kehitetään asiakaslähtöiseen ja -kohtaiseen suuntaan. Konserniverokeskuksen asiakaskuntaa laajennetaan vuoden 1999 alusta. Muissa verovirastoissa jatketaan yritysverotuksen alueellista keskittämistä. Valtioneuvoston 22.12.1997 antaman päätöksen mukaisesti Keski-Suomen ja Hämeen verovirastot yhdistetään Sisä-Suomen verovirastoksi ja Savon ja Pohjois-Karjalan verovirastot yhdistetään Savo-Karjalan verovirastoksi.

Toiminnan painopistealueiden henkilöstölle laaditaan henkilökohtaiset kehittämissuunnitelmat. Koulutuksen laadun systemaattinen seuranta aloitetaan. Verohallituksen yhteyteen perustetaan vero-opisto.

Tietotekniikassa jatketaan uuden keskitetyn infrastruktuurin ja siihen liittyvän edustaverkon rakentamista, varautumista vuoteen 2000 sekä yhteisvaluutan, euron käyttöönottoon. Toimintavuonna vakiinnutetaan tilaaja-tuottaja -malliin perustuva systeemityöpalvelujen tilausmenettely ulkopuolisiin toimittajiin kuten Tietokarhu Oy:öön nähden.

Pakollisten, laajojen kehittämishankkeiden toteuttaminen yhdessä säännönmukaisen toiminnan turvaamisen kanssa lisäävät verohallinnon kustannuksia lähivuosina.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 650 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ajoneuvohallintokeskukselle maksettavien eräiden tieliikenteen veroasioiden hoitoon liittyvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina verohallinnon maksuperustepäätöksen mukaiset tulot ja edelliseltä vuodelta siirtyneet määrärahat. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi

otettu huomioon lisäyksenä 11 500 000 mk 94 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Menojen ja tulojen erittely:

Bruttomenot	1 761 500 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	12 500 000
Muut toimintamenot	1 749 000 000
Bruttotulot	25 100 000
Maksullisen toiminnan tulot	15 800 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	11 000 000
— muut suoritteet	4 800 000
Muut tulot	9 300 000
Nettomenot	1 736 400 000
Edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha	-86 400 000
Määrärahan tarve	1 650 000 000
1999 määräraha	1 650 000 000
1998 määräraha	1 389 872 000
1998 lisämääräraha	32 554 000
1997 tilinpäätös	1 530 000 000

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuunottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoitusperusteella, joka on 0,45 prosenttia.

Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden. Myös vuotuisen ennakon arvioitu määrä lasketaan edellä tarkoitetulla tavalla.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perustein. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 834 000 000 mk.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaista tasoitusta ja tasoitusmäärää koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasoitus lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

1999 määräraha	834 000 000
1998 määräraha	771 000 000
1997 tilinpäätös	766 004 198

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

1999 määräraha	3 000 000
1998 määräraha	3 000 000
1997 tilinpäätös	3 520 757

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Tehtäväalueellaan tullilaitos määrää ja kantaa tullit, verot ja muut maksut, edistää ulkomaankauppaa ja yleistä turvallisuutta ehkäisemällä luvatonta tuontia ja vientiä sekä muuta rikollisuutta ja huolehtii kansallisesta ja unionin edusta sekä elinkeinoelämän tietotarpeista samoin kuin kauppa-, kilpailu- ja maatalouspoliittisten velvoitteiden ja kuluttajasuojavelvoitteiden toimeenpanosta.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen yhteydessä asettanut alustavasti tullilaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Tavoitteena on sisämarkkinoiden toimivuuden edistäminen ja erityisesti yhteisön maksamien tukien väärinkäytön, valmisteveropetosten sekä laittoman tuonnin ja viennin torjuminen. Asiakaspalvelua sekä tietojen oikeellisuutta ja tullivarmuutta on pyrittävä edelleen parantamaan. Ulko- ja sisäkaupan tilastojen ja muiden tietojen luotettavaan ja nopeaan tuottamiseen pyritään muun muassa siten, että kuukausittaiset kaupan ennakkotilastot julkaistaan enintään 6 viikon viipeellä ja yksityiskohtaiset kuukausitilastot enintään 10 viikon viipeellä.

Tavoitteiden saavuttamiseksi muun muassa kehitetään tietojärjestelmiä sekä asiakkaiden ja tullilaitoksen välisiä ilmoitusmenettelyjä. Toimintaa tehostetaan ja voimavaroja kohdennetaan riskianalyysiä hyödyntämällä. Korkeasti verotettujen tuotteiden veropetosten torjunnassa otetaan lisäksi käyttöön ennakkovaroitusjärjestelmä sekä lisätään yhteisömaiden viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja fyysisiä tarkastuksia. Tullivalvonnan painopiste on edelleen maamme etelä- ja itärajan ylittävässä liikenteessä.

Työn tuottavuuden kasvutavoite on 1,5 prosenttia ja toiminnan taloudellisuuden 1 prosentti. Liiketaloudellisten suoritteiden kannattavuustavoite on 7 prosenttia.

Maksullisen palvelutoiminnan tulot on budjetoitu tullilaitoksen tuloihin ja maksullisen palvelutoiminnan menot sisältyvät toimintamenomomenttiin.

21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomääräraha 526 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koulutusyhteistyöhön ja siitä aiheutuviin menoihin Venäjän ja Baltian maiden kanssa sekä Interreg-hankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä huomioitu ammatilliseen peruskoulutukseen 5 000 000 mk, idänviennin-, gatewayn- ja passitustehtävien hoitamiseen 10 700 000 mk, Vaalimaan läpivalaisulaitteen käyttöönottokustannuksiin 6 480 000 mk ja tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 13 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02 1 360 000 mk, tietohallinnon henkilöstölisäyksiin sekä laite- ja ohjelmaympäristön uusimiseen 7 400 000 mk. Nettoutettavina tuloina momentilla otetaan huomioon EU:lta arvioidusti saatavat tullilaitoksen toimintaan kohdistuvat tuet 3 500 000 mk. Käyttämättä jäänyt määrä voidaan joutua palauttamaan EU:lle.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	544 607 000
Bruttotulot, EU-tuet	3 500 000
Nettomenot	541 107 000
Edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha	-14 407 000
Määrärahan tarve	526 700 000
1999 määräraha	526 700 000
1998 määräraha	474 358 000
1998 lisämääräraha	10 623 000
1997 tilinpäätös	462 300 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 14 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suurten lastiyksiköiden läpivalaisulaitteen hankintaan sekä siihen liittyvään talonrakentamiseen. Hankkeen kustannusarvio on 71 000 000 mk ja rakennuksen hyötyala 1 200 m^2.

Selvitysosa: Turku-Pietarin moottoritien rakentaminen kuuluu Nordic Triangle -hankkeeseen. Osana sitä on Vaalimaalle sijoitettava lastiyksiköiden kiinteä läpivalaisulaite siihen liittyvine toimitiloineen. Hankkeella varmistetaan EU-alueelta lähtevien tavaroiden ja alueelle saapuvien tavaroiden tehokas tarkastus liikenteen sujuvuutta heikentämättä. Hanke valmistuu kesällä 1999.

1999 määräraha	14 500 000
1998 määräraha	18 000 000
1997 tilinpäätös	27 500 000

52. Tilastokeskus

Selvitysosa: Tilastokeskuksen toiminnan tavoitteena on, että sen tuottamat tilastot - taustatietoineen ja tulkintoineen - ovat luotettavia ja mahdollisimman ajantasaisia. Ne ovat koti- ja ulkomaisten asiakkaiden käytettävissä helposti ja nopeasti omaksuttavassa muodossa nykyaikaisia tiedon siirto- ja esitystapoja hyödyntäen.

Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Tilastokeskukselle vuodelle 1999 seuraavat tulostavoitteet:

1. Vaikuttavuus

Tilastokeskus sopeuttaa tilastotuotantoa Euroopan unionin ja erityisesti talous- ja rahaliiton tietotarpeisiin ja velvoitteisiin. Keskeisiä uudistamisen kohteita ovat eurorahan käyttöönotosta johtuvat muutokset, kansantalouden tilinpito, hinta- ja palkkatilastot, suhdannetilastot, työvoimatilastot, palvelualan ja palvelujen ulkomaankaupan tilastot sekä tietotekniikka, erityisesti sähköinen tiedonsiirto ja vuoden 2000 aiheuttamat muutokset tietojärjestelmiin.

Säännöllisesti ilmestyvien tilastojulkaisujen keskimääräinen valmistumisnopeus viikkoina on seuraava:

	1997	1998	1999
Vuosijulkaisut	49	46	47
1/4-vuosijulkaisut	11	11	11
Kk-julkaisut	6	7	6

Tilastokeskus jatkaa tuotteiden ja palvelujen laadun parantamisohjelmaa sekä säilyttää palvelukykynsä vähintään nykyisellä tasolla. Tavoitteiden saavuttamiseksi Tilastokeskus jatkaa palkkausjärjestelmän kehittämistä.

2. Kustannukset ja taloudellisuus

Tilastotietojen yksikkökustannukset pidetään vuoden 1997 tasolla. Kiinteiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista säilytetään nykyisellä tasolla.

Tilastokeskuksen kokonaiskustannukset (1 000 mk), joihin sisältyvät kansainvälisen tilastoinstituutin (ISI) 52. kokouksesta aiheutuvat kustannukset, ovat:

	1997	1998	1999	Muutos % 1998/1999
Tilastotoimen kehittäminen	4 865	5 870	10 484	78,6
Tuotteet ja palvelut	111 964	118 282	121 648	2,9
Tietovarannot	113 566	119 566	122 399	2,4
Kokonaiskustannukset	230 395	243 718	254 531	4,4

3. Maksullinen toiminta

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	41 848	44 800	46 500
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	37 176	38 377	39 987
Käyttöjäämä tmk	4 672	6 423	6 513
— % tuloista	11,2	14,3	14,0
Osuus yhteiskustannuksista, tmk	6 372	6 454	6 482
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-1 699	-30	+30
— % tuloista	-4,1	-0,1	+0,1
Investoinnit % tuloista	1,0	1,1	1,1

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 204 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n jäsenyyteen liittyvien tilastohankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina suoritteiden myynnistä saatavat tulot sekä EU:lta saatavat tulot tilastotuotannon erilaisiin kehittämishankkeisiin sekä kansainvälisen tilastoinstituutin (ISI) 52. kokouksen tulot.

Käyttämättä jäänyt EU:lta saatu projektikohtainen rahoitus voidaan joutua palauttamaan EU:lle.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 750 000 mk ISI-kokouksen järjestämisestä aiheutuvina menoina, 759 000 mk tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi kuuden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02 ja 300 000 mk peruskoulun ainevalintatilastoinnin menojen siirtona momentilta 29.07.21.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	258 780 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	40 607 000
Muut toimintamenot	205 423 000
EU-tehtävistä aiheutuvat menot	6 000 000
ISI-kokouksen menot	6 750 000
Bruttotulot	54 480 000
Maksullisen toiminnan tulot	46 500 000
EU-tulot	6 000 000
ISI-kokouksen tulot	750 000
Muut tulot	1 230 000
Nettomenot	204 300 000

1999 määräraha	204 300 000
1998 määräraha	188 985 000
1998 lisämääräraha	4 286 000
1997 tilinpäätös	170 300 000

60. Valtion kiinteistölaitos

1. Aloitusvaiheen järjestelyt

Valtion kiinteistölaitoksesta muodostetaan tammikuun 1 päivänä 1999 lain Valtion kiinteistölaitoksesta tultua hyväksytyksi valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukainen liikelaitos. Uuden liikelaitoksen nimi on Valtion kiinteistölaitos. Uudelle liikelaitokselle luovutetaan entisen Valtion kiinteistölaitoksen hallinnassa oleva omaisuus. Liikelaitokselle siirretään oikeus myynti- ja muihin saamisiin ja vastuu veloista. Jos liikelaitoksen rahoitusomaisuus on suurempi kuin lyhytaikaiset velat, sisältäen lomapalkkavelan, liikelaitos tilittää valtion kassaan niiden erotuksen. Jos edellä mainitut lyhytaikaiset velat ylittävät rahoitusomaisuuden arvon, valtio maksaa liikelaitokselle niiden erotuksen. Lisäksi valtio maksaa liikelaitokselle Viikin alueen järjestelyihin kohdistuvat, momenteille 29.10.74 ja 87 budjetoidut, 31.12.1998 käyttämättä olevat määrärahat.

Valtion kiinteistölaitoksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta merkitään peruspääomaksi 4 000 milj. mk, muuksi omaksi pääomaksi noin 10 410 milj. mk ja loput velkapääomaksi.

Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään edellä olevan mukaisesti siirrettävästä valtion omaisuudesta sekä siitä, mikä osa omaisuudesta merkitään liikelaitoksen omaksi pääomaksi ja muista taloudellisista järjestelyistä.

2. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Valtion kiinteistölaitoksen operatiivisena tehtävänä on huolehtia vastuulleen annetuista kiinteistöistä ja kohtuullisin markkinaperusteisin ehdoin tarjota toimitiloja ensisijaisesti valtion virastoille ja laitoksille. Päämääränä on hallita kiinteistöjä pitkäjänteisesti pyrkien pääoman tehokkaaseen käyttöön ja tuottavuuteen sekä kiinteistöjen arvon säilymiseen ja vuokralaisuskollisuuteen. Toimitilatarjonnassa otetaan huomioon sekä liiketaloudelliset tavoitteet että asiakkaiden tarpeet siten, että rakennuskanta ylläpidetään kysyntää vastaavana.

Valtion kiinteistölaitos hoitaa vuonna 1999 hallinnassaan olevista valtion työpaikkaruokaloiden toimitiloista aiheutuvat tehtävät, mikä otetaan huomioon laitoksen tulostavoitteita määritettäessä.

3. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Valtion kiinteistölaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1999 enintään 1 000 milj. mk. Lisäksi Valtion kiinteistölaitos saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 600 milj. mk. Tämän lisäksi Valtion kiinteistölaitos saa suorittaa investointeja, jotka työministeriö rahoittaa.

Suurin osa investoinneista on rakennuskannan arvoa säilyttäviä ja sen toimintakelpoisuutta parantavia korjausinvestointeja. Uudisinvestoinnit toteutetaan kysyntää vastaavasti painottaen korkeakoulu- ja tutkimusrakennuksia.

Lisäksi valtion kiinteistölaitos saa antaa vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia tytäryhtiöinä toimiville kiinteistöosakeyhtiöille yhteensä enintään 200 milj. markan arvosta.

4. Lainanotto

Valtion kiinteistölaitos oikeutetaan ottamaan vuoden 1999 aikana tehtäviä investointisitoumuksia ja kiinteistölaitokselle siirtyneiden ostohankkeisiin liittyvien velkaosuuksien maksamista varten valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 300 milj. mk.

Selvitysosa: Siirtyvä omaisuus 1.1.1999 on alustavien selvitysten mukaan seuraava:

	milj. mk
Aineettomat oikeudet	5
Maa- ja vesialueet	2 780
Rakennukset ja rakennelmat	13 670
Koneet ja kalusto	5
Keskeneräiset hankinnat	580
Pitkäaikaiset osakkeet ja osuudet	1 880
Rahoitusomaisuus	60
Yhteensä	18 980

Arvot ovat käypiä arvoja ja perustuvat vuonna 1995 suoritettuihin arvostuksiin.

Omaisuudesta merkitään peruspääomaksi 4 000 milj. mk, joka on tuottovaatimuksen alaista ja muuksi omaksi pääomaksi noin 10 410 milj. mk. Valtion lainaehdoin antamaksi vieraaksi pääomaksi merkitään 3 860 milj. mk ja muuksi vieraaksi pääomaksi 710 milj. mk.

Lainaehdoin annetun vieraan pääoman korko on 5 % ja takaisinmaksuaika 15 vuotta siten, että kolme vuotta ovat lyhennyksistä vapaita, koska aikaisemmin tehtyjen kiinteistökauppojen maksut ajoittuvat näille vuosille.

Valtion kiinteistölaitoksen arvioitu aloittava tase 1.1.1999:

	milj. mk	milj. mk
VASTAAVAA		
Rahoitusomaisuus		
— tilisaamiset	20	
— saatava valtiolta	40	60
Käyttöomaisuus		
Aineettomat hyödykkeet	5	
Maa- ja vesialueet	2 780	
Rakennukset ja rakennelmat	13 670	
Koneet ja kalusto	5	
Keskeneräiset työt	580	
Osakkeet	1 880	18 920
Yhteensä		18 980
VASTATTAVAA		
Vieras pääoma		
Lyhytaikaiset velat		
— osto- ym. velat	60	
Pitkäaikaiset velat		
— ostohankkeiden velkaosuudet	650	
— laina valtiolle	3 860	4 570
Oma pääoma		
Peruspääoma	4 000	
Muu oma pääoma	10 410	14 410
Yhteensä		18 980

Hallitus on huomioon ottaen palvelu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Valtion kiinteistölaitoksen tulostavoitteeksi 370 milj. mk vuodelle 1999. Voitosta ei kuitenkaan vuosina 1999-2006 suoriteta valtiolle tuloutusta, koska aloittavassa taseessa korollinen vieras pääoma on pyritty määrittelemään mahdollisimman suureksi. Tulosvaatimukseen ja voittoon ei ole sisällytetty kiinteistöjen luovutuksista johtuvia satunnaisia tuloja, koska Valtion kiinteistölaitoksen omaisuus on tarkoitettu pitkäjänteisesti omistettavaksi.

Valtio maksaa Valtion kiinteistölaitokselle lyhytaikaisten velkojen ja rahoitusomaisuuden välisen erotuksen. Lyhytaikaiset velat on arvioitu 40 milj. mk suuremmiksi kuin kirjanpidon mukainen rahoitusomaisuus.

Investointeihin on investointiohjelman mukaan tarkoitus käyttää vuonna 1999 noin 1 000 milj. mk. Siitä noin 600 milj. mk on rakennuskannan arvoa ja käyttökelpoisuutta parantavia korjausinvestointeja, jotka rahoitetaan pääosin poistoilla. Noin 400 milj. mk on uusinvestointeja, joista osa rahoitetaan lainalla.

Valtion kiinteistölaitos on vastannut sen hallinnassa olevien työpaikkaruokaloiden vuokra-, energia-, vesi- ja jätevesikuluista sekä kalustosta. Alustavien arvioiden mukaan kulut ovat vuositasolla noin 75 milj. mk. Tarkoituksena on, että vuoden 2000 alusta uusi Valtion kiinteistölaitos ryhtyy perimään vuokraa ja käyttökorvauksia työpaikkaruokaloista. Kustannusten jakamisesta eri käyttäjävirastojen kesken sekä mahdollisista maksu- ja korvausjärjestelyistä tehdään tarkemmat selvitykset vuoden 2000 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Valtion kiinteistölaitos tulee hakeutumaan arvonlisäverolain (1501/1993) 30 §:n mukaisesti arvonlisäverovelvolliseksi. Tämän johdosta vuokraustoiminta tulee arvonlisäverotuksen piiriin. Valtion kiinteistölaitoksen perimiin vuokriin lisätään arvonlisävero. Liikelaitoksen valtiovuokralaiset kirjaavat arvonlisäveron osuuden momentille 28.81.23 Arvonlisäveromenot. Toimenpiteen johdosta ao. momentin menot kasvavat, mutta toisaalta valtion arvonlisäverotulot lisääntyvät.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma ajalle 1.1.-31.12.1999:

	milj. mk
Liikevaihto	1 800
Kiinteät kulut yhteensä	630
Käyttökate	1 170
Poistot	600
Liikevoitto	570
Korkokulut	200
Tilikauden voitto	370

Ennakoitu rahoituslaskelma ajalle 1.1.-31.12.1999:

	milj. mk
Rahan lähteet:	
Käyttökate	1 170
Tuloutus valtiolta	40
Muut saatavat	20
Lainarahoitus	190
Lähteet yhteensä	1 420

	milj. mk
Rahan käyttö:	
Korkokulut	200
Ostolainojen lyhennykset	160
Investoinnit	1 000
Tilivelat ja muut lyhytaikaiset velat	60
Rahan käyttö yhteensä	1 420

Tunnuslukutaulukko:

Liikevaihto, milj. mk	1 800
Käyttökate, milj. mk	1 170
Käyttökate, liikevaihdosta %	65
Voitto, milj. mk	370
Voitto, liikevaihdosta %	21
Sijoitetun pääoman tuotto %	3
Investoinnit liikevaihdosta %	56
Omavaraisuusaste %	76
Henkilöstömäärä	207

64. Valtion kiinteistölaitos

Valtion kiinteistölaitos lakkautetaan 1.1.1999 lukien ja kiinteistölaitoksen hoitamat kiinteistövarallisuuden omistamiseen kuuluvat tehtävät ja henkilöstö siirretään samanaikaisesti perustettavaan liikelaitokseen. Samalla lakkautetaan pääjohtajan virka (A 32).

Selvitysosa: Liikelaitoksen perustamisen johdosta momentit 74, 75 ja 87 on poistettu talousarviosta.

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Valtion kiinteistölaitoksen liikelaitostamisen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	108 000 000
1998 lisämääräraha	—
1997 tilinpäätös	155 000 000

(75.) Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Valtion kiinteistölaitoksen liikelaitostamisen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	310 000 000
1997 tilinpäätös	350 000 000

(87.) Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Valtion kiinteistölaitoksen liikelaitostamisen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	100 000 000
1997 tilinpäätös	315 000 000

70. Hallinnon kehittämiskeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Hallinnon kehittämiskeskus tuottaa julkisen hallinnon erityisasiantuntemukseen perustuvaa koulutusta, konsultointi- ja muita kehittämispalveluja. Kehittämiskeskus tukee toiminnallaan julkisen hallinnon keskeisten uudistus- ja kehittämistavoitteiden toteuttamista.

Palvelutoiminnan painopistealueita ovat erityisesti valtioyhteisön kehittämishankkeiden toteuttamisen tukeminen sekä johdon ja johtamisen kehittäminen ja hallintotehtävien laadun varmistaminen, muun muassa lainsäädännön laadun kehittäminen. Painopisteenä on myös tuottaa palveluja, joiden avulla voidaan tukea Suomen vaikuttamista ja toimintakykyä EU:ssa sekä erityisesti Suomen EU-puheenjohtajuuden menestyksellistä toteuttamista v. 1999. Asiantuntijapalvelujen viennissä kehittämiskeskus ottaa huomioon erityisesti Suomen lähialuepolitiikan tavoitteet.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Hallinnon kehittämiskeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1999 enintään 2 000 000 mk. Lisäksi Hallinnon kehittämiskeskus saa tehdä vuonna 1999 investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja seuraavina vuosina enintään 2 000 000 mk.

3. Lainanotto

Hallinnon kehittämiskeskus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut tavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Hallinnon kehittämiskeskuksen tulostavoitteeksi 500 000 mk vuonna 1999 ja tuloutustavoitteeksi 0 mk vuonna 1999.

Tunnuslukutaulukko

	1997 TP	1998 ennakoitu	1999 TAE
Liikevaihto mmk	34,2	37	37
— muutos %	+0,1	+8,1	-
Käyttökate mmk	0,8	1,5	1,5
— liikevaihdosta %	2,3	4,1	4,1
Tappio/voitto mmk	0,1	0,5	0,5
Sijoitetun pääoman tuotto %	1,5	5,1	5,1
Investoinnit liikevaihdosta %	0	3,0	3,0
Omavaraisuusaste %	39	40	42
Henkilöstömäärä (keskimäärin)	59	60	60

80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet

20. Kehittämis- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittä-

mis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hallinnon kehittämishankkeisiin lähialueille, OECD:n lähialueiden hallinnon kehittämishankkeisiin sekä EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

Määrärahaa saa käyttää noin 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1999 määräraha	13 000 000
1998 määräraha	13 000 000
1997 tilinpäätös	13 000 000

21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hallinnon rationalisoinnin yhteydessä tarvittavista henkilöstön uudelleen sijoittamisen tukitoimista aiheutuviin menoihin.

1999 määräraha	1 000 000
1998 määräraha	1 000 000
1997 tilinpäätös	3 000 000

22. Integraatiovalmennus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön integraatiovalmennukseen, myös ulkomailla tapahtuvaan harjoitteluun ja koulutukseen. Määrärahaa saa käyttää integraatiovalmennuksen kehittämiseen, palvelujen hankkimiseen, kehittämis- ja koulutusmenojen maksamiseen sekä valmennuksen seurantaan ja arviointiin. Määrärahaa saa käyttää European Insitute of Public Administrationin kanssa tehdystä yhteistyösopimuksesta aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää Suomelle vuonna 1999 tulevan Euroopan unionin puheenjohtajuuden aiheuttamasta henkilöstön lisävalmennustarpeesta sekä muusta EU-yhteistyöstä henkilöstön kehittämisessä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää järjestelmälliseen valmennukseen suomalaisten EU-toimielimiin hakeutumisen edistämiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös EU-avustajien palkkausmenojen maksamiseen sekä noin viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1999 määräraha	9 000 000
1998 määräraha	25 000 000
1997 tilinpäätös	25 000 000

23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 950 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoa vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/1979) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahalla saa palkata enintään viittä henkiltyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaisiin työsopimussuhteisiin tällä määrärahalla rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

1999 määräraha	4 950 000
1998 määräraha	4 775 000
1997 tilinpäätös	5 000 000

24. VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/1966) mukaisten kuntoutuksesta aiheutuvien muiden etuuksien kuin kuntoutustukien maksamiseen. Valtiokonttorin varhaiskuntoutuksesta antamien ohjeiden mukaiseen toimintaan sekä kuntoutustoiminnan tutkimuksesta, kehittämisestä ja koulutuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kuntoutusrahan vuodelle 1999 tuleva indeksikorotus. Volyymikasvua oletetaan tapahtuvan edelleen

VEL-perusteisen kuntoutuksen osalta ja vähennystä tutkimustoiminnan sekä Huomisen työkyky -projektiin liittyvien maksujen osalta. Vuoden 1998 määrärahan mitoituksessa otettiin huomioon edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha.

1999 määräraha	20 000 000
1998 määräraha	15 500 000
1997 tilinpäätös	24 897 376

25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/1931, muut. 904/1948) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ennen vuotta 1992 päätetyn viraston toiselle paikkakunnalle siirron johdosta työpaikan järjestämiseen henkilölle, joka ei ole voinut siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä lakkautuspalkkaa saavien henkilöiden eläkkeelle siirtyminen. Vuosittain siirtyy vanhuuseläkkeelle keskimäärin 50 henkilöä.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Lakkautuspalkat	23 760 000
Henkilöstöjärjestelyt	240 000
Yhteensä	24 000 000

1999 määräraha	24 000 000
1998 määräraha	28 240 000
1997 tilinpäätös	34 240 000

26. EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 86 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomelle vuonna 1999 tulevan Euroopan unionin puheenjohtajuuden aiheuttamiin välttämättömän lisähenkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin palvelussuhteisiin ja tehtäviin. Määrärahaa saa käyttää myös EU-puheenjohtajuudesta tai siihen valmistautumisesta johtuviin ylityökorvausten maksamiseen, lisähenkilökunnan tarvitsemista toimitiloista aiheutuviin menoihin, matka- ja edustuskustannusten maksamiseen, tiedotus-, käännös- ja postituskustannusten maksamiseen, julkaisu- ja tiedotusmateriaalin tuottamiseen sekä muihin EU-puheenjohtajuudesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuviin menoihin, ei kuitenkaan kokousten, seminaarien ja muiden niitä vastaavien EU-puheenjohtajuuteen liittyvien tilaisuuksien järjestämisestä välittömästi aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: EU-puheenjohtajuudesta aiheutuu vuosina 1998-2000 arviolta noin 280 henkilötyövuotta vastaava lisähenkilötarve. Suurin tarve kohdistuu vuodelle 1999. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon henkilöstön palkkausmenojen lisäksi eräitä muita puheenjohtajuuteen valmistautumisesta aiheutuvia menoja. Määrärahasta maksetaan keskitetysti kaikki puheenjohtajuudesta aiheutuvat henkilöstö- ja muut menot, ei kuitenkaan kokousten järjestämisestä välittömästi aiheutuvia menoja, jotka maksetaan momentin 24.99.24 määrärahasta.

1999 määräraha	86 000 000
1998 määräraha	30 000 000

60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/1990) 4 §:n 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen koulutus- ja erorahastolle.

Selvitysosa: Valtio suorittaa työsopimussuhteessa olevan henkilöstönsä osalta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman prosenttimäärän suuruisen maksun koulutus- ja erorahastolle. Maksun suuruus vuonna 1998 on 0,08 %.

Koulutus- ja erorahastolle vuonna 1999 suoritettavan maksun arvioidaan olevan 3 700 000 mk.

Vuonna 1999 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huo-

mioon vuodelta 2000 suoritettavassa maksussa valtion työsopimussuhteisen henkilöstön palkkasumman tultua lopullisesti selvitetyksi.

1999 määräraha	3 700 000
1998 määräraha	3 300 000
1997 tilinpäätös	3 000 000

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin toimielimissä toimivien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkaus- ja sosiaaliturvakustannusten maksamiseen. Määrärahalla saa palkata enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan määrän henkilöstöä määräaikaisiin kansallisten asiantuntijoiden tehtäviin.

Selvitysosa: Euroopan unionissa palvelevien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkauksen ja sosiaaliturvan maksaa kotimainen työnantaja, mutta Euroopan unioni maksaa heille tiettyjä korvauksia. Kansallisten asiantuntijoiden palvelussuhteen ehdot unionin toimielimissä perustuvat komission 24.7.1988 antamaan päätökseen siihen 1991 ja 1998 tehtyine muutoksineen. Kansalliset asiantuntijat työskentelevät Euroopan unionin toimielimissä määräajan, vähintään kolme kuukautta ja enintään kolme vuotta. Henkilö voi toimia kansallisena asiantuntijana pääsääntöisesti vain yhden kerran.

1999 määräraha	7 000 000
1998 määräraha	7 000 000
1997 tilinpäätös	4 814 000

02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa, sekä valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	1 000 000
1998 määräraha	1 000 000
1997 tilinpäätös	—

22. Nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vuoden 1997 talousarvion tulomomenteille nettobudjetoitujen virastojen maksullisen toiminnan kehittämiseen sekä kone- ja laitehankintoihin.

1999 määräraha	10 400 000
1998 määräraha	4 000 000
1997 tilinpäätös	7 987 000

23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 600 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten valtion virastojen ja laitosten tavaroiden ja palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion kulutus- ja investointimenot on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

1999 määräraha	3 600 000 000
1998 määräraha	3 500 000 000
1997 tilinpäätös	3 600 307 822

24. Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kehitysyhteistyöhön ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamiseen käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonlisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonlisäverollisia. Jotta arvonlisäverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamista, arvonlisäveromenot budjetoidaan erikseen.

1999 määräraha	40 000 000
1998 määräraha	50 000 000
1997 tilinpäätös	32 546 021

95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

1999 määräraha	100 000
1998 määräraha	100 000
1997 tilinpäätös	3 448 099

96. Edeltä arvaamattomat tarpeet

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole määrärahaa.

1999 määräraha	1 000 000
1998 määräraha	1 000 000
1997 tilinpäätös	—

82. Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille

Valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla antamaan vuonna 1999 vastavakuuksia vaatimatta valtion omavelkaisia takauksia ja takuita valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/1992) 1 §:n 4 momentissa takoitettujen yhtiöiden koti- ja ulkomaisten lainojen, muiden sitoumusten ja sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi.

Takauksia, takuita ja muita sitoumuksia saa antaa siten, että niiden yhteenlaskettu pääomamäärä yhdessä vuosina 1993-97 momentilla 28.87.89 myönnettyjen valtuuksien nojalla annettujen sitoumusten kanssa on enintään 35 000 000 000 mk tai yhdessä vuosien 1993-96 momentilta 28.87.89 ja vuoden 1993 ensimmäisen lisätalousarvion momentilta 28.87.51 myönnetyn muun tuen kanssa pääomamäärältään enintään 60 000 000 000 mk.

41. Takauskorvaukset eläkekassa Tuelle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Eläkekassa Tuen Osuuskunta Eka-yhtymälle antaman lainan valtion takauksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Eka-yhtymän saneerausmenettelyn osana ja Eläkekassa Tuen eläkkeiden turvaamiseksi Eka-yhtymästä johtuva vastuuvajaus Eläkekassa Tuessa on muutettu vakautetuksi lainaksi, jonka Eka-yhtymän päävelkojat ovat taanneet. Valtio on 16.2.1995 antanut takauksen Eläkekassa Tuen Osuuskunta Eka-yhtymälle antaman lainan enintään 140 255 000 markan lyhennyksille ja koronmaksuille vuosina 1994-2003. Takaajat joutuvat maksamaan takaamansa määrän Eläkekassa Tuelle. Vuosina 1994-1997 valtion maksu-

suoritukset olivat 31,3 milj. mk. Vuoden 1998 osalta menot ovat noin 20,8 milj. mk, vuoden 1999 osalta noin 19,9 milj. mk ja vuoden 2000 osalta noin 18,8 milj. mk. Vuosina 2001-2003 maksettavaksi tulee 49,6 milj. mk.

1999 määräraha	20 000 000
1998 määräraha	21 000 000
1997 tilinpäätös	6 499 974

(43.) Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	4 000 000
1997 tilinpäätös	758 533

44. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille

Momentille myönnetään 18 850 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sen taloudellisen hyödyn korvaamiseksi, minkä Suomen Pohjoismaiden Investointipankin isäntämaana katsotaan saavan.

Selvitysosa: Pohjoismaat katsovat Suomen hyötyvän Pohjoismaiden Investointipankin sijainnista Helsingissä vuosittain noin 18 850 000 mk, mikä vastaa pankin vuonna 1997 henkilökuntansa palkoista pidättämien verojen määrää. Määrärahan tarkoituksena on vahvistaa pankin asemaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla. Sitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lisäetujen antamiseksi pankin henkilökunnalle. Järjestelystä on sovittu 10.11.1997 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaiden valtiovarainministereiden kokouksessa.

1999 määräraha	18 850 000
1998 lisämääräraha	9 800 000

60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden juhlarahaston tutkimus- ja koulutustoiminnan sekä yritystoiminnan kokonaistaloudellisia edellytyksiä parantavien innovatiivisten hankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Suomen itsenäisyyden juhlarahaston tavoitteena on rahastosta annetun lain mukaan edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä. Laissa määriteltyjen toimintamuotojen toteutus tapahtuu seuraavilla toimintalohkoilla: yritysrahoitus, teknologian kaupallistaminen, rahastosijoitukset, innovatiiviset hankkeet, tutkimus ja koulutus.

Sitran vuotta 1998 koskevan vahvistetun talous- ja toimintasuunnitelman mukaan rahoituspäätösten määrä on 184 milj. mk. Niistä kohdistuu tutkimushankkeisiin 20 milj. mk ja koulutushankkeisiin 4 milj. mk.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	10 000 000
1997 tilinpäätös	10 000 000

(61.) Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	1 045 000 000
1997 tilinpäätös	800 000 000

84. Kansainväliset rahoitusosuudet

Suomen jäsenosuutta Kansainvälisessä valuuttarahastossa korotetaan 861,8 miljoonasta erityisestä nosto-oikeudesta 1 263,8 miljoonaan erityiseen nosto-oikeuteen ja valtioneuvosto oikeute-

taan ulottamaan Suomen Pankille antamansa Suomen jäsenosuuden käyttöoikeuden ja sitä koskevan vahingonkorvaussitoumuksen koskemaan 1 263,8 miljoonaan erityiseen nosto-oikeuteen korotettavaa jäsenosuutta kokonaisuudessaan.

Selvitysosa: Kansainvälisen valuuttarahaston hallintoneuvosto on 30.1.1998 hyväksynyt rahaston jäsenosuuksien yhdennentoista yleistarkistuksen ja alistanut sen jäsenmaiden käsiteltäväksi. Tarkistuksen yhteydessä jäsenosuuksien kokonaismäärää on tarkoitus korottaa 45 prosentilla runsaasta 146 miljardista erityisestä nosto-oikeudesta (SDR) noin 212 miljardiin erityiseen nosto-oikeuteen. Korotuksen hyväksyminen nostaa Suomen jäsenosuutta nykyisestä 861,8 miljoonasta SDR 1 263,8 miljoonaan SDR (noin 6 240 miljoonasta markasta noin 9 150 miljoonaan markkaan).

Jäsenosuuksien korotus astuu voimaan, kun rahasto on saanut hyväksymisilmoituksen niiltä jäsenmailta, jotka edustavat vähintään 85 prosenttia joulukuussa 1997 vallinneista jäsenosuuksista, kuitenkin viimeistään 29.1.1999.

Vuonna 1969 valtio ja Suomen Pankki sopivat siitä, että valuuttarahaston jäsenosuus siirretään kokonaisuudessaan Suomen Pankin tileihin ja että pankki ottaa vastatakseen jäsenosuuden käytöstä ja rahoittamisesta. Suomen Pankki on tämän jälkeen suorittanut jäsenosuuksien korotusten maksut, eikä valuuttarahaston jäsenosuudesta ole aiheutunut menoja valtiolle. Suomen Pankki on valmis jatkamaan tätä menettelyä ja suorittamaan valtion puolesta ehdotetun jäsenosuuden korotuksen 402 miljoonaa erityistä nosto-oikeutta vastaavan määrän eli noin 2 910 miljoonaa markkaa. Suomen Pankki edellyttää tällöin, että valtio puolestaan ulottaa pankille antamansa jäsenosuuden käyttöoikeuden ja jäsenosuudesta mahdollisesti aiheutuviin tappioihin liittyvän vahingonkorvaussitoumuksen koskemaan korotettavaa jäsenosuutta kokonaisuudessaan.

66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982-1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuosina 1982-1986 annettuja sitoumuksia oli vuoden 1997 lopussa lunastamatta 7,6 milj. mk.

1999 määräraha	3 000 000
1998 määräraha	3 500 000
1997 tilinpäätös	258 990

68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman korotuksen vuonna 1999 suoritettavan neljännen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääomaa on tarkoitus korottaa vuosien 1996-2001 aikana 40 milj. ecusta 80 milj. ecuksi. Suomen osuus korotuksesta on noin 6,7 milj. ecua. Vuonna 1999 suoritettavaa neljättä maksuerää varten momentille ehdotetaan 6 700 000 mk.

1999 määräraha	6 700 000
1998 määräraha	6 500 000
1997 tilinpäätös	6 504 961

88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korotuksen Suomen vuonna 1999 suoritettavan ensimmäisen osuuden maksamiseen. Pohjoismaiden In-

vestointipankin peruspääoman korottamiseen saadaan sitoutua siten, että Suomen osuus pankin peruspääomasta nousee 556 093 862 ecusta 765 788 207 ecuun ja, että korotuksen sisäänmaksettavasta osuudesta suoritetaan vuosina 1999-2001 yhtä suurina vuotuiserinä yhteensä enintään 4 531 539 ecua. Pohjoismaiden Investointipankin projekti-investointilainajärjestelmän vakuudeksi annetun Suomen valtion omavelkaisen takauksen enimmäismäärä säilyy muuttumattomana.

Selvitysosa: Pohjoismaiden ministerineuvoston käsiteltävänä on pohjoismaiden Investointipankin hallituksen esitys pankin peruspääoman korottamisesta nykyisestä 2 809 milj. ecusta 4 000 milj. ecuun. Suomen osuus nousisi 556 093 862 ecusta 765 788 207 ecuun. Korotuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 1999 alusta. Korotuksesta tulisi maksettavaksi 100 milj. ecua, kun taas 1 091 milj. ecua jää yksinomaan pankin takuupääoman laajentamiseen ja on rahoitettava vain, jos pankin omien velvoitteiden suorittaminen sitä vaatii. Korotuksen maksettavaksi tuleva osa on tarkoitus suorittaa siten, että pankin vararahastosta siirretään 70 milj. ecua peruspääomaan, ja jäsenmaat suorittavat 30 milj. ecua vuosina 1999-2001. Suomen osuus jäsenmaiden suoritettavaksi tulevasta osuudesta olisi 4 531 539 ecua eli noin 27 300 000 markkaa, joka maksetaan vuosina 1999-2001 kolmessa yhtä suuressa erässä.

Pankin peruspääoman korotuksen yhteydessä pankin projekti-investointilainajärjestelmää on tarkoitus kasvattaa nykyisestä 2 000 milj. ecusta 3 300 milj. ecuun 1.1.1999 alkaen siten, että pankin jäsenvaltioiden vastuu pankille mahdollisesti aiheutuvista tappioista säilyisi muuttumattomana. Jäsenvaltioiden takausvastuu kattaisi edelleen enintään 90 prosenttia pankille kustakin projekti-investointiluotosta mahdollisesti aiheutuvasta luottotappiosta ja sen enimmäismäärä olisi edelleen 1 800 milj. ecua. Suomi on antanut pankille 357 095 000 ecun määräisen omavelkaisen valtion takauksen projekti-investointijärjestelmän vakuudeksi eduskunnan vuonna 1994 antaman valtuutuksen nojalla. Korotuksen myötä Suomen takausvastuun enimmäismäärä säilyisi muuttumattomana, mutta todennäköisyys takausvastuun toteutumisesta kasvaa.

1999 määräraha 9 100 000

90. Suomen maksuosuudet Euroopan unionille (EU)

Selvitysosa: Euroopan Investointipankin valtuusto on hyväksynyt 5.6.1998 pankin pääoman korottamisen 62 013 000 000 ecusta 100 000 000 000 ecuun. Korotus tulee voimaan 1.1.1999 alkaen. Korotuksen johdosta Suomen osuus merkitystä pääomasta nousee 871 000 000 ecusta 1 404 544 000 ecuun.

Pääoman korotuksesta sisään maksettavaksi osuudeksi vahvistettiin kuusi prosenttia aikaisemman seitsemän ja puolen prosentin sijaan eli maksettava osuus korotettiin noin 4,7 miljardista ecusta 6 miljardiin ecuun. Tämä lisäsuoritus rahoitetaan pankin lisärahastoista.

66. Maksut Euroopan unionille (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 290 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionille suoritettavien arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksuosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: EU:n talousarvion rahoittamiseen annettavista varoista ja jäsenvaltioiden maksuosuuksista niihin säädetään EU:n omia varoja koskevassa neuvoston päätöksessä 94/728/EY, EURATOM.

EU:n omat varat käsittävät sekalaisten tulojen ja traditionaalisten omien varojen eli tullien ja sokerimaksujen lisäksi jäsenvaltioiden suo-

ritettavat arvonlisäveropohjaan perustuvan maksun (ALV-maksu) ja bruttokansantuloon perustuvan maksun (BKTL-maksu). Suomen EU:n puolesta keräämät traditionaaliset omat varat eivät sisälly Suomen valtion talousarvioon.

ALV-maksun ja BKTL-maksun tarkemmat laskentaperusteet sisältyvät neuvoston asetuksiin (ETY, Euratom) N:o 1552/89 EU:n omista varoista tehdyn päätöksen soveltamisesta ja (ETY, Euratom) N:o 1553/89 arvonlisäverosta kertyvien omien varojen kannon lopullisesta menettelystä sekä neuvoston direktiiviin 89/130/ETY/Euratom markkinahintaisen bruttokansantuotteen muodostamisen yhdenmukaistamisesta.

Määräraha perustuu EU:n vuoden 1998 talousarvioehdotukseen.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut	2 800 000 000
Bruttokansantuloon perustuvat maksut	3 490 000 000
Yhteensä	6 290 000 000

1999 määräraha	6 290 000 000
1998 määräraha	5 770 000 000
1997 tilinpäätös	5 376 957 149

99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot

(21.) Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 28.05.22.

(61.) Korko valtion eläkerahastolle (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain (1372/1989) muuttamisesta. Hallitus ehdottaa, ettei valtio enää maksa vuonna 1999 korkoa rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille.

1998 määräraha	40 000 000
1997 tilinpäätös	29 114 174

62. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää veron takaisin maksamiseen tapauksissa, jossa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron.

1999 määräraha	22 000 000
1998 määräraha	22 000 000
1997 tilinpäätös	8 212 231

95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takaussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamisesta ja hoidosta sekä aiheettomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa, milloin se on valtion laina-, takaus-, tms. saatavien turvaamiseksi tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	300 000
1998 määräraha	300 000
1997 tilinpäätös	378 674

Määrärahaa saa käyttää Hallinnon kehittämiskeskuksen käytössä olevan Munkkiniemen kiinteistön vuokramenojen korvaamiseen.

1999 määräraha	3 400 000
1998 määräraha	3 400 000
1997 tilinpäätös	6 500 000

96. Hallinnon kehittämiskeskuksen kiinteistömenojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk.

Pääluokka 29
OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan henkilöstömäärän arvioidaan olevan vuonna 1999 noin 27 260 henkilötyövuotta.

Opetusministeriö vastaa toimialaansa kuuluvien koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikan tehtävien hoitamisesta kokonaisuutena. Ministeriö edistää koulutusta, tiedettä, kulttuuria, liikuntaa ja nuorisotyötä sekä tuo esille niiden merkityksen kansalaisten elämässä ja yhteiskunnassa. Kansakunnan henkinen pääoma on myös taloudellisen menestymisen keskeinen selittäjä.

Vuoden 1999 erityisiä painopisteitä, joihin suunnataan aineellisia ja henkisiä voimavaroja, ovat:

— Aloitetaan hallinnonalan uudistetun lainsäädännön toimivuuden seuranta tavoitteena koulutuksen, henkisen kulttuurin ja fyysisen kulttuurin peruspalvelujen turvaaminen sekä koulutuksen perusturvan takaaminen.

— Työllisyyden edistäminen, koulutuksen ja työelämän yhteistyön kehittäminen sekä elinikäisen oppimisen kansallisen strategian toimeenpano. Kehitetään ammatillista koulutusta, oppisopimuskoulutusta, kulttuurisektorin työllisyyttä, nuorten työpajatoimintaa ja kansalaistoiminnan työllistämismahdollisuuksia sekä saatetaan päätökseen ammattikorkeakoulujen vakinaistaminen. Panostetaan tutkimukseen siten, että kansallisen innovaatiojärjestelmän toiminta paranee talouden, yritystoiminnan ja työllisyyden hyväksi.

— Tietoyhteiskunnan kehittäminen koko hallinnonalalla. Erityisiä painopisteitä ovat tietoteollisuuden koulutus- ja tutkimusohjelmat sekä kulttuuriteollisuuden edistäminen.

— EU-puheenjohtajuuskausi sekä koulutus-, tutkimus- ja kulttuurialojen kansainvälisten ohjelmien toimeenpano.

— Toimialan kehittämisen ohjausstrategia ja toimialan vaikuttavuuden arviointi.

Valtionosuuden perusteena oleviin rahoituslain mukaisiin yksikköhintoihin on tehty 2,5 %:n suuruinen kustannustason tarkistus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslainsäädäntöä on talousarvioesitykseen liittyen tarkoitus muuttaa siten, että kuntien ja muiden ylläpitäjien vanhan valtionosuusjärjestelmän mukaisten valtionosuuksien loppuerien vuoden 1999 maksuerä siirretään maksettavaksi myöhemmin.

Hallinnonalan määrärahojen lisäyksestä 196 milj. mk aiheutuu valtion 11.12.1997 tekemästä virka- ja työehtosopimuksesta, 285 milj. mk valtionosuuksien kustannustason muutoksesta, 143 milj. mk opettajien eläkemaksujärjestelmän muutoksesta, 120 milj. mk oppilasmäärän kasvusta ja 153 milj. mk valtioneuvoston päättämästä tutkimusrahoituksen lisäysohjelmasta. Kuntien rahoitusosuudesta on osa otettu huomioon myös ammattikorkeakouluopetuksen luvussa. Myös aiemmin aikuiskoulutuksen ja liikuntatoimen lukuihin budjetoitu ammatillinen koulutus on siirretty ammatillisen koulutuksen lukuun.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Opetusministeriö	219 625	218 668	231 103	+ 12 435	+ 6
05.	Kirkollisasiat	11 072	11 332	11 752	+ 420	+ 4
07.	Opetushallitus	100 129	75 615	101 877	+ 26 262	+ 35
08.	Kansainvälinen yhteistyö	90 323	90 153	90 410	+ 257	+ 0
10.	Yliopisto-opetus ja -tutkimus	5 890 417	5 959 745	6 062 132	+ 102 387	+ 2
20.	Ammattikorkeakouluopetus	881 363	1 567 705	1 110 161	- 457 544	- 29
40.	Yleissivistävä koulutus	6 374 514	6 288 871	7 366 501	+ 1 077 630	+ 17
60.	Ammatillinen koulutus	3 662 440	2 766 636	2 900 221	+ 133 585	+ 5
69.	Aikuiskoulutus	2 337 948	2 180 205	1 772 684	- 407 521	- 19
70.	Opintotuki	3 519 595	3 758 025	3 805 600	+ 47 575	+ 1
88.	Tiede	826 714	891 294	999 470	+ 108 176	+ 12
90.	Taide	1 146 997	1 232 312	1 365 330	+ 133 018	+ 11
91.	Kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimi	532 282	337 985	232 014	- 105 971	- 31
(96.)	Kulttuurin muut menot	—	2 000	—	- 2 000	- 100
98.	Liikuntatoimi	467 674	462 976	457 839	- 5 137	- 1
99.	Nuorisotyö	127 310	124 264	129 301	+ 5 037	+ 4
	Yhteensä	**26 188 404**	**25 967 786**	**26 636 395**	**+ 668 609**	**+ 3**

01. Opetusministeriö

10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön hallinnassa olevien kiinteistöjen käytöstä, kunnossapidosta, korjauksista ja niihin liittyvästä lisärakentamisesta sekä vuokrista aiheutuvien menojen maksamiseen. Momentin käyttötarkoitukseen sisältyviin hankkeisiin liittyviä sitoumuksia saa vuonna 1999 tehdä siten, että niistä vuoden 1999 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 5 000 000 mk.

1999 määräraha	20 500 000
1998 määräraha	19 500 000
1997 tilinpäätös	19 500 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 103 211 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus-, koulutus- ja kulttuurihankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	104 411 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	800 000
Muut toimintamenot	103 611 000
Bruttotulot	1 200 000
Maksullisen toiminnan tulot	900 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	800 000
— muut suoritteet	100 000
Muut tulot	300 000
Nettomenot	103 211 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 640 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentilta 26.05.21, 350 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentilta 31.24.21 ja tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 595 000 mk neljän henkilön palkkauksena siirtona momentilta 34.06.02 sekä 4 500 000 mk muiden toimintamenojen lisäyksen johdosta.

1999 määräraha	103 211 000
1998 määräraha	94 000 000
1998 lisämääräraha	1 945 000
1997 tilinpäätös	87 922 000

22. (29.01.22 ja 96.51) Kehittämistoiminta (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 82 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön hallinnonalan kehittämis-, kokeilu-, suunnittelu-, tutkimus- ja tiedotustoiminnasta, niihin liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien toimintamenojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös oppisopimuskouluttajien koulutukseen sekä seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitys- ja sosiaalirahastoista rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden, pilottihankkeiden ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 64 800 000 mk kansallisia rahoitusosuuksia varten, josta aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus on 20 500 000 mk ja sosiaalirahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 44 300 000 mk.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimus-, koulutus- ja kulttuurihankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 500 000 mk lähinnä kulttuuripolitiikan toimialan kehittämishankkeita varten.

1999 määräraha	82 100 000
1998 määräraha	80 600 000
1997 tilinpäätös	88 600 000

26. Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset

Momentille myönnetään 22 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain (404/1961) ja oikeudesta valokuvaan annetun lain (405/1961) mukaisten menojen, valokopiointitutkimusmenojen ja kopiointia ja nauhoitusta koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

1999 määräraha	22 300 000
1998 määräraha	21 600 000
1997 tilinpäätös	19 700 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 2 992 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionavusta annetun lain (902/1985) mukaisten avustusten ja käyttösuunnitelmassa yksilöityjen muiden avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 450 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toiminta- ja toimistomenoihin	1 952 000
Paasikivi-Seura	150 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito	90 000
Kaatuneiden muiston vaaliminen sekä luovutetun alueen hautausmaiden kunnostaminen	800 000
Yhteensä	2 992 000

1999 määräraha	2 992 000
1998 määräraha	2 968 000
1997 tilinpäätös	3 903 041

05. Kirkollisasiat

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan muun muassa ortodoksisen kirkkokunnan kirkollishallituksen ja kolmen hiippakunnan aluehallinnon palkoista, vuokrista ja matkoista aiheutuvat menot sekä avustukset eräille ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille sekä Suomen Merimieskirkolle.

21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 652 000 mk.

1999 määräraha	9 652 000
1998 määräraha	9 232 000
1998 lisämääräraha	321 000
1997 tilinpäätös	9 232 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 2 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöityjen avustusten maksamiseen. Suomen Merimieskirkolle myönnettävästä avustuksesta saa käyttää enintään 900 000 mk Antwerpenin ja Hampurin merimieskirkkojen rakennusavustuksiin edellyttäen, että evankelis-luterilaisen kirkon keskusrahasto suorittaa vastaavat osuudet.

Käyttösuunnitelma:	mk
Eräät avustukset ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille	700 000
Avustus Suomen Merimieskirkolle	1 400 000
Yhteensä	2 100 000

Selvitysosa: Ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille myönnettävät avustukset on tarkoitus käyttää muun ohella Suomen ortodoksisen kirkkomuseon, Lapin ortodoksisen seurakunnan ja Valamon konservointilaitoksen toiminnan tukemiseen.

1999 määräraha	2 100 000
1998 määräraha	2 100 000
1997 tilinpäätös	1 840 000

07. Opetushallitus

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Opetushallitukselle vuodelle 1999 seuraavat tulostavoitteet:

Kehittämisen painopiste on seuraavissa ohjelmissa:

— oppilaan terveen itsetunnon ja taitojen monipuolinen kehittäminen
— matematiikan ja luonnontieteiden opetuksen kehittäminen
— tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen opetuksessa
— oppilaiden vieraiden kielten valintojen monipuolistaminen sekä kansainvälisyyden ja vieraiden kulttuurien opetuksen lisääminen
— kestävän kehityksen ja ympäristökasvatuksen kehittäminen
— koulun ja kulttuurin yhteistyöohjelma
— koulutuksen työelämäyhteyksien vahvistaminen
— opinto-ohjauksen ja koulutustiedotuksen tehostaminen
— syrjäytymisongelman ehkäiseminen ja erityisopetuksen kehittäminen
— verkostomaisten koulutuspalvelujen kehittäminen

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen uusien kolmivuotisten tutkintojen malleja kokeillaan. Uudet tutkinnot otetaan käyttöön asteittain syksystä 1999 alkaen. Tutkintoihin sisällytetään vä-

hintään puolen vuoden mittaiset työssä oppimisen jaksot taikka erikseen valittavilla aloilla vuoden mittainen oppisopimustyyppinen jakso.

Aikuisten tutkintojärjestelmää kehitetään modulaariseksi tavoitteena nykyistä avoimempi ja monipuolisempi opetuksen tarjonta sekä saadun opetuksen ja saavutetun osaamisen hyväksilukeminen aikuisten tutkinnoissa.

Oppimistulosten kansallisessa arvioinnissa kohteena on peruskoulun ja soveltuvin osin toisen asteen ammatillisen koulutuksen äidinkielen ja ensimmäisen vieraan kielen osaamisen arviointi.

Lisäksi aloitetaan seuraavat arviointihankkeet:

— peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmien toteutuminen
— uuden koululainsäädännön vaikutusten seuranta ja arviointi
— oppimaan oppimisen valmiudet ammatillisessa koulutuksessa
— kestävän kehityksen opetuksen tila peruskoulussa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa
— ammatin osaamisen arviointi rakennusalan koulutuksessa
— hotelli- ja ravintola-alan sekä koti-, laitos- ja suurtalousalan koulutuksen arviointi

Tuotetaan koulutuksen ennakointi-, tarjonta- ja kysyntätietoja sekä koulutusindikaattoritietoja.

Tuotetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän tieto- ja laskentapalvelut. Tuetaan oppilaitosten pääsyä ja osallistumista toimialan kansainvälisiin opetus- ja oppiaineverkkoihin. Hoidetaan EU:n koulutus- ja yhteistoimintaohjelmiin sekä tietoverkkoihin liittyvät tehtävät ja uusiin ohjelmiin valmistautumista. Osallistutaan Venäjä-ohjelman toimeenpanoon. Opetushallituksen tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momenttien 29.20.25, 40.25, 60.25 ja 69.25 määrärahoja.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1998	1999
Tulot tmk	10 000	18 000
Maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannukset tmk	7 260	14 500
Käyttöjäämä tmk	2 740	3 500
% tuloista	27,4	19,4
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 181	2 350
Ylijäämä tmk	1 559	1 150
% tuloista	15,6	6,4

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 101 877 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös oppimateriaalin kehittämiseen sekä ruotsinkielisen ja muun vähälevikkisen oppimateriaalin tuottamiseen. Määrärahasta käytetään 1 300 000 mk avustuksena saamelaiskäräjille jaettavaksi saamenkielisen oppimateriaalin tuottamista varten.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	120 677 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	14 500 000
Muut toimintamenot	106 177 000
Bruttotulot	18 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	18 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	300 000
— muut suoritteet	17 700 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	101 877 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 130 000 mk tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi yhden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02 sekä vähennyksenä 300 000 mk peruskoulun ainevalintatilastoinnin menojen siirtona momentille 28.52.21.

1999 määräraha	101 877 000
1998 määräraha	75 615 000
1998 lisämääräraha	1 621 000
1997 tilinpäätös	100 129 000

08. Kansainvälinen yhteistyö

22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 130 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	4 230 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	100 000
Muut toimintamenot	4 130 000
Bruttotulot	100 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	100 000
Nettomenot	4 130 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä alustavasti asettanut Venäjän ja Itä-Euroopan instituutille vuodelle 1999 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Instituutin tehtävänä on avustaa viranomaisia, eri laitoksia, tutkijoita ja muita sidosryhmiä toimialansa kysymyksissä ja tuottaa tietoa päätöksenteon ja tutkimuksen tueksi. Instituutti osallistuu Suomen ja Venäjän välisten kulttuuri-, opetus-, tutkimus- ja arkistoalan yhteistyösopimusten ja -ohjelmien käytännön toteuttamiseen. Instituutin tutkimustoiminnan ensisijaisena maantieteellisenä kohteena ovat itäslaavilaiset alueet (Venäjä, Valko-Venäjä ja Ukraina) ja Baltia. Myös muut entisen Neuvostoliiton osat samoin kuin venäläinen kulttuuriperinne Suomessa kuuluvat instituutin toimialaan.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 138 000 mk yhden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	4 130 000
1998 määräraha	3 873 000
1998 lisämääräraha	74 000
1997 tilinpäätös	3 735 000

25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 43 065 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön sekä kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta. Määrärahasta saadaan myöntää ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettuja avustuksia ja apurahoja henkilöille ja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla. Määrärahaa saa lisäksi käyttää määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Monenkeskinen yhteistyö	5 100 000
Kahdenkeskinen yhteistyö	19 000 000
Euroopan integraatiosta aiheutuvat menot	3 415 000
Ulkosuomalaisten sivistysolojen edistäminen	8 400 000

	mk
Pohjoismainen yhteistyö	4 950 000
Sukukansaohjelma	2 200 000
Yhteensä	43 065 000

1999 määräraha	43 065 000
1998 määräraha	43 065 000
1997 tilinpäätös	44 200 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 28 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kulttuuri-instituutit	16 600 000
Kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukeminen	1 500 000
Eräiden ulkomaanyhdistysten toiminta	10 400 000
Yhteensä	28 500 000

1999 määräraha	28 500 000
1998 määräraha	28 500 000
1997 tilinpäätös	28 500 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 715 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Unescon jäsenmaksu	11 700 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	200 000
Suomen maksuosuus WIPOlle/Bernin unionille	540 000
Suomen maksuosuus ICCROMille	100 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno	120 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan	60 000
OECD/CERI jäsenmaksu	110 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon	1 500 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista	130 000
Suomen maksuosuus Euroopan audiovisuaaliselle observatoriolle	140 000
Suomen maksuosuus Euroopan nykykielten keskukselle	115 000
Yhteensä	14 715 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 115 000 mk niitä kustannuksia varten, jotka aiheutuvat Suomen maksuosuudesta Euroopan nykykielten keskukselle sekä 140 000 mk Suomen maksuosuudesta Euroopan audiovisuaaliselle observatoriolle, mikä aikaisemmin on sisältynyt Suomen maksuosuuteen Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista.

1999 määräraha	14 715 000
1998 määräraha	14 715 000
1997 tilinpäätös	13 888 425

10. (29.10 ja 11) Yliopisto-opetus ja -tutkimus

Selvitysosa: Yliopistojen, teknillisten korkeakoulujen, kauppakorkeakoulujen ja taidekorkeakoulujen (jäljempänä yliopistot) kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin (1052/1986) ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1995-2000 (VNp 21.12.1995). Korkeakoululaitoksen kehittämislain 3 §:n voimassaoloa on jatkettu siten, että yli-

opistojen tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi korotetaan valtion talousarviossa vuosina 1997-2000 yliopistojen toimintamenomomentille osoitettua määrärahaa vuosittain vähintään määrällä, mikä vastaa valtion keskustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua.

Valtioneuvoston hyväksymän tutkimusrahoituksen lisäysohjelman mukaan yliopistojen tutkimusmäärärahoja lisätään vuoteen 1999 mennessä 250 milj. markalla vuoden 1997 talousarvioesityksen tasosta. Tutkimusrahoituksen lisäysohjelmassa yliopistoille osoitettuja lisäresursseja kohdennetaan kansallisen innovaatiojärjestelmän toimintaa vahvistaen talouden, yritystoiminnan ja työllisyyden hyväksi. Lisärahoituksen kohteina ovat menestyneimpien tutkijakoulujen vahvistaminen ja uusien käynnistäminen, laitekannan uusiminen ja muiden tutkimusedellytysten vahvistaminen, verkostoyhteistyön ja tiedonsiirtomekanismien kehittäminen sekä matemaattis-luonnontieteellisten ja teknillisten alojen asiantuntijakoulutuksen lisääminen. Lisärahoitus suunnataan erityisesti tekniikan ja luonnontieteiden sekä tietointensiivisen yritystoiminnan kannalta tärkeille tutkimusaloille.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistoimet suunnataan vahvistamaan hyvinvointimme perustaa, kansallista innovaatiojärjestelmäämme sekä kilpailukykymme teollista ja kulttuurista pohjaa edistäviin hankkeisiin, erityisesti tieto- ja ohjelmistotekniikan, tietoliikennetekniikan, elektroniikan, biotekniikan ja teollisen muotoilun aloilla. Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian toimenpideohjelmaa toteutetaan. Tietoteollisuuden tarvitseman koulutuksen ja tutkimuksen lisätoimenpideohjelmaa toteutetaan. Matematiikan ja luonnontieteiden opetusta tehostetaan opetusministeriön laatiman kehittämisohjelman mukaisesti. Kielten opetusta kehitetään kielten opetuksen ja koulutuksen kansainvälistymisen strategiaohjelman mukaisesti. EU:n tutkimus- ja koulutusohjelmat hyödynnetään sekä Venäjä- ja Aasia-ohjelmat toteutetaan. Koulutuksen kehittämisen painopisteitä ovat työelämän muutoksen huomioonottaminen, elinikäisen oppimisen periaatteen edistäminen sekä uuden opetusteknologian käyttöönotto ja kestävän kehityksen huomioon ottaminen.

Yliopistojen rahoitus järjestetään niin, että yliopistot kykenevät tulokselliseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Perusvoimavarojen kohdentamisessa yliopistojen välillä siirrytään asteittain laskennalliseen menettelyyn, jossa kunkin yliopiston perusvoimavarat määräytyvät sovittujen tavoitteiden, lähinnä tutkintojen määrien perusteella. Laskennallista budjettia täydennetään tulosten perusteella osoitettavilla määrärahoilla, joiden kohdentamisessa erityisesti toiminnan laatu ja vaikuttavuus otetaan huomioon. Lisäksi osoitetaan määrärahoja tulosneuvotteluissa sovittuihin hankkeisiin. Vuonna 1999 osoitetaan 25 % perusvoimavaroista laskennallisella perusteella. Laskennallisen budjetin määräytymisperusteita kehitetään edelleen.

Opetusministeriö on asettanut yliopistoille vuodelle 1999 seuraavat tavoitteet:

Yliopistojen toiminnan tavoite on kansainvälisesti korkea taso tutkimuksessa, opetuksessa ja taiteellisessa toiminnassa. Toiminnan laatua parannetaan erityisesti jatkamalla ja tehostamalla yliopistojen profiloitumista, huippuyksikköpolitiikkaa ja tutkijankoulutusta sekä vakiinnuttamalla tutkijakoulujärjestelmä ja luomalla tutkijatohtorijärjestelmä. Yliopistojen toimintaa ja laatua arvioidaan.

Yliopistojen rakenteellista kehittämistä jatketaan toiminnan laadun, taloudellisuuden ja tehokkuuden parantamiseksi.

Yliopistoissa suoritetaan vuosina 1998-2000 vuosittain keskimäärin 10 800 maisteritason tutkintoa ja 930 tohtorintutkintoa.

Tavoitteena on tarjota 60-65 %:lle ikäluokasta koulutuspaikka yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Yliopistoissa tutkinto-opiskelun aloittavien määräksi arvioidaan 15 200 nuorisoiän ja 4 900 aikuisiän aloittajaa vuonna 2000.

Tavoitteena on, että uuden tutkintojärjestelmän mukaisesti aloittaneista 75 % suorittaa maisterin tutkinnon viidessä vuodessa. Tutkinto suoritetaan pääsääntöisesti kolmivuotisen kandidaatin tutkinnon kautta. Kaikilla aloilla toteutetaan joustava sivuaineopinto-oikeus.

Yliopistot toteuttavat opiskelijavalinnassaan menettelyä, jossa opiskelijaksi hyväksytty voi vastaanottaa vain yhden yliopistopaikan samana lukuvuonna ja järjestävät osana opiskelijavalintojaan mahdollisuudet siirtyä avoimen yliopisto-opetuksen perusteella tutkinto-opiskeluun. Valintayhteistyötä ja hakumenettelyjä kehitetään hyödyntämällä vuonna 1998 käyttöönotettua yliopistojen yhteistä hakija- ja opinto-oikeusjärjestelmää.

Yliopistot lisäävät vieraskielistä opetustaan ja vahvistavat kansainvälisiä yhteyksiään. Vuoteen 2000 mennessä jokainen jatko-opiskelija ja 5 000 perusopiskelijaa opiskelee osan tutkinnostaan ulkomailla.

Avointa yliopisto-opetusta tarjotaan vuoteen 2000 mennessä vuositasolla vähintään 88 000 opiskelijalle. Lisäksi yliopistot tarjoavat täydennyskoulutusta vähintään 105 000 opiskelijalle vuosittain.

Yliopistot tehostavat tutkimuksensa, koulutuksensa ja taiteellisen toimintansa vaikuttavuutta ja edistävät opiskelijoiden työllistymistä ja yrittäjävalmiuksia mm. harjoittelua kehittämällä. Yliopistot tehostavat yhteistyötään yhteiskunnan ja muiden koulutusyksiköiden kanssa.

Yliopistojen liiketaloudellinen maksullinen palvelutoiminta on kokonaisuudessaan kannattavaa.

Yliopistokohtaiset tutkintotavoitteet keskimäärin vuosiksi 1998-2000:

	Ylemmät korkeakoulututkinnot		Tohtorintutkinnot	
	1997	1998-2000	1997	1998-2000
Helsingin yliopisto	2 309	2 108	311	277
Jyväskylän yliopisto	1 003	948	66	77
Oulun yliopisto	993	1 085	108	97
Joensuun yliopisto	567	576	31	38
Kuopion yliopisto	324	322	58	48
Turun yliopisto	1 044	948	99	94
Tampereen yliopisto	818	889	69	72
Åbo Akademi	410	459	29	37
Vaasan yliopisto	293	307	8	9
Lapin yliopisto	268	275	2	9
Teknillinen korkeakoulu	912	905	88	90
Tampereen teknillinen korkeakoulu	591	555	30	40
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	295	357	10	15
Helsingin kauppakorkeakoulu	329	360	12	12
Svenska handelshögskolan	205	210		5
Turun kauppakorkeakoulu	200	200	7	6
Sibelius-Akatemia	114	120	3	4
Teatterikorkeakoulu	71	35		1
Taideteollinen korkeakoulu	134	140	3	2
Kuvataideakatemia	13	25		
Yhteensä	10 893	10 824	934	933

Valtion virkamiesasetuksen 6 §:n (971/1994) mukaan virka voidaan perustaa määräajaksi, jos virkaa varten tarvittavat varat on lahjoitettu valtiolle. Pykälässä on tarkemmat säännökset tällaisen viran perustamisesta. Lahjoitusvirka voidaan edelleen perustaa myös pysyvänä. Lahjoitusten

vastaanottamisessa on tällöin tarkoitus noudattaa vuoden 1988 tulo- ja menoarviossa noudatettua menettelyä.

Yliopistoilla säilytetään oikeus luovuttaa tiloja opiskelijaruokaloille sekä opinala- ja harrastejärjestöille vastikkeetta.

Vuokrattaessa valtion maa-alueita opiskelija-asuntojen rakentamista varten niistä peritään yleensä paikkakunnan käyvän vuokratason mukainen vuokra. Pääosa vuokrista katetaan valtion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelijoille annettavan tuen yhdenmukaistamiseksi ja järkiperäistämiseksi opiskelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytäntöä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vastaavalla määrällä.

(01.) Eräät palkkausmenot (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.10.23 laskelmissa.

21. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 454 482 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen toiminnan tukirahana 15 300 000 mk pitkäkestoiseen, vähintään 20 opintoviikon laajuiseen täydennyskoulutukseen erityisesti aloilla, joilla työnantajan ostaman koulutuksen osuus on vähäistä sekä 5 000 000 mk Helsingin kauppakorkeakoulun BBA- ja MBA-täydennyskoulutusohjelmien tukemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös yliopistojen opettajille, tutkijoille ja opiskelijoille myönnettävien tutkimusta ja koulutusta edistävien apurahojen sekä harjoittelukoulujen tukipalveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 2 246 opiskelijalle opintoihin liittyvän harjoittelun järjestämiseksi yhteensä noin 6 738 kuukaudeksi.

Vuoden 1999 aikana saa tehdä sellaisia yliopistojen tiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1999 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 5 000 m^2.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön päätöksiin korkeakoulujen eräistä suoritteista perittävistä maksuista (81/1993), kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista (82/1993) sekä avoimesta korkeakouluopetuksesta korkeakouluissa perittävistä maksuista (83/1993).

Määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto, mistä 12 100 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolanille	1 269 629 000
Jyväskylän yliopisto	393 517 000
Oulun yliopisto	592 436 000
Joensuun yliopisto	228 159 000
Kuopion yliopisto	219 214 000
Turun yliopisto	474 664 000
Tampereen yliopisto	348 153 000
Åbo Akademi	207 313 000
Vaasan yliopisto	83 297 000
Lapin yliopisto	106 690 000
Teknillinen korkeakoulu	464 331 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu	226 257 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	119 493 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	109 364 000
Svenska handelshögskolan	54 347 000
Turun kauppakorkeakoulu	48 697 000
Sibelius-Akatemia	109 991 000

Teatterikorkeakoulu	61 824 000
Taideteollinen korkeakoulu	112 519 000
Kuvataideakatemia	16 214 000
Opetusministeriön käytettäväksi (tutkijakoulut ja tietoteollisuusohjelma)	208 373 000
Yhteensä	5 454 482 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 65 000 000 mk tutkimusrahoituksen lisäysohjelman johdosta, 12 645 000 mk siirtona momentilta 29.10.22, 20 000 000 mk tietoteollisuusohjelman johdosta, 52 910 000 mk tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 419 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02, 156 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 26.05.21 ja 366 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 30.21.21. Vähennyksenä on otettu huomioon 20 000 000 mk valtioneuvoston 16.8.1995 tekemän säästöpäätöksen johdosta ja 70 503 000 mk siirtona momentille 29.10.24.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	6 525 482 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	821 000 000
Yhteisrahoitteiset hankkeet	128 000 000
Muut toimintamenot	5 576 482 000
Bruttotulot	1 071 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	956 000 000
— liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	933 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	23 000 000
Yhteisrahoitteiset hankkeet	114 000 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot	5 454 482 000

Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1998 ennakoitu	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	885 000	933 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	764 000	798 000
Käyttöjäämä tmk	121 000	135 000
— % tuloista	13,7	14,5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	102 400	106 200
Ylijäämä tmk	18 600	28 800
— % tuloista	2,1	3,1
Tulot % kustannuksista	102,2	103,2
Volyymin muutos %	+ 4,0	+ 5,4

1999 määräraha	5 454 482 000
1998 määräraha	5 246 311 000
1998 lisämääräraha	87 627 000
1997 tilinpäätös	5 107 997 479

22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 218 537 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yliopistoja koskevan tutkimus-, arviointi-, selvitys-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan, siihen liittyvän kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Tutkimus-, kehittämis- ja julkaisutoiminta	25 937 000
2. Yliopistojen yhteinen atk-toiminta ja tietoliikenneyhteydet	37 900 000
3. EU:n kansalliset rahoitusosuudet	61 700 000
4. Työllistymispalvelu ja -selvitystoiminta	33 000 000
5. Korvaus Helsingin yliopistolle	5 000 000
6. Tutkimusrahoituksen lisäysohjelma	55 000 000
Yhteensä	218 537 000

Määrärahaa saa käyttää yliopistojen käyttöön tarkoitetun oppimateriaalin kustannustoiminnan sekä opetuksen ja tutkimuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvittavien menojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitys- ja sosiaalirahastoista rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden, pilottihankkeiden ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 39 600 000 mk sosiaalirahaston ja 22 100 000 mk aluekehitysrahaston kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta voidaan suorittaa Helsingin yliopistolle 5 000 000 mk korvauksena suomen- ja ruotsinkielisten almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen yksinoikeuden poistamisen (L 1195/1994) johdosta.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusrahoituksen lisäysohjelmasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta on varattu 55 000 000 mk tiedonsiirron, tietopalveluiden ja teollisuusyhteistyön kehittämiseen.

Määrärahaa saa käyttää 128 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 8 000 000 mk tutkimusrahoituksen lisäysohjelman johdosta ja vähennyksenä 12 645 000 mk siirtona momentille 29.10.21.

1999 määräraha	218 537 000
1998 määräraha	220 719 000
1998 lisämääräraha	1 523 000
1997 tilinpäätös	248 250 000

23. (29.10.01 ja 23) Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 41 760 000 mk.

Määrärahasta käytetään 16 655 000 mk opiskelija-, harjoittelija-, nuoriso- ja asiantuntijavaihtoon myönnettäviin stipendeihin, apurahoihin ja avustuksiin, 6 360 000 mk ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten ulkomaanlehtoreiden ja vierailevien professorien sekä muiden ulkomailla toimivien opetushallintoviranomaisten, yhteensä enintään 46 henkilöä, palkkoja varten soveltuvin osin ulkomaanlehtoriohjesäännön mukaisesti ja 2 630 000 mk ulkomailla tapahtuvan suomen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahasta saa käyttää enintään 855 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	44 025 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 120 000
Muut toimintamenot	15 260 000
Apurahat ja avustukset	16 655 000
Ulkomaanlehtoritoiminta	6 360 000
Suomen kielen ja kulttuurin opetus ulkomailla	2 630 000
Bruttotulot	2 265 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	2 265 000
Nettomenot	41 760 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle vuodelle 1999 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn tavoitteena on edistää kansainvälistä vuorovaikutusta koulutuksessa, työelämässä ja nuorison keskuudessa. CIMO koordinoi ja toteuttaa stipendi- ja henkilövaihto-ohjelmia ja vastaa useiden Euroopan Unionin koulutus- ja nuoriso-ohjelmien kansallisesta toimeenpanosta. CIMO järjestää ja kehittää toimialansa neuvonta- ja tietopalvelua sekä koulutusta ja markkinoi suomalaista koulutusta ulkomaalaisille.

CIMO osallistuu EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelmien uudistamiseen laatimalla aineistoa

Unionin ja suomalaisten viranomaisten jatkoohjelmien valmistelutarpeisiin. CIMO tukee suomalaisia oppilaitoksia uusien mahdollisuuksien hyödyntämisessä EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelmien avautuessa eräille Keski- ja Itä-Euroopan maille.

Yhteyksiä yritystoimintaan kehitetään henkilövaihdon keinoin sekä syvennetään erityisesti kansainvälisen harjoittelun suhteita oppilaitoksiin. Ammattikorkeakoulujen kansainvälisen toiminnan kehittämistä tuetaan. CIMO osallistuu opetusministeriön Aasia- ja Venäjäohjelmien toteuttamiseen. Uuden tietotekniikan hyväksikäyttöä lisätään edelleen tiedotuksessa, neuvonnassa ja koulutuksessa. Eurooppalaiset nuoret vapaaehtoiset -ohjelman toteuttamiseen osallistutaan täysipainoisesti.

Ulkomaanlehtori- ja kielikurssiasiain neuvottelukunta UKAN ja sen sihteeristö on siirretty osaksi CIMOn toimintoja. Toiminnan tavoitteena on tukea suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa sekä järjestää ulkomaisille yliopisto-opiskelijoille suomen kielen kursseja Suomessa.

1999 määräraha	41 760 000
1998 määräraha	41 015 000
1998 lisämääräraha	395 000
1997 tilinpäätös	34 602 217

24. (29.11.21 ja 22) Harjoittelukoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 347 353 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut harjoittelukouluille osana yliopistolaitosta seuraavat tulostavoitteet:

Yliopiston opettajankoulutuslaitoksen yhteydessä harjoittelukoulu huolehtii opetustyön laadusta sekä kokeilee ja kehittää opetusta, opetussuunnitelmia, opetusharjoittelua ja opetusteknologian käyttöä sekä tuottaa täydennyskoulutuspalveluja. Harjoittelukoulut toteuttavat omalta osaltaan Suomalaisten matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen vuonna 2002 -ohjelmaa. Harjoittelukoulut sisällyttävät opetussuunnitelmiinsa kansainvälistymisen ja siihen kasvattamisen.

Harjoittelukouluissa on vuonna 1999 keskimäärin 8 200 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukiossa 2 200 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 300 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon Joensuun yliopiston normaalikoulun lukion laajentaminen nelisarjaiseksi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 70 381 000 mk harjoittelukoulujen kiinteistömenojen ja 122 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.10.21.

Kuntien osuus harjoittelukouluissa annettavan opetuksen kustannuksiin, 59 488 000 mk, on otettu huomioon momentin 29.40.30 mitoituksessa.

1999 määräraha	347 353 000
1998 määräraha	267 515 000
1998 lisämääräraha	5 667 000
1997 tilinpäätös	260 853 588

(74.) (29.10.74 ja 11.74) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Tällä momentilla aikaisemmin toteutettujen hankkeiden rahoituksesta vastaa liikelaitokseksi muuttuva valtion kiinteistölaitos 1.1.1999 alkaen, minkä johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	136 685 000
1997 tilinpäätös	182 114 000

(87.) Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Tältä momentilta aikaisemmin toteutettujen hankkeiden rahoituksesta vastaa liikelaitokseksi muuttuva valtion kiinteistölaitos 1.1.1999 alkaen, minkä johdos-

ta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.	1998 määräraha	47 500 000
	1997 tilinpäätös	56 600 000

(11.) Valtion harjoittelukoulut

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 21 ja 22 määrärahat on otettu huomioon momentin 29.10.24 ja momentin 74 määräraha on otettu huomioon momentin 29.10.(74) laskelmissa. Momentilla 29.11.(74) aiemmin toteutettujen hankkeiden rahoituksesta vastaa liikelaitokseksi muuttuva valtion kiinteistölaitos 1.1.1999 alkaen.

20. Ammattikorkeakouluopetus

Selvitysosa: Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpano käynnistettiin 1.8.1996 lukien ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (255/1995) ja siihen liittyvän muun lainsäädännön nojalla. Vuonna 1996 aloitti toimintansa yhdeksän, vuonna 1997 seitsemän ja vuonna 1998 neljä vakinaista ammattikorkeakoulua. Valtioneuvosto myönsi 23.4.1998 toimiluvan neljälle uudelle, 1.8.1999 aloittavalle ammattikorkeakoululle. Vakinaisten ammattikorkeakoulujen keskimääräisen vuosiopiskelijamäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan noin 71 300, josta 56 800 nuorten ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa, 11 500 aikuisten tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja 3 000 ammatillisia erikoistumisopintoja suorittavaa opiskelijaa.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpano ja ammattikorkeakoulujen kehittäminen perustuvat ammattikorkeakouluista annetun lainsäädännön lisäksi valtioneuvoston 21.12.1995 hyväksymään koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1995-2000. Kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulu-uudistus toteutetaan asteittain suunnitelmakaudella. Ammattikorkeakoulujen toimilupien myöntämisessä edetään laadun sekä kokeilu- ja kehittämistoiminnassa osoitetun näytön perusteella. Ammattikorkeakoulujen kokonaismäärä tulee olemaan hieman alle 30.

Opetusministeriö ja ammattikorkeakoulut panostavat ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon onnistumisen turvaamiseksi erityisesti opettajien jatkokoulutukseen ja muuhun henkilöstön kehittämiseen, kansainvälistämiseen, kirjasto- ja informaatiopalvelujen kehittämiseen, tietoyhteiskuntahankkeen toteuttamiseen sekä ura- ja rekrytointipalvelujen kehittämiseen. Hankerahoitus kohdistetaan pääosin näihin tukitoimenpiteisiin. Tietoteollisuuden koulutuksen ja tutkimuksen vuosina 1998-2002 toteutettavan lisätoimenpideohjelman toteuttamista jatketaan.

Henkilöstön kehittämisessä yhtenä tavoitteena on, että vuonna 1999 noin 2 300 ammattikorkeakoulun opettajaa osallistuu maisteri-, lisensiaatti- tai tohtorikoulutukseen.

Kansainvälistämisessä yhtenä pitkän aikavälin tavoitteena on, että kolmannes ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista on opiskellut tai harjoitellut ulkomailla vähintään kolmen kuukauden jakson. Vuoden 1999 tavoite on 5 000 opiskelijaa. Vaihdon tavoitteena on pitkällä aikavälillä vastavuoroisuus. Vuonna 1999 tavoitteena on, että ammattikorkeakouluissa opiskelee 3 000 ulkomaalaista opiskelijaa. Opettajavaihdossa pitkän aikavälin yhtenä tavoitteena on, että 20 % opettajista työskentelee ulkomailla vähintään kuukauden jakson. Vuonna 1999 tavoitteena on vastavuoroisesti 800 opettajan vaihto.

Kirjasto- ja informaatiopalvelujen kehittämisessä yhtenä pitkän aikavälin tavoitteena on, että ammattikorkeakoulut käyttävät vähintään 5 % käyttökustannuksistaan näihin palveluihin. Vuonna 1999 tavoite on vähintään 3,5 %.

Ammattikorkeakoulujen nuorten koulutuksessa pyritään parantamaan ammatillista koulutietä etenevien pääsymahdollisuuksia ammattikorkeakouluopintoihin siten, että heidän osuutensa nousisi asteittain noin 35 %:iin uusista opiskelijoista.

Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksessa erikoistumisopintojen tarjontaa monipuolistetaan ja laajennetaan. Ammatillisia jatkotutkintoja kehitetään pilottivaiheen kokemusten pohjalta. Avoin ammattikorkeakouluopetus laajennetaan kaikkiin ammattikorkeakouluihin.

Väliaikaiset ammattikorkeakoulut, jotka ovat ammatillisten oppilaitosten yhteenliittymiä, rahoitetaan ammatillisen koulutuksen määrärahoista luvusta 29.60. Ammattikorkeakoulujen kehittämismomentti 29.20.25 koskee sekä vakinaista että väliaikaista ammattikorkeakouluopetusta.

Opiskelijoiden määrät vuosina 1997-99 vakinaisissa ammattikorkeakouluissa

	Koulujen lkm 1999	Opiskelijoiden lukumäärä 1997	1998	1999	Opisk.määrän muutos 1998/99
Kunnalliset ammattikorkeakoulut	16	21 000			
Yksityiset ammattikorkeakoulut	8	7 000			
Kaikki ammattikorkeakoulut yhteensä[1)]	24	28 000	49 000	71 300	+22 300
— joista nuorten amk-tutkintoon johtava koulutus		21 800	38 400	56 800	+18 400
— ja aikuisten amk-tutkintoon johtava koulutus ja erikoistumisopinnot		6 200	10 600	14 500	+3 900

[1)] Opiskelijamäärät on ilmoitettu keskimääräisinä vuosiopiskelijoina ja ammattikorkeakoulujen lukumäärä 1.8.1999 mukaisena.

25. Ammattikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 399 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vakinaisten ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen arvioinnista, ammattikorkeakoulututkimuksesta, ammattikorkeakoulujen kansainvälistämisestä ja muista uusista kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1999 määräraha	20 399 000
1998 määräraha	20 399 000
1997 tilinpäätös	23 000 000

30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 089 762 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (255/1995) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaiseen ammattikorkeakoulujen opettajankoulutuksen valtionavustukseen.

Määrärahasta saa käyttää ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 23 §:n mukaiseen ylimääräiseen valtionavustukseen ammattikorkeakoulu-uudistuksen tukiohjelmaan ja muihin kehittämishankkeisiin sekä tuloksellisuusrahoitukseen enintään 103 200 000 mk, mistä enintään 10 700 000 mk tietoverkkojen

perustamishankkeisiin ja muihin tietotekniikkahankkeisiin.

Määrärahasta saa käyttää enintään 8 000 000 mk avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tukemiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 39 500 000 mk ammattikorkeakouluopiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Laskennalliset kustannukset	2 111 064 000
— kunnalliset	1 625 520 000
— yksityiset	485 544 000
Kuntien rahoitusosuus	-957 348 000
Valtionosuusleikkaukset	-267 321 000
Opettajankoulutuksen valtionavustuksiin	52 667 000
Opiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi (enintään)	39 500 000
Avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tukemiseen (enintään)	8 000 000
Valtionavustuksiin (enintään)	103 200 000
Yhteensä	1 089 762 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 000 000 mk siirtona momentilta 29.60.24, 567 800 000 mk momentilta 29.60.30 ja vähennyksenä 1 224 669 000 mk momentin 29.40.30 perusteluihin viitaten.

1999 määräraha	1 089 762 000
1998 määräraha	1 547 306 000
1997 tilinpäätös	858 363 271

(39.) Opintotuki

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 22, 52, 55, 56, 57, 58 ja 59 on siirretty luvun 29.70 vastaaviksi momenteiksi.

40. (29.40, osa) Yleissivistävä koulutus

Selvitysosa: Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1995-2000 (VNp 21.12.1995).

Yleissivistävän koulutuksen (perusopetus, lukio-opetus ja taiteen perusopetus) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Peruskoulutuksen laadusta ja koulutuksen perusturvasta huolehditaan oppilaitosverkon ja oppimisympäristöjen kehittämisellä sekä lisäämällä toiminnan arviointia.

Matemaattis-luonnontieteellistä opetusta tehostetaan ja kieliohjelman monipuolistamisessa edetään laadittujen kehittämisohjelmien mukaisesti. Matemaattis-luonnontieteellisen opetuksen kehittämistoimenpitein pyritään lasten ja nuorten osaamisen taso nostamaan OECD-maiden parhaaseen neljännekseen. Pilottikouluverkoston avulla parannetaan ja monipuolistetaan opetusmenetelmiä sekä lisätään kokeellisuutta opetuksessa.

Peruskoulussa kielivalintoja monipuolistetaan valinnaisten kielten avulla. Vieraalla kielellä annettavaa opetusta lisätään peruskoulussa ja lukiossa. Eri kulttuurien tuntemusta ja oppilaitosten kansainvälistämistä edistetään.

Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian mukaisesti tähdätään siihen, että vuonna 2000 peruskoulun päättävät nuoret osaavat käyttää keskeisiä työvälineitä, lähettää viestejä ja hakea tietoa tietojärjestelmistä sekä hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa opiskelujen välineenä ja koulutyön ulkopuolella. Lukion osalta tavoitteena on, että koulun päättävät nuoret ovat sisäistäneet tieto- ja viestintätekniikan osaksi opiskelua, työntekoa ja arkielämää.

Kestävän kehityksen periaatteet otetaan huomioon eri koulumuotojen opetuksessa ja oppilaitosten toiminnassa.

Koulun ja kulttuurin yhteistyöohjelmaa toteutetaan yhteistyössä eri toimintasektoreiden kanssa.

Peruskoulun erityisopetuksen laaja-alainen kehittämishanke jatkuu.

Peruskoulusta jatko-opintoihin siirtyvien osuutta nostetaan edelleen.

Koulutuksen kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota syrjäytymisriskien ehkäisyyn sekä syrjäytyneiden koulutuspalvelujen ja ohjaustoiminnan kehittämiseen.

Peruskoulujen ja peruskouluasteiden oppilasmäärän esiopetus ja lisäopetus mukaanluettuna arvioidaan lukuvuonna 1998-1999 olevan noin 586 000. Peruskoulussa annettavaan lisäopetukseen (peruskoulun 10. luokka) arvioidaan osallistuvan syksyllä 1999 noin 3 000 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 6 000 oppilasta.

Lukioiden oppilasmäärän arvioidaan lukuvuonna 1998-1999 olevan päivälukioissa noin 113 000 ja aikuislukioissa vastaavasti noin 26 000.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun tulosalueet ovat esiopetus, peruskouluopetus ja lukio-opetus, joissa painottuvat asianomaisen kielialueen kieli ja kulttuuri. Vuoden 1999 aikana kyseiset koulut kehittävät asianomaisen kielialueen kielen opetusta, venäjän- ja ranskankieliseen opetukseen tarvittavaa oppimateriaalia ja opettajien koulutusta. Oppilaita Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa on arvioitu vuonna 1999 olevan 820 ja Suomalais-venäläisessä koulussa 780. Lukuihin sisältyy sekä esiopetus että peruskoulu- ja lukio-opetus. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitoksissa on tarkoitus suorittaa vuoden 1999 aikana yhteensä 120 peruskoulun päästötodistusta ja 110 ylioppilastutkintoa.

Valtion kuulo-, näkö- ja liikuntavammaisten koulujen tulosalueet ovat peruskouluopetuksen antaminen vaikeasti vammaisille ja monivammaisille oppilaille sekä tukipalvelut. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitosten toimintaa tehostetaan edelleen erityisesti tukipalvelujen alueella. Vuoden 1999 aikana on tarkoitus antaa opetusta noin 580 oppilaalle.

Ylioppilastutkintoon osallistuu vuonna 1999 noin 68 000 kokelasta ja heidän arvioidaan suorittavan yhteensä noin 205 000 koetta.

21. (29.40.21, osa) Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 199 790 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n Eurooppa-koulujen opettajien palkkausmenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää valtion yleissivistävien oppilaitosten kansainvälistämiseen, maahanmuuttajien täydentävään opetukseen sekä vammaisten lasten koulujen palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtion yleissivistävien oppilaitosten maksullisen toiminnan nettobudjetoitavat tulot.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtion yleissivistävät oppilaitokset:	
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	23 090 000
Suomalais-venäläinen koulu	21 740 000
Vammaisten lasten koulut	142 260 000
Yhteensä	187 090 000
Muu opetus:	
Koulukotien perusopetus	8 700 000
EU:n Eurooppa-koulut	4 000 000
Yhteensä	12 700 000
Kaikki yhteensä	199 790 000

Valtion yleissivistävien oppilaitosten menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	198 090 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	6 000 000
Muut toimintamenot	192 090 000
Bruttotulot	11 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	6 000 000
Muut tulot	5 000 000
Nettomenot	187 090 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 410 000 mk vuokramenojen johdosta, 994 000 mk EU:n Eurooppa-koulujen opettajien palkkausmenoina ja 10 000 000 mk määrärahan oikaisuna. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 700 000 mk valtion koulukodeissa annettavan perusopetuksen menoina, josta siirtona 2 600 000 mk momentilta 33.32.30 sekä tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 3 258 000 mk 29 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Kuntien osuus valtion yleissivistävän koulutuksen kustannuksiin 42 889 000 mk on otettu huomioon momentin 29.40.30 mitoituksessa.

1999 määräraha	199 790 000
1998 määräraha	172 544 000
1998 lisämääräraha	8 837 000
1997 tilinpäätös	170 875 000

(24.) Harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.60.24.

25. (29.40.25, osa) Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 128 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleissivistävän koulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitukseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 300 000 mk valtion koulukotien perusopetuksen kehittämistoimintaan siirtona momentilta 33.12.21.

1999 määräraha	10 128 000
1998 määräraha	9 828 000
1997 tilinpäätös	8 828 000

30. (29.40.30, osa ja 51, osa) Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 668 183 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää kuntien valtionosuuslain mukaisten verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille.

Määrärahasta saa käyttää enintään 25 300 000 mk avustuksina atk-hankintoihin sekä opetusministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n mukaisina avustuksina enintään 46 000 000 mk avustusten maksamiseen oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja oppilaitosten kansainvälistämiseen, kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa raja-

kuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, ulkomailta muuttaneiden oppilaiden tukiopetuksen järjestämiseen sekä avustuksen maksamiseen saamenkielisten, romanikielisten ja vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen peruskoulussa ja lukiossa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 810 000 mk musiikkioppilaitosten harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin.

Taiteen perusopetuksen asukaskohtaisen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 7 mk asukasta kohti. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 490 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Laskennalliset kustannukset	
— kunnallinen perusopetus	12 441 106 000
— yksityinen perusopetus	266 218 000
— kunnallinen lukio-opetus	2 322 615 000
— yksityinen lukio-opetus	174 821 000
— taiteen perusopetus (asukaskohtainen)	35 854 000
Kuntien rahoitusosuus	-6 663 108 000
Valtionosuusleikkaukset	-2 019 773 000
Tasauserät	-172 400 000
Valtionosuus taiteen perusopetukseen (opetustuntikohtainen)	202 983 000
Valtionosuus ulkomailla toimivien koulujen käyttökustannuksiin	6 557 000
Rahoituslain mukaiset avustukset	46 000 000
Tietoyhteiskuntahanke	25 300 000
Eräät ulkomaanopetuksen menot	1 200 000
Musiikkioppilaitosten harkinnanvaraiset valtionavustukset	810 000
Yhteensä	6 668 183 000

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien omarahoitusosuus sisältää kuntien osuutena harjoittelukouluista ja valtion yleissivistävästä koulutuksesta 102 377 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 224 669 000 mk sen johdosta, että kuntien rahoitusosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin sekä ammattikorkeakoulujen laskennallinen osuus valtionosuusleikkauksesta on otettu huomioon momentin 29.20.30 rahoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 143 000 000 mk opettajien eläkemaksujärjestelmän muutoksen johdosta, 2 400 000 mk siirtona momentilta 33.32.30 koulukodeissa annettavan perusopetuksen siirtämisestä opetustoimeen ja 20 620 000 mk siirtona momentilta 29.69.50.

Määräraha on mitoitettu seuraavien keskimääräisten yksikköhintojen mukaisesti:

Lukio-opetus	19 330 mk/opp.
Perusopetus	21 857 mk/opp.
Taiteen perusopetus	
— asukaskohtainen valtionosuus	7 mk/as
— musiikin perusopetus	239 mk/opetustunti

1999 määräraha	6 668 183 000
1998 määräraha	5 531 039 000
1997 tilinpäätös	5 271 520 000

(31.) Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (osa EU) (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.60.31.

34. Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 485 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja taiteen perusopetuksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten perustamishankkeiden sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

annetun lain (705/1992) mukaisten perustamishankkeiden, peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/1978) mukaisten perustamiskustannusten, eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain (1075/1975) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/1983) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) säännösten mukaan suoritettavien vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä 5-8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Vuonna 1999 saa myöntää valtionosuutta ja -avustusta perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ja -avustukset ovat tammikuun 1999 hintatasossa yhteensä enintään 270 000 000 mk. Valtionosuuksista ja -avustuksista yhteensä enintään 85 000 000 mk saa myöntää toteutusaikaisena. Vuonna 1999 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 2000 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 1999 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 400 000 000 mk.

Momentilta saa lisäksi vuonna 1999 myöntää valtionavustusta jatkorahoituksena Anna Tapion koulun perustamishankkeeseen enintään 1 800 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Vuonna 1999 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset	
— yleissivistävä koulutus	52 000 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	22 000 000
— yksityinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	1 300 000
Anna Tapion koulu	1 800 000
Vuosina 1993-98 myönnetyt valtionosuudet	
— yleissivistävät oppilaitokset	165 000 000
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	105 000 000
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	5 200 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet ja muut lakisääteiset menot	
— yleissivistävät oppilaitokset	82 000 000
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	38 000 000
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset	13 000 000
Yhteensä	485 300 000

Rakentamisluvista ja myönnetyistä valtionosuuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003—
Ennen vuotta 1999 hyväksytyt hankkeet				
— yleissivistävät oppilaitokset	233	201	143	272
— ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	145	130	105	171
Vuonna 1999 myönnettävät valtionosuudet				
— yleissivistävä koulutus	14	17	21	89
— ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	4	11	13	58
Yhteensä	396	359	282	590

1999 määräraha	485 300 000
1998 määräraha	551 000 000
1997 tilinpäätös	678 700 000

(37.) Valtion avustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.60.37.

51. (29.40.51, osa) Valtionavustus järjestöille

Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kerhokeskus-koulutyön tuki ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Kesälukioseura ry:lle ja eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1999 määräraha	3 100 000
1998 määräraha	3 100 000
1997 tilinpäätös	3 090 000

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Tällä momentilla aiemmin toteutettujen hankkeiden rahoituksesta vastaa liikelaitokseksi muuttuva valtion kiinteistölaitos 1.1.1999 alkaen.

1998 määräraha	21 360 000
1997 tilinpäätös	29 095 000

(87.) Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.60.87.

60. (29.40, osa) Ammatillinen koulutus

Selvitysosa: Ammatillisen koulutuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1995-2000 (VNp 21.12.1995).

Ammatillisen koulutuksen keskeisin haaste on koulutuksen ja työelämän lähentäminen. Koulutuksen työelämävastaavuutta pyritään lisäämään toisaalta sisällyttämällä oppilaitosmuotoisiin toisen asteen kolmivuotisiin ammatillisiin tutkintoihin vähintään puolen vuoden laajuinen työssäoppimisen jakso ja toisaalta laajentamalla oppisopimuskoulutuksen käyttöä erityisesti ammatilliseen perustutkintoon johtavana väylänä. Oppisopimuskoulutus liitetään osaksi muuta ammatillista koulutusta, mutta samalla sen koulutuksellisia ja opetuksellisia ominaispiirteitä vahvistetaan. Oppisopimuskoulutuksessa aloittavien osuus pyritään nostamaan vuoden 1999 aikana 8-10 %:iin kaikista toisen asteen ammatillisen koulutuksen aloittavista nuorista.

Tutkintorakenteen kehittämistä jatketaan tavoitteena laajuudeltaan kolmivuotiset toisen asteen ammatilliset tutkinnot. Lähtökohtana ovat koulutusalakohtaisten tarpeiden mukaiset laaja-alaiset moniammatillisuutta tukevat tutkinnot, jotka sisältävät myös eriytyneempää ja syvempää ammatillista eritysosaamista. Tavoitteena on, että vuonna 1999 noin 65-70 % nuorten toisen asteen ammatillisen koulutuksen tarjonnasta on laajuudeltaan kolmivuotista ja noin 70 %:iin tarjonnasta sisältyy vähintään puolen vuoden laajuinen työssäoppimisen jakso.

Koulutustarpeiden ennakointi- ja niihin reagointivastuuta siirretään nykyistä enemmän oppilaitoksille ja ylläpitäjille. Koulutuksen järjestäjien vastuu ja aktiivinen rooli työelämän osaamistarpeiden huomioon ottamisessa korostuu koululainsäädännön uudistuksen toteutuksen myötä. Op-

pilaitosten vastuuta valmistuneiden työhönsijoittumisen edistämisessä ja seurannassa lisätään. Uudistunutta koulutustoimikuntajärjestelmää kehitetään osaltaan palvelemaan oppilaitosten omaa ennakointi- ja kehittämistyötä.

Oppilaitosverkkoa ja ylläpitojärjestelmää kehitettäessä tavoitteena on toisen asteen ammatillisen koulutuksen kokoaminen riittävän suuriksi ja monialaisiksi sekä omistuspohjaltaan yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi kuitenkin siten, että koulutuksen alueellinen saavutettavuus säilyy.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiä on vuoden 1999 alussa yhteensä arviolta 237, joista 55 kuntia, 72 kuntayhtymiä ja 110 yksityisiä koulutuksen järjestäjiä. Lisäksi valtio ylläpitää viittä erityisoppilaitosta, Saamelaisalueen koulutuskeskusta ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskusta.

Ammatillista peruskoulutusta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, kansanopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa, musiikin ammatillista peruskoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa ja eräissä muissa pääsääntöisesti aikuisten ammatillista peruskoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa (nykyiset aikuiskoulutuskeskukset ja valtakunnalliset erikoisoppilaitokset). Oppilaitoksia arvioidaan olevan vuoden 1999 alussa yhteensä 354, joista 84 kuntien, 149 kuntayhtymien ja 114 yksityisten yhteisöjen tai säätiöiden ylläpitämiä oppilaitoksia sekä 7 valtion oppilaitosta.

Toisen asteen koulutuspaikkojen määrä mitoitetaan siten, että koko peruskoulun päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin peruskoulun jälkeisessä koulutuksessa. Tavoitteeksi asetetaan noin 43 000-44 000 toisen asteen oppilaitosmuotoisen nuorten ammatillisen koulutuksen aloituspaikkaa vuonna 1999. Näistä noin 5 000-6 000 aloituspaikkaa arvioidaan kohdennettavaksi lukion jälkeen toisen asteen ammatilliseen koulutukseen siirtyville. Oppisopimuskoulutuksena ammatillisen perustutkinnon aloittavien nuorten tavoitteeksi asetetaan noin 4 000-5 000. Nuorille tarkoitettuja toisen asteen ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja oppisopimuskoulutus mukaan lukien olisi näin ollen tarjolla noin 70 % peruskoulun päättävään ikäluokkaan verrattuna.

Ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiseksi opiskelijamääräksi vuonna 1999 arvioidaan yhteensä noin 145 400 opiskelijaa, josta 128 200 nuorten ja 17 200 aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa. Oppisopimuskoulutuksessa tavoitteena on yhteensä 24 000 vuotuista opiskelijaa, joista 15 000 opiskelijaa peruskoulutuksessa ja 9 000 opiskelijaa ammatillisessa lisäkoulutuksessa.

Vuotta 1999 koskevissa ammatillisen koulutuksen opiskelijamääräarvioissa on otettu huomioon ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmän uudistamisen vaikutus siten, että koulutuspaikkojen täyttöasteeksi on arvioitu keskimäärin 90 %. Opiskelijamääräarvioissa on lisäksi otettu huomioon Suomen työllisyysohjelman mukaisen tilapäisen koulutustarjonnan loppuminen ja opiskelijamääriin vaikuttavat valtioneuvoston päätökset.

Opiskelijoiden määrät vuosina 1997-99 ammatillisessa peruskoulutuksessa

	Opiskelijoiden lukumäärä			
	1997	1998	1999	Opiskelijamäärän muutos 1998/99
Valtion ammatilliset oppilaitokset	800	850	900	+ 50
Kuntien ja kuntayhtymien oppilaitokset yhteensä	144 300	133 750	118 000	-15 750
— ammatilliset oppilaitokset	142 800	132 350	116 700	-15 650
— kansanopistot	100	200	200	+/-0
— musiikin ammatillinen peruskoulutus	400	300	300	+/-0

— ammatillinen peruskoulutus muissa oppilaitoksissa	1 000	900	800	-100
Yksityiset oppilaitokset yhteensä	31 900	29 400	26 500	-2 900
— ammatilliset oppilaitokset	26 200	24 300	21 900	-2 400
— kansanopistot	2 300	2 100	2 000	-100
— liikunnan koulutuskeskukset	600	600	500	-100
— musiikin ammatillinen peruskoulutus	1 000	1 000	900	-100
— ammatillinen peruskoulutus muissa oppilaitoksissa	1 800	1 400	1 200	-200
Ammatillinen peruskoulutus yhteensä[1)]	177 000	164 000	145 400	-18 600
— ammatilliset oppilaitokset	169 800	157 500	139 500	-18 000
— muut oppilaitokset	7 200	6 500	5 900	-600
Nuorten ammatillinen peruskoulutus	155 550	145 650	128 200	-17 450
— ammatilliset oppilaitokset	151 500	141 800	124 800	-17 000
— muut oppilaitokset	4 050	3 850	3 400	-450
Aikuisten ammatillinen peruskoulutus	21 450	18 350	17 200	-1 150
— ammatilliset oppilaitokset	18 300	15 700	14 700	-1 000
— muut oppilaitokset	3 150	2 650	2 500	-150

[1)] Opiskelijamäärät on ilmoitettu keskimääräisinä vuosiopiskelijoina. Opiskelijamäärissä ovat mukana väliaikaisten ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Opiskelijamäärien väheneminen aiheutuu ammattikorkeakoulujen vakinaistumisesta ja tilapäisen koulutustarjonnan loppumisesta.

21. (29.40.21, osa) Valtion ammatillisten oppilaitosten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomääräraha 114 795 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää valtion ammatillisten oppilaitosten kansainvälistämiseen ja atk-hankintoihin enintään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion ammatillisten oppilaitosten maahanmuuttajien valmistavaan ja tukiopetukseen, valtion ammatillisten erityisoppilaitosten palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan sekä työnantajille koulutussopimuksen perusteella maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtion ammatillisten erityisoppilaitosten, Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen toimintaan.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	130 395 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	10 000 000
Muut toimintamenot	120 395 000
Bruttotulot	15 600 000
Maksullisen toiminnan tulot	10 000 000
Muut tulot	5 600 000
Nettomenot	114 795 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1674/1993) eräiden valtion oppilaitosten maksullisista suoritteista.

Maksullisen palvelutoiminnan toteutuneet tunnusluvut vuodelta 1997 ja ennakoidut tunnusluvut vuosille 1998 ja 1999:

	1997 mk	1998 mk	1999 mk
TULOT			
Muut suoritteet	13 973 000	7 800 000	10 000 000
Maksullisen toiminnan tulot yhteensä	13 973 000	7 800 000	10 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	12 415 000	7 720 000	9 800 000
Käyttöjäämä	1 558 000	80 000	200 000
% tuloista	11,2	1,0	2,0
Osuus yhteiskustannuksista	1 481 000	80 000	200 000
Kustannukset yhteensä	13 896 000	7 800 000	10 000 000
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)	77 000	+0	+0
% tuloista	1	0	0

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 40 000 000 mk määrärahan oikaisuna sekä opiskelijamäärän kasvun johdosta 6 055 000 mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 540 000 mk viiden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Kuntien osuus valtion ammatillisissa oppilaitoksissa annettavan opetuksen kustannuksiin 38 160 000 mk on otettu huomioon momentin 29.60.30 mitoituksessa.

1999 määräraha	114 795 000
1998 määräraha	65 173 000
1998 lisämääräraha	8 540 000
1997 tilinpäätös	59 300 000

24. (29.40.24) Harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi sekä muuhun toisen asteen ammatillisen koulutuksen työssäoppimisen rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 10 000 000 mk siirtona momentille 29.20.30.

1999 määräraha	25 000 000
1998 määräraha	35 000 000
1997 tilinpäätös	46 000 000

25. (29.40.25, osa) Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 546 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisen ja oppisopimuskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitukseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1999 määräraha	11 546 000
1998 määräraha	11 546 000
1997 tilinpäätös	12 605 000

30. (29.40.30, osa) Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 204 080 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n mukaisina avustuksina enintään 2 200 000 mk ammattikorkeakoulukokeiluihin ja enintään 23 200 000 mk avustusten maksamiseen oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan, oppilaitosten kansainvälistämiseen, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen, musiikin ammatillista peruskoulutusta järjestävien oppilaitosten sekä musiikkipainotteisten ammatillisten oppilaitosten toimintaan, Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten opiskelijoiden kustannusten kattamiseen ja tarvittaessa muuhun tarkoitukseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 8 500 000 mk avustuksina tietoverkkojen perustamishankkeisiin ja muihin tietotekniikan hankintoihin sekä enintään 12 500 000 mk ylimääräisiin avustuksiin tasoittamaan aikuiskoulutusta pääasiassa järjestävien oppilaitosten rahoitusjärjestelmäuudistuksesta aiheutuvia muutoksia.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Laskennalliset kustannukset	
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	4 344 010 000
— kunnalliset musiikin ammatillista peruskoulutusta järjestävät oppilaitokset	14 795 000
— kunnalliset kansanopistot	10 333 000
— kunnalliset muut ammatillista peruskoulutusta järjestävät oppilaitokset	23 800 000
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset	957 508 000
— yksityiset musiikin ammatillista peruskoulutusta järjestävät oppilaitokset	43 665 000
— yksityiset kansanopistot	103 126 000
— yksityiset muut ammatillista peruskoulutusta järjestävät oppilaitokset	35 700 000
— liikunnan koulutuskeskukset	30 798 000
Kuntien rahoitusosuus	-2 722 897 000
Valtionosuusleikkaukset	-683 158 000
Rahoituslain mukaiset avustukset	25 400 000
Tietoyhteiskuntahanke	8 500 000
Muut avustukset	12 500 000
Yhteensä	2 204 080 000

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien omarahoitusosuus sisältää kuntien osuutena valtion ammatillisista oppilaitoksista 38 160 000 mk, eräiltä aikuiskoulutusta järjestäviltä oppilaitoksilta ostettavasta koulutuksesta 113 479 000 mk ja koulumatkatuesta 57 328 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 567 800 000 mk siirtona momentille 29.20.30.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon siirtoina 72 000 000 mk momentilta 29.69.33, 112 500 000 mk momentilta 29.69.50 ja 36 100 000 mk momentilta 29.98.52.

Määräraha on mitoitettu seuraavien keskimääräisten yksikköhintojen mukaisesti:

Ammatilliset oppilaitokset	36 744 mk/opisk.
Kansanopistot	50 163 mk/opisk.
Liikunnan koulutuskeskukset	60 196 mk/opisk.
Musiikin ammatillinen peruskoulutus	48 217 mk/opisk.
Ammatillinen peruskoulutus muissa oppilaitoksissa	29 750 mk/opisk.

1999 määräraha	2 204 080 000
1998 määräraha	2 166 867 000
1997 tilinpäätös	2 888 103 000

31. (29.40.31) Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 519 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja sen muuttamisesta annettavan lain mukaisten valtionosuuksien maksamiseen. Oppisopimusten kokonaismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa vuonna 1999 on 9 000.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden ja yhteisöaloitteiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 76 784 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Selvitysosa: Oppisopimuskoulutusta järjestetään sekä nuorten että aikuisten ammatillisena perus- ja lisäkoulutuksena. Vuonna 1999 on tavoitteena 24 000 vuotuista oppisopimuspaikkaa. Tarkoituksena on, että EU:n sosiaalirahasto osallistuu 3 000 vuotuisen lisäkoulutuspaikan ja 2 000 vuotuisen peruskoulutuspaikan rahoitukseen sekä "Silta ammatillisesta koulutuksesta työelämään" -kokeilun rahoitukseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 19 400 000 mk ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmentavan koulutuksen rahoituksena. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon oppisopimuskoulutuksen lisääminen valtioneuvoston päätösten mukaisesti.

1999 määräraha	519 400 000
1998 määräraha	447 350 000
1997 tilinpäätös	518 192 031

37. (29.40.37) Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Hyvinkään kaupungille ja Helsingin kaupungille aiemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla oppilaitosten kiinteistöistä aiheutuviin pääomakustannuksiin.

Selvitysosa: Vuonna 1995 myönnetystä valtionavustuksesta aiheutuu valtiolle menoja 3,8 milj. mk vuonna 2000, 3,6 milj. mk vuonna 2001 ja 3,5 milj. mk vuonna 2002.

1999 määräraha	3 900 000
1998 määräraha	4 000 000
1997 tilinpäätös	4 340 000

87. (29.40.87) Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion tekemien kauppasopimusten perusteella kauppahinnan ja koron maksamiseen kunnallistetuissa oppilaitoksissa.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Pohjois-Karjalan ammattioppilaitos, Joensuu, lisärakennus	4 450	37 800	8 494	33 000 000	12 500 000
2.	Vaasan teknillinen oppilaitos, yht.tilat yliopiston kanssa	7 800	83 180	10 664	22 000 000	9 000 000
Yhteensä						21 500 000

Selvitysosa: Kokonaiskustannukset eivät sisällä maksuajalta suoritettavaa korkoa. Tehdyistä sopimuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 10 milj. mk vuonna 2000, 10 milj. mk vuonna 2001, 10 milj. mk vuonna 2002 ja 40 milj. mk tämän jälkeen.

1999 määräraha	21 500 000
1998 määräraha	36 700 000
1997 tilinpäätös	133 900 000

69. Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Erimuotoista aikuiskoulutusta järjestetään lähes tuhannessa julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa ja korkeakoulussa. Tähän lukuun sisältyvät pääosin vapaan sivistystyön piiriin kuuluvien ja ammatillista lisäkoulutusta järjestävien oppilaitosten (kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, opintokeskukset, ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, valtakunnalliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset erikoisoppilaitokset) sekä sivistys- ja neuvontajärjestöjen resurssit. Tämän lisäksi aikuiskoulutuksen resursseja sisältyy lukioiden (luku 29.40), ammatillisten oppilaitosten ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen (luku 29.60), ammattikorkeakoulujen (luku 29.20), yliopistojen (luku 29.10) ja liikunnan koulutuskeskusten (luku 29.98) määrärahoihin. Vuonna 1999 tavoitteena on aikuiskoulutuksen kehittäminen vastaamaan työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Toiminnan painopisteitä ovat

— elinikäisen oppimisen kansallisen strategian toimeenpano,
— uuden koulutuslainsäädännön jatkotoimenpiteet,
— aikuiskoulutuspolitiikan vaikuttavuus ja aikuiskoulutuksen laatu,
— työelämän tutkinnot ja muut työssä olevalle aikuisväestölle soveltuvat koulutusmallit,
— tietotekniikan mahdollisuudet ja avoimet oppimisympäristöt,
— ammatillisen lisäkoulutuksen hankintajärjestelmä,
— kansallinen ikäohjelma ja syrjäytymisvaarassa olevan aikuisväestön koulutustarpeet,
— koulutustuen toimeenpano ja työttömien omaehtoinen koulutus ja
— ammatillisen aikuiskoulutuksen opetus- ja muun henkilöstön osaamistaso.

Koko koulutusta koskevan lainsäädäntöuudistuksen osana erityisesti aikuiskoulutusta koskevat laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta, laki vapaasta sivistystyöstä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaki. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta säätelee ammatillisia näyttötutkintoja ja niihin johtavaa koulutusta. Laki vapaasta sivistystyöstä on kansanopistojen, kansalaisopistojen, opintokeskusten ja liikunnan koulutuskeskusten vapaatavoitteisen koulutuksen toiminta- ja rahoituslaki. Lisäksi sen piiriin tulevat uusina valtionosuuteen oikeutettuina oppilaitoksina kesäyliopistot.

21. Opetusalan koulutuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös Opetusalan koulutuskeskuksen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Opetusalan koulutuskeskuksesta annettu laki (1259/1997) on tullut voimaan 1.8.1998. Lailla yhdistettiin Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen toiminta. Opetusalan koulutuskeskus keskittyy erityisesti opetusalan kehittämisen ja uudistusten edellyttämään opettajien ja muun henkilöstön koulutukseen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, maksullisen toiminnan erillismenot	24 320 000
Bruttotulot, maksullisen toiminnan tulot	22 320 000
Nettomenot	2 000 000

Maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1997	1998	1999
Maksullisen toiminnan tulot mk	20 183 814	22 787 000	22 320 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk	25 730 422	25 020 000	24 320 000
Käyttöjäämä mk	-5 546 608	-2 233 000	-2 000 000
— % tuloista	-27	-10	-9
Osuus yhteiskustannuksista mk	0	0	0
Alijäämä mk	-5 546 608	-2 233 000	-2 000 000
— % tuloista	-27	-10	-9

1999 määräraha	2 000 000
1998 määräraha	2 000 000
1997 tilinpäätös	2 000 000

22. Opetustoimen henkilöstökoulutus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetushallinnon henkilöstön lisäkoulutuksesta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään opetustoimen henkilöstön ammattitaitoa ylläpitäviin ja laajentaviin koulutusohjelmiin opetusministeriön määräämillä koulutuspoliittisesti merkittävillä alueilla.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Tietotekniikan hyödyntäminen	8 500 000
Matemaattis-luonnontieteellisen opetuksen kehittäminen	8 500 000
Kielten opetuksen ja kansainvälistymisen kehittäminen	5 000 000
Joustavien koulutusjärjestelyjen kehittäminen	2 000 000
Koulutuksen työelämäyhteyksien ja yrittäjyyden edistäminen	4 000 000
Ammattitutkintoihin liittyvä koulutus	4 000 000
Sosiaalisten taitojen ja suvaitsevaisuuden kehittäminen	4 800 000
Elinikäisen oppimisen strategian toteuttaminen	2 000 000
Ikäohjelman toimeenpano	1 500 000
Oppilaitosjohdon ja työyhteisöjen kehittäminen	2 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi	3 250 000
Yhteensä	45 550 000

1999 määräraha	45 550 000
1998 määräraha	45 550 000
1997 tilinpäätös	44 550 000

25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja muista kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitukseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää mm. elinikäisen oppimisen kansallisen strategian toimeenpanoa edistäviin hankkeisiin, erityisesti koulutuksen työelämäyhteyksiä ja työllisyysstrategioita kehittäviin, verkkoperusteisia ja muita avoimia oppimisympäristöjä, avointa ammattikorkeakouluopetusta ja ikääntyvien ja syrjäytymisvaarassa olevien koulutusta kehittäviin, koulutustuen laajentamisen edellyttämiin ja aikuiskoulutuksen arviointiin liittyviin sekä kansainvälistä yhteistyötä edistäviin hankkeisiin.

1999 määräraha	20 200 000
1998 määräraha	21 000 000
1997 tilinpäätös	17 221 000

30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 364 740 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen kansalaisopistoille. Määrärahasta saa käyttää lain 14 §:n mukaisiin kehittämisavustuksiin, avustuksina tietoyhteiskunnan kehittämishankkeisiin sekä ylimääräisiin avustuksiin yhteensä enintään 4 500 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 2 000 000. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	360 240 000
Valtionavustukset (enintään)	4 500 000
Yhteensä	364 740 000

Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 316 mk opetustuntia kohti.

1999 määräraha	364 740 000
1998 määräraha	357 120 000
1997 tilinpäätös	346 898 548

32. Valtionavustus maksullisena palvelutoimintana järjestettävään ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 210 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja sen nojalla annettavan valtioneuvoston päätöksen mukaisen valtionavustuksen maksamiseen ammatilliseen koulutukseen, joka järjestetään maksullisena palvelutoimintana. Määrärahaa saa käyttää toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/1976) mukaisten edellisiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk avustuksina tietoyhteiskunnan sekä opetushenkilökunnan osaamisen ja työelämäyhteyksien kehittämishankkeisiin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustukset	151 000 000
Toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaaminen ja vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankinnan valtionavustus	53 000 000
Avustukset kehittämishankkeisiin (enintään)	4 000 000
Edellisiin vuosiin kohdistuvat loppusuoritukset ja oikaisut	2 000 000
Yhteensä	210 000 000

Valtionavustus on 10 % käyttökustannuksista.

1999 määräraha	210 000 000
1998 määräraha	212 150 000
1997 tilinpäätös	221 544 265

33. Ammatillinen lisäkoulutus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 666 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta annetun lain (1138/1996) mukaisesti hankittavan ammatillisen lisäkoulutuksen maksamiseen mukaan lukien yliopistojen ja vakinaisten ammattikorkeakoulujen lyhytkestoinen täydennyskoulutus. Määrärahaa saa käyttää myös väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammattitutkintojen ja kielitutkintojen toteuttamiseen. Määrärahasta saa käyttää 5 500 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutukseen, mistä 3 500 000 mk lähialueyhteistyönä toteutettavaan yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen ja siihen liittyvään valmistelutyöhön ja 2 000 000 mk Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetukseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää yksityisopiskelijoiden tukiopetuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä romanien aikuiskoulutukseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Lääninhallitukset ostavat määrärahalla aikuisten lisäkoulutusta opetusministeriön suuntaviivapäätöksen ja lääninhallitusten ja opetusministeriön tulossopimusten mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä siirtona momentille 29.60.30 72 000 000 mk, mistä 59 500 000 mk ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten säätely- ja rahoitusjärjestelmän uudistuksen johdosta.

1999 määräraha	666 600 000
1998 määräraha	939 600 000
1997 tilinpäätös	1 071 910 000

50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 042 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen kansanopistoille. Määrärahasta saa käyttää yhteensä enintään 7 500 000 mk lain 14 §:n mukaisiin kehittämisavustuksiin ja avustuksina tietoyhteiskunnan kehittämishankkeisiin sekä ylimääräisinä avustuksina kansanopistojen ylläpitäjille tasoittamaan tutkintotavoitteisen koulutuksen valtionosuusjärjestelmän uudistuksesta johtuvia muutoksia. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijaviikkoja on 254 220. Opiskelijaviikkokiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	239 542 000
Valtionavustukset (enintään)	7 500 000
Valtionavut vuokra-arvoihin ja oikaisuerät	13 000 000
Yhteensä	260 042 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon siirtona 112 500 000 mk momentille 29.60.30 sekä 20 620 000 mk momentille 29.40.30 valtionosuusjärjestelmän uudistamisen vuoksi. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta opiskelijaviikkoa kohti on noin 1 653 mk.

1999 määräraha	260 042 000
1998 määräraha	384 550 000
1997 tilinpäätös	377 842 298

51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 68 644 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 264 000.

Selvitysosa: Keskimääräinen valtionosuus on 260 mk opetustuntia kohti.

1999 määräraha	68 644 000
1998 määräraha	67 580 000
1997 tilinpäätös	60 069 500

52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionavustusten maksamiseen, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) mukaisten perustamishankkeiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/1990) 10 §:n mukaisten perustamiskustannusten valtionavustusten maksamiseen, valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/1993) 15 §:n mukaisiin perustamishankkeiden valtionavustuksiin ja 28 §:n 3 momentin mukaisten aikaisemmasta rakentamisesta aiheutuneiden velkojen hoitamiseen tarkoitettuihin rakennusavustuksiin, ammatil-

listen kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/1990) 13 §:n nojalla luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamiseen vuonna 1991 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä 5-8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Vuonna 1999 saa myöntää valtionavustusta ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön perustamishankkeisiin yhteensä enintään 12 000 000 mk. Vuonna 1999 saadaan edellisen lisäksi vahvistaa valtionavustuksen enimmäismääriä sellaisille perustamishankkeille, joille valtionavustus tullaan myöntämään vuonna 2000 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionavustuksista on vuoden 1999 tammikuun hintatasossa yhteensä enintään 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Vuonna 1999 myönnettävät valtionavustukset	6 900 000
Ennen vuotta 1999 hyväksytyt perustamishankkeet	
— valtionosuus	1 520 000
— valtionavustus	9 560 000
Rakentamisen korkotuki	
— aikuiskoulutuskeskukset	10 000
— opistot	10 000
Yhteensä	18 000 000

Hyväksytyistä hankkeista ja myönnettävistä valtionosuuksista ja -avustuksista arvioidaan vuonna 2000 aiheutuvan valtiolle menoja 100 000 mk ennen vuotta 1999 hyväksytyistä hankkeista ja korkotuista ja 5 100 000 mk vuonna 1999 myönnettävistä valtionavustuksista.

1999 määräraha	18 000 000
1998 määräraha	39 000 000
1997 tilinpäätös	41 000 000

53. Valtionavustus järjestöille

Momentille myönnetään 40 975 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen ja Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sapmelas Duodjarat r.y:lle, Karjalan Liitto ry:lle, järjestöille vapaaseen sivistystyöhön sekä Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:lle ja Naisjärjestöt Yhteistyössä -yhteenliittymälle.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kotitalousneuvontajärjestöille	13 128 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöille	14 993 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön	7 449 000
Laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille ja muille järjestöille	4 705 000
Suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön	250 000
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:lle	300 000
Naisjärjestöt Yhteistyössä -yhteenliittymälle projekteihin	150 000
Yhteensä	40 975 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon yhden uuden sivistysjärjestön ottaminen valtionavustuksen piiriin.

1999 määräraha	40 975 000
1998 määräraha	40 625 000
1997 tilinpäätös	40 450 000

55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 63 933 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin ja tietoyhteiskun-

nan kehittämishankkeisiin yhteensä enintään 3 500 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opetustunteja on 138 600. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opintokerhotoimintaan	8 360 000
Valtionosuus muuhun opintotoimintaan	52 073 000
Valtionavustukset (enintään)	3 500 000
Yhteensä	63 933 000

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta muuhun kuin opintokerhotoimintaan opetustuntia kohden on noin 578 mk. Opintokerhotunnin laskennallinen yksikköhinta on noin 22 mk.

1999 määräraha	63 933 000
1998 määräraha	62 030 000
1997 tilinpäätös	58 609 280

56. Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opetustunteja on 61 000. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentti on muutettu arviomäärärahaksi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäys, joka johtuu siitä, että kesäyliopistot siirtyvät vapaasta sivistystyöstä annetun lain nojalla lakisääteiseen valtionosuusjärjestelmään. Valtionosuuden perusteena oleva yksikköhinta on sama kuin kesäyliopiston sijaintipaikkakunnan kansalaisopiston yksikköhinta eli keskimäärin 345 mk opetustuntia kohti.

1999 määräraha	12 000 000
1998 määräraha	9 000 000
1997 tilinpäätös	7 600 000

70. (29.39) Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta tai aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha ja aikuisopintoraha ovat veronalaisia etuuksia. Korkeakouluopiskelijoiden ennen 1.7.1992 ja muiden opiskelijoiden ennen 1.7.1994 nostamille opintolainoille suoritetaan lisäksi opintotukilain (28/1972) nojalla määräytyvää korkotukea.

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Yliopistojen opintotukilautakunnat voivat myöntää opintotuen oman korkeakoulunsa opiskelijoille Kansaneläkelaitoksen kanssa solmitun sopimuksen perusteella. Kansaneläkelaitos korvaa yliopistoille osan opintotukitehtävistä. Myös muilla oppilaitoksilla on opintotukiasioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Opetusministeriö vastaa opintotukitoiminnan yleisestä johtamisesta, ohjauksesta ja kehittämisestä.

Opintotukea myönnettiin lukuvuonna 1996-97 seuraavasti:

	Opintorahan perusosat				Opintolainat			
	Saajien lukum.	% opisk. määrästä	määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk[1)]	saajien lukum.	% opisk. määrästä	määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk
Lukiot	41 960	32	97	320	2 923	2	27	1 031
Ammatilliset oppilaitokset ja kansanopistot	151 995	75	1 112	950	75 951	38	808	1 182
Ammattikorkeakoulut	14 315	84	171	1 350	7 182	42	83	1 280
Yliopistot	76 411	54	984	1 485	31 970	24	394	1 372
Ulkomaiset oppilaitokset	4 676		59	1 400	2 557		47	2 060
Yhteensä	289 357	60	2 423	1 100	120 583	26	1 360	1 385
(1995-96 yht.	282 043	61	2 335	990	120 682	26	1 397	1 305)

[1)] lukuvuonna 1997-1998

Opintotukilain mukaisen opintorahan kuukausittaiset enimmäismäärät ja keskimääräiset saajamäärät vuonna 1999 ovat seuraavat:

	mk/kk	saajamäärä
Korkeakouluopiskelijat [1)]		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	230	800
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	630	6 000
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	750	-
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	1 540	109 000
Muissa oppilaitoksissa opiskelevat		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	130	51 000
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	380	8 000
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	500	7 000
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	1 270	62 000

[1)] yliopistoissa ja vakinaisissa ammattikorkeakouluissa opiskelevat

Opintorahan enimmäismäärät eivät muutu. Opintotuen asumislisän määrä on edelleen 67 prosenttia vuokrasta. Asumislisää ei makseta 1 275 mk ylittävästä vuokran osasta.

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista.

Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kohtuulliset päivittäiset koulumatkakustannukset.

Eduskunnalle on annettu koulutuslainsäädännön uudistamista koskevan esityksen yhteydessä esitys lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta. Sen mukaisesti koulumatkatuen piiriin tulisivat myös ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevat aikuiset 1.1.1999 lukien. Tästä aiheutuva määrärahan tarve on 5 milj. mk.

22. *(29.39.22) Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk.

Selvitysosa: Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioissa. Muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määrän oletetaan edelleen lisääntyvän. Valitusten määrän on vuonna 1999 arvioitu olevan 2 300, missä on lisäystä 500 edelliseen vuoteen. Valitusten käsittelyajan osalta tavoitteena on, että keskimääräinen käsittelyaika asian saapumisesta muutoksenhakulautakunnalle olisi enintään viisi kuukautta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon valitusten määrän kasvusta aiheutuvat palkkaus- ja muut menot.

1999 määräraha	2 200 000
1998 määräraha	1 625 000
1998 lisämääräraha	33 000
1997 tilinpäätös	1 395 000

52. *(29.39.52) Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 152 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/1972) mukaiseen opintolainojen valtiontakausvastuusuorituksiin ja korkotukeen sekä opintotukilain (65/1994) mukaisista valtiontakauksista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Opintolainojen korkotuki	15 000 000
Takausvastuusuoritukset	107 000 000
Korkoavustukset	30 000 000
Yhteensä	152 000 000

Korkotukimäärärahan vähennys aiheutuu korkotuen piirissä olevan opintolainakannan vähenemisestä ja opintolainojen korkotuen alenemisesta. Takausvastuusuoritusten on arvioitu kasvavan opintotukilain (65/1994) mukaisen opintolainakannan kasvun myötä. Tarkoituksena on tehostaa toimenpiteitä, joilla takausvastuusuoritusten määrää vähennettäisiin ja vastuiden takaisinperintää tehostettaisiin.

1999 määräraha	152 000 000
1998 määräraha	177 000 000
1997 tilinpäätös	229 920 626

55. *(29.39.55) Opintoraha ja asumislisä* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 343 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisien maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	1 642 000 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	1 021 000 000
Asumislisä	680 000 000
Yhteensä	3 343 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 27 000 000 mk muualla kuin vanhempiensa luona asuvien 18-vuotiaiden opiskelijoiden opintorahan tasokorotuksen kokovuotistamiseksi, 39 000 000 mk opiskelijamäärän kasvun aiheuttamasta saajamäärän kasvusta, 56 000 000 mk ammattikorkeakouluopiskelijoiden siirtymisestä korkeakouluopiskelijoiden opintotuen piiriin ja 6 000 000 mk asumislisän saajien lukumäärän kasvusta johtuen. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 20 000 000 mk momentin 12.29.70 selvitysosan perusteluihin viitaten.

1999 määräraha	3 343 000 000
1998 määräraha	3 235 000 000
1997 tilinpäätös	3 067 284 559

56. (29.39.56) Aikuisopintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 90 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisen aikuisopintorahan maksamiseen.

Selvitysosa: Aikuisopintorahan saajia arvioidaan olevan vuonna 1999 noin 5 000.

1999 määräraha	90 000 000
1998 määräraha	120 000 000
1997 tilinpäätös	114 656 948

57. (29.39.57) Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen opiskelijaruokaloille opiskelija-aterioiden hinnan alentamiseksi. Avustuksen edellytyksenä on, että opiskelija-aterian hintaa alennetaan seitsemällä markalla ateriaa kohti perustutkintoa suorittaville korkeakouluopiskelijoille, ammattikorkeakouluopiskelijoille ja opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuville opiskelijoille. Määrärahasta saa maksaa ylimääräistä ateriakohtaista avustusta enintään 3 300 000 mk muissa kuin korkeakoulujen tiloissa toimivien opiskelijaruokaloiden energia-, siivous- ja muina ylläpitokorvauksina sekä perustamiskorvauksina. Avustukset voidaan maksaa avustusjärjestelmän piirissä oleville ruokalanpitäjille ilman erillistä hakemusta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 000 000 mk ammattikorkeakouluopiskelijoiden määrän kasvun johdosta.

1999 määräraha	80 000 000
1998 määräraha	78 000 000
1997 tilinpäätös	55 815 582

58. (29.39.58) Avustus tilakustannusten korvaamiseen

Momentille myönnetään 6 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoa varten tarvittavien tilojen vuokrakustannusten korvaamiseen.

1999 määräraha	6 400 000
1998 määräraha	6 400 000
1997 tilinpäätös	6 375 000

59. (29.39.59) Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 132 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisen tuen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon matkalippujen hintojen nousu ja 5 000 000 mk ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien aikuisten ottamisesta tuen piiriin 1.1.1999 lukien.

1999 määräraha	132 000 000
1998 määräraha	140 000 000
1997 tilinpäätös	44 147 549

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat

(Luvut 29.88, 90, 98 ja 99)

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 1999 kertyvän 2 173 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuoletuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 21 milj. mk. Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.98.50 liikunnan tukemiseen 444,5 milj. mk, momentilta 29.99.50 nuorisonkasvatustyön tuke-

miseen 114,3 milj. mk, momentilta 29.88.53 tieteen tukemiseen 398,7 milj. mk ja momentilta 29.90.52 taiteen tukemiseen 1 236,5 milj. mk.

Arpajaislain (644/1982) mukaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteen, taiteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen (725/1982) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon.

Mainitun asetuksen mukaisista jakosuhteista luovutaan väliaikaisesti myös vuonna 1999.

88. Tiede

Suomen Akatemian momentilta 29.88.50 ja 53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin saa vuonna 1999 hyväksyä sitoumuksia 670 000 000 markan arvosta.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	Myöntämisvaltuus	Menot, milj. mk				
Vuosi	Milj. mk	1998	1999	2000	2001	2002
Valtuus 1996	725,8	168,4	69,3	3,5		
Valtuus 1997 (TA + LTA)	570,0	194,5	153,5	99,4	4,4	
Valtuus 1998	590,0	101,9	241,8	170,9	75,4	
Valtuus 1999	670,0		112,8	277,0	203,0	77,2
Yhteensä		464,8	577,4	550,8	282,8	77,2

Opetusministeriö on asettanut Suomen Akatemialle talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Akatemia toteuttaa valtioneuvoston 21.12.1995 hyväksymässä koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1995-2000 asetettuja tavoitteita tutkimustoiminnan kehittämiseksi.

Akatemia kohdentaa tutkimusmäärärahansa korkeatasoisten tutkimushankkeiden ja tutkimuksen huippuyksiköiden rahoittamiseen sekä niiden toimintamahdollisuuksien parantamiseen. Akatemia luo edellytyksiä myös uusien huippuyksikköjen syntymiselle.

Akatemia suuntaa tutkimusohjelmien kautta rahoitusta strategisesti tärkeille tutkimusaloille ja yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten välistä tutkimusyhteistyötä edistäville hankkeille.

Valtioneuvoston hyväksymän tutkimusrahoituksen lisäysohjelman mukainen rahoitus suunnataan siten, että se tehostaa kansallisen innovaatiojärjestelmän toimintaa talouden, yritystoiminnan ja työllisyyden hyväksi.

Akatemia tukee osaltaan tutkijakoulujen toimintaa ja edistää tohtorin tutkinnoille asetettujen määrällisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttamista. Akatemia lisää vuoden 1999 aikana tutkijatohtorijärjestelmän rahoitustaan sekä muutoinkin edistää nuorten ja naisten tutkijanuran kehittämistä.

Akatemia edistää tutkijoiden mahdollisuuksia osallistua Euroopan unionin tutkimusohjelmiin ja osallistuu tutkimushankkeiden kotimaisiin rahoitusosuuksiin. Akatemia rahoittaa myös muuta kansainvälistä tutkimusyhteistyötä ja tutkijankoulutusta.

21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 139 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön päätökseen Suomen Akatemian eräistä suoritteista perittävistä maksuista (1109/1993).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	140 450 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	280 000
Muut toimintamenot	140 170 000
Bruttotulot	650 000
Maksullisen toiminnan tulot	280 000
— muut suoritteet	280 000
Muut tulot	370 000
Nettomenot	139 800 000

Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 155 000 mk yhden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	139 800 000
1998 määräraha	133 815 000
1998 lisämääräraha	2 627 000
1997 tilinpäätös	133 500 000

22. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 63 740 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien kehittämis-, tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä arkistolaitokselle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Arkistoainesten hallintaa ja tietopalvelua palvelevaa arkistotietokantaa kehitetään. Tietojärjestelmien kehittämisessä ollaan yhteistyössä kirjasto- ja museolaitoksen kanssa. Arkistotoimen ohjauksessa painopisteinä ovat viranomaisten tuottamien elektronisten asiakirjojen arkistoinnin ohjeistaminen sekä arkistoaineistojen arvonmäärityksen ja seulonnan kriteereiden kehittäminen sekä arkistokoulutus.

Arkistolaitoksen arvioidaan tuottavan mm. seuraavat palvelut ja suoritteet:

	1997	1998	1999
Tutkijakäynnit	81 159	79 000	81 000
Annetut todistukset ja selvitykset	22 059	23 000	23 000
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä)	1 270	1 500	1 500
Annettu koulutus (luentotunteja)	728	850	800

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	67 090 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 562 000
Muut toimintamenot	63 528 000
Bruttotulot	3 350 000
Maksullisen toiminnan tulot	3 200 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	950 000
— muut suoritteet	2 250 000
Muut tulot	150 000
Nettomenot	63 740 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 140 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkauksen siirtona momentilta 26.05.21.

Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 1 688 000 mk 16 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	63 740 000
1998 määräraha	60 440 000
1998 lisämääräraha	933 000
1997 tilinpäätös	55 815 000

23. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 000 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tutkimuskeskukselle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen keskeisimpiä tehtäviä ovat tutkimus, suuret sanakirjatyöt ja kielenhuolto. Erityisenä painoalana on nykykieleen kohdistuva kielenkäytön tutkimus. Suomen kielen tekstipankin ylläpitoa jatketaan ja käynnistetään suomenruotsin tekstipankin laajennus. Nykysuomen kieliopin laatimista jatketaan yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Tavoitteena on toteuttaa hanke vuoden 1999 loppuun mennessä. Aloitetaan suomen kielen nauhoitearkiston digitalisointi.

Maksullisen palvelutoiminnan liiketaloudellisissa suoritteissa säilytetään täysi kustannusvastaavuus, julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuustavoite on 65 %.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	14 800 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 794 000
Muut toimintamenot	13 006 000
Bruttotulot	1 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 600 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	360 000
— muut suoritteet	1 240 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	13 000 000

1999 määräraha	13 000 000
1998 määräraha	12 428 000
1998 lisämääräraha	220 000
1997 tilinpäätös	11 970 000

24. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 080 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Varastokirjastolle vuodelle 1999 seuraavat tulostavoitteet:

Varastokirjaston keskeisenä tavoitteena on tilan vapauttaminen muissa kirjastoissa. Kirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeiden edellyttämän määrän aineistoa. Vastaanotettu aineisto käsitellään välittömästi. Kirjaston palvelutoiminta pidetään ajantasaisena. Kirjasto kehittää elektronisia aineistonvälityspalveluita ja osallistuu kaukopalvelun kehittämishankkeisiin. Palveluiden maksullisuudessa säilytetään nykyinen käytäntö.

Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 121 000 mk yhden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	7 080 000
1998 määräraha	6 821 000
1998 lisämääräraha	87 000
1997 tilinpäätös	6 705 000

25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 070 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää historiateossarjojen ja elämäkertojen laadinta- ja hankintamenojen sekä laadintamenoihin myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
J.K. Paasikiven elämäkerran laatiminen	250 000
Kansallinen biografia	290 000
Urho Kekkosen kirjallisen tuotannon tallentaminen ja hankkiminen	680 000
J. V. Snellmanin koottujen teosten jatkohanke	850 000
Yhteensä	2 070 000

1999 määräraha	2 070 000
1998 määräraha	1 490 000
1997 tilinpäätös	1 490 000

50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 314 680 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, kansainvälisestä yhteistyöstä, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksitekemisestä sekä kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitukseen.

Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä tutkijatohtorijärjestelmän rahoitus, yliopistojen ja yritysten tutkimusyhteistyön lisääminen, tutkimuksen huippuyksiköiden rahoitus sekä tutkimusohjelmien käynnistäminen talouden, yritystoiminnan ja työllisyyden kannalta tärkeillä aloilla.

1999 määräraha	314 680 000
1998 määräraha	232 500 000
1998 lisämääräraha	8 427 000
1997 tilinpäätös	137 000 000

53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 398 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, kansainvälisestä yhteistyöstä, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksitekemisestä sekä kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitukseen.

Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämis- ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/1974) mukaisten menojen, kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	326 420 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/1974, 953/1981) mukaisiin menoihin	17 500 000
Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaan	10 320 000
Tutkimusinstituuttien ja -laitosten sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	29 200 000
Turvallisuuspoliittiseen tutkimusohjelmaan	2 000 000

	mk
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	8 300 000
Muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	4 960 000
Yhteensä	398 700 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 16 800 000 mk veikkausvoittovarojen kertymän kasvun johdosta.

1999 määräraha	398 700 000
1998 määräraha	381 900 000
1997 tilinpäätös	417 402 196

54. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 4 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tiedekeskus Heurekan sekä eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Tiedekeskus Heurekalle	4 000 000
Eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen	900 000
Yhteensä	4 900 000

1999 määräraha	4 900 000
1998 määräraha	4 900 000
1997 tilinpäätös	4 858 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 51 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL), Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC) ja Yliopistolliselle Eurooppa-instituutille.

Selvitysosa: Jäsenmaksuosuudet määräytyvät Suomen kansantuoteosuuden mukaisesti. Vuosien 1995-1997 kansantuotteen keskiarvon perusteella se olisi CERNin osalta noin 1,3 % tutkimuskeskuksen jäsenmaksutuloista.

1999 määräraha	51 000 000
1998 määräraha	52 000 000
1997 tilinpäätös	45 153 344

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	500 000
1997 tilinpäätös	2 620 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Rooman -instituutin rakennuksen Villa Lanten peruskorjaukseen.

Selvitysosa: Peruskorjauksen kokonaiskustannusarvio on 9 milj. mk. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 4,5 milj. mk.

1999 määräraha	4 500 000
1998 määräraha	4 500 000
1997 tilinpäätös	10 200 000

Kulttuuripolitiikka

(Luvut 29.90, 91, 98 ja 99)

Selvitysosa: Taiteen, kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen määräksi vuodelle 1999 ehdotetaan 2 184,5 milj. mk, mistä 1 795,3 milj. mk eli 82 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

EU:n kulttuuriohjelmia toteuttavien hankkeiden ja EU:n rakennerahastoista rahoitettavia ohjelmia toteuttavien hankkeiden, pilottihankkeiden ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen on varattu määräraha momentilla 29.01.22.

Luvussa 29.91 osoitettujen määrärahojen lisäksi kulttuuri- ja museotoimen tietoyhteiskuntahankkeisiin osoitetaan 3,7 milj. mk, kirjastotoimen kehittämiseen ja tutkimiseen 0,3 milj. mk ja muihin kulttuuripolitiikan kehittämishankkeisiin 1,5 milj. mk momentilta 29.01.22. Kansallisen tietoyhteiskuntastrategian osana jatketaan kulttuuriperinnön digitointihanketta, kulttuuriteollisuushanketta yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa sekä käynnistetään tietovarantojen hallintaa ja metatiedon kehittämistä edistävä hanke.

Eräisiin käyttötarkoituksiin on varattu määrärahoja veikkausvoittovaroista ja muilta talousarvion momenteilta seuraavasti:

	Veikkaus-voittovarat mk	Yleiset budjettivarat mk	Yhteensä mk
Valtionosuus ja -avustus teattereille ja orkestereille	199 550 000	30 890 000	230 440 000
Valtionosuus ja -avustus museoille	76 935 000	23 407 000	100 342 000
Valtionosuus ja -avustus kirjastoille	471 200 000	6 163 000	477 363 000
Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan	35 635 000	3 930 000	39 565 000
Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille sekä kuvataiteen tekijöille	53 280 000	9 450 000	62 730 000
Entistämis- ja korjausavustukset	5 500 000	6 600 000	12 100 000
Taidetoimikuntien toimintamenoihin sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, koulutus- ja tiedotustoimintaan	7 500 000	6 200 000	13 700 000
Valtionosuus kuntien liikuntatoimeen	91 884 000		91 884 000
Valtionosuus kuntien nuorisotyöhön	37 086 000		37 086 000
Liikunnan koulutuskeskukset	64 256 000	13 340 000	77 596 000
Nuorten työpajatoiminta	6 000 000	15 000 000	21 000 000

Momenttien 29.90.31, 29.91.30, 29.91.32, 29.91.33, 29.98.50, 29.98.52 ja 29.99.50 määrärahojen mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon valtionosuuksien indeksikorotus.

90. (29.90, osa ja 93, osa) Taide

21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös taiteilijaprofessoreiden viroista aiheutuviin palkkausmenoihin, taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen ja avustamiseen sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien tulosalueet ovat yleinen taide- ja kulttuuripolitiikka, taiteellisen työskentelyn edistäminen, kulttuuriin osallistumisen edistäminen, taide- ja kulttuuripolitiikan selvitys- ja informaatiotoiminta sekä kansainvälinen vuorovaikutus.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä taiteen keskustoimikunnalle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— Välittömän taiteilijatuen ja taiteellisen tuotannon edellytysten kehittäminen.

— Monitaiteellisen toiminnan ja uusien taidemuotojen edistäminen.

— Laaja-alaisen taiteilijapolitiikan edistäminen.

— Lastenkulttuurin edistämisohjelman jatkaminen.

— Kulttuuriin osallistumisen edistäminen ottaen erityisesti huomioon "Terveyttä kulttuurista" -ohjelma sekä arkkitehtuuripoliittinen ohjelma.

— Neuvonnan, tietopalvelun ja julkaisutoiminnan kehittäminen sekä osallistuminen alan kansainväliseen tutkimus-, tilasto- ja tiedonvaihtoyhteistyöhön.

— Taiteen alan kansainvälisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen edistäminen.

— Taidepolitiikan arviointiohjelman jatkaminen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	6 300 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	100 000
Muut toimintamenot	6 200 000
Bruttotulot	100 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	100 000
Nettomenot	6 200 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1245/1996) taiteen keskustoimikunnan maksullisista suoritteista.

1999 määräraha	6 200 000
1998 määräraha	5 630 000
1998 lisämääräraha	302 000
1997 tilinpäätös	5 444 000

22. *Valtion taidemuseon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 50 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös taidemuseolaitosta koskevan laatujärjestelmähankkeen jatkamiseen ja taidemuseolaitoksen piiriin kuuluvan museoammatillisen henkilöstön kehittämishankkeeseen.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 81 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Valtion taidemuseon päätulosalueet ovat taidekokoelmien ja tietovarantojen ylläpito sekä kartuttaminen, tiedon välittäminen ja elämysten tuottaminen, taidemuseolaitoksen sekä tutkimus- ja muun yhteistyön kehittäminen. Opetusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä Valtion taidemuseolle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnassa painotetaan uusien yleisöjen tavoittamista ja saamista museon palvelujen säännöllisiksi käyttäjiksi.

Toiminnan tuloksellisuuden arviointiperusteiden kehittämistyötä jatketaan. Tavoitteena on käytännön johtamistyön ja toiminnan arvioinnin edellytysten parantaminen taidemuseoiden piirissä.

Laatujärjestelmähankkeen kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on aikaisempaa parempi laadunhallinta museaalisessa työssä.

Taidemuseolaitoksen museoammatillisen henkilöstön koulutuksen kehittämisprojektia jatketaan. Tavoitteena on ammatillisen tiedon monipuolistaminen ja syventäminen sekä taidemuseolaitoksen verkostoitumisen edistäminen.

Valtion taidemuseon arvioidaan tuottavan mm. seuraavat tuotteet ja palvelut:

	1997	1998	1999
Perus- ja erikoisnäyttelyt	13	25	27
Julkaisut	10	29	17

Näyttelyiden kävijämääräksi arvioidaan 400 000 henkeä. Asiakastyytyväisyystavoitteeksi asetetaan 85 %.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	58 200 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	43 000 000
Muut toimintamenot	15 200 000
Bruttotulot	8 000 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	8 000 000
Nettomenot	50 200 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1246/1996) valtion taidemuseon maksullisista suoritteista.

Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 1 870 000 mk 17 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	50 200 000
1998 määräraha	47 000 000
1998 lisämääräraha	820 000
1997 tilinpäätös	27 035 000

(23.) Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.91.23.

24. (29.93.21) Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 090 000 mk.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunnan kaksi tulosaluetta ovat rakennukset ja monumentti.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomenlinnan hoitokunnalle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Rakennusten tulosalueen tavoitteena on kunnossapidon nykyisen tason säilyttäminen entisin kustannuksin. Energian säästämisen ja käytön aikaisempaa tarkemman seurannan avulla kunnossapidon kustannukset neliömetriä kohti laskevat.

Asukastyytyväisyys paranee merkittävästi vuodesta 1996 tehdystä ensimmäisestä tutkimuksesta.

Monumentin tulosalueella investointien tavoitteena on keskeisten maisema-alueiden kunnostus yhdessä Helsingin kaupungin kanssa erikseen sovitussa aikataulussa.

Matkailun, erityisesti talvimatkailun edellytyksiä parannetaan siten, että lisääntyvälle ohjelmatarjonnalle on toteuttamismahdollisuudet Suomenlinnan rakennuksissa.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	25 890 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 200 000
Muut toimintamenot	24 690 000
Bruttotulot	13 800 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	1 300 000
Muut tulot	12 500 000
Nettomenot	12 090 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1179/1997) Suomenlinnan hoitokunnan suoritteiden maksullisuudesta. Muut tulot ovat pääasiassa asuin- ja muiden rakennusten vuokratuloja.

Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 740 000 mk viiden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tulolisäyksenä 2 300 000 mk valtion virastojen maksamina vuokrina sekä menojen vähennyksenä edellisessä talousarviossa juhlavuoden valmisteluja varten osoitettu 1 700 000 mk.

1999 määräraha	12 090 000
1998 määräraha	14 392 000
1998 lisämääräraha	295 000
1997 tilinpäätös	12 100 000

30. Avustus Kulttuurikaupunki 2000 -hankkeelle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Helsingin vuoden 2000 kulttuurikaupunkihankkeelle.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti valtion suoran tuen kokonaismäärä hankkeelle on 50 000 000 mk, josta opetusministeriön pääluokassa omalla momentilla osoitetusta määrärahasta myönnetään vähintään 25 000 000 mk vuosina 1998-2000. Tarkoitukseen on myönnetty 5 000 000 mk vuonna 1998.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 890 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä vuonna 1999 on teattereilla enintään 2 399 sekä orkestereilla enintään 1 007. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on teattereilla 168 697 mk henkilötyövuotta kohden.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 199 550 000 mk momentilla 29.90.52. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on orkestereilla 167 003 mk henkilötyövuotta kohden.

1999 määräraha	30 890 000
1998 määräraha	25 490 000
1997 tilinpäätös	37 596 000

40. (29.93.40) Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappiosta.

1999 määräraha	900 000
1998 määräraha	900 000
1997 tilinpäätös	720 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 450 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taitelijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) mukaisten 112 yksivuotisen sekä vuosittain jaettavien 41 kolmivuotisen ja 32 viisivuotisen taiteilija-apurahan sekä kohdeapurahojen maksamiseen. Vuonna 1999 saadaan myöntää kohdeavustuksia 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä.

Määrärahaa saa käyttää myös eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) mukaisiin apurahoihin ja avustuksiin sekä 1 000 000 mk eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisiin apurahoihin, mistä enintään 60 000 mk niiden myöntämisestä aiheutuviin hallintomenoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtion taiteilija-apurahat ja kohdeapurahat	4 150 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	4 300 000
Kuvataiteen tekijöiden apurahat	1 000 000
Yhteensä	9 450 000

Taiteilija-apurahoihin, kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja avustuksiin sekä kuvataiteen tekijöiden apurahoihin on lisäksi myönnetty 53 280 000 mk momentilla 29.90.52.

Taiteilija-apurahat maksetaan palkkaluokan A 9 mukaisen vuosipalkkion suuruisina. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonais-

määrä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) väliaikaisesta muuttamisesta siten, että sanotuista laeista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 1999 käyttää taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja. Momenttien 29.90.51 ja 52 määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 900 000 mk tulopoliittisen ratkaisun johdosta.

1999 määräraha	9 450 000
1998 määräraha	10 300 000
1997 tilinpäätös	4 000 000

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 236 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoimintaan, museoille, teattereille ja orkestereille sekä kirjastoille. Määrärahaa saa käyttää taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen, taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, selvitys- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen sekä taideteosten hankkimiseen valtion julkisiin rakennuksiin. Määrärahalla saadaan palkata neljä määräaikaista projektitutkijaa. Alueelliset taidetoimikunnat saavat palkata 49 määräaikaista ohjaavaa taiteilijaa.

Määrärahasta saa käyttää 40 000 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle. Määrärahasta saa käyttää 4 000 000 mk eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisiin apurahoihin.

Kuntien kulttuuritoimintaan myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 630 000 mk rahoituslain 42 §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen. Museoille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 13 500 000 mk erikoismuseoiden erityistehtäviin. Teattereille ja orkestereille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 8 000 000 mk teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/1994) 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 8 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen avustuksen maksamiseen kirjastoille, enintään 500 000 mk avustusten maksamiseen yhteispohjoismaiseen kirjastotoimintaan, enintään 700 000 mk avustuksen maksamiseen kirjastoalan järjestöille ja enintään 9 863 000 mk avustusten maksamiseen tietoyhteiskuntaohjelmaan liittyviin kirjastojen hankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös museo- ja perinnealan tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Elokuvataiteen edistämiseen	65 000 000
Kirjallisuuden edistämiseen	7 700 000
Kuvataiteen edistämiseen	9 000 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	7 300 000
Rakennustaiteen edistämiseen	2 300 000
Säveltaiteen edistämiseen	12 000 000
Taideteollisuuden edistämiseen	3 600 000
Tanssitaiteen edistämiseen	2 700 000
Valokuvataiteen edistämiseen	1 750 000
Valokuvien säilytyshankkeen pilottiprojektiin	400 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoille	76 935 000
Museoiden valtionavustuksiin	1 650 000
Museo- ja perinnealan järjestöille	2 800 000
Entistämis- ja korjausavustuksiin	5 500 000

	mk
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	199 550 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin kuntien kulttuuritoimintaan	35 635 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin kirjastoille	452 137 000
Valtionavustus kirjastoille	19 063 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle	40 000 000
Suomen Kansallisoopperan Säätiölle	135 000 000
Taidetoimikuntien hallintomenoihin sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, koulutus- ja tiedotustoimintaan	7 500 000
Alueellisille taidetoimikunnille käytettäväksi taiteen edistämiseen	23 500 000
Taiteilijoiden valtionpalkintoihin	2 000 000
Taiteilija-apurahoihin sekä kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja avustuksiin	49 280 000
Kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain mukaisiin apurahoihin	4 000 000
Äänitteiden ja nuottien kirjastokorvaukset	500 000
Avustukset tilojen hankkimiseen, perustamiskustannuksiin ja peruskorjauksiin	23 700 000
Avustus Kulttuurikaupunki 2000 -hankkeelle	5 000 000
Muuhun taiteen edistämiseen	41 000 000
Yhteensä	1 236 500 000

Teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 30 890 000 mk momentilla 29.90.31, kirjastojen valtionosuuksiin 6 163 000 mk momentilla 29.91.30, museoiden valtionosuuksiin ja -avustuksiin 23 407 000 mk momentilla 29.91.32 sekä kuntien kulttuuritoiminnan valtionosuuksiin 3 930 000 mk momentilla 29.91.33. Entistämis- ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 6 600 000 mk momentilla 29.91.50 sekä taiteilija-apurahoihin, kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja kuvataiteen tekijöiden apurahoihin 9 450 000 mk momentilla 29.90.51.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 135 900 000 mk veikkausvoittovarojen kertymän kasvun johdosta. Mitoitukseen sisältyy 800 000 mk Alvar Aalto-akatemian toiminnan aloittamiseen.

1999 määräraha	1 236 500 000
1998 määräraha	1 100 600 000
1997 tilinpäätös	1 011 851 523

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu opetusministeriön hallinnoimien kiinteistöjen kaluste- ja varustehankintojen maksamiseen.

1999 määräraha	400 000
1998 määräraha	4 000 000
1997 tilinpäätös	23 000 000

72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	3 500 000
1998 määräraha	3 500 000
1997 tilinpäätös	3 500 000

74. (29.90.74 ja 93.75, osa) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taidelaitosten rakennushankkeiden suunnitteluun ja rakentamiseen. Hankkeisiin liittyviä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1999 tehdä siten, että vuoden 1999 jälkeen niistä aiheutuvat menot ovat enintään 7 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus toteuttaa mm. peruskorjauksia Hvitträskin museossa ja Suomenlinnan rakennuksissa.

1999 määräraha	10 200 000
1998 määräraha	15 500 000
1997 tilinpäätös	21 750 000

91. (29.90, osa, 93, osa, 94, 96) Kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimi

21. (29.93.22) Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 76 000 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää enintään 21 205 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 83 % maksullisen toiminnan erillismenoista. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Museovirastolle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kansallismuseon uusien perusnäyttelyiden valmistamista jatketaan.

Kulttuurien museon toiminta käynnistetään Tennispalatsissa.

Avataan "Miltä Suomi näytti" -näyttely yhteishankkeena maan eri puolilla sijaitsevien museoiden kanssa.

Museoiden kokoelmatietojen hallintajärjestelmä valmistuu museoiden käyttöön.

Muinaisjäännösten hoitotoimintaa kehitetään.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	81 080 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	25 705 000
Muut toimintamenot	55 375 000
Bruttotulot	5 080 000
Maksullisen toiminnan tulot	4 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	20 000
— muut suoritteet	4 480 000
Muut tulot	580 000
Nettomenot	76 000 000

Museoviraston tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1243/1996) Museoviraston maksullisista suoritteista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 980 000 mk seitsemän henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	76 000 000
1998 määräraha	68 730 000
1998 lisämääräraha	1 289 000
1997 tilinpäätös	65 837 000

22. (29.94.21) Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 747 000 mk.

Vuoden 1999 aikana saa tehdä sellaisia Näkövammaisten kirjaston toimitiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1999 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 1 200 m^2.

Selvitysosa: Näkövammaisten kirjastossa on neljä tulosaluetta: kirjastopalvelut, tuotanto- ja hankintapalvelut, asiantuntijatoiminta sekä hallinto- ja atk-palvelut. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Näkövammaisten kirjastolle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kirjaston antamien lainausten kasvuennuste on 4 %.

Kirjasto tuottaa 1 500 nimikettä ääni-, piste- tai elektronisia tuotteita.

Kirjasto lisää elektronisessa muodossa olevan aineiston tuotantoa ja jakelua.

Vakiinnutetaan vuonna 1998 asetetun Braille-neuvottelukunnan toiminta.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 238 000 mk kahden henkilön palkkauksina siirtona momentilta

34.06.02, 900 000 mk postimaksujen kasvun johdosta, 500 000 mk toiminnan laajentumisen johdosta ja 100 000 mk Braille-neuvottelukunnan toimintaan.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1998 talousarviossa lisäyksenä huomioon otetut kirjaston muuttoon liittyvät kulut 730 500 mk.

Määrärahasta on tarkoitettu 100 000 mk tietoyhteiskuntaohjelman mukaiseen tietoverkkojen kehittämiseen ja elektronisen aineiston tuottamiseen.

1999 määräraha	25 747 000
1998 määräraha	24 297 000
1998 lisämääräraha	293 000
1997 tilinpäätös	22 018 000

23. (29.90.23) Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 717 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 500 000 mk.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 27 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomen elokuva-arkistolle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Elokuvaperinteen tallettamisen tulosalue:

Nitraattifilmiä pelastekopioidaan noin 20 000 metriä ja kotimaista värifilmiä 20 000 metriä sekä mustavalkoista asetaattifilmiä 20 000 metriä.

Lakisääteisenä talletuksena vastaanotetaan vuosituotantojen mukaan yhteensä noin 150 nimikettä.

Ulkomainen elokuvakokoelma kasvaa noin 400 kopiolla.

Videokokoelma lisääntyy vapaakappalelain perusteella noin 1 600 nimikkeellä.

Siirretään videolle kotimaisia lyhytelokuvia. Jatketaan digitaalisen videoyksikön rakentamista.

Elokuvakulttuurin edistämisen tulosalue:

Suomen kansallisfilmografian toimitustyötä jatketaan.

Arkiston julkaisusarjassa ilmestyy kaksi muuta teosta.

Järjestetään noin 1 000 elokuvaesitystä.

Elävän kuvan museon perustamista valmistellaan luetteloimalla ja kunnostamalla esineistöä sekä laatimalla museokäsikirjoitus.

Arkistopalvelujen tulosalue:

Kokoelmia koskevien palvelutapahtumien määrä on 3 800.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	16 067 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 850 000
Muut toimintamenot	14 217 000
Bruttotulot	1 350 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	1 350 000
Nettomenot	14 717 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1244/1996) Suomen elokuva-arkiston maksullisista suoritteista.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 610 000 mk viiden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	14 717 000
1998 määräraha	13 538 000
1998 lisämääräraha	195 000
1997 tilinpäätös	12 792 000

24. (29.96.21) Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Selvitysosa: Valtion elokuvatarkastamolla on neljä tulosaluetta: elokuvien ja videoohjelmien ennakkotarkastus, lausuntojen antaminen viranomaisille, rekisteröinti ja ilmoitusten käsittely sekä asiakaspalvelu.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Valtion elo-

kuvatarkastamolle vuodelle 1999 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tarkastettujen pitkien elokuvien lukumäärä on 400.

Tarkastettujen lyhytelokuvien lukumäärä on 400.

Viranomaisille annettavien lausuntojen lukumäärä on noin 5 000.

Tarkastusviranomaiselle ilmoitettavia ohjelmia on noin 800, rekisteröitäviä elokuvia ja video-ohjelmia noin 6 600.

Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.91.

1999 määräraha	2 800 000
1998 määräraha	2 700 000
1998 lisämääräraha	60 000
1997 tilinpäätös	2 678 000

30. (29.94.30) Valtionosuudet ja -avustukset yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 163 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten kirjastojen valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää kuntien valtionosuuslain mukaisten verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Kirjastojen valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 229 mk asukasta kohden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kirjastolain muuttamisesta siten, että kirjastojen valtionosuuksiin ja -avustuksiin voidaan vuonna 1999 käyttää myös taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja. Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 471 200 000 mk momentilla 29.90.52.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 504 359 000 mk kuntien asukaskohtaisesti määräytyvänä osuutena toiminnan kustannuksista, 195 678 000 mk valtionosuusleikkausten osuutena sekä 14 600 000 mk verotuloihin perustuvina tasauserinä ja siirtymätasauserinä.

1999 määräraha	6 163 000
1998 määräraha	110 510 000
1997 tilinpäätös	321 990 138

31. (29.94.31) Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/1978) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Vuonna 1999 saa myöntää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaista valtionosuutta kirjastojen perustamishankkeille tammikuun 1999 hintatasossa yhteensä enintään 35 000 000 mk.

Vuonna 1999 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 2000 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 1999 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 30 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuoden 1999 rahoituspäätösten edellyttämät rakennusaikaiset valtionosuudet	6 000 000
Vuosien 1993-1998 rahoituspäätösten edellyttämät valtionosuudet	25 000 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet	5 000 000
Yhteensä	36 000 000

Valtionosuuden myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	2000	2001	2002
Ennen vuotta 1999 myönnetyt luvat ja tehdyt rahoituspäätökset	26	27	25
Vuonna 1999 tehtävät rahoituspäätökset	5	2	4
Yhteensä	31	29	29

1999 määräraha	36 000 000
1998 määräraha	42 000 000
1997 tilinpäätös	38 500 000

32. (29.93.30) Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 407 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on enintään 1 020.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 mk avustusten maksamiseen tietoyhteiskuntaohjelman mukaisiin hankkeisiin.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 188 782 mk henkilötyövuotta kohden.

Museoiden lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 76 935 000 mk momentilla 29.90.52.

1999 määräraha	23 407 000
1998 määräraha	21 330 000
1997 tilinpäätös	17 442 000

33. (29.96.30) Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 930 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/1992) mukaista toimintaa varten. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 25 mk asukasta kohden.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttamisesta siten, että sanotusta laista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 1999 käyttää myös taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 35 635 000 mk momentilla 29.90.52.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 80 671 000 mk kuntien asukaskohtaisesti määräytyvänä osuutena toiminnan kustannuksista ja 8 444 000 mk valtionosuusleikkausten osuutena.

1999 määräraha	3 930 000
1998 määräraha	2 130 000
1997 tilinpäätös	334 000

50. (29.93.50 ja 96.50) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/1985) 19 §:n nojalla sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämistä ja korjausta varten myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää perinteen tallentamistyöhön, avustusten maksamiseen yhdistysten ja järjestöjen seurantalojen korjaustöihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön, valistus- ja neuvontatoimintaan sekä kulttuurin tukemiseen liittyvien

avustusten, apurahojen ja palkintojen sekä projekteista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Entistämis- ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 5 500 000 mk momentilla 29.90.52, mikä on tarkoitus käyttää seurantalojen korjaustöihin myönnettäviin avustuksiin.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten	3 100 000
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämis- ja korjausavustuksiin	1 500 000
Avustukset seurantalojen korjaustöihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan	2 000 000
Kulttuuriperinteen tallentamiseen ja tutkimiseen	590 000
UKK-perinneyhdistykselle	60 000
Mannerheim-museolle	100 000
Lehtimiespalkintoihin	200 000
Rauhantyön edistämiseen	2 500 000
Saamelaiskäräjille saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan	1 000 000
Vähemmistökulttuurien tukemiseen ja rasismin vastaiseen työhön	1 500 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan	395 000
Kuurojen liiton toimintaan	495 000
Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry:lle kulttuuritoimintaan	110 000
Kulttuurilehtien tukemiseen	4 500 000
Sibeliuksen kootut teokset -projektin julkaisemistyöhön	300 000
Yhteensä	18 350 000

1999 määräraha	18 350 000
1998 määräraha	18 350 000
1997 tilinpäätös	18 350 000

70. (29.93.70) Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansallismuseon korjattavien tilojen, Tennispalatsiin tulevien museotilojen sekä eräiden uusien museotilojen näyttelyvarustuksen ja kalustohankintojen sekä niiden suunnittelumenojen maksamiseen. Vuonna 1999 saa tehdä kaluste-, laite- ja palveluhankintoja koskevia sopimuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuoden 1999 jälkeen enintään 15 200 000 mk.

Selvitysosa: Hankintojen kustannusarviot ovat yhteensä 18 300 000 mk.

1999 määräraha	1 600 000
1998 määräraha	1 500 000

75. (29.93.75 osa) Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Museoviraston perusparannukset ja pienet rakennushankkeet	3 000 000
2. Kansallismuseon peruskorjaus	20 200 000
Yhteensä	23 200 000

Käyttösuunnitelman kohtaan 1 sisältyviin hankkeisiin liittyviä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1999 tehdä siten, että vuoden 1999 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 2 000 000 mk. Kansallismuseon peruskorjauksen kustannusarvio on yhteensä 66 200 000 mk, mistä rakennuksen korjaustyön laajuus on 7 566 m^2 ja kustannusarvio 61 000 000 mk eli 8 062 mk/m^2, lisärakentamiseen osuus 604 m^2 ja kustannusarvio 3 900 000 mk eli 6 457 mk/m^2 sekä aluetöiden osuus 1 300 000 mk.

Selvitysosa: Kansallismuseon peruskorjaukseen on aikaisemmin myönnetty yhteensä 39 000 000 mk.

1999 määräraha	23 200 000
1998 määräraha	32 800 000
1997 tilinpäätös	19 910 000

95. (29.93.95) Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/1963) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

1999 määräraha	100 000
1998 määräraha	100 000
1997 tilinpäätös	—

(93.) Museovirasto ja kulttuuriperinne

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(21.) Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.90.24.

(22.) Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.91.21.

(30.) Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.91.32.

(40.) Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.90.40.

(50.) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on huomioitu momentin 29.91.50 laskelmissa.

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.91.70.

(75.) Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.90.74 ja 91.75 laskelmissa.

(95.) Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.91.95.

(94.) Kirjastotoimi

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 21, 30 ja 31 on siirretty lukuun 29.91 vastaaviksi momenteiksi.

(96.) Kulttuurin muut menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(21.) Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.91.24.

(30.) Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.91.33.

(50.) Eräät avustukset

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.91.50 laskelmissa.

(51.) Eräät kulttuurihankkeet (EU) (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.01.22 laskelmissa.

(52.) Alvar Aallon ja arkkitehtuurin juhlarahan tuoton käyttö

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha 2 000 000

98. (29.98, osa) Liikuntatoimi

Selvitysosa: Opetusministeriö tukee lasten, nuorten ja aikuisten liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, liikuntatieteellistä toimintaa, liikunnan koulutusta, liikuntapaikkarakentamista sekä kansainvälistä liikuntayhteistyötä. Tavoitteena on liikunnan avulla edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Liikuntaedellytysten parantamiseksi kehitetään hallinnonalojen välistä yhteistyötä valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Rakentamisavustuksissa painotetaan peruskorjaushankkeita ja kiinnitetään huomiota erityisesti turvallisuuteen ja ympäristövaikutuksiin.

Liikuntatieteellisen tutkimuksen kehittämiseksi jatketaan vuonna 1998 käynnistynyttä kansainvälistä arviointia. Luodaan järjestelmä valtionhallinnon toimenpiteiden arvioimiseksi liikunnan alueella.

Kansainvälisessä yhteistyössä painottuu EU-puheenjohtajuudesta sekä Helsinki 2006 -olympiakisahankkeen edistämisestä aiheutuva toiminta. Jatketaan liikunnan terveysohjelmaa sekä toimenpiteitä urheilun eettisten arvojen, esimerkiksi tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden edistämiseksi liikunnassa ja liikunnan keinoin.

50. (29.98.50 osa) Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 444 499 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin, liikuntalakiin sekä vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta kuntien liikuntatoiminnan osalta on 64 mk asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös liikuntapaikkarakentamisen tukemiseen, liikunta- ja vapaa-aikarakentamisen tutkimukseen, urheilijoiden ja valmentajien apurahoihin, valtion liikuntaneuvoston sekä sen jaostojen, läänien liikuntatoimen, kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, kokeilu- ja kehittämistoiminnan sekä liikuntatieteellisen toiminnan menoihin.

Määrärahasta saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisiin avustuk-

siin enintään 1 700 000 mk ja enintään 2 000 000 mk avustuksina tietoyhteiskuntaohjelman mukaisiin kehittämishankkeisiin. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 1 350 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 42 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseosäätiölle.

Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuudet kuntien liikuntatoimeen	91 884 000
Liikunnan kansalaistoiminta	
Suomen Liikunta ja Urheilu ry	6 000 000
Suomen Olympiayhdistys	15 000 000
Liikuntajärjestöt	120 800 000
Arvokilpailumatkat, Euro-cup-kilpailumatkat ja tappiontakuut	3 200 000
Rasismin vastaiset projektit	1 000 000
Liikuntajärjestöjen kehittämisavustukset	6 600 000
Seuratoiminnan sekä lasten ja nuorten liikunnan kehittämisohjelma	6 000 000
Urheilijoiden apurahat ja valmentajien tuki	3 000 000
Liikuntapaikkarakentaminen	83 867 000
Kansainvälinen yhteistyö	4 500 000
Liikunnan koulutuskeskukset	64 256 000
Liikunnan koulutus, tutkimus ja tiedonvälitys	
Avustukset liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin ja liikuntatieteellisille yhteisöille	20 300 000
Liikunnan anti-doping-toiminta, koulutus ja Suomen Urheilumuseosäätiö	6 240 000
Liikunnan terveysohjelma	4 400 000
Valtion liikuntaneuvosto	1 300 000
Läänien liikuntatoimi	1 700 000
Opetusministeriön käytettäväksi	4 452 000
Yhteensä	444 499 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 24 800 000 mk veikkausvoittovarojen kertymän kasvun johdosta. Lisäyksestä on tarkoitettu 6 000 000 mk paikallisen seuratoiminnan kehittämiseen, muun muassa koululaisten iltapäivätoimintaan liittyvään lasten ja nuorten liikunnan kehittämisohjelmaan, 1 000 000 mk liikuntatieteelliseen tutkimukseen, 10 000 000 mk liikuntapaikkarakentamiseen, 2 000 000 mk liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustuksiin ja 5 800 000 mk liikuntajärjestöjen toiminta-avustuksiin.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 29 404 000 mk valtionosuusleikkausten osuutena.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien määrä on 250 000 ja alueellisten koulutuskeskusten opiskelijapäivien määrä 47 000.

1999 määräraha	444 499 000
1998 määräraha	420 236 000
1997 tilinpäätös	452 347 216

(51.) Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.99.51.

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille

Momentille myönnetään 13 340 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 36 100 000 mk siirtona momentille 29.60.30 liikunnan koulutuskeskuksissa järjestettävän ammatillisen koulutuksen valtionosuuksiin. Liikunnan koulutuskeskusten valtionapuihin on lisäksi myönnetty 64 256 000 mk momentilla 29.98.50.

1999 määräraha	13 340 000
1998 määräraha	42 740 000
1997 tilinpäätös	15 327 000

99. (29.98, osa) Nuorisotyö

Selvitysosa: Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorten elinolojen parantamiseksi kehitetään hallinnonalat ylittävää yhteistyötä ja sovitetaan yhteen nuorisopoliittisia toimenpiteitä valtakunnallisella ja alueellisella tasolla sekä tuetaan vastaavaa kehitystä kunnissa. Samoista lähtökohdista tuetaan kansalaisyhteiskunnan rakentumista.

Nuorten työpajatoimintaa sekä muita toimenpiteitä kehitetään nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorisotyöttömyyden seurausvaikutusten lieventämiseksi. Nuorten kansalaistoimintaa tuetaan tasa-arvon, monikulttuurisuuden, suvaitsevaisuuden ja kestävän kehityksen lähtökohdista painottaen nuorisotoiminnan uusia toteuttamistapoja.

Tietohuoltoa ja nuorisotutkimusverkostoa kehitetään nuorten elinolojen näkökulmasta. Koululaisten iltapäivätoiminnan kokeiluhankkeet käynnistetään.

Nuorisotoimen kansainväliset mahdollisuudet ja nuorisopolitiikan maatutkimuksen tulokset hyödynnetään yhteistyössä Euroopan neuvoston nuorisokomitean kanssa. Nuorisopolitiikkaa kehitetään osana Euroopan unionin pohjoista ulottuvuutta ja huolehditaan EU:n puheenjohtajuuskaudella nuorisopoliittisten ohjelmien kehittämisestä.

50. (29.98.50, osa) Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 114 301 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ja nuorisotyölakiin (235/1995) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden nuorisotyön ja -toiminnan tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on kuntien nuorisotyön osalta 73 mk alle 29-vuotiasta asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös valtakunnallisten nuorisokeskusten tukemiseen, nuorisoasiain neuvottelukunnan ja sen jaostojen, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen avustustoimikunnan, läänien nuorisotoimen, kansainvälisen nuorisoalan yhteistyön, koululaisten iltapäivätoiminnan, nuorisotutkimuksen ja kehittämistoiminnan menoihin sekä nuorison kulttuuritapahtumien järjestämiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuudet kuntien nuorisotyöhön	37 086 000
Nuorison kansalaistoiminta	41 000 000
Valtakunnalliset nuorisokeskukset	11 000 000
Kansainvälinen yhteistyö	3 500 000
Nuorisotutkimus	3 100 000
Nuorisotyön koulutus, kokeilu, tietohuolto, nuorisokulttuuri ja nuorisomatkailu	4 500 000
Koululaisten iltapäivätoiminta	1 500 000
Nuorisoasiain neuvottelukunta ja avustustoimikunta	1 300 000
Läänien nuorisotoimi	2 000 000
Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen	6 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi	3 315 000
Yhteensä	114 301 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 500 000 mk veikkausvoittovarojen kertymän kasvun johdosta. Lisäyksestä on tarkoitettu 6 000 000 mk nuorten työpajatoiminnan kehittämiseen, 1 500 000 mk koululaisten iltapäivätoiminnan järjestämiseen liittyvien hankkeiden käynnistämiseen, 1 100 000 mk nuorisotutkimusverkoston ke-

hittämiseen ja 1 900 000 mk muuhun nuorisonkasvatustyön tukemiseen.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 12 812 000 mk valtionosuusleikkausten osuutena.

1999 määräraha	114 301 000
1998 määräraha	103 264 000
1997 tilinpäätös	112 310 339

51. (29.98.51) Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen valtion osalta sekä muuhun nuorten työpajatoiminnan tukemiseen. Määrärahasta on varattu 8 200 000 mk EU-hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten. Nuorten työpajatoiminnan kehittämiseen on lisäksi myönnetty 6 000 000 mk momentilla 29.99.50.

1999 määräraha	15 000 000
1998 määräraha	21 000 000
1997 tilinpäätös	15 000 000

Pääluokka 30
MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä vuodelle 1999 arvioidaan 5 670 henkilötyövuodeksi.

Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö

Ministeriön keskeisenä tavoitteena on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö. Toimintalinjat tämän tavoitteen saavuttamiseksi on esitetty vuoden 1997 alussa hyväksytyssä ministeriön luonnonvarastrategiassa, jota sovelletaan käytäntöön ministeriön eri toimialojen toiminnan suunnittelun ja ohjauksen kautta. Ministeriön toimilla pyritään turvaamaan uusiutuvien luonnonvarojen tuottokyky, luonnon monimuotoisuus ja tuotteiden korkea laatu sekä edistämään maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen elinvoimaisuutta, uusiutuvien luonnonvarojen monipuolista hyödyntämistä ja kotimaisen puun käytön lisäämistä. Pyrkimyksenä on myös vesistöihin ja pohjaveteen kohdistuvan ravinnekuormituksen vähentäminen. Tutkimuksen oikeaan kohdentamiseen ja seurantajärjestelmien toimivuuteen kiinnitetään lisäksi huomiota.

Maa- ja puutarhatalous

Maa- ja puutarhatalouden kehittämisen tavoitteena on luoda toimintaedellytykset kotimaiselle elintarviketuotannolle ottaen huomioon uusiutuvien luonnonvarojen kestävän, taloudellisen ja monipuolisen käytön vaatimukset. Tavoitteiden toteuttamiseksi käytetään muiden muassa EU:n kokonaan tai osaksi rahoittamia yhteisen maatalouspolitiikan järjestelmiä sekä niitä täydentäviä kansallisia toimenpiteitä. Epäedullisista luonnonoloista johtuvan kilpailuhaitan kompensoijana liittymissopimuksen mahdollistamien kansallisten tukijärjestelmien merkitys on keskeinen.

Suomi pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan muotoutumiseen siten, että se ottaisi nykyistä paremmin huomioon maamme erityispiirteet. Erityisen tärkeää tämä on nyt, kun maatalouspolitiikkaa ollaan uudistamassa (Agenda 2000) valmistauduttaessa unionin laajenemiseen, WTO:n uuteen neuvottelukierrokseen sekä uuteen rakennerahastokauteen.

Keskeisenä tavoitteena on Agenda 2000:een sisältyvien ns. maaseutusuunnitelmien laatiminen vuonna 2000 alkavalle uudelle kaudelle. Suunnitelman keskeisiä osia ovat EU:n osaksi rahoittamat ympäristötuki-, luonnonhaittakorvaus-, pellonmetsitys- ja varhaiseläkejärjestelmät sekä EU:n tavoitealueiden ulkopuolisella alueella maatalouden rakenteen ja maaseudun kehittämistoimenpiteet. Yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa osallistutaan EU:n uuden rakennerahastokauden tavoiteohjelmien ja yhteisöaloitteiden laadintaan sekä varmistetaan nykyisen kauden ohjelmien mahdollisimman hyvä toteutuminen. Erityistä huomiota kiinnitetään ohjelmien edellyttämien säädösten laadintaan ja rahoitusjärjestelyissä tapahtuvien muutosten ennakointiin, siten että järjestelmät ovat toimintavalmiina heti uuden kauden alussa.

Kansallisten toimenpiteiden osalta keskeisenä tavoitteena on vakavien vaikeuksien tuen jatkumisen turvaaminen ja liittymissopimukseen neuvoteltujen siirtymäkauden ja pitkäaikaisten toimenpiteiden kohdentaminen siten, että ne edistävät parhaalla mahdollisella tavalla Suomen maatalouden sopeutumista EU:n yhteiseen, muuttuvaan maatalouspoliittiseen järjestelmään.

Maatalouden rakenteen kehittämiseksi huolehditaan investointitukijärjestelmän tehokkaasta täytäntöönpanosta erityisesti niiden alueiden ja kohteiden osalta, joiden tukemismahdollisuus voimassa olevien päätösten mukaan päättyy vuoden 1999 lopulla. Kilpailukykyisen maatalouden ohella kiinnitetään erityistä huomiota maaseudulla harjoitetun muun yritystoiminnan monipuolistamiseen. Maatiloilla harjoitetun muun yritystoiminnan rahoitus tapahtuu pääosin Maatilatalouden kehittämisrahaston varoin ja tilojen ulkopuolinen toiminta pääosin talousarvion varoin osana EU-osarahoitteista tavoitteiden 6 ja 5b mukaista ohjelmaperusteista kehittämistoimintaa. Maatilatalouden kehittämisrahaston rahoitusvarmuus säilytetään. Tukijärjestelmiä hoidetaan siten, että suuria alueellisia kilpailueroja ei pääse syntymään. Varmistetaan tukijärjestelmien nopea ja häiriötön toimeenpano.

Maaseudun kehittäminen

Tavoitteena on, että maaseudun kokonaisväestö säilyy nykyisellä tasolla, vaikka syrjäisimpien kylien asukkaiden määrä väheneekin. Keinoina ovat esimerkiksi maatalousväestön toimeentuloperustan laajentaminen sekä maaseudun palvelujen ja vetovoimatekijöiden parantaminen. Toimenpiteitä tuetaan useiden hallinnonalojen toimenpitein osana EU:n rakenne- ja aluepolitiikkaa ja kokonaan kansallisin varoin. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala osallistuu kuluvalla kaudella EU:n osaksi rahoittamien tavoitteiden 6 (erittäin harvaan asutut alueet), 5b (maaseutualueet) ja 2 (teollisuuden rakennemuutoksesta kärsivät alueet) mukaisten aluekehitysohjelmien toteutukseen komission hyväksymien rahoituskehysten mukaisesti. Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii myös LEADER II -yhteisöaloiteohjelman (yhteistoiminta maaseudun talouden kehittämiseen tähtäävien toimien välillä) hallinnoinnista. Tavoitteena on ohjelmien täysimääräinen toteutus. Seudullinen kehittäminen turvataan myös EU:n tavoitealueiden ulkopuolella kokonaan kansallisen paikallisen omaehtoisuuden maaseutuohjelman (ns. POMO-ohjelma) avulla, jonka rahoitus tulee Maatilatalouden kehittämisrahastosta.

Unionin kokonaan rahoittaman maatalouden interventiotoiminnan osalta tavoitteena on erityisesti vientitukien, reseptijärjestelmien ja tukitodistusten sujuva käsittely, jotta EU:lta tuleva rahoitus voidaan tehokkaasti hyödyntää.

Tutkimus ja neuvonta

Maa- ja puutarhatalouden, niihin liittyvän elintarviketuotannon ja maaseudun muiden elinkeinojen kehitystä tuetaan aktiivisesti myös tutkimuksen ja neuvonnan avulla. Maataloudellista tutkimusta suunnataan tutkimusohjelmilla ministeriön toiminnan, EU:n säädösten valmistelutarpeiden ja maaseudun elinkeinojen kehityksen kannalta strategisesti tärkeille kehittämisalueille. Tutkimuksella tuetaan erityisesti EU:n jäsenyyteen sopeutumista, EU:n maatalouspolitiikan uudistukseen valmistautumista, maatila- ja puutarhayritysten kilpailukyvyn paranemista ja uuden tuotannon, tuotantomenetelmien ja teknologioiden kehittymistä. Myös elintarviketuotannosta vapautuvan peltoalan vaihtoehtoisia käyttömuotoja, uusiutuvien luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä sekä tuotannon ympäristövaikutuksia painotetaan tutkimuksessa. Neuvontaa käytetään entistä tavoitteellisemmin edellä kuvattujen tavoitteiden ja elinkeinojen muutosten aikaansaamiseksi. Neuvonnan voimavaroja kohdistetaan erityisesti maaseutuyritysten tuotteiden, palvelujen ja tuotantotoiminnan laadun parantamistoimenpiteisiin.

Maa- ja puutarhatalouden tuotannon laadun ja turvallisuuden perustan kehittämiseksi tavoitteena on vaikuttaa kasvinterveyttä ja kotieläinten ruokintaa koskevaan yhteisön lainsäädäntöön.

Tarkastustoimi

Pyritään säilyttämään kasvinterveydentila ja rehujen hygieninen taso nykyisellä hyvällä tasolla. Tavoitteena on myös kehittää luonnonmukaisen tuotannon valvontaa erityisesti kuluttajien luottamuksen vaatimalla tavalla. Samalla jatketaan toimenpiteitä koko elintarvikeketjun kattavan laatujärjestelmän aikaansaamiseksi. Kasvintuotannon perusedellytysten turvaamiseksi ylläpidetään kasvinjalostuslaitosta sekä perunanviljelyn ja siemenperunatuotannon kehittämiseksi siemenperunakeskusta.

Metsätalous

Metsätaloutta ohjataan yleisesti hyväksyttyjen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti siten, että metsää kokonaisuudessaan hoidetaan ja käytetään säilyttäen sen tuottavuus, monimuotoisuus, uusiutumiskyky ja elinvoimaisuus sekä sen mahdollisuus palvella nyt ja tulevaisuudessa taloudellisia, ekologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tavoitteita. Näiden periaatteiden toimeenpanosta huolehditaan uudistetun metsälainsäädännön täytäntöönpanolla ja käyttämällä taloudellisia ohjauskeinoja, toiminnan ohjausta, vuorovaikutteista suunnittelua, neuvontaa ja tutkimusta.

Valmisteltavassa kansallisessa metsäohjelmassa on tarkoitus korostaa edellä mainitun lisäksi maaseutu-, työvoima-, puuhun perustuvaa pienyritys-, energia- ja ympäristöpoliittisia tavoitteita sekä kansainvälisiä näkökohtia.

Metsäntutkimusta suunnataan edelleen ongelmakeskeisillä tutkimusohjelmilla, kuten metsäklusteriohjelmalla. Sitomattomilla tutkimusmäärärahoilla lisätään sektorirajat ylittävää yhteistutkimusta.

Kansainvälisessä metsäyhteistyössä Suomi pyrkii säilyttämään asemansa keskeisenä vaikuttajana ja asiantuntijana. EU:ssa Suomen tavoitteena on osallistua aktiivisesti metsäpoliittiseen ja mahdollisen metsäsertifioinnin valmisteluun, metsäsektoria koskevan lainsäädännön ja metsäasioiden hallinnoinnin kehittämiseen sekä metsäntutkimuksen suuntaamiseen. EU:n säädösten mahdollistamalla tuella osarahoitetaan pellonmetsitystä, metsänparannustoimenpiteitä ja metsäsektorin maaseudun yhteistoimintaa.

Kala-, riista- ja porotalous

Keskeisenä lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen kestävän käytön sallimissa rajoissa. Tämä merkitsee ennen muuta sitä, että kalastus ja metsästys on mitoitettava kala- ja riistakantojen mukaan ja porokanta laidunten mukaan. Toiminnan kannalta avainasemassa ovat oikeat tiedot kala- ja riistakannoista sekä porolaitumista.

Kalataloutta hoidetaan elinkeinokalatalouden osalta EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisesti. Kalavarojen suojelun lisäksi on tällöin otettava huomioon kalankuluttajien ja kalatalouteen liittyvien elinkeinojen harjoittajien tarpeet. EU:n yhteinen kalastuspolitiikka koskee kalalajista ja vesialueesta riippuen kalataloutta eri tavoin. Elinkeinokalatalous kokonaisuudessaan kuuluu rakennepolitiikan piiriin, mutta resurssipolitiikka, markkinapolitiikka ja valvontajärjestelmät koskevat käytännössä vain merialueen kiintiöityjä kalalajeja. Elinkeinokalatalouden ohella myös vapaa-ajankalataloudella on suuri merkitys kalavarojen hyödyntämisessä. Vapaa-ajankalataloutta kehitetään kansallisin toimenpitein. Kestävän käytön sallimissa rajoissa lisätään niin vapaa-ajankalastajien kuin kalastusmatkailijoidenkin kalastusmahdollisuuksia.

Kalavesien ylläpidon osalta panostetaan kalakantojen hoitotoiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseen sekä kalanviljelymenetelmien kehittämiseen.

Riistataloudessa kiinnitetään huomiota erityisesti riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen estämistoimenpiteiden kehittämiseen sekä vahinkoa aiheuttavien riistaeläinten kantojen kasvun rajoittamiseen. Tarve näiden kantojen säätelyyn kasvaa jatkuvasti.

Porotaloudessa tärkeimpänä tehtävänä on poromäärien suhteuttaminen laidunten kestokykyyn.

Eläinlääkintä

Tavoitteena on edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä samalla luoda edellytykset taloudelliselle eläintuotannolle. Tavoitteena on myös suojata ihmisten terveyttä vastustamalla tartuntojen leviämistä eläimistä ihmisiin sekä varmistamalla eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu.

Eräiden EU-maiden eläintautitilanteesta johtuen varmistetaan helposti leviävien ja vaarallisten eläintautien, erityisesti TSE-tautien, tehokas kansallinen valvonta ja riskinarviointiin perustuvat ennaltaehkäisevät toimenpiteet.

Selvitetään eläinsuojelulain tavoitteiden toteutumista sekä lainsäädännön noudattamista.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi kehitetään hygienialain mukaisen valvonnan toimivuutta mm. käyttämällä hyväksi kuntien elintarvikevalvonnan arviointeja sekä varmistetaan eläinten lääkitsemisen valvonta. Edistetään antibioottien hallittua käyttöä sekä selvitetään eläinten lääkitsemisen ympäristövaikutuksia.

Kehitetään Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen toimintaa kansainvälisen arvioinnin pohjalta. Tietohallintoa kehitetään palvelemaan viranomaisvalvontaa ja päätöksentekoa huomioiden sidosryhmien tarpeet.

Vesivaratehtävät

Tavoitteena on turvata terveydellisesti moitteettoman käyttöveden saanti sekä asianmukainen viemäröinti, huolehtia vesistöjen kestävästä käytöstä, maatalouden ja asutuksen tulvahaittojen ehkäisemisestä ja peruskuivatuksesta sekä valtion vesistörakenteiden ylläpidosta. Vesivarojen käytön ja hoidon toimenpitein toteutetaan myös EY:n rakennerahasto-ohjelmien tavoitteita.

Maanmittaustehtävät

Tavoitteena on osana valtion peruspalvelutehtävää ylläpitää toimivaa kiinteistöjärjestelmää, huolehtia yleisistä kartastotöistä, edistää paikkatietojen yhteiskäyttöä sekä tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet.

Hallinnonalan tutkimusta ja neuvontaa ohjataan ja koordinoidaan siten, että ne palvelevat tehokkaasti päätöksentekoa, tavoitteiden saavuttamista ja hallinnon asiakkaita. EU:sta saatavalla tuella on mahdollista rahoittaa Suomen tutkimushankkeita.

Vuonna 1999 hallinnonalalle budjetoiduista menoista EU:n tuloja vastaavia menoja on 3 138 milj. mk ja vastaavia kansallisia menoja 2 526 milj. mk. Kun otetaan lisäksi huomioon EU:n jäsenyyteen liittyvä maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki 3 567 milj. mk, hallinnonalan menoista 9 231 milj. mk eli 77 % aiheutuu suoraan EU:n jäsenyydestä.

Yhteenveto EU:n rahoittamasta toiminnasta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla

Noin 70 %, eli noin 4 200 milj. mk EU:lta Suomeen vuonna 1999 saatavista tuloista on maa- ja metsätalousministeriön toimialaan perustuvia tuloja. Tästä valtion budjettitalouteen tuloutuu noin 3 310 milj. mk. Maa- ja metsätalousministeriö on EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ja kalatalouden rahoitusvälineen vastuuviranomainen Suomessa. EU-rahastojen varoilla hoidetaan EU:n yhteisen maatalous-, puutarhatalous- ja kalastuspolitiikan toimeenpano, EU:n interventiotoiminta sekä yhdeksän erilaisen ohjelmaperusteisen tai EU:n tavoiteohjelmiin tai yhteisöaloitteisiin kuuluvan järjestelmän toimeenpano Suomessa. Ohjelmaperusteisia järjestelmiä ovat maatalouden ympäristötukiohjelma, luopumistukiohjelma, pellonmetsitysohjelma sekä EU:n alue- ja rakennepoliittiset tavoiteohjelmat, joista osallistutaan tavoiteohjelmien 6, 5b ja 2 toteuttamiseen sekä lisäksi tavoite 5a-toimenpiteiden toteuttamiseen erikseen maatalouden ja kalatalouden osalta sekä pysyvän luonnonhaitan korvaamista tarkoittavan LFA-ohjelman toteuttamiseen. Yhteisöaloitteista toteutetaan LEADER II, INTERREG II sekä PESCA-aloitteita. LEADER-aloitteen hallintovastuu ja koko valtion rahoitusosuus on keskitetty maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Vastuu EU:n maatalousrahastosta elintarviketeollisuuden rakenteen kehittämistä tukevan ohjelman (tavoite 6 ja 5a) toteuttamisesta ja valtion rahoitusosuuden budjetoinnista on kauppa- ja teollisuusministeriöllä, jolle maa- ja metsätalousministeriö ohjaa EU:n rahoitusosuuden. Vastaavasti maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa eräitä osaksi EU:n sosiaalirahastosta ja aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoite 6, 5b ja 2 ohjelmia toteuttavia hankkeita.

EU-osarahoitteinen toiminta edellyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialalla valtion kansallisia varoja vuonna 1999 yhteensä noin 2 660 milj. mk, josta ohjelmaperusteisten ympäristö- ja rakenneohjelmien toteuttamiseen noin 1 050 milj. mk ja tavoiteohjelmien ja yhteisöaloitteiden toteuttamiseen noin 1 600 milj. mk. Viimemainituista varoista tarvitaan 1 213 milj. mk pysyvän luonnonhaitan korvaamiseen (LFA-tuki). Maatalousvaluuttajärjestelmä poistuu 1.1.1999 lukien, koska Euro otetaan käyttöön osassa Euroopan unionia. Jos maatalousvaluuttajärjestelmästä luopuminen muuttaa Suomen maatalouden saaman tuen tasoa, sen vaikutukset kansallisen tuen tasoon arvioidaan vuoden 1999 alussa.

EU:n kokonaan tai osaksi rahoittama toiminta maa- ja metsätalousministeriön toimialalla v. 1999, milj. mk:

	EU-tulot	EU-menot	Valtion osuus	EU-meno-momentti	Kansall. momentti	EU-rahasto
Yhteinen maatalouspolitiikka	2 416,5	2 416,5	2,0			
EU-tulotuki	1 600,0	1 600,0	0,0	30.12.43		EMOTR-T
Interventiotoiminta	805,0	805,0	0,0	Interv. rahasto		EMOTR-T
Hallinto- ja valvontajärjestelmät	2,0	2,0	2,0	30.01.21 30.01.22	30.01.21 30.01.22	EMOTR-T EMOTR-T
Hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatiot	9,5	9,5	0,0	30.13.48	30.13.48	EMOTR-T
Ohjelmaperusteiset järjestelmät	993,9	993,9	1 040,9			EMOTR-T
Maatalouden ympäristötuki	841,0	841,0	849,0	30.12.45	30.12.45	EMOTR-T
Luopumistuki	119,0	119,0	158,0	30.13.47	30.13.47	EMOTR-T
Pellonmetsitysjärjestelmä	33,5	33,5	33,5	30.13.47	30.13.47	EMOTR-T
Hunajantuotannon ja markkinoinnin kehittäminen	0,4	0,4	0,4	30.13.47	30.13.47	EMOTR-T
Kalatalouden interventiotoiminta	1,0	1,0	0,0	30.41.46	30.41.46	EMOTR-T
Metsätaloustoimenpiteet	14,0	14,0	14,0	30.31.44	30.31.44	EMOTR-T
YHTEENSÄ	3 425,4	3 425,4	1 056,9			EMOTR-T
Momentilla 12.30.01	2 620,4					

	EU-tulot	EU-menot	Valtion osuus	EU-meno-momentti	Kansall. momentti	EU-rahasto
EU:N TAVOITEOHJELMAT JA YHTEISÖALOITTEET						
Tavoite 6						
— maatilatalous	215,0	172,5	271,1	30.11.61[1]	30.14.44[2]	EMOTR-O
— elintarviketeollisuus	5,0	0	2,1	30.11.61	32.80.43	EMOTR-O
					32.10.22	EMOTR-O
— kalatalous	4,0	4,7	7,4	30.41.46	30.41.46	KOR
Tavoite 5b	97,0	0,5	139,3	30.11.61	30.14.44	EMOTR-O
Tavoite 5a, 6-alueen ulkopuolella						
— maatalous	377,0	395,5	1 138,0	30.11.61	30.12.44[3]	EMOTR-O
— elintarviketeollisuus	65,0	0	18,0	30.11.61	32.80.43	EMOTR-O
— kalatalous	0,0	28,6	21,0	30.41.46	30.41.46	KOR
LEADER II	0,0	1,9	13,9	30.11.61	30.14.44	EMOTR-O
INTERREG II	0,0	0	0,5	30.11.61	30.14.44	EMOTR-O
PESCA	5,9	2,7	4,6	30.41.46	30.41.46	KOR
YHTEENSÄ	768,9	606,4	1 615,9			
MUU TOIMINTA						
Kalatalouden tuottajajärjestöt	1,0	1,0	1,0	30.41.46	30.41.46	KOR
Tilasto- ja tietojärjestelmät	6,6	5,6	2,9	30.01.22	30.01.22	
KAIKKI YHTEENSÄ	4 201,9	4 038,4	2 676,7			
— josta EMOTR-T yhteensä	3 425,4	3 425,4	1 056,9			
— josta EMOTR-O yhteensä	759,0	570,4	1 582,9			
— josta KOR yhteensä	10,9	37,0	34,0			
— josta muu toiminta	6,6	5,6	2,9			
Talousarvio yhteensä	3 310,0	3 138,7	2 526,3			
Interventiorahasto	805,0	805,0	0,0			
MAKERA	86,9	94,7	150,4			
ESR-rahoitus, EU ja valtio		5,0	18,3	34.05.61	30.14.44	ESR
EAKR-rahoitus, EU ja valtio		35,8	40,2	26.98.61	30.14.44	EAKR

[1] ja MAKERA

[2] ja 30.12.46 ja MAKERA

[3] ja 30.12.46, MAKERA ja Ahvenanmaa

EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosasto = EMOTR-T ja ohjausosasto = EMOTR-O, kalatalouden rahoitusväline = KOR, Euroopan sosiaalirahasto = ESR, Euroopan aluekehitysrahasto = EAKR

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Maa- ja metsätalousministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot	237 420	266 080	258 500	- 7 580	- 3
02.	Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus	37 760	35 000	49 700	+ 14 700	+ 42
03.	Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta	2 990	3 000	3 000	—	—
04.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot	72 689	72 300	74 200	+ 1 900	+ 3
11.	EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU)	642 100	713 000	475 700	- 237 300	- 33
12.	Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU)	8 429 214	8 132 500	8 090 000	- 42 500	- 1
13.	Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU)	926 527	730 900	714 000	- 16 900	- 2
14.	Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU)	500 048	490 400	437 900	- 52 500	- 11
15.	Muut maatalouden menot	128 690	130 260	131 850	+ 1 590	+ 1
21.	Maatalouden tutkimuskeskus	144 750	144 850	148 735	+ 3 885	+ 3
22.	Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos	11 940	13 700	14 372	+ 672	+ 5
23.	Kasvintuotannon tarkastuskeskus	44 611	51 734	53 190	+ 1 456	+ 3
24.	Kasvinjalostuslaitos	11 792	9 000	8 500	- 500	- 6
25.	Siemenperunakeskus	848	350	700	+ 350	+ 100
31.	Metsätalouden edistäminen ja valvonta (osa EU)	561 383	580 500	555 573	- 24 927	- 4
32.	Metsäntutkimuslaitos	172 450	172 450	187 150	+ 14 700	+ 9
41.	Kala-, riista- ja porotalous (osa EU)	190 197	214 037	218 842	+ 4 805	+ 2
42.	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	85 127	85 410	89 837	+ 4 427	+ 5
51.	Vesivarojen käyttö ja hoito	134 876	146 500	121 823	- 24 677	- 17
61.	Maanmittauslaitos	244 528	254 210	261 210	+ 7 000	+ 3
62.	Geodeettinen laitos	15 000	15 000	15 358	+ 358	+ 2
71.	Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos	102 231	107 254	106 139	- 1 115	- 1
(99.)	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot	—	4 500	—	- 4 500	- 100
	Yhteensä	**12 697 171**	**12 372 935**	**12 016 279**	**- 356 656**	**- 3**

01. (30.01, osa) Maa- ja metsätalousministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Maa- ja metsätalousministeriö luo edellytykset uusiutuvien luonnonvarojen kestävälle, monipuoliselle käytölle, maaseudun elinkeinojen ja vapaa-ajan toimintojen kehittymiselle sekä turvaa elintarvikkeiden laadun sekä eläinten ja kasvien terveyden. Ministeriö vastaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toimeenpanosta Suomessa.

Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenojen ja henkilöstön arvioidaan jakautuvan vuonna 1999 tehtävittäin seuraavasti:

	milj. mk	htv
Maa- ja puutarhatalous sekä maaseutu	71	226
Metsätalous	11	34
Kala- ja riistatalous	16	39
Eläinlääkintä- ja elintarvikkeet	14,5	43
Vesi- ja muut luonnonvarat	7	18
Keskitetyt tukitehtävät	25	85
Yhteensä	144,5	445

Maa- ja metsätalousministeriön tehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot. Keskusten maaseutuosastojen tulostavoitteita on tämän pääluokan selvitysosan perustelujen lisäksi esitetty myös kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan luvussa 32.10 siltä osin kuin tavoitteet ovat yhteisiä keskusten muiden osastojen kanssa. Vuodesta 1999 lukien muut kuin palkkauksenluonteiset menot budjetoidaan momentille 32.10.22. Palkkauksenluonteiset menot budjetoidaan edelleen momentille 30.01.23. Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen toimintamenojen ja henkilöstön arvioidaan jakautuvan vuonna 1999 tehtävittäin seuraavasti (vertailuna vuoden 1994 henkilöjakauma maaseutuelinkeinopiireissä):

	Henkilöstö, htv		Toimintamenot, milj. mk		
	1994	1999	30.01.23	32.10.22	Yhteensä
Maaseudun kehittäminen	15	65			15,1
Maatilojen kehittäminen	158	84			19,5
Tuki- ja valvontatehtävät	12	135			31,1
Tuotannonohjaus	38	25			5,8
Ympäristöasiat	12	37			8,8
Kasvintuotannon valvonta ja tarkastus	15	26			5,8
Maksuliikenne ja muu hallinto	123	105			24,4
Maatalous yhteensä	373	477	88,600	21,800	110,40
Kalatalous	51	57	11,400	3,180	14,58
Yhteensä	424	534	100,000	24,980	124,980

21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 144 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen sekä kalastuslain (286/1982) 14 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon peltolohkotietojen käsittelymenojen ja atk-laitteiden hankintamenojen lisääntyminen sekä EU:n rakennetukien

valvonta-asetuksen (2064/1997) mukaiset toimeenpanotehtävät. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 9 000 000 mk ulkopuolisten tietojärjestelmäpalvelujen siirtona momentille 30.02.21.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon Tenojoen kalastuslupatuloista vuonna 1998 valtiolle kuuluvaksi arvioitu osuus 300 000 mk. Tenojoen kalastuslupatuloista vuonna 1999 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41. Kalastuksen valvontamenoina on otettu huomioon 4 050 000 mk, jota vastaavat EU:n osuuksien tuloutukset on otettu huomioon momentilla 12.30.04.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 700 000 mk maatalouden valvontehtäviä varten, mistä 300 000 mk tuloutuu EU:lta momentille 12.30.01.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus hoitaa ministeriön eräitä taloushallinto-, tietohallinto- ja muita hallinnon palvelutehtäviä, joista ministeriö ei suorita maksuja sekä huolehtii ulkopuolisten tietojärjestelmäpalveluiden kustannuksista. Näistä tehtävistä aiheutuvat menot on budjetoitu momentille 30.02.21. Ministeriön tehtävien hoitamiseen liittyvät kansainvälisen toiminnan erillismenot on budjetoitu momentille 30.04.26.

1999 määräraha	144 500 000
1998 määräraha	144 800 000
1998 lisämääräraha	2 200 000
1997 tilinpäätös	124 860 000

22. Tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä tietojärjestelmien asiantuntijapalveluista, hallinnonalan laite- ja ohjelmistohankinnoista sekä tieto- ja tilastojärjestelmien muista erilliskustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää myös sellaisten laitteiden tai ohjelmistojen hankintaan, joiden arvo on yli 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on yli kolme vuotta.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän uudistaminen	6 500 000
Eläinlääkinnän järjestelmien toteuttaminen	1 500 000
Järjestelmien EURO- ja v. 2000-muutokset	3 000 000
Markkinajärjestelmien edelleen kehittäminen	1 500 000
TE-keskusten käsittelyjärjestelmien toteuttaminen	1 500 000
Yhteensä	14 000 000

EU:n osuus vuonna 1999 toteutettavista toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten rahoittamiseen on 1 400 000 mk, mikä on otettu huomioon momentin 12.30.01 tulona. Vuonna 1998 toteutettujen toimenpiteiden EU-osuuksien loppueräksi arvioidaan 300 000 mk, mikä on otettu huomioon momentin 12.30.01 tulona.

1999 määräraha	14 000 000
1998 määräraha	9 000 000
1997 tilinpäätös	14 160 000

23. Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vain työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 24 980 000 mk siirtona momentille 32.10.22 maaseutuosastojen toiminnasta aiheutuvina muina kuin palkkausten luonteisina menoina sekä lisäyksenä 6 500 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien lisääntymisen johdosta.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 125 000 mk tukityöl-

listettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi yhdeksän henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

1999 määräraha	100 000 000
1998 määräraha	112 280 000
1998 lisämääräraha	2 400 000
1997 tilinpäätös	98 400 000

(25.) Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.04.25.

(61.) EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.11.61.

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus on palveluyksikkö, joka huolehtii sille laissa määrätyistä tilasto-, rekisteri- ja tietohallintotehtävistä ja tietohallinnon asiantuntijapalveluista sekä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan talous-, henkilöstö- ja muita hallintotehtäviä sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö on määrännyt tai asianomainen virasto ja tietopalvelukeskus ovat sopineet. Tietopalvelukeskuksen toiminnasta pääosa on maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan muiden virastojen ja laitosten vastuulle kuuluvissa tehtävissä tarvittavien palveluiden tuottamista. Tietopalvelukeskus toteuttaa tehtäviä hoitaessaan maa- ja metsätalousministeriön asettamia tavoitteita.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat *palvelutavoitteet*:

— Maa- ja metsätalousministeriö ja tietopalvelukeskus sopivat tulossopimuksessa tietopalvelukeskuksen tehtävistä ja palveluiden mitoituksesta ja laadusta. Tietopalvelukeskus ja asianomainen virasto tai laitos sopivat tulossopimuksen perusteella tehtävissä palvelusopimuksissa tehtävien yksityiskohdat.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvion valmisteluun liittyen alustavasti asettanut tietopalvelukeskukselle seuraavat *tulostavoitteet*:

— Tietopalvelukeskus kehittää laskenta- ja seurantajärjestelmiään siten, että sen toiminnan laatua, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta voidaan seurata, arvioida ja mitata asetettujen tulostavoitteiden ja sovittujen palvelusuunnitelmien mukaisesti. Tietopalvelukeskus jatkaa toimintaorganisaationsa palveluvarmuuden parantamista kiinnittäen erityistä huomiota taloushallinto- ja tietohallintotehtäviensä välisen yhteistoiminnan kehittämiseen.

— Tietopalvelukeskus valmistautuu vuoden 2000 maatalouslaskentaan laatimalla sitä koskevan toteutussuunnitelman, huolehtimalla laskennan atk-teknisestä valmistelusta ja suorittamalla koelaskennan.

— Tietopalvelukeskus monipuolistaa maatalous- ja maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmien tuottamien tietojen käyttömahdollisuuksia sekä kehittää maataloutta ja maaseutua koskevia tietopalveluita.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen palvelut, milj. mk:

Palvelu	Toimintamenot (bruttomenot) 1997 TP	1998 TA	1999 TAE	Vastaavat tulot 1997 TP	1998 TA	1999 TAE
Tilasto	8,5	7,7	9,0	0,9	0,7	0,7
Talous	12,0	14,2	19,9	6,0	5,9	11,9
Tietohallinto	12,5	17,2	20,3	3,3	9,2	-
Hallinto- ja virastopalvelut	10,3	10,9	11,4			-
Johto	1,9	1,8	1,8	0,1	0,1	0,1
Yhteensä	45,2	51,8	62,4	10,3	15,9	12,7

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (TIKE) palvelujen bruttomenot vuonna 1999 käyttäjittäin (arvio), milj. mk:

Palvelu	MMM[1)]	TIKE[2)]	MUUT[3)]	Yhteensä
Tilasto	1,6	5,9	1,5	9,0
Talous	15,5	1,3	3,1	19,9
Tietohallinto	18,3	2,0	0	20,3
Hallinto- ja virastopalvelut	6,0	3,5	1,9	11,4
Johto	0,5	0,9	0,4	1,8
Yhteensä	41,9	13,6	6,9	62,4

1) MMM = Maa- ja metsätalousministeriö (sis. myös aluehallinnon)

2) TIKE = Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

3) MUUT = Mm. Kasvintuotannon tarkastuskeskus, Geodeettinen laitos, MAKERA sekä eräitä hallinnon ulkopuolisia käyttäjiä

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1997 toteutuma		1998 ennakoitu		1999 TAE	
	Julkisoik.	Muut	Julkisoik.	Muut	Julkisoik.	Muut
Maksullisen toiminnan tulot tmk	6 013	3 924	5 900	9 750	11 300	1 100
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	5 501	4 503	5 792	9 840	10 962	841
Käyttöjäämä tmk	512	-579	108	-90	338	259
— % tuloista	8,5	-14,8	1,8	-0,9	3,0	23,5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	267	542	146	563	297	230
Ylijäämä/Alijäämä tmk	245	-1 121	-38	-653	41	29
— % tuloista	4,0	-28,6	-0,6	-6,7	0,4	2,6

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 49 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden EU-hankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen palvelutoiminnan tuloina 12 400 000 mk sekä EU:lta saatavina ja muina tuloina 250 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä EU-hallinnon tietojärjestelmien käyttö- ja ylläpitotehtävien aiheuttamina menoina 9 000 000 mk siirtona momentilta 30.01.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuoden 2000 maa-

talouslaskennan valmistelusta aiheutuvina menoina 1 300 000 mk. Vuonna 2000 toteutettava maatalouslaskenta tehdään kaikissa FAO:n jäsenmaissa. Suomen maatalouslaskennan kokonaiskustannuksiksi arvioidaan 11 000 000 mk, mistä EU:n osuus noin 6 000 000 mk tuloutunee vuosina 2001 ja 2002.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	62 350 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	11 803 000
Muut toimintamenot	50 547 000
Bruttotulot	12 650 000
Maksullisen toiminnan tulot	12 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	11 300 000
— muut suoritteet	1 100 000
Muut tulot	250 000
Nettomenot	49 700 000
1999 määräraha	49 700 000
1998 määräraha	35 000 000
1998 lisämääräraha	888 000
1997 tilinpäätös	37 760 000

03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta

Selvitysosa: Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta käsittelee muutoksenhakuviranomaisena maaseutuelinkeinohallinnon, lähinnä työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen sekä riistanhoitopiirien ja kalastusalueiden päätöksistä tehtyjä valituksia ja ns. prosessuaalisia kanteluja. Säännösten moniportaisuus ja tulkinnanvaraisuus sekä alemmanasteisten säännösten ja määräysten usein tapahtunut muuttaminen on vaikeuttanut huomattavasti asioiden valmistelua ja ratkaisemista.

Seuraavassa taulukossa on maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan työtä kuvaavia tunnuslukuja:

	1994	1995	1996	1997	1998 arvio	1999 arvio
Saapuneet uudet valitusasiat, kpl	707	643	503	419	500	500
Keskeneräisenä edelliseltä vuodelta siirtyneet asiat, kpl	n. 270	n. 250	n. 150	139	163	138
Annetut päätökset, kpl	763	735	464	390	525	450

Vuodesta 1996 alkaen on valitusasian käsittelyaikatavoitteeksi asetettu noin 5 kuukauden keskimääräinen käsittelyaika. Asetettu tavoite on pystytty vuosittain alittamaan siten, että keskimääräinen käsittelyaika on ollut vuosittain noin 4 kuukautta siten, että vuonna 1996 se oli hieman alle 4 kuukautta ja vuonna 1997 hieman yli 4 kuukautta. Ottaen huomioon lähinnä hallintolainkäyttölain voimaantulo ja valituslautakuntaa koskevan lain muutos sekä niiden mukanaan tuoma suullisten käsittelyjen ja katselmusten ennakoitavissa oleva lisääntyminen, tavoitteena on vuonna 1999 säilyttää edelleen keskimäärin 5 kuukauden käsittelyaika.

Valituslautakunnan päätöksistä joitakin poikkeuksia lukuunottamatta voi valittaa suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle tai hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa. Vuonna 1997 kaikista valituslautakunnan antamista päätöksistä 14,6 % johti jatkovalituksen tekemiseen tai valitusluvan hakemiseen. Tavoitteena on säilyttää ratkaisujen laatu sellaisella tasolla, että korkeimmalle hallinto-oikeudelle valituslautakunnan päätöksistä tehtävien jatkovalitusten määrä säilyy korkeintaan entisellään eli noin 15 prosentissa.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

1999 määräraha	3 000 000
1998 määräraha	3 000 000
1997 tilinpäätös	2 990 000

04. (30.01, osa ja 30.99, osa) Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

25. (30.01.25) Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 6 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, koulutuksesta ja toimituspalkkioista sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.
Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.
Selvitysosa: Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

1999 määräraha	6 000 000
1998 määräraha	6 000 000
1997 tilinpäätös	5 559 776

26. (30.99.25) Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 17 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten organisaatioiden jäsenyydestä, solmituista muista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista aiheutuvien muiden kuin jäsenmaksumenojen maksamiseen sekä Suomen lähialueyhteistyöstä ja muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan tilapäisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1999 määräraha	17 000 000
1998 määräraha	17 000 000
1997 tilinpäätös	24 000 000

27. (30.99.27) Yhteistutkimukset (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 38 100 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää lähinnä eri virastojen, laitosten tai muiden yksiköiden yhteistyönä suoritettavasta hallinnonalan strategista valmistelua sekä hallinnonalan vastuulla olevien elinkeinojen kehittämistä tukevasta tutkimustoiminnasta ja tämän tutkimustoiminnan ohjauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää palkkaus- ja muista kulutusmenoista, tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinneista ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoiksi luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää myös eurooppalaisten tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.
Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Luonnonvarojen kestävä käyttö	1 700 000
Geoinformaatiotutkimus	1 700 000
Luonnon monimuotoisuustutkimus	3 000 000
Maatalous ja elintarvike	6 500 000
Metsätalous	7 000 000

	mk
Kala- ja riistatalous	1 800 000
Vesivarat ja talousvesi	2 200 000
Eurooppalainen tutkimusyhteistyö	3 800 000
Klusteritutkimus	10 000 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen	400 000
Yhteensä	38 100 000

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Määrärahalla rahoitetaan tutkimusalueen tietopohjan laajentamiseen tarvittavaa ajankohtaista tutkimusta sekä luonnonvarojen käytöstä aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten vähentämistä ja siihen liittyvää kehittämistä palvelevia tutkimushankkeita. Hankkeiden rahoituspäätöksiä tehtäessä otetaan huomioon erityisesti ministeriön luonnonvarastrategian linjaukset sekä vesiensuojelun tavoiteohjelman pohjalta nousevat tietotarpeet.

Geoinformaatiotutkimus

Määrärahalla tuotetaan tutkimustietoa, jolla edistetään kiinteistöjärjestelmän ylläpitoa sekä paikkatietojen yhteiskäyttöä ja kehitetään yleistä karttatuotantoa. Tutkimustietoa käytetään erityisesti kehitettäessä kiinteistönmuodostamislainsäädäntöä, kiinteistönarviointimenetelmiä, kaukokartoitusaineistojen laskenta- ja analysointimenetelmiä sekä numeerista karttatuotantoa ja paikkatietojen yhteiskäyttöä.

Luonnon monimuotoisuustutkimus

Määrärahalla osallistutaan Suomen Akatemian käynnistämään ja koordinoimaan biodiversiteettitutkimuksen FIBRE-ohjelmaan.

Maatalous- ja elintarviketutkimukset

Määrärahalla rahoitetaan maataloudellisen tutkimuksen neuvottelukunnan aloitteesta käynnistettyjä laajoja tutkimusohjelmia (Kotieläinten tuotantoympäristö-, Peruna-, Kauraohjelma) ja Maitotutkimusohjelman sekä muutamien laajahkojen yksittäisten tutkimushankkeiden loppuun saattamista. Varoja käytetään myös erityisesti elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen kohdistuvaan ja säädösvalmistelua sekä tarkastustoimintaa tukevaan tutkimukseen ja menetelmien kehittämiseen. Eläinlääkinnän osalta painopistealoina ovat eläintautien tutkimus ja elintarvikkeiden turvallisuus. Uusia tutkimusohjelmia valmistellaan maa- ja metsätalousministeriön vuosiksi 1997-2000 hyväksymän tutkimuspoliittisen linjauksen painotusten ja tutkimuslaitosten kansainvälisten arviointien suositusten pohjalta. Uusissa tutkimusohjelmissa painotetaan maatalouspoliittisen ohjelmatyöryhmän ehdottamien tuotealakohtaisten strategioiden kehittämiseen liittyviä tutkimustarpeita.

Metsätaloustutkimukset

Määrärahalla rahoitetaan ajankohtaisia metsäpolitiikan valmistelua ja käytännön metsätaloutta palvelevia yhteistutkimushankkeita. Metsätalouden suunnittelun kehittäminen muodostaa erään kasvavan tutkimuksen painoalan. Määrärahalla on tarkoitus kattaa tutkimustoiminnan ohjauksesta aiheutuvia menoja ja tutkimustoiminnan kehittämistä palvelevia tehtäviä.

Kala- ja riistataloudelliset tutkimukset

Määrärahalla rahoitetaan ensisijaisesti kalanviljelyä ja kalan teollista elintarvikekäyttöä palvelevaa tutkimusta sekä Saimaan-tutkimuksen puitteissa toteutettavaa suurjärvitutkimusta ja uhanalaisten kalalajien hoitotoiminnan järjestämiseen liittyvää tutkimusta. Puheena olevaa määrärahaa käytetään riistatalouspuolella ensisijaisesti hirvieläinten ja suurten petoeläinten kantojen arviointia koskevien selvitysten laatimiseen.

Vesivaroihin ja talousveteen liittyvät tutkimukset

Määrärahalla toteutetaan ministeriön hallinnonalan vesivarastrategian sekä vesivarojen käytön ja hoidon tutkimus- ja kehittämistoiminnalle laadittujen suuntaviivojen mukaisia tutkimus- ja kehittämishankkeita. Määrärahaa käytetään myös Teknologian kehittämiskeskuksen vesihuollon teknologiaohjelman ja Suomen Akatemian ympäristöterveyden tutkimusohjelman talousveden laatua käsittelevien tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahaa voidaan käyttää myös EU:n tutkimusohjelmien vesitutkimushankkeiden kansallisena rahoitusosuutena.

Eurooppalainen tutkimusyhteistyö

Määrärahalla on tarkoitus rahoittaa EU:n 5. tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen pui-

teohjelmaan liittyviä yhteistutkimuksia ministeriön toimialalla. Määrärahoilla on tarkoitus myös tukea kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön valmistautuvia tutkijaryhmiä ja tähän yhteistyöhön liittyviä muita hankkeita.

Klusteritutkimus

Määrärahaa käytetään elintarvike- ja metsäklustereita palvelevaan tutkimukseen. Klusteritutkimukseen voidaan ohjata myös maatalous- ja elintarviketutkimuksen yhteistutkimusvaroja.

Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen

Määrärahaa käytetään Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kansainvälisestä arvioinnista aiheutuviin ja aiemmin arvioitujen hallinnonalan laitosten arviointien suositusten toteuttamisesta aiheutuviin menoihin.

1999 määräraha	38 100 000
1998 määräraha	36 200 000
1997 tilinpäätös	31 200 000

66. (30.99.66) Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen jäsenmaksujen maksamiseen kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin ulkomaille meneviin maksuihin.

1999 määräraha	13 100 000
1998 määräraha	13 100 000
1997 tilinpäätös	11 928 773

11. (30.01, osa) EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU)

61. (30.01.61) EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 475 700 000 mk.

Lisäksi saa vuonna 1999 tehdä myöntämisvaltuuspäätöksiä yhteensä 200 000 000 markan edestä.

Määrärahaa saa käyttää EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston rahoitusosuutena luonnonhaittakorvauksiin, maatalouden ja elintarviketeollisuuden rakennetukeen sekä maaseudun kehittämisohjelmien, yhteisöaloitteiden ja pilottihankkeiden tukeen. Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja LEADER-verkostotuen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan EU:n vuosille 1995-1999 hyväksymien tavoiteohjelmien 5b ja 6, tavoitteen 5a ns. luonnonhaittakorvauksen ja elintarviketeollisuuden jalostuksen ja markkinoinnin tukiohjelman sekä yhteisöaloiteohjelmien mukaisia EU:n rahoitusosuuksia siltä osin kuin EMOTR-O osallistuu niiden rahoitukseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n Suomelle vuosille 1995-1999 hyväksymä EMOTR-O:n kokonaiskehys ja siitä aiempien vuosien talousarvioon sisällytetty osuus sekä Maatilatalouden kehittämisrahastoon tuloutettu osuus. Määrärahan tarvetta edellisestä vuodesta vähentää se, että yhteisöaloitteiden määrärahavaraukset oli keskitetty vuosille 1996 ja 1998. Nykyisen rakennerahastokauden määrärahoihin kohdistuvia päätöksiä voidaan tehdä vain vuoden 1999 loppuun, menojen maksatuksia voi tapahtua kuitenkin vuoden 2001 loppuun saakka.

EMOTR-O:n kokonaisrahoitus tällä ohjelmakaudella toteutettaviin ohjelmiin on 3 463,3 milj. mk, josta tällä momentilla on 3 263,2 milj. mk. Vuosien 1995-1998 talousarvioissa tarkoitukseen on myönnetty määrärahoja yhteensä 2 587,5 milj. mk ja loppuosa 675,7 milj. mk ehdotetaan tälle momentille, josta 475,7 milj. mk määrärahana ja 200,0 milj.

mk myöntövaltuutena. Näistä 50,2 milj. mk on indeksikorotusten EU-osuutta. Vastaavaa kansallista rahoitusosuutta ei vuoden 1999 talousarviomäärärahassa ole otettu huomioon.

Määrärahaan sisältyvien indeksointivarojen vaatimasta kansallisesta osuudesta vastaavat täysimääräisesti muut kuin valtio. Mikäli vaadittavaa kansallista vastinerahoitusta ei saada muilta kuin valtiolta, indeksointivaroja ei EU:lta oteta vastaan.

Momentilta maksettavia EU:n rahoitusosuuksia vastaavia tuloja arvioidaan tuloutuvan momentille 12.30.02 vuonna 1999 yhteensä 672 100 000 mk. Osa EU:lta tuloutuvista tuloista, vuonna 1999 arviolta 86 900 000 mk, ohjataan suoraan Maatilatalouden kehittämisrahastoon maatalouden rakenteen kehittämistoimien rahoittamiseen. Rahaston varoista maksetaan näiden toimenpiteiden EU:n rahoitusosuutta 94 700 000 mk sekä 150 400 000 mk kansallista valtion osuutta. Ohjelmien toteuttamisen edellyttämä muu kansallinen valtion rahoitusosuus on budjetoitu momenteille 30.12.46, 30.14.44, 32.10.22 ja 32.80.43.

Määrärahasta maksetaan myös Ahvenanmaalla toteutettavien maatalouden rakenteen kehittämistoimien ja maaseudun kehittämishankkeiden EU:n osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen rahoitusosuuden näihin omassa talousarviossaan.

Arvio määrärahan ja vastaavan valtion rahoituksen jakautumisesta, milj. mk:

	Määräraha		Vastaava valtion osuus	
	MMM	KTM	milj. mk	Momentti
Ahvenanmaa 5a, 5b	1,7			
Luonnonhaittakorvaus	463,9		1 213,0	30.12.46
Elintarviketeollisuuden rakennetuki		0	20,0	32.80.43
Kehittämishankkeet 5b ja maaseutupaketti	8,2		185,1	30.14.44 ja 32.10.22
Yhteisöaloitteet	1,9		14,4	30.14.44
Yhteensä	475,7	0	1 432,5	

Vuosien 1997 ja 1998 elintarviketeollisuuden rakennetukeen budjetoiduista käyttämättä olevista määrärahoista 57,1 milj. mk käytetään luonnonhaittakorvaukseen edellyttäen, että komissio hyväksyy asiaa koskevan muutosehdotuksen. Vastaavasti vähennetään kansallista rahoitusosuutta momenteilla 30.12.46 ja 32.80.43.

1999 määräraha	475 700 000
1998 määräraha	713 000 000
1998 lisämääräraha	—
1997 tilinpäätös	642 100 000

12. (30.31) Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU)

Selvitysosa: Epäedullisista luonnonoloista, pientilavaltaisesta tuotantorakenteesta ja muista Suomen maatalouden erityispiirteistä johtuen tuotantokustannukset muodostuvat meillä korkeiksi. Markkinoilta saatavat myyntitulot eivät kata tuotannosta aiheutuvia kustannuksia. Maatalouden toimintaedellytysten ja tuotannon kannattavuuden turvaamiseksi sekä viljelijäväestön kohtuullisen tulotason varmistamiseksi maataloutta tuetaan budjettivaroin.

Tuottajahintojen kehitys

Markkinoilta saatavat myyntitulot, tuet ja kustannukset ovat maatalouden kannattavuuden keskeisimmät osatekijät. Maamme koko elintarviketalous toimii avoimilla markkinoilla, joilla me-

nestyminen viime kädessä määrittää viljelijöille maksettavien tuottajahintojen tason. Rajasuojan poistuminen merkitsi suurta haastetta elintarviketaloudelle maataloustuotteiden tuottajahintojen laskettua heti EU-jäsenyyden alussa keskimäärin runsaat 38 %. Vuonna 1996 tuottajahintataso jäi 3,5 % vuotta 1995 alemmalle tasolle. Vuonna 1997 keskimääräiset tuottajahinnat olivat edelleen hieman edellisvuotta alemmalla tasolla. Kasvinviljelytuotteiden hinnat nousivat vajaan prosentin, mutta kotieläintuotteiden hinnat alenivat vastaavasti prosentin. Tuoteryhmien sisäisessä ja yksittäisten tuotteiden välisessä hintakehityksessä oli suuria eroja. Esimerkiksi viljoista ainoastaan mallasohran tuottajahinta nousi muiden viljojen tuottajahintojen laskiessa. Vuonna 1997 kotieläintuotteista aleni selvimmin kananmunien, lampaanlihan ja naudanlihan tuottajahintataso. Sen sijaan sianlihan ja siipikarjanlihan tuottajahinnat kohosivat.

Maatalouden tuet

Tukien merkitys viljelijöiden tulonmuodostuksessa ja maataloustuotannon kannattavuuden turvaamisessa on keskeinen. Maatalouden kokonaislaskelman mukaan vuonna 1997 tukien osuus maatalouden kokonaistuotosta oli 42 %. Viljelijöiden työpalkaksi ja tuotantoon sitoutuneen oman pääoman koroksi jäävään maataloustuloon verrattuna tukien määrä oli 29 % korkeampi. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että tuottajahintoina saaduilla tuotoilla pystyttiin kattamaan muuttuvat kustannukset kokonaisuudessaan, mutta kiinteät kustannukset vain osittain.

Suomen maatalouden tukijärjestelmän perusta muodostuu yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tukimuodoista. Niistä keskeisimmät ovat EU:n kokonaan rahoittamat peltokasvi- ja eläintuet (CAP-tuet) sekä osarahoitteiset luonnonhaittakorvaus (LFA-tuki) ja maatalouden ympäristötuki. Yhteisen maatalouspolitiikan tukimuodot on suunniteltu Keski- ja Etelä-Euroopan olosuhteisiin, eivätkä ne sellaisenaan ota riittävästi huomioon Suomen pohjoisesta sijainnista johtuvia erityispiirteitä. EU-tukia täydentävä kansallinen tukijärjestelmä muodostuu neljästä osasta, jotka ovat (korotettu) siirtymäkauden tuki, pohjoinen tuki, kasvinviljelyn kansallinen tuki sekä eräät muut kansalliset tuet.

Seuraavassa taulukossa on tarkasteltu maa- ja puutarhataloudessa vuosien 1997-1999 tuotannolle maksettavien tukien rakennetta ja rahoituksen jakautumista Suomen ja EU:n kesken. Tukien maksatusaikataulusta johtuen eräiden tukien maksatus ajoittuu kahdelle budjettivuodelle.

Vuosien 1997-1999 tuotannolle maksettavat maa- ja puutarhatalouden tulotuet, milj. mk:

	Vuoden 1997 tuotannolle maksettu tuki	Arvio vuodelle 1998	Arvio vuodelle 1999
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (mom. 30.12.41)	4 021	3 837	3 567
EU-tulotuki yhteensä (mom. 30.12.43)	1 635	1 598	1 600
— hehtaarituet	1 366	1 378	1 380
— eläintuet	269	220	220
Ympäristötuki yhteensä (mom. 30.12.45)	1 636	1 690	1 690
— valtion osuus	827	849	849
— EU:n osuus	809	841	841
Luonnonhaittakorvaus yhteensä (mom. 30.12.46 ja 30.11.61)	1 605	1 651	1 677[1)]
— valtion osuus	1 168	1 200	1 213
— EU:n osuus	437	451	464
YHTEENSÄ	8 897	8 776	8 534
— valtion osuus	6 016	5 886	5 629
— EU:n osuus	2 881	2 890	2 905
— EU:n osuus (%)	32	33	34

[1)] Lisäksi vuoden 1997-1998 varoista 57 mmk

Maatalouden kustannusten muutos

Eräiden tuotantopanosten hintojen lasku ja maatalouden siirtyminen vuoden 1995 alusta arvonlisäverotuksen piiriin alensivat maatalouden kustannuksia. Tuotantopanosten hintojen aleneminen alkoi jo vuonna 1994, jolloin lopetettiin mm. lannoiteveron periminen. Vuonna 1995 maatalouden tuotantopanosten hinnat olivat viidenneksen vuotta 1993 alemmalla tasolla. Lannoitteiden ja rehujen hinnat alenivat keskimääräistä enemmän eli noin 29 %.

Vuoden 1995 lopulla tuotantopanosten hinnat kääntyivät kuitenkin nousuun. Vuodesta 1995 vuoteen 1997 tuotantopanosten hintojen nousu oli keskimäärin 3,9 %. Vuonna 1997 tuotantopanosten hinnat olivat 2,3 % edellisvuotta korkeammat. Seuraavassa taulukossa on tarkasteltu maatalouden tuotantopanosten hintamuutoksia Tilastokeskuksen tuotantopanosten hintaindeksien pohjalta:

	1993[1)]/1995	1995/1997	1996/1997
Tarvikkeet ja palvelut:			
— Lannoitteet, %	-29,1	-2,2	-1,8
— Rehut, %	-29,0	9,4	5,4
Yhteensä, %	-23,6	5,0	2,7
Investoinnit:			
— Koneet ja ja kalusto, %	-13,3	1,1	0,1
— Rakennukset, %	-7,7	3,5	4,2
Yhteensä, %	-11,8	1,7	1,3
Tuotantopanokset yhteensä, %	-20,0	3,9	2,3

1) Indeksisarjojen painorakenne ja mittausmenetelmä vuonna 1993 ei ole täysin vertailukelpoinen myöhempien vuosien kanssa

Maataloustulon kehitys

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) laatiman kokonaislaskelman perusteella vuonna 1997 viljelijöiden työpalkaksi ja tuotantoon sijoitetun oman pääoman koroksi jäi maataloustuloa 6,6 mrd mk, mikä on 65 milj. mk (1,0 %) edellisvuotta vähemmän. Vuodesta 1995 maataloustulo on alentunut yhteensä 678 milj. mk eli 9,3 %.

Maatalouden kokonaislaskelma vuosina 1995-1997, mrd mk:

	1995	1996	1997 ennakoitu
Kokonaistuotto yhteensä, josta	21,0	20,3	20,2
— markkinatuotot	10,4	11,0	11,3
— tuet	10,2	8,9	8,5
— muut tuotot (mm. vuokrat)	0,4	0,4	0,4
Maatalouden kustannukset yhteensä, josta	13,7	13,6	13,6
— poistot, korot, vuokrat	5,2	5,0	4,8
— muut kustannukset	8,5	8,6	8,8
Maataloustulo	7,3	6,7	6,6
Muutos edellisestä vuodesta			
— mrd mk		-0,6	-0,1
— %		-8,2	-1,5

Maatilojen määrän muutos

Maatalouden rakennekehityksen myötä maataloustuotantoa harjoittavien tilojen määrä on alentunut. Vuonna 1997 yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän (IACS) kautta tukea maksettiin noin 88 360 maatilalle, kun vastaava määrä vuonna 1995 oli 95 600 maatilaa, joten 1995/1997 tilamäärä aleni 7 240 tilalla (7,6 %). EU-jäsenyyden aikana vuotuinen tilamäärän aleneminen on ollut siten yhtä nopeaa kuin 1990-luvun alkuvuosien aktiivitilojen määrän aleneminen. Tukea saanutta tilaa kohti laskettu maataloustulo aleni vuodesta 1995 vuoteen 1996 noin 4 %. Vuonna 1997 vastaavalla tavalla laskettu maataloustulo nousi runsaat 2 %. Tuotantotoimintaa harjoittavia tiloja, jotka eivät ole hakeneet tai saaneet tukea, arvioidaan olevan 2 000-3 000.

Maataloustuotannon määrän ja omavaraisuusasteen kehittyminen

Tilamäärän alenemisesta huolimatta kotieläintuotteiden tuotantomäärät ovat eräitä poikkeuksia lukuunottamatta säilyneet vähintäänkin ennen jäsenyyttä vallinneella tasolla. Tarkasteltaessa tilannetta vuonna 1997 vuosien 1992/1994 keskimääräiseen tilanteeseen verrattuna selvimmin on laskenut naudanlihan (-10 %) ja kananmunien (-4,5 %) tuotanto. Sen sijaan sianlihan (+4,8 %) ja etenkin siipikarjanlihan (+48,5 %) tuotantomäärät ovat selvästi kasvaneet. Siipikarjanlihan tuotannon voimakas kasvu on vastannut kulutuksen kasvua. Vuonna 1997 lihantuotanto kokonaisuutena ylitti kulutuksen 4 prosentilla. Sianlihan omavaraisuusaste oli 109 % ja naudanlihan 100 %. Kananmunien tuotanto ylittää edelleen selvästi kotimaisen käytön (omavaraisuusaste 124 %). Vuonna 1997 maidon ja maitovalmisteiden nesteomavaraisuus oli 109 % ja maitorasvaomavaraisuus 128 %. Vuonna 1997 vuosien 1992/1994 keskimääräiseen omavaraisuuteen verrattuna suurin muutos (-13 %-yks.) on tapahtunut naudanlihassa. Lihantuotannon keskimääräinen omavaraisuusaste on pudonnut 5 prosenttiyksikköä. Maidon ja maitovalmisteiden, sianlihan ja kananmunien omavaraisuus oli vuonna 1997 likimain vuosien 1992/1994 keskimääräisellä tasolla.

Vuonna 1997 viljelyksessä olevaa peltoa (sis. kesannon) oli 2,1 milj. hehtaaria, mikä on 159 000 hehtaaria eli 7 % vähemmän kuin vuosina 1992/1994 keskimäärin. Vuonna 1997 leipäviljojen viljelyala oli 147 600 hehtaaria, mikä on 41 700 hehtaaria (39 %) vuosien 1992/1994 keskiarvoa enemmän. Vastaavasti myös rehuviljaa viljellään enemmän kuin ennen jäsenyyttä. Rehuviljojen viljelyala on noussut 18 % eli 144 800 hehtaaria. Viljojen viljelyalan kasvu johtuu pääosin kesantojärjestelmän muutoksesta. Vuonna 1997 kesannoitiin 161 600 hehtaaria, mikä on vain noin kolmannes vuosien 1992/1994 keskimääräisestä kesantoalasta. Öljykasvien viljelyala oli 13 % vertailuajanjaksoa pienempi. Vuonna 1997 luonnonmukaisen tuotannon ja siihen siirtymässä olevan pellon ala oli 106 700 hehtaaria, mikä on 5 % viljelyksessä olevasta peltoalasta. Maatalouden ympäristöohjelmassa ohjelmakaudelle 1995-1999 asetettu 120 000 hehtaarin tavoite saavutettaneen vuonna 1998.

Viljelyalojen ohella yksittäisten vuosien sääoloilla on merkittävä vaikutus viljojen omavaraisuusasteeseen. Vuonna 1997 leipäviljojen tuotanto kattoi 74 % kotimaisesta kulutuksesta. Suomessa tuotanto on alittanut kulutuksen vuotta 1990 (omavaraisuusaste 157 %) lukuunottamatta koko 1990-luvun ajan. Omavaraisuusaste on vaihdellut 50-98 prosentin välillä. Vuonna 1997 vehnän omavaraisuusaste oli 79 % ja rukiin 48 %. Vuonna 1997 sokerin omavaraisuusaste oli 76 %.

Liittymissopimuksessa Suomelle määritellyt tuotanto-oikeudet vaikuttavat myös tuotannon määrään. Käytännössä ne muodostavat kannattavan tuotannon enimmäismäärän, koska kiintiön ylittävälle tuotannolle ei makseta tukea. Peltokasvien tukea maksettiin vuonna 1997 yhteensä noin 1,32 milj. hehtaarille, mikä vastaa perusalan 77 prosentin laskennallista käyttöastetta. Suomelle myönnetyt sonni-, emolehmä- ja uuhipalkkiokiintiöt mahdollistaisivat tuotannon laajentamisen nykyisestä, koska palkkio-oikeuksien käyttöaste hakemusten perusteella laskettuna oli sonnipalkkioiden osalta 80 %, emolehmäpalkkioiden osalta 54 % ja uuhipalkkioiden osalta 77 %. Maito-, perunatärkkelys- ja sokerikiintiöt olivat kokonaisuudessaan käytössä.

41. (30.31.41) Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 567 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1059/1994, muut. 1343/1996) mukaiseen tukeen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksen (ETY 805/68) mukaisen emolehmien kansallisen lisäpalkkion ja asetukseen (ETY 2078/92) perustuvan kasvinviljelyn kansallisen tuen maksamiseen, maa- ja puutarhataloustuotteiden tunnetuksi tekemisestä ja menekin edistämisestä, maatilojen laatujärjestelmän luomisesta, viljelijöiden opintorahasta, hunajantuotannon sekä perunan ja siementuotannon kansallisista tuista aiheutuviin menoihin sekä tilakohtaisten maa- ja puutarhatalouden tukien hakemus- ja kiintiöjärjestelmistä valtiolle aiheutuviin erillismenoihin ja tilakohtaisten tukien valvonnasta aiheutuvien ulkopuolisten palvelujen hankkimisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös EU-jäsenyyden vaikutuksia maa- ja puutarhatalouteen koskevasta tutkimuksesta aiheutuviin menoihin sekä tuotantosuunnan vaihtamisesta aiheutuvien tulonmenetysten korvaamiseksi tehtävistä sopimuksista (väliaikainen tulotuki) aiheutuviin menoihin.

Vuonna 1999 ja sitä aikaisemmin tehdyistä tukipäätöksistä saa aiheutua ao. vuosiin liittyviä vuoden 2000 määrärahasta maksettavia menoja enintään 500 000 000 mk. Lisäksi vuonna 1999 ja sitä aiemmin tehdyistä maa- ja puutarhataloustuottajille maksettavaa väliaikaista tulotukea koskevista sopimuksista saa aiheutua menoja vuosina 2000-2004 yhteensä enintään 35 000 000 mk.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen tavoitteena on täydentää EU:n tukijärjestelmiä (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki), turvata maatalouden toimintaedellytykset ja maataloustuotannon kannattavuus sekä edesauttaa maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä.

Määrärahan mitoituksen lähtökohtana on toukokuun 1994 valtioneuvoston periaatepäätöksen taso vuodelle 1999 (4 050 000 000 mk). Tähän tasoon on tehty hallitusohjelman mukainen 750 000 000 markan säästö ja energiaverojen korotuksen osittaiskompensaationa maa- ja puutarhataloudelle sovittu 25 000 000 markan lisäys. Lisäksi maataloustuotannon heikon kannattavuuskehityksen vuoksi vuoden 1999 määrärahaa on korotettu 212 000 000 markalla ja maatalouden energiaverojen uusien veroratkaisujen johdosta 30 000 000 markalla. Vuonna 1999 ja sitä aikaisemmin tehdyistä tukipäätöksistä vuoden 2000 määrärahasta maksettavien menojen määrä saa olla enintään 500 000 000 mk. Valtuudessa on otettu huomioon tuotantomäärien mahdollisesta kasvusta aiheutuva määrärahojen lisätarve.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen momentin määrärahan käyttökohteet voidaan jakaa viiteen pääosaan, jotka ovat (korotettu) siirtymäkauden tuki, pohjoinen tuki, kasvinviljelyn kansallinen tuki ja muu kansallisen tuki sekä tulotukien erillismenot. Siirtymäkauden tukea maksetaan koko maassa kaikille keskeisille maa- ja puutarhataloustuotteille. Tuen piirissä ovat lähes kaikki maa- ja puutarhataloutta harjoittavat yritykset. Liittymissopimuksen artiklan 141 perusteella neuvotellusta tukiratkaisusta johtuen kotieläintalouden ja kasvihuonetuotannon siirtymäkauden tuet sekä puutarhatuotteiden varastointituki maksetaan tukialueilla A ja B korotettuina vuosina 1997-1999. Kasvintuotannon osalta tuki maksetaan hehtaariperusteisena kasvinviljelyn kansallisena tukena. C-tukialueilla maksetaan siirtymäkauden tuen ohella pohjoista tukea ja kasvinviljelyn kansallista tukea. Vuonna 1997 pohjoista tukea maksettiin runsaalle 41 750 tilalle. Muuhun kansalliseen tukeen kuuluvat muut kuin edellä lueteltuihin tukimuotoihin kuuluvat tukikohteet. Näitä ovat mm. perunantuotannon ja mehiläistalouden kansalliset tuet, emolehmien kansallinen lisäpalkkio, maatalous- ja luomutuotteiden menekinedistämisestä sekä puutarhatuotteiden tunnetuksitekemisestä aiheutuvat menot sekä viljelijöiden opintoraha. Tämän lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä tulotukiin liittyviä erillismenoja.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 1997-1999 sekä arvio kultakin vuodelta seuraavan vuoden määrärahasta maksettavan erän suuruudesta, milj. mk:

	1997	1998	1999
Arvioitu tuki ao. vuoden tuotannosta yht.	4 021	3 837	3 576
siirtymäkauden tuki	2 712	2 001	1 408
pohjoinen tuki	1 070	1 346	1 600
kasvinviljelyn kansallinen tuki	123	346	427
muu kansallinen tuki	99	124	120
tulotukien erillismenot	17	20	21
Edellisen vuoden tuotannosta maksettava määrä	246	342	454
Tukipäätösten mukainen määrä yhteensä	4 267	4 179	4 030
Määräraha momentilla 30.12.41	3 925	3 725	3 567
Seuraavan vuoden määrärahasta maksettava erä	342	454	463
Valtuus budjetissa	500	500	500

Maa- ja puutarhataloustuottajille maksettavan väliaikaisen tulotuen tavoitteena on turvata tuotantosuuntaa vaihtavien viljelijöiden taloudellinen tilanne silloin, kun uudesta tuotannosta saatavat tuotot jäävät alkuvaiheessa alhaisemmiksi kuin tuotannon vakiinnuttua. Väliaikainen tulotuki on osa artiklan 141 perusteella neuvoteltua A- ja B-alueita koskevaa tukiratkaisua. Tukea voidaan maksaa tilaa kohden enintään 25 000 mk vuodessa enintään viiden vuoden ajan. Järjestelmä otetaan käyttöön vuonna 1998 ja sopimuksia voidaan tehdä vuoden 2001 loppuun saakka. Vuosina 1998-1999 tehtävistä sopimuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1999 milj. mk	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk	2003- milj. mk
Vuoden 1998 sopimuksista	5	5	5	5	-
Vuoden 1999 sopimuksista	5	5	5	5	5
Yhteensä	10	10	10	10	5

1999 määräraha	3 567 000 000
1998 määräraha	3 625 000 000
1998 lisämääräraha	100 000 000
1997 tilinpäätös	3 925 000 000

43. (30.31.43) EU-tulotuki (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 600 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin rahoittamien maa- ja puutarhatalouden tulotukien ja niihin verrattavien muiden Euroopan unionin kokonaan rahoittamien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: EU-tulotukia ja niihin verrattavia unionin säännösten perusteella toimeenpantavia muita toimenpiteitä varten arvioidaan tarvittavan 1 600 000 000 mk. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyvän vastaavasti 1 600 000 000 mk, koska EU-tulotuki rahoitetaan kokonaan EMOTR:n tukiosastosta. Tukien tarkoituksena on korvata yhteisön maanviljelijöille vuoden 1992 maatalousreformin mukaisten tuotteiden hintojen alennusten aiheuttamia tulonmenetyksiä.

Tukea maksetaan peltokasveille ja siihen liittyvälle kesannolle neuvoston asetuksen 1765/92 perusteella, sonneille ja emolehmille asetuksen 805/68 perusteella, uuhille asetuksen 3013/89 perusteella, perunatärkkelyksen tuotantotukena asetuksen 1868/94 perusteella sekä perunatärkkelyksen tasausmaksuna asetuksen 1766/92 perusteella. Momentilta maksetaan lisäksi kuitupellavan, kuivattujen rehu-

jen, heinänsiementen ja hampun tuotantotukea sekä non-food kesannontukea. Peltokasvien tukea sekä sonni-, emolehmä- ja uuhitukia maksetaan ja valvotaan asetuksen 3508/92 määrittelemän yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän mukaisesti.

Peltokasvien tukijärjestelmä kattaa lähes kaikki maataloustuotantoa harjoittavat tilat. Enimmäisala, jolle peltokasvien tukea voidaan maksaa on 1,59 milj. hehtaaria. Vuonna 1997 peltokasvien tukea maksettiin noin 1,32 milj. hehtaarille, mikä vastaa perusalan 77 prosentin laskennallista käyttöastetta. Käyttöastetta laskettaessa vapaaehtoisesta kesannosta otetaan huomioon vain 15 %. Sonnipalkkiota voidaan maksaa enintään 241 553 eläimestä, emolehmäpalkkiota enintään 55 000 eläimestä ja uuhipalkkiota enintään 80 000 eläimestä. Sonnipalkkio-oikeuksien nykyinen määrä on pienempi kuin liittymissopimuksessa määrätty 250 000 eläintä. BSE-kriisin seurauksena jäsenmaiden palkkio-oikeuksia leikattiin vuonna 1996 vuoden 1995 palkkioiden käyttöasteen perusteella. Suomelle myönnetyt sonni-, emolehmä- ja uuhipalkkiokiintiöt mahdollistaisivat tuotannon kasvun nykyisestä, koska vuonna 1997 sonnipalkkioita haettiin 80 prosentille, emolehmäpalkkioita 54 prosentille ja uuhipalkkioita 77 prosentille kiintiön määrästä.

EU:n kokonaan rahoittamaa tulotukea on maksettu vuosina 1996 ja 1997 sekä arvioidaan maksettavan vuosina 1998-1999 seuraavasti, milj. mk:

EU:n kokonaan rahoittamat tulotuet	1996	1997	1998	1999
Peltoalatuet, yksinkertaistettu järjestelmä	408	381	385	385
Peltoalatuet, yleinen järjestelmä	915	929	938	940
Muut peltoviljelytuet	48	55	55	55
Eläintuet	280	235	220	220
Yhteensä	1 651	1 600	1 598	1 600
Muutos edelliseen vuoteen verrattuna, %	32	-3	-0,1	+0,1

Vuonna 1999 EU-tulotukien määrärahan tarpeen on arvioitu olevan 1 600 milj. mk. Peltokasvien viljelyalan on arvioitu kasvavan vuosina 1998-1999 mm. maataloustuotannon vähentämissopimuksista vapautuvan pellon tullessa viljelykäyttöön. Sonni- ja uuhipalkkioiden määrän on arvioitu säilyvän edellisvuosien tasolla. Emolehmäpalkkioiden määrän on sen sijaan arvioitu hieman kasvavan.

Peltokasvien tuet maksetaan loka-maaliskuun välisenä aikana, sonni-, uuhi- ja emolehmäpalkkiot marraskuun ja huhtikuun välisenä aikana. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1999 maksettavat tuet.

1999 määräraha	1 600 000 000
1998 määräraha	1 598 000 000
1997 tilinpäätös	1 600 247 273

44. (30.31.44) Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/1975, muut. 3/1982, 1309/1990 ja 1285/1997) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

1999 määräraha	20 000 000
1998 määräraha	20 000 000
1997 tilinpäätös	50 000 000

45. (30.31.45) Maatalouden ympäristötuki (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 690 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymän toimenpideohjelman mukaisen maatalouden ympäristötuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion kokonaan rahoittamiin useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun enintään 500 000 mk, suojavyöhykkeiden yleissuunnitteluun enintään

1 000 000 mk ja ympäristötuen toimeenpanosta, seurannasta ja kehittämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 2 000 000 mk. Määrärahasta saa maksaa myös edelliseen vuoteen kohdistuvia menoja.

Maatalouden ympäristöohjelman perusteella vuonna 1999 tehtävistä sitoumuksista ja sopimuksista saa aiheutua menoja vuosina 2000-2018 yhteensä enintään 24 000 000 mk.

Selvitysosa: Maatalouden ympäristötuen tavoitteena on korvata tuen edellytyksenä olevista ympäristönsuojelu- ja maisemanhoitotoimenpiteistä aiheutuvat kustannukset ja tulonmenetykset sekä turvata viljelijöiden toimeentulo muuttuvissa olosuhteissa. Maatalouden ympäristötukeen arvioidaan ohjelman ja sen komissiossa 3.7.1997 hyväksytyn muutoksen mukaisesti tarvittavan 1 690 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä EU:n rahoitusosuus 841 000 000 mk (145 milj. ecua) että valtion rahoitusosuus 849 000 000 mk, jossa on mukana erikseen notifioitu valtiontuki ja muut valtion kokonaan rahoittamat päätösosassa mainitut käyttötarkoitukset. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi vastaavasti 841 000 000 mk EMOTR:n tukiosaston varoista maatalouden ympäristötukea varten.

Määrärahasta noin 1 390 000 000 mk on arvioitu käytettäväksi ympäristötuen perustukeen, jota maksetaan pinta-alaperusteisena alueellisesti porrastettuna koko maassa viljelijöille, jotka sitoutuvat noudattamaan maataloustuotannossaan tiettyjä ympäristöehtoja. Määrärahasta arvioidaan käytettävän ympäristötuen erityistukisopimuksiin sekä ohjelman mukaiseen koulutukseen, neuvontaan ja kokeiluhankkeisiin noin 300 000 000 mk, missä on otettu huomioon myös kokonaan valtion varoin rahoitettavat luonnonmukaisen tuotannon valtiontuki noin 5 000 000 mk sekä ympäristötuen toimeenpanosta ja seurannasta aiheutuvat menot ja useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaisen suunnittelun menot sekä suojavyöhykkeiden yleissuunnittelun menot yhteensä enintään 3 500 000 mk.

Vuonna 1997 ympäristötukiohjelmassa oli mukana 88 % tiloista eli noin 78 000 tilaa ja 1 875 000 peltohehtaaria, mikä vastaa 91 % pinta-alatukia saaneesta peltoalasta. Vuonna 1997 luonnonmukaisessa tuotannossa tai siirtymävaiheessa oli 4 500 tilaa, joilla oli peltoa yhteensä 106 700 hehtaaria. Maatalouden ympäristöohjelmassa ohjelmakaudelle 1995-1999 asetettu 120 000 hehtaarin tavoite saavutettaneen vuonna 1998. Muiden erityistukien osalta tavoitteellisiin laajuuksiin ei ole päästy.

Ympäristötuki on muuttanut myös viljelykäytäntöjä merkittävästi. Vuonna 1997 typpiravinteiden käyttö oli 10 % ja fosforin käyttö 30 % vähäisempää kuin vuonna 1994. Vesistöjen varsille on perustettu suojakaistat, torjunta-aineiden käyttö on tarkentunut, eläintiheydet ovat laskeneet ja peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys lisääntynyt. Toistaiseksi arvioidut muutokset vesistökuormituksessa ovat pieniä, koska muutokset viljelytoimissa vaikuttavat hitaasti pelloilta vesistöihin kulkeutuvien ravinteiden määriin ja vesistöjen käyttökelpoisuuteen.

Euroopan unionin hyväksymän Suomen maatalouden ympäristöohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja vuosina 1999-2018 seuraavasti (EU:n osuus menoista on noin puolet):

	1999 milj. mk	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk	2003- milj. mk
Vuonna 1999 tehtävät päätökset ja toimenpiteet	18	6	6	6	6
Aiempina vuosina tehdyt päätökset ja toimenpiteet	1 672	250	141	127	502
Yhteensä	1 690	256	147	133	508

1999 määräraha	1 690 000 000
1998 määräraha	1 690 000 000
1997 tilinpäätös	1 686 000 000

46. (30.31.46) Luonnonhaittakorvaus (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 213 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymän luonnonhaittakorvauksen toimenpideohjelman ja siihen tavoiteohjelmien 6 ja 5a rahoituskehyksissä tehtyjen muutosten mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvaus on osa tavoite 6-ohjelman ja tavoite 5a:n toimenpidekokonaisuutta. Luonnonhaittakorvauksen maksamiseen arvioidaan tarvittavan vuonna 1999 yhteensä 1 734 000 000 mk. Tästä on vuoden 1999 talousarviossa 1 676 900 000 mk, josta valtion osuutta on yhteensä 1 213 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU-komissiossa Suomen esityksestä vireillä oleva suunnitelma siirtää 80 000 000 mk elintarviketeollisuuden rakennetukiohjelmassa käyttämättä jääviä varoja tavoite 6-ohjelmaan LFA-tuen EU-osuuden nostamiseksi koko ohjelmakaudella EU:n edellyttämälle noin 50 %:n keskimääräiselle tasolle. Muualla Suomessa valtion rahoitusosuus on 75 %. Määrärahan tarvetta lisää pinta-alan arvioitu lisääntyminen eräiden pitkäaikaisten vähentämissopimusten päättymisen johdosta ja aiempina vuosina tavoite 6:n ja 5a-toimenpiteiden menokehyksissä käyttämättä jääneiden erien huomioonotto ohjelmakauden viimeisenä vuonna. EU:n osuudesta 463,9 milj. mk on budjetoitu momentille 30.11.61 ja 57,1 milj. mk elintarviketeollisuuden rakennetukeen samalle momentille vuosina 1997 ja 1998. Näiden käyttäminen luonnonhaittakorvaukseen edellyttää komission hyväksyntää. Vastaavia tuloja kertyy momentille 12.30.02 EMOTR:n ohjausosaston varoista.

Luonnonhaittakorvaus voidaan maksaa peltohehtaareiden ja kotieläinyksiköiden perusteella EU:n neuvoston hyväksymille alueille.

Luonnonhaittakorvauksen menojen tavoitealueittainen kohdentuminen ja menojen rahoitus vuonna 1999, milj. mk:

	6-alueella	Muualla Suomessa	Yhteensä
Valtio (30.12.46)	192	1 021	1 213
EU (30.11.61)	130,9	333	463,9
Yhteensä	322,9	1 354	1 676,9
EU 1997-1998	57,1	0	57,1
Yhteensä	380,0	1 354	1 734,0

1999 määräraha	1 213 000 000
1998 määräraha	1 199 500 000
1997 tilinpäätös	1 167 966 957

13. (30.32) Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU)

Selvitysosa: Maataloustuotteiden vientituesta, interventiovarastoinnista, yksityisestä varastoinnista ja eräistä muista maataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavista toimenpiteistä aiheutuvat varsinaiset menot rahoitetaan kokonaisuudessaan EMOTR:n tukiosaston varoista. EU:sta saatavan rahoituksen maksatusviiveen takia tarvittava väliaikainen kansallinen rahoitus on järjestetty Maatalouden interventiorahaston kautta. Rahastolla ei ole toimintansa rahoittamiseksi peruspääomaa, vaan 1 500 milj. markan lainanottovaltuus. Valtion talousarviosta siirretään Maatalouden interventiorahastoon määrä, jonka arvioidaan kattavan ne menot, joita EU:n säädösten mukaan ei kateta EMOTR:n tukiosastosta. Budjettisiirto on 9,5 milj. mk vuonna 1999.

Interventiotoiminnasta rahastolle aiheutuvaksi bruttomääräiseksi maksatusvastuuksi arvioidaan noin 805 milj. mk vuodessa. Rahoituksen kannalta merkittävimpiä toimintoja ovat kotieläintuotteiden, elintarvikejalosteiden, viljatuotteiden ja sokerin vientituki sekä maidon tukiohjelmat, sokerin yksityinen varastointi, tärkkelystuki ja viljan interventiovarastointi.

Interventiotoiminnasta aiheutuvat menot vuosina 1997-1999, milj. mk:

	1997 tp	1998 arvio	1999 arvio
Vientituet, yhteensä	680,2	650	650
— maito ja maitovalmisteet	416,5		
— kasvituotteet	148,2		
— jalostetut elintarvikkeet	73,7		
— liha ja lihavalmisteet	40,3		
— kananmunat	1,5		
Interventiovarastointi, yhteensä	8,7	10	10
Yksityinen varastointi, yhteensä	22,5	30	30
— sokerin varastointituki	20,0		
— muut	2,5		
Ohjelmaperusteiset tuet, yhteensä	89,1	85	85
— koulumaito	31,9		
— teollisuusvoi	46,6		
— muut	10,6		
Ruoka-apu	11,5	10	10
Muut tuet, yhteensä	21,9	20	20
— tärkkelystuki	18,8		
— sokerin tuotantotuki	3,1		
Markkinointi yhteensä (EU)	833,9	805	805
Korko yms. menot (30.13.60)	5,0	11,2	9,5
Yhteensä	838,9	816,2	814,5

Maataloustuotannon rakenteen muutoksen nopeuttamiseksi tarkoitetut tasapainottamistoimet ovat toteutuneet ennakoitua hitaammin. EU-jäsenyyden myötä käyttöönotetun maatalousyrittäjien luopumistuen menekkiä on hidastanut mm. EU-asetuksiin sisältyvä päätoimisuusvaatimuskriteeri, jonka mukaan luopujan on tullut harjoittaa maataloutta päätoimisesti 10 vuotta ennen luopumista. Päätoiminen harjoittaminen edellyttää, että vähintään neljännes kokonaistuloista tulee maataloudesta tai puolet maa- ja metsätaloudesta ja maatilalla harjoitetuista liitännäistoiminnoista. Komissio on huhtikuussa 1998 hyväksynyt Suomen em. kohtaa koskevan muutosesityksen. Maataloustuotannon lopettamistuki on artiklaan 141 liittyvä luopumistuki. Seuraavassa taulukossa on arvio järjestelmien toteutumisesta.

	Ohjelman mukainen tavoite (suluissa ohjelmakausi)	Toteutuminen ohjelmakauden aikana		Toteutuminen v. 1998 loppuun mennessä
		% tavoitteesta (noin)	tilaa/ha	tilaa/ha
Maatalousyrittäjien luopumistuki, tiloja	15 000 (1995-1999)	47	7 000	4 420
Maataloustuotannon lopettamistuki, tiloja	1 500 (1997-1999)	4	62	32
Pellonmetsitys				
— alkuperäinen ohjelma, ha	88 000 (1995-1999)	30	25 600	21 950
— muutettu ohjelma, ha	44 650 (1995-1999)	60	25 600	

Vuonna 1999 arvioidaan tehtävän EU:n hyväksymän ohjelman perusteella uusia maatalousyrittäjien luopumistukea koskevia sitoumuksia noin 1 900 maatilaa koskien. Maataloustuotannon lopettamistuen piiriin arvioidaan tulevan vuonna 1999 noin 20 maatilaa.

Maatalouden metsätoimenpideohjelma on pakollinen kaikissa EU:n jäsenmaissa. Suomen alkuperäisessä vuonna 1995 komission hyväksymässä ohjelmassa metsitettävä pinta-ala ohjelmakautena 1995-1999 oli 88 000 ha. Komissio hyväksyi syyskuussa 1997 ohjelman muutoksen. Muutetun ohjelman metsitystavoite on 44 650 ha, jonka mukaan vuosina 1997-1999 arvioitiin hyväksyttävän uusia pellonmetsityshakemuksia noin 10 000 ha vuodessa. Metsityksen suosio on kuitenkin ollut odotettua laimeampaa. Vuonna 1997 hyväksyttiin hakemuksia vain noin 3 650 hehtaarin metsittämiseksi. Joulukuussa 1997 tulonmenetyskorvausten tasoa alennettiin 10-30 %, mikä osaltaan vaikuttaa siihen, että hakemusten määrä tuskin ohjelman loppukaudella nousee vuoden 1997 tasosta. Ohjelmakauden 1995-1999 aikana metsitettävän peltopinta-alan arvioidaankin jäävän yhteensä 25 600 hehtaariin eli muutettuun ohjelmaankin verrattuna toteutumisaste jäänee alle 60 prosenttiin. Ohjelman muutos ja ennakoitua pienempi kiinnostus laskevat ohjelman arvioidut toteuttamiskustannukset vuoteen 2009 mennessä yhteensä 441 000 000 markkaan.

Maatalouden metsätoimenpideohjelman muutoksen vaikutukset kustannuksiin sekä arvio toteutuvista kustannuksista, milj. mk:

	Alkuperäinen ohjelma	Muutettu ohjelma	Arvio toteutumasta
Kustannukset yhteensä 1995-2009	1 677,6	758,8	441
— Valtio	838,8	379,4	220,5
— EU	838,8	379,4	220,5
Kustannukset 1999	160,3	104,0	67
— Valtio	80,15	52,0	33,5
— EU	80,15	52,0	33,5

Vuonna 1998 otetaan käyttöön neuvoston asetukseen (EY) N:o 1221/97 perustuva uusi hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämistä koskeva yhteisön osarahoittama tukijärjestelmä, jossa tuen maksaminen perustuu komission vuosittain hyväksymään kansalliseen ohjelmaan, josta EU maksaa puolet.

41. (30.32.41) Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ennen vuotta 1995 päätetyistä maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/1989, muut. 975/1990 ja 22/1992) mukaisista sopimuksista, pellon metsityspalkkioista ja muista toimenpiteistä, maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/1977) mukaisista sopimuksista, maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/1983) mukaisista sopimuksista ja metsityspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maksuteknisistä syistä myös edellisiltä vuosilta siirtyneiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Ennen vuotta 1995 tehdyistä tasapainottamistoimenpiteistä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 7 000 000 mk vuonna 2000, 3 000 000 mk vuonna 2001, 1 000 000 mk vuonna 2002 ja sen jälkeen yhteensä enintään 1 000 000 mk.

1999 määräraha	9 000 000
1998 määräraha	10 000 000
1997 tilinpäätös	56 000 000

42. (30.32.42) Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 450 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/1974, muut. 1087/1985, 1316/1987, 998/1988, 1304/1990 ja 1337/1992) ja luopumiskorvauslain (1330/1992) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Luopumiskorvauslain voimassaolo päättyi vuoden 1995 lopussa. Luopumiskorvauslaista ja sitä edeltäneestä luopumiseläkelaista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 440 000 000 mk vuonna 2000, 430 000 000 mk vuonna 2001 ja 410 000 000 mk vuonna 2002. Sen jälkeen vuotuiset menot alenevat asteittain ja loppuvat vuonna 2010.

1999 määräraha	450 000 000
1998 määräraha	470 000 000
1997 tilinpäätös	472 627 029

47. (30.32.47) Maataloustuotannon lopettamistuet, pellonmetsitystuki sekä hunajantuotannon ja markkinoinnin kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 236 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994), kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain (1297/1994) sekä maataloustuotannon lopettamistuesta annetun lain (1340/1996) perusteella myönnettävien lopettamistukien ja hoitokustannusten sekä EU:n komission hyväksymän toimenpideohjelman mukaisen pellonmetsitystuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös neuvoston asetuksen (EY 1221/1997) mukaisen hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin valtioneuvoston tarkemmin määräämällä tavalla sekä ennen vuotta 1995 tehdyistä metsityssitoumuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n osuus. Vuonna 1999 arvioidaan tarvittavan tukia yhteensä 358 000 000 mk, minkä käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti, milj. mk:

	Määräraha	Käyttö	mistä EU:n osuus
Maatalousyrittäjien luopumistuki	205	277	119,0
Maataloustuotannon lopettamistuki	2	2	
Kasvihuonetuotannon ja omenanvilj. lopettamistuki	9	9	
Maatalouden metsätoimenpiteet	17	67	33,5
— metsityskustannukset		40	20,0
— metsityksen hoitopalkkio		5	2,5
— tulonmenetyskorvaus		22	11,0
Metsityssitoumukset ennen vuotta 1995	2	2	
Hunajantuotannon tuki	0,9	0,9	0,4
Yhteensä	236	358	152,9

Maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmää on toteutettu vuodesta 1995 EU:n hyväksymän ohjelman perusteella. Järjestelmä on toteutunut ohjelmassa arvioitua hitaammin, minkä johdosta käytettävissä on aiemmilta vuosilta siirtyviä varoja. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU-komission hyväksymä viljelijän päätoimisuusvaatimusta koskevan muutoksen vaikutus. Vuonna 1999 arvioidaan tehtävän uusia luopumistukea koskevia sitoumuksia noin 1 900 tilaa koskien. Näihin ja aikaisempina vuosina tehtyihin si-

toumuksiin arvioidaan tarvittavan yhteensä noin 277 000 000 mk, josta 205 000 000 mk vuoden 1999 määrärahaa. EU:n osuus maatalousyrittäjien luopumistukimenoista on noin 40 %. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi 119 000 000 mk EMOTR:n tukiosaston varoista.

Maataloustuotannon lopettamistuki on osa Suomen liittymissopimuksen artiklan 141 mukaista ns. vakavien vaikeuksien tukipakettia. Järjestelmän toteuttaminen käynnistyi vuonna 1997. Järjestelmä on toteutunut huomattavasti ennakoitua suppeampana. Maataloustuotannon lopettamistuen piiriin arvioidaan tulevan vuonna 1999 vain noin 20 tilaa, joista aiheutuu noin 2 000 000 markan kokonaismeno. Lopettamistuki on kokonaan kansallisesti rahoitettavaa tukea, joka maksetaan kertakorvauksena A- ja B-tukialueilla. Lopettamistuki voidaan maksaa enintään kolmessa erässä viiden vuoden aikana.

Momentilta maksetaan myös kasvihuonetuotannon lopettamistuen menot 9 000 000 mk. Tuki on kokonaan kansallisesti rahoitettavaa tukea.

Maatalouden metsätoimenpideohjelman mukaan edistetään pellonmetsitystä maksamalla tukea metsityskustannuksiin, tulonmenetyskorvausta ja metsityksen hoitopalkkiota. Luvun selvitysosan perusteluissa kuvatun ohjelman muutoksen mukaan ja hakemusten määrän jäädessä arvioitua pienemmäksi Suomessa arvioidaan vuosina 1997-1999 tehtävän pellon metsityssitoumuksia siten, että metsitettävä peltoala on vuosittain 3 650 ha, josta luopumiseläkejärjestelmän piiristä arvioidaan tulevan metsitettäväksi 650 ha. Arvioitua suppeamman toteutumisen johdosta käytössä on edelliseltä vuodelta siirtyviä varoja. Metsityskustannukset maksetaan maanomistajille toteutuneiden kustannusten perusteella. Tulonmenetyskorvausta maksetaan kymmenen vuoden ajan sen jälkeen, kun metsitys on todettu suoritetuksi hyväksyttävällä tavalla.

Pellonmetsityksestä aiheutuviin menoihin arvioidaan vuonna 1999 tarvittavan 67 000 000 mk, mistä EU rahoittaa puolet. Tästä katetaan 50 000 000 mk edelliseltä vuodelta siirtyvillä varoilla. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi vastaavasti 33 500 000 mk EMOTR:n tukiosaston varoista maatalouden metsätoimenpiteitä varten. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi 2 000 000 mk ennen vuotta 1995 tehdyistä metsityssitoumuksista aiheutuvina menoina, mikä jää kokonaan valtion vastattavaksi.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1221/97 perusteella yhteisön jäsenmaiden on mahdollista laatia vuodesta 1998 alkaen yhteisön osarahoittamia ohjelmia hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämiseksi. Tuen maksaminen perustuu komission vuosittain hyväksymään kansalliseen ohjelmaan. Suomen ohjelma sisältää tekniseen apuun, varroa-punkin ja siihen liittyvien tautien torjuntaan sekä hunajan laadun määrityksiin liittyviä toimenpiteitä. Suomen ohjelman kokonaislaajuus on 890 000 mk vuodessa. Tästä EMOTR:n tukiosaston rahoitusosuus on 50 % eli 445 000 mk, mikä on merkitty momentille 12.30.01.

Vuonna 1999 ja sitä aikaisempina vuosina tehdyistä metsätoimenpiteistä, maataloustuotannon lopettamistukia koskevista sitoumuksista ja hunajantuotannon edistämisestä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	1999	2000	2001	2002	2003-
Maatalousyrittäjien luopumistuki	277	353	344	337	1 490
Maataloustuotannon lopettamistuki	2	1	0	0	0
Kasvihuonetuotannon ja omenanvilj. lopettamistuki	9	3	0	0	0
Maatalouden metsätoimenpiteet	67	61	57	32	98
Hunajantuotannon tuki	1	1	1	1	9
Metsityssitoumukset ennen vuotta 1995	2	2	2	0	0
Yhteensä	358	421	405	370	1 597

1999 määräraha	236 000 000
1998 määräraha	222 000 000
1998 lisämääräraha	-100 000 000
1997 tilinpäätös	377 900 000

48. (30.32.48) Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n rahoitusosuuksien maksamiseen hedelmän- ja vihannestuottaja-organisaatioiden sellaisiin menoihin, jotka aiheutuvat hedelmä- ja vihannesmarkkinoiden tasapainottamistoimenpiteistä. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahoitusosuuksien maksamiseen elävien kasvien ja kukkaviljelyn tuotteiden erityistoimenpiteistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Hedelmien ja vihannesten yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2200/96 säädetyn hedelmän- ja vihannestuottajaorganisaatioiden rahastotuen käyttöönotto on jäsenvaltiolle pakollinen. Järjestelmän mukaan hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden tehtävänä on jäsenvaltion hyväksymien toimintaohjelmien mukaisesti tarvittaessa tasapainottaa hedelmien ja vihannesten kysyntää ja tarjontaa muun muassa tuotannon suunnittelulla, kysynnän edistämisellä, laadun parantamisella ja tuotteiden poistamisella markkinoilta. Toiminnasta aiheutuvista kustannuksista 50 % katetaan organisaation jäseniltä perittävillä maksuilla ja 50 % valtion talousarviosta myönnettävällä tuella. Talousarviosta maksettava tuki rahoitetaan kokonaan EMOTR:n tukiosastosta. Tuottajaorganisaatiot perustavat toiminnan rahoittamista varten toimintarahastot. Suomessa hyväksyttiin vuonna 1997 kahdeksan hedelmän- ja vihannestuottajaorganisaatiota, joille arvioidaan vuonna 1998 maksettavan rahastotukea yhteensä noin 1 700 000 mk. Vuonna 1999 tukea arvioidaan maksettavan 14 organisaatiolle yhteensä 8 000 000 mk.

EU:ssa on vuodesta 1997 alkaen ollut käytössä järjestelmä, jonka avulla edistetään elävien kasvien ja kukkaviljelytuotteiden kulutuksen lisäämistä yhteisössä ja sen ulkopuolella. Jäsenvaltiot myöntävät tukea alueellaan toimiville, alaa edustaville ryhmittymille kuten tuottajajärjestöille tai niiden liitoille, kauppiaille tai niiden yhteenliittymille näiden menekinedistämisprojekteihin. Toiminnasta aiheutuvista kustannuksista vähintään 40 % katetaan tuensaajan omista varoista ja enintään 60 % valtion talousarviosta myönnettävällä tuella. EMOTR:n tukiosastosta rahoitetaan kokonaan valtion talousarviosta myönnettävä tuki. Suomelle osoitettavan EU:n osuuden arvioidaan vuonna 1999 olevan 1 500 000 mk.

Momentin menoja vastaavasti on momentille 12.30.01 arvioitu kertyväksi tuloja 9 500 000 mk EMOTR:n tukiosastosta.

1999 määräraha	9 500 000
1998 määräraha	16 400 000
1997 tilinpäätös	15 000 000

60. (30.32.60) Siirto interventiorahastoon (EU)

Momentille myönnetään 9 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden interventiorahaston ottamien lainojen korkojen sekä muiden Maatalouden interventiorahastosta annetussa laissa (1206/1994, muut. 989/1995) ja asetuksessa (1587/1994) tarkoitettujen menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä Maatalouden interventiorahaston menoja, joita vastaavia tuloja EU:n säädösten mukaan ei interventiorahastolle tulouteta. Rahaston taloudellisen tuloksen ja oman pääoman arvioidaan kehittyvän siten, että määrärahaa voidaan supistaa vuodesta 1998.

1999 määräraha	9 500 000
1998 määräraha	12 500 000
1997 tilinpäätös	5 000 000

14. (30.33) Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU)

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista saa käyttää enintään 3 000 000 mk rahaston maksuliikenteen, kirjanpidon ja perimistehtävien sekä rahaston toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja seurantaan liittyvien tehtävien hoitamisesta aiheutuviin menoihin. Maatilatalouden kehittämisrahastosta siirretään valtiovarastoon 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Maatilatalouden rakennetta ja rahoitusta ohjataan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön nojalla. EU:n lainsäädännöstä keskeinen on maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta annettu neuvoston asetus (EY 950/97) ja kansallisesta laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä (1303/1994) ja maaseutuelinkeinolaki (1295/1990). EU:n osarahoittaman toiminnan osalta on kyse tavoitteen 5a mukaisista toimenpiteistä.

Maatilatalouden rakenteen kehittämisen keskeisenä tavoitteena on luoda edellytykset kilpailukykyisen ja kannattavan toiminnan harjoittamiseen yrityskokoa kasvattamalla, yritystoimintaa monipuolistamalla sekä maatilojen pääomarakennetta parantamalla samoin kuin kustannuksia alentamalla. Valtion toimenpiteillä edistetään maatilojen yhteistoimintaa ja tuotannontekijöiden järkiperäistä käyttöä sekä tuetaan maatalouden ympäristönsuojeluinvestointeja. Rahoitustukea suunnataan erityisesti nuorille viljelijöille.

Maatalouden harjoittamisedellytyksiltä heikkojen ja kooltaan pienten maatilojen kehittymistä edistetään laajentamalla yritystoiminnan pohjaa muuhun kuin maatalouden perustuotantoon. Uusien työtilaisuuksien luomisen ohella kehitetään jo toimivia maaseutuyrityksiä. Viljelijöiden velanhoitokyvyn palauttamiseksi jatketaan maaseutuelinkeinolain mukaisia vapaaehtoisia velkajärjestelyjä.

Valtion rahoitustuki maksetaan pääosin Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Sen pääoman arvioidaan olevan vuonna 1999 noin 8 000 milj. mk. Rahaston käytettävissä arvioidaan vuonna 1999 olevan edelliseltä vuodelta siirtyvät varat ja EU:lta tulevat tulot 87 milj. mk huomioon ottaen noin 2 400 milj. mk. Rahoitustoiminnassa ollut lähes kahden vuoden tauko EU-jäsenyyden alkaessa vaikuttaa edelleen siten, että vuodelle 1999 siirtyy vuodelta 1998 poikkeuksellisen paljon varoja, mikä lisää käytettävissä olevia varoja. Velkajärjestelytoiminnan arvioidaan supistavan vuonna 1999 rahaston tulokertymää noin 20 milj. markalla.

Maatilatalouden kehittämisrahaston sijoitusmenot koostuvat pääasiassa nuorten viljelijöiden käynnistystuen lainamuotoisesta osasta, maatilatalouden investointeihin myönnetyistä lainoista sekä valtion maanostotoiminnasta. Kulutusmenoja ovat muun muassa nuorten viljelijöiden käynnistystuen avustusmuotoinen osa, artiklan 141 mukaiseen ratkaisuun liittyvä avustusmuotoinen tuki, nuorten viljelijöiden navettainvestointien lisätuki, investointiavustukset, kirjanpidon tuki, markkinointia varten perustettavien tuottajajärjestöjen tuki sekä avustukset ympäristönsuojeluinvestointeihin. Kulutusmenoja ovat myös aiemmin myönnettyjen aloittamis-, investointi- ja pienyritystoiminnan avustusten maksatukset. Kulutusmenoja käytetään myös maataloudelliseen tutkimustoimintaan ja puunkäytön edistämiseen tähtäävän Puun Aika -hankkeen toimenpiteisiin.

EU:n nykyisen ohjelmakauden viimeisenä vuonna EU-osarahoitteisten tukimuotojen toimeenpanoa tarkistetaan edelleen siten, että ohjelmakaudella 1995-1999 käytettävissä olevat varat voidaan tarkoituksenmukaisesti hyödyntää. Maatilatalouden kehittämisrahaston kautta rahoitettaviin EU-osarahoitettaviin toimenpiteisiin arvioidaan käytettävän noin 95 milj. mk EMOTR:n ohjausosaston varoja ja 150 milj. mk kansallista rahoitusta.

Tilanpidon aloittamista tuetaan EU-osarahoitteisella käynnistystuella. Investointien rahoitustuki on kohteesta riippuen joko EU:n osarahoittamaa tai kokonaan kansallisesti rahoitettavaa. EU-osarahoitteista tukea myönnetään C-tukialueella navettojen uudisrakentamiseen ja laajentamiseen, poro- ja lammastalouden hankkeisiin sekä A- ja B-tukialueilla suuriin navettainvestointei-

hin. EU-osarahoitteista tukea käytetään myös maa- ja puutarhatalouden tuottajajärjestötuen sekä maatiloille myönnettävän kirjanpitoavustuksen maksamiseen.

A- ja B-tukialueilla voidaan vuoden 2001 loppuun asti myöntää liittymissopimuksen 141 artiklan nojalla korotettua investointitukea. Investointituen kohteina ovat maatalouden tuotannolliset investoinnit: rakentaminen, puutarhatalous, hevostalous, koneet ja laitteet sekä maanhankinta. Tuki myönnetään avustuksena, valtionlainan korkoetuutena ja korkotukilainan korkotukena. Lisäksi A- ja B-tukialueilla voidaan myöntää lisätukea nuorille tilanpitoaan aloittaville viljelijöille.

C-tukialueella voidaan liittymissopimuksessa saadun oikeuden nojalla tukea vuoden 1999 loppuun saakka normaalista EU-käytännöstä poiketen sikatalouden laajennusinvestointeja sekä kana- ja broilertalouden investointeja edellyttäen, että näiden alojen kokonaistuotantokapasiteetti ei kasva. C-tukialueella puutarhatalouden investointeja tuetaan perusinvestointituen lisäksi myönnettävällä liittymissopimuksen 140 artiklaan perustuvalla lisätuella.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista arvioidaan vuonna 1999 myönnettävän tukea seuraavasti:

— nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamiseen tarkoitettuna EU:n osarahoittamana käynnistystukena lainaa noin 570 viljelijälle ja avustusta noin 900 viljelijälle,

— EU-osarahoitteista investointitukea (avustusta) C-tukialueella noin 350 navetan uudisrakentamis- tai laajentamishankkeeseen,

— investointitukea ympäristönsuojeluinvestointeihin, mm. lantaloiden rakentamiseen, noin 1 500 hankkeeseen,

— korotettua investointitukea A- ja B-tukialueilla mm. navetoiden ja sikaloiden rakentamiseen.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytetään myös Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta annetun lain perusteella tuottajille vahvistettujen meijerimaidon viitemäärien välittämiseen kansallisesta varannosta siten, että viitemääriä myytäessä ostajalta peritään ennakkomaksu ja rahastoon tuloutetut ennakkomaksut käytetään vastaavan suuruisten viitemäärien ostamiseen valtiolle. Lisäksi maidon viitemääriä voidaan rahaston varoilla ostaa kansalliseen varantoon.

Vuoden 1999 korkotukilainojen myöntövaltuus, 900 milj. mk, käytetään kokonaan kansallisesti rahoitettaviin maatilojen investointeihin, lisämaanostolainoitukseen, maatilojen asuinrakentamisen rahoittamiseen sekä asuntotilojen hankintaan.

Maaseudun kehittäminen

Keskeinen säädöstö muodostuu EU:n rakennerahastoja ja ohjelmatyötä koskevista neuvoston asetuksista (2052/1988, 4253/1993, 4254/1988, 4255/1988, 4256/1988, 2081/1993, 2082/1993, 2083/1993, 2084/1993, 2085/1993 ja 3193/1994) sekä komission päätöksillä hyväksytyistä ohjelma-asiakirjoista. Keskeisen kansallisen lainsäädännön muodostavat laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä (1303/1994), maaseutuelinkeinolaki (1295/1990) sekä laki alueiden kehittämisestä (1135/1993).

Maaseudun kehittämisessä keskeisiä tehtäviä ovat EU:n uuden rakennerahastokauden ohjelmien valmistelu sekä nykyisen rakennerahastokauden aluekehitysohjelmien ja LEADER II (yhteistoiminta maaseudun talouden kehittämiseen tähtäävien toimien välillä) ja INTERREG II-yhteisöaloiteohjelmien toimeenpano kauden viimeisenä vuonna siten, että käytössä olevat varat saadaan mahdollisimman hyvin hyödynnettyä. Tehtävänä on myös paikalliseen omaehtoisuuteen perustuvan kokonaan kansallisen POMO-ohjelman (paikallisen omaehtoisuuden maaseutuohjelma) toteuttaminen, maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän tehtävät, teemaryhmät ja valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet.

Maaseudun kehittämisen tavoitteena on maaseudun kokonaisväestömäärän säilyttäminen. Tämän tukemiseksi tavoitteena on maatalousväestön toimeentuloperustan laajentaminen sekä maa-

seudun palvelujen ja vetovoimatekijöiden kehittäminen erityisesti laajentamalla luontopohjaisten voimavarojen käyttöä ja vahvistamalla osaamista.

Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii rahastovastuuministeriönä EMOTR-O:n varojen käytöstä tavoite 5a-toimenpiteisiin, elintarviketeollisuuden jalostuksen ja markkinoinnin tukeen sekä tavoite 5b- ja tavoite 6-ohjelmien sekä LEADER II ja INTERREG II-yhteisöaloiteohjelmien kehittämishankkeisiin. Tavoiteohjelmien ja yhteisöaloitteiden kokonaisrahoitus valtion talousarvion tai MAKERAn kautta EMOTR-O:sta on kaudella 1995-1999 yhteensä noin 3 568 milj. mk (615 milj. ecua).

Ohjelmatoiminnan edellyttämä EU:n rahoitusosuus ja kansallinen valtion rahoitusosuus ovat seuraavat:

	EU-osuudesta			Valtion osuudesta		
Tavoiteohjelmien varat, milj. mk	käyttöön yhteensä v. 1995-1999	v. 1999 käyttö	yhteensä indeksikorotuksia ohjelmakaudella	käyttöön yhteensä v. 1995-1999	v. 1999 käyttö	yhteensä indeksikorotuksia ohjelmakaudella
Tavoite 6	1 157,4	172,5	47,9	1 370,1	273,1	
— MAKERA-toimenpiteet (3.1, 3.2, 3.5)	121,6	33,4	35,2	121,6	33,4	36,0
— Luonnonhaittakorvaus (tp. 3.3)	773,4	130,9	0,3	1 019,7	192,0	
— Jalostuksen ja markk. keh. (tp. 3.4)	24,3	0		15,9	2,0	
— Maaseutupaketti + tekn. apu (tp. 3.10)	238,0	8,2	12,4	212,9	45,7	
Tavoite 5b, Manner-Suomi	401,8	0	22,0	563,9	139,3	
Tav. 5b Ahvenanmaa	7,2	0,5	0,4	8,6	0,0	
Tav. 5a maatalous	1 724,4	395,4	18,1	5 135,0	1 138,0	25,8
— MAKERA-toimenpiteet (3.1, 3.2, 3.5)	183,2	61,3	17,9	310,5	117,0	
— Luonnonhaittakorvaus[1)]	1 536,7	333,0	0,0	4 824,5	1 021,0	
— Ahvenanmaa 5a	4,6	1,2	0,2			
Tav. 5a 866	183,4	0	12,7	122,3	18,0	
LEADER	77,3	1,9	2,5	60,1	13,9	
INTERREG	16,5	0,0	1,0	21,6	0,5	
Yhteensä	3 568,0	570,4	104,6	7 281,6	1 582,8	61,8
— josta talousarviossa						
— mom. 30.11.61	3 263,2	475,7[2)]	50,2			
— mom. 30.12.46				5 844,2	1 213,0	
— mom. 30.14.44				858,2	199,4	
— mom. 32.80.43				138,2	20,0	
— mom. 32.10.22				0,3	0,1	
— josta MAKERAssa	304,8	94,7	53,1	432,1	150,4	61,0
— josta Ahvenanmaa				8,6		0,8
Yhteensä	3 568,0	570,4	103,3	7 281,6	1 582,8	61,8
Kehittämishankkeet	740,8	10,6	38,4	935,3	206,7	

1) Valtion osuus sis. myös Ahvenanmaan osuuden

2) V. 1999 TAE, lisäksi myöntövaltuutta 200 mmk

EMOTR-O:n osuus maaseudun kehittämishankkeiden toteuttamisessa on koko ohjelmakauden 1995-1999 aikana noin 741 milj. mk ja valtion osuus noin 919 milj. mk. Vuoden 1999 talousarviossa käytetään EMOTR-O:n osarahoitteiseen maaseudun kehittämiseen myöntövaltuutena yhteensä noin 310 milj. mk, josta EMOTR-O:n osuutta 104 milj. mk.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toteutetaan tavoitteiden 5b ja 6-hankkeita sekä tavoite 2-ohjelman hankkeita myös Euroopan aluekehitysrahaston tuella, johon liittyvä valtion rahoitusosuus tässä luvussa on vuonna 1999 noin 40,2 milj. mk ja Euroopan sosiaalirahaston tuella vuonna 1999 noin 18,3 milj. mk. Näiden muiden rahastojen rahoitusosuuksista käytetään maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle keskitetyn LEADER-yhteisöaloitteen kansalliseen osarahoitukseen 15,5 milj. mk ja 4,3 milj. mk.

Maaseudun kehittämishankkeiden ja yhteisöaloitteiden rahoitukseen osallistuvat EU:n ja Suomen valtion ohella useissa tapauksissa myös kunnat ja yksityiset ja elintarviketeollisuuden rakennehankkeisiin yksityiset tahot. Kuntien rahoitusosuudeksi tavoite 5b-hankkeissa on laskettu 10 % ja LEADER-hankkeissa 20 %.

Maaseudun kehittämistoimenpiteisiin oli tavoitteen 6 osalta vuoden 1997 loppuun mennessä sidottu keskimäärin 35 % koko kaudella käytettävissä olevasta rahoituskehyksestä ja tavoite 5b:n osalta 39 %. LEADER-yhteisöaloiteohjelman koko kauden kehyksestä oli vuoden 1997 lopussa sidottu 59 %. Ohjelmakauden kehyksestä oli vuoden 1997 lopulla kuitenkin vain noin neljännes maksettu. Tavoitteena on, että vähintään 75 % ohjelmakauden kehyksestä on maksettu vuoden 1999 loppuun mennessä.

Rahoitus on kohdistunut selkeästi maaseudun elinkeinojen monipuolistamiseen (mm. luomu- ja elintarviketuotanto) ja maaseutumatkailun kehittämiseen. Metsän ja puun käytön kehittäminen ja jalostusasteen kohottaminen sekä mekaanisella puolella että energiankäytön hankeina ei ole edistynyt ennakoidulla tavalla. Myös maatalouden tieto- ja tuotantoteknologian kehittämishankkeita on 5b-ohjelmassa haettu odotettua vähäisemmässä määrin.

Tähän lukuun on budjetoitu EU-osarahoitteisen maaseudun kehittämistoiminnan lisäksi kokonaan kansallista maaseudun kehittämistoiminnan rahoitusta talousarviossa 30 milj. mk. Seudullinen kehittäminen (POMO-ohjelma) rahoitetaan vuonna 1999 kokonaisuudessaan Maatilatalouden kehittämisrahaston kautta. Sen määrärahatarve on 28 milj. mk.

Yhteenveto eräiden ohjelmien toteutumisesta:

	Hankkeita vireillä[1] 1997, kpl	Arvioitu työpaikkavaikutus, kpl
Tavoite 6, maaseutupaketti	298	347
Tavoite 5b, Manner-Suomi	1 095	840
LEADER	590	1 000
EU-osarahoitteiset yhteensä	1 983	2 187
POMO	500	800
Kaikki yhteensä	2 483	2 987

[1] Sis. kehittämishankkeet ja yrityshankkeet

Kansallisen ja EU:n rahoitustuen kehittyminen tärkeimmissä maatilatalouden rakenteeseen ja maaseudun kehitykseen vaikuttavissa tukimuodoissa on vuosina 1996-1999 seuraava, milj. mk:

	1996 TP	1997 TP	1998 Arvio	1999 Arvio	mistä EU:n osuutta (arvio)
LAINAT:					
Kehittämisrahastosta	365	330	500	500	8,0
EU-osarahoitteiset					
— asetus 950/97 art. 5-9 (investoinnit)	66	1	10	10	-
— asetus 950/97 art. 10-11 (nuoret vilj.)	114	78	100	150	8,0
Kansalliset					
— artiklan 141 lainat	0	150	150	150	-
— muut lainat	185	100	240	190	-
Korkotukilainat (30.14.49)	400	925	670	900	-
Lainat yhteensä	765	1 255	1 170	1 400	8,0
KORKOTUKI JA -ETUUDET:					
Vakauttamislainoille (30.14.47)	24,4	18,5	13,0	0	-
Puutarhayrityslainoille (30.14.48)	5,0	14,7	9,0	10,0	-
Korkotukilainojen korkotuki (30.14.49)	149,1	131,6	175,0	140,0	-
Korkotuet yhteensä	178,5	164,8	197,0	150,0	-
AVUSTUKSET (myöntövaltuudet):					
Kansalliset avustukset					
— ympäristönsuojeluinv.	65,1	47,0	40,0	35,0	-
— maaseudun pienyritystoiminta	-	49,0	50,0	50,0	-
— puutarhatalousinv. lisätuki	-	40,0	25,0	25,0	-
— poro-, koltta- ja luontaiselinkeinot	0,4	10,0	10,0	10,0	-
— art. 141, investoinnit	-	216,0	180,0	120,0	-
— art. 141, nuoret viljelijät	-	10,0	9,0	9,0	-
EU-osarahoitteiset					
— asetus 950/97 art. 5-9	1,1	100,0	100,0	95,0	30,0
— asetus 950/97 art. 10-11	64,7	36,0	55,0	90,0	45,0
— asetus 950/97 art. 10-11	1,0	10,0	10,0	10,0	5,0
— asetus 1035/72, 1360/78 ja 2200/96	-	1,0	2,0	4,0	2,0
— kirjanpitotuki	-	-	16,0	10,0	5,0
Maaseudun kehittäminen (30.11.61, 30.14.43 ja 44, MAKERA)	325,8	450,4	514,1	386,5	10,6
Avustusvaltuudet yhteensä	458,1	969,4	1 011,1	844,5	97,6
Maatalouden tutkimushankkeet	16	20,4	22,5	22,5	-
KEHITTÄMISRAHASTO: käytettävissä olevat varat yhteensä	2 282,0	2 921,9	2 120,0	2 400,0	86,9
— omat tulot	1 154,0	1 212,5	900,0	850,0	-
— EU:lta	5,7	51,2	80,9	86,9	86,9
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	1 122,3	1 658,2	1 039,1	1 363,1	-
— siirto valtiovarastoon	-	-	100,0	100,0	-

43. (30.33.43) Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet ja yhteistyöryhmän menot	25 000 000
Kansallinen lisärahoitus tavoite 2 ja 0-alueiden kehittämiseen	5 000 000
Yhteensä	30 000 000

Määräraha jaetaan maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla. Valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin tarkoitetun tuen jakopäätökset valmistellaan maaseutupolitiikan yhteistyöryhmässä. Käyttötarkoitukseen suunniteltu määräraha sitoutuu jo käynnissä oleviin hankkeisiin.

Kansallinen lisärahoitus tavoite 2-alueiden ja tavoitealueiden ulkopuolisten ns. 0-alueiden kehittämiseen käytetään kehittämistoimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on tasoittaa EU:n tavoitealueiden rajauksesta johtuvaa liian jyrkkää eroa maaseudun kehittämistoimenpiteiden kohdentamisessa. Käyttötarkoitukseen suunniteltu määräraha sitoutuu käynnissä oleviin hankkeisiin.

1999 määräraha	30 000 000
1998 määräraha	56 000 000
1997 tilinpäätös	61 000 000

44. (30.33.44) Valtion osuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 257 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta osaksi rahoitettavien maaseudun kehittämisohjelmien, yhteisöaloiteohjelmien ja pilottihankkeiden sekä ohjelmien teknisen avun valtion rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 199 400 000 mk vuonna 1999 ja sitä aikaisempina vuosina tehdyistä EMOTR-O:n osaksi rahoittamista hankkeista aiheutuvia valtion rahoitusosuuksia varten.

Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) sekä Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) osaksi rahoitettavia tavoiteohjelmia ja yhteisöaloiteohjelmia toteuttavien hankkeiden valtion rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 40 200 000 mk aluekehitysrahaston ja 18 300 000 mk sosiaalirahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: EMOTR-O:sta rahoitettaviin hankkeisiin tarkoitettua valtion rahoitusosuutta käytetään tavoitteen 6 maaseutupaketin ja teknisen avun ja tavoitteen 5b sekä LEADER- ja INTERREG-yhteisöaloiteohjelmien rahoitukseen. Nykyisen rakennerahastokauden määrärahoihin kohdistuvia päätöksiä voidaan tehdä vain vuoden 1999 loppuun. EMOTR-O:sta osaksi rahoitettavien ohjelmien koko valtion rahoitusosuus ohjelmakaudella 1995-1999 on 858,5 milj. mk. Vuosien 1995-1998 talousarviossa niihin on budjetoitu 619,1 milj. mk ja 199,4 milj. mk budjetoidaan vuodelle 1999. Vuoden 1998 myöntövaltuudesta aiheutuvia menoja maksetaan vuosien 2000-2001 määrärahoista 40 milj. mk.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle on merkitty LEADER-yhteisöaloitteen kehittämishankkeiden valtion rahoitusosuus myös EAKR:n ja ESR:n osarahoittamien hankkeiden osalta. Näiden määräksi vuonna 1999 arvioidaan 15 500 000 mk ja 4 300 000 mk. Vastaavat EU:n rahoitusosuudet on merkitty momenteille 26.98.61 ja 34.05.61.

Muiden ohjelmien EAKR-hankkeiden valtion rahoitusosuuden määräksi arvioidaan 24 700 000 mk. Se käytetään pääasiassa 2-, 5b- ja 6-tavoiteohjelmien vesihuolto- ja vesistöhankkeiden sekä paikkatietoteknologia- ja

maaseudun kehittämishankkeiden toteuttamiseen sekä INTERREG-yhteisöaloitteeseen. Vastaava EU:n rahoitusosuus on merkitty momentille 26.98.61.

Muiden ohjelmien kuin LEADER-yhteisöaloitteen ESR-hankkeiden valtion rahoitusosuudeksi arvioidaan 14 000 000 mk. Se käytetään 6 ja 5b tavoiteohjelmia toteuttavien neuvonta- ja koulutushankkeiden rahoitukseen. Vastaava EU:n rahoitusosuus on merkitty momentille 34.05.61.

EU:n rakennerahastojen osuuden ja valtion rahoitusosuuden arvioidaan jakautuvan eri tavoitteille ja toimenpiteille seuraavasti:

	Tavoite 2	Tavoite 5a	Tavoite 5b	Tavoite 6	Koko maa yht.	YHT.
EMOTR-O:N RAHOITUSOSUUS						
TAVOITEOHJELMAT, maksatus						
Kehittämishankkeet			0	8,2		8,2
Ahvenanmaa (ei LFA)		1,1	0,5			1,6
Elintarviketeollisuus KTM		0		0		0
TAVOITEOHJELMIIN YHTEENSÄ		1,1	0,5	8,2	0,0	9,8
Myöntövaltuus		27,0	97,8	75,2		200,0
Yhteisöaloitteet (LEADER ja INTERREG)					1,9	1,9
EMOTR-O:N OSUUS YHTEENSÄ (30.11.61)		1,1	0,5	8,2	1,9	11,7
VALTION RAHOITUSOSUUS, maksatusvaltuus						
Tavoiteohjelmien kehittämishankkeet						
EMOTR-O-hankkeet			139,3	45,7		185,0
EAKR-hankkeet	7,9		11,2	5,6		24,7
ESR-hankkeet			11,0	3,0		14,0
YHTEENSÄ kehittämishankkeisiin	7,9		161,5	54,3		223,7
Myöntövaltuus (tav. 5b ja maaseutupaketti)			82,2	19,3		101,5
Yhteisöaloitteet (LEADER ja INTERREG)						
EMOTR-O-hankkeet					14,4	14,4
EAKR-hankkeet					15,5	15,5
ESR-hankkeet					4,3	4,3
YHTEENSÄ yhteisöaloitteisiin					34,2	34,2
VALTION OSUUS YHTEENSÄ (30.14.44)					34,2	257,9
MOMENTIN MÄÄRÄRAHOIHIN LIITTYVÄ RAHOITUS MUILLA MOMENTEILLA						
EAKR:n rahoitusosuus (26.98.61)	6,9		6,8	3,8	18,3	35,8
ESR:n rahoitusosuus (34.05.61)			5,0	0,0	0,0	5,0
Valtion rahoitusosuus, elintarviketeollisuus (32.80.43 ja 32.10.22)		18,0		2,1		30,1

1999 määräraha	257 900 000
1998 määräraha	237 400 000
1998 lisämääräraha	—
1997 tilinpäätös	268 400 000

(47.) (30.33.47) Maatalouden kohdennettujen vakauttamislainojen korkoavustus (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Huomattavissa

taloudellisissa vaikeuksissa olleille maatiloille vuosina 1992-1993 myönnetyille lainoille ei makseta korkotukea 31.12.1998 jälkeiseltä ajalta.

1998 määräraha	13 000 000
1997 tilinpäätös	23 000 000

48. (30.33.48) Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puutarhayrityksille vuosina 1995-1997 myönnettyjen korkotukilainojen ja korkotuetuiksi muutettujen lainojen korkoavustusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää korkoavustuksiin Kera Oy:n ja Arsenal Oy:n vastaaviin tarkoituksiin myöntämille lainoille.

Selvitysosa: Uusia lainoja ei ole myönnetty vuoden 1997 jälkeen. Vuoden 1997 lopussa lainakanta oli 322 513 581 mk. Korkohyvitystä maksetaan lainan muuttamisesta tai nostamisesta lukien 5 ensimmäisen lainavuoden ajan. Lainan kokonaiskorosta korkotuki on enintään 4 %. Vuonna 1999 korkoavustuksiin arvioidaan tarvittavan yhteensä 11 000 000 mk. Vuodelta 1998 arvioidaan siirtyvän 1 000 000 mk käytettäväksi vuonna 1999. Lainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 8 000 000 mk vuonna 2000 ja 4 000 000 mk vuonna 2001.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	9 000 000
1997 tilinpäätös	16 000 000

49. (30.33.49) Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 140 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain (1303/1994, muut. 443/1996, 1350/1996 ja 36/1997), maaseutuelinkeinolain (1295/1990, muut. 660/1993, 805/1993, 1092/1993, 1093/1993, 25/1994, 1304/1994, 169/1995, 306/1995, 560/1995, 364/1996, 1286/1996, 1342/1996, 29/1997 ja 572/1997) ja maatilalain (188/1977) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemman lainsäädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annettujen lakien (398/1981 ja 511/1985) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/1986, muut. 1041/1989) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 1999 korkotukea saa hyväksyä enintään 900 000 000 markan lainapääomalle.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maaseutuelinkeinolain muuttamiseksi siten, että korkohyvityksen määrää alennetaan 1 prosenttiyksiköllä 5 prosentista 4 prosenttiin vuoden 1999 alusta lukien myönnetyissä lainoissa. Vuosina 1996-1998 myönnettäväksi hyväksytyistä korkotukilainoista arvioidaan maksettavan luottolaitoksille korkotukea 4,3 prosenttiyksikköä markkinakorosta, kuitenkin niin, että viljelijän maksama korko on vähintään 2 prosenttiyksikköä. Ennen vuotta 1996 myönnetyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle korkotukea 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta, jonka arvioidaan olevan keskimäärin 7,5 %. Maatilalain mukaisille lainoille maksetaan korkohyvitystä lainansaajilta perittävän koron muutosten johdosta myöntövuodesta ja lainalajista riippuen keskimäärin 2,5 % lainojen maksamatta olevasta pääomasta. Koko lainakanta huomioon ottaen korkohyvitystä arvioidaan maksettavan keskimäärin 3,6 % lainapääomasta. Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1997 lopussa yhteensä 4 162 058 872 mk. Korkotukilainoja on tarkoitus myöntää mm. maatilojen asuinrakennusten rakentamiseen, asuntotilojen hankintaan, lisämaanostoon sekä konehallien, kuivureiden ja varastojen rakentamiseen.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuosittain seuraavasti:

	1999 milj. mk	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk	2003- milj. mk
Vuoden 1999 korkotukilainoista	1	32	30	27	94
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	139	127	116	102	416
Yhteensä	140	159	146	129	510

1999 määräraha	140 000 000
1998 määräraha	175 000 000
1997 tilinpäätös	131 647 848

15. (30.34 ja 30.99, osa) Muut maatalouden menot

Selvitysosa: Valtionapua myönnetään maaseudun neuvontajärjestöille maatilatalouden ja maaseudun muun yritystoiminnan kehittämiseen ja elinvoimaisen maaseudun säilyttämiseen yhteiskunnan kannalta tarpeellisena pidettävällä tavalla. Valtionapua kohdennetaan niin, että neuvonnan vaikutusmahdollisuus alueelliseen kehittämiseen yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa turvataan. Luvun määrärahoilla edistetään myös 4H-toimintaa, hevostaloutta ja kasvinjalostustoimintaa sekä maksetaan eräitä kasvintuotantosäädöksien edellyttämiä korvauksia. Vuodesta 1999 alkaen luvun määrärahoilla maksetaan myös avustuksia hankkeisiin, joilla kehitetään ja ylläpidetään koltta-alueen kulttuuri-, tieto- ja muita palveluja.

40. (30.34.40) Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 65 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavusta annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 1472/1992) mukaisesti lähinnä neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionapua myönnetään maaseudun neuvontajärjestöille maatilatalouden ja maaseudun muun yritystoiminnan kehittämiseen ja elinvoimaisen maaseudun säilyttämiseen yhteiskunnan kannalta tarpeellisena pidettävällä tavalla. Neuvonnan vaikutusmahdollisuudet ja alueelliset kehittämistarpeet huomioon ottaen valtionapua kohdennetaan asetettavien vaikuttavuustavoitteiden mukaisesti. Neuvonnan vaikuttavuuden seuranta edellyttää kattavan asiakastietokannan rakentamista. Valtionapua arvioidaan myönnettävän seuraavasti:

	mk
Maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen kehittäminen	50 800 000
Kotieläinjalostuksen ja -neuvonnan kehittäminen	6 050 000
Maaseutuelinkeinojen rationalisoinnin kehittäminen	1 150 000
Puutarhatalouden kehittäminen	4 100 000
Luonnonmukaisen tuotannon kehittäminen	3 800 000
Yhteensä	65 900 000

Maaseutuneuvonnalle on asetettu seuraavat tulostavoitteet:

Maaseutuyritysten kilpailukyvyn ja sopeutumisen parantamiseksi alennetaan neuvonnassa olevien tilojen lopputuotteiden tuotantokustannuksia sekä edistetään tuottajaorganisaatioiden perustamista. Järjestöjen tulee erityisesti varautua neuvonnassa tuleviin haasteisiin, joita

EU:n maatalouspolitiikan muutokset tulevat aiheuttamaan maatilojen talouteen.

Maaseutuyritysten tuotteiden, palvelujen sekä tuotantotoiminnan laadun parantamiseksi neuvontajärjestöt osaltaan vaikuttavat siihen, että koko elintarvikeketjun kattava, vapaaehtoinen ja yhteensovitettu laadunvarmistusmalli otetaan käyttöön myös alkutuotannon osalta.

Maaseutuympäristön hoidon edistämisen osalta neuvonnalliset keinot ovat keskeisiä edistettäessä maatalouden ympäristönsuojelua. Luonnonmukaisen tuotannon neuvontaa tehostetaan edelleen erityisesti kotieläintuotannon neuvonnan osalta. Luomutuotteiden markkinoinnin kehittämiseen ja menekinedistämiseen käytetään momentin 30.12.41 varoja.

Maaseutuelinkeinojen monipuolistamista ja verkostotaloutta edistetään liiketoimintasuunnitelmia laatimalla sekä neuvontaresursseja kohdentamalla.

Neuvonnan tavoitteista sovitaan tarkemmin neuvonnan ja maa- ja metsätalousministeriön välisissä tulossopimuksissa. Maaseutukeskusten aluerajojen tarkistamista jatketaan.

1999 määräraha	65 900 000
1998 määräraha	68 900 000
1997 tilinpäätös	69 400 000

41. (30.34.41) Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 450 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kasvinsuojelulain (1203/1994) 9 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään 200 000 mk hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/1976, muut. 1660/1991 ja 1170/1993) ja asetuksen (541/1976) mukaisiin tarkoituksiin ja edellisiin vuosiin kohdistuvien hukkakauran torjuntakorvauksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain (356/1995) 2 ja 3 §:stä johtuvien perunanviljelyn lisäkustannusten korvaamiseen ja perunan vaalean rengasmädän tehostetun hävittämisen aiheuttamien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan tarvetta lisää perunan vaalean rengasmädän torjunnasta aiheutuvien korvausten kasvaminen, mikä aiheutuu tarkastuksissa havaittujen saastuneiden tilojen määrän kasvusta. Saastunut tila on torjunnan kohteena viiden vuoden ajan, jolloin se voi hakea korvauksia kustannuksista ja vahingoista.

1999 määräraha	9 450 000
1998 määräraha	3 360 000
1997 tilinpäätös	6 845 632

44. (30.34.44) Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää totopeliasetuksen (236/1995) 6 §:ssä tarkoitetusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, valtionavusta hevoskasvatuksen edistämiseen ja hevosurheilun tukemiseen annetun asetuksen (244/1992) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten lainojen korkohyvitysten ja hevostalousneuvottelukunnan sekä hevostalouslain (796/1993) mukaisten menojen maksamiseen. Vuonna 1999 ei hyväksytä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia uusia korkotukilainoja. Aiemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitysten määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5-8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vedonlyönnistä hevoskilpailuissa arvioidaan valtionosuutena kertyvän 28 000 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.30. Kun valtion osuudesta käytetään luvussa 30.21 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maatalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen 1 000 000 mk sekä kun valtion osuudesta lisäksi vähennetään vuoden 1994 kolmannen li-

sätalousarvion momentin 30.34.44 selvitysosan perusteluihin viitaten 4 000 000 mk, valtion osuudesta jää tälle momentille 23 000 000 mk käytettäväksi hevostalouden edistämistä ja hevostalouden tukemista varten.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Avustus hevostalousjärjestöjen toiminnan tukemiseen	2 000 000
Korkotuki	150 000
Avustus vedonlyöntilaitteiden linja- ja huoltomaksuihin	2 500 000
Avustus hevoskasvatukseen	10 343 000
Palkintotuki ja muut avustukset	7 000 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot	7 000
Avustus korjaus- ja korvausinvestointeihin	1 000 000
Yhteensä	23 000 000

1999 määräraha	23 000 000
1998 määräraha	23 000 000
1997 tilinpäätös	18 824 100

45. (30.34.45) Valtionapu 4H-toimintaan

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus tukea mm. lannoitesäkkien keräystoimintaa.

1999 määräraha	24 000 000
1998 määräraha	25 500 000
1997 tilinpäätös	25 500 000

47. (30.34.47) Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977, muut. 1305/1988) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen, kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen sekä siihen ja kasvigeenivarojen säilyttämiseen ja käyttöön liittyviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 3 500 000 mk, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.33.

1999 määräraha	4 500 000
1998 määräraha	4 500 000
1997 tilinpäätös	3 119 800

48. (30.99.48) Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/1983, muut. 1310/1990 ja 92/1995) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä metsäkeskusten asiantuntija-avusta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000
1997 tilinpäätös	5 000 000

21. (30.70) Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskus (MTT) toteuttaa osaltaan ministeriön asettamia maaseudun sekä maa- ja elintarviketalouden kehittämistavoitteita. Se edistää elintarviketalouden kilpailukykyä, maaseudun elinvoimaisuutta ja viihtyisän elinympäristön säilyttämistä. Se edistää myös osaltaan elintarvikkeiden käyttäjälähtöisen laadun ja turvallisuuden kehittämistä. MTT tuottaa ja välittää tieteelliseen ja soveltavaan tutkimukseen perustuvaa tietoa maa- ja elintarviketalouden kehittämiseksi sekä osallistuu teknologian siirtoon alan yrityksille. Laitoksen toi-

minnan kansainvälinen arviointi tehtiin vuonna 1996 ja sen edellyttämät jatkotoimenpiteet toteutettiin vuosina 1997 ja 1998.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut MTT:lle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Maidontuotanto- ja jalostustutkimus

Tavoitteena on alentaa rehukustannuksia ja vähentää rehuntuotannon ympäristöhaittoja, tehostaa rehujen hyväksikäyttöä, kehittää ruokintajärjestelmiä, kotieläinten hyvinvointia, niiden jalostusmenetelmiä, maitoteknologiaa ja maitotuotteita sekä tuotteiden terveydellistä ja ravitsemuksellista laatua. Tutkimusta ohjataan maitotutkimusohjelmalla, nurmitutkimusohjelmalla sekä lehmien hoidon ja tuotantoympäristön tutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 11 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 11 kpl, vuoden 1998 tavoite 13 kpl).

Lihan- ja munantuotantotutkimus

Tavoitteena on alentaa rehuviljan tuotantokustannuksia ja karjasuojien rakentamiskustannuksia, parantaa rehujen hyväksikäyttöä sekä kehittää eläinjalostusmenetelmiä, tuotantoympäristöä ja lopputuotteen laatua. Kananmunalle ja sen ainesosille kehitetään uusia käyttömuotoja. Tutkimusta ohjataan mm. kauratutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 8 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 6 kpl, vuoden 1998 tavoite 10 kpl).

Elintarvikeviljojen ja öljykasvien tutkimus

Tavoitteena on tuotantokustannusten alentamisen ja satotason kohottamisen ohella kehittää sadon käyttötarkoituksenmukaista laatua, teollisuutta ja tuottajia palvelevia tuotannon laadunohjausjärjestelmiä, tuotannon alueellista erikoistumista sekä monipuolistaa viljelykasvien ja peltoalan käyttöä. Tutkimusta ohjaavat mm. mallasohran tutkimusohjelma sekä kauratutkimusohjelma. Osaamisalue tuottaa 6 elinkeinon kehittämistä tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 5 kpl, vuoden 1998 tavoite 7 kpl).

Kasvisten, marjojen ja perunan tutkimus

Tavoitteena on kehittää tuotannon laatujärjestelmiä, mallintaa puutarhakasvien kasvua, edistää laadukkaan perunan tuotantoa ja sen vientiedellytyksiä, identifioida tuotteiden terveydellisiä ja ravitsemuksellisia laatuominaisuuksia sekä kehittää uusien kasvien tuotantomenetelmiä ja käyttöönottoa. Tutkimusta ohjataan mm. perunantutkimusohjelmalla sekä kasviperäisten biomolekyylien tutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 6 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 9 kpl, vuoden 1998 tavoite 4 kpl).

Kasvihuonetuotannon tutkimus

Tavoitteena on kehittää biologisen ja integroidun torjunnan menetelmiä sekä kasvihuoneiden viljelyolojen hallintaa ja säätöä. Osaamisalue tuottaa 4 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 4 kpl, vuoden 1998 tavoite 3 kpl).

Non food-kasvintuotannon tutkimus

Tavoitteena on kehittää kuitu- ja energiakasvien tuotantoa ja selvittää sen ympäristövaikutuksia, tehostaa maatilojen energian käyttöä erityisesti kotimaisen polttoaineen avulla sekä löytää uusia non food-kasveja ja kehittää niiden tuotantotekniikkaa. Osaamisalue tuottaa 3 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 3 kpl, vuoden 1998 tavoite 3 kpl).

Hevostutkimus

Painoaloja ovat ravitsemus-, valmennus- ja hyvinvointia edistävä tutkimus.

Turkiseläintutkimus

Parannetaan eläinten hyvinvointia ja turkistarhojen ympäristönsuojelua. Osaamisalue tuottaa 4 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 3 kpl, vuoden 1998 tavoite 6 kpl).

Maatalouden ympäristönsuojelututkimus

Painoaloja ovat maatalouden ympäristötukiohjelman vaikutukset, vesistökuormituksen ja kaasumaisten päästöjen vähentäminen, viljelymaan ja -tuotteiden puhtauden varmistaminen, ravinteiden kierrätys, ilmastonmuutoksen vaikutukset kasvintuotantoon sekä vastatoimet radioaktiivisten aineiden ravintokasveihin ja kotieläimiin kertymisen estämiseksi. Tutkimusta ohjataan mm. globaalimuutoksen tutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 6 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 6 kpl, vuoden 1998 tavoite 6 kpl).

Ympäristön- ja maisemanhoitotutkimus

Painoaloja ovat maatalouden kestävän kehityksen indikaattorien määrittely, kotieläinten laidunnuksen ja maisemoinnin yhteensovittaminen, kasvien ja kotieläinten geneettinen monimuotoisuus, maataloustuotannon ekologiset vaikutukset sekä viherrakentaminen. Tutkimusta ohjataan mm. tutkimusohjelmalla Maatalouden kestävän kehityksen indikaattorit, ohjaus ja esittely. Osaamisalue tuottaa 6 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (vuonna 1997 4 kpl, vuoden 1998 tavoite 6 kpl).

Informaatiojärjestelmät

Kehitetään elektronisen tiedonjakelun menetelmiä, MTT:n tutkimustietojärjestelmää, paikkatietojärjestelmää, seuranta- ja ennustemenetelmiä sekä erilaisia laatujärjestelmiä. Osaamisalue tuottaa 5 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tulosta (vuonna 1997 4 kpl, vuoden 1998 tavoite 5 kpl).

MTT osallistuu maaseudun yritystoiminnan kehittämishankkeisiin yhdessä alan muiden toimijoiden kanssa (mm. Agropolis Oy). Kehittämishankkeiden lukumäärä säilyy nykyisellä, noin 25 kappaleen tasolla.

MTT:n julkaisutoiminnan kokonaismäärä pysyy nykytasolla, noin 1 500 suoritteessa vuodessa. Asiantuntijatarkastettujen tieteellisten artikkelien tavoite on 150 kpl (vuonna 1997 106 kpl, vuoden 1998 tavoite 150 kpl).

Maatalouden tutkimuskeskuksen tutkimusten, tulojen, menojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan vuonna 1999 seuraavasti:

	Tutkimusten lukumäärä	Tulot milj. mk	Menot milj. mk	Henkilötyövuodet
Maidontuotanto ja -jalostus	53	4,5	32,1	127
Lihan- ja munantuotanto	20	0,8	10,0	45
Elintarvikeviljojen ja öljykasvien tuotanto	33	1,3	12,7	54
Kasvisten, marjojen ja perunan tuotanto	34	4,1	25,8	113
Kasvihuonetuotanto	6	0,8	5,4	24
Non food-kasvintuotanto	8	0,8	5,2	20
Hevoset, turkiseläimet ja muu kotieläintalous	13	0,6	5,2	20
Informaatiojärjestelmät	8	0,4	6,0	20
Maatalouden ympäristönsuojelu	33	1,6	14,4	62
Ympäristön- ja maisemanhoito	16	1,0	9,5	43
Muu tutkimuksellinen toiminta	5	1,2	8,9	30
Maksullinen toiminta	-	15,2	13,0	70
Yleisjohto ja palveluyksiköt	-	1,0	31,7	97
Yhteensä	229	33,3	179,9	725

Maatalouden tutkimuskeskuksen budjetin ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 40 000 000 mk, johon sisältyy EU:n maataloustuotannon tukia noin 3 000 000 mk. Rahoituksella arvioidaan voitavan palkata noin 220 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö.

Maatalouden tutkimuskeskuksen maksullisen toiminnan nettotuloina arvioidaan kertyvän 2 235 000 mk momentille 12.30.21. Maksullisen toiminnan erillismenoiksi arvioidaan 12 960 000 mk ja vastaavasti tuloiksi 15 195 000 mk.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1997 toteutuma		1998 ennakoitu		1999 TAE	
	Julkis-oikeudelliset	Liike-taloudelliset	Julkis-oikeudelliset	Liike-taloudelliset	Julkis-oikeudelliset	Liike-taloudelliset
Maksullisen toiminnan tulot (12.30.21) tmk	392	19 595	300	14 781	190	15 005
— tulojen muutos (%)	(+75)	(-7)	(-23)	(-25)	(-37)	(+2)
Maksullisen toiminnan erillismenot (12.30.21) tmk	292	16 167	210	12 590	135	12 825
— erillismenojen muutos (%)	(+51)	(-4)	(-28)	(-22)	(-36)	(+2)
Käyttöjäämä I (12.30.21 nettotulo) tmk	100	3 428	90	2 191	55	2 180
Käyttöjäämä I-%	25	17	30	15	29	15
— käyttöjäämä I:n muutos (%)	(+234)	(-19)	(-10)	(-36)	(-39)	(-1)
Maksullisen toiminnan investoinnit tmk	0	539	0	339	0	339
— investoinnit tuloista %	0	3	0	2	0	2
— investointien muutos (%)	(0)	(-29)	(0)	(-37)	(0)	(0)
Käyttöjäämä II tmk	100	3 967	90	2 530	55	2 519
Käyttöjäämä II-%	25	20	30	17	29	17
— käyttöjäämä II muutos (%)	(0)	(-21)	(-10)	(-36)	(-39)	(-0)
Osuus yhteiskustannuksista tmk	43	3 960	286	9 500	101	9 526
— osuuden yhteiskustannuksista muutos (%)	(+71)	(+19)	(+565)	(+140)	(-65)	(0)
Ylijäämä/Alijäämä tmk	57	7	-196	-6 970	-46	-7 007
Ylijäämä-/Alijäämä-%	14	0	-65	-47	-24	-47
Kustannusvastaavuus-% (tulot/kust.)	117	100	61	68	81	68

21. (30.70.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 145 910 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 366 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 29.10.21. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina muut kuin momenteille 12.30.33, 12.30.21 ja 12.30.99 kertyvät laitoksen toiminnasta aiheutuvat tulot. Nettobudjetoitavina tuloina arvioidaan kertyvän EU:n rahoitusosuutena tutkimushankkeisiin 2 000 000 mk, tutkimuskeskuksen vastuulla toteutettavista tutkimus- ja yhteistyöhankkeista tuloina saatavat muiden hankeosapuolten maksuosuudet 8 000 000 mk ja muina tuloina 8 150 000 mk, joka sisältää maatilataloustuotteiden myyntituloja 3 400 000 mk, asunto- ja

toimitilavuokria 2 100 000 mk, työnantajapalautuksia 900 000 mk ja muita tuloja 1 750 000 mk. Puutarhakasvien jalostusmaksuina kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.33 ja pääomaluonteiset tulot momentille 12.30.99.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	164 060 000
Bruttotulot, muut tulot	18 150 000
Nettomenot	145 910 000

1999 määräraha	145 910 000
1998 määräraha	141 900 000
1998 lisämääräraha	2 579 000
1997 tilinpäätös	142 000 000

22. (30.70.22) Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 125 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (792/1995) 18 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perusteella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.23.

1999 määräraha	2 125 000
1998 määräraha	2 050 000
1998 lisämääräraha	45 000
1997 tilinpäätös	2 050 000

74. (30.70.74) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään tutkimuskeskuksen toiminnasta aiheutuviin muutostöihin sekä kylmien kevytrakenteisten Maatalouden tutkimuskeskuksen hallinnassa olevien maatalousrakennusten pienehköihin korjaustöihin, joiden menot laitos itse suorittaa. Maatalouden tutkimuskeskuksen varsinaiset talonrakennusmäärärahat on budjetoitu lukuun 28.64.

1999 määräraha	600 000
1998 määräraha	600 000
1997 tilinpäätös	600 000

77. (30.70.77) Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden tutkimuskeskuksen maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	100 000
1998 määräraha	100 000
1997 tilinpäätös	100 000

(88.) (30.70.88) Muut finanssisijoitukset

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	200 000

22. (30.72) Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Selvitysosa: Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) tehtävänä on suorittaa maaseutuelinkeinoja ja elintarviketaloutta koskevaa taloustieteellistä tutkimusta maaseudun yrittäjien, hallinnon ja muiden sidosryhmien tarpeisiin. Laitoksen kansainvälinen arviointi toteutetaan vuonna 1999. Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Selvitetään EU-jäsenyyden vaikutukset maatilojen tulo- ja kustannuskehitykseen sekä viljelijöiden tulorakenne. Verrataan viljelijöiden tulotasoa muihin väestöryhmiin ja muiden EU-maiden viljelijöihin.

Usean tutkimuslaitoksen yhteistyönä toteutetun MATEUS-tutkimusohjelman päätyttyä jatketaan EU-jäsenyyden vaikutuksia ja EU:n maatalouspolitiikan kehittämistä koskevaa taloudellista tutkimusta.

Tuotetaan tutkimuksia ja vaihtoehtoisia laskelmia maatalouden rakennekehityksestä sekä erilaisten maatalous- ja maaseutupoliittisten toimenpiteiden vaikutuksesta siihen.

Jatketaan tutkimuksia Agenda 2000-esityksen ja WTO-kierroksen vaikutuksista EU:n maatalouspolitiikkaan ja erityisesti Suomen maatalouteen.

Maatilan kasvuun liittyvä tutkimuskokonaisuus tuottaa hyödynnettävää tietoa yrityksen kasvun taloudellisista mahdollisuuksista ja esteistä.

Maaseudun pienyrittämiseen ja tuotteiden markkinointiin kohdistettua tutkimusta laajennetaan ja monialaisten maatilayritysten talousseuranta vakiinnutetaan kattamaan vähintään sata yritystä vuonna 1999.

FADN-kirjanpito kattaa tavoitteena olevat 150 puutarhayritystä ja noin 1 150 maatilaa. Kirjanpitotiedon keruun ja analysoinnin logistiikkaa parannetaan ja kirjanpitoaineistosta muodostetaan tutkimuslaitokseen tietokanta.

Ravinnetaseen laatiminen kirjanpitotiloilla systematisoidaan vuoden 1999 aikana siten, että ravinnetasekirjanpito integroidaan tilojen käyttämään FADN-kirjanpito-ohjelmaan. Tavoitteena on, että siihen osallistuu yli puolet kirjanpitotiloista. Näin pyritään takaamaan se, että alkanut myönteinen kehitys ravinnehävikkien vähenemisessä jatkuu tulevaisuudessakin.

Maatalouden nykyisen ympäristöohjelman seurantaan liittyvä ja maatalouden uuden ympäristöohjelman suunnittelua tukeva tutkimus jatkuu vuonna 1999. Vaikutusten seurannan osalta keskitytään tuottamaan indikaattoreita, joiden avulla voidaan esittää arvioita maataloustuotannon suunnasta kestävän kehityksen suhteen. Maatalouden uuden ympäristöohjelman suunnittelutyötä tuetaan mm. luonnonmukaisen tuotannon kehittämismahdollisuuksien analyysillä sekä yleisemmällä analyysillä maatalouden ympäristöohjelman ohjauskeinoluonteesta.

21. (30.72.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 372 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tutkimushankkeisiin EU:lta saatavat tulot 100 000 mk sekä nettobudjetoitavat maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot 50 000 mk. Määrärahasta on tarkoitus käyttää kirjanpitoaineiston hankintaan noin 3 750 000 mk, mistä noin 1 250 000 mk aiheutuu lisäkustannuksina kirjanpitotietojen toimittamisesta EU:lle. EU korvaa näistä kustannuksista noin 900 000 mk. Vastaavia tuloja on merkitty momentille 12.30.04.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	14 522 000
Bruttotulot, muut tulot	150 000
Nettomenot	14 372 000
1999 määräraha	14 372 000
1998 määräraha	13 700 000
1998 lisämääräraha	220 000
1997 tilinpäätös	11 940 000

23. (30.83) Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Kasvintuotannon tarkastuskeskus (KTTK) toimii kansainvälisen kasvinsuojelun yleissopimuksen edellyttämänä ja kasvinsuojelulaissa tarkoitettuna kasvinsuojeluviranomaisena, taimiaineistolaissa tarkoitettuna kasvintarkastusviranomaisena, siemenkauppalaissa tarkoitettuna sertifiointi- ja valvontaviranomaisena, suorittaa rehulaissa ja lannoitelaissa edellytettyä tuotannon, markkinoinnin ja maahantuonnin valvontaa sekä torjunta-ainelaissa säädettyjä tehtäviä. Luonnonmukaisen maataloustuotannon valvontajärjestelmän ohjaus ja rekisterinpito on keskitetty Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen ja lisäksi keskus on määrätty toimimaan kasvisten laatuluokituksen valvonnasta vastaavien viranomaisten keskustoimistona. Tarkastuskeskukselle on lisäksi annettu tehtäväksi EU-tukien hallinnointiin ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Vuonna 2000 laitoksen talousarviossa noudatetaan nettobudjetointia.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet:

— Tavoitteena on valvonnan toimenpitein ylläpitää valtakunnan suhteellisen hyvää kasvinterveystilaa ja hävittää esiintyvät vaaralliset kasvintuhoojat välittömästi. Rehujen ja rehuvalmistuksen hyvä hygieeninen tila varmennetaan valvonnalla siten, että niistä ei ole vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle. Maksuperusteita tarkistetaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

— Tarkastuksella ja valvonnalla vahvistetaan maataloustuotannon laadun ja turvallisuuden perustaa sekä luodaan ja vahvistetaan samalla tuotannon kilpailukykyä. Valvonnassa kehitetään elinkeinonharjoittajien käyttöön soveltuvia laadunvarmennuksen menetelmiä. Tarkastuskeskus luo valmiudet luonnonmukaisen kotieläintuotannon valvonnan hoitamiseen.

— Torjunta-aineiden rekisteröintimenettelyä tehostetaan selvittämällä mahdollisuudet rekisteröinnin edellyttämien tarkastusten ja tutkimusten uudelleenjärjestämiseen.

— Kasvintuotannon tarkastuskeskus ohjaa työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja kasvintuotannon valvonta- ja tarkastustehtävissä. Niille varataan tarvittavat resurssit näiden tehtävien hoitamiseen.

— Tarkastuskeskus osallistuu ministeriön kanssa sovittavalla tavalla toimialaansa kuuluvien säännösten valmisteluun EU-toimielimissä ja hyväksyttyjen muutosten toteutukseen tehtäväalueellaan.

Laitoksen toimintamenojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan vuonna 1999 tehtävittäin seuraavasti:

	Menot milj. mk	Tulot milj. mk	Htv
Kasvinsuojelu ja taimituotannon kehittäminen	7,5	3,0	20
Kasvisten laadunvalvonta	1,0	1,0	6
Torjunta-aineiden rekisteröinti	3,8	7,6	13
Rehuvalvonta	10,1	4,0	34
Lannoitevalvonta	1,7	1,5	9
MKO:n liiketal. palvelut	2,9	2,0	10
Siementuotannon ja kaupan valvonta	10,9	9,8	40
Luonnonmukaisen tuotannon valvonta	6,9	6,9	7
Viljan laadun tarkastus	2,1	0,5	6
Muut tehtävät	6,3	0,5	20
Yhteensä	53,2	36,8	165

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE[1)]	Liiketaloudellinen palvelu 1999
Maksullinen toiminta (ilman torjunta-aineiden rekisteröintiä):				
Maksullisen toiminnan tulot tmk	20 088	29 862	29 174	3 100
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	21 999	24 899	24 484	2 300
Käyttöjäämä tmk	-1 911	4 963	4 690	800
— % tuloista	-9,5	16,6	16,1	25,8
Osuus yhteiskustannuksista tmk	5 521	5 980	4 690	800
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-7 432	-1 017	0	0
— % tuloista	-37,0	-3,4	-	-
Investoinnit (kaikki/maksull. osuus) tmk	3 023/1 500	5 575/2 500	3 650/1 500	
Torjunta-aineiden rekisteröinti:				
Maksullisen toiminnan tulot tmk	6 200	7 500	7 600	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	2 083	2 100	2 600	
Käyttöjäämä tmk	4 117	5 400	5 000	
— % tuloista	66,4	72,0	65,8	
Osuus yhteiskustannuksista tmk	518	550	650	
KTTK:n kustannukset yhteensä tmk	2 601	2 650	3 250	
MTT:n kustannukset tmk	2 050	2 050	2 050	
Muiden TA-viranomaisten kustannukset tmk	2 509	2 700	2 300	
Kustannukset yhteensä tmk	7 160	7 400	7 600	
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-960	100	0	
Kustannusvastaavuus % (tulot % kustannuksista)	87	101	100	
Investoinnit (KTTK) tmk	150	350	100	
Maksuttomat viranomaistoiminnot KTTK tmk	1 444	1 250	1 000	
Maksuttomat muut viranomaistoiminnot tmk	1 075	1 060	800	

[1)] Sisältää liiketaloudellisen palvelun osuuden

21. (30.83.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 190 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen palvelutoiminnan menoihin 24 484 000 mk ja torjunta-aineiden rekisteröinnin ja valvonnan menoihin 3 250 000 mk. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.23.

1999 määräraha	53 190 000
1998 määräraha	51 734 000
1998 lisämääräraha	843 000
1997 tilinpäätös	44 610 999

24. (30.97) Kasvinjalostuslaitos

Selvitysosa: Kasvinjalostuslaitos (Boreal Suomen Kasvinjalostus) on liiketoimintaa harjoittava nettobudjetoitu valtion laitos, jonka tehtävänä on jalostaa maamme kasvuoloihin soveltuvia viljelykasveja, markkinoida jalostamiaan lajikkeita sekä tuottaa ja markkinoida niiden lisäysaineistoa ja turvata kotimaisen kylvösiemenhuollon ylläpitämistä. Kotimaisen kasvinjalostuk-

sen ylläpitämisen tarpeellisuus ja maatalouspoliittinen merkitys lisääntyy kun lajikkeiden jalostajat voivat kansainvälisten sopimusten mukaisesti asettaa entistä enemmän ehtoja lajikkeittensa hyväksikäyttämiselle.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Kasvinjalostuslaitoksen tulostavoitteeksi vilja- ja nurmikasvien lajikkeiden markkinaosuuden säilyttämisen ja peruna-, ohra- ja kevätvehnälajikkeiden osuuden lisäämisen. Tulos saa olla enintään 10 087 000 mk alijäämäinen (sis. lomapalkkavelan muutoksen 101 000 mk).

Tavoitteeksi on asetettu, että Kasvinjalostuslaitos hankkii lisääntyvässä määrin tulonsa siemen- ja lajikemarkkinoilta. Järjestäytyneen siemenkaupan markkinat ovat viime vuosina poikkeuksellisesti supistuneet. Ottaen huomioon tarkastetun siementavaran käytön vähäisyyden liikevaihtotavoitteeksi asetetaan 13 381 000 mk, josta puolet siementavaran myynnistä ja puolet lajikkeiden rojaltituloina. Tavoitteena on lisäksi, että laitoksen lajikkeista kertyviä kasvinjalostusmaksuja tuloutuu valtiolle arviolta 2 000 000 mk, jotka tuloutetaan momentille 12.30.33. Kun korkotuottoja arvioidaan kertyvän 20 000 mk, arvioidaan käyttötuloja kertyvän yhteensä 13 401 000 mk. Kun käyttömenoiksi arvioidaan 21 901 000 mk (ilman lomapalkkoja), osoitetaan momentille 30.24.21 nettomenona 8 500 000 mk. Hallituksen tarkoituksena on selvittää Kasvinjalostuslaitoksen yhtiöittämiseen ja omistuspohjan laajentamiseen liittyvät kysymykset.

Kasvinjalostuslaitoksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuotto- ja kululaskelma vuodelle 1999:

	mk	mk
Toiminnan tuotot:		
Maksullisen toiminnan tuotot	13 381 000	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	-	
Muut toiminnan tuotot	-	13 381 000
Toiminnan kulut:		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat:		
Ostot tilikauden aikana	5 244 000	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-200 000	
Henkilöstökulut	10 319 000	
Vuokrat	2 409 000	
Palvelujen ostot	3 698 000	
Muut kulut	332 000	
Poistot	1 686 000	-23 488 000
Jäämä I		-10 107 000
Rahoitustuotot ja -kulut:		
Rahoitustuotot	20 000	+20 000
Tilikauden tuotto-/kulujäämä		-10 087 000

Kasvinjalostuslaitoksen kehitys vuosina 1997-1999:

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Liikevaihto milj. mk	11,02	10,2	13,4
Käyttökate liikevaihdosta %	-87,5	-94,06	-75,4
Ylijäämä/Alijäämä, milj. mk	-10,8	-10,8	-10,09
— liikevaihdosta %	-98,0	-105,9	-74,7
Volyymin muutos %	18	26	26
Henkilöstön määrä	60	62	62

21. (30.97.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 500 000 mk.

1999 määräraha	8 500 000
1998 määräraha	9 000 000
1998 lisämääräraha	257 000
1997 tilinpäätös	9 792 000

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot (ilman lomap. kert.)	21 901 000
Bruttotulot	13 401 000
— myyntitulot	13 381 000
— muut tulot	20 000
Nettomenot	8 500 000

25. (30.98) Siemenperunakeskus

Selvitysosa: Siemenperunakeskus (SPK) on maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimiva, liiketoimintaa harjoittava valtion laitos. SPK:n tehtävänä on Suomessa viljeltävien perunalajikkeiden terveen siemenaineiston ylläpito sekä perus- ja sertifioidun siemenen tuotanto ja markkinointi näistä lajikkeista Suomessa ja muissa maissa. Lisäksi SPK:n tehtävänä on tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa erityisesti Suomen oloihin sopivaksi sekä omalta osaltaan edistää suomalaisen siemenperunan markkinointia muihin maihin (L 1406/1995, A 1407/1995).

SPK:n toiminnan perustana ovat EU-direktiiveihin pohjautuvien siemenperunan tuotantomääräysten mukaiset ylläpito- ja perussiemenen tuotantosopimukset lajikkeiden suomalaisten omistajien tai edustajien kanssa. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen luvalla SPK ylläpitää ja tuottaa siemenperunaa lisäksi myös ns. vapaista lajikkeista.

Vuoden 1999 aikana SPK:n ylläpidossa on 38 lajiketta tai jalostuslinjaa. Pääosin toimeksiantoihin perustuen siementä tuotetaan kaikkiaan 270 hehtaarin alalla ja toimitettavan siemenen määrä on noin 6 500 tonnia. Siemenperunan myyntihintojen odotetaan pysyvän jokseenkin nykyisellä tasolla tai laskevan hieman. Siemenperunan kysynnän odotetaan kasvavan vuoden 1999 aikana.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut alustavasti vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Siemenperunakeskukselle tulostavoitteeksi siemenen hintakilpailukyvyn parantamisen ja uusien lajikkeiden siemenaineiston markkinoillesaannin nopeuttamisen. Siemenperunan vientiponnisteluja ja suomalaisen siemenperunan vientiä tukevia toimia jatketaan.

SPK:n liiketoiminnan tuoton arvioidaan vuonna 1999 nousevan 18 479 000 markkaan. Liikevaihdossa on otettu huomioon 220 000 mk SPK:n maatilan tuotannon perusteella määräytyvinä EU:n tukina. Kun käyttömenoihin arvioidaan tarvittavan 17 869 000 mk, nettotulona tuloutetaan 610 000 mk momentille 12.30.25.

Asetuksen (1407/1995) mukaisiin siemenperunatuotannon tutkimus- ja kehitystyöhön sekä suomalaisen siemenperunan vienninedistämistyöhön osoitetaan momentilla 30.25.22 valtion varoja 350 000 mk, mikä määräraha ei kuulu siemenperunan myynnillä katettaviin kuluihin.

Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuotto- ja kululaskelma vuodelle 1999:

	mk	mk
Toiminnan tuotot:		
Maksullisen toiminnan tuotot	18 146 000	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	113 000	
Muut toiminnan tuotot	220 000	18 479 000
Toiminnan kulut:		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat:		
Ostot tilikauden aikana	9 396 000	
Henkilöstökulut	4 603 000	
Vuokrat	1 864 000	
Palvelujen ostot	1 225 000	
Muut kulut	780 000	
Poistot	350 000	18 218 000
Tilikauden tuotto- ja kulujäämä		261 000

Siemenperunakeskuksen kehitys vuosina 1997-1999:

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Liikevaihto milj. mk	17,5	18,06	18,48
Muutos ed. vuoteen %	14,38	3,2	2,3
Käyttökate liikevaihdosta %	2,02	2,10	1,41
Alijäämä/Ylijäämä			
— milj. mk	-0,5	0,01	0,26
— liikevaihdosta %	-3,11	0,06	1,41
Investoinnit liikevaihdosta %	3,08	2,21	2,16
Henkilöstön määrä	33	33	33

22. (30.98.22) Tutkimus- ja vienninedistämismenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää asetuksen (1407/1995) mukaisiin siemenperunatuotannon tutkimus- ja kehitystyöstä sekä suomalaisen siemenperunan vienninedistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkimus- ja vienninedistämismenot eivät kuulu liiketoiminnasta aiheutuviin, vaan ne katetaan valtion talousarvioon osoitetuilla varoilla.

1999 määräraha	350 000
1998 määräraha	350 000

87. Maan hankinta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lisämaan hankintaan.	1999 määräraha	350 000
	1997 tilinpäätös	600 000

(30.) (30.31) Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU)

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.12 ja sen momentit 41, 43, 44, 45 ja 46 luvun 30.12 vastaaviksi momenteiksi.

31. (30.86) Metsätalouden edistäminen ja valvonta (osa EU)

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Luvun määrärahoilla rahoitettavan toiminnan keskeisinä yhteiskunnallisina tavoitteina ovat puuntuotannon turvaaminen parantamalla metsänhoidon tasoa ja metsävarojen tehokas käyttö ottaen samalla huomioon metsien elinvoimaisuuden edistämisen, niiden biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen ja metsien virkistyskäytön.

Mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen pyritään maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksessa olevien metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion toiminnalla sekä metsälain (1093/1996) ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) toimeenpanolla.

Vuonna 1999 on tarkoitus käyttää 264 milj. mk valtion tukea ja lainaa yksityismetsien puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi rahoitettaviin kansallisiin töihin ja metsäviestintään. Lisäksi esitetään EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukisosaston osarahoittamiin puuntuotannon kestävyyden turvaamistöihin osoitettavaksi vuonna 1999 valtion rahoitusosuutta 14 milj. mk ja EU:n rahoitusosuutta 14 milj. mk eli yhteensä 28 milj. mk.

Puuntuotannon turvaamistöiden painopiste on nuoren metsän hoidossa sekä eräillä alueilla myös kunnostusojituksessa. Maa- ja metsätalousministeriön vuosiksi 1998-2002 hyväksymällä kampanjasuunnitelmalla pyritään alkuvaiheessa nuoren metsän hoidon rästien lisääntymisen estämiseen ja jatkossa rästien purkamiseen. Puuntuotannon turvaamistöiden työvoima on keskimäärin 2 580 henkilötyövuotta. Maa- ja metsätalousministeriö päättää määrärahojen jaosta eri työlajien kesken varojen käyttösuunnitelmassa.

Seuraavassa esitetään arvio varojen käytöstä:

Työlajiryhmät	Valtion rahoituksella tehtävät puuntuotannon kestävyyden turvaamistyöt, milj. mk			Työvoima htv
	1998 Arvio	1999 TAE	mistä EU:n osuus	1999
Nuoren metsän hoito ja energiapuun korjuu	93	110	-	1 620
Metsänuudistaminen ja muut metsänhoidolliset työt	62	54	5	360
Metsäteiden tekeminen ja kunnostusojitus	43	32	5	160
Suunnittelu, työnjohto, toteutusselvitykset, kehittäminen, metsäviestintä yms.	98	96	4	440
Yhteensä	296	292	14	2 580

24. (30.86.24) Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää virkistyskäyttöön liittyvien maksuttomien palveluiden tuottamisesta ja viranomaistehtävien sekä yleisiin uittoväylätöihin ja yleisiin vesialueisiin liittyvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös riistatalouden ja metsästyksen hoitoon liittyvistä tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää edellä mainittuihin toimintoihin liittyvistä investoinneista ja yhteiskunnallisia palveluja koskevista selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä varten. Määrärahan aleneminen johtuu yhteiskunnallisten palveluiden tuotannon keskittämisestä kysyntää vastaavasti ja palvelutuotannon uudelleenorganisoimisesta ja siitä, että yhteiskunnallisten tehtävien hoitoon käytetään myös liiketoiminnan tuottoja.

1999 määräraha	23 000 000
1998 määräraha	35 000 000
1997 tilinpäätös	35 000 000

25. (30.86.25) Metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto

Momentille myönnetään 19 273 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden jalostuksesta, siemenviljelysten perustamisesta ja nuoruusvaiheen hoidosta sekä metsäpuiden siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös palkkausmenoihin ja valtionapujen maksamiseen edellä mainittuihin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Metsähallitus	6 900 000
Metsänjalostussäätiö	9 000 000
Metsäntutkimuslaitos	2 943 000
Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio	430 000
Yhteensä	19 273 000

Metsäntutkimuslaitoksen määrärahaa arvioidaan käytettävän 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Metsänjalostustoiminta on tarkoitus organisoida uudelleen vuoden 2000 alusta tavoitteena mm. kustannussäästöt.

1999 määräraha	19 273 000
1998 määräraha	20 000 000
1998 lisämääräraha	20 150 000
1997 tilinpäätös	29 987 383

42. (30.86.42) Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille

Momentille myönnetään 193 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäkeskuksille ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle säädösten perusteella aiheutuviin muihin kuin metsänparannuslain (140/1987) ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisten töiden hankekohtaisen suunnittelun ja työnjohdon sekä jo suunniteltujen metsäteiden ja ojitusten työnjohdon menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää toimitilahankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista suoritteista perittävien maksujen alentamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk puutavaranmittauslain (364/1991) 44 §:ssä mainittuihin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsäkeskukset ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio hoitavat metsien kestävää hoitoa ja käyttöä, niiden monimuotoisuuden säilyttämistä sekä metsätalou-

den muuta edistämistä koskevia tehtäviä. Lisäksi metsäkeskukset valvovat metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitavat muut niille säädetyt viranomaistehtävät. Viranomaistehtävät eivät kuulu Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tehtäväalueeseen.

Metsäkeskusten viranomaistehtäviä ovat muun muassa kestävän metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa säädetyt rahoituspäätökset (noin 40 000 vuodessa), metsälain valvontaan liittyvät metsänkäyttöilmoitusten tarkastukset (vuonna 1997 130 000, joista osa tarkastetaan myös maastossa) sekä maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaisten todistusten ja lausuntojen antaminen.

Metsäkeskusten toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat (noin 800 000), joiden omistamien metsälöiden lukumäärä on noin 430 000 ja metsälöiden pinta-ala noin 15 600 000 hehtaaria.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti metsäkeskusten valtionavulla rahoitettavalle toiminnalle (valtionaputoiminta) seuraavat tulostavoitteet:

Valvonta- ja tarkastustoiminta

Tavoitteena on varmistua metsälainsäädännön noudattamisesta sekä tuottaa tietoa metsien käsittelyn ja metsänhoitotöiden laadullisesta tasosta mahdollisia korjaavia toimenpiteitä varten. Erityistä huomiota kiinnitetään metsänuudistusalojen valvontaan ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain tarkoittamien toimenpiteiden lainmukaisuuteen ja laatuun. Metsälain valvontaan liittyen metsäkeskukset tarkastavat maastossa vähintään 3 % metsänkäyttöilmoituksista (vuonna 1998 tavoite 3 %). Lisäksi metsäkeskukset tarkastavat maastossa vähintään 5 % kestävän metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetuista hankkeista (vuonna 1998 tavoite vähintään 5 %).

Metsäsuunnittelu

Pinta-alatavoite on 690 000 hehtaaria (vuonna 1998 tavoite 673 300 ha).

Neuvonta, koulutus ja tiedotus

Tavoitteena on edistää metsien kestävää hoitoa ja käyttöä ja erityisesti tähän sisältyvää metsien biologisen monimuotoisuuden säilymistä.

Tavoitteena on lisäksi, että vuonna 1999 metsäkeskukset voimakkaasti kehittävät toimintaansa tukevia metsäsuunnittelu-, taloushallinto- ja tietohallintojärjestelmiään.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio

Vuoden 1999 valtionaputoiminnan tavoitteena on tuottaa ennenkaikkea maa- ja metsätalousministeriölle ja metsäkeskuksille sellaisia metsätaloudellisia kehittämis- ja asiantuntijapalveluja ja hallinnollisia palveluja, jotka tukevat metsälainsäädännön tavoitteiden saavuttamista.

Metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionaputoiminnan kustannusten, tulojen, valtionavun ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

	1998 milj. mk			1999 milj. mk			
	kust.	tulot	valtionapu	kust.	tulot	valtionapu	htv
Valvonta- ja tarkastustoiminta	69,8	1,6	68,2	71,3	1,9	69,4	256
Metsäsuunnittelu	74,9	0,9	74,0	78,6	0,6	78,0	267
Neuvonta, koulutus ja tiedotus	25,4	3,4	22,0	23,1	3,2	19,9	76
Muu toiminta	61,7	33,7	33,8	57,9	32,2	25,7	168
Yhteensä	231,8	39,6	198,0	230,9	37,9	193,0	767

Taulukossa kohtaan muu toiminta sisältyy mm. laajoja projekteja.

1999 määräraha	193 000 000
1998 määräraha	198 000 000
1997 tilinpäätös	191 616 000

43. (30.86.43) Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen sekä Iijoen ja Hossanjoen vesistön uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista.

Selvitysosa: Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella maksettaviin korvauksiin ja muihin menoihin sekä metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista, arvioidaan tarvittavan 100 000 mk. Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä ovat Iijoen vesistön ja Hossanjoen vanhoista uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen arvioiminen ja korvaaminen. Määrärahasta arvioidaan myönnettävän Metsähallitukselle näihin tarkoituksiin 1 800 000 mk. Iijoen ja Hossanjoen korvauksiin on aikaisemmin myönnetty 39 653 000 mk.

1999 määräraha	1 900 000
1998 määräraha	1 900 000
1997 tilinpäätös	1 200 000

44. (30.86.44) Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 290 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisen valtiontuen ja vahingonkorvauslain (412/1974) mukaisten työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsäviestinnästä eli metsäalan viestinnän edistämishankkeista ja erillisistä tiedotusprojekteista sekä metsäviestintää tukevan aineiston tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta on enintään 276 000 000 mk valtiontukea kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisiin puuntuotannon kestävyyden turvaamistöihin sekä metsäviestintään. Valtiontuesta saa käyttää enintään 14 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston rahoittamaan ohjelmaan sisältyvien töiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta ja enintään 4 000 000 mk metsäviestinnästä aiheutuviin menoihin.

Määrärahasta on enintään 14 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston tuloja vastaavaa EU:n rahoitusosuutta puuntuotannon kestävyyden turvaamistöihin.

Vuonna 1999 saa hyväksyä edellä mainittujen lakien mukaisten tukien piiriin kansallisesti kokonaan tai osittain rahoitettavat työt, joiden valtiontuki on enintään 276 000 000 mk.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin määrärahan lisäys johtuu nuoren metsän hoidon työmäärien kasvusta.

EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston rahoitusosuus 14 000 000 mk on otettu huomioon määrärahassa. Vastaavat EU-tulot kertyvät momentille 12.30.01.

Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1999 milj. mk	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk	2003- milj. mk
Vuoden 1999 valtuuksista	155	80	30	7	4
Aiemmista valtuuksista	117	24	10	6	-
Yhteensä	272	104	40	13	4

1999 määräraha	290 000 000
1998 määräraha	281 000 000
1997 tilinpäätös	243 780 000

45. (30.86.45) Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 19 §:ssä tarkoitetun ympäristötuen ja mainitun lain 20 §:ssä tarkoitetuista metsäluonnon hoitohankkeista sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla metsien ympäristönhoitoa ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä tukevista hankkeista ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää ensisijaisesti kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisena ympäristötukena yksityisille metsänomistajille korvaamaan metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisestä johtuvia vähäistä suurempia menetyksiä sekä mainitussa laissa tarkoitettujen metsäluonnon hoitohankkeiden suunnittelun ja toteutuksen rahoittamiseen. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus käyttää mm. avainbiotooppiselvityksiin ja muihin valtakunnallisiksi katsottaviin metsäluonnon hoitoa edistäviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin metsälain ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain toimeenpanemiseksi.

1999 määräraha	15 000 000
1998 määräraha	15 000 000
1997 tilinpäätös	15 000 000

50. (30.86.50) Eräät metsätalouden valtionavut

Momentille myönnetään 11 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja säätiöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Föreningen för Skogskultur rf	300 000
Työtehoseura ry	2 800 000
Metsämuseosäätiö	2 200 000
Mustilan Kotikunnas-säätiö	200 000
Suomen Metsäyhdistys ry	500 000
Euroopan Metsäinstituutti ry	5 400 000
Yhteensä	11 400 000

1999 määräraha	11 400 000
1998 määräraha	14 600 000
1997 tilinpäätös	14 800 000

83. (30.86.83) Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisten lainojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan kokonaistarpeeksi vuonna 1999 arvioidaan noin 16 000 000 mk. Myönnettävän määrärahan lisäksi tarkoitukseen arvioidaan olevan käytettävissä noin 14 000 000 mk vuodelle 1999 siirtyvää määrärahaa.

1999 määräraha	2 000 000
1998 määräraha	15 000 000
1997 tilinpäätös	20 000 000

32. (30.76) Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Metsäntutkimuslaitos tuottaa osana kansallista innovaatiojärjestelmää tutkimustietoa, jonka avulla turvataan metsien elinvoimaisuus, monimuotoisuus ja terveys sekä metsävarojen kestävä käyttö kansallisten hyvinvointitavoitteiden mukaisella tasolla. Metsäntutki-

muslaitos palvelee ja toimii asiantuntijana metsiin liittyvissä tilasto-, seuranta- ja tarkastustehtävissä sekä hoitaa hallinnassaan olevia tutkimus- ja luonnonsuojelualueita. Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Metsäntutkimuslaitokselle seuraavat tulos- ja toimintatavoitteet.

Jatketaan vuonna 1998 valmistuneen kansainvälisen arvioinnin toimenpide-ehdotusten pohjalta laitoksen rakenteellista kehitystyötä hyväksytyn toimintastrategian mukaisesti.

Tutkimuksen tulosalue

Tutkimusohjelmiksi koottuja tutkimuksen painoaloja ovat

— metsäluonnon monimuotoisuus
— metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen
— metsätalouden ympäristökuormitus
— metsänuudistaminen Etelä-Suomessa
— valtakunnan metsien inventointi ja
— julkinen tuki ja kilpailu.

Uusina painoaloina aloitetaan ekologisesti ja taloudellisesti kestävän metsätalouden harjoittamista turvemailla ja MELA-ohjelmiston käyttöä ja kehittämistä koskevat tutkimusohjelmat. Valtakunnan metsien 9. inventointi saatetaan loppuun Etelä-Suomessa lukuunottamatta Pohjois-Karjalan metsäkeskuksen aluetta.

Tutkimuksen suuntaamista ja tutkimustiedon välittämistä laajemmalle asiakaskunnalle kehitetään asiakasvaikuttavuuskyselyn perusteella ja kehittämällä sähköistä tiedonvälitystä.

Lähialueyhteistyötä metsäntutkimuksen alalla jatketaan erityisesti koskien luonnonmetsiä ja puutavarakauppaa.

Ulkopuolisen tutkimusrahoituksen osuutta nostetaan 5 prosenttia edellisen vuoden tasosta.

Metsäympäristön seurantaa jatketaan kansainvälisten sopimusten ja kestävän metsätalouden seurantatarpeen edellyttämällä tavalla.

Lyhyen aikavälin tutkimustoiminnassa keskitytään ajankohtaisiin metsäpoliittisiin aiheisiin ja käytännön metsätaloutta palvelevien katsausten ja selvitysten tekemiseen. Uusien metsälakien vaikutuksia ja käytännön tietotarpeita selvittävää tutkimuskokonaisuutta jatketaan.

Verkostoitumista edistetään organisaatio- ja tutkijatasolla.

Tutkimusmetsien tulosalue

Tutkimuksen avustamista lisätään eräillä alueilla ja erityisesti tutkimustiedon välitys tehostuu. Tulotavoite nostetaan 16,3 milj. markasta 17,1 milj. markkaan. Tulojen prosenttuaalinen käyttöjäämä säilyy nykyisellä tasolla. Luonnonsuojelualueiden tutkimuksellista käyttöä lisätään. Paikkatietoon pohjautuvaa omien metsien suunnittelujärjestelmän käyttöönottoa laajennetaan eri tulosyksiköihin.

Asiakasrahoitteisen toiminnan tulosalue

Tulosalueeseen kuuluu nettobudjetoitu maksullinen palvelutoiminta. Tulotavoite nostetaan 6,5 milj. markasta 7,5 milj. markkaan. Toiminnasta saatavat tulot kattavat siitä aiheutuvat kustannukset.

Asiakasrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma	1997	1998	1999
Tulot tmk	4 982	6 500	7 500
Erilliskustannukset tmk	4 091	4 725	5 451
Käyttöjäämä tmk	890	1 775	2 049
Käyttöjäämä, % tuloista	18	27	27
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 538	1 775	2 048
Kustannukset yhteensä tmk	5 629	6 500	7 500
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-648	0	0
Ylijäämä/Alijäämä, % tuloista	-13	0	0

Tukipalveluiden tulosalue

Tulosalueen tehtävänä on tuottaa laitoksen ja tulosyksiköiden tarvitsemat yleis-, talous-, henkilöstö- ja tietohallintopalvelut.

Alueellisilla tutkimusasemilla sekä tutkimus- ja luonnonsuojelualueilla toteutettavan toiminnan kustannusten arvioidaan olevan 50 % kokonaiskustannuksista, tulojen 75 % kokonaistuloista sekä henkilötyövuosien 50 % työpanoksen kokonaismäärästä.

Metsäntutkimuslaitoksen vuoden 1999 bruttotoimintamenojen, tulojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

Tulosalue	Bruttomenot milj. mk	Tulot milj. mk	Htv
Tutkimus	116,3	4,8	536
Tutkimusmetsät	21,9	17,1	106
Asiakasrahoitteinen toiminta	5,4	7,5	9
Tukipalvelut	53,4	0,7	140
Yhteensä	197,0	30,1	791

21. (30.76.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 184 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 5 000 000 mk 40 henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 700 000 mk valmistuvista tiloista Valtion kiinteistölaitokselle maksettavina vuokramenoina ja 4 000 000 mk määräaikaisten tutkijoiden työsuhteiden vakinaistamisena. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon asiakasrahoitteisen toiminnan tuloina 7 500 000 mk, EU:n tutkimushankkeiden rahoitusosuutena 3 800 000 mk, yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tuloina 1 000 000 mk ja muina sekalaisina tuloina 700 000 mk. Muut tulot on merkitty momentille 12.30.32.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	197 000 000
Asiakasrahoitteisen toiminnan erillismenot	5 400 000
Muut toimintamenot	191 600 000
Bruttotulot	13 000 000
Asiakasrahoitteisen toiminnan tulot, muut suoritteet	7 500 000
Muut tulot	5 500 000
— EU:n osarahoittama tutkimus	3 800 000
— yhteisrahoitteiset sopimustutkimukset	1 000 000
— muut	700 000
Nettomenot	184 000 000

1999 määräraha	184 000 000
1998 määräraha	169 300 000
1998 lisämääräraha	3 200 000
1997 tilinpäätös	169 300 000

74. (30.76.74) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Metsäntutkimuslaitoksen korjaushuollossa olevien rakennusten korjaus- ja pienet uudisrakennustyöt.

1999 määräraha	2 500 000
1998 määräraha	2 500 000
1997 tilinpäätös	2 500 000

77. (30.76.77) Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuivatuksesta, perusmetsityksestä ja -lannoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	650 000
1998 määräraha	650 000
1997 tilinpäätös	650 000

33. (30.95) Metsähallitus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Metsähallitus hoitaa tehtäväänsä ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän metsätalouden periaatteiden mukaisesti ja siten kuin maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön tulosohjauksen kautta tarkemmin määritellään.

Metsähallituksen keskeisten toimintojen tuloksellisuus paranee vuoteen 1998 verrattuna.

Metsähallitus tuottaa yhteiskunnallisia virkistyspalveluita, uittotehtäviä ja metsänjalostus- ja siemenhuoltotöitä, toteuttaa riista- ja kalataloutta koskevia hankkeita sekä huolehtii eri säädöksissä mainituista viranomaistehtävistä.

Metsähallitus tukee Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä pitämällä näillä alueilla metsätöissä henkilötyön osuuden mahdollisimman suurena.

Metsähallitus tekee luonnonsuojelualuehankintoja ympäristöministeriön ohjauksessa siten, että niiden hankkimiseen, Metsähallitukselle myynnistä ja hankinnoista syntyviin kuluihin ja maanvaihdon välirahaan käytetään yhteensä 130 milj. mk.

Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 1999 enintään 1,0 milj. markalla.

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet asetetaan luvussa 35.20.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1999 enintään 300 milj. mk. Tämän lisäksi Metsähallitus saa suorittaa investointeja, jotka työministeriö, ympäristöministeriö tai maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa sekä käyttää hallinnassaan olevaa maa- ja vesiomaisuutta vaihtomaina luonnonsuojelualueiden hankintaan. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 1999 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 200 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat kiinteistörakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden hankintaan liittyvät maa- ja vesialueiden hankinnat, maa- ja vesirakenteet sekä rakennukset.

3. Lainanotto

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 milj. mk.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Metsähallituksen tulostavoitteeksi 386 milj. mk vuonna 1999.

Alustavana tavoitteena on, että Metsähallitus tulouttaa valtiolle vuoden 1999 voitosta 230 milj. mk, mikä vastaa 4,8 prosentin tuottoa peruspääomalle. Tuloutustavoitetta määriteltäessä voittoon ei ole sisällytetty kiinteistöjen myyntivoittoja, koska myynneistä saadut varat käytetään pääosin luonnonsuojelualueiden hankintaan. Metsähallituksen asettama liikevaihtotavoite on 1 242 milj. mk.

Metsätyöntekijöiden työnkuvaa monipuolistetaan ja työt järjestetään siten, että puun korjuun kokonaistuottavuus on mahdollisimman hyvä. Aikapalkkauksen käyttöä metsätöissä lisätään.

Luonnonsuojelualueita voidaan hankkia tulorahoituksella, käyttöpääomalla ja käyttöomaisuuden myynnillä sekä käyttämällä maa- ja vesiomaisuutta hankintoihin vaihtomaina. Luonnonsuojelualuehankintoja on tarkoitus rahoittaa yhteensä 60 milj. markan arvoisilla käyttöomaisuuden myynneillä ja käyttämällä maa- ja vesiomaisuutta 70 milj. markan arvosta vaihtomaina.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamista vastaaviin menoihin on lisäksi varattu talousarviossa yhteensä 98,9 milj. mk, mistä 67,2 milj. mk on ympäristöministeriön pääluokassa momenteilla 35.20.22 ja 35.20.74 ja 31,7 milj. mk on maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa momenteilla 30.31.24, 30.31.25 ja 30.31.43. Maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen sekä ympäristöministeriön ja Metsähallituksen kesken tehdään erilliset sopimukset edellä mainituilla rahoilla tuotettavista yhteiskunnallisista palveluista. Lisäksi työministeriön pääluokasta rahoitetaan Metsähallituksen yhteiskunnallisiin palvelutehtäviin liittyviä investointimenoja ja työllisyystöitä, mikäli työministeriöllä on tähän käyttöön myönnettäviä varoja. Vuonna 1997 työministeriö rahoitti Metsähallituksen investointeja 23 milj. markalla ja muita työllisyystöitä 20 milj. markalla.

Investointeihin on tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaisesti 190 milj. mk. Investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella ja käyttöpääomalla sekä käyttöomaisuuden myynnillä.

Maa- ja vesialueiden käyttö suunnitellaan siten, että se tukee matkailuelinkeinoa. Metsähallitus tuottaa yhdessä yrittäjien kanssa luonto- ja elämysmatkailuun liittyviä palveluita.

Metsähallitus tarvitsee oman tulorahoituksen lisäksi valtuudet enintään 200 milj. markan pitkäaikaisen lainan ottamiseen kiireellisiä investointeja ja ennalta arvaamattomia tarpeita varten.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 1999 on seuraava:

	mk
Maa- ja vesialueiden ostot	151 000 000
Maa- ja vesirakenteet	22 000 000
Talonrakennukset	9 000 000
Muut	8 000 000
Yhteensä	190 000 000

Metsähallituksen kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Liikevaihto, milj. mk	1 210	1 197	1 242
— muutos, %	1,9	-1,0	3,8
Käyttökate, %	40,4	39,0	39,1
Voitto, milj. mk	395	382	386
— liikevaihdosta, %	32,6	31,9	31,1
— peruspääoma, milj. mk	4 774	4 774	4 774
— peruspääomasta, %	8,3	8,0	8,1
Sijoitetun pääoman tuotto, %	9,0	8,7	9,1
Nettoinvestoinnit liikevaihdosta, %	18,5	19,0	15,3
Omavaraisuusaste, %	97,1	97,4	97,7
Henkilöstö keskimäärin, htv	2 290	2 204	2 093

(34.) Muut maatalouden menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 40, 41, 44, 45 ja 47 on siirretty luvun 30.15 vastaaviksi momenteiksi.

(35.) (30.32) Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU)

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.13 ja sen momentit 41, 42, 47, 48 ja 60 luvun 30.13 vastaaviksi momenteiksi.

(36.) Kala-, riista- ja porotalous (osa EU)

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.41 ja sen momentit 25, 40, 41, 43, 44, 45, 46 ja 77 luvun 30.41 vastaaviksi momenteiksi.

(37.) (30.33) Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU)

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.14 ja sen momentit 43, 44, 47, 48 ja 49 luvun 30.14 vastaaviksi momenteiksi.

(38.) Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.42 ja sen momentit 21, 24 ja 74 luvun 30.42 vastaaviksi momenteiksi.

41. (30.36) Kala-, riista- ja porotalous (osa EU)

Selvitysosa: Luvussa budjetoitujen määrärahojen määrä on noin 221 milj. mk, mitä vastaavasti valtiolle arvioidaan kertyvän tuloja noin 118 milj. mk. Suurimmat tuloerät, joita vastaavat menot on budjetoitu tässä luvussa, ovat riistanhoitomaksu- ja kalastuksenhoitomaksukertymät. Lisäksi luvussa on budjetoitu ne valtion rahoitettavaksi jäävät määrärahat, jotka tarvitaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanon edellyttämien ohjelmien ja muiden toimenpiteiden toteuttamiseen Suomessa.

Luvun määrärahojen työllistävyys: Momentin 30.41.46 rakennetukivaroilla synnytettiin 1995-1997 noin 50 uutta työpaikkaa ja säilytettiin yli 300 työpaikkaa. Vuonna 1999 arvioidaan aikaansaatavan noin 30 työpaikkaa. Momentin 30.41.77 välitön työllistämisvaikutus arvioidaan 15 työpaikaksi. Lisäksi momenttien 30.41.25 ja 30.41.45 kalanpoikasistutuksiin käytettävillä määrärahoilla on merkittävä työllistämisvaikutus kalanviljelylaitoksilla.

25. (30.36.25) Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoitepäätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakannan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.40. Määrärahan käyttöön kohdistuva arvonlisävero maksetaan momentilta 28.81.23.

1999 määräraha	9 000 000
1998 määräraha	7 000 000
1997 tilinpäätös	6 065 944

40. (30.36.40) Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 35 046 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993, muut. 1398/1995) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 292 050 vuosina 1995-1997 ja riistanhoitomaksun säilyttäminen edelleen 120 markan suuruisena. Vuonna 1999 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.39.

1999 määräraha	35 046 000
1998 määräraha	35 170 000
1997 tilinpäätös	35 309 000

41. (30.36.41) Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35. Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin.

1999 määräraha	14 000 000
1998 määräraha	14 000 000
1997 tilinpäätös	11 619 583

42. (30.36.42) Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää petoeläinten tappamien porojen ja petoeläinten aiheuttamien muiden vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja petoeläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon vahinkojen estämistoimenpiteistä aiheutuvina menoina 1 000 000 mk. Määrärahasta arvioidaan käytettäväksi 8 000 000 mk petoeläinten tappamista poroista aiheutuviin korvauksiin ja 2 000 000 mk muiden määrärahan perusteluissa mainittujen menojen maksamiseen.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	9 000 000
1997 tilinpäätös	8 989 649

43. (30.36.43) Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää porotalouden edistämiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän välisten poroaitasopimusten edellyttämät rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteet.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Porotalouden koetoiminta	300 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen	4 500 000
Poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	3 700 000
Yhteensä	8 500 000

1999 määräraha	8 500 000
1998 määräraha	9 500 000
1997 tilinpäätös	9 500 000

44. (30.36.44) Tenojoen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 975 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen sekä kalastuslain (286/1982, muut. 1045/1996) 89 a §:n mukaisesti palautuksina vesialueiden omistajille ja vuonna 1999 kerättävien viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle aiheutuvien kulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1998 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille palautettavana osuutena noin 1 100 000 mk. Tenojoen kalastusluvista vuonna 1999 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vesialueiden omistajille vuonna 1999 jaettavana määränä 12 075 000 mk, mikä saadaan kun vuonna 1998 kertyväksi arvioidusta viehekalastusmaksutuotosta 12 875 000 mk vähennetään näiden maksujen kannosta valtiolle vuonna 1998 aiheutuvaksi arvioidut kulut, joiden määräksi on arvioitu vuoden 1998 talousarviossa 800 000 mk. Valtiolle arvioidaan vuonna 1999 aiheutuvan kuluja viehekalastusmaksujen kannosta 800 000 mk. Vuonna 1999 kertyväksi arvioidut viehekalastusmaksut on merkitty momentille 12.30.36.

1999 määräraha	13 975 000
1998 määräraha	18 150 000
1997 tilinpäätös	1 255 536

45. (30.36.45) Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 42 501 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/1982, muut. 1355/1993 ja 968/1996) 91 ja 91 a§:n perusteella vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin, kalastusalue toiminnasta, kalastusalan järjestöjen toiminnasta, kalatalouden edistämisestä sekä valtiolle maksun kannosta ja kalastuksenhoitomaksurekisterin pidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kalastuslain 90 §:n mukaan valtion talousarvioon on vuosittain otettava kalatalouden edistämiseen määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi. Kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1995-1997 oli pohjoisten kuntien osalta 21 483 kpl ja muun Suomen osalta 447 768 kpl sekä seitsemää vuorokautta koskevia maksuja suorittaneita oli vuonna 1997 10 697 kpl. Pohjoisten kuntien ja muun Suomen kalastuksenhoitomaksuja suorittaneissa henkilöissä on päällekkäisyyttä, mutta koska päällekkäisyyden suuruudesta ei ole tietoa, ei sitä ole otettu huomioon. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kalastuslain (286/1982, muut. 1355/1993 ja 1045/1996) 88 §:n muuttamiseksi siten, että kalastuksenhoitomaksua korotetaan kalenterivuoden kattavan maksun osalta 10 markalla ja seitsemän vuorokauden maksun osalta 5 markalla. Tällöin kalastuslain 88 §:n mukainen kalastuksenhoitomaksu on 90 mk kalenterivuodelta ja 25 mk seitsemän vuorokauden jaksolta. Tämän perusteella lain mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 42 501 000 mk. Vuonna 1999 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.37.

1999 määräraha	42 501 000
1998 määräraha	41 717 000
1997 tilinpäätös	43 257 000

46. (30.36.46) Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 82 320 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää elinkeinokalatalouden kansallisesti rahoitettavista edistämistoimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineen varoista ja EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta rahoitettavien kalataloutta koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettavan PESCA-yhteisöaloiteohjelman valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahasta on varattu 32 050 000 mk EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisina menoina, joissa on otettu huomioon myös yhteisöaloitteista aiheutuvat menot, 70 100 000 mk. Tästä EU:n rahoitusosuutta arvioidaan olevan 38 050 000 mk ja kansallista rahoitusosuutta 32 050 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuosille 1995-1999 KOR:sta osaksi rahoitettavien ohjelmien osalta se rahoitusosuus, joka valtionosuudesta ja EU:n osuudesta on vielä budjetoimatta. Määrärahan mitoituksessa ei ole otettu huomioon indeksitarkistusvaroista aiheutuvaa lisäystä. Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän 10 900 000 mk kalatalouden tukemiseen ja momentille 12.30.01 1 000 000 mk kalatalouden interventiotoimin-

taan. Määrärahaa käytetään myös kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/1976, muut. 565/1989) ja kalastusvakuutuslain (331/1958, muut. 240/1992 ja 488/1993) mukaisten sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein avustuksina kalan kuljetuksesta, kalatalouden tiedottamisesta, kalankäytön edistämisestä sekä muusta elinkeinokalatalouden edellytysten parantamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1999 näihin tarkoituksiin varataan 12 220 000 mk, joka jää kokonaan kansallisista varoista maksettavaksi.

Määrärahan arvioitu käyttö, milj. mk:

	Kansallinen osuus	EU:n osuus	Yhteensä
Sektorisuunnitelma 5a	20,96	28,57 (KOR)	49,53
6-ohjelma	6,45	4,75 (KOR)	11,20
Yhteisöaloite Pesca	3,64	2,73 (KOR)	6,37
Tuottajajärjestöjen tukeminen	1,0	1,0 (KOR)	2,0
Interventiotoiminta	-	1,0 (EMOTR)	1,0
EU-tehtävät yhteensä	32,05	38,05	70,10
Kansalliset toimenpiteet	12,22	-	12,22
Yhteensä	44,27	38,05	82,32

Pesca-yhteisöaloitetta rahoitetaan myös EAKR:n varoista, jotka on budjetoitu sisäasiainministeriön hallinnonalalle ja ESR:n varoista, jotka on budjetoitu työministeriön hallinnonalalle.

Vuoden 1997 lopussa arvioitu kalastajalainojen pääomakanta oli 11 540 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 7 611 000 mk. Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1999 20 000 mk, vuonna 2000 15 000 mk, vuonna 2001 10 000 mk sekä vuonna 2002 ja sen jälkeen 5 000 mk.

1999 määräraha	82 320 000
1998 määräraha	75 000 000
1997 tilinpäätös	69 700 000

77. (30.36.77) Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolammikoiden suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

1999 määräraha	3 500 000
1998 määräraha	4 500 000
1997 tilinpäätös	4 500 000

42. (30.38) Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Selvitysosa: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tehtävänä on suorittaa kalataloutta, riistataloutta ja porotaloutta koskevia tutkimuksia ja kokeita sekä harjoittaa valtion kalanviljelytoimintaa. Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvion esityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Kalakantojen ja kalavesien tutkimus

Tuotetaan tutkimuksia kantojen tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä kala- ja rapukantojen hoitomenetelmistä. Tärkeimmistä kalavaroista tehdään arviot kantojen tilasta ja saalisennus-

teet. Tutkimusresursseja kohdennetaan erityisesti rakennettujen ja rehevöityneiden vesistöjen kalataloudellisen kunnostamisen ja hoidon sekä kalaistutusten tuloksellisuuden kehittämiseen tähtäävään tutkimukseen. Lisäksi tutkimukset, jotka palvelevat vaelluskalakantojen elvyttämistä, ovat toiminnassa keskeisellä sijalla.

Elinkeinokalatalouden tutkimus

Analysoidaan kalan hinnanmuodostuksen, kulutuskäyttäytymisen, markkinoiden rakenteen ja kannattavuuden merkitystä kalamarkkinoiden toiminnassa. Vesiviljelytutkimuksella luodaan tiedolliset edellytykset elinkeinon monipuolistumiselle ja toimintaedellytysten säilymiselle myös tiukentuvien ympäristövaatimusten vallitessa. Vapaa-ajankalastuksen tutkimus keskittyy taloudellisten ja aineettomien arvojen määrittämiseen.

Riistantutkimus

Tuotetaan arviot riistakantojen runsaudesta mm. metsästyksen suunnittelun pohjaksi. Hirvieläin- ja maasuurpetoseurantatutkimusta kehitetään. Elinympäristötutkimuksessa selvitetään erityisesti metsän ja maatalousympäristön rakenteen ja käytön vaikutuksia riistan hyvinvointiin. Maasuurpetojen ja merihylkeiden aiheuttamien vahinkojen esiintymisen ja estämismahdollisuuksien tutkimusta lisätään.

Porotutkimus

Selvitetään laidunten kantokyvyn ja poron laidunnuspaineen suhdetta.

Tilastotoimi

Tuotetaan viralliset kalatalous- ja riistatilastot.

Vesiviljely

Elvytettäviä kalakantoja ja niiden monimuotoisuutta ylläpidetään viljelyn avulla ja elvyttämällä istutuksin tärkeimpinä kohteina mereen laskevien jokien ja suurten sisävesien alkuperäiset lohi-, taimen- ja siikakannat sekä nieriä, harjus ja toutain. Jatketaan ja laajennetaan lohen kotiutusohjelmaa (Salmon Action Plan) poikasistutuksin. Tuotantokapasiteetin ja kustannusrakenteen sopeuttamista muuttuneisiin tarpeisiin jatketaan. Uusia vesiviljelytuotteita kehitetään ja kannattavuutta lisätään välttäen kilpailua yksityisen sektorin kanssa.

Vesiviljelyn tuotantomäärät ja yksikkökustannukset vuosina 1997-1999:

	Tuotantomäärä (litraa, py)			Yksikkökustannukset (mk/mätilitra tai mk/poikasyksikkö)		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Mäti (litraa)	6 982	6 000	6 200	1 099	1 283	1 242
Laitospoikaset, py 50 g, kpl	1 622 489	1 570 000	1 500 000	7,52	7,79	7,95
Luonnonravintopoikaset, py 5 g, kpl	2 463 168	2 220 000	2 000 000	0,97	1,01	1,01

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kustannusten, tulojen ja EU-rahoituksen arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

Tulosalue	1997 milj. mk		1998 milj. mk		1999 milj. mk	
	kust.	tulot	kust.	tulot	kust.	tulot
Kalakantojen ja kalavesien tutkimus	43,2	3,1	43,7	2,6	44,1	2,7
Elinkeinokalatalouden tutkimus	13,9	0,7	14,8	1,1	15,1	1,1
Riistantutkimus	11,8		12,2	0,1	12,5	0,1
Porotutkimus	3,4		3,5		3,6	
Tilastotoimi	3,4	0,1	3,4	0,1	3,4	0,1
Vesiviljely	34,0	7,3	33,7	7,0	33,4	7,0
— Elvytettävien kalakantojen ja luonnon monimuotoisuuden ylläpito	12,2		12,1		12,0	
— Inarin alueen hoito	5,0		5,0		4,9	
— Tornionjoen hoito	5,2		5,1		5,0	
— Tuotanto tutk. ja jalostusta varten	3,6		3,6		3,6	
— Muu tuotanto	8,0		7,9		7,9	
Muu palvelutuotanto	1,7	1,8	2,0	2,1	2,0	2,1
Yhteensä	111,4	13,0	113,3	13,0	114,1	13,1

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Tutkimus-, tilasto- ja palvelusuoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	4 583	4 400	4 600
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	2 634	2 483	2 645
Käyttöjäämä tmk	1 949	1 917	1 955
— % tuloista	43	44	43
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 611	1 570	1 600
Ylijäämä/Alijäämä tmk	338	347	355
— % tuloista	7	8	8
Tulot % kustannuksista	108	109	108
Vesiviljelytuotteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	6 921	6 500	6 400
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	5 307	4 970	4 890
Käyttöjäämä tmk	1 614	1 530	1 510
— % tuloista	23	24	24
Osuus yhteiskustannuksista tmk	4 044	3 200	2 710
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-2 430	-1 670	-1 200
— % tuloista	-35	-26	-19
Tulot % kustannuksista	74	80	84

21. (30.38.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 79 537 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää elvytettävien kalakantojen mädin myynnin hintojen alentamiseen enintään 400 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina

maksullisen palvelutoiminnan tuloina 4 600 000 mk, vesiviljelytuotteiden myyntituloina 6 400 000 mk ja muina tuloina 800 000 mk sekä EU-tutkimushankkeiden rahoitusosuutena 1 300 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 200 000 mk atk-investointeja varten. Emokalaviljelyllä tuotettujen elvytettävien kalakantojen mädin hintatuki on välttämätöntä, jotta mäti on kalan jatkokasvattajalle hinnaltaan kilpailukykyinen markkinoilla olevan muun mädin kanssa.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	92 637 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	7 535 000
Muut toimintamenot	85 102 000
Bruttotulot	13 100 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	11 000 000
Muut tulot	800 000
EU-rahoitusosuus	1 300 000
Nettomenot	79 537 000

1999 määräraha	79 537 000
1998 määräraha	76 110 000
1998 lisämääräraha	1 304 000
1997 tilinpäätös	75 227 000

24. (30.38.24) Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää istutuspoikasten lunastamisesta aiheutuvien menojen ja arvokalakantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1999 määräraha	7 200 000
1998 määräraha	7 200 000
1997 tilinpäätös	7 200 000

74. (30.38.74) Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tutkimuslaitoksen tutkimus- ja vesiviljelytoiminnan aiheuttamien muutostöiden ja kalanviljelylaitosten pienehköjen peruskorjausten aiheuttamat menot, jotka laitos itse suorittaa.

1999 määräraha	3 100 000
1998 määräraha	2 100 000
1997 tilinpäätös	2 700 000

51. (30.85) Vesivarojen käyttö ja hoito

Selvitysosa: Tähän lukuun on budjetoitu vesivarojen käytön ja hoidon määrärahat vedenhankinnan ja viemäröinnin edistäminen mukaan luettuna. Vesivarojen käyttöä ja hoitoa palveleviin tehtäviin käytetään tämän luvun toimintamäärärahoista 19 henkilötyövuotta vastaava määräaikaisen henkilöstön työpanos. Ympäristöhallinnossa näissä tehtävissä työskentelevän pysyväisluonteisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvuissa 35.40 ja 35.60. Näiden tehtävien osuuden arvioidaan vastaavan 200 henkilötyövuotta eli noin 45 000 000 mk alueellisten ympäristökeskusten toimintamenoista ja 35 henkilötyövuotta eli noin 13 000 000 mk Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoista. Nämä henkilöstövoimavarat on otettu huomioon ympäristöministeriön hallinnonalan henkilötyövuosien määrässä. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa ympäristöhallinnolle vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviin liittyvät tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi tarvittavan erillisrahoituksen. Ministeriöt ja asianomaiset ympäristöhallinnon yksiköt sovittavat yhteen tehtävien edellyttämät, ympäristöministeriön pääluokkaan budjetoidut voimavarat yksityiskohtai-

sesti siten, että tehtävien hoidossa tarvittavien henkilöstövoimavarojen ja erityisosaamisen riittävyys ja kehittyminen varmistetaan.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Alueelliset ympäristökeskukset

— Aloitetaan uuden vesivarastrategian toteuttaminen.

— Lisätään pohjaveden osuutta yhdyskuntien talousveden käytössä keskimäärin yhdellä prosenttiyksiköllä.

— Edistetään yhteistyötä vesihuollon toimivuuden sekä talousveden riittävyyden ja laadun varmistamiseksi kaikissa olosuhteissa.

— Tuetaan haja-asutusalueilla hyvän talousveden sekä asianmukaisen viemäröinnin ja jätevesien käsittelyn järjestämistä 3 000 taloudelle ottaen huomioon myös vapaa-ajantoimintojen tarpeet.

— Parannetaan maaseudun ja yhdyskuntien palvelujen ja elinkeinotoimintojen edellytyksiä sekä edistetään työllisyyttä erityisesti EY:n rakennerahasto-ohjelmia toteuttavilla vesihuolto- ja vesistöhankkeilla sekä osallistutaan uusien rakennerahasto-ohjelmien valmisteluun.

— Selvitetään EY:n valmisteilla olevan puitedirektiivin mahdollisia vaikutuksia vesiasioiden hoitoon ja hallintoon.

— Huolehditaan kattavasti yleisestä edusta vesitaloudellisissa asioissa sekä hoidetaan laadukkaasti valtion vesioikeudellisten lupien haltijan tehtävät.

— Huolehditaan patoturvallisuudesta, vesistöjen säännöstelyistä ja tulvavahinkojen ehkäisemisestä sekä parannetaan valmiuksia poikkeus- ja vaaratilanteiden varalta ottaen huomioon suurtulvaselvityksen tulokset.

—Varmistetaan suunnitteluvaiheessa olevien vesistöhankkeiden toteutettavuus, parannetaan rakentamistöiden laatua sekä rakentamisen taloudellisuutta vähintään 2 % vuodessa.

— Kehitetään vesistön säännöstelyjen ja muiden toteutettujen hankkeiden käyttöä sekä hoito- ja tarkkailuvelvoitteiden toteutusta yhteistyössä eri osapuolten kanssa.

— Otetaan käyttöön Virttaa-Kaarinan syöttövesijohto ja jatketaan Kemi-Tornion syöttövesijohdon rakentamista käyttöönotettavaksi vuonna 2000.

— Arvioidaan tehtyjen selvitysten perusteella Kokemäenjoen keskiosan ja Loimijoen vesistötöiden vaihtoehdot ja tarkistetaan tarvittaessa vesioikeudelliset suunnitelmat.

Suomen ympäristökeskus

— Tuetaan uutta vesivarastrategiaa toteuttamalla vesivarojen käytön ja hoidon tutkimus- ja kehittämistoiminnalle laadittujen suuntaviivojen mukaisia hankkeita käyttäen hyväksi myös EU:n uusien ohjelmien tarjoamat mahdollisuudet.

— Tutkitaan erityisesti yhdyskuntien talousveden laadun parantamisen, pohja- ja tekopohjaveden käytön sekä haja-asutuksen vesihuollon kehittämisen menetelmiä ja ratkaisumalleja.

— Toteutetaan patoturvallisuutta, tulvavahinkojen ehkäisyä sekä vesistön säännöstelyä ja muuta kestävää käyttöä palvelevia tutkimus- ja kehittämishankkeita ottaen huomioon myös mahdolliset ilmastonmuutoksen vaikutukset.

— Huolehditaan vesivarojen käyttöä ja hoitoa palvelevasta hydrologisesta tutkimuksesta, seurannasta ja tietopalvelusta sekä vesistömallijärjestelmistä ja niiden kehittämisestä.

— Ylläpidetään ja kehitetään vesihuoltoa sekä vesistöjen käyttöä ja hoitoa tukeavia tietojärjestelmiä sekä tietopalveluja ottaen huomioon erityisesti tulosseurannan ja EU:n säädösten mukaisen raportoinnin tarpeet.

— Tuotetaan alueellisten ympäristökeskusten ja maa- ja metsätalousministeriön tarvitsemat vesivarojen käytön ja hoidon erityisosaamista vaativat asiantuntijapalvelut ottaen huomioon myös EU:n lainsäädännöstä sekä lähialueyhteistyöstä aiheutuvat tarpeet.

Momenttien 30.51.30, 31 ja 77 määrärahoilla tuettavien tai toteutettavien investointien investointivaiheen työllisyysvaikutukseksi yhteistyöosapuolten osuus mukaan luettuna arvioidaan noin 940 henkilötyövuotta.

22. (30.85.22) Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 323 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviin erillismenoihin sekä pohjavesiselvitysten kenttähenkilöstön lisäksi enintään 19 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Patoturvallisuus, tulvantorjunta ja vesistöjen käyttötoiminta	3 000 000
Vesistöjen käytön ja hoidon kehittäminen	1 300 000
Vesihuollon kehittäminen	2 900 000
Pohjavesiselvitykset	5 000 000
Valtion säännöstely- ja muiden hankkeiden käyttö	800 000
Valtion kompensaatio-, tarkkailu-, kunnossapito- ym. velvoitteet	6 623 000
Inarijärven säännöstelystä aiheutuvat hoitotoimenpiteet	3 700 000
Yhteensä	23 323 000

1999 määräraha	23 323 000
1998 määräraha	28 000 000
1998 lisämääräraha	190 000
1997 tilinpäätös	27 999 789

30. (30.85.30) Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisien sekä Postipankin varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (761/1968) mukaisien vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Uusia korkotukilainoja saa vuonna 1999 hyväksyä enintään 120 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9-16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Korkohyvitys on kuitenkin enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen. Korkohyvitys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1978 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta, mikäli se lain säännöksen estämättä ja velkakirjaehtojen mukaan on mahdollista. Kiinnitysluottolaitosten obligaatiovaroista vuonna 1987 tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on sama kuin vuonna 1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1997 lopussa korkotukilainakanta oli 408 000 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk	2003- milj. mk
Vuoden 1999 korkotukilainoista	2,7	3,9	3,6	12,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	18,4	14,9	11,5	20,8
Yhteensä	21,1	18,8	15,1	32,8

Korkotukilainoilla toteutettavien investointien investointivaiheen työllisyysvaikutus on saman suuruinen kuin vuonna 1998 eli noin 420 henkilötyövuotta.

1999 määräraha	21 000 000
1998 määräraha	21 000 000
1997 tilinpäätös	17 060 925

31. (30.85.31) Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/1980, muut. 1376/1989 ja 96/1995) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa ja viemäröintiä edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään erityisesti vesihuollon edistämiseen haja-asutusalueilla ottaen huomioon myös vapaa-ajantoimintojen tarpeet. Määrärahalla edistetään myös pohjaveden käytön lisäämistä ja poikkeusolojen vedenhankinnan turvaamista yhdyskunnissa. Tuettavien investointien investointivaiheen työllisyysvaikutukseksi arvioidaan yhteistyöosapuolten osuus mukaanluettuna noin 190 henkilötyövuotta, mikä on noin 25 % vähemmän kuin vuonna 1998.

1999 määräraha	11 000 000
1998 määräraha	15 000 000
1997 tilinpäätös	17 000 000

43. (30.85.43) Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tuomioistuinten vesiasioista antamien päätösten ja lain tai valtiosopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio joutuu vesioikeudellisten lupien sekä valtiosopimusten perusteella toteutetuissa hankkeissa maksamaan eräitä korvauksia hankkeiden varsinaisesta lupakäsittelystä erillään annettavien päätösten perusteella. Myös mahdolliset poikkeusjuoksutukset saattavat aiheuttaa valtiolle tällaisen korvausvelvollisuuden.

1999 määräraha	2 500 000
1998 määräraha	2 500 000
1997 tilinpäätös	1 315 667

77. (30.85.77) Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 64 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesistötöiden suunnittelusta ja toteutuksesta, vesistörakenteiden peruskorjauksista, velvoitetöistä sekä valtion vesihuoltotöistä annetun valtioneuvoston päätöksen (976/1985, muut. 889/1995) mukaisten töiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	Hanke tai käyttötarkoitus	Kokonaiskustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus 1000 mk	Myönnetty aikaisemmin 1000 mk	Myönnetään 1000 mk
1.	Uudet ja keskeneräiset hankkeet				
—	Keskeneräiset hankkeet yhteensä	673 400	435 200	317 600	30 000
2.	Perusparannukset ja velvoitteet				
—	Perusparannukset				6 000
—	Velvoitetyöt ja uppopuiden poisto				14 000
	Yhteensä				20 000

	Hanke tai käyttötarkoitus	Kokonais-kustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus 1000 mk	Myönnetty aikaisemmin 1000 mk	Myönnetään 1000 mk
3.	Muut menot				
—	Hankekohtainen suunnittelu				3 500
—	Pienehköt vesistötyöt				5 500
—	Pienehköt vesihuoltotyöt				5 000
	Yhteensä				14 000
	Yhteensä	673 400	435 200	317 600	64 000

Keskeneräisten hankkeiden määrärahoista vesistötöiden arvioitu osuus on 8 000 000 mk ja vesihuoltotöiden 22 000 000 mk.

Töiden valtion osuutta rahoitetaan työmäärärahojen lisäksi keskimäärin noin 5 % valtion osuuden kustannusarviosta ympäristöministeriön pääluokan lukuun 35.40 budjetoiduista alueellisten ympäristökeskusten toimintamäärärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkausmenoina. Momentin määrärahalla toteutettavien investointien investointivaiheen työllisyysvaikutukseksi yhteistyöosapuolten osuus mukaan luettuna arvioidaan noin 330 henkilötyövuotta, mikä on noin 20 % vähemmän kuin vuonna 1998.

Määrärahalla jatkettavista keskeneräisistä töistä on Pyhäjoen tulvasuojeluun liittyvien pengerrysten kuntoonpanotöiden kustannusarviota nostettu 4 000 000 mk Oulaisten kaupungin ja Merijärven kunnan alueilla olevien penkereiden peruskorjauksen takia. Töille ei tarvita uutta vesioikeuden lupaa.

1999 määräraha	64 000 000
1998 määräraha	80 000 000
1997 tilinpäätös	71 500 000

61. (30.87) Maanmittauslaitos

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen tehtävänä on vastata merkittävistä yhteiskunnan toimivuuteen vaikuttavista Suomen kiinteistöjärjestelmästä ja yleisistä kartastotöistä. Maanmittauslaitoksen toiminta keskittyy kiinteistötoimituksiin, kiinteistöjä koskevien rekistereiden pitoon ja tietopalveluun, maastotietojen keruuseen, ajantasalla pitämiseen ja tuotteistamiseen, ilmakuvapalveluihin sekä paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen ja näihin liittyviin, asiakkaille lisäarvoa tuottaviin palveluihin.

Maanmittauslaitoksen organisaatio uudistetaan vuoden 1999 alussa. Maanmittaustoimistojen määrä vähenee nykyisestä 21 toimistosta 13 toimistoon ja valtakunnallisten tuotanto- ja palveluyksiköiden määrä 7 yksiköistä 5 yksikköön.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maanmittauslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Muutokset

Arvioiden mukaan tulevaisuudessa noin 85 % maastoa ja luonnonvaroja kuvaavista tiedoista sisältää koordinaattitiedon tai muun sijaintitiedon. Tämä korostaa Maanmittauslaitoksen numeeristen aineistojen tuotantotarvetta ja sitä, että Maanmittauslaitoksen ylläpitämien valtakunnallisten kiinteistöraja- ja maastotietoaineistojen on oltava sijainnillisesti ja ajallisesti keskenään yhteensopivia, jotta ne vastaisivat käyttäjien tarpeita.

Valtakunnallisessa kiinteistötietopalvelussa kehitetään Maanmittauslaitoksen, oikeusministeriön ja kuntien yhteistyönä uutta kiinteistötietojärjestelmää, joka otetaan käyttöön vuonna 2000.

Tavoitteena on uudistaa teknisesti vanhentunut järjestelmä ja samalla mahdollistaa karttakäyttöliittymä, tietojen sijaintipohjainen käsittely ja kartalliset tulosteet.

Lohkomisten määrä on kasvussa talouden elpymisestä ja säädösmuutoksista johtuen. Yleis- ja yksityistietoimitusten osalta kysyntä on kääntynyt laskuun. Maanmittauslaitoksen tuottamien numeeristen tuotteiden ja aineistojen kysyntä kasvaa. Muilta osin Maanmittauslaitoksen tuottamien palvelujen ja tuotteiden kysyntä pysynee edellisen vuoden tasolla.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maanmittauslaitoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteina ovat laitoksen tuottamien ja ylläpitämien aineistojen ja rekisterien kattavuus, ajantasaisuus ja laatu:

— Numeerinen maastotietoaineisto kattaa Maanmittauslaitoksen vastuulla olevan alueen vuoteen 2001 mennessä. Vuoden 1999 loppuun mennessä aineistoa on valmiina 92 % em. pinta-alasta.

— Kiinteistörekisteriin kuuluva numeerinen kiinteistörajakartta kattaa koko maan vuonna 1999 Maanmittauslaitoksen omien aineistojen osalta.

Numeerisen kiinteistörekisterikartan ja maastotietoaineiston laatutasoa ja yhteensopivuutta parannetaan, jotta numeeristen aineistojen laaja-alaiselle hyödyntämiselle syntyy entistä paremmat edellytykset.

Yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa kiinteistötietojen päällekkäisen rekisteröintityön poistamiseksi jatketaan. Kiinteistörekisterin laadun parantamista jatketaan puuttuvien alueiden, osakasluetteloiden ja kokonaispinta-alojen selvityksillä.

Palvelutavoitteet

Kiinteistötoimitusten alueellisia palvelutasoeroja tasoitetaan edelleen ja toimitusten kestoaikaa lyhennetään. Lohkomisten keskimääräinen kestoaika lyhenee 6 kuukauteen, kun se vuonna 1997 oli 8,6 kk. Muiden tuotteiden ja palvelujen saatavuutta parannetaan jakeluverkostoa kehittämällä ja markkinointia tehostamalla.

Paikkatietojen yhteiskäytön edistämisen tavoitteena on lisätä paikkatietojen käytön edellytyksiä ja vähentää tiedonkeruun ja ylläpidon päällekkäisyyttä. Tämä toteutetaan kehittämällä verkkoitsepalveluja, vaikuttamalla paikkatietojen infrastruktuurin rakentamiseen sekä osallistumalla kansalliseen ja kansainväliseen paikkatietojen standardointityöhön.

Taloudellisuustavoitteet

Maanmittauslaitoksen kustannukset vuonna 1999 ovat noin 499 milj. mk. Vuonna 1998 käyttöönotettu kiinteistörekisterin ja kiinteistötoimitusten uusi tietojärjestelmä muuttaa kokonaan työprosessit ja työvälineet. Järjestelmä muuttaa kustannusrakenteita ja siitä saatavat kustannussäästöt näkyvät erityisesti kiinteistötoimitusten (julkisoikeudelliset) kustannuksia alentavasti. Toimitustuotannosta vapautuvia resursseja suunnataan kiinteistörekisterin perusparannukseen (budjettirahoitteiset kiinteistötehtävät).

Kustannukset jakautuvat:

	1997 toteutuma milj. mk	1998 tavoite milj. mk	1999 tavoite milj. mk
Budjettirahoitteinen toiminta	247,1	261,4	274,0
— Kiinteistötehtävät	145,6	153,3	162,4
— Kartastotehtävät	95,7	98,8	100,5
— Muut	5,8	9,3	11,1
Maksullinen toiminta	242,9	229,6	225,5
— Julkisoikeudelliset	199,4	189,0	184,0
— Muut	43,5	40,6	41,5
Yhteensä	490,0	491,0	499,5

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Julkisoikeudellisten suoritteiden tavoitteena on kattaa tuloilla kustannukset, vaikka kiinteistötoimitusten uuden tietojärjestelmän käyttöönotto tuo epävarmuustekijöitä tulo- ja kustannuskehitykseen. Muiden suoritteiden ylijäämätavoite on 2,2 milj. mk, 5 % tuotosta.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmassa eivät ole mukana eri lakien mukaan ilmaiseksi annettavien suoritteiden kustannukset, vuonna 1999 noin 6 milj. mk.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnusluvut:

	1997 toteutuma		1998 tavoite		1999 tavoite	
	Julkis-oikeud.	Muut	Julkis-oikeud.	Muut	Julkis-oikeud.	Muut
Tulot tmk	177 485	46 376	176 560	42 376	177 700	43 700
Erilliskustannukset tmk	137 454	25 026	127 897	24 675	120 516	26 032
Käyttöjäämä tmk	40 031	21 350	48 663	17 701	57 184	17 668
— % tuloista	23	46	28	42	32	40
Osuus yhteiskustannuksista tmk	59 942	18 593	55 130	16 070	57 234	15 479
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-19 911	2 757	-6 467	1 631	-50	2 189
— % tuloista	-11	6	-4	4	-0	5

21. (30.87.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 245 810 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan kaikki tulot mukaan lukien osamaksut sekä muina tuloina aineisto- ja tietomaksut ja yhteishankkeisiin saatavat muiden hankeosapuolten maksuosuudet. Bruttomenoissa on otettu huomioon lisäyksenä 3 000 000 mk tietojärjestelmien ylläpitomenojen lisääntymisen johdosta sekä vähennyksenä 8 000 000 mk henkilöstön määrällisen vähenemisen johdosta. Bruttotulojen arvioidaan kasvavan 4 400 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	486 610 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	135 931 000
Muut toimintamenot	350 679 000
Bruttotulot	240 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	221 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	177 700 000
— muut suoritteet	43 700 000
Muut tulot	19 400 000
Nettomenot	245 810 000

1999 määräraha	245 810 000
1998 määräraha	239 210 000
1998 lisämääräraha	6 000 000
1997 tilinpäätös	230 000 000

80. (30.87.80) Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää uusjakojen tukemisesta annetun lain (24/1981, muut. 450/1990, 1239/1994, 291/1995, 564/1995 ja 1285/1996) sekä vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/1962) mukaisten menojen sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain (31/1980, muut. 931/1993 ja 568/1995) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:ien mukaisten menojen maksamiseen sekä kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 207 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen ja vesitilusjärjestelyjen osalta.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisin perittävä osuus on noin 8 000 000 mk ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 7 000 000 mk.

1999 määräraha	15 000 000
1998 määräraha	15 000 000
1997 tilinpäätös	14 527 568

88. Osakkeiden hankkiminen

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää satelliittikuvien markkinointia ja kehittämistä harjoittavan osakeyhtiön Maanmittauslaitoksen toimesta merkittävien osakkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Maanmittauslaitos on hoitanut osaltaan Teknologian kehittämiskeskuksen kaukokartoituksen teknologiaohjelman käytännön toimia kaukokartoitustekniikan edistämiseksi. Kaukokartoituksen teknologiaohjelman tavoitteena on alan yritystoiminnan lisääminen ja sitä kautta taloudellisten hyötyjen saaminen yhteiskuntaan. Maanmittauslaitoksen satelliittikuvakeskus on hoitanut kuvien maahantuontia ja välitystä sekä kuvien perusprosessointia eri sovelluksiin, alan tiedotus- ja markkinointitehtäviä, koulutusta sekä kuvia jalostavien yritysten sovellusten edistämistä. Tätä toimintaa voidaan tehokkaimmin hoitaa kaupalliselta pohjalta yhtiömuodossa. Tarkoituksena on perustaa osakeyhtiö, jossa valtio, jota yhtiössä edustaisi Maanmittauslaitos, on vähemmistöosakkaana. Yhtiön oma pääoma olisi 1 000 000 mk, josta valtion osuus olisi 400 000 mk.

1999 määräraha	400 000

62. (30.65) Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Geodeettisen laitoksen tehtävänä on tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet maassamme, suorittaa geodesian, vaaituksen ja painovoiman valtakunnalliset perusmittaukset, sitoa ne naapurimaiden vastaaviin järjestelmiin sekä kehittää tieteellisiä mittaus-, laskenta- ja analysointimenetelmiä paikkatiedon tuottamiseksi, käsittelemiseksi ja hyödyntämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti laitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Muutokset

Kartta-aineistojen laadun ja tarkkuuden selvittämiseen tähtäävän tutkimuksen merkittävyys on korostunut Suomen liityttyä Euroopan unioniin.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Painovoiman perusverkko valmistui vuonna 1996. Sen tihentäminen 25-kertaiseksi on erittäin tärkeätä mm. malminetsinnän kannalta. Työn laajuuden vuoksi mittaukset on suunnattava malmikriittisille alueille.

Jatkamalla ja saattamalla kolmas tarkkavaaitus suunnitelman mukaisesti päätökseen voidaan luoda valtakunnallinen korkeusjärjestelmä, jossa maannousun aiheuttamat virheet on otettu huomioon.

Palvelutavoitteet

Tutkimustoiminnan pysyvänä tavoitteena on toimia tehokkaasti kartastoalan valtakunnallisena tutkimuskeskuksena ja tehdä ajankohtaista, kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta geodesian, fotogrammetrian ja kaukokartoituksen, kartografian ja geoinformatiikan sekä painovoimamittauksen tutkimusaloilla, jotta laitoksen tutkimustietoa voitaisiin hyödyntää jatkuvasti koko kartastoalalla ja erityisen laaja-alaisesti maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Lisäksi huolehditaan, että

— Metsähovin tutkimusaseman toiminta kansainvälisenä satelliittien seuranta-asemana jatkuu häiriöttömästi.

— Kolmannen tarkkavaaituksen kenttätyöt ja kansallisen painovoimaverkon tihennys toteutuvat pitkän aikavälin suunnitelman mukaisesti.

— EUREF-koordinaattijärjestelmän käyttöönottamista varten tehdään I-luokan kolmiopisteiden mittaukset GPS-satelliittitekniikalla suunnitelman mukaisesti.

21. (30.65.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 15 358 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa tuloina on otettu huomioon tutkimushankkeisiin EU:lta saatavat tulot. Muut tulot on merkitty momentille 12.30.62.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	15 708 000
Bruttotulot, muut tulot	350 000
Nettomenot	15 358 000
1999 määräraha	15 358 000
1998 määräraha	15 000 000
1998 lisämääräraha	208 000
1997 tilinpäätös	15 000 000

(65.) Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.62 ja sen momentti 21 luvun 30.62 vastaavaksi momentiksi.

(70.) Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.21 ja sen momentit 21, 22, 74, 77 ja (88.) luvun 30.21 vastaaviksi momenteiksi.

71. (30.84) Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos

Selvitysosa: Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtävänä on suorittaa eläintautitilanteen selvittämiseen sekä eläinten terveydentilan edistämiseen ja sairauksien ehkäisemiseen, määrittämiseen ja hoitamiseen tarvittavia laboratorio- ja kenttätutkimuksia sekä neuvontatyötä, valvoa ja ohjata eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygienian toteuttamista ja suorittaa siihen liittyviä tutkimuksia ja tarkastuksia sekä tehdä ja seurata laitoksen toimialaan kuuluvaa tieteellistä tutkimusta. Laitokselle on lisäksi annettu tehtäväksi EU-tukien hallinnointiin ja valvontaan liittyviä tehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1999 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Eläintautien seuranta ja tutkimus

Arvioidaan ja kehitetään diagnostisia tutkimusmenetelmiä. Tehostetaan vaarallisten eläintautien erityisesti TSE-tautien tutkimusta ja menetelmien kehittämistä. Kehitetään eksoottisten eläintautien tutkimusmenetelmiä ja suunnitellaan uusi eksoottisten eläintautien tutkimuslaboratorio. Tehostetaan ennaltaehkäisevää terveysvalvontaa ja neuvontatyötä sekä aloitetaan riskinarviointi eläintautien ennaltaehkäisyssä.

Elintarvikevalvonta ja tutkimus

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan ja niistä tehtävien laboratoriotutkimusten tavoitteena on elintarvikehygieniasta annetun lain mukainen valvonnan luotettava ja yhdenmukainen toiminta koko maassa. Valvonnan ohjausta tiivistetään yhteistyössä Elintarvikeviraston kanssa. Kuntien elintarvikevalvonnan arvioinneissa saatuja tuloksia käytetään toiminnan kehittämiseksi ja elintarvikevalvonnan ohjausta suunnataan riskinarviointiin perustuvaksi. Kuntien tehtävänä olevaa laitosten omavalvonnan valvontaa tuetaan ja tehostetaan.

Tuloksellinen toiminta niin eläintautien vastustamisessa kuin elintarvikkeiden valvonnassa edellyttää sitä tukevaa korkeatasoista tutkimusta. Tutkimustyössä painotetaan maan kannalta keskeisiä eläintauteja ja niiden ennaltaehkäisyä sekä elintarvikkeiden mikrobiologista ja kemiallista turvallisuutta. Keskeisimpiä tuotantoketjun riskejä arvioidaan tieteelliseen tutkimukseen perustuen.

Kehitetään laitoksen toimintaa kansainvälisen arvioinnin pohjalta. Lisäksi tietohallintoa kehitetään tukemaan päätöksentekoa ja toimintaa koko laitoksen tehtäväalueella tavoitteena tehokas viranomaisvalvonta ja laadukas tuotantoketju.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen arvioidut menot, tulot ja henkilöstö tulosalueittain vuonna 1999:

	Menot mmk	Tulot mmk	Htv
Eläintautien seuranta ja tutkimus	33,639	3,325	113
Elintarvikevalvonta ja tutkimus	46,000	26,900	194
Hallinto (sisältää rokotevälityksen)	26,500	16,200	43
Yhteensä	106,139	46,425	350

Maksullisen palvelutoiminnan hinnoittelussa on otettu huomioon sen vaikutus eläintautitilanteen seurantaan ja tutkimukseen sekä elintarvikevalvontaan ja sitä kautta ihmisten ja eläinten terveyteen.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	24 095	24 000	26 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	22 260	22 700	24 600
Käyttöjäämä tmk	1 835	1 300	1 400
— % tuloista	8	5	5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 271	1 300	1 400
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) tmk	564	-	-
— % tuloista	2	-	-
Tulot % kustannuksista	102	100	100
Investoinnit tmk	60	200	200
— % tuloista	0	1	1

Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	21 463	20 000	20 050
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	20 813	19 400	19 450
Käyttöjäämä tmk	650	600	600
— % tuloista	3	3	3
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 436	1 400	1 400
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) tmk	-786	-800	-800
— % tuloista	-4	-4	-3
Tulot % kustannuksista	96	96	96
Investoinnit tmk	950	950	950
— % tuloista	4	5	5

21. (30.84.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 70 970 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien maksullista toimintaa koskevien hintojen alentamiseen enintään 800 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 625 000 mk viiden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02. Liiketaloudellisin perustein määräytyvien hintojen alentaminen on tarpeen Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen perustoiminnan tukemiseksi erityisesti hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien osalta, jotta laitokselle voidaan turvata yleisen edun vaatiman eläintautiseurannan kannalta riittävä näytemateriaalin saanti sekä mahdollisimman laaja terveystarkkailuohjelmiin liittyminen. Kyseiset tutkimukset ja terveystarkkailuohjelmat ovat erittäin tärkeitä koko maan eläintautitilanteen seurannan ja eläintautien vastustamisen kannalta.

Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.71.

1999 määräraha	70 970 000
1998 määräraha	68 300 000
1998 lisämääräraha	1 237 000
1997 tilinpäätös	65 167 000

22. (30.84.22) Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 669 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtävänä olevasta lihantarkastuksesta aiheutuvien toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.71 kertyvillä lihantarkastustoiminnan tarkastusmaksuilla.

1999 määräraha	20 669 000
1998 määräraha	19 954 000
1998 lisämääräraha	441 000
1997 tilinpäätös	20 704 000

28. (30.84.28) Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rokotteiden ja seerumeiden hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.71.

1999 määräraha	14 500 000
1998 määräraha	19 000 000
1997 tilinpäätös	16 360 425

(72.) Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.22 ja sen momentti 21 luvun 30.22 vastaavaksi momentiksi.

(76.) Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.32 ja sen momentit 21, 74 ja 77 luvun 30.32 vastaaviksi momenteiksi.

(83.) Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.23 ja sen momentti 21 luvun 30.23 vastaavaksi momentiksi.

(84.) Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.71 ja sen momentit 21, 22 ja 28 luvun 30.71 vastaaviksi momenteiksi.

(85.) Vesivarojen käyttö ja hoito

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.51 ja sen momentit 22, 30, 31, 43 ja 77 luvun 30.51 vastaaviksi momenteiksi.

(86.) Metsätalous (osa EU)

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.31 ja sen momentit 24, 25, 42, 43, 44, 45, 50 ja 83 luvun 30.31 vastaaviksi momenteiksi.

(87.) Maanmittauslaitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.61 ja sen momentit 21 ja 80 luvun 30.61 vastaaviksi momenteiksi.

(95.) Metsähallitus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.33.

(97.) Kasvinjalostuslaitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.24 ja sen momentti 21 luvun 30.24 vastaavaksi momentiksi.

(98.) Siemenperunakeskus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.25 ja sen momentti 22 luvun 30.25 vastaavaksi momentiksi.

(99.) Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 25, 27 ja 66 määrärahat on otettu huomioon luvun 30.04 sekä momentin 48 määräraha luvun 30.15 laskelmissa.

(41.) Siemenhuollon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	1998 määräraha		4 500 000

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

Pääluokka 31
LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 9 600 henkilötyövuotta.

Henkilöliikenteen arvioidaan kasvavan noin 3 % ja tavaraliikenteen 3-4 % vuonna 1999. Sen jälkeen sekä henkilö- että tavaraliikenteen kasvuksi arvioidaan 2-3 %/v kansantuotteen kasvusta riippuen. Tietoliikenteen kasvu on huomattavasti nopeampaa, teleliikenteen kasvuksi lähivuosina arvioidaan yli 10 %/v.

Hallitusohjelman mukaisesti hallinnonalalla korostuu tietotekniikan ja viestinnän merkitys elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiskeinoina. Tavoitteena on varmistaa tietoverkkojen teknillinen ja toiminnallinen avoimuus, kansainvälinen yhteentoimivuus ja korkea palvelutaso. Televerkkoja ja niihin liittyviä palveluita kehitetään edelleen kansainvälisesti korkeatasoisiksi siten, että Suomen teletoiminnan hinta- ja palvelutaso on vähintään kuudenneksi parhain länsimaisessa vertailussa. Postitoimialan myönteinen kehitys varmistetaan kilpailun laajetessa. Postipalveluiden hintataso saa nousta enintään kuluttajahintaindeksiä vastaavasti. Rajoittamatonta postitoimintaa harjoittava yritys säilyttää postitoimipaikkojen lukumäärän nykyisellä tasolla ja jokaisessa kunnassa tulee olla postitoimipaikka.

Suomalaisen tuotannon kilpailukyvyn varmistamiseksi tarvittavat kuljetukset tulee hoitaa mahdollisimman vähäisellä liikenteellä. Tätä toteutetaan tehokkaalla logistiikalla ja edistämällä tiivistyvää yhdyskuntarakennetta tukevaa maankäyttöä. Liikenteen telematiikkaa kehitetään ja kuljetusmuotojen yhteistyötä lisätään. Tavoitteena on, että ns. yhdistetyt kuljetukset muodostavat kuljetustaloudellisesti tehokkaan ja toimivan kokonaisuuden.

Venäjän liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta parannetaan yhteistyössä Venäjän viranomaisten kanssa. Suomen kautta kulkevien kuljetusten kilpailukyky pyritään turvaamaan erityisesti vaativien kuljetusten osalta. Kotimaisen kuljetuselinkeinon kilpailukykyä varmistavia toimia jatketaan. Suomen ohuita kuljetusvirtoja vahvistetaan transitoliikenteen edellytyksiä parantamalla.

Liikenneverkkoa ylläpidetään ja kehitetään koko maassa liikenteen tarpeiden mukaisesti. Erityisesti päätieverkolla edistetään elinkeinoelämän kuljetusten toimintavarmuutta. Kansainvälistä liikennettä välittäviä suuria kaupunkikeskuksia yhdistäviä valtakunnallisia kehityskäytäviä painotetaan. Myös vähäliikenteisten liikenneverkkojen päivittäinen liikennöitävyys turvataan sekä niiden kunto pyritään säilyttämään. Perustienpitoon ja perusradanpitoon käytettävissä oleva rahoitus merkitsee kuitenkin alemman tieverkon kunnon heikkenemistä ja rataverkon liikennerajoitusten lisääntymistä ja siten myös tulevan rahoitustarpeen lisääntymistä.

Joukkoliikenteen toimintaedellytykset pyritään turvaamaan mm. kehittämällä joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja ottamalla käyttöön uusia toimintamalleja.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisen tieliikenneturvallisuusohjelman 1998-2000 toimia toteutetaan tavoitteena vähentää liikennekuolemien määrä puoleen vuoden 1989 tasosta (734

kuollutta) vuoteen 2000 mennessä ja edelleen vuoteen 2005 mennessä enintään 250 liikennekuolemaan. Rautatieliikenteen turvallisuutta parannetaan mm. jatkamalla kulunvalvontalaitteiston rakentamista ja vähentämällä tasoristeyksiä. Merenkulun turvallisuutta parannetaan mm. meriturvallisuutta koskevan lainsäädännön kehittämistä jatkamalla ottaen huomioon mm. valtioneuvoston asiaa koskeva periaatepäätös ja kansainvälinen kehittämistyö sekä kehittämällä liikenteen ohjaus- ja valvontajärjestelmiä.

Liikenteen ympäristöohjelman toimenpiteitä toteuttamalla luodaan edellytyksiä ympäristöystävällisemmälle liikenteelle. Liikennejärjestelmien suunnittelun ja liikenteen hoidon lähtökohtana on kestävän kehityksen periaate. Ajoneuvojen pakokaasupäästöjä koskevien direktiivien valmistelussa tuodaan esille pohjoisten olojen vaatimukset. Tuetaan liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämistä EU:n toimin.

Hallintoa ja hallinnonalan organisaatiorakenteita sekä tehtäviä kehitetään muuttuvien olosuhteiden ja tehtävien painopisteiden muutosten edellyttämällä tavalla. Tähän talousarvioesitykseen sisältyy liikelaitos Raskoneen yhtiöittäminen.

Liikenneministeriö vastaa osaltaan yhtiöittensä ja liikelaitostensa kautta edullisten ja laadultaan korkeatasoisten liikenne- ja viestintäpalveluiden tuottamisesta elinkeinoelämälle, yhteiskunnalle ja kansalaisille sekä yhtiöitten ja liikelaitosten kannattavasta toiminnasta.

Liikenneministeriö asettaa hallinnonalan yhtiöiden ja liikelaitosten yleiseksi tuottotavoitteeksi vähintään 10 % valtion sijoittamalle nimellisarvoiselle perus- tai osakepääomalle palvelua tuottavissa liikelaitoksissa tai yrityksissä. Pitkävaikutteisilta yhteiskunnallisilta infrastruktuuriliikelaitoksilta edellytetään vähintään 4 % tuottovaatimusta. Tuloutusta ja osinkoa määritettäessä otetaan huomioon yhtiön tulos, kehitysvaihe, investointitarve, kilpailutilanne sekä muut yhtiö- ja toimialakohtaiset erityispiirteet. Tavoitteena on tulouttaa vähintään 30 % tuloksesta.

Kansainvälisessä yhteistyössä pyritään varmistamaan kansallisten etujen huomioonottaminen. Ministeriö panostaa edelleen lähialueyhteistyöhön ja liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta parantaviin toimenpiteisiin. Tutkimus- ja kehittämistoiminta painottuu hallinnonalan tutkimus- ja kehittämisstrategian mukaisesti pitkäjänteisiin ohjelmiin, tutkimustoiminnan laadun parantamiseen ja tulosten käyttöönoton varmistamiseen.

Hallinnonala osallistuu EU:n osittain rahoittamiin tutkimus-, kehittämis- ja liikennehankkeisiin. Trans European Network eli TEN-hankkeisiin arvioidaan saatavan EU:n varoja noin 130 milj. mk ja aluekehitysrahaston tavoiteohjelmiin 2 ja 5b sekä yhteisöaloitehankkeisiin yhteensä noin 11 milj. mk.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

	v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01. Liikenneministeriö	107 356	104 926	110 560	+ 5 634	+ 5
20. Ajoneuvohallintokeskus	718	—	—	—	—
24. Tielaitos	4 296 446	4 088 900	4 006 000	- 82 900	- 2
25. Tienpidon valtionavut	30 000	30 000	30 000	—	—
30. Merenkulkulaitos	922 501	462 375	217 400	- 244 975	- 53
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	158 560	173 220	180 070	+ 6 850	+ 4
40. Ratahallintokeskus	1 931 753	1 647 000	1 847 000	+ 200 000	+ 12
52. Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut	11 000	35 200	34 200	- 1 000	- 3
60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	519 599	544 000	515 806	- 28 194	- 5
72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	80 000	80 000	80 000	—	—
80. Ilmatieteen laitos	133 000	134 110	142 500	+ 8 390	+ 6
81. Merentutkimuslaitos	36 899	40 387	39 924	- 463	- 1
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot	25 650	8 650	6 650	- 2 000	- 23
Yhteensä	**8 253 482**	**7 348 768**	**7 210 110**	**- 138 658**	**- 2**

01. Liikenneministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 67 560 000 mk.

Muutetaan yhden hallitusneuvoksen virka hallitusneuvos apulaisosastopäällikkönä viraksi ja kahden apulaisosastopäällikkö toimistopäällikkönä virkanimikkeet siten, että toinen virkanimike on apulaisosastopäällikkö ja toinen hallitusneuvos apulaisosastopäällikkönä. Kaikkien palkkausluokka on A 29.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 400 000 mk yhden viran siirtona momentilta 31.24.21 ja 490 000 mk siirtona momentilta 34.06.02 tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi kolmen henkilön palkkauksina.

1999 määräraha	67 560 000
1998 määräraha	61 926 000
1998 lisämääräraha	976 000
1997 tilinpäätös	61 356 000

22. (31.99.22) Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämismenoihin sekä palkkioihin. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitukseen ja niihin liittyvien tarjousten tekemiseen.

Selvitysosa: Tutkimus- ja kehittämistoiminta kohdistuu liikenteen kysyntään, infrastruktuuriin, tavara- ja henkilöliikenteeseen, liikenneturvallisuuteen, ympäristöhaittojen vähentämiseen, ajoneuvotekniikkaan, vaarallisten aineiden kuljetuksiin, viestintään ja tietoverkkoihin, liikenteen telematiikkaan, lähialueyhteistyöhön, omistajastrategiaan sekä hallinnon kehittämiseen.

1999 määräraha	43 000 000
1998 määräraha	43 000 000
1997 tilinpäätös	46 000 000

20. (31.41) Ajoneuvohallintokeskus

Selvitysosa: Ajoneuvohallintokeskus edistää liikenneturvallisuutta ja tieliikenteen tietopalvelua sekä vähentää tieliikenteestä johtuvia ympäristöhaittoja.

Viraston tehtävänä on mm. ajoneuvojen ja ajokorttien rekisteröinti, ajoneuvo- ja dieselverotus sekä kuljettajatutkintojen ylläpito ja kehittäminen. Ajoneuvohallintokeskus valvoo lisäksi myös autokouluja ja katsastustoimintaa. Eduskunta on hyväksynyt lain kuljettajatutkintojen järjestämisestä (535/1998). Sen mukaan Ajoneuvohallintokeskus vuoden 1999 alusta lukien kilpailuttaa alueellisesti palveluja tarjoavia yrityksiä sekä valvoo niitä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen ajoneuvojen katsastusten ja rekisteröintien järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Katsastustehtävien toimiluvan myöntäminen siirtyisi Ajoneuvohallintokeskukselle. Rekisteröintitehtävien hoitaminen erotettaisiin katsastustehtävien toimiluvista. Rekisteröintitoiminta järjestettäisiin sopimuksin, joita Ajoneuvohallintokeskus tekisi rekisteröintipalvelujen tuottajien kanssa. Esityksellä järjestettäisiin lisäksi katsastushenkilöstön lisäkoulutus. Koulutusta antaisivat Ajoneuvohallintokeskuksen hyväksymät yhteisöt ja katsastajatutkinnoista vastaisi Ajoneuvohallintokeskus.

Liikenneministeriö on alustavasti asettanut seuraavat Ajoneuvohallintokeskuksen tulostavoitteet vuodelle 1999:

Vaikuttavuustavoitteet

Uusien kuljettajien riskikerroin alittaa arvon 4,7 ja uusien kuljettajien liikennerikkomuksista johtuvien muistutuskirjeiden määrä alenee 5 %.

Teknisten vikojen osuus riskitekijänä tai avaintapahtumana kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa on alle 20 %.

Katsastustoimipaikkojen hylkäysprosentit poikkeavat enintään kolme prosenttiyksikköä alle tai seitsemän prosenttiyksikköä yli koko maan edellisen vuoden keskiarvosta.

Ajoneuvorekisterin ajantasaisuutta parannetaan 5 % ja rekisterin virheiden määrää vähennetään 5 %.

Palvelutavoitteet

Katsastustoimipaikoille suoritetaan vähintään 100 tarkastuskäyntiä ja 80 valvontakäyntiä ja niistä annetaan toimipaikoille palaute.

Hakemusasiat ratkaistaan keskimäärin alle 14 päivässä.

Puhelinpalvelun tavoitettavuus on vähintään 80 prosenttia.

Asiakastyytyväisyys mitattuna asteikolla 1-5 on vähintään 3,5.

Kannattavuustavoite

Maksullisen julkisoikeudellisen toiminnan ylijäämä on 14,9 milj. mk, mikä on 9,5 % toiminnan budjetoiduista tuotoista. Ylijäämästä pääosa aiheutuu itäliikenteen kuorma-autoilta perittävistä luvista.

Liiketaloudellisesti hinnoiteltavan tietopalvelutoiminnan ylijäämä on 3,0 milj. mk, mikä on 7,5 % toiminnan budjetoiduista tuotoista.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1000 mk):

	1997 toteutunut	1998 ennuste	1999 TAE
TUOTOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	73 186	88 014	94 921
— tekniikka	9 629	9 563	9 930
— kuljettajatoiminnot	33 767	27 005	52 275
Liiketaloudelliset suoritteet	41 860	66 460	71 194
Tuotot yhteensä	158 442	191 042	228 320
KUSTANNUKSET			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	70 934	84 142	81 378
— tekniikka	7 946	10 009	10 548
— kuljettajatoiminnot	33 425	25 290	50 264
Liiketaloudelliset suoritteet	40 156	64 725	68 030
Kustannukset yhteensä	152 461	184 166	210 220
YLIJÄÄMÄ			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	2 252	3 872	13 543
— tekniikka	1 683	-446	-618
— kuljettajatoiminnot	342	1 715	2 011
Liiketaloudelliset suoritteet	1 704	1 735	3 164
Ylijäämä yhteensä	5 981	6 876	18 100
KUSTANNUSVASTAAVUUS %			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	103	105	117
— tekniikka	121	96	94
— kuljettajatoiminnot	101	107	104
Liiketaloudelliset suoritteet	104	103	105
Kustannusvastaavuus % yhteensä	104	104	109

24. Tielaitos

Selvitysosa: Tielaitos vastaa yleisistä teistä ja pitää tieverkkoa liikenteen edellyttämässä kunnossa. Tielaitos luo tienkäyttäjille edellytyksiä sujuvaan ja turvalliseen liikkumiseen sekä parantaa elinkeinoelämän kilpailukykyä varmistamalla niiden kuljetusten sujuvuuden. Tielaitos kehittää tieverkkoa osana eri liikennemuotojen yhteistä liikennejärjestelmää.

Yleisiä teitä on 77 800 km. Henkilöliikenne kasvoi pääteillä vuonna 1997 noin 3 % ja raskas ajoneuvoliikenne 9 %. Tieliikenteen arvioidaan edelleen kasvavan noin 3 % vuonna 1999.

Tielaitos toimii sisäisesti jakautuneena tiehallintoon ja tuotantoon. Tiehallinto määrittää tienpidon palvelutason, vastaa viranomaistehtävistä ja ostaa tienpidon pääosin laitoksen omalta tuotannolta, mutta myös muilta alalla toimivilta tuottajilta. Tuotanto vastaa käytännön tienpidosta omana työnä tai alihankintoina.

Tiehallinnon tehtäviä ovat tienpidon suunnittelu, tienpidon teettäminen sekä liikenteen ohjaus ja palvelut. Tiehallinto muodostuu keskushallinnosta ja yhdeksästä tiepiiristä. Tuotannolla on neljä liiketoiminta-aluetta: urakointi ja konsultointi sekä vienti- ja lauttayksiköt. Urakoinnin neljä tuotantoaluetta vastaavat rakentamisesta ja kunnossapidosta. Suunnittelu-, mittaus- ja maatutkimuspalveluista vastaa konsultointi.

Tienpito muodostuu hoidosta, ylläpidosta ja investoinneista. Hoidolla turvataan teiden päivittäinen liikennöitävyys kaikissa olosuhteissa ympäri vuoden. Ylläpidolla ja korvausinvestoinneilla varmistetaan tieverkon rakenteellisen kunnon säilyminen. Laajennusinvestoinneilla parannetaan tiestön liikenneturvallisuutta ja palvelutasoa liikenteen kysyntää ja muuttuneita ympäristövaatimuksia vastaaviksi. Uusinvestoinneilla parannetaan olennaisesti tieverkkoa tai tieosuuden palvelutasoa. Merkittävät laajennus- ja uusinvestoinnit rahoitetaan tieverkon kehittämisen määrärahoista. Tieinvestointien valinnassa otetaan erityisesti huomioon elinkeinoelämän kuljetustarpeet ja liikenneturvallisuusnäkökohdat. Toimenpiteitä suunnataan moniongelmaisille vilkasliikenteisille pääteille. Keskeneräisten hankkeiden valmistuminen viivästyy kehittämismäärärahojen supistuessa.

Tienpidon päämäärinä ovat päivittäisen liikennöitävyyden ja elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuuden turvaaminen, liikenteen turvallisuuden parantaminen, ympäristöhaittojen torjuminen sekä tieverkon kunnon säilyttäminen. Päämääränä on, että elinkeinoelämän kuljetusten matka-ajat eivät lisäänny ja että matka-aikojen ennustettavuus ei heikkene liikenteen kasvusta huolimatta. Valtioneuvoston periaatepäätös liikenneturvallisuuden parantamiseksi merkitsee noin 35-40 kuolemaan johtaneen onnettomuuden vähentämistä tienpitotoimenpiteillä vuoteen 2005 mennessä. Liikenteen ympäristöhaittoja vähennetään tarkistettavan vuoteen 2004 ulottuvan toimenpideohjelman mukaisesti ja ympäristöasiat sisäistetään osaksi tienpitoa. Tieverkon kunto säilyy nykytasolla päätieverkolla ja muilla vilkkaasti liikennöidyillä teillä. Vähäliikenteisten, harvaan asuttujen alueiden teiden kunto voi kuitenkin laskea.

Liikenneministeriö on asettanut Tielaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Liikenneturvallisuus

Tielaitoksen toimenpiteillä vähennetään ainakin 45 henkilövahinkoon johtanutta onnettomuutta. Tielaitos täsmentää taajamien nopeussäätelyn periaatteet ja kehittää uusia toimintamalleja ja tienpidon toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Jalankulku- ja pyöräilyliikenteen turvallisuutta parannetaan lisäämällä kevyen liikenteen väyliä yhteistyössä kuntien kanssa.

Liikenteen sujuvuus

Elinkeinoelämän kuljetusten ennustettavuutta ja sujuvuutta parannetaan. Tielaitos kehittää tienpidon teettämistä ja työmaiden liikennejärjestelyjä siten, että työmaiden liikenteelle aiheuttama haitta vähenee.

Tieverkon kunto

Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä lisääntyy enintään 200 km vuoden 1998 tasosta ollen enintään 6 400 km (12,8 % päällystetystä tieverkosta). Runkokelirikkoisia sorateitä parannetaan siten, että niiden liikenteelle aiheuttama haitta vähenee 25 %.

Ympäristö

Tielaitoksen toimenpiteillä vähennetään 5 000 asukkaan kokemia meluhaittoja ja suojataan pohjavesiä lisää vähintään 20 kilometrin matkalla.

Liukkaudentorjunnassa käytettävän tiesuolan määrää vähennetään.

Tienpidon taloudellisuus

Tienpidon tuotteiden ja palveluiden hintataso laskee. Tiehallinnon toimintamenot ovat korkeintaan 526 milj. mk. Tielaitos parantaa tienpidon investointien taloudellisuuden arviointia.

Teettämisen kehittäminen

Tienpidon kilpailuttamista lisätään siten, että myös Tielaitoksen tuotanto voi osallistua kilpailuun. Tuotanto parantaa valmiuksiaan avoimeen kilpailuun.

Tienpidon menojen ja tulojen erittely:	1997 tot. milj. mk	1998 TA milj. mk	1999 TAE milj. mk
Perustienpito (21)	3 231	3 047	3 051
Tulot	180	161	181
— maksullisen toiminnan tulot	122	106	136
— muut tulot	58	55	45
Menot [1]	3 411	3 208	3 232
— Tiehallinnon toimintamenot[2]	528	544	526
— Hoito	1 384	1 302	1 290
— Ylläpito ja korvausinvestoinnit	914	773	885
— Laajennus- ja uusinvestoinnit	473	488	440
— Suunnittelu	112	101	91
Tieverkon kehittäminen (77)	827	817	691
— Laajennus ja uusinvestoinnit [1]	760	757	641
— Suunnittelu[1]	67	60	50
Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (78)	84	67	67
Tieverkon jälkirahoitushankkeet (79)	4	8	37
Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (87)	164	150	160
LUVUN 31.24 NETTOMENOT	4 310	4 089	4 006

[1] Luvut arvioita.

[2] Tiehallinnon toimintamenot sisältävät varsinaisten toimintamenojen lisäksi mm. tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, liikenteen ohjauksesta ja palvelusta sekä liikennejärjestelmäsuunnittelusta, tarveselvityksistä ja esisuunnittelusta aiheutuvat menot.

21. Perustienpito (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 051 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta ja yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta, maa-ainesalueiden hankinnoista sekä Tielaitoksen kiinteistönpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää tileistä poistoihin ja alan museotoiminnan tukemiseen. Momentin määrärahalla saa myös rahoittaa ns. lähialueyhteistyöhankkeita. Määrärahaa saa käyttää myös palvelusuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta sekä pilottihankkeita ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten osuuksien maksamiseen valtion osalta. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n TEN -hankkeiden menoihin. Määrärahasta on varattu 10 000 000 mk EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien tiehankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Lähialueyhteistyöhankkeisiin käytetään enintään 5 milj. mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 295 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentille 25.10.23, 585 000 mk neljän henkilötyövuoden siirtona momentille 26.07.21, 3 750 000 mk 23 henkilötyövuoden siirtona momentille 26.75.21, 350 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentille 29.01.21, 400 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 31.01.21, 600 000 mk neljän henkilötyövuoden siirtona momentille 34.06.21 ja 1 244 000 mk kahdeksan henkilötyövuoden siirtona momentille 35.40.21.

Perustienpidon menojen ja tulojen erittely:	Tiehallinto mk	Tuotanto mk	Tielaitos mk
Bruttomenot	522 800 000	2 709 200 000	3 232 000 000
Maksullisen toiminnan menot	6 000 000	120 000 000	126 000 000
Muut toimintamenot	516 800 000	2 589 200 000	3 106 000 000
Bruttotulot	15 000 000	166 000 000	181 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	6 000 000	130 000 000	136 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	6 000 000	0	6 000 000
— muut suoritteet	0	130 000 000	130 000 000
Muut tulot	9 000 000	36 000 000	45 000 000
Nettomenot	507 800 000	2 543 200 000	3 051 000 000

1999 määräraha	3 051 000 000
1998 määräraha	3 046 900 000
1998 lisämääräraha	28 250 000
1997 tilinpäätös	3 103 837 408

77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 691 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kustannusarvioltaan merkittävien tieverkon laajennus- ja uusinvestointien toteuttamisesta sekä niitä vastaavien, myöhemmin toteutettavien hankkeiden suunnittelusta ja muista valmistelevista töistä aiheutuviin menoihin. Tielaitos saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle vuoden 1999 jälkeen menoja vuoden 1998 kustannustasossa enintään 1 540 000 000 mk.

Selvitysosa: Euroopan Investointipankki (EIP) on myöntänyt valtiolle vuosina 1994-1997 yhteensä 2 138 milj. markan lainat, jotka käytetään hankkeiden Vt 1 Turku-Paimio, Bemböle-Vanhakartano, Koskenkylä-Loviisa, Vt 3 Hämeenlinna-Iittala, Helsinki-Kehä II, Vantaan lentoasema-Kehä I ja Vt 21 Kemi-Tornio rakentamiseen. Lainat sisältyvät lainaerien nostovuosien tuloarvion momentin 15.03.01 tuloihin.

Keskeneräisiä hankkeita joudutaan hidastamaan, mikä lisää rakentamiskustannuksia. Seuraavassa laskelmassa on esitetty yhteenveto talousarvioesitykseen sisältyvien tieverkon kehittämisen hankkeiden ja suunnittelun rahoitustarpeesta vuosina 1999-2002:

	1999 milj. mk	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk
Keskeneräiset hankkeet	731	789	489	262
Tieverkon kehittämisen suunnittelu	50	50	50	50
Muu rahoitus	-90	-30	-20	-10
Rahoitustarve	691	809	519	302

Hanke-erittely:

		Valmis liikenteelle	Kust.arvio mmk	Jo budjetoitu mmk	Arvioidut kustannukset mk
KESKENERÄISET TIEHANKKEET					
1. UUSINVESTOINNIT					
Vt 1	Turku-Paimio (E 18)	1997	928	926	2 000 000
Vt 1	Paimio-Muurla (E 18)	2002	890	89	150 000 000
Vt 2	Porin keskusta	1999	41	30	4 600 000
Vt 3	Hämeenlinna-Iittala	1996	323	295	13 000 000
Vt 3	Iittala-Kulju	2000	880	432	215 000 000
Vt 5	Vehmasmäki-Hiltulanlahti	2001	130	20	8 000 000
Vt 6	Imatra-Kaukopää	1997	298	296	2 000 000
Vt 14	Kyrönsalmen silta, Savonlinna	2000	90	17	35 000 000
Vt 21	Kemi-Tornio	2001	370	95	90 000 000
Vt 25	Hanko-Skogby	2001	90	15	5 000 000
Kt 45	Pakinkylän eritasoliittymä	1998	150	145	4 900 000
Kt 51	Matinkylä-Helsinki	1996	380	364	16 100 000
Mt 102	Kehä II Länsiväylä-Turuntie	2000	310	174	70 000 000
Helsinki-Vantaan lentoaseman tiejärj.		2000	145	25	40 000 000
2. LAAJENNUSINVESTOINNIT					
Vt 5	Seppälänjoki-Vihantasalmi	2000	120	25	50 000 000
Tasoristeysten poisto pääradoilta		2002	100	29	15 000 000
Helsinki-Tampere-radan tiejärjest.		1998	126	116	10 000 000
Keskeneräiset hankkeet yhteensä			5 371	3 093	730 600 000

Tasoristeysten poisto pääradoilta sisältää Kotka-Vainikkala -radan tasoristeysten lisäksi yhteysvälit Riihimäki-Kouvola ja Turku-Toijala, minkä vuoksi kustannusarviota on tarkistettu 50 milj. markasta 100 milj. markkaan.

1999 määräraha	691 000 000
1998 määräraha	817 000 000
1998 lisämääräraha	1 752 000
1997 tilinpäätös	942 500 000

78. Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 67 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sitoumusosuuksiin perustuviin töihin.

Selvitysosa: Ulkopuolisille tehtävistä tietöistä perittävät korvaukset on merkitty tuloina momentille 12.31.25.

1999 määräraha	67 000 000
1998 määräraha	67 000 000
1997 tilinpäätös	84 123 581

79. Järvenpää-Lahti moottoritien rakentaminen ja kunnossapito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Järvenpää-Lahti -moottoritien rakentamista ja kunnossapitoa koskevasta yksityisrahoitussopimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä sopimuksen valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vt 4 Järvenpää-Lahti -osuuden toinen ajorata (69,3 km) rakennetaan moottoritieksi jälkirahoitusmenettelyllä. Hankkeeseen sisältyy suunnittelun ja rakentamisen lisäksi myös tieosuuden kunnossapitovastuu. Valtion maksut on sidottu liikennesuoritteeseen ja tienkäyttäjille tarjottavaan palvelu- ja hoitotasoon. Sopimuksesta on arvioitu aiheutuvan valtiolle runsaan 1,2 mrd markan menot koko sopimuskaudella

1.5.1997-31.3.2012. Vuoden 1999 menot ovat noin 37 milj. mk. Tie avataan liikenteelle kokonaisuudessaan vuoden 1999 loppuun mennessä.

1999 määräraha	37 000 000
1998 määräraha	8 000 000
1997 tilinpäätös	2 000 000

87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisistä teistä annetun lain (243/1954) ja asetuksen (487/1957) mukaisten maa-alueiden ja korvausten sekä kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman vahvistamista. Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/1954) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille. Korkohyvityksen piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

1999 määräraha	160 000 000
1998 määräraha	150 000 000
1997 tilinpäätös	163 984 956

25. Tienpidon valtionavut

50. (31.99.50) Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain ja asetuksen mukaisten valtionapujen maksamiseen, yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen. Määrärahasta käytetään 9 000 000 mk Pohjois-Suomen yksityisiin teihin vanhojen metsien suojelupäätöksen kompensaationa.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus ensisijaisesti käyttää yksityisten teiden parantamistöiden, kuten siltojen ja rumpujen korjausten sekä ojitusten, avustamiseen. Kunnossapitoa on tarkoitus avustaa vain erityisistä syistä teillä, joilla on paikkakunnan liikenteessä huomattava merkitys tai teillä, joiden pituus on yli kolme kilometriä ja joilla kunnossapidon taloudellinen rasitus on osakkaiden vähyyden vuoksi kohtuuton sekä teillä, joilla tieverkollisen asemansa vuoksi tai muusta syystä on merkittävästi ulkopuolisten läpikulkuliikennettä, jota ei voida saada kunnossapitoon osalliseksi.

1999 määräraha	30 000 000
1998 määräraha	30 000 000
1997 tilinpäätös	30 000 000

30. Merenkulkulaitos

Selvitysosa: Merenkulkulaitos vastaa valtion vastuulla olevien vesiväylien hoidosta ja kehittämisestä, merikartoituksesta sekä jäänmurto- ja luotsaustoiminnasta. Lisäksi merenkulkulaitos vastaa saariston yhteysalusliikenteestä sekä alusturvallisuuteen kuuluvista viranomaistehtävistä.

Meriliikenteen määrä vuonna 1997 oli 82 milj. tonnia, josta ulkomaanliikennettä 73,8 milj. tonnia, ja arvio vuodelle 1999 on 87 milj. tonnia, josta ulkomaanliikennettä 77,3 milj. tonnia. Ylläpidettävien kauppamerenkulun väylien pituus on 5 849 km ja muiden väylien 10 732 km. Talvi-

kauden liikenne pyritään varmistamaan 23 talvisatamaan. Saimaan syväväylät pidetään auki myös talvikaudella.

Liikenneministeriö on asettanut merenkulkulaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Odotusajat

Keskimääräinen jäänmurtajapalveluiden odotusaika on enintään neljä tuntia. Luotsaustoiminnassa ei ole lainkaan odotusaikaa.

Merenkulun turvallisuus

Kauppamerenkulun onnettomuuksien määrä neljän vuoden liukuvalla keskiarvolla laskee. Vuoden 1999 tavoite on, ettei ylitetä 20 onnettomuutta.

Ympäristö

Toteutetaan merenkulkulaitoksen ympäristöohjelmaan vuodelle 1999 ajoitetut toimet.

Kustannusvastaavuus

Väylämaksun kustannusvastaavuus on 96 % (v. 1997 94 %, arvio 1998 95 %) ja luotsausmaksun 85 % (v. 1997 63 %, arvio 1998 63 %). Liiketaloudellisten perustein hinnoiteltujen suoritteiden kannattavuustavoite on kustannusten kattaminen tuloilla.

Taloudellisuus

Kauppamerenkulun väylistä saa aiheutua rannikolla kuluja 7,7 mk kuljetettua tonnia kohden.

Merenkulkulaitoksen menojen ja tulojen erittely:

	1997 tot. milj. mk	1998 TA milj. mk	1999 TAE milj. mk
Toimintamenot (21)	515,0	69,0	50,0
Tulot toiminnasta	221,2	657,6	705,0
Toimintamenot	736,2	726,6	755,0
Alusten hankinta (70)	339,8	253,0	141,0
Väyläverkon kehittäminen (77)	72,5	140,0	26,0
Maa- ja vesialueiden hankinta (87)	0,5	0,4	0,4
LUVUN 31.30 NETTOMENOT	927,8	462,4	217,4

Merenkulkulaitoksen tuotot ja kustannukset tehtävittäin 1999:

	Tuotot 1 000 mk	Toiminta-kustannukset 1 000 mk	Poistot[1] 1 000 mk	Laskennalliset korot[1] 1 000 mk	Kustannukset yhteensä 1 000 mk	Ylijäämä/ Alijäämä 1 000 mk	Kustannusvastaavuus %
Väylämaksulla katettavat tehtävät yhteensä	438 425	229 932	95 935	130 560	456 427	-18 002	96,1
— väylänpito		114 099	34 686	54 557	203 342		
— jäänmurto		115 833	61 249	76 003	253 085		
Muun vesiliikenteen väylänpito rannikolla	236	38 835	6 949	7 687	53 471	-53 235	0,4
Sisävesien väylänpito	3 312	100 097	26 296	35 583	161 976	-158 664	2,0
Luotsaus	187 896	191 062	14 061	15 483	220 606	-32 710	85,2
Yhteysalusliikenne	2 815	35 596	6 485	6 653	48 734	-45 919	5,8
Alusturvallisuus	5 100	30 219	808	198	31 225	-26 125	16,3
Liiketoiminta	67 740	57 103	4 985	5 652	67 740	0	100,0
Muut viranomaistehtävien kaltaiset tehtävät	2 070	46 800	1 244	2 902	50 946	-48 876	4,1
YHTEENSÄ	707 594	729 644	156 763	204 718	1 091 125	-383 531	64,8

[1] Poistot laskettu v. 1998 talousarvioesityksestä poiketen hankintahintaisista arvoista, jolloin käytetty korko on 6,7 %.

Laskelman luvut eroavat momentin 31.30.21 loppusummasta, koska budjettivuoden ja sitä aikaisempien vuosien investoinnit näkyvät siinä poistoajan puitteissa poistoina ja laskennallisina korkoina. Lisäksi taulukon luvuissa on huomioitu toimintamenomomentin edelliseltä vuodelta siirtyvä ja seuraavalle vuodelle siirtyvä määräraha.

21. (31.30.21 ja 22) Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 100 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n TEN-hankkeiden tutkimus- ja selvitysmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 460 000 mk kolmen henkilön siirtona momentilta 34.06.02 ja 10 000 000 mk pienehköjen väylätöiden ja talonrakennustöiden menojen siirtona momentilta 31.30.77. Saimaan kanavan hoitokunnan menot on aiemmin suoritettu momentilta 31.30.(22).

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina väylämaksutulot, yhteysalusliikenteen tulot, luotsaustulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot, monitoimimurtajien tulot, karttatuotannon tulot, merenkulun tarkastustoiminnan tulot, vuokratulot sekä Saimaan kanavan lupamaksut. Luotsausmaksuja ehdotetaan korotettavaksi 36 %. Kauppamerenkulun jäänmurtotoiminnan menot on mitoitettu 620 toimintapäivän mukaisesti eli nk. leudon talven mukaan,

jolloin jääpeitettä on Perämerellä sekä rannikkoseuduilla. Linjaluotsauksen lisääntymisen vaikutukset luotsaustoiminnan palvelutasoon ja resurssien mitoitukseen selvitetään.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	754 992 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	509 463 000
Muut toimintamenot	245 529 000
Bruttotulot	704 992 000
Maksullisen toiminnan tulot	701 262 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	633 522 000
— muut suoritteet	67 740 000
Muut tulot	3 730 000
Nettomenot	50 000 000

1999 määräraha	50 000 000
1998 määräraha	68 975 000
1998 lisämääräraha	11 540 000
1997 tilinpäätös	513 101 328

70. Alusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 141 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuosina 1993 ja 1994 hankittujen jäänmurtajien hankinta- ja rahoitusmenot ovat 1 232 000 000 mk ja niihin on aikaisemmin myönnetty 767 616 000 mk. Kassamenoja jo suoritetuista hankinnoista aiheutuu vuonna 1999 131 000 000 mk, vuonna 2000 121 000 000 mk, vuonna 2001 111 000 000 mk sekä vuosina 2002-2003 101 000 000 mk. Jäänmurtajien peruskorjauksiin on vuodelle 1999 varattu 10 000 000 mk.

1999 määräraha	141 000 000
1998 määräraha	253 000 000
1997 tilinpäätös	325 000 000

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 26 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää turvalaitteiden, väylätöiden, kanavien ja muiden maa- ja vesirakennustöiden suunnittelusta, tutkimuksesta, rakentamisesta ja peruskorjauksista ja turvalaitteiden vauriokorjauksista ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä merenkulkulaitoksen hallintaan kuuluvien talojen uudisrakennus- ja perusparannusmenoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n TEN-hankkeiden menoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Momentilta on siirretty pienehköjen väylätöiden ja talonrakennustöiden menot momentille 31.30.21.

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kustannusarvio 1000 mk	Jo budjetoitu 1000 mk	Arvioidut kustannukset mk
1. Kihti-Maarianhaminan väylä	1999	6 000	-	5 000 000
2. Saimaan kanavan ja syväväyläsulkujen kaukokäyttölaitteiden tekeminen	2001	13 700	9 900	300 000
3. Saimaan kanavan tuloväylän syventäminen	2000	6 000	2 000	2 000 000
4. VTS-hankinnat				18 700 000
Yhteensä				26 000 000

Kihti-Maarianhamina väylällä liikennöivät autolautat ovat jatkuvasti suurentuneet. Prästskärin kohdalla väylä on tarkoitus oikaista ja syventää 7,5-8,0 metrin kulkusyvyyteen. Hanke parantaa väylän turvallisuutta ja lyhentää alusten matka-aikoja.

1999 määräraha	26 000 000
1998 määräraha	140 000 000
1998 lisämääräraha	142 000
1997 tilinpäätös	84 000 000

87. Maa- ja vesialueiden hankinta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen sekä vesilain (246/1961) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

1999 määräraha	400 000
1998 määräraha	400 000
1997 tilinpäätös	400 000

(31.) Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.81 ja sen momentti 22 on siirretty momentiksi 31.81.22 sekä momentit 21 ja 28 on otettu huomioon momentin 31.81.21 laskelmissa.

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 250 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Merenkulkulaitoksen päätöksen mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n nojalla kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen myönnetyistä korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Uusia korkotukilainoja ei myönnetä. Aikaisemmin hyväksyttyjen korkotukilainojen korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5-8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukien maksaminen päättyy vuoteen 2000 mennessä.

1999 määräraha	250 000
1998 määräraha	400 000
1997 tilinpäätös	921 266

40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää seuraavasti:

a) Määrärahasta saa käyttää enintään 2 000 000 mk valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988-89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että laina on hyväksytty mainittuina vuosina tämän tuen piiriin, ja ettei samaan tarkoitukseen ole myönnetty muuta valtion korkotukea tai avustusta. Avustusta saa myöntää enintään 90 % hyväksyttävän koron määrästä enintään kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä. Avustuksen saajan tulee sitoutua toiminnan jatkamiseen Suomen lipun alla määräajaksi.

Määrärahaa saa käyttää myös vastaavanlaisiin korkotukimenoihin Ahvenanmaan maakuntalain (39/1978) nojalla hyväksytyistä lainoista ahvenanmaalaisten pientonnistoalusten hankintaan.

b) Määrärahaa saa käyttää korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille liikenneministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukai-

sesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n 6 kohdan (muut. 1557/1992) perusteella suomalaisille varustamotoimintaa harjoittaville yrityksille annetuille lainoille, jotka on tarkoitettu kotimaisilta telakoilta tapahtuviin lastialusten ja pääasiassa lastin kuljetukseen tarkoitetun muun vesikuljetuskaluston hankintoihin ja peruskorjauksiin sekä ulkomailta käytettyinä ostettavien alle 1 600 bruttorekisteritonnin pienalusten hankintoihin. Vain erittäin painavista syistä korkotukea voidaan myöntää myös ulkomailta tapahtuvien uudishankintojen lainoihin. Määrärahaa saa käyttää myös korkotukimenoihin Ahvenanmaan maakuntalain (39/1978) nojalla hyväksytyistä lainoista ahvenanmaalaisten pientonnistoalusten hankintaan.

Korkotukea voidaan myöntää kotimaisiin hankintoihin myös silloin, kun hankinta rahoitetaan käyttäen hyväksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettua lakia (1173/1990). Uusia korkotukilainoja ei myönnetä.

Aikaisemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä saa olla enintään kunakin vuonna tehdyn päätöksen mukainen.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä.

Selvitysosa: Aikaisempina vuosina myönnetyistä korkotukilainoista sekä vuosina 1988-1989 tilatuille pienaluksille maksettavista avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	19,0	16,0	7,5	2
Pientonnistoavustuksista	2,0	1,5	1,0	-
Yhteensä	21,0	17,5	8,5	2

Pientonniston korkotukien maksaminen päättyy vuonna 2001 ja muiden korkotukien vuonna 2004.

1999 määräraha	21 000 000
1998 määräraha	31 000 000
1997 tilinpäätös	35 122 858

41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 154 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991) mukaisen tuen maksamiseen alusluetteloon merkityille lastialuksille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten määrän kasvu. Määräraha vastaa miehistön palkoista maksettujen verojen ja sosiaaliturvamaksujen määrää.

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon vuoden 1997 lopussa merkittyjen 95 aluksen bruttovetoisuus oli 984 123 tonnia eli noin 61 % koko tonnistosta. Vuoden 1999 kuluessa rekisteriin arvioidaan merkittävän lisää 5 alusta.

1999 määräraha	154 000 000
1998 määräraha	137 000 000
1997 tilinpäätös	116 752 336

44. Saaristoliikenteen avustaminen

Momentille myönnetään 820 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikennöitsijöille valtioneuvoston päätöksen (250/1986) mukaisin perustein. Määrärahaa saa lisäksi käyttää korkohyvityksen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Uusia korkotukilainoja ei myönnetä. Aikaisemmin myönnettyjen korkotukilainojen kor-

kohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 % ja 5-8 lainavuosien aikana 2 %.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

1999 määräraha	820 000
1998 määräraha	820 000
1997 tilinpäätös	753 063

50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/1936) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään Merenkulkulaitoksen määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.

1999 määräraha	4 000 000
1998 määräraha	4 000 000
1997 tilinpäätös	5 010 000

40. (31.58) Ratahallintokeskus

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Radanpidon tavoitteena on edistää rautatieliikenteen toimintaedellytyksiä tehokkaana, turvallisena ja ympäristöystävällisenä liikennemuotona niin kotimaassa, kuin osana kansainvälistä kuljetusjärjestelmää sekä tarjota kilpailukykyinen liikenneväylä rautatieyritysten käyttöön. Rataverkon parantamisessa ja ylläpidossa otetaan huomioon taloudellisuus- ja liikennepoliittiset tavoitteet.

Suomessa radat ovat pääosin ns. sekaliikenneratoja eli henkilö- ja tavaraliikenne kulkevat samoilla raiteilla. Tavaraliikenteessä rautatieliikenteen osuus on 25 % koko maan liikennemäärästä. Vuonna 1997 tavaraa kulki rautateitse yli 40 miljoonaa tonnia. Kuljetetun tonnimäärän arvioidaan kasvavan vuonna 1998 vajaat 4 % ja pysyvän vuonna 1999 saman suuruisena. Henkilöliikenteessä tehtiin vuonna 1997 lähes 50 miljoonaa matkaa. Kaukomatkojen määrä oli 12 miljoonaa ja lähimatkojen määrä 38 miljoonaa. Matkojen määrässä odotetaan lievää kasvua vuosina 1998 ja 1999.

Radanpitoon on ollut käytettävissä vuodesta 1995 lähtien lisätalousarviot mukaan lukien bruttomääräisesti 2,1-2,3 mrd markkaa vuosittain. Rataverkon yli-ikäisyys ja rautatieliikenteen määrät edellyttävät lähivuosina kunnostustyön jatkamista samalla panostuksella. Perusradanpidon painopiste on edelleen 1950- ja 1960-luvuilla perusparannettujen ja loppuun käytettyjen rataosien päällysrakenteen uusimisessa. Kehittämisen painopiste on kapasiteetin lisäämisessä, kuten Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen, sähköistyksen laajentamisessa ja turvallisuuden lisäämisessä. Junaturvallisuutta parannetaan poistamalla tasoristeyksiä ja nopeuttamalla kulunvalvontalaitteiden rakentamista siten, että pääratаverkon automaattinen kulunvalvonta on valmis vuoteen 2001 mennessä.

Liikenneministeriö asettaa Ratahallintokeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Rataverkon laajuus ja palvelutaso

Laajuudessa ei tapahdu muutoksia. Vuoden 1999 lopussa rataverkko jakautuu palvelutasoluokkiin seuraavasti:

	Henkilöliikenne	Tavaraliikenne		Ratakilometrit	
Palvelu-luokka	Nopeustaso km/h	Nopeustaso km/h	Akselipaino tonnia	v. 1998	v. 1999
1	yli 140	100-120	25,0	-	-[1)]
2	120-140	60-100	22,5-25,0	1 613	1 613
3	60-120	60-100	22,5	3 159	3 159
4	-	40-80	16,0-20,0	898	898
			Yhteensä	5 670	5 670

[1)] Ensimmäisen luokan rata Helsinki-Tampere valmistuu noin vuonna 2001

Liikenteen sujuvuus

Radanpidosta aiheutuneiden yli 5 minuutin myöhästymisten määrä henkilöliikenteen junista on korkeintaan 7 %.

Liikennerajoitukset

Tavoitteena on, että akselipainorajoituksia ei aseteta. Nopeusrajoitusten määrä kasvaa ja on enintään 900 raidekilometriä (14 % raidekilometreistä).

Turvallisuuden parantaminen

Junaliikenneonnettomuuksissa ei kuole matkustajia. Tasoristeysvahinkojen määrä on enintään 40. Radasta aiheutuneiden vahinkojen määrä on enintään viisi.

Taloudellisuus

Radanpidon tuotteiden yksikkökustannukset supistuvat 3 %.

Ympäristöohjelma

Ratahallintokeskuksen ympäristöohjelman toimenpidesuunnitelmaa toteutetaan määrätietoisesti.

Ratahallintokeskuksen tulojen ja menojen erittely:	1997 tot. milj. mk	1998 TA milj. mk	1999 TAE milj. mk
Perusradanpito (21)	1 688	1 363	1 380
Tulot	402	407	439
— Ratamaksu	300	320	350
— Kiinteistönpidon tulot	70	55	64
— Muut tulot	32	32	25
Menot	2 090	1 770	1 819
— Hallinto	31	34	35
— Liikenteenohjaus	200	205	197
— Kiinteistöjen ylläpito ja perusparannus	45	46	64
— Radan kunnossapito ja käyttö	698	654	655
— Suunnittelu, tutkimukset		28	27
— Korvausinvestoinnit	1 116	803	841
Rataverkon kehittäminen (77)	207	278	257
Helsinki-Leppävaara rata (78)	2		200
Rataverkon maa-alueet (87)	1	6	10
LUVUN 31.40 NETTOMENOT	1 898	1 647	1 847

21. (31.58.21) Perusradanpito (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 380 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää radanpidon lisäksi Ratahallinnon kiinteistönpidosta aiheutuviin menoihin, joukkoliikenteen tarkastusmaksutoiminnan kuluihin, EU:n TEN-hankkeiden tutkimus- ja suunnittelumenojen maksamiseen sekä lähialueyhteistyöhön.

Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Ratahallintokeskus tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelutoiminnan tuottojen lisäksi Ratahallintokeskukselle suoritettava ratamaksu, omaisuuden myyntituotot lukuunottamatta kiinteän omaisuuden myyntituottoja ja EU:n maksama TEN-rahoitus. Ratahallintokeskus perii liikennöitsijältä ratamaksua, joka määrätään rataverkkolain mukaan rataverkon käytön, rataverkon tason ja markkinatilanteen sekä radanpidon kustannusten perusteella. Ratamaksun perusmaksu lasketaan kuljetettujen tavaraliikenteen tonnimäärien mukaan ja muuttuva maksu henkilö- ja tavaraliikenteen toteutuneiden bruttotonnikilometrien mukaan siten, kuin liikenneministeriö tarkemmin määrää. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ratamaksun 30 000 000 markan lisäys liikenteen kasvusta johtuen. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 6 000 000 mk kiinteistöjen peruskorjausmenojen siirtona momentilta 31.40.77.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	1 819 000 000
— Maksullisen toiminnan erillismenot	64 000 000
— Muut toimintamenot	1 755 000 000
Bruttotulot	439 000 000
— Maksullisen toiminnan tulot	64 000 000
— Ratamaksu	350 000 000
— Muut tulot	25 000 000
Nettomenot	1 380 000 000

Perusradanpidon alustava toimenpiteittäinen suunnitelma on seuraava:

	milj. mk
Korvausinvestoinnit	841
— Helsinki-Tampere, perusparannus	195
— Tampere-Seinäjoki, päällysrakenne	40
— Riihimäki-Kouvola, päällysrakenne	70
— Karjaa-Hanko, päällysrakenne	20
— Kouvola-Pieksämäki, perusparannus	105
— Laurila-Rovaniemi, päällysrakenne	70
— Tampere-Jyväskylä, perusparannus	20
— Muut korvausinvestoinnit	321
Muu perusradanpito	978
Perusradanpito yhteensä	1 819

Päätösosassa mainitun muun rakentamisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2000 noin 200 milj. mk ja vuonna 2001 noin 150 milj. mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2000 noin 19 milj. mk ja vuonna 2001 noin 5 milj. mk.

1999 määräraha	1 380 000 000
1998 määräraha	1 363 000 000
1997 tilinpäätös	1 628 000 000

77. (31.58.77) Rataverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 257 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää radanpidon kehittämishankkeisiin sekä Ratahallintokeskuksen hallintaan kuuluvien talojen uudisrakentamisen menoihin.

Ratahallintokeskus saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 630 000 000 mk.

Selvitysosa: Euroopan Investointipankki (EIP) on myöntänyt valtiolle vuosina 1995-1998 yhteensä 3 500 milj. markan lainat, jotka käytetään seuraavien rataosien rakentamiseen, perusparantamiseen ja kehittämiseen: Turku-Helsinki, Riihimäki-Lahti, Helsinki-Tikkurila, Helsinki-Seinäjoki, Karjaa-Hanko, Tampere-Pori/Rauma, Laurila-Rovaniemi, Py-

häsalmi-Iisalmi, Kokemäki-Pori ja Toijala-Turku. Lainat sisältyvät lainaerien nostovuoden tuloarvion momentin 15.03.01 tuloihin.

Kiinteistöjen peruskorjausmenot 6 000 000 mk on siirretty momentille 31.40.21. Pohjois-Suomen rataverkon sähköistys aloitetaan rataosilla Tuomioja-Raahe ja Oulu-Rovaniemi. Hankkeet ovat yhteiskuntataloudellisesti kannattavia, mahdollistavat liikennekustannusten alentamisen ja parantavat rautatieliikenteen kilpailukykyä. Tuomioja-Raahe -hankkeen kustannusarvio on 34 milj. mk, HK-suhde 2,4, ja se on valmis vuonna 2001. Oulu-Rovaniemi -hankkeen kustannusarvio on 251 milj. mk, HK-suhde 1,6, ja se on valmis vuonna 2005.

Hankkeen Helsinki-Tampere rahoitukseen käytetään myös perusradanpidon rahoitusta 195 milj. mk.

Kehittämisinvestointien alustava suunnitelma on seuraava:

	Kustannusarvio milj. mk	Käytetty milj. mk	Myönnetään mk
Kehittämisinvestoinnit:			
Helsinki-Tampere, tason nosto	770	385	115 000 000
Tampere-Pori/Rauma, sähköistys	246	241	4 000 000
Toijala-Turku, sähköistys	150	100	45 000 000
Tuomioja-Raahe, sähköistys	34	-	4 000 000
Oulu-Rovaniemi, sähköistys	251	-	4 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet	359	199	64 000 000
Tasoristeykset pääradoilla			20 000 000
Talonrakennukset			1 000 000
Kehittäminen yhteensä	1 810	925	257 000 000

1999 määräraha	257 000 000
1998 määräraha	278 000 000
1997 tilinpäätös	218 000 000

78. Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Ratahallintokeskus saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 233 000 000 mk.

Selvitysosa: Hanke tehdään yhteistyössä Helsingin ja Espoon kaupunkien kanssa. Hankkeen valtion 518 milj. markan rahoitusosuuteen on myönnetty 85 milj. mk vuoden 1997 ensimmäisessä lisätalousarviossa. Valtuudesta valtiolle arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 2000 noin 200 milj. mk ja vuonna 2001 noin 33 milj. mk.

1999 määräraha	200 000 000
1997 tilinpäätös	85 000 000

87. (31.58.87) Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käyttämisestä annetun lain mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden ja korvausten sekä kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (588/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	6 000 000
1997 tilinpäätös	753 154

(41.) Ajoneuvohallintokeskus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.20.

50. (31.92) Ilmailulaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailu on mahdollisimman turvallista, tehokasta, tarkoituksenmukaista ja taloudellista.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia palvelujensa tarjonnasta ja kehittämisestä kannattavan liiketoiminnan edellytysten mukaisesti. Palveluiden tarjonnassa ja kehittämisessä on huomioitava asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä yhteiskunnan tarpeet. Suomen lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmää ylläpidetään ja kehitetään yhtenä kokonaisuutena ja niitä kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti. Ensisijaisesti pyritään turvaamaan säännöllisen reittiliikenteen edellyttämät palvelut.

Ilmailulaitoksen tavoitteena on hyödyntää liiketoiminnassaan lentoasemien läheisyydessä olevia laitoksen maa-alueita lentoliikenteen ja yhteiskunnan kannalta mahdollisimman tehokkaasti ja pitäen lentoasemien hyvää toimintaa ensisijaisena lähtökohtana.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1999 enintään 550 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 1999 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 600 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet liittyvät Helsinki-Vantaan lentoaseman edelleen kehittämiseen sekä lennonvarmistusjärjestelmän uusinnan loppuunsaattamiseen.

Lisäksi valtioneuvosto saa oikeuttaa Ilmailulaitoksen antamaan vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluja tuottavien tytäryhtiöidensä tai Ilmailulaitoksen toimialaan liittyvien kiinteistöyhtiöidensä ottamien yhteensä enintään 100 milj. mk lainojen vakuudeksi.

3. Lainanotto

Ilmailulaitos oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 milj. mk.

Selvitysosa: Verovapaa myynti poistuu EU-alueelta 1.7.1999, josta aiheutuu Ilmailulaitokselle vuositasolla noin 40 milj. mk heikennys tulokseen. Ottaen huomioon tämän ja eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, valtioneuvosto on talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 30 milj. mk vuonna 1999.

Valtio maksaa Ilmailulaitokselle sotilasilmailulle annettavista palveluista erikseen tehtävän palvelusopimuksen mukaan määräytyvät maksut.

Ilmailulaitoksen viranomaisyksikön lentoturvallisuushallinnon palveluiden hinnoittelussa otetaan huomioon liikenneturvallisuuden vaatimukset ja ilmailun edistäminen.

Vuonna 1999 viranomaisyksikön arvioidut tuotot ulkopuolisilta asiakkailta on 4,4 milj. mk ja viranomaisyksikön arvioidut käyttötoiminnan kulut 20,5 milj. mk. Talouden alijäämä, 16,1 milj. mk katetaan Ilmailulaitoksen muulla toiminnalla. Tästä summasta noin 3,1 milj. mk on Ilmailulaitoksen oman toiminnan viranomaisvalvonnasta aiheutuneita kuluja. Loppuosa, 13 milj. mk, on yleisiä viranomaistoiminnasta aiheutuneita kuluja, kuten kansainvälinen yhteistyö, normien valmistelu, vaaratilanteiden ja rikkomusten tutkinta sekä hallinnolliset tehtävät ja tukipalvelut.

Liikenneministeriö asettaa viranomaisyksikölle toiminnalliset tavoitteet.

Investointeihin on arvioidun tuloksen toteutuessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 492 milj. mk, joka rahoitetaan tulorahoituksella 288 milj. mk (59 %) ja loppuosa pääosin erikseen eduskunnalle esitettävin lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla luotoilla.

Ilmailulaitos on sopinut pitkäaikaisen rahoituksen järjestämisestä vuosiksi 1998-2000 siten, että terminaalien välisen keskusosan II vaihe ja Helsinki-Vantaan lentoaseman III kiitotie toteutetaan suunnitelmien mukaisesti.

Lennonvarmistusjärjestelmän uusinnan ja sen liitännäisinvestointien kokonaiskustannusarvio on noin 350 milj. mk. Lennonvarmistusjärjestelmästä on otettu käyttöön radioasemaverkosto vuonna 1997 ja vuoden 1998 lopussa valmistuvat Helsinki-Vantaan ja Rovaniemen lentoaseman uudet lennonvarmistusjärjestelmät. Koko uusinta on valmis vuoden 2001 loppuun mennessä. Helsinki-Vantaan lentoaseman ulkomaan ja kotimaan terminaalien välisen keskusosan I vaihe valmistui vuonna 1996. Keskusosan II vaiheen rakentaminen aloitettiin vuonna 1997 ja se valmistuu aikataulun mukaisesti syksyllä 1999. Keskusosan II vaiheen kustannusarvio on noin 370 milj. mk.

Helsinki-Vantaan lentoaseman III-kiitotien rakentaminen on aloitettu vuonna 1997 ja se on mahdollista saada valmiiksi aikaisintaan vuoden 2002 aikana. Rakentamisaikataulu määräytyy lentoliikenteen kysynnän edellyttämällä tavalla.

Helsinki-Vantaan lentoaseman investointien valmistumisen myötä tulee Ilmailulaitoksen investointiaste laskemaan merkittävästi vuoden 2000 jälkeen.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 1999 on seuraava:

	milj. mk
Kaluston hankinta ja muu käyttöomaisuus	115
Lentokenttien talonrakennustyöt	181
Lentokenttien maa-alueet ja rakentaminen	196
Yhteensä	492

Tunnuslukutaulukko	1997 toteuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Liikevaihto, milj. mk	977	981	960
— muutos %	15,9	0,4	-2,1
Käyttökate, milj. mk	311	307	282
— käyttökate % liikevaihdosta	32	31,3	29,4
Voitto milj. mk	73	60	30
— voitto % liikevaihdosta	7,5	6,1	3,1
Sijoitetun pääoman tuotto%	3,0	2,6	1,6
Omavaraisuusaste %	85	84	76
Investoinnit % liikevaihdosta	26	48	51
Henkilöstömäärä	1 660	1 676	1 680

(51.) (31.50) Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.80 ja sen momentti 21 momentiksi 31.80.21.

52. (31.93) Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut

41. (31.93.41) Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen muiden kuin Ilmailulaitoksen ylläpitämien, lähinnä reitti- ja kevytreittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja näiden lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Ylläpidon avustamisen edellytyksenä on säännöllisen reitti- ja kevytreittiliikenteen harjoittaminen. Momentilta maksetaan lisäksi avustuksia pienempien lentopaikkojen rakennusinvestointeihin. Määrärahaa saa käyttää myös lentopaikkojen suunnittelu- ja valvontakustannusten avustamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

1999 määräraha	7 000 000
1998 määräraha	8 000 000
1997 tilinpäätös	11 000 000

43. (31.93.43) Korvaus Ilmailulaitokselle valmiustehtävistä

Momentille myönnetään 27 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksuna Ilmailulaitokselle siviili- ja sotilasliikennettä palveleville lentoasemille sotilasilmailusta aiheutuvien kiinteiden kustannusten kattamiseksi.

Selvitysosa: Liikenneministeriö korvaa yhteistoimintalentoasemien pääomakustannuksista sotilasilmailulle kohdistetun osuuden sekä yhteistoimintalentoasemien valmiuspalvelun.

1999 määräraha	27 200 000
1998 määräraha	27 200 000

(53.) (31.52) Telehallintokeskus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.70.

(55.) Viestinnän korvaukset ja avustukset

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.72 sekä sen momentit 41 ja 61 momenteiksi 31.72.42 ja 61.

(57.) Henkilöliikennepalvelujen osto ja julkisen liikenteen kehittäminen

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.60 ja sen momentit 34 ja 61 vastaaviksi momenteiksi.

(58.) Radanpito

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.40 sekä sen momentit 21, 77 ja 87 vastaaviksi momenteiksi.

60. (31.57) Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

34. (31.57.34) Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 806 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Helsingin kaupungille itämetron suunnitteluun ja rataosuuden rakentamiseen siten, että valtion osuus on enintään 150 milj. mk kuitenkin enintään 30 % kustannuksista.

Selvitysosa: Momentille on vuosina 1989-1998 myönnetty itämetron suunnittelun ja rakentamisen avustamiseen yhteensä 124 194 000 mk. Kyseessä on viimeinen avustuserä.

1999 määräraha	25 806 000
1998 määräraha	29 000 000
1997 tilinpäätös	29 000 000

42. (31.99.42) Valtionavustus koulutuksesta

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 50 prosentin suuruisten valtionavustusten maksamiseen rautatie- ja ilmaliikenteen ammattikoulutukseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahasta on tarkoitus maksaa valtionavustusta Ilmailulaitokselle 4 000 000 mk ja VR-Yhtymä Oy:lle 9 000 000 mk.

1999 määräraha	13 000 000
1998 määräraha	23 000 000
1997 tilinpäätös	23 000 000

61. (31.57.61) Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 477 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luvanvaraista henkilöliikennettä koskevan lain (343/1991) mukaisesti kannattamattomien junaliikennepalvelujen ja muiden joukkoliikennepalvelujen ostoon sekä avustuksina seutu- ja kaupunkilippurahoitukseen ja julkisen liikenteen kehittämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitukseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahojen käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Kaukoliikenteen ja junien lähiliikenteen palvelut	226 000 000
Alueellisen ja paikallisen liikenteen palvelut	236 000 000
Kehittämishankkeet	15 000 000
Yhteensä	477 000 000

Liikenneministeriö ostaa ne tarpeelliset kaukoliikennepalvelut, joita ei voida ylläpitää vain asiakastuloin. Junaliikenteen rahoituksella turvataan junaliikenteen alueellinen kattavuus rataverkolla ja mahdollistetaan YTV-alueen ulkopuolisessa Helsingin lähiliikenteessä korkeampi palvelutaso kuin mihin suorat lipputulot antavat mahdollisuuden.

Lääninhallitukset ostavat maaseudun peruspalveluluonteisen runkoliikenteen, jota ei voida ylläpitää asiakastuloin ja jota kunnat omilla

palveluostoillaan täydentävät. Kaupungeille ja kunnille, joissa on kaupunkimaista paikallisliikennettä, lääninhallitukset voivat myöntää valtionapua enintään 50 % palveluostoista sekä kaupunki- ja seutulippusopimuksista aiheutuvista kustannuksista. Ostoliikenne järjestetään kilpailuttamalla, ellei ole erityisiä syitä suorahankintaan.

Avustettavat kehittämishankkeet ovat kauko- ja junaliikenteeseen, alueelliseen ja paikalliseen liikenteeseen sekä laaja-alaisia, valtakunnallisia julkiseen liikenteeseen liittyviä hankkeita. Kehittämishankkeissa painotetaan uudenlaisia säästöjä tuovia liikenteenhoitotapoja ja erityisesti kaupunkiseuduilla joukkoliikenteen osuuden lisäämiseen tähtääviä kehityshankkeita. Lisäksi painopisteinä ovat matkakeskusten ja liikenteen informaatiojärjestelmien kehittäminen sekä joukkoliikenteen laadun ja helppokäyttöisyyden parantaminen.

1999 määräraha	477 000 000
1998 määräraha	492 000 000
1997 tilinpäätös	467 599 422

70. (31.52) Telehallintokeskus

Selvitysosa: Televiestinnän yhteiskunnallinen merkitys lisääntyy ja sen osuus bruttokansantuotteesta kasvaa. Radiolaitteiden määrä ja sen mukana radiotaajuuksien kysyntä kasvavat voimakkaasti. Vuonna 1999 tulee käyttöön lähes miljoona uutta radiolähetintä. Uudet telepalvelut ja kilpailu lisäävät puhelinverkon uusien numeroalueiden kysyntää ja numerointipäätöksiä niiden toteuttamisesta. Telehallintokeskuksen tavoitteena on Suomen radio- ja televiestinnän sekä postitoiminnan kehittämismahdollisuuksien turvaaminen pitkällä aikavälillä. Telehallintokeskus seuraa palvelujensa laatua asiakaskyselyn avulla.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on alustavasti asettanut Telehallintokeskukselle seuraavat keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1999.

Radiohallinto

— Radiohallinto varautuu siihen, että vuosittain käyttöön tulevat uudet radiolähettimet kyetään sijoittamaan radiotaajuusspektriin.

— Radiotaajuuspäätökset annetaan 20 ja radioluvat 10 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä.

— Merenkulun pätevyystodistukset annetaan 15 (ruuhka-aikana 20) työpäivän kuluessa tutkinnosta ja radioamatöörien pätevyystodistukset 25 (ruuhka-aikana 30) työpäivässä tutkinnosta.

Telehallinto ja standardointi

— Telehallinto varautuu siihen, että televerkkojen ja telepalvelujen uudet numerointitarpeet kyetään sijoittamaan kansalliseen numerointisuunnitelmaan.

— Televerkon numerointia koskevista hakemuksista 80 % ratkaistaan 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä. Laajakantoisia, periaatteellisia päätöksiä edellyttävät hankkeet ratkaistaan kahden kuukauden kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä.

— Teletoimintaa koskevista valituksista 80 % ratkaistaan kahden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä.

— Kansainvälisten standardien lausunto- ja äänestyskierrokset hoidetaan annetussa määräajassa.

Radio- ja telehallinnon yhteiset tavoitteet

— Radiolaitteiden ja telepäätelaitteiden tyyppihyväksyntähakemuksista 80 % ratkaistaan 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä.

— Radiolaitteiden ja telepäätelaitteiden markkinointirikkomusten määrä ei kasva. Epäillyt rikkomukset tutkitaan viikon, kiireelliset tapaukset kahden päivän kuluessa tiedon saamisesta.

— Internet-tietoverkon suomalaisia verkkotunnuksia koskevat hakemukset ratkaistaan 10 työpäivän kuluessa hakemusten saapumisesta tai tarvittavan lisäselvityksen saamisesta.

Televisiolupapalvelut

— Televisiolupapalveluiden kustannukset suhteessa kerättyihin televisiomaksuihin ovat korkeintaan 2,7 %.

— Kampanjoilla ja tarkastuksella kerätään vähintään 60 000 uutta television käyttöilmoitusta.

— Vuoden lopussa on vähintään 1 980 000 televisiomaksun maksajaa.

Postihallinto

— Postihallinto kehittää ja ylläpitää postipalvelujen tehokasta, ensisijaisesti sovitteluun perustuvaa, kirjallisten valitusten määrän minimoivaa postipalvelujen käyttäjien oikeusturvaa postinjakelua koskevissa valitusasioissa. Valitukset käsitellään välittömästi ja ratkaisut annetaan kirjallisiin valituksiin 1 kuukauden kuluessa tarvittavien selvitysten saannista.

Telehallintokeskuksen menot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 12.31.70. Maksullisesta toiminnasta kertyvien tulojen määräksi arvioidaan 123 626 000 mk.

Kustannusvastaavuuslaskelmat:

	1997 toteutunut	1998 ennakoitu	1999 TAE
TUOTOT			
— Radiohallinto	48 493 000	47 460 000	48 828 000
— Telehallinto ja standardointi	14 953 000	16 250 000	17 900 000
— Televisiolupapalvelut	41 858 000	43 191 000	48 907 000
— Postihallinto	4 265 000	4 400 000	4 831 000
— Muut	916 000	1 700 000	3 210 000
Tuotot yhteensä	110 485 000	113 001 000	123 676 000
KUSTANNUKSET			
— Radiohallinto	44 177 000	47 457 000	48 827 000
— Telehallinto ja standardointi	14 009 000	16 184 000	17 887 000
— Televisiolupapalvelut	41 858 000	43 191 000	48 907 000
— Postihallinto	3 348 000	4 399 000	4 831 000
— Muut	916 000	1 700 000	3 210 000
Kustannukset yhteensä	104 308 000	112 931 000	123 662 000
YLIJÄÄMÄ(+) / ALIJÄÄMÄ(-)			
— Radiohallinto	4 316 000	3 000	1 000
— Telehallinto ja standardointi	944 000	66 000	13 000
— Televisiolupapalvelut	0	0	0
— Postihallinto	917 000	1 000	0
— Muut	0	0	0
Ylijäämä/alijäämä yhteensä	6 177 000	70 000	14 000
KUSTANNUSVASTAAVUUS %			
— Radiohallinto	109,8	100,0	100,0
— Telehallinto ja standardointi	106,7	100,4	100,1
— Televisiolupapalvelut	100,0	100,0	100,0
— Postihallinto	127,4	100,0	100,0
— Muut	100,0	100,0	100,0
Kustannusvastaavuus % yhteensä	105,9	100,1	100,0

72. (31.55) Viestinnän korvaukset ja avustukset

42. (31.55.41) Sanomalehdistön tuki

Momentille myönnetään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin puolueille lehdistön ja sitä vastaavan sähköisen julkaisutoiminnan tukemiseen sekä Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain 9 §:ssä tarkoitettu avustus.

Selvitysosa: Määräraha ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan parlamentaarisin perustein maksettavaksi.

1999 määräraha	70 000 000
1998 määräraha	75 000 000
1997 tilinpäätös	75 000 000

61. (31.55.61) Poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä aiheutuvat menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää poikkeusolojen varaverkon sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien vara- ja erityisyhteyksien suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon sekä järjestelmien tehostetusta suojaamisesta, ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Varautumiskustannuksiin sisältyvät liikenneministeriön määrittelemät, valtakunnallisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toiminnan varmistamiseen liittyvät hankinnat.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	5 000 000
1997 tilinpäätös	5 000 000

80. (31.50) Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Ilmatieteen laitos on monitoimialainen palvelu- ja tutkimuslaitos, joka tuottaa tietoa ilmakehän tilasta yleisen turvallisuuden edistämiseksi sekä elinkeinoelämän ja yleisön tarpeita varten. Laitos mittaa ilmakehän fysikaalista tilaa, kemiallista koostumusta, sähkömagneettisia ilmiöitä sekä magneettikentän voimakkuutta sekä tuottaa perus- ja kaupallisina palveluina tietoa ilmakehän entisestä, nykyisestä ja tulevasta tilasta. Laitos tekee tutkimusta meteorologian, ilmanlaadun, avaruusfysiikan ja geomagnetismin alueilla sekä osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön sekä operatiivisen toiminnan että tutkimuksen alalla.

Liikenneministeriö on alustavasti asettanut Ilmatieteen laitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— liiketaloudellisesti hinnoitellun maksullisen palvelun tulot kasvavat seitsemällä prosentilla ja maksullisen toiminnan kokonaistulot viidellä prosentilla,

— liiketaloudellisesti hinnoiteltu maksullinen palvelu tuottaa 1,7 %:n ylijäämän ja julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot vastaavat aiheutuneita kustannuksia,

— aluepalvelujen kannattavuutta parannetaan tuotantotoimintaa keskittämällä ja automaatiotasoa nostamalla,

— tuotteiden laatutaso pidetään käyttöön otetun uuden mittausjärjestelmän mukaisesti seuraavilla tasoilla:

- lämpötilaennusteiden tulee olla oikein 80 %:sesti yhden vuorokauden ennusteiden ja 72 %:sesti kahden vuorokauden ennusteiden osalta (v. 1997: 80 % ja 70 %)
- sateen todennäköisyyden ennusteiden osuvuuden tulee olla yhden vuorokauden ennusteissa 83 % ja kahden vuorokauden ennusteissa 78 % (v. 1997: 81 % ja 73 %)

- kovan tuulen (yli 14 m/s) varoitusten tulee Suomen merialueiden osalta olla yhden vuorokauden ennusteissa oikeita 78 % tapauksista ja väärien varoitusten osuus ei saa ylittää 22 %. Vastaavasti kahden vuorokauden ennusteissa varoitusten tulee olla oikeita 70 % tapauksista ja väärien varoitusten osuus ei saa ylittää 30 %.

— tutkimusohjelmat tuottavat useita yliopistollisia jatkotutkintoja ja vähintään 100 kansainvälisesti ennakkotarkastettua artikkelia,

— havaintoautomaatio toteutetaan vähintään 15 havaintoasemalla ja järjestelmien käytettävyys pidetään keskimäärin 98 %:n tasolla. Havaintotuotteiden yksikkökustannukset alenevat lähestyen eurooppalaista keskitasoa,

— tietojärjestelmien ja ohjelmistojen toiminta vuonna 2000 ja sen jälkeen varmistetaan.

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä n. 9,3 milj. mk pääosin projektiluonteisia tutkimuksia varten.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma:

	1997 toteutunut	1998 ennakoitu	1999 TAE
TUOTOT			
— Erityispalvelut maapuolustukselle, pelastustoimelle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	2 368 509	2 400 000	2 600 000
— Sää- ja muut kaupalliset palvelut	44 250 281	44 600 000	48 000 000
— Yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tulot	8 061 168	9 600 000	8 800 000
Tuotot yhteensä	54 679 958	56 600 000	59 400 000
KUSTANNUKSET			
— Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoimelle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	2 549 427	2 400 000	2 600 000
— Sää- ja muut kaupalliset palvelut	43 549 065	44 050 000	47 184 000
— Yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tuloilla rahoitettavat kustannukset	8 061 168	9 600 000	8 800 000
Kustannukset yhteensä	54 159 660	56 050 000	58 584 000
YLIJÄÄMÄ(+) / ALIJÄÄMÄ(—)			
— Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoimelle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	-180 918	0	0
— Sää- ja muut kaupalliset palvelut	701 216	550 000	816 000
— Yhteisrahoitteiset sopimustutkimukset	0	0	0
Ylijäämä/alijäämä yhteensä	520 298	550 000	816 000
KUSTANNUSVASTAAVUUS %			
— Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoimelle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	93	100	100
— Sää- ja muut kaupalliset palvelut	102	101	102
— Yhteisrahoitteiset sopimustutkimukset	100	100	100
Kustannusvastaavuus % yhteensä	101	101	101

21. (31.50.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 142 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitukseen ja palvelusuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen. Ilmatieteen laitos saa osallistua 5 000 000 markalla säätutkan hankintaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan ja muiden tulojen nettobudjetointi, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen muutoksena 1 000 000 mk, kansainväliseen arviointiin perustuen tutkimustoiminnan tehostamiseksi 1 000 000 mk ja säätutkaverkon hankinnasta 2 500 000 mk. Loppuosa 2 500 000 mk säätutkan hankintamenosta maksetaan vuonna 2000. Säätutkan hankinnan kokonaiskustannukset ovat 8 000 000 mk, josta Ilmatieteen laitoksen osuus on 5 000 000 mk ja muita rahoittajia ovat Teknologian kehittämiskeskus, Sodankylän kunta ja Tielaitos.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	202 300 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	40 620 000
Muut toimintamenot	161 680 000
Bruttotulot	59 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	59 400 000
— Julkisoikeudelliset suoritteet	2 600 000
— Liiketaloudelliset suoritteet	48 000 000
— Yhteisrahoitteiset sopimustutkimukset	8 800 000
Muut tulot	400 000
Nettomenot	142 500 000
1999 määräraha	142 500 000
1998 määräraha	134 110 000
1998 lisämääräraha	2 220 000
1997 tilinpäätös	133 000 000

81. (31.31) Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitos on kansallinen merentutkimuksen keskus, joka tekee meren perustutkimusta ja soveltaa tutkimusten tuloksia merenkulun ja sen turvallisuuden, ympäristön tilan selvitysten ja muun käytännön elämän tarpeita varten. Laitoksen toiminta kohdistuu ensisijaisesti Itämeren, mutta myös muiden kylmien merien luonnontieteelliseen tutkimukseen. Merentutkimuslaitos ylläpitää tutkimus- ja palvelutoimintaa meren liikkeiden ja jääpeitteen sekä lämpötalouden tutkimusalueella, globaalisen muutoksen, ainetaseiden, Itämeren ja kylmien merien ekologian tutkimusalueilla sekä palvelututkimuksen alueella.

Liikenneministeriö on alustavasti asettanut Merentutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Palvelutoiminta

Palvelutoimintaa ylläpidetään ja kehitetään meriliikenteen ja ympäristön seurannan tarpeiden mukaisesti. Erityisesti parannetaan kaukokartoituksen ja mallien sovellutuksia ja tiedonkulkujärjestelmien käyttöä.

— Itämeren jääpeitteen seurantaan käytettävän RADARSAT-tutkasatelliitin kuvien lähetystekniikkaa jäänmurtajille parannetaan muuta viestiliikennettä häiritsemättömiksi.

— Pohjoisen Itämeren sekä Selkämeren aallokon ja kaikkien rannikkoalueiden vedenkorkeuden tiedotuspalvelu toteutetaan yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa samalla palveluiden varmuutta ja ennusteiden osuvuutta kehittäen.

— Automaatioon perustuvia seurantajärjestelmiä, mm. leväkukinnot, kehitetään kauppalaivoilla ja täydentämällä Selkämeren havaintopoijua ympäristön tilaa mittaavin anturein.

Tutkimustoiminta

Tutkimustoiminta keskittyy Itämeren ja kylmien merien tutkimukseen. Tutkimuksen painoalueina ovat jää- ja kaukokartoitustutkimus, meri-ilmakehä-mallien kehittäminen, ekosysteemimallien kehittäminen ja globaalimuutoksen meriympäristöön aiheuttamien muutosten tutkimus. Tutkimustoimintaa kehitetään myös yhteistyössä muiden tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa useiden kansainvälisten hankkeiden yhteydessä.

— Jää- ja kaukokartoitustutkimusta kehitetään sekä toteutetaan meri-ilmakehämallien kytkentä Ilmatieteen laitoksen kanssa.

— Globaalimuutosten tutkimuksen painoalueena ovat Itämeren, polaarimerien ja pohjoisen Atlantin kansainväliset yhteistutkimukset ja erityisesti pitkäaikaisten fysikaalisten muutosten ja niiden syiden selvittäminen. Itämeren osalta on tutkimuskohteena erityisesti jääolot ja vedenkorkeusvaihtelut. Uusina tutkimuskohteina ovat mm. geenitekniikan soveltaminen biodiversiteettitutkimuksessa sekä vieraiden eliölajien sopeutumisen tutkimukset.

21. (31.31.21 ja 28) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 34 924 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 178 000 mk yhden tukityöllistetyn hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi siirtona momentilta 34.06.02. Lisäksi on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina tutkimuspalveluiden myynnistä saatavat tulot ja kyseisen toiminnan menot, muut tulot ja laitoksen kansainväliseen arviointiin perustuen tutkimustoiminnan tehostamiseksi 400 000 mk sekä lisäyksenä 200 000 mk merenkulun turvallisuuden parantamiseen liittyvän tutkimuksen johdosta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	39 094 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 400 000
Muut toimintamenot	37 694 000
Bruttotulot	4 170 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— liiketaloudelliset suoritteet	1 550 000
Muut tulot	120 000
EU:n rahoitusosuus	2 500 000
Nettomenot	34 924 000

1999 määräraha	34 924 000
1998 määräraha	35 387 000
1998 lisämääräraha	630 000
1997 tilinpäätös	36 898 720

22. (31.31.22) Etelämanner-toiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Etelä-Manner-toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000

(92.) Ilmailulaitos

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.50.

(93.) Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 31.52 sekä sen momentit 41 ja 43 vastaaviksi momenteiksi.

(96.) Raskone

Selvitysosa: Viitaten hallituksen esitykseen laiksi Raskoneen yhtiöittämisestä 1.1.1999 alkaen luku on poistettu talousarviosta.

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

(22.) Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.01.22.

40. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 4 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikennealan yhteisöjen toiminnan tukemiseen ja liikennealan museotoiminnan rakennushankkeisiin ja muihin kehittämisinvestointeihin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Liikennealan museoiden rakentamisen tukemiseen	3 000 000
Viestintäyhteisöjen toimintatuki	300 000
Suomen Ilmailuliitto ry:n toimintatuki	1 150 000
Muiden liikenneyhteisöjen ja toiminnan tuki	200 000
Yhteensä	4 650 000

1999 määräraha	4 650 000
1998 määräraha	4 650 000
1997 tilinpäätös	4 650 000

(42.) Korvaus koulutuksesta

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.60.42.

45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueyhteistyöstä aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

1999 määräraha	2 000 000
1998 määräraha	4 000 000
1997 tilinpäätös	4 000 000

(50.) Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.25.50.

Pääluokka 32
KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 %. Uusia turvavarastointilainoja saa hyväksyä vuonna 1999 enintään 50 000 000 mk.

Turvavarastolain (970/1982) 7 §:n mukaisia varastointiavustuksia saa vuonna 1999 myöntää enintään 200 000 mk.

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 5 400 henkilötyövuotta.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan talousarvioesityksen lukujaottelu on muutettu vastaamaan ministeriön tulosalueita. Samalla ministeriön alustavasti asettamien tulostavoitteiden esittämistä on selkeytetty. Pääluokkaperusteluissa esitetään koko hallinnonalan tulostavoitteet, lukuperusteluissa kunkin politiikkalohkon tulostavoitteet ja momenttiperusteluissa virastojen ja laitosten sekä kunkin tehtävän tulostavoitteet. Muutoksella on pyritty selkeyttämään talousarvion luettavuutta.

Hallitusohjelman kaksi keskeistä tavoitetta, työllisyyden parantaminen ja valtion menojen vähentäminen korostavat yritysten yleisten toimintaedellytysten luomisen merkitystä. Elinkeinopolitiikan tulee keskittyä toimenpiteisiin, jotka edistävät markkinoiden tehokasta toimintaa ja yritysten välistä kilpailua, poistavat kilpailua vääristäviä tekijöitä ja kilpailun esteitä ottaen huomioon myös kuluttajanäkökohdat.

Elinkeinopoliittisessa selonteossa palveluelinkeinojen kehittäminen nostettiin teollisuuden ja alkutuotannon kehittämisen kanssa tasaveroiseen asemaan. Elinkeinoelämän tarpeisiin liittyvät palvelut ovat kasvattaneet työllisyysosuuttaan. Nämä palvelut ovat merkittäviltä osin vastanneet viime aikojen työllisyyden kasvusta. Kauppa- ja teollisuusministeriö huolehtii elinkeinopoliittisia toimenpiteitä valmisteltaessa aina siitä, että toimenpiteiden vaikutukset kohdistuvat myös palvelualoihin. Palveluja koskeva linjaus näkyy kauppa- ja teollisuusministeriön osalta vuoden 1999 talousarvioesityksessä aikaisempaa selvemmin sekä määrärahoissa että momenttiperusteluissa.

Energiapoliittisessa selonteossa, josta eduskunta antoi lokakuussa 1997 myönteisen lausunnon, asetettiin energiapolitiikan päämääräksi luoda taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismeja käyttäen talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta on kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Päämääränä on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistumista.

Valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamista jatketaan yhtiökohtaisesti ja markkinaehtoisesti. Myyntituloja kohdennetaan ensisijassa tutkimus- ja kehittämistoimintaan ottaen huomioon pk-sektorin tarpeet ja mahdollisuudet. T&k-toiminnan myöntämisvaltuuden ja maksatusmäärärahojen lisäykset perustuvat hallituksen vuonna 1996 tekemään päätökseen tutkimusmäärärahojen

kasvusta vuosina 1996-1999. Teknologiapolitiikka onkin ministeriön keskeisimpiä painopisteitä vuonna 1999. Edellä olevaan liittyen on myös tärkeää osaamiskeskusten toiminnan turvaaminen. Osaamiskeskukset tukeutuvat toiminnassaan alueen korkeakoulu-, tutkimuslaitos- ja teknologiakeskusrakenteeseen ja vaikuttavat alueelliseen kehittämiseen innovaatiotoiminnan vahvistamiseksi. Osaamiskeskuksilla on myös vahvat yhteydet alueen yritystoimintaan, mitä jatkossa on tarkoitus entisestään vahvistaa.

Laki yritystuen yleisistä ehdoista tuli voimaan vuoden 1998 alusta. Tämä yritystukien puitelaki on keskeinen osa hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetettua yritystukien uudistamista. Laki asettaa yritystuille yhtenäiset periaatteet, edellyttää tukiohjelmilta määräaikaisuutta ja velvoittaa selvittämään kaikkien tukiohjelmien vaikuttavuuden sekä määrää tukien valvonnasta. Laki edellyttää lisäksi, että yritystuet kohdennetaan ensisijaisesti yritysten aineettomaan kehittämiseen. Yritystukien yhteensovittamista tehostetaan muun muassa työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintoja kehittämällä. Yritystukien vastikkeellisuutta myös lisätään.

Kuluttajahallinnon uudistamista jatketaan yhdistämällä vuoden 1999 talousarvioesityksessä kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toiminnot.

Yritysten rahoituspalveluita, etenkin vientitakuiden alueellista jakelua, parannetaan muodostamalla Kera Oyj:stä ja Valtiontakuukeskuksesta uusi valtion erityisrahoitusyhtiö. Toiminnoissa pyritään itsekannattavuuteen ja läpinäkyvyyteen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön vuoden 1999 tulosalueet, joita vastaavat luvut ehdotetaan talousarvioon, ovat:

1. hallinto
2. teknologiapolitiikka
3. yrittäjyys- ja pk-politiikka
4. kuluttaja- ja kilpailupolitiikka
5. kansainvälistyminen ja markkinointi
6. energiapolitiikka
7. erityisrahoitus
8. rakennepolitiikka

Hallinnonalan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1999:

— elinkeinoelämän reaalisen kilpailukyvyn parantaminen ja sitä kautta kestävän työllisyyden lisääminen

— myötävaikuttaa suotuisaan talous- ja työllisyyskehitykseen mm. elinkeinopoliittisen selonteon mukaisin toimenpitein

— lisätä teollisuuden ja palvelusektorin toimeliaisuutta

— parantaa yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä ja helpottaa erityisesti pk-yritysten kansainvälistymistä

— edistää teknologista tutkimus- ja kehitystyötä sekä laatutoimintaa ja teknistä turvallisuutta

— edistää markkinoiden toimivuutta kuluttajanäkökohdat huomioon ottaen

— edistää energian säästöä ja uusiutuvan energian käyttöä sekä energiajärjestelmän kilpailu-, ympäristö- ja turvallisuusnäkökohtia

— työvoima- ja elinkeinokeskusten joustava ja tehokas toiminta.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle on vuodelle 1999 ehdotettu EU-rakennerahastohankkeisiin osallistumista varten kansallista rahoitusta 374,5 milj. mk seuraavasti:

	Alue-kehitys-rahasto	Sosiaali-rahasto	Maatalouden ohjaus- ja tuki-rahasto	Yhteensä
32.10.22	1,8	31,6	0,1	33,5
32.20.27	25,0	5,0	-	30,0
32.20.40	45,0	5,0	-	50,0
32.30.45	190,0	-	-	190,0
32.30.47	-	2,0	-	2,0
32.50.40	30,0	5,0	-	35,0
32.60.40	14,0	-	-	14,0
32.80.43	-	-	20,0	20,0
Yhteensä	305,8	48,6	20,1	374,5

Vastaava EU:lta saatava rahoitus on budjetoitu työministeriön, sisäasiainministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön pääluokkiin.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

	v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
10. Hallinto	479 830	461 659	531 699	+ 70 040	+ 15
20. Teknologiapolitiikka	2 202 368	2 410 244	2 572 169	+ 161 925	+ 7
30. Yrittäjyys- ja pk-politiikka	387 709	386 300	272 000	- 114 300	- 30
40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	79 145	79 456	82 473	+ 3 017	+ 4
50. Kansainvälistyminen ja markkinointi	403 285	422 000	422 311	+ 311	+ 0
60. Energiapolitiikka	96 196	97 000	87 911	- 9 089	- 9
70. Erityisrahoitus	547 389	396 300	353 700	- 42 600	- 11
80. Rakennepolitiikka	370 103	312 050	197 005	- 115 045	- 37
Yhteensä	**4 566 025**	**4 565 009**	**4 519 268**	**- 45 741**	**- 1**

(01.) Kauppa- ja teollisuusministeriö

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 21, 22, 66 ja 92 on otettu huomioon luvun 32.10 laskelmissa.

(03.) Työvoima- ja elinkeinokeskukset

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.10.22.

10. Hallinto

Selvitysosa: Kauppa- ja teollisuusministeriö osallistuu ja vaikuttaa elinkeinopolitiikan asiantuntijana talouspoliittiseen päätöksentekoon. Ministeriö kehittää ja tukee elinkeinoelämän ja yritystoiminnan yleisiä toimintaedellytyksiä.

Edellä olevan toteuttamiseksi ministeriö parantaa markkinoiden toimintaa karsimalla elinkeinoelämän tarpeetonta sääntelyä ja tukia, tukemalla tutkimusta ja kehitystä sekä yritysten kansainvälistymistä ja tehostamalla rahoitusmarkkinoiden toimintaa. Ministeriö toteuttaa näitä toimenpiteitä muun muassa kehittämällä ministeriön roolia asiantuntijaorganisaationa konserniesikunnan suuntaan sekä tehostamalla hallinnonalansa tulosohjausta ja arviointityötä.

Vuoden 1999 talousarvioesitystä valmisteltaessa ministeriön tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminnan määrärahat on yhdistetty yhdelle momentille. Tavoitteena on, että ministeriön tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminta on kaikilta osin hallinnonalan tavoitteisiin tähtäävää ja niiden toteutusta tukevaa sekä täyttää yleiset tietotarpeet kauppa- ja teollisuusministeriön toimialueella elinkeinotoiminnan kehittämiseksi.

Hallinto -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1000 mk):

		1997 TP	1998 TA	1999 TAE
21.	Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot	113 600	112 225	123 092
22.	Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot	129 265	134 700	194 024
23.	Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot	6 200	6 314	6 739
24.	Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminta	119 110	96 850	96 839
66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	44 549	47 090	46 525
92.	Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle	67 046	64 400	64 400
95.	Maanomistajien osuus puolustusmaksuista	60	80	80
	Yhteensä	479 830	461 659	531 699

Työvoima- ja elinkeinokeskukset

Työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan kehittämiseksi TE-keskusten toimintamenot on yhdistetty palkkausmenoja lukuunottamatta kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan momentille 32.10.22, jonka momenttiperusteluissa esitetään TE-keskusten ja yritysosastojen tulostavoitteet. TE-keskusten maaseutuosastojen palkkausmenot on budjetoitu momentille 30.01.23 ja

työvoimaosastojen palkkausmenot momentille 34.06.21. Näiden osastojen tulostavoitteita on esitetty maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön hallinnonalojen pääluokissa.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten tehtävänä on vahvistaa työ-, elinkeino- ja maaseutupolitiikan tuloksellisuutta aluetasolla yhdensuuntaistamalla eri hallinnonalojen toimintaa. Keskusten toiminta painottuu yrittäjyyden edistämiseen, erityisesti pk- ja palvelualojen yritysten toimintaedellytysten parantamiseen, yritysten teknologisen uudistumisen tukemiseen, kansainvälistymisen edistämiseen, elinkeinorakenteen monipuolistamiseen sekä työmarkkinoiden toimivuuden, työllisyyden ja työvoiman osaamistason parantamiseen työmarkkinoiden tarpeita vastaavasti. Lisäksi keskusten tehtävänä on edistää maaseudun kehittämistä ja toimeenpanna Euroopan Unionin yhteistä maatalous- ja kalastuspolitiikkaa sekä toteuttaa rakennerahastopolitiikkaa.

TE-keskusten toiminnassa vuonna 1999 painottuvat asiakaspalvelun kehittäminen yrityspalvelupisteissä, uusien palvelujen kehittäminen sekä toimintaedellytysten parantaminen.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa keskusten yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Keskukset toimivat eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön tai viraston ohjauksessa ja valvonnassa. TE-keskuksia koskevan asetuksen mukaan asianomaiset ministeriöt valmistelevat keskusten tulosohjausta ja toiminnan kehittämistä koskevia asioita sekä käsittelevät yhteisesti keskusten tulossuunnitelmaa ja vuotuisten toimintamenomäärärahojen jakoa.

TE-keskusten yhteiset tulosalueet ovat:

— uusien työpaikkojen luominen sekä yrittäjyyden edistäminen

— toimivien yritysten ja niiden henkilöstön kehittäminen sekä elinkelpoisten työpaikkojen säilyttäminen

— alueelliseen elinkeino-, työ- ja koulutuspolitiikkaan vaikuttaminen

— työvoima- ja elinkeinokeskusten toimivuuden edistäminen.

Yhteisille tulosalueille sisällytetään ne työ-, elinkeino- ja maaseutupoliittiset hankkeet ja muu toiminta, joiden tuloksellisuutta keskusten eri osastojen ja ministeriöiden yhteistoiminnalla voidaan parantaa. Yhteisten tulosalueiden lisäksi kullakin osastolla on omat tulosalueensa, joiden toteutumisesta kukin osasto vastaa itse.

TE-keskukset laativat edelleen oman alueensa erityispiirteet huomioon ottavat elinkeino-, työ- ja maaseutupoliittiset toimintastrategiansa ja tulossuunnitelmansa, jotka sisältävät myös konkreettiset tulostavoite- ja resurssiehdotukset. Tavoitteena on, että keskusten toiminnan arvioimiseksi yhteisillä tulosalueilla keskuksilla on yhtenäinen ohjaus- ja seurantajärjestelmä. TE-keskuksista muodostetaan itsenäiset tilivirastot vuoden 1999 aikana.

Patentti- ja rekisterihallitus

Patentti- ja rekisterihallituksen osalta huolehditaan erityisesti viraston valmiuksista vastata eurooppalaiseen ja kansainväliseen kilpailuun teollisoikeuksien alalla sekä kehitetään yritys- ja yhteisörekisterin toimintoja asiakaslähtöisesti. Yksityiskohtaisemmat tulostavoitteet on esitetty viraston toimintamenojen selvitysosassa.

21. (32.01.21) Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 123 092 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk kuluttajatiedon julkistamispalkintoa varten.

Kauppa- ja teollisuusministeriöön perustetaan kehitysjohtajan virka (A30).

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuushallinnolle on asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— kehitetään ministeriötä nopeasti reagoivaksi asiantuntijaorganisaatioksi mm. ministeriön arvioinnin tuloksia toteuttamalla

— tehostetaan ministeriön palveluroolia sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten toimivuutta

— jatketaan hallinnonalan arviontihankkeita ja toteutetaan arviointiraporttien suosituksia

— kehitetään ministeriön ja hallinnonalan tulosohjausta sekä parannetaan lainvalmistelun laatua.

Ministeriö on arvioittanut suurimman osan hallinnonalansa virastoista ja laitoksista. Luonnollisena jatkeena ohjelmalle on ollut ministeriöön itseensä kohdistuva arviointi. Ministeriön arviointi valmistui elokuussa 1998. Arviointi kohdistui ennen kaikkea ministeriön organisaation toimivuuteen; miten toimiva kauppa- ja teollisuusministeriön organisaatio on ottaen huomioon sen vastuut yhteiskunnassa. Kauppa- ja teollisuusministeriö ottaa organisaatiota kehittäessään huomioon arvioinnin suositukset.

Kuluttajavirastosta annettavan lain nojalla Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toimiston yhdistämisen johdosta Kuluttajaviraston ylijohtajan virka siirretään kauppa- ja teollisuusministeriöön ja muutetaan nimeltään kehitysjohtajaksi. Samoin siirretään ministeriöön sanotun viran haltija, jolle on myönnetty virkavapautta 31.8.2004 saakka.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) mukaan TE-keskusten yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta. TE-keskusten toimintojen sujuvuuden tehostamiseksi perustettavan kehitysjohtajan viran tehtäviin tulee ensisijaisesti kuulumaan TE-keskusten yleishallinnolliseen johtamiseen, ohjaukseen ja valvontaan liittyvät tehtävät.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 080 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentilta 32.10.22 sekä 2 000 000 mk sisäisen tarkastuksen menoihin. Lisäys perustuu EY:n komission 25.10.1997 antamaan asetukseen, jolla asetetaan velvoitteita rakennerahastoja koskevalle sisäiselle tarkastukselle.

1999 määräraha	123 092 000
1998 määräraha	112 225 000
1998 lisämääräraha	1 945 000
1997 tilinpäätös	113 600 000

22. (32.03.21) Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 194 024 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää TE-keskusten toimintamenojen maksamiseen lukuunottamatta maaseutuosastojen ja työvoimaosastojen palkkausmenoja. Määrärahaa saa käyttää myös euroneuvontakeskuksista, yrityspalvelupisteistä, vientiasiamiestoiminnasta, Tekesin EU:n hyväksymistä hankkeista ja toimialajärjestelmästä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös TE-keskusten yhteisistä toiminnoista, kehittämishankkeista ja näihin liittyvän henkilöstön palkkaamisesta kauppa- ja teollisuusministeriöön aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen järjestämistä pk-yritysten kehittämispalveluista, pk-yrityksille suunnatusta neuvonnasta ja informaatiopalveluista sekä näiden palvelujen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamiseen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalveluiden ostamiseen sekä sellaisen kehittämiskoulutuksen hankintaan pk-yrityksille, johon osallistuu erityiskoulutettuja työttömiä.

Määrärahaa saa käyttää neuvonta-, koulutus-, konsultointi- ja muiden kehittämispalvelujen maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen enintään 34 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta ja sosiaalirahastosta sekä EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta rahoitet-

tavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden, pilottihankkeiden ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 33 500 000 mk kansallisia rahoitusosuuksia varten, josta aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus on 1 800 000 mk, sosiaalirahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 31 600 000 mk ja maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 100 000 mk.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Toimintamääräraha jaetaan eri kohteisiin ja alueittain kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hyväksymän suunnitelman perusteella.

TE-keskusten yhteisten tulosalueiden lähtökohdat ovat seuraavat:

Uusien työpaikkojen luominen ja yrittäjyyden edistäminen

Keskusten toiminnan tavoitteena on tukea uusien työpaikkojen syntymistä ja yritysten uusperustantaa. Toiminnan tuloksellisuutta arvioidaan aloittavien yritysten määrällä, näiden yritysten työpaikkojen kehityksellä sekä eloonjäämisasteella.

Toimivien yritysten ja niiden henkilöstön kehittäminen sekä elinkelpoisten työpaikkojen säilyttäminen

Osa TE-keskusten toiminnasta suuntautuu jo toimiviin yrityksiin. Keskeisiä tavoitteita ovat yritysten toiminta- ja työllistämisedellytysten parantaminen mm. tukemalla yritysten kansainvälistymistä, uuden teknologian käyttöönottoa ja henkilöstön ammattitaidon kehittymistä yritysten muuttuvia tarpeita vastaavasti. Toiminnan tuloksellisuutta arvioidaan mm. seuraamalla kohdeyritysten työpaikkojen kehitystä ja arvioimalla hankekohtaisesti määriteltyjen tavoitteiden toteutumista.

Alueelliseen elinkeino-, työ- ja koulutuspolitiikkaan vaikuttaminen

TE-keskusten tehtävänä on vaikuttaa alueen elinkeinorakenteen monipuolistumiseen, yritysten toimintaympäristön kehittämiseen ja uusien työpaikkojen syntymiseen, erityisesti maaseutuvaltaisilla tai yksipuolisen elinkeinorakenteen omaavilla alueilla. Alueen työvoiman työllistymisedellytysten parantamiseksi on tärkeää, että työmarkkinoiden ja yritysten muuttuvat tarpeet kyetään ennakoimaan ja ottamaan huomioon yritysten toimintaympäristössä sekä ammatillisen koulutuksen tarjonnassa että koulutuksen sisältöjen ja koulutusmuotojen suunnittelussa. Alueelliseen kehitykseen vaikuttamisessa avainasemassa on tiivis yhteistyö muiden toimijoiden, kuten maakuntien liittojen, kuntien ja kuntayhtymien, valtion muiden aluehallinnon yksikköjen, tutkimus- ja oppilaitosten, neuvontaorganisaatioiden sekä rahoituslaitosten kanssa.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimivuuden edistäminen

TE-keskusten toiminnan tavoitteina ovat asiakaslähtöisyys, keskuksen hyvä sisäinen toimivuus, korkea tuottavuus sekä toiminnan taloudellisuus. Tavoitteisiin pyritään mm. yhdenmukaistamalla hankekäsittelyä ja vaikuttavuusarviointia, parantamalla tuottavuutta, kehittämällä organisaation sisäistä toimivuutta ja ulkoista asiakaspalvelua sekä yhdenmukaistamalla tietohallinnon eri osa-alueita. TE-keskusten toimintaedellysten parantamiseksi ja johtamisedellytysten kehittämiseksi TE-keskuksista muodostetaan itsenäiset tilivirastot vuoden 1999 aikana.

Yritysosastojen tulosalueet sisältyvät edellä mainittuihin TE-keskusten yhteisiin tulosalueisiin. Maaseutuosastojen ja työvoimaosastojen tulostavoitteet on esitetty maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön hallinnonalojen pääluokissa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 24 980 000 mk muiden kuin palkkausmenojen siirtona momentilta 30.01.23 ja 26 376 000 mk muiden kuin palkkausmenojen siirtona momentilta 34.06.21. Maaseutuosastojen palkkausmenot on budjetoitu momentille 30.01.23 ja työvoimaosastojen palkkausmenot momentille 34.06.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 145 000 mk yhden henkilön siirtona momentilta 34.06.21 sekä 1 134 000

mk viiden henkilön siirtona momentilta 26.05.21.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 080 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentille 32.10.21.

Valtiontakuukeskuksen alueyksiköiden tehtävät siirtyvät 1.1.1999 perustettavalle erityisrahoitusyhtiölle.

Yrityspalvelupisteet käynnistävät neuvontapalvelun aloittaville yrityksille ja pienyrityksille työnantajavelvoitteista ja niihin liittyvistä menettelyistä sekä patentti- ja rekisterihallinnon toiminnoista. Tähän toimintaan sekä kahden teknologiayksikön perustamiseen on määrärahan mitoituksessa lisäyksenä otettu huomioon 2 979 000 mk palkkausmenoja ja muita toimintamenoja.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina toimiala-infomedian tulot (KTMp 6/023/1998) sekä muina tuloina euroneuvontakeskuksista, yrityspalvelupisteestä, Tekesin EU:n hyväksymistä hankkeista ja vientiasiamiestoiminnasta saatavat maksuosuudet ja tulot.

Määrärahaa arvioidaan käytettävän kolmen henkilötyövuoden palkkaamiseen ministeriöön yhteisten kehittämishankkeiden toteuttamiseen.

Kehittämistoimenpiteisiin osallistuvilta perittävinä maksuina arvioidaan momentille 12.32.10 kertyvän 6 000 000 mk. Maksullisista suoritteista määrättävät maksut muodostavat yhteensä vähintään kuudesosan siitä määrästä, mikä niiden tuottamisesta ja kehittämisestä syntyviin menoihin on kokonaisuudessaan valtion kunkin vuoden talousarviossa osoitettu (KTMp 6/023/1998).

Nettomenojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
TE-keskusten johto ja yhteiset menot	21 574 000
TE-keskusten yritysosastot	87 594 000
TE-keskusten maaseutuosastot	24 980 000
TE-keskusten työvoimaosastot	26 376 000
EU-hankkeiden valtionosuus	33 500 000
Yhteensä	194 024 000

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	197 464 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 620 000
Muut toimintamenot	195 844 000
Bruttotulot	3 440 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	1 790 000
Muut tulot	1 650 000
Nettomenot	194 024 000
1999 määräraha	194 024 000
1998 määräraha	134 700 000
1998 lisämääräraha	1 590 000
1997 tilinpäätös	129 265 000

23. (32.32.21 ja 22) Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 739 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja teknisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseen tarkoitettuihin ja kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin sekä yhdistysrekisterin toimintamenoihin.

Selvitysosa: Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on teknisen ja taloudellisen kehityksen sekä yhteisötoiminnan edistäminen. Patentti- ja rekisterihallitus toteuttaa toiminta-ajatustaan käsittelemällä patentteja, hyödyllisyysmalleja, integroitujen piirien piirimalleja, tavaramerkkejä, mallioikeuksia, toiminimiä, kaupparekisteri-ilmoituksia, tilinpäätösasiakirjoja, yrityskiinnityksiä, yhdistysasioita ja säätiöasioita. Patentti- ja rekisterihallitus välittää hallussaan olevaa kotimaista- ja ulkomaista tietoa yhteiskunnan eri sektorien tutkimuksen ja päätöksenteon tueksi ja osallistuu aktiivisesti yhä merkittävämmäksi kasvavaan kansainväliseen yhteistyöhön ja päätöksentekoon. Virasto toteuttaa laajaa sähköisen palvelun kehittämisohjelmaa. Viraston työn tuottavuus on noussut vuoden 1988 jälkeen 45 %.

Virastolle jätettyjen hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan kasvavan 36 % ensisijaisesti tilinpäätösasioihin kohdistuvasta

kasvusta johtuen. Kaupparekisteri-ilmoitusten, yhdistysrekisteri-ilmoitusten sekä patenttihakemusten määrän arvioidaan pysyvän ennallaan. Kansallisten tavaramerkkihakemusten määrän arvioidaan laskevan 5 %. Kansainvälisten tavaramerkkihakemusten määrän, joissa alkuperämaana on Suomi, arvioidaan pysyvän ennallaan. Kansainvälisten hakemusten määrän, joissa kohdemaana on Suomi, arvioidaan laskevan 35 %. EU-tavaramerkkitoimiston tutkimuspyyntöjen määrän arvioidaan alenevan jonkin verran.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Patentti- ja rekisterihallitukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Keskimääräiset käsittelyajat:	
— kotimaiset patenttihakemukset	2,3 v
— ulkomaiset patenttihakemukset	6,5 v
— hyödyllisyysmallihakemukset	3 kk
— kansalliset tavaramerkkihakemukset	15 kk
— kansainväliset hakemukset (kohdemaana Suomi)	1 v 5 kk
— EU-lausuntopyynnöt	2,5 kk
— mallioikeushakemukset	9,5 kk
— kaupparekisteri-ilmoitukset	0,6 kk
— yrityskiinnityshakemukset	0,7 kk
— yhdistysrekisteri-ilmoitukset [1]	1,5 kk
— säätiörekisteri-ilmoitukset	0,5 kk
Työn tuottavuus:	
— tuottavuus keskimäärin	+ 0,6 %
Taloudellisuus:	
— yksikkökustannusten muutos keskimäärin enintään	+ 4 %

[1] keskiarvoon ei sisälly nimenkirjoittajien muutokset, joiden keskimääräinen käsittelyaika on 0,1 kk.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko

	1997 TP [1]	1997 TP [2]	1998 Arvio [3]	Muutos-% edelliseen vuoteen	1999 TAE [4]	Muutos-% edelliseen vuoteen
Maksullisen toiminnan tulot tmk	150 773	153 558	156 045	1,6	157 982	1,2
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	113 382	120 895	137 156	13,5	144 462	5,3
Käyttöjäämä tmk	37 391	32 663	18 889	-42,2	13 520	-28,4
— % tuloista	24,8	21,3	12,1		8,6	
Osuus yhteiskustannuksista tmk	28 253	29 864	28 503	-4,6	30 364	6,5
Ylijäämä/alijäämä tmk	+9 138	+2 799	-9 614		-16 844	-75,2
— % tuloista	6,1	1,8	-6,2		-10,7	
Tulot % kustannuksista	106,5	101,9	94,2		90,4	
Hintojen muutos %		1,7	-		-	
Volyymin muutos %		-	3,8		0,0	
Volyymin muutos % — ilman yhdistysrekisteriä	-8,4		4,9		-0,8	
Tuottavuuden muutos %		3,5	1,2		0,6	

[1] luvut sisältävät momentin 12.32.32 (Yhdistysrekisteri ei mukana)

[2] luvut sisältävät momentit 12.32.32 (PRH) ja 32.32.22 (Yhdistysrekisteri)

[3] luvut sisältävät momentit 32.32.21 (PRH) ja 32.32.22 (Yhdistysrekisteri)

[4] luvut sisältävät momentin 32.10.23 (PRH ja Yhdistysrekisteri) sekä momentin 28.81.22 (Nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen)

Tulojen perintä perustuu lakiin Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista (1032/1992, muut. 1175/1994 ja 1381/1995) ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksiin Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista (1782/1995, muut. 123/1996, 247/1997 ja 597/1997).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina patentti-, tavaramerkki-, mallioikeus-, hyödyllisyysmallioikeus-, kaupparekisteri-, säätiörekisteri-, yrityskiinnitys-, yhdistysrekisteri- ja tilinpäätösasiakirjatulot sekä liiketaloudellisesta toiminnasta aiheutuvat tulot.

Määrärahan tarve johtuu ensisijaisesti yhdistysrekisterin toiminnasta, jossa maksuille ei ole asetettu yhteiskuntapoliittisista syistä omakustannustavoitteita ja patenttiyksikön toiminnasta, jossa tulo/kustannusvastaavuus ei toteudu Euroopan patenttiorganisaatioon liittymisen ylimenokauden vuosina.

Yhdistysrekisterin toiminnasta perittävien maksujen taso on pidettävä yhteiskuntapoliittisista syistä tuettuna.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	
Maksullisen toiminnan menot	165 071 000
Bruttotulot	158 332 000
Maksullisen toiminnan tulot	157 982 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	151 521 000
— muut suoritteet	6 461 000
Muut tulot	350 000
Nettomenot	6 739 000

1999 määräraha	6 739 000
1998 määräraha	6 314 000
1998 lisämääräraha	2 521 000
1997 tilinpäätös	6 200 000

24. (32.01.22, 50.24, 50.41 ja 55.21) Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 96 839 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön strategista suunnittelua ja päätöksentekoa palveleviin tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeisiin sekä ministeriön toimialaan liittyvien perusrakenteiden ja innovaatiotoiminnan sekä niiden palvelujen tuottamiseen sekä turvaamis-, edistämis- ja kehittämistoimiin. Määrärahaa saa myös käyttää ydinenergia-alan valvontaa tukevien selvitysten ja tutkimusten toteuttamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainväliseen teknistaloudelliseen yhteistyöhön ja muuhun elinkeinotoiminnan kansainvälistymisen tutkimiseen ja edistämiseen sekä kansainvälisten järjestöjen, rahoituslaitosten ja muiden yhteistyöorganisaatioiden kanssa valmisteltaviin ja toteutettaviin hankkeisiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitukseen ja niihin liittyvien tarjousten tekemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainituista tehtävistä aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, laite- ja ohjelmistohankintamenoihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 46 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 270 000 mk siirtona momentille 32.40.25. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 10 000 000 mk tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksena klusterihankkeiden toteuttamiseen ja t&k-rahoituksen vaikuttavuuden arviointiin sekä teknologian tutkimusta vahvistavaan työhön.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut elinkeinopolitiikkaan liittyvälle tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminnalleen seuraavan tulostavoitteen:

— vahvistaa elinkeino- ja kuluttajapoliittisessa suunnittelussa ja strategisessa päätöksenteossa tarvittavaa tietopohjaa, tukea ministeriön toimialaan liittyvää kehittämistä ja parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
1. Tutkimukset ja selvitykset	46 430 000
— elinkeino- ja kuluttajapolitiikka sekä integraatio ja kansainvälistyminen	12 000 000
— teknologiapolitiikka ja t&k-rahoitus	13 430 000
— energiastrategiaan liittyvät selvitykset	6 500 000
— ydinturvallisuusalan viranomaistoimintaa tukeva tutkimus- ja selvitystyö	14 500 000
2. Kehittämis- ja infrastruktuuritoimet	50 409 000
— tekninen turvallisuus, laatu, standardisointi ja muut elinkeinotoiminnan edellytyksiä parantavat toimet	14 909 000
— keksintötoiminta	24 500 000
— kansainvälinen yhteistyö ja neuvontapalvelut	11 000 000
Yhteensä	96 839 000

1999 määräraha	96 839 000
1998 määräraha	96 850 000
1998 lisämääräraha	108 000
1997 tilinpäätös	119 110 000

66. (32.01.66) Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 46 525 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Pohjoismainen ydinturvallisuusalan tutkimusyhteistyö	1 800 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut	4 000 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	6 800 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut	4 050 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	2 200 000
Suomen osuus Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökuluista	220 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	18 000 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	3 455 000
Yhteistyön maksuosuudet kansainvälisille rahoituslaitoksille, järjestöille ja yhteistyöorganisaatioille	6 000 000
Yhteensä	46 525 000

1999 määräraha	46 525 000
1998 määräraha	47 090 000
1997 tilinpäätös	44 549 120

92. (32.01.92) Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 64 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/1987) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

Selvitysosa: Ydinenergialain nojalla on valtion ydinjätehuoltorahastossa olleita varoja siirretty vuosina 1989-1996 valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainattu jätehuoltovelvollisille. Vuodesta 1997 alkaen siirtojen sijasta valtio lainaa varat rahastolta. Valtiovarastoon siirretyistä varoista on vuosittain suoritettava rahastolle korvausta, joka määrältään vastaa jätehuoltovelvollisille rahastosta annettavien lainojen korkoa.

Korko on toistaiseksi Suomen Pankin peruskorko lisättynä 2 prosenttiyksiköllä.

Korvausta maksetaan 1.1.-31.12.1998 väliseltä ajalta.

1999 määräraha	64 400 000
1998 määräraha	64 400 000
1997 tilinpäätös	67 045 859

95. (32.50.95) Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/1965) perusteella maan omistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

1999 määräraha	80 000
1998 määräraha	80 000
1997 tilinpäätös	60 000

20. Teknologiapolitiikka

Selvitysosa: Teknologiapolitiikan tavoitteena on vaikuttaa Suomen elinkeinoelämän myönteiseen kehitykseen ja kansainväliseen kilpailukykyyn hallituksen päätösten, elinkeinopoliittisen selonteon ja muiden linjausten mukaisesti. Tavoitteisiin pyritään teknologiapolitiikan, teknisen turvallisuuden ja laadun perusrakenteiden kehittämisen keinoin sekä edistämällä kansainvälistä yhteistyötä. Tässä tehtävässä hallinnonalan laitokset yhdessä ministeriön kanssa ovat avainasemassa.

Talouden ja työllisyyden myönteinen kehitys perustuvat ihmisten taitoihin ja osaamiseen, kykyyn tuottaa ja soveltaa uutta tietoa ja kehittää siihen perustuvaa tieto- ja osaamisintensiivistä tuotantoa. Siten voidaan luoda työpaikkoja paitsi teolliseen tuotantoon myös kotimaiselle palvelusektorille sekä kansainväliseen liiketoimintaan.

Toimintaympäristön jatkuva muutos, erityisesti teknologian ja osaamisen merkitys taloudellisen kasvun lähteenä sekä kansainvälistyminen, vaikuttavat teknologiapolitiikan painopisteisiin. Teknologiapolitiikan alueen toimintaa ja tavoiteasetantaa ohjaavat erityisesti vuonna 1996 tehty päätös kasvattaa valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitusta vuoteen 1999 mennessä siten, että kokonaistutkimusmenot kasvavat 2,9 %:iin bkt:stä, sekä valtion tiede- ja teknologianeuvoston laatima käyttösuunnitelma tälle lisärahoitukselle. Tavoitteen toteutumista tukee se, että yksityisen sektorin panostus tutkimus- ja kehittämistoimintaan näyttää kasvavan jopa ripeämmin kuin valtion rahoitus.

Teknologiapolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1000 mk):

	1997 TP	1998 TA	1999 TAE	1999 Valtuus
21. GTK:n toimintamenot	202 200	202 544	210 877	-
22. VTT:n toimintamenot	323 000	329 000	358 570	-
23. TUKES:n toimintamenot	62 300	36 483	43 045	-
25. MIKES:n toimintamenot	19 400	10 217	19 417	-
26. Tekesin toimintamenot	110 900	89 000	125 260	-
27. Tutkimus- ja kehitystoiminta (Tekes)	585 895	724 000	765 000	880 000
40. Avustukset teknol. t&k (Tekes)	647 129	744 000	734 000	970 000
83. Lainat teknol. t&k (Tekes)	201 544	225 000	228 000	270 000
85. Pääomaeht. lainat t&k (Tekes)	50 000	50 000	88 000	200 000
Yhteensä	2 202 368	2 410 244	2 572 169	2 320 000

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut teknologiapolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Kansallinen teknologiapolitiikka ja koko innovaatiojärjestelmä tukevat parhaalla mahdollisella tavalla pitkällä aikavälillä kykyä tuottaa ja soveltaa uutta tietoa, kehittää siihen perustuvaa tieto- ja osaamisintensiivistä tuotantoa sekä elinkeinoelämän kilpailukykyä.

— Kansainvälinen kahden- ja monenkeskinen yhteistyö hyödyttää kansallisen teknologiapolitiikan ja EU:n teknologiapolitiikan toteuttamista ja eri tahoilla suunniteltavat ja toteutettavat toimet tukevat parhaalla mahdollisella tavalla kansallisesti asetettuja prioriteetteja.

— Tekninen infrastruktuuri (metrologia-, akkreditointi-, testaus-, tarkastus- ja standardisointijärjestelmät), kansallinen laatupolitiikka sekä tekninen turvallisuusjärjestelmä vastaavat kansainvälisiä vaatimuksia elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Tavoitteiden toteuttamiseen osallistuvat ministeriön ohella hallinnonalan laitoksista Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Teknologian kehittämiskeskus ja Geologian tutkimuskeskus sekä Mittatekniikan keskus ja Turvatekniikan keskus. Toimia suunnataan ja parannetaan kansallisten tarpeiden mukaisesti hyödyntämällä laitosten ja tehtäväalueiden (esim. keksintötoiminta, standardisointitoiminta) tulosohjausta, kansainvälisiä arviointeja sekä muita selvityksiä.

21. (32.40.21) Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 210 877 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Geologian tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestävää käyttöä. Toimintaa ohjaavat strategiset ohjelmat, joiden sisältö on määritelty sidosryhmien tarpeiden pohjalta. Ohjelmaperusteisesti hankkeistettua toimintaa suunnataan palvelujen kysynnän perusteella. Tutkimuskeskuksen toiminnan tavoitteena on tuottaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan avulla yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti hyödynnettäviä tutkimustuloksia. Toiminnan laatutavoitteena on kansainvälisesti arvostettu taso.

Tutkimuskeskuksen toimintalinjat, organisaatiorakenne ja toiminnan painopisteet on tarkistettu vuonna 1996 suoritetun tutkimuskeskuksen kansainvälisen kokonaisarvioinnin seurauksena. Toiminnan kehittämisen lähtökohtana on sidosryhmien tutkimuskeskuksen toiminnasta saaman hyödyn lisääminen. Ohjelmapainotteisen organisaation avulla tutkimus ja operatiivinen toiminta on integroitu toiminnan tehostamiseksi ja synergiaetujen hyödyntämiseksi.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— strateginen tutkimus ja geologinen peruskartoitus integroituna operatiiviseen toimintaan luovat edellytykset sovellusten kehittämiselle

— malminetsintään osoitetut voimavarat suunnataan hyödynnettävyystavoitteiden mukaisesti valittuihin kohteisiin. Painoalana on metallisten malmien etsintä, erityisesti perusmetallit, kromi ja jalometallit. Teollisuusmineraalisektoria vahvistetaan ja etsinnän painoalana ovat erityisesti paperiteollisuuden tarvitsemat pigmenttimineraaliesiintymät

— maankamaran muiden raaka-ainevarojen etsintää ja inventointia toteutetaan enenevässä määrin yhteistyöhankkeina ja tilaustutkimuksina

— ympäristötutkimuksissa toiminnan painoaloina ovat tuotekehitys ja tuotteistaminen. Verkottumisella täydennetään toimintamuotoja ja laajennetaan toiminnan rahoituspohjaa

— tutkimuskeskuksen tietovarastojen hyväksikäyttöä aktivoidaan ja laajennetaan geotietoa käyttävien asiakkaiden ja sidosryhmien määrää

— maksullista toimintaa laajennetaan edelleen kehittämällä tutkimuskeskuksen pääosaamisalueita ja lisäämällä asiakaslähtöistä tuotteistamista.

Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk kuuden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 10 000 000 mk Pohjois-Suomen malminetsin-

nän tehostusprojektia varten. Maksullisen toiminnan ylijäämätavoite vuodelle 1999 on 2 249 000 mk eli 6 % tuloista.

Maksullisen toiminnan tunnusluvut vuosille 1997-1999 (1 000 mk):

	1997 Toteutuma	1998 Ennakoitu	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tuotot			
— myyntituotot	35 849	29 700	34 600
— muut tuotot	492	300	400
Tuotot yhteensä	36 341	30 000	35 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	27 979	22 500	26 400
Käyttöjäämä	8 362	7 500	8 600
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	6 241	5 564	6 351
Kokonaiskustannukset yhteensä	34 220	28 064	32 751
Ylijäämä	2 121	1 936	2 249
—muutos-% edelliseen vuoteen	37	-9	16
Käyttöjäämä (% tuloista)	23	25	25
Ylijäämä (% tuloista)	6	6	6
Tulot % kustannuksista	106	107	107
Investoinnit	462	500	600
—muutos-% edelliseen vuoteen	-18	8	20

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	248 877 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	27 000 000
Muut toimintamenot	221 877 000
Bruttotulot	38 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	35 000 000
Muut tulot	3 000 000
Nettomenot	210 877 000
1999 määräraha	210 877 000
1998 määräraha	202 544 000
1998 lisämääräraha	3 700 000
1997 tilinpäätös	202 200 000

22. (32.42.21) Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 358 570 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) tuottaa tutkimuspalveluja yritysten kilpailukyvyn parantamiseksi, teollisuuden rakenteen monipuolistamiseksi sekä yhteiskunnan perusrakenteen kehittämiseksi.

VTT toimii kauppa- ja teollisuusministeriön laatiman kansallisen teollisuusstrategian ja valtion tiede- ja teknologianeuvoston kehittämisstrategian mukaisesti. Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut VTT:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— osallistua yritysten uusien ja nykyistä kilpailukykyisempien tuotteiden kehittämiseen sekä tuotekehitystoiminnan edellytysten vahvistamiseen

— osallistua teollisuuden nykyistä tehokkaampien, turvallisempien ja ympäristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessien kehittämiseen sekä tämän toiminnan edellytysten vahvistamiseen

— edistää pk-yritysten teknistä kehitystä ja uusien yritysten syntyä sekä tehostaa teknologian siirtoa elinkeinoelämän ja julkisen sektorin käyttöön

— lisätä yhteistyötä innovatiivisten, teknologisesti korkeatasoisten ja vientiorientoituneiden yritysten kanssa sekä kehittää pienille ja keskisuurille yrityksille uusia tutkimuspalveluja ja vahvistaa asiantuntijapalveluja

— syventää osallistumista Suomelle hyödyllisiin EU-hankkeisiin ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön

— jatkaa virallisen hyväksynnän hankkimista tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointitoiminnalle, jotta voidaan tarjota palveluja tuotteiden hyväksymiseksi kansainvälisillä markkinoilla

— kehittää henkilöstöä erityisesti strategisesti tärkeiden alueiden tutkimusosaamiseen ja asiakaslähtöisen toimintatavan omaksumiseen

— nostaa palvelutasoa ja kilpailukykyä parantamalla koko toiminnan laatua

— suunnata budjettirahoitus ensisijaisesti korkeatasoisiin, monivuotisiin tutkimusohjelmiin sekä muihin strategisesti tärkeisiin hankkeisiin yhteistyössä yritysten ja muiden intressiryhmien kanssa ja parantaa budjettirahoituksella tuotekehitysvalmiuksia, teknisen tarkastuksen perusrakennetta ja henkilöstön osaamista

— maksullisen toiminnan kannattavuustavoite on, että tulot kattavat kustannukset.

Toimintamenoista noin kaksi kolmasosaa katetaan maksullisesta toiminnasta ja yhteisrahoitteisesta sopimustutkimuksesta saatavilla tuloilla.

Toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1997 Toteutuma[1)]	1998 Ennakoitu[1)]	1999 TAE[1)]
Kustannukset, tmk	1 064 772	1 124 200	1 175 570
	(6,4)	(5,6)	(4,6)
Tuotot yhteensä, tmk	723 282	779 100	820 000
	(13,0)	(7,6)	(5,3)
Maksullisen toiminnan tuotot	427 861	430 000	445 000
	(7,9)	(0,5)	(3,5)
Yhteisrahoitteisen sopimustutkimuksen tuotot	295 421	349 100	375 000
	(21,4)	(18,2)	(7,5)
Tuotot/kustannukset, %	68	69	70
Tuotot/htv, tmk	278	291	300
Maksullisen toiminnan ylijäämä, tmk	13 458	0	0
Käyttöomaisuusinvestoinnit, tmk	89 608	87 500	90 000
— % kustannuksista	8,4	7,8	7,7

[1)] suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 20 000 000 mk tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisärahoituksena.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Kustannukset	1 175 570 000
— poistot	68 000 000
— käyttöomaisuuden korkokustannukset	19 000 000
+ käyttöomaisuuden hankinnat	90 000 000
Bruttomenot	1 178 570 000
Ulkopuolisin tuloin rahoitettava toiminta	822 105 000
Budjettirahoitteinen toiminta	356 465 000
Nettoutettavat tuotot	820 000 000
Nettomenot	358 570 000

1999 määräraha	358 570 000
1998 määräraha	329 000 000
1998 lisämääräraha	4 435 000
1997 tilinpäätös	323 000 000

23. (32.41.21) Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 43 045 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Turvatekniikan keskuksen tehtävänä on valvoa ja edistää sähkölaitteisiin ja laitteistoihin, paineastioihin, terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien teolliseen käsittelyyn ja varastointiin, räjähteisiin, kaivoksiin, rakennussementteihin, ampuma-aseisiin ja vaarallisten aineiden kuljettamiseen liittyvää turvallisuutta, mittaamisvälineisiin ja jalometallituotteisiin liittyvää luotettavuutta sekä laitteiden energiatehokkuutta. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan, julkishallintoon ja yksityisiin kansalaisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut turvatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— valvontatoiminta, mukaan lukien tuotevalvonta sekä käyttö- ja olosuhdevalvonta, kohdennetaan turvallisuuden ja luotettavuuden kannalta kriittisiin ja keskeisiin tuotteisiin, toimintoihin ja menetelmiin toimialakohtaisten suunnitelmien mukaisesti

— painelaitteiden sekä vaarallisten kemikaalien valvonnassa aloitetaan siirtyminen voimaantulevien direktiivien mukaisiin valvontajärjestelmiin

— tuotevalvonnassa selvitetään havaitut puutteet ja väärinkäytökset sekä toimitaan vaatimusten vastaisten tuotteiden markkinoille pääsyn estämiseksi ja tarvittaessa niiden poistamiseksi

— kehittämis- ja tutkimushankkeet suunnataan valvonnan toteuttamista ja vaikuttavuutta selvittävien hankkeiden lisäksi ennalta ehkäisevää valvontaa tukevan teknisen turvallisuuskulttuurin selvittämiseen sekä uusien teknologioiden käyttöönottoon ja hallintaan. Hankkeet toteutetaan t&k-suunnitelman mukaisesti yhteistyössä kotimaisten ja kansainvälisten yhteisöjen kanssa

— valvonnan, erityisesti tuotevalvonnan, toimivuuden varmistamiseksi vahvistetaan kansainvälistä yhteistyötä sisämarkkinaviranomaisten välillä

— toimialaan liittyvää tiedottamista toteutetaan tiedotussuunnitelman mukaisesti, erityisenä painopisteenä on teollisuuden turvallisuustason ylläpitämiseksi tarkoitettu tiedotus.

Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.20.

1999 määräraha	43 045 000
1998 määräraha	36 483 000
1998 lisämääräraha	619 000
1997 tilinpäätös	62 300 000

25. (32.38.21 ja 23) Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 417 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten. Määrärahaa saa lisäksi käyttää mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetun lain (1156/1993) mukaisesti kansallisen mittanormaalijärjestelmän yleisestä toteuttamisesta, kansallisten mittanormaalilaboratorioiden toi-

minnan ohjauksesta, kehittämisestä ja hallinnoinnista, kansallisen kalibrointipalvelun järjestämisestä sekä mittatekniikan ja akkreditoinnin edistämisestä aiheutuviin toimintamenoihin.

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää, tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrointitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja sekä osallistua mittatekniikkaan liittyviin tutkimushankkeisiin ja niiden koordinointiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— toteutetaan kansainvälisen arvioinnin suositusten perusteella tehdyt kansallisen mittanormaalijärjestelmän kehittämiseen ja keskittämiseen liittyvät ratkaisut siten, että kansallisten kalibrointipalvelujen saatavuus ja taso varmistetaan vahvistettujen kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden mukaisesti

— aloitetaan teollisuuden mittausjärjestelmien kehittämistä tukeva asiantuntijapalveluiden tuottaminen tietotaidon siirtämiseksi teollisuuden käyttöön entistä tehokkaammin

— toimitaan pätevyyden arviointitoiminnassa vapaaehtoisella ja säännellyllä sektorilla kansallisten tarpeiden edellyttämällä tasolla ottaen huomioon kansainvälisen kehityksen vaikutukset

— varmistetaan liittyminen Suomen kaupankäynnin ja kansainvälisten sopimusten kannalta keskeisiin maailmanlaajuisiin akkreditoinnin ja kansallisten mittanormaalien tunnustamissopimuksiin osoittamalla toimintojen kansainvälinen vertailukelpoisuus vastavuoroisissa arvioinneissa ja korkeimman tasoisissa vertailuissa

— osallistutaan kansallisen toimintapolitiikan mukaisesti lähialueiden ja erityisesti Baltian maiden metrologisten ja akkreditointijärjestelmien kehittämiseen EU:n sisämarkkinoiden edellyttämälle tasolle yhteistyössä komission ja muiden EU-maiden kanssa.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Mittatekniikan keskuksen toiminta	9 317 000
Kansallisen mittanormaalijärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen sekä kansallisen kalibrointipalvelun järjestäminen	10 100 000
Yhteensä	19 417 000

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	25 917 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	6 460 000
Muut toimintamenot	19 457 000
Bruttotulot	6 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 000 000
— muut suoritteet	1 500 000
Nettomenot	19 417 000

1999 määräraha	19 417 000
1998 määräraha	10 217 000
1998 lisämääräraha	240 000
1997 tilinpäätös	19 400 000

26. (32.44.21) Teknologian kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 125 260 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitusta varten sekä ulkomaan rahaliikenteestä johtuviin laskennallisiin kurssivaihteluihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Teknologian kehittämiskeskuksen tehtävänä on edistää elinkeinoelämän kilpailukykyä teknologian keinoin. Toiminnan tulee kasvattaa ja monipuolistaa teollista tuotantoa ja palveluja sekä niiden vientiä ja sitä kautta luoda perustaa työllisyydelle ja yhteiskunnan hyvinvoinnille. Teknologian kehittämiskeskuksen tulee yhdessä muiden innovaatiotoiminnan puitteita luovien organisaatioiden kanssa vaikuttaa yritysten toimintaympäristöön siten, että edellytykset innovaatioiden

syntymiselle paranevat. Toiminnan tulee olla luonteeltaan pitkävaikutteista ja se muodostuu teknologiarahoituksesta, asiantuntijapalveluista, kansainvälisestä yhteistyöstä ja teknologiapoliittisesta vaikuttamisesta. Teknologiarahoituksen kasvu perustuu hallituksen päätökseen, jolla tutkimus- ja kehittämismenoja lisätään 2,9 %:iin bruttokansantuotteesta vuoteen 1999 mennessä. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 25 000 000 mk tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisärahoituksena.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut teknologian kehittämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Rahoitus- ja asiantuntijapalvelut kohdistetaan valikoivasti siten, että ne aktivoivat ja kannustavat yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita toteuttamaan riskipitoisia tutkimus- ja tuotekehityshankkeita, jotka

— mahdollistavat yritysten - erityisesti alkavien, pienten ja keskisuurten - kasvun tai liiketoiminta-aseman säilyttämisen

— synnyttävät uusia yrityksiä ja uusia liiketoimintoja olemassaoleviin yrityksiin

— edistävät palvelusektorin teknologisen kilpailukyvyn ja teknologialähtöisten palveluiden kehittymistä ja kansainvälistymistä

— edistävät yritysten kykyä luoda, omaksua ja hyödyntää uutta teknologiaa

— edistävät pk- ja suurten yritysten kykyä verkottua toistensa ja kotimaisten ja kansainvälisten yritysten ja tutkimusorganisaatioiden kanssa

— edistävät teknologisen perusosaamisen syntymistä ja kehittymistä korkeakouluihin, tutkimuslaitoksiin ja ammattikorkeakouluihin sellaisilla alueilla, joilla on keskeinen vaikutus elinkeinoelämään

— myötävaikuttavat uusien työpaikkojen syntymiseen ja olemassa olevien työpaikkojen säilymiseen

— tukevat kestävää kehitystä, ympäristönsuojelua, laadukkaan elinympäristön syntymistä, hyvinvointipalveluiden laadun, saatavuuden ja kustannustehokkuuden kehittämistä sekä energian saannin turvaamista.

Tavoitteena on yhteistyössä muiden tahojen kanssa kehittää toimintaympäristöä siten, että

— edellytykset innovaatioille paranevat ja että toimintaympäristö on kansainvälisesti kilpailukykyinen korkeaa teknologiaa ja osaamista vaativan yritystoiminnan sijoittumispaikkana

— sektoritutkimus, työvoima- ja elinkeinokeskukset sekä EU:n rakennerahasto-ohjelmat integroituvat toimivaksi osaksi teknologia- ja innovaatiopolitiikkaa

— syntyy Suomen teknologiapolitiikan ja elinkeinoelämän kannalta merkittävää kansainvälistä yhteistyötä ja yritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen aktiivista osallistumista kansainväliseen teknologiayhteistyöhön

— kansalliset tutkimus- ja kehittämistoiminnan edistämiseen suunnatut panostukset ja toimenpiteet ohjautuvat Suomen kilpailukyvyn ja koko yhteiskunnan kehittymisen kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen huomioon myös maan eri alueiden kehitystarpeet.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon EU:lta saatava rahoitus.

Toiminnasta kertyvät maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1999 määräraha	125 260 000
1998 määräraha	89 000 000
1998 lisämääräraha	1 331 000
1997 tilinpäätös	110 900 000

27. (32.44.23) Tutkimus- ja kehitystoiminta (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 765 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta ja sosiaalirahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta 25 000 000 mk on varattu EU:n aluekehitysrahaston ja 5 000 000 mk sosiaalirahaston hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Rahoitusta saa vuonna 1999 myöntää enintään 880 000 000 mk, josta on varattu EU:n

aluekehitysrahaston tavoiteohjelmien ja yhteisöaloitteiden kansallista rahoitusosuutta varten 25 000 000 mk.

Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää sellaiseen teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen, joka edistää teknologisen perusosaamisen syntymistä ja kehittymistä tutkimus-, kehittämis- ja koulutusorganisaatioissa elinkeinoelämän kehittymiseen vaikuttavilla alueilla. Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten ohjelmien ja hankkeiden osallistumismaksuihin, matkakustannuksiin ja laitetoimituksiin sekä teknologian siirtoa, teknologian hyödyntämistä ja uusien liiketoimintojen syntymistä edistävien palvelujen hankintaan. Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää myös työvoima- ja elinkeinokeskusten teknologiayksiköiden Teknologian kehittämiskeskuksen kansainvälisestä toiminnasta, teknologiaohjelmista ja valtakunnallisista erityisprojekteista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Rahoituspäätökset tehdään kilpailuttamalla organisaatioiden hankkeita ja rahoitus maksetaan maksupäätösperusteisesti:

— valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien tutkimuslaitosten, yliopistojen ja korkeakoulujen kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin

— viranomaisten välisenä yhteistyönä toteutettaviin klusterihankkeisiin ja muuhun yhteistyöhön

— ammattikorkeakoulujen ja kuntasektorin tutkimuspalveluja tarjoavien organisaatioiden hankkeisiin

— kansainvälisen yhteistyön ohjelmien ja hankkeiden osallistumismaksuihin ja laitetoimituksiin

— valtion ja kuntasektorin laitosten uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen

— EU:n hyväksymiin tutkimushankkeisiin

— EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden sekä yhteisöaloitteiden kansallisiin osuuksiin

— sellaisiin hanke- ja ohjelmatoimintaan välittömästi liittyviin tilaustutkimuksiin, selvityksiin, asiantuntija-, arviointi- ja tiedotuspalveluihin, joita tarvitaan niiden tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 65 000 000 mk tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisärahoituksena.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002
Ennen vuotta 1999 tehtyjen sitoumusten kattaminen	610	165	12	-
TAE 1999	155	431	202	70
Yhteensä	765	596	214	70

Vuonna 1999 myönnettävien rahoitusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 806 milj. mk.

1999 määräraha	765 000 000
1998 määräraha	724 000 000
1997 tilinpäätös	585 894 540

40. (32.44.40) Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 734 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta ja sosiaalirahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta 45 000 000 mk on varattu EU:n aluekehitysrahaston ja 5 000 000 mk sosiaalirahastoon hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Vuonna 1999 avustuksia saa myöntää enintään 970 000 000 mk, josta on varattu EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien tavoiteohjelmien ja yhteisöaloitteiden kansallista rahoitusosuutta varten 40 000 000 mk.

Avustuksia saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja yhteisöille tuotteita, tuotantomenetelmiä ja palveluiden kehittämistä koskevaan teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen. Avustuksilla tulee edistää elinkeinorakenteen ja yritysten tuotevalikoiman kehittämistä kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden edellyttämällä tavalla sekä tukea tuotannollisten ja palveluyritysten uuden teknologian kehittämistä ja hyödyntämistä. Avustuksia saa myöntää energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon teknologioiden kehittämisen ja liiketaloudellisen hyödyntämistämisen tukemiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Avustuksilla kannustetaan yrityksiä yhteisiin teknologiahankkeisiin ja -ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä ja tehostamaan resurssien käyttöä sekä saamaan sekä suuret että pienet yritykset mukaan teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Avustuksia myönnettäessä otetaan huomioon erityisesti hankkeiden vaativuus, uuden teknologian hyväksikäyttö hankkeiden alkuvaiheessa sekä pienen ja keskisuuren teollisuuden erityistarpeet. Avustuksia myönnetään ensisijassa pitkäjänteiseen tutkimukseen ja kehitykseen hankkeen alkuvaiheessa.

Rahoitus maksetaan maksupäätösperusteisesti:

— yritysten ja yhteisöjen tutkimus- ja tuotekehityshankkeisiin

— yritysten ja yhteisöjen teknologiaohjelmiin

— pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien hankkimiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana

— EU-valmistelutukeen yrityksille ja yhteisöille

— yritysten kehityshankkeiden esiselvitysten ja asiantuntijapalveluiden rahoitukseen

— EU:n hyväksymiin tutkimushankkeisiin

— EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden sekä yhteisöaloitteiden kansallisiin osuuksiin.

Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 105 000 000 mk tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisärahoituksena.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002	2003
Ennen vuotta 1999 tehtyjen sitoumusten kattaminen	637	396	151	29	3
TAE 1999	97	320	301	145	29
Yhteensä	734	716	452	174	32

Vuonna 1999 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 840 milj. mk.

1999 määräraha	734 000 000
1998 määräraha	744 000 000
1998 lisämääräraha	-4 000 000
1997 tilinpäätös	647 129 370

83. (32.44.83) Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 228 000 000 mk.

Vuonna 1999 uusia lainoja saa myöntää enintään 270 000 000 mk. Lainoja saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja yhteisöille teknologiseen kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja parantamista. Lainoja saa myöntää korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtääviin kehityshankkeisiin, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää uuden teknologian hyödyntämiseen ja energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon kehittämiseen

liittyvien teknologioiden kehitykseen ja liiketaloudelliseen hyödyntämiseen. Lainoja saa myöntää ensisijaisesti konkreettiseen tuotekehitykseen ja tuotteistamiseen. Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta. Lainat voidaan myöntää ehdollisina siten, että mikäli kehitystyö epäonnistuu, teknologian kehittämiskeskuksella on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää lainan maksamaton pääoma ja korot kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Rahoitus maksetaan maksupäätösperusteisesti:

— yritysten ja yhteisöjen tuotekehityshankkeisiin

— yritysten ja yhteisöjen teknologiaohjelmiin

— pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana

— korkean teknologian tuontantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilottikoossa tai laitosmittakaavassa

— EU:n hyväksymiin tutkimushankkeisiin.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002	2003
Ennen vuotta 1999 tehtyjen sitoumusten kattaminen	168	95	35	8	1
TAE 1999	60	81	59	27	5
Yhteensä	228	176	94	35	6

Vuonna 1999 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 117 milj. mk.

1999 määräraha	228 000 000
1998 määräraha	225 000 000
1998 lisämääräraha	- 4 000 000
1997 tilinpäätös	201 544 350

85. (32.44.85) Pääomaehtoiset lainat tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 88 000 000 mk.

Vuonna 1999 uusia pääomaehtoisia lainoja saa myöntää enintään 200 000 000 mk.

Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille teknologiseen kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja parantamista. Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtääviin kehityshankkeisiin, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää uuden teknologian hyödyntämiseen ja energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon kehittämiseen liittyvien teknologioiden kehitykseen ja liiketaloudelliseen hyödyntämiseen. Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää ensisijaisesti konkreettiseen tuotekehitykseen ja tuotteistamiseen. Lainan saa myöntää ehdoin, että lainan pääoma ja pääomalle maksettava korko maksetaan takaisin vain edellyttäen, että sidotulle pääomalle jää täysi kate. Lainalla on myös huonompi etuoikeus velallisyrityksen mahdollisessa konkurssissa. Lainat myönnetään vakuutta vaatimatta. Mikäli kehitystyö epäonnistuu, teknologian kehittämiskeskuksella on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää lainan maksamaton pääoma ja korot kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Rahoitus maksetaan maksupäätösperusteisesti:

— yritysten tuotekehityshankkeisiin

— pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana

— korkean teknologian tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilottikoossa tai laitosmittakaavassa.

Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 50 000 000 mk tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisärahoituksena.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002	2003
Ennen vuotta 1999 tehtyjen sitoumusten kattaminen	45	34	15	3	-
TAE 1999	43	60	45	20	5
Yhteensä	88	94	60	23	5

Vuonna 1999 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 111 milj. mk.

1999 määräraha	88 000 000
1998 määräraha	50 000 000
1997 tilinpäätös	50 000 000

(26.) (32.30) Elintarvikevirasto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.40.25.

(27.) Kuluttajavirasto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on otettu huomioon momentin 32.40.21 laskelmissa sekä momentti 50 siirretty momentiksi 32.40.50.

(28.) Kuluttajavalituslautakunta

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.40.24.

(29.) Kilpailuvirasto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.40.26.

30. Yrittäjyys- ja pk-politiikka

Selvitysosa: Yrittäjyyden ja pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisellä vaikutetaan taloudellisen kasvun ja työllisyyden myönteiseen kehittymiseen, elinkeinorakenteen mo-

nipuolistumiseen sekä uuden teknologian ja uusien markkinoiden hyödyntämiseen. Pk-yrityksillä on tärkeä merkitys myös alueellisten ongelmien lieventämisessä.

Kehittämispalvelutoiminnan painopisteitä ovat yrittäjyyden edistäminen sekä uusien ja toimivien yritysten johdon liikkeenjohto- sekä markkinointi- ja kansainvälistymistaitojen kehittäminen, rahoitusosaamisen parantaminen sekä yritysten välisen yhteistyön ja tuottavuuden kehittäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään palvelualoilla toimivien yritysten kehittämiseen.

Pk-yritysten kehittämispalvelujen toteutuksessa hyödynnetään Euroopan unionin rakennerahastojen tarjoamia, työvoimavarojen kehittämiseen tarkoitettuja rahoitusmahdollisuuksia. Tätä koskevat varat osoitetaan kauppa- ja teollisuusministeriön käyttöön työministeriön momenteilta.

Yrittäjyys- ja pk-politiikkaluvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1000 mk):

Mom		1997 TP	1998 TA	1999 TAE	1999 Valtuus
44.	Alueellinen kuljetustuki	21 732	16 300	8 000	
45.	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen	305 795	325 000	235 000	250 000
47.	Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille	19 000	10 000	10 000	
50.	Korkotuki pk-yritysten investointeihin	41 182	35 000	19 000	
	Yhteensä	387 709	386 300	272 000	250 000

Kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut yrittäjyys- ja pk-politiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Pk-yritysten toimintaympäristön parantaminen, työelämän kehittäminen pk-yrityksissä sekä pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn vahvistaminen. Painopistealueina ovat hallinnollisten menettelyjen keventäminen sekä pk-yritysten reaalisen kilpailukyvyn parantaminen henkilöstön osaamista kehittämällä.

— Pk-yritysten kehittämishankkeiden lisääminen vaikuttamalla kysyntään ja tarjontaan. Tavoitteeseen pyritään rahoittamalla TE-keskusten sekä eräiden pk-yritystoiminnan edistämisyhteisöjen harjoittamaa neuvonta-, koulutus- ja muuta kehittämispalvelutoimintaa sekä näiden palvelujen kehittämishankkeita. Lisäksi rahoitetaan yrittäjyyttä ja yritysten uusperustantaa tukevien hankkeiden toteuttamista.

— Alueen työllisyyden parantaminen, alueiden elinkeinorakenteen monipuolistaminen, elinkeinojen erityisesti tuotannon kehittäminen, yrittäjyyden ja yritysten uusperustannan edistäminen sekä yritysten reaalisen kilpailukyvyn parantaminen.

— TE-keskusten harjoittamaan yrittäjäkoulutukseen ja muuhun kehittämispalvelutoimintaan arvioidaan osallistuvan vuonna 1999 henkilöitä noin 9 000 yrityksestä. Yrittäjäkoulutuksella ja muilla kehittämispalveluilla arvioidaan vaikutettavan 1 300 uuden työpaikan perustamiseen. Pientä ja keskisuurta yritystoimintaa edistävien alan yhteisöjen ja muiden kehittämisprojektien piirissä on lisäksi merkittävä määrä pk-yrityksiä.

Yritystuesta annetun lain mukaisilla yritystuilla arvioidaan edistettävän vuonna 1999 koko maassa yli 2 100 yrityksen investointi-, kehittämis- ja toimintaympäristöhankkeiden toteuttamista. Yritystuella vaikutetaan arviolta noin 3 850 uuden työpaikan syntymiseen sekä lähes 11 000 työpaikan uudistamiseen. Lisäksi hankkeiden toteuttamisaikainen työllisyysvaikutus on 860 henkilötyövuotta.

44. (32.51.48) Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain (954/1981, muut. 901/1984, 1111/1989, 634/1993, 1137/1994, 1211/1994, 294/1995, 895/1995, 613/1996 ja 47/1997) ja saaristokuljetusten tukemisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (331/1982, muut. 621/1983, 1233/1989, 1688/1993, 955/1995 ja 1190/1997) mukaisten vuoden 1998 kuljetustukien maksamiseen pk-yrityksille.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain (954/1981) ja saaristokuljetusten tukemisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (331/1982) kumoamiseksi.

1999 määräraha	8 000 000
1998 määräraha	16 300 000
1997 tilinpäätös	21 731 886

45. (32.51.49) Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 235 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yritystuesta annetun lain (1136/1993, muut. 297/1995 ja 1473/1995) mukaisten tukien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden, yhteisöaloitteita, pilottihankkeita ja muita vastaavia ohjelmia ja hankkeita toteuttavien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 190 000 000 mk näiden hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia varten. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n komission rahoitustarkastuksen mahdollisesti aiheuttaman takaisinperinnän maksamiseen.

Yritystuesta annetun lain mukaista kehitysalueen investointitukea, pienyritystukea, pk-yritysten kehittämistukea ja yritysten toimintaympäristötukea saa myöntää vuonna 1999 250 000 000 mk, josta on varattu 200 000 000 mk kansallisena rahoitusosuutena Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamiin hankkeisiin.

Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuodon osuuksista.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: EU:n tavoitealueiden ulkopuoliset alueet kattavat 46,4 % maamme väestöstä. Yritystuesta annetun lain tavoitteena on yritysten kilpailukyvyn parantaminen pitkällä aikavälillä sekä alueellisen elinkeinorakenteen monipuolistaminen. Lakiin yritystuesta sisältyy säännökset kehitysalueen investointituesta, pienyritystuesta, pk-yritysten kehittämistuesta ja yritysten toimintaympäristötuesta. Yritystukea käytetään myös kansallisena rahoituksena Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaviin hankkeisiin.

Momentin mukainen tuki kohdistuu pääsääntöisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Poikkeustapauksissa tukea voidaan myöntää Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaviin suurten yritysten hankkeisiin silloin, kun suuren yrityksen hanke kohdistuu teknologian siirtoon pk-yrityksille, lisää verkottumista pk-yritysten kanssa, lisää pk-yritysten alihankintatoimintaa tai silloin, kun suurta yritystä koskeva hanke on tärkeä alueen kehittämisen tai työllisyyden kannalta.

Yritystuesta annetun lain mukaista kehitysalueen investointitukea suunnataan hankkeisiin, joilla parannetaan yritysten kilpailukykyä, jotka parantavat alueen työn tuottavuutta ja vahvistavat elinkeinorakennetta sekä alentavat erityisesti vaikeilla työttömyysalueilla työttömyyttä. Pienyritystukea suunnataan erityisesti maaseutu-, rakennemuutos- ja EU tavoitealueiden kehittämiseen. Pk-yritysten kehittämistuella parannetaan yritysten pitkän aikavälin kilpailua ja kansainvälistymistä. Yritysten toimintaympäristötukea suunnataan hankkeisiin, joilla kehitetään yritysten tarvitsemia palveluja, parannetaan yritysten ja oppilaitosten välistä sekä yritysten välistä yhteistyötä

sekä edistetään teknologian siirtoa ja innovaatiotoimintaa.

Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuodon myöntämisvaltuuden suuruudesta. Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan vuonna 1999 eri käyttökohteisiin seuraavasti:

	Arvio työpaikoista			
	Arvio yrityksistä	Uusia työpaikkoja	Uusitut työpaikat	Hankkeiden toteuttamisesta henkilötyövuosia
Kehitysalueen investointituki	200	800	2 000	180
Pienyritystuki	1 100	2 000	2 300	300
Pk-yritysten kehittämistuki	650	900	5 500	250
Toimintaympäristötuki	170	150	1 000	130
Yhteensä	2 120	3 850	10 800	860

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002
Ennen vuotta 1999 tehtyjen sitoumusten kattaminen	210	90	15	3
TAE 1999	25	88	60	15
Yhteensä	235	178	75	18

Vuonna 1999 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 232 milj. mk.

1999 määräraha	235 000 000
1998 määräraha	325 000 000
1998 lisämääräraha	8 000 000
1997 tilinpäätös	305 794 972

47. (32.52.40) Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Yhteisöille myönnettävien avustusten edellytyksenä on, että tulokset ovat käytettyyn rahamäärään nähden merkittävät. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin kyväksyttäviin menoihin. Määrärahaa saa myös käyttää valtioneuvoston päätöksen (143/1986) mukaisesti valtionavustuksen maksamiseen pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen, yrittäjyyden edistämiseen sekä alueellisiin elinkeinojen kehittämishankkeisiin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavia ohjelmia, yhteisöaloitteita ja pilottihankkeita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 2 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahaa saa käyttää myös julkisten yhteisöjen hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan pk-yrityksille tarkoitettujen asiantuntijapalvelujen käyttöä ja kehittämistä sekä yrittäjyyden edistämistä. Lisäksi rahoitetaan pk-yritysten koulutus- ja neuvontapalvelujen kehittämishankkeita ja kehittämispalvelujen tarjontaa

sekä teollisen muotoilun hyväksikäyttöä pk-yrityksissä. Yhteisöille myönnettävät avustukset perustuvat tulossopimuksiin.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	10 000 000
1997 tilinpäätös	19 000 000

50. (32.51.50) Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain (538/1992, muut. 1120/1992 ja 1103/1993) nojalla hyväksyttävistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Korkotukihakemusten vastaanottaminen päättyi 31.12.1994. Korkotukipäätöksiä voitiin tehdä vielä vuonna 1995, koska pk-yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain voimassaolo päättyi 31.12.1995. Vuosina 1992-1995 tehtyjen sitoumusten kattamisesta aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1999 19 000 000 mk, vuonna 2000 9 000 000 mk ja vuonna 2001 3 000 000 mk.

1999 määräraha	19 000 000
1998 määräraha	35 000 000
1997 tilinpäätös	41 182 135

(31.) Kuluttaja-asiamiehen toimisto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on otettu huomioon momentin 32.40.21 laskelmissa.

(32.) Patentti- ja rekisterihallitus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 21 ja 22 on yhdistetty momentiksi 32.10.23.

(33.) Kuluttajatutkimuskeskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.40.22.

(38.) Mittatekniikan keskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 21 ja 23 on yhdistetty momentiksi 32.20.25.

40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka

Selvitysosa: Kuluttaja- ja kilpailupolitiikalla lisätään kuluttajien hyvinvointia ja edistetään terveiden, tehokkaasti toimivien palvelu- ja tuotemarkkinoiden muodostumista. Yritykset lisäävät tehokkuuttaan mm. erikoistumalla, verkostoitumalla, keskinäistä yhteistyötään syventämällä ja kokoaan kasvattamalla. Markkinoiden dynamiikka ilmenee mm. tuote- ja tuotantomenetelmien innovaatioiden kasvuna sekä tuotteiden elinkaaren lyhenemisenä. Markkinoiden toimivuuteen vaikuttavat myös valtioiden toteuttamat monet kansalliset toimenpiteet kuten erilaiset toimiluvat, elinkeinotuet sekä julkiset hankinnat. Tehokas kilpailu sekä aktiivinen, tuotetietoinen ja vaativa kuluttajakunta ovat markkinoiden toimivuuden ja kilpailukyvyn suotuisan kehittymisen paras tae.

Kuluttajahallinnon organisoinnin uudistus toteutetaan 1999 yhdistämällä kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toimiston toiminnot. Kilpailuneuvoston asemaa selvitetään.

Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

Mom.		1997 TP	1998 TA	1999 TAE
21.	Kuluttajaviraston toimintamenot	32 400	32 400	30 559
22.	Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot	10 200	9 400	9 713
24.	Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot	5 745	5 956	6 201
25.	Elintarvikeviraston toimintamenot	10 200	10 500	12 000
26.	Kilpailuviraston toimintamenot	16 600	17 200	20 000
50.	Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 000	4 000	4 000
	Yhteensä	79 145	79 456	82 473

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttaja- ja kilpailupolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Kuluttajapolitiikan tavoitteena on vahvistaa kansalaisten asemaa yhteiskunnassa ja hyödykemarkkinoilla. Lisäksi tavoitteena on ehkäistä ja ratkaista myös mahdolliset kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien väliset ristiriidat. Toimintaa ohjaa kuluttajapoliittinen ohjelma vuosille 1997-1999.

— Kilpailupolitiikalla taataan markkinoiden toimivuus ja kilpailun lisääntymisestä syntyvän hyödyn siirtyminen myös asiakkaille ja kuluttajille.

— Elintarvikesäännöksiä valmisteltaessa tavoitteena on selkeä, helposti ymmärrettävä lainsäädäntö, joka ottaa huomioon nopean teknisen kehityksen ja korkean kuluttajansuojan vaatimukset. Virallisen elintarvikevalvonnan ja yritysten omavalvonnan toimivuudesta huolehditaan.

21. (32.27.21 ja 31.21) Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 559 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa: Vuoden 1999 talousarvioesityksessä osana kuluttajahallinnon uudistusta kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toiminnot on yhdistetty.

Uuden Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen tehtävänä on kuluttajan taloudellisen, terveydellisen ja oikeudellisen aseman turvaaminen. Kuluttajaviraston ylijohtaja toimii myös kuluttaja-asiamiehenä, jonka tehtävänä on erityisesti markkinoinnin ja sopimusehtojen lainmukaisuuden valvonta sekä kuluttajan

avustaminen tuomioistuimessa. Virasto vaikuttaa siihen, että kuluttajan toimintaympäristössä kulutustavarat ja -palvelut ovat turvallisia ja että aktiivinen hinta- ja laatutietoinen kuluttaja pystyy toimimaan oman taloutensa ja ympäristön kannalta järkevällä tavalla ja ohjaamaan markkinoita. Lainsäädännön ja viranomaistoiminnan tulee turvata kaikille riittävät mahdollisuudet rationaalisiin kulutuspäätöksiin. Kuluttajalla tulee olla oikeus saada vertailukelpoisia ja selkeitä tietoja valintojensa pohjaksi.

Suomen liittyminen Euroopan talous- ja rahaliittoon vaikuttaa merkittävästi myös kuluttajan toimintaympäristöön. Euron käyttöönottoon on varauduttava ajoissa myös kuluttajapolitiikan alueella. Tietoyhteiskunnan kehittyminen ja sähköisen kaupankäynnin laajeneminen muuttavat markkinoiden rakennetta ja tarjoavat kuluttajille uusia mahdollisuuksia, mikäli niitä osataan ja uskalletaan käyttää. EU:n sisämarkkinoilla vapaasti liikkuvien tuotteiden turvallisuuden tehokas valvonta edellyttää tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kesken ja yhdenmukaista ja järjestelmällistä lähestymistapaa markkinavalvontaan. Uusi teknologia ja kansainvälistyminen ovat johtaneet paitsi kilpailun lisääntymiseen myös markkinointimenetelmien ja kaupankäyntimuotojen monimutkaistumiseen. Varautuminen näihin kuluttajan oikeusturvan takaaviin vaatimuksiin tulee edellyttämään uudelta Kuluttajavirastolta ja kuluttaja-asiamieheltä yhä lisääntyvää kuluttajainformaatiota.

Uusi Kuluttajavirasto samoin kuin kuluttaja-asiamies ovat valvontatoimissaan itsenäisiä. Kuluttajaviraston asiantuntijat osallistuvat eri hallinnonaloilla lainsäädäntöhankkeiden valmisteluun.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— huolehtiminen siitä, että kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden markkinavalvonta toimii tehokkaasti. Pistokokeina toteutettavaa valvontaa täydennetään kuluttajille ja elinkeinonharjoittajille suunnatulla informaatiolla

— tiedon tuottaminen tavaroiden ja palveluiden laadusta, hinnasta, turvallisuudesta ja ympäristövaikutuksista sekä kuluttajan toimintamahdollisuuksista markkinoilla. Kuluttajien hintatietoisuuden turvaamiseksi euron käyttöön siirtymisessä tehdään markka- ja euromääräisiä hintavertailuja, vaikutetaan selkeän hintainformaation turvaamiseen ja tuotetaan uuden hintatuntuman löytymistä helpottavaa kuluttajainformaatiota

— uusien kuluttajainformaation muotojen ja tapojen valmisteleminen tietoyhteiskunnan mukanaan tuomille markkinoiden ja viestintätekniikan infrastruktuurimuutoksille.

Kuluttaja-asiamiehen valvonnan painopistealueita ovat rahoituspalvelut ja välttämättömyyspalvelut. Näiden rinnalla käsitellään yllättäen esille tulevia, suurempia kuluttajaryhmiä koskevat ongelmat. Markkinointia koskevien pelisääntöjen noudattamisen varmistamiseksi kuluttaja-asiamies neuvottelee kuluttajien kannalta kohtuullisia sopimusehtoja ja antaa ohjeita.

Tavoitteena on, että kuluttaja-asiamiehelle saapuvista markkinointia ja sopimusehtoja koskevista ilmoituksista käsitellään yksittäisinä 800 asiaa. Käsittelynopeuden osalta tavoitteena on, että vuodenvaihteessa vireillä on enintään 800 juttua, eivätkä ne ole 21 kk vanhempia.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina julkisoikeudellisista suoritteista, julkaisujen ja muiden suoritteiden myynnistä saatavat tulot sekä EU:lta saatavat tulot EU:n hyväksymiin hankkeisiin.

Kuluttajavirastosta annettavan lain nojalla Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toimiston yhdistämisen johdosta kuluttaja-asiamiehen virka siirretään Kuluttajavirastoon ja viran nimi muutetaan ylijohtajaksi.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 502 000 mk ylijohtajan viran

siirtona momentille 32.10.21, siten kuin sanotun momentin selvitysosasta ilmenee.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	33 599 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 968 000
Muut toimintamenot	30 631 000
Bruttotulot	3 040 000
Maksullisen toiminnan tulot	3 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	160 000
— muut suoritteet	2 840 000
Muut tulot	40 000
— irtaimen omaisuuden myyntitulot	3 000
— muut tulot	37 000
Nettomenot	30 559 000

1999 määräraha	30 559 000
1998 määräraha	32 400 000
1998 lisämääräraha	520 000
1997 tilinpäätös	32 400 000

22. (32.33.21) Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 713 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Kuluttajatutkimuskeskus tuottaa ja välittää tutkimustietoa ajankohtaisista kulutukseen liittyvistä kysymyksistä sekä kulutusyhteiskunnan kehityksestä tavoitteena edistää kuluttajien hyvinvointia sekä kestävää kehitystä. Tutkimustoiminnan kohteena ja osaamisalueina ovat kotitalouksien toiminta ja kuluttajien käyttäytyminen, kulutustavaroiden ja palvelujen laatu sekä markkinat ja kulutusyhteiskunnan muutokset. Kuluttajatutkimuskeskus toteuttaa osaltaan kauppa- ja teollisuusministeriön asettamia kuluttajahallinnon tulos- ja kehittämistavoitteita.

Kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiannosta suoritettiin keväällä 1997 Kuluttajatutkimuskeskuksen toiminnan arviointi, jonka tulokset on otettu huomioon tutkimuskeskuksen toimintastrategiaa ja tutkimusohjelmaa uudistettaessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttajatutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimustoiminta organisoidaan seuraaviksi yksittäisiä tutkimushankkeita yhteenkokoaviksi teemakokonaisuuksiksi, joissa tutkimuskysymyksiä tarkastellaan hyödyntäen eri tieteenalojen osaamista ja erilaisia tutkimusmenetelmiä: kestävä tuotekulttuuri, muuttuvat tekstiili- ja vaatetusmarkkinat, kuluttaja ja kehittyvä elintarviketalous, kuluttaja ja uusi tietotekniikka, kotitalouksien arkipäivän palvelutarpeet, kuluttajat ja jakelupalveluiden saatavuus

— kuluttajatutkimuskeskus varautuu toimintasuunnitelmissaan toteuttamaan tutkimuskokonaisuuksien teemoihin liittyvät kuluttaja- ja muiden viranomaisten tilaamat toimeksiantotutkimukset ja selvityspyynnöt

— tutkimuskeskus kehittää kuluttajatutkimusta yhteistyössä yliopistojen, korkeakoulujen sekä muiden tutkimuslaitosten kanssa. Kehittämistoiminnassa tehostetaan tutkimusverkostojen luomista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina julkaisujen myyntitulot sekä yhteishankkeista aiheutuvat tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	12 413 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 500 000
Muut toimintamenot	9 913 000
Bruttotulot	2 700 000
Maksullisen toiminnan tulot (julkaisujen myynti)	200 000
Muut tulot (yhteishankkeet)	2 500 000
Nettomenot	9 713 000

1999 määräraha	9 713 000
1998 määräraha	9 400 000
1998 lisämääräraha	190 000
1997 tilinpäätös	10 200 000

24. (32.28.21) Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 201 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutetttu. Kuluttajavalituslautakunta antaa kirjallisia ratkaisusuosituksia kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiin yksittäisiä kulutushyödykesopimuksia koskeviin tai muihin kulutushyödykkeen hankintaan liittyviin erimielisyyksiin, jotka pääasiassa kuluttajat ovat saattaneet lautakunnan käsiteltäväksi. Lautakunta antaa myös lausuntoja tuomioistuimille.

Kuluttajavalituslautakunnan suoritteet ovat vireille tulleet ja päätetyt valitusasiat. Lautakunta ei voi itse suoraan vaikuttaa saapuvien valitusten määrään. Tämän vuoksi suoritteiden määrää ei voi tarkasti ennakoida ja niiden kokonaismäärä riippuu myös ulkoisista tekijöistä. Tilastointiin satunnaisesti vaikuttavien tekijöiden vaikutusten vähentämiseksi suoritteet lasketaan kahden vuoden keskiarvona. Vuosina 1996-1997 suoritteita oli 5 232 kappaletta, joista jaosto- tai täysistuntoratkaisuja 1 753 kappaletta vuonna 1996 ja 1 682 kappaletta vuonna 1997. Yhden suoritteen keskimääräinen hinta vuonna 1997 oli 1 197 markkaa ja yhden päätetyn valituksen hinta oli vuonna 1997 2 479 markkaa.

Taloudellisen nousukauden vuoksi ja vuoden 1997 valitusmäärän perusteella valitusten ennustetaan edelleen lisääntyvän vuosina 1998-1999. Vuonna 1997 lisäys oli 14 %.

Kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa sovittu tulostavoite vuodelle 1997 saavutettiin, sillä keskimääräinen käsittelyaika oli vuoden lopussa kaikilla jaostoilla alle 9 kuukautta ja täysistunnossa alle 2,5 kuukautta täysistuntoon siirtämisen jälkeen.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttajavalituslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— jaostojen käsittelyaika keskimäärin alle yhdeksän kuukautta

— täysistuntokäsittely täysistuntoon siirtämisen jälkeen keskimäärin kaksi ja puoli kuukautta

— yksinkertaisen käsittelyn osuus ratkaisuista on 10 %

— lautakunnan suosituspäätösten laatua ylläpidetään muun muassa panostamalla henkilöstön sisäiseen koulutukseen, tiedonkulun parantamiseen ja kaikkien päätösten tarkastamiseen

— suositusten noudattamisaste on 70-80 %.

Lautakunnan päätökset ovat suosituksia, joita ei voida panna pakkotoimin täytäntöön. Lautakunnan toiminnan vaikuttavuutta osoittaa, että 70-80 % elinkeinonharjoittajista noudattaa ratkaisusuosituksia. Noudattamisprosentti vaihtelee jonkin verran jaostoittain.

1999 määräraha	6 201 000
1998 määräraha	5 956 000
1998 lisämääräraha	118 000
1997 tilinpäätös	5 745 000

25. (32.30.21) Elintarvikeviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Elintarvikeviraston tehtävänä on muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa varmistaa, että maassa on riittävä, yhdenmukainen ja toimiva elintarvikevalvonta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut elintarvikevirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— kuntien elintarvikevalvonnan arvioinnin tulokset käytetään hyväksi valvonnan kehittämisessä

— elintarvikevalvonnan ohjaus muutetaan riskinarviointiin perustuvaksi

— kuluttajien tarvitseman oleellisen tiedon saanti elintarvikkeista varmistetaan.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 270 000 mk siirtona momentilta 32.10.24.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1999 määräraha	12 000 000
1998 määräraha	10 500 000
1998 lisämääräraha	141 000
1997 tilinpäätös	10 200 000

26. (32.29.21) Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on talouden tehokkuuden lisääminen kilpailua edistämällä. Virasto keskittää toimintansa valituille painopistealueille ja tehokkaaseen tapauskäsittelyyn.

Kilpailuviraston tehtävät lisääntyvät kilpailulainsäädännön uudistamisen seurauksena. Yrityskauppavalvonta lisää tehtäviä ja merkitsee kokonaan uuden toimintatavan käynnistymistä. Tehtävämäärää lisää myös puuttumattomuustodistuksia koskevien hakemusten käsittely.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut Kilpailuvirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Yhteiskunnalliset vaikutustavoitteet:

— painopistealueet ovat energia- ja viestintämarkkinat, julkisen vallan toiminta markkinoilla sekä periaatteiden kehittäminen kohtuuttoman hinnoittelun arvioimiseksi

— ehkäistään yrityskauppavalvonnan avulla kilpailua oleellisesti estävien yrityskauppojen toteutuminen

— keskitytään toimenpidepyyntöjen käsittelyssä olennaisiin ja koko kansantalouden kannalta merkittäviin kilpailunrajoituksiin. Yksittäisiä elinkeinonharjoittajia suojataan kilpailunrajoituksilta, jotka ovat luonteeltaan tai toteuttamistavaltaan paheksuttavia ja/tai periaatteelliselta kannalta merkittäviä

— keskitytään EU-asioissa kilpailusääntöjen täytäntöönpanon ja yhteisön kilpailupolitiikan kehittämisen kannalta olennaisiin asioihin

— vaikutetaan elinkeinonharjoittajien toimintatapoihin markkinoilla tiedottamalla kilpailupolitiikan sisällöstä ja periaatteista.

Palvelutavoitteet:

— soveltamisohjeita kehittämällä ja käsittelyrutiineja tehostamalla huolehditaan tutkimuspyyntöjen sekä puuttumattomuustodistus- ja poikkeuslupahakemusten nopeasta ja johdonmukaisesta käsittelystä ja edistetään siten talouden tehokkuutta sekä taataan elinkeinonharjoittajien oikeusturva.

Määrärahan mitoituksessa on kilpailulainsäädännön kehittämisestä johtuen otettu lisäyksenä huomioon 2 780 000 mk 5 henkilön palkkaus- ja muina menoina.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1999 määräraha	20 000 000
1998 määräraha	17 200 000
1998 lisämääräraha	337 000
1997 tilinpäätös	16 600 000

50. (32.27.50) Valtionavustus kuluttajajärjestöille

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työtehoseura ry:n kotitalousosaston tukemiseen kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin kuluihin.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Suomen Kuluttajaliitto ry	2 845 000
Kuluttajat-Konsumenterna ry	150 000
Työtehoseura ry:n kotitalousosasto	1 005 000
Yhteensä	4 000 000

1999 määräraha	4 000 000
1998 määräraha	4 000 000
1997 tilinpäätös	4 000 000

(41.) Turvatekniikan keskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.20.23.

(42.) Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.20.22.

(43.) (32.40) Geologian tutkimuskeskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.20.21.

(44.) Teknologian kehittämiskeskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 21, 23, 40, 83 ja 85 on otettu huomioon luvun 32.20 laskelmissa.

(49.) Kera Oy

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 42 ja 43 on otettu huomioon luvun 32.70 laskelmissa.

50. Kansainvälistyminen ja markkinointi

Selvitysosa: Ministeriö tukee yritysten markkinointitaitojen ja muiden kansainvälistymisvalmiuksien kehittämistä valtioneuvoston asettamien linjausten mukaisesti. Tasapuolisten toimintamahdollisuuksien turvaaminen yrityksillemme lupaavilla, mutta vaikeilla markkina-alueilla on yksi tämän työn keskeisiä haasteita.

Toimialakohtaisina painopisteinä ovat hyvinvointiklusteri, informaatioteknologia sekä muut korkean teknologian toimialat. Tärkeää on myös ympäristöteknologian, rakentamisen ja elintarviketeollisuuden klusterien sekä palvelutoimialojen ja -yritysten kansainvälistyminen. Pienten palveluyritysten kansainvälistymistä edistetään myös verkostoitumista ja muuta yritysten välistä yhteistyötä sekä ulkomaankauppaa ja matkailua edistävien järjestöjen palvelutuotantoa tukemalla. Klusterien ja toimialojen toteuttamien hankkeiden työllisyysvaikutuksiin kiinnitetään huomiota. Korkean teknologian toimialoilla tuetaan erityisesti sellaisten hankkeiden kaupallistamista, joihin Tekes on jo myöntänyt tuotekehitystukea.

Yrityskohtaiset tukihakemukset käsitellään alueellisissa TE-keskuksissa, joiden yhteyteen myös Suomen Ulkomaankauppaliiton alueellinen vientiasiamiesverkosto on liitetty. Ministeriössä päätetään valtakunnallisten yrityskohtaisten hankkeiden sekä toimialakohtaisesti toteutettavien ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen ja muiden tahojen hankkeiden toteuttamisesta. Vielä vuonna 1999 määräaikaisena käytössä olevan elintarviketeollisuuden markkinointituen kohdentamisesta päätetään ministeriössä.

Matkailu on noussut suurimmaksi yksittäiseksi vientitoimialaksi maailmalla. Myös Suomen palveluviennissä matkailulla on huomattava merkitys. Vuonna 1998 valtiovallan panostusta matkailuelinkeinon kansainväliseen markkinointiin lisättiin viidenneksellä. Vuoden 1999 talousarviossa valtiovallan panostus säilyy lähes ennallaan.

Suomen Ulkomaankauppaliiton toiminnan kansainväliseen evaluointiin perustuva organisaation uudistamistyö saatetaan päätökseen vuonna 2001. Ministeriö on uudistanut liiton toimintaa ohjaavan säädöspohjan vuonna 1998. Uudistuksilla pyritään lisäämään elinkeinoelämän maksuosuutta Ulkomaankauppaliiton toiminnassa.

Kansainvälistyminen ja markkinointiluvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk) :

Mom.		1997 TP	1998 TA	1999 TAE
21.	Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot	78 530	95 000	92 311
40.	Yritysten kansainvälistyminen	160 256	159 000	172 000
41.	Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle	164 299	168 000	158 000
	Yhteensä	403 085	422 000	422 311

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kansainvälistymisen ja markkinoinnin tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Kilpailukykyinen tavara- ja palvelusektori sekä tehokas ja vientiyritysten tarpeisiin sopeutettu vienninedistämisorganisaatio.

— Vientiyritysten lukumäärän lisääminen ja viennin toimintarakenteen monipuolistaminen sekä pk-yritysten valmiuksien kehittäminen globalisoituvilla markkinoilla toimimiseen.

— Tehokkaasti ja yritysten tarpeista lähtien toimivat EU:n sisämarkkinat ja kauppapolitiikka.

— Tiivis yhteistyö Venäjän, Itämeren maiden ja lähialueiden kanssa.

21. (32.80.21) Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 92 311 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Matkailun edistämiskeskus (MEK) tekee Suomea tunnetuksi, kehittää ja markkinoi Suomen matkailupalveluja ulkomailla, vientivalmentaa matkailun pk-yrityksiä sekä edistää kotimaanmatkailua. MEK toimii yhdessä Suomen matkailuelinkeinon ja muiden sidosryhmien kanssa. Strategisia painopisteitä ovat asiakastyytyväisyys, verkostoituminen, toiminnan tuloksellisuus ja organisaation kehittäminen.

Suomeen suuntautuva matkailu ja kotimaanmatkailu yltivät viime vuonna kaikkien aikojen suurimpiin määriin yöpymisissä ja valuuttatuloissa mitattuina. Suotuisan kehityksen turvaaminen vuonna 1999 edellyttää lisäpanostuksen suuntaamista maahantulopaikkakuntien, erityisesti pääkaupunkiseudun tehomarkkinointiin ja voimakasta tuotekehitystä muutuvassa markkinatilanteessa.

Matkailuelinkeinon panostusosuuden MEKin kampanjoissa arvioidaan vuonna 1999 olevan 61 milj. mk, jolloin ulkopuolisen rahoituksen kokonaisarvo mukaan lukien maksulliset palvelut (18 milj. mk) on 79 milj. mk. Osa aiemmin MEKille tulleista maksullisista palveluista kulkee osakkuus- ja tytäryhtiöiden kautta. Yhtiöiden liikevaihdon arvioidaan olevan vuonna 1999 noin 30,8 milj. mk.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Matkailun edistämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— kotimaisten rekisteröityjen yöpymisten lisääntyminen 345 000:lla (3 %)

— Suomeen suuntautuvasta matkailusta saatavan valuuttatulon kasvutavoite on 460 milj. mk (5,0 %) ja rekisteröityjen yöpymisten kasvutavoite 318 000 vrk (8,0 %).

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1997	1998	1999
TULOT			
Maksullisten palvelujen tulot	8 820	14 870	15 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	6 900	12 770	12 460
Käyttöjäämä	1 920	2 100	2 540
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	635	602	720
— muut yhteiskustannukset	920	878	1 070
Kustannukset yhteensä	8 455	14 250	14 250
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	+365	+620	+750

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	107 441 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	12 250 000
Muut toimintamenot	95 191 000
Bruttotulot	15 130 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	15 000 000
Muut tulot	130 000
Nettomenot	92 311 000
1999 määräraha	92 311 000
1998 määräraha	95 000 000
1998 lisämääräraha	191 000
1997 tilinpäätös	78 530 000

40. (32.85.40) Yritysten kansainvälistyminen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 172 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ensisijaisesti pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymiseen liittyvien eri osa-alueiden avustamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen ja muiden yhteisöjen toteuttamiin yritysten väliseen yhteistyöhön perustuviin toimialakohtaisiin kansainvälistymishankkeiden avustamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitys- ja sosiaalirahastoista rahoitettavia ohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta sekä yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahasta on varattu 30 000 000 mk aluekehitysrahaston ja 5 000 000 mk sosiaalirahaston kansallisia rahoitusosuuksia varten.

Määrärahaa saa käyttää myös Hannoverissa Saksassa vuonna 2000 järjestettävän maailmannäyttelyn järjestämisestä sekä näyttelypaviljongin rakentamisesta aiheutuviin kuluihin. Määrärahaa voi käyttää myös hankeviennin tarjoustoimintaa koskevien hankkeiden ehdolliseen rahoittamiseen, milloin hakijayritystä ei ole valittu hankkeen toteuttajaksi. Määrärahaa saa lisäksi käyttää valtakunnallisesti merkittäviin laajoihin matkailuhankkeisiin samoin kuin valtakunnallisiin yritysten yhteishankkeisiin. Määrärahaa voidaan vielä vuonna 1999 käyttää elintarviketeollisuuden ja sitä lähellä olevien toimialojen sopeuttamiseen EU:n jäsenyyteen siirtymäkauden aikana.

Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1999 180 000 000 mk, josta 30 000 000 mk on varattu kansalliseen rahoitusosuuteen EU:n aluekehitysrahaston hankkeisiin ja 6 000 000 mk EU:n sosiaalirahaston hankkeisiin.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002
Ennen vuotta 1999 tehtyjen sitoumusten kattaminen	102	35	10	5
TAE 1999	70	40	30	30
Yhteensä	172	75	40	35

Vuonna 1999 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 148,3 milj. mk.

1999 määräraha	172 000 000
1998 määräraha	159 000 000
1997 tilinpäätös	160 255 799

41. (32.85.41) Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle

Momentille myönnetään 158 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen teollisille vientiyrityksille ja palvelualan kansainvälistyville yrityksille tarjoamien kansainvälistymistä tukevien ja kehittävien palveluiden tuottamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen Suomen Ulkomaankauppaliiton valtionavun perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 45/1997) mukaisesti liiton yleistoiminnan sekä neuvonta- ja kansainvälistymispalveluiden menoihin. Kauppa- ja teollisuusministeriö hyväksyy kunkin järjestön toiminnalle asetettavat tavoitteet ja toiminnalla saavutettavat tulokset.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kansainvälisen kaupan koulutussäätiö FINTRA	7 700 000
Suomalais-ruotsalainen kauppakamari	2 450 000
Suomalais-venäläinen kauppakamari	2 200 000
Suomen Tiedonsiirtoyhdistys STY	950 000
Osuuskunta Viexpo	1 400 000
Ulkomaisten investointien edistämissäätiö	10 000 000
Helsinki-Finland Congress Bureau	1 300 000
Suomen Ulkomaankauppaliitto ry.	132 000 000
Yhteensä	158 000 000

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut tälle tehtäväalueelle seuraavat tulostavoitteet:

— pienten ja keskisuurten yritysten osuus palveluiden käyttäjinä kasvaa kaikilla toimintalohkoilla

— ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen keskinäinen yhteistyö tiivistyy ja monipuolistuu

— elinkeinoelämän osuus järjestöjen toiminnan rahoituksesta lisääntyy.

1999 määräraha	158 000 000
1998 määräraha	168 000 000
1997 tilinpäätös	164 299 000

(51.) Yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 48, 49 ja 50 on otettu huomioon luvun 32.30 laskelmissa.

(52.) Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 40 on siirretty momentiksi 32.30.47.

(53.) (32.50) Teollisuuden edistäminen

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 24 ja 41 on otettu huomioon momentin 32.10.24 laskelmissa sekä momentit 42 ja 46 luvun 32.80 laskelmissa. Momentti 60 on siirretty momentiksi 32.70.60 ja momentti 95 momentiksi 32.10.95.

(55.) Energiatalous

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on otettu huomioon momentin 32.10.24 laskelmissa sekä momentit 27, 40, 45 ja 50 on otettu huomioon luvun 32.60 laskelmissa.

(56.) Sähkömarkkinakeskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.60.21.

60. Energiapolitiikka

Selvitysosa: Energiapolitiikkaa ohjaa valtioneuvoston toukokuussa 1997 hyväksymä energiapoliittinen selonteko, Suomen energiastrategia, josta eduskunta antoi myönteisen lausunnon lokakuussa 1997. Päämääränä on taloudellisia ohjauskeinoja käyttäen ja markkinatalouden mekanismien toimivuutta edistäen luoda talouspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Tavoitteena on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistumista. Energian kokonaiskulutuksen kasvu on tarkoitus pysäyttää 10-15 vuoden aikavälillä.

Vuoden 1999 alkuun mennessä valmisteltava raportti energiastrategian toteuttamisesta ja energia-alan kehittymisestä tulee vaikuttamaan vuoden 1999 toiminnan suuntaamiseen. Keskeistä tu-

lee olemaan, että energia-alan toimijat voivat tehdä ratkaisuja energian saatavuuden sekä monipuolisen ja edullisen energian hankintakapasiteetin turvaamiseksi. Päätösten reunaehtojen tulisi olla kansainvälisten ilmastositoumusten mukaisia. Myös Suomen tekemä aloite EU:n pohjoisesta ulottuvuudesta tulee näkymään energiapolitiikan valmistelussa.

Energiapolitiikan määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

Mom.		1997 TP	1998 TA	1999 TAE	1999 Valtuus
21.	Sähkömarkkinakeskuksen toimintamenot	- 65	300	611	
27.	Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus	9 000	15 000	15 000	
40.	Energiatuki	82 097	78 000	70 000	130 000
45.	Energiainvestointien korkotuki	4 964	3 500	1 800	
50.	Eräät energiataloudelliset avustukset	200	200	500	
	Yhteensä	96 196	97 000	87 911	130 000

Momentille 32.10.24 on ehdotettu 21 000 000 mk energiastrategiaan liittyviin selvityksiin sekä ydinturvallisuusalan viranomaistoimintaa tukevaan tutkimus- ja selvitystyöhön.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut energiapolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Turvataan kilpailukykyisten kapasiteettivaihtoehtojen toteutusedellytykset sähköntuotannossa ja edistetään kilpailua energiamarkkinoilla.

— Tehostetaan energiankäyttöä ja lisätään uusiutuvan energian käyttöä.

— Edistetään uuden teknologian käyttöä kotimaassa ja energiateknologian vientiä.

— Varmistetaan ydinenergian käytön ja ydinjätehuollon turvallisuus.

— Pyritään rajoittamaan ja vähentämään energiantuotannon ja käytön ympäristöhaittoja.

21. (32.56.21) Sähkömarkkinakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 611 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määräraha on mitoitettu kattamaan sellaisista Sähkömarkkinakeskukselle määrätyistä tehtävistä aiheutuvat menot, joita ei kateta valvonta- ja lupamaksuilla. Sähkömarkkinakeskuksen toiminta-ajatus sähkömarkkinoita valvovana viranomaisena on turvata terve ja toimiva kilpailu sähkökaupassa sekä kohtuulliset ja tasapuoliset palveluperiaatteet luonnollisen monopolin muodostavien sähköverkkojen toiminnassa. Sähkömarkkinakeskus valvoo sähkömarkkinalain (386/1995) ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista, suorittaa sähkömarkkinalaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädettyjä muita viranomaistehtäviä sekä edistää muilla tavoin terveelle ja toimivalle taloudelliselle kilpailulle perustuvien sähkömarkkinoiden toimintaa ja kehittymistä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Sähkömarkkinakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— valvoa, että yritykset eivät käytä sähköverkkotoimintaa sähkökaupan kilpailun rajoittamiseen tai subventoimaan kilpailun piiriin kuuluvia toimintoja

— valvoa, että sähkön siirtotariffit ja myyntitariffit toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille täyttävät sähkömarkkinalaissa säädetyn kohtuullisuusvaatimuksen ja että muutoinkin toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvassa sähkökaupassa noudatetaan sähkömarkkinoita koskevassa lainsäädännössä vahvistettuja periaatteita

— seurata tyyppikuormituskäyrien käyttöönottoa ja pienkäyttäjien yhteishankintoja

sekä myötävaikuttaa sähkökaupan kilpailun laajentumiseen pienkäyttäjien piiriin

— tuottaa ja julkaista verkkopalveluiden ja toimitusvelvollisuuden piirissä tapahtuvan sähkön vähittäismyynnin hinnoittelua koskevaa seuranta- ja vertailutietoa sekä verkonhaltijoiden toimintaa kuvaavia tunnuslukutietoja

— hoitaa tehokkaasti sähköpörssin ja sähkömarkkinoiden yrityskauppojen valvontaan kuuluvat tehtävät.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	5 500 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	4 889 000
Muut toimintamenot	611 000
Bruttotulot	4 889 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet	4 884 000
— muut suoritteet	5 000
Nettomenot	611 000

1999 määräraha	611 000
1998 määräraha	300 000
1998 lisämääräraha	66 000
1997 tilinpäätös	-64 723

27. (32.55.27) Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiansäästöön, energian tehokkaaseen käyttöön sekä uusiutuvan energian käyttöön ja tuotantoon liittyvästä informaatiotoiminnasta ja selvityksistä, uuden säästöteknologian markkinoiden edistämisestä sekä muusta energia-alan tiedottamisesta ja tietohuollon järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: Energiatehokkuutta parantamalla ja uusiutuvien energiantuotantomuotojen käyttöä lisäämällä pyritään hiilidioksipäästöjen vähentämiseen. Suurin osa momentin määrärahasta käytetään Energiansäästön palvelukeskus Motivan toiminnan rahoittamiseen. Motivan tavoitteena on parantaa energiankäyttäjien edellytyksiä tehostaa energiankäyttöään siten, että energiastrategian ja vuoden 1995 energiansäästöohjelman tavoitteet voidaan saavuttaa eri energiankulutussektoreilla. Motivan tavoitteena on myös osaltaan vaikuttaa uusiutuvien energialähteiden käytön lisääntymiseen energiastrategian, bioenergian edistämisohjelman ja tuulivoiman edistämisohjelman linjojen mukaisesti. Motiva edistää erityisesti energiaa säästävien ja uusiutuvien energialähteiden tekniikoiden käyttöönottoa, hoitaa energiansäästösopimusten toimeenpanoa, seurantaa ja raportointia, kehittää energiakatselmustoimintaa sekä tuottaa, jalostaa ja jakaa tehokasta ja ympäristömyötäistä energian säästöä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävää tietoa.

1999 määräraha	15 000 000
1998 määräraha	15 000 000
1997 tilinpäätös	9 000 000

40. (32.55.40) Energiatuki (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti energiansäästöä, energian käytön tehostamista ja uusiutuvan energian käyttöä edistävien sekä energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittoja vähentävien ja energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta muutoin edistävien investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen sekä puun energiakäytön edistämiseen energiastrategian edellyttämällä tavalla. Energiatukea annetaan yrityksille ja yhteisöille. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen lähialueilla toteutettavien hankkeiden tukemiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (45/1996) ja energia-avustuksista annetun lain (1607/1991, muut. 1051/1991, 1086/1993 ja

296/1995) nojalla aiemmin myönnettyjen avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden, pilottihankkeiden ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 14 000 000 mk näiden hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia varten.

Vuonna 1999 avustuksia saa myöntää enintään 130 000 000 mk, josta 14 000 000 mk on varattu kansallisena osuutena EU:n aluekehitysrahaston rahoittamiin hankkeisiin.

Selvitysosa: Energiatuen tavoitteena on energiamarkkinoiden kehittäminen. Tuettavilla hankkeilla vähennetään energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittoja sekä lisätään yleisesti energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta. Tuella edistetään erityisesti uuden teknologian ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Tukea myönnetään ensisijaisesti hankkeisiin, jotka toteuttavat määräaikaan ja tavoitteisiin sidottuja energiapoliittisia ohjelmia kuten Suomen energiastrategia, energiansäästösopimusjärjestelmä, valtioneuvoston periaatepäätös energiansäästön toteuttamisesta, bioenergian edistämisohjelma ja tuulivoimaohjelma.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002-2003
Ennen vuotta 1999 tehtyjen sitoumusten kattaminen	55	50	40	2
TAE 1999	15	40	40	35
Yhteensä	70	90	80	37

Vuonna 1999 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 116,2 milj. mk.

1999 määräraha	70 000 000
1998 määräraha	78 000 000
1997 tilinpäätös	82 097 223

45. (32.55.45) Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n mukaisten korkotukilainojen korkotuen maksamiseen. Vuonna 1999 ei uusia korkotukilainoja hyväksytä.

Korkotukihyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5-8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Erityisistä syistä voi korkotukilainan korkohyvityksen määrä olla neljän ensimmäisen lainavuoden aikana enintään 6 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5-8 aikana enintään 4 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan korkotukea ennen vuotta 1993 hyväksytyille korkotukilainoille. Energiainvestoinneille ei vuoden 1992 jälkeen ole myönnetty korkotukea.

1999 määräraha	1 800 000
1998 määräraha	3 500 000
1997 tilinpäätös	4 963 711

50. (32.55.50) Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiapolitiikan tavoitteita tukevaan toimintaan.

Selvitysosa: Avustuksella tuetaan toisaalta sellaista järjestöjen ja yhteisöjen toimin-

taa, jonka tarkoituksena on edistää kotimaisten polttoaineiden ja muiden uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä sekä energian säästöä, ja toisaalta sellaista ydinjätteiden loppusijoitusta koskevaa järjestöjen ja yhteisöjen tiedotustoimintaa, jonka keskeisenä kohderyhmänä on loppusijoituslaitoksen sijoituskunnaksi ehdolla olevan kunnan tai kuntien väestö.

1999 määräraha	500 000
1998 määräraha	200 000
1997 tilinpäätös	200 000

(61.) Kotimaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 40 on siirretty momentiksi 32.80.44.

70. Erityisrahoitus

Selvitysosa: Rahoituksen saatavuus on yksi yritysten toimintaedellytyksistä. Pienten ja keskisuurten yritysten sekä viennin rahoituksessa on kuitenkin puutteita, joita julkisen vallan on perusteltua paikata omalla tarjonnallaan. Euroopan talous- ja rahaliiton kolmas vaihe kiihdyttää kilpailua rahoitusmarkkinoilla ja myös valtion erityisrahoituksen on sopeuduttava muutoksiin. Vuoden 1999 alusta on tarkoitus yhdistää Kera Oyj ja Valtiontakuukeskus tavoitteena parantaa yritysten rahoituspalveluja. Vienti- ja alusluottojen korontasaus vakauttaa osaltaan viennin rahoitusriskejä. Valtion pääomasijoitustoiminta pyrkii erityisesti parantamaan alkavien innovatiivisten yritysten rahoitusmahdollisuuksia.

Erityisrahoitustoiminta pyrkii itsekannattavuuteen, mutta elinkeino- tai aluepoliittisten tavoitteiden takia siihen liittyy usein valtion tuen tarvetta. Tuki pyritään kohdistamaan mahdollisimman läpinäkyvästi. Pienten ja keskisuurten yritysten rahoitukseen kohdistetaan sekä korkotukea että riskinottoon sisältyvää, valtion luotto- ja takaustappioiden muodossa maksamaa tukea. Näiden lisäksi valtio tukee erityisrahoitusyhtiön kehittämis-, palvelu- ja neuvontatoimintaa. Vientitakuutappiot on tarkoitettu katettavaksi valtiontakuurahastosta.

Erityisrahoitusluvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

Mom.		1997 TP	1998 TA	1999 TAE	1999 Valtuus
41.	Toimintatuki valtion erityisrahoitusyhtiölle			8 000	
42.	Erityisrahoitusyhtiön korkotuet	237 325	237 300	221 600	1 230 000
43.	Erityisrahoitusyhtiön tappiokorvaukset	98 000	125 000	90 000	
45.	Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille	-	10 000	9 000	
46.	Toiminta-avustus korontasausyhtiöille		3 000		
47.	Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille	7 064	20 000	25 000	
60.	Siirrot valtiontakuurahastoon	-	1 000	100	
89.	Sijoitukset valtion pääomasijoitusyhtiöön	205 000			
	Yhteensä	547 389	396 300	353 700	1 230 000

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut erityisrahoituksen tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Julkisen erityisrahoituksen hallinto uudistuu siten, että erityisrahoituksen vaikuttavuus, tehokkuus ja alueellinen saatavuus paranevat sekä eritysrahoitukseen sisältyvän tuen läpinäkyvyys lisääntyy. Erityisrahoituksessa pyritään mahdollisimman paljon itsekannattavuuteen.

— Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan rahoituksen saatavuus lisääntyy julkisen erityisrahoituksen osuuden ja riskinjaon vaikutuksesta. Erityisesti julkisen vallan toiminta ja riskinotto vaikuttavat viennin rahoituksen edellytyksiin ja alkuvaiheessa olevan yritystoiminnan rahoituksen saatavuuteen.

— Vientiteollisuudelle tarjotut vientitakuupalvelut, viennin korkoriskien tasaus ja muu viennin rahoitusjärjestelmä ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä muiden maiden vastaavien järjestelmien kanssa ja vientirahoituksen alueellinen saatavuus on hyvä.

41. Toimintatuki valtion erityisrahoitusyhtiölle

Momentille myönnetään 8 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion erityisrahoitusyhtiön toimintakuluihin valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaisesti.

Selvitysosa: Toimintatuella korvataan valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaisesti erityisrahoitusyhtiölle erikseen määritellyistä erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 5 §:ssä tarkoitetuista palveluista aiheutuvia kuluja. Tarkoituksena on, että valtioneuvoston sitoumuksessa määriteltäisiin miltä osin valtio korvaa yhtiön palveluja ja että kauppa- ja teollisuusministeriö ja yhtiö vuosittain sopisivat palvelujen tuottamista koskevan sopimuksen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että valtion erityisrahoitusyhtiölle maksamaan Kera Oyj:n toiminnan aikaiseen luottokantaan kohdistuvaan peruskorkotukeen sisältyy myös toimintatukea.

1999 määräraha	8 000 000

42. (32.49.42) Erityisrahoitusyhtiön korkotuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 221 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen Kera Oyj:stä ja valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annettujen lakien nojalla annettujen sitoumusten mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää Kera Oyj:n vuosina 1972-1981 kunnille ja teollisuuskylille myöntämiin lainoihin sisältyvän korkotuen korvaamiseen yhtiölle Kera Oyj:stä annetun lain (65/1971) mukaisesti.

Alueellisen korkotuen piiriin kuuluvia luottoja erityisrahoitusyhtiö saa myöntää vuonna 1999 enintään 630 000 000 mk ja elinkeinopoliittisin perustein tuettavien tukiohjelmien mukaisia erityiskorkotuen piirissä olevia lainoja yhteensä enintään 600 000 000 mk. Erityiskorkotuen piiriin sisältyviä uusia naisyrittäjälainoja yhtiö saa myöntää enintään 80 000 000 mk.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtion erityisrahoitusyhtiön luottoja takaustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annettavien valtioneuvoston sitoumusten mukaan valtio maksaa yhtiölle korkotukea. Korkotuki voi olla alueellista korkotukea tai erityiskorkotukea ja ne korvaavat nykyiset lisäkorkotuen ja peruskorkotuen. Sen johdosta, että alueellisen ja erityiskorkotuen maksamisvuosi on lain mukaan myöntämisvuotta seuraava vuosi, määräraha yhtiön vuonna 1999 myöntämästä rahoituksesta aiheutuviin menoihin osoitetaan vuoden 2000 talousarviossa.

Vuonna 1999 korkotukea maksetaan Kera Oyj:stä annetun lain nojalla annettujen voi-

massa olevien valtioneuvoston sitoumusten mukaisena peruskorkotukena ja lisäkorkotukena. Peruskorkotuen perusteena on toisaalta yhtiön 31.12.1992 voimassa ollut luottokanta (ns. vanha luottokanta) sekä toisaalta yhtiön 1.1.1993 ja sen jälkeen myöntämistä luotoista syntyvä luottokanta (ns. uusi luottokanta). Vanhan luottokannan perusteella maksettavan peruskorkotuen laskennassa otetaan vähennyksenä huomioon ne yhtiön rahoituserät, joihin jo muutenkin sisältyy valtion korkotukea tai sitä vastaavaa muuta helpotusta. Korkotukea vanhan luottokannan osalta myönnetään vuosittain niin kauan kuin tätä luottokantaa on olemassa. Peruskorkotukea uuden luottokannan perusteella maksetaan vuosittain kunkin myöntämisvuoden lopussa olevan luottokannan perusteella. Peruskorkotuen maksamisvuosi on luottokannan määrittelyä seuraava kalenterivuosi.

Peruskorkotuen ja lisäkorkotuen suuruus määräytyy valtioneuvoston antamassa korkotukisitoumuksessa.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1999	2000	2001	2002	2003
Ennen vuotta 1999 tehtyjen sitoumusten kattaminen	221,6	180	130	75	35
TAE 1999		32	30	17	10
Yhteensä	221,6	212	160	92	45

Vuoden 1999 korkotuesta 221 600 000 markasta lisäkorkotuen laskennallinen osuus on 44 600 000 mk ja erityislainojen peruskorkotuen osuus 66 400 000 mk.

Vuoden 1999 myöntämisestä aiheutuvat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 70 milj. mk.

1999 määräraha	221 600 000
1998 määräraha	237 300 000
1997 tilinpäätös	237 325 157

43. (32.49.43) Erityisrahoitusyhtiön tappiokorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 90 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kera Oyj:n luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden korvaamiseen yhtiölle.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtioneuvosto tulee antamaan valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 8 §:n nojalla sitoumuksen siitä, että valtio korvaa yhtiön luottotappioita sitoumuksessa tarkemmin määriteltyjen ehtojen mukaisesti niistä luotoista ja takauksista, jotka yhtiö myöntää 1.1.1999 alkaen. Tätä ajankohtaa ennen myönnetyistä luotoista ja takauksista, jotka Kera Oyj on myöntänyt, korvataan luotto- ja takaustappiot Kera Oyj:stä annetun lain mukaan annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Valtion erityisrahoitusyhtiön vuonna 1999 myöntämistä luotoista ja takauksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja ensimmäisen kerran vuonna 2000.

Yhtiön ilman turvaavaa vakuutta Kera Oyj:lle myöntämistä lainoista ja takauksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1999 90 milj. mk, vuonna 2000 66 milj. mk, vuonna 2001 44 milj. mk, vuonna 2002 28 milj. mk ja vuonna 2003 12 milj. mk.

Vuoden 1999 myöntämisestä aiheutuvat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 134 milj. mk.

1999 määräraha	90 000 000
1998 määräraha	125 000 000
1997 tilinpäätös	98 000 000

45. (32.85.48) Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996, muut. 1119/1997) mukaisen korkotuen maksamiseen. Määrärahaa voidaan lisäksi käyttää julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain (1136/1996, muut. 1120/1997) tarkoittamalle yhtiölle Fide Oy:lle maksettavan hallinointipalkkion suorittamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuonna 1999 uusia vientiluottoja koskevia korontasaussopimuksia arvioidaan tehtävän 2 000 milj. mk ja alusluottoja koskevia korontasaussopimuksia 1 000 milj. mk eli yhteensä 3 000 milj. mk. Vuoden 1999 jälkeen korontasaussopimuksia arvioidaan tehtävän vuosittain yhteensä 4 000 milj. mk.

Vientiluottojen korontasaussopimuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1999 9 000 000 mk, vuonna 2000 19 000 000 mk, vuonna 2001 28 000 000 mk, vuonna 2002 36 000 000 mk ja vuonna 2003 42 000 000 mk. Alusluottojen korontasaussopimuksista ei arvioida aiheutuvan valtiolle korkotukimenoja vuonna 1999. Aluskorkotukimenojen arvioidaan olevan vuonna 2000 16 000 000 mk, vuonna 2001 36 000 000 mk, vuonna 2002 55 000 000 mk ja vuonna 2003 71 000 000 mk.

1999 määräraha	9 000 000
1998 määräraha	10 000 000
1997 tilinpäätös	—

Korkotukimenot aiheutuvat ennen vuotta 1998 hyväksytyistä korkotukiluotoista ja perustelujen päätösosassa mainittujen lakien myöntämisvaltuuksista.

(46.) (32.85.49) Toiminta-avustus korontasausyhtiölle

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	3 000 000

47. (32.85.47) Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/1985, muut. 1258/1987, 1069/1988 ja 1363/1989) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain (1173/1990, muut. 1102/1993) sekä Suomen Vientiluotto Oyj:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/1989, muut. 242/1992, 1408/1995 ja 1371/1996) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden tappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Alushankintojen korkotuki	20 000 000
Antolainauksen muu korkotuki	5 000 000
Yhteensä	25 000 000

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003-
Alushankintojen korkotuki	20	15	15	25
Antolainauksen muu korkotuki	5	5	5	10
Yhteensä	25	20	20	35

1999 määräraha	25 000 000
1998 määräraha	20 000 000
1997 tilinpäätös	7 063 634

60. (32.50.60) Siirrot valtiontakuurahastoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää siirtona valtiontakuurahastoon käytettäväksi vientitakuulain (479/1962, muut. 447/1998) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin sekä valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/1963, muut. 453/1998), (573/1972, muut. 449/1998) ja (609/1973, muut. 450/1998) nojalla valtiontakaustoiminnasta annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985, muut. 451/1998), valtion pääomatakuista annetun lain (594/1992, muut. 452/1998) sekä valtion vakauttamistakauksista annetun lain (529/1993, muut. 448/1998) perusteella myönnettyjen takuiden ja takausten aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Siirrot valtiontakuurahastosta on merkitty momentille 12.32.60.

1999 määräraha	100 000
1998 määräraha	1 000 000
1997 tilinpäätös	—

80. Rakennepolitiikka

Selvitysosa: Elinkeinopolitiikalla pyritään lisäämään talouden tehokkuutta ja yhteiskunnan hyvinvointia. Tehokkaat talousrakenteet kehittyvät markkinoiden ohjatessa pääomia ja uusien kannattavien yritysten syntymistä. Elinkeinopolitiikan instrumenttien tulee olla yleisiä, yhtälaisesti kaikille sektoreille soveltuvia. Viime vuosina elinkeinopolitiikassa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että alun perin teollisuuden tarpeisiin suunnitellut yleiset välineet soveltuvat yhtäläisesti palveluyritysten kehittämiseen.

Sektorikohtaisia tukiohjelmia voidaan tarvita määräaikaisina poikkeuksellisten olosuhteiden aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseen. Elintarviketeollisuuden sopeutuminen EU-jäsenyyteen ja yhteisiin maataloustuotteiden markkinoihin edellyttää jo jäsenneuvottelujen aikana määriteltyä siirtymäajan tukea. Rakennemuutos ja elintarvikesektorin yritysten kilpailukyky onkin kehittynyt myönteisesti.

Telakkateollisuuden kansainvälisiä markkinoita häiritsevät valtioiden myöntämät tilaustuet, jotka kohdistuvat suoraan alusten hintoihin. Koska EU:n valtiontukipolitiikka sallii 9 % tilaustuen myöntämisen ja useiden suomalaisten telakoiden kilpailijoiden on mahdollista saada tätä maksimitukea, on suomalaisiakin telakoita tuettu muiden myöntämän tuen osittaiseksi korvaamiseksi. EU:n teollisuusneuvoston 7.5.1998 tekemän päätöksen mukaan telakoille myönnettävä tilaustuki päättyy EU:n jäsenmaissa vuoden 2000 lopussa, mihin asti tukikattona on 9 %. Uuden asetuksen mukaan laivanrakennusteollisuudessa siirrytään noudattamaan yleisiä valtiontukisääntöjä, joista tärkeimmät ovat tutkimus- ja kehitystuet, rakennemuutostuet ja alueelliset investointituet.

Jatkossa pyritään siihen, että määräaikaiset sektorikohtaiset tuet lopetetaan.

Rakennepolitiikkaluvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

Mom.		1997 TP	1998 TA	1999 TAE
42.	Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi	170 000	265 000	162 000
43.	Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen	100 000	47 000	35 000
44.	Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin	103	50	5
88.	Osakehankinnat	100 000		
	Yhteensä	370 103	312 050	197 005

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut rakennepolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Luodaan edellytykset suotuisan rakennemuutoksen jatkumiselle ja suomalaisten yritysten kilpailukyvyn kehittymiselle. Erityistä huomiota kiinnitetään palvelualojen yritysten kehittymisedellytyksiin.

— Turvataan suomalaisen elintarviketeollisuuden sopeutuminen EU-jäsenyyteen.

— Varmistetaan suomalaisen telakkateollisuuden kansainvälinen kilpailukyky.

42. (32.50.46) Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 162 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaan avustusten maksamiseen suomalaisille telakkayhtiöille uusien aluksien rakentamiseen ja alusten peruskorjauksiin liittyvien sopimusten johdosta. Määrärahaa saa käyttää vuosina 1997 ja 1998 myönnettyjen tukien maksamiseen.

Selvitysosa: Vuosina 1996-1997 avustuksia sai myöntää alusten rakentamis- ja peruskorjaussopimuksiin yhteensä enintään 8 000 000 000 markan arvosta. Vuonna 1998 vastaava summa oli 5 000 000 000 markkaa. Avustusta on saanut myöntää enintään Euroopan unionin komission päättämän prosenttimäärän aluksen sopimushinnasta.

EU:n piirissä telakkateollisuudelle myönnettäviä tukia on säännellyt 7. laivanrakennusdirektiivi. Direktiivi on mahdollistanut vuosittain hyväksyttyyn enimmäismäärään rajoittuvan suoran tuotantotuen antamisen EU-maiden telakkateollisuudelle. Jotta Suomen telakkateollisuuden kilpailuedellytykset suhteessa EU-kilpailijoihin turvataan on päätetty EU-tukijärjestelmän käytön jatkamisesta Suomessa. EU:n laivanrakennusdirektiivin voimassaoloaika päättyy 31.12.1998. Suomen tukijärjestelmä on vastaavasti voimassa mainittuun päivämäärään saakka. Tukijärjestelmä perustuu EU:n 7. laivanrakennusdirektiiviin ja koskee sellaisia alustilauksia, joista on tehty tarjous 1.2.1996 jälkeen ja alus luovutetaan viimeistään vuoden 2000 loppuun mennessä.

EU:n teollisuusneuvoston 7.5.1998 tekemän päätöksen mukaan telakoille myönnettävä tilaustuki päättyy EU:n jäsenmaissa vuoden 2000 lopussa, mihin asti tukikattona on 9 %. Uuden asetuksen mukaan laivanrakennusteollisuudessa siirrytään noudattamaan yleisiä valtiontuki-sääntöjä, joista tärkeimmät ovat tutkimus- ja kehitystuet, rakennemuutostuet ja alueelliset investointituet.

Vuosien 1996-1998 myöntämisvaltuudesta aiheutuviin menoihin on arvioitu käytettävän vuosina 1996-2000 yhteensä 812 000 000 mk. Määrärahan käyttö jakautuu kauppa- ja teollisuusministeriön 4.12.1996 ja 30.12.1997 telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseen myönnettävästä valtion avustuksesta annettujen päätösten nojalla. Tuen maksami-

nen on jaksotettu aluksen valmistuksen mukaisesti.

Vuoden 1998 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2000 125 000 000 mk.

1999 määräraha	162 000 000
1998 määräraha	265 000 000
1997 tilinpäätös	170 000 000

43. (32.50.42) Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 20 000 000 mk kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös pelkästään kansallisista varoista tuettaviin elintarviketeollisuuden rakennesopeutusinvestointeihin ja kehittämishankkeisiin valtioneuvoston tarkemmin päättämien ehtojen mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentille 30.11.61 on varattu EU:n osuutta vastaavasti 30 000 000 mk myöntövaltuutta elintarviketeollisuuden rakennetukeen. Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta rahoitettavien hankkeiden kansalliseen osuuteen on varattu momentille 32.10.22 100 000 mk.

1999 määräraha	35 000 000
1998 määräraha	47 000 000
1997 tilinpäätös	100 000 000

44. (32.61.40) Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoituksesta annetun lain (1086/1974, muut. 184/1979, 935/1981, 883/1982 ja 1356/1988) mukaisesti hyväksytyistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Uusia korkotukiluottoja ei enää hyväksytä.

1999 määräraha	5 000
1998 määräraha	50 000
1997 tilinpäätös	103 062

(81.) (32.80) Matkailun edistämiskeskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 32.50.21.

(85.) Ulkomaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 40 ja 41 on otettu huomioon luvun 32.50 laskelmissa ja momentit 47, 48 ja 49 luvun 32.70 laskelmissa.

Pääluokka 33
SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 3 100 henkilötyövuotta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävänä on turvata väestön terveellinen elinympäristö, hyvä terveys ja toimintakyky sekä riittävä toimeentulo ja sosiaalinen turvallisuus eri elämäntilanteissa.

Valtion talousarvion kautta rahoitetaan kaikista sosiaalimenoista noin kolmannes. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus on runsas viidennes. Pääluokan suurimmat menoerät ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille.

Valtiontalouden rahoitusaseman vakiintuminen ja työllisyystilanteen paraneminen helpottavat vuonna 1999 sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan menopaineita sekä sosiaaliturvan rahoitusta. Sosiaalimenojen bruttokansantuoteosuuden arvioidaan laskevan alle 30 prosentin jo vuonna 1999. Osuus lähenee EU-maiden keskitasoa. Sosiaaliturvan sopeutus kansantalouden resursseihin on onnistunut suunnitellusti.

Sosiaaliturvan kannalta keskeiset toimintavuoden haasteet liittyvät pitkäaikaistyöttömyyteen, talouskasvun tasoon ja kestoon, väestön ikääntymiseen sekä sosiaaliturvan kestävään rahoitukseen. Pitkäaikaistyöttömyys vahvistaa jatkuessaan yhteiskunnallista syrjäytymistä. Väestön työ- ja toimintakyvyn ylläpito korostuu. Euroopan unioni on yhä vahvemmin myös sosiaaliturvan toimintaympäristönä.

Tehtäväkokonaisuuttaan sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa vuonna 1995 määritellyllä sosiaaliturvan päästrategialla. Sen osina ovat ehkäisevän politiikan strategia, etuuksien ja palvelujen turvaamisstrategia, sosiaaliturvan rahoitusstrategia, tuottamisstrategia sekä tulevaisuutta jäsentävä strategia. Työsuojelun siirryttyä sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen myös työsuojelu muodostaa oman strategiansa. Sosiaali- ja terveysministeriössä on laadittu vuosina 1996-1998 eri sektoreita koskevia osastrategioita. Tällaisia ovat terveydenhuoltoa, vakuutusvalvontaa, kansainvälistä toimintaa, ehkäisevää sosiaali- ja terveyspolitiikkaa sekä työsuojelua koskevat linjaukset.

Perustehtäviensä lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on asettanut vuoden 1999 toiminnalle seuraavat yleistavoitteet:

— Sosiaaliturvan ja sen rahoituksen kehittäminen työllisyyttä kannustavalla tavalla.
— Työ- ja toimintakyvyn edistäminen.
— Syrjäytymiskehityksen katkaisu.
— Elin- ja työympäristöön sekä elämäntapoihin vaikuttaminen.
— Palvelujen ja hoitokäytäntöjen tehostaminen.
— Hallinnonalan ohjauksen ja valvonnan tehostaminen.

Näiden tavoitteiden edellyttämät konkreetit toimenpiteet sisältyvät pääluokan luku- ja momenttiperusteluihin. Hallinnonalan virastojen ja laitosten kanssa laadittavissa tulossopimuksissa sovitaan yleistavoitteita koskevista laitosten vastuista.

Vuonna 1999 hallinnonalalla esitetään toteutettavaksi seuraavat organisatoriset uudistukset:

— Vakuutustarkastuksen uudelleenorganisoinnin yhteydessä perustetaan sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen erillinen Vakuutusvalvontavirasto 1.4.1999 lukien.

— Ulkomaalaisvaltuutetun virka ja toimiala siirretään työministeriön yhteyteen 1.3.1999 lukien.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Sosiaali- ja terveysministeriö	209 181	217 000	264 700	+ 47 700	+ 22
02.	Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	112 910	103 000	109 100	+ 6 100	+ 6
03.	Työttömyysturvalautakunta	8 699	8 700	9 900	+ 1 200	+ 14
04.	Tarkastuslautakunta	8 271	8 270	8 355	+ 85	+ 1
05.	Vakuutusvalvontavirasto	—	—	100	+ 100	+ 0
06.	Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	10 100	10 100	11 400	+ 1 300	+ 13
07.	Työterveyslaitos	176 500	177 500	185 500	+ 8 000	+ 5
08.	Kansanterveyslaitos	170 922	168 928	177 878	+ 8 950	+ 5
09.	Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	22 330	18 741	20 590	+ 1 849	+ 10
10.	Säteilyturvakeskus	84 850	81 739	89 400	+ 7 661	+ 9
11.	Lääkelaitos	8 217	7 721	8 300	+ 579	+ 7
12.	Valtion koulukodit	8 373	3 573	3 497	- 76	- 2
13.	Työsuojelun piirihallinto	104 879	105 500	112 680	+ 7 180	+ 7
14.	Valtion mielisairaalat	9 020	7 020	11 020	+ 4 000	+ 57
15.	Perhekustannusten tasaus	8 396 621	8 361 000	8 327 000	- 34 000	- 0
16.	Yleinen perhe-eläke	244 545	247 000	248 500	+ 1 500	+ 1
17.	Työttömyysturva	6 083 728	5 204 000	3 650 000	- 1 554 000	- 30
18.	Sairausvakuutus	3 788	1 730 000	2 517 000	+ 787 000	+ 45
19.	Eläkevakuutus	9 168 472	9 038 500	8 411 000	- 627 500	- 7
20.	Tapaturmavakuutus	86 367	73 500	69 000	- 4 500	- 6
21.	Rintamaveteraanieläkkeet	879 618	840 100	778 100	- 62 000	- 7
22.	Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	1 876 544	1 839 700	1 727 900	- 111 800	- 6
23.	Muu sodista kärsineiden turva	22 053	22 000	21 000	- 1 000	- 5
28.	Muu toimeentuloturva	58 850	60 000	63 700	+ 3 700	+ 6
32.	Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	14 817 258	14 043 000	13 677 700	- 365 300	- 3
53.	Terveyskasvatus ja -valvonta	42 775	40 825	47 950	+ 7 125	+ 17
57.	Lomatoiminta	906 691	766 100	882 100	+ 116 000	+ 15
92.	Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö	1 679 376	1 735 000	1 850 000	+ 115 000	+ 7
	Yhteensä	**45 200 937**	**44 918 517**	**43 283 370**	**- 1 635 147**	**- 4**

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö keskittyy pääluokkaperustelujen selvitysosassa asetettujen hallinnonalan tavoitteiden konkretisointiin. Vuonna 1999 kiinnitetään huomiota erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

— Sosiaaliturvan rahoituksen vaihtoehtojen selvittely.

— Hallinnonalan tulosohjauksen tehostaminen ja konserniyhteistyön kehittäminen siten, että koko hallinnonalan asiantuntemusta käytetään tehokkaasti hyväksi päätöksenteon valmistelussa.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon seurannan ja arvioinnin kehittäminen.

— Kansallisen ikäohjelman koordinointivastuun hoitaminen.

— Terveydenhuollon kehittämisprojektin jatkotoimenpiteiden toteuttaminen.

— Kansallisen ympäristöterveysohjelman sekä kansallisten huumausaine- ja alkoholiohjelmien toteuttaminen.

— Työsuojelustrategian sisältämien toimintalinjausten toteuttaminen, painottaen erityisesti ikääntyvän työvoiman työkyvyn ylläpitoa.

— Hyvinvointiklusteriyhteistyön jatkaminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologiastrategian toteuttaminen.

— Laatujärjestelmän käyttöönotto ministeriön johtamisessa.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka perustuu maksullisen toiminnan osalta nettobudjetointiin. Toimintamenomomentille tuloutettavat tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettujen sosiaali- ja terveysministeriön päätösten mukaisia vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944), vakuutusyhtiön toimilupamaksuista annetun lain (1421/1993) ja vakuutuksenvälittäjistä annetun lain (251/1993) tarkoittamia maksuja ja lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisia maksuja sekä raha-automaattiasetuksen (676/1967) 34 §:n mukaisia korvauksia. Vakuutustarkastusta ja -valvontaa koskeva osuus siirtyy 1.4.1999 lukien uudelle virastolle.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 196 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen sekä lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 mk työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen ulkomaalaisvaltuutetusta annetun lain muuttamiseksi siten, että kyseinen toimiala siirretään 1.3.1999 työministeriön yhteyteen. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 022 000 mk kolmen henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 34.01.21.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 20 300 000 mk ministeriön uuden toimitalon kalusteiden ja muun varustuksen rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 508 000 mk tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi kolmen henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 000 000 mk EURO-rahajärjestelmään siirtymistä koskevan suunnitelman toteuttamista varten.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 38 200 000 mk EU-rakennerahastohankkeiden ja yhteisöaloitteiden kansallisten rahoitusosuuksien sekä eräiden kehit-

tämis- ja kokeiluhankkeiden rahoitusosuuksien siirtona momentille 33.01.61.

Kemikaalien tuoterekisterin ja sitä hoitavan henkilöstön 15.6.1998 toteutetun uudelleenjärjestelyn johdosta on vastaavat nettomenot otettu huomioon momentin 33.09.21 mitoituksessa.

Luvun 33.05 perusteluihin viitaten on vakuutusvalvonnan nettomenot otettu huomioon momentin 33.05.21 mitoituksessa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 6 284 000 mk 31 viran palkkaus- ja muiden menojen siirtona 1.4.1999 lukien momentille 33.05.21.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 960 000 mk siirtona momentille 33.13.21 ja 550 000 mk siirtona momentille 24.99.02.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	205 470 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	11 305 000
Muut toimintamenot	194 165 000
Bruttotulot	9 470 000
Maksullisen toiminnan tulot	9 470 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	8 870 000
— muut suoritteet	600 000
Nettomenot	196 000 000

1999 määräraha	196 000 000
1998 määräraha	194 500 000
1998 lisämääräraha	2 973 000
1997 tilinpäätös	188 113 000

61. Eräät erityishankkeet (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 42 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön strategista päätöksentekoa tukevien kehittämis- ja kokeiluhankkeiden rahoittamiseen, niihin liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan unionin aluekehitys- ja sosiaalirahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta sekä pilottihankkeita ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 3 100 000 mk aluekehitysrahastosta osarahoitettavia hankkeita varten ja 12 800 000 mk sosiaalirahastosta osarahoitettavia hankkeita varten. Yhteisöaloitteiden osuus on 4 600 000 mk.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on 38 200 000 mk siirtoa momentilta 33.01.21.

Määrärahasta on varattu 3 500 000 mk tietoteknologia- ja -yhteiskuntahankkeiden rahoittamiseen, 2 500 000 mk hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan sisältyvän naisiin kohdistuvan väkivaltahankkeen ja prostituution ehkäisyprojektin rahoittamiseen, 2 200 000 mk Kansallisen ikäohjelman (IKOMI 1997-2001) toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen ja 10 000 000 mk tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisärahoituksena hyvinvointiklusteri-hankkeiden rahoittamiseen. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus käyttää sosiaalisen luototuksen kokeiluun, sosiaalipoliittisten lähiöhankkeiden rahoittamiseen ja terveydenhuollon selvitysmiesten ehdottaman toimenpideohjelman toteuttamiseen.

1999 määräraha	42 700 000

67. (33.99.67) Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 26 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1999 määräraha	26 000 000
1998 määräraha	22 500 000
1997 tilinpäätös	21 067 597

02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) tuottaa tietoa ja osaamista hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä laadukkaiden ja tuloksellisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi kaikille kansalaisille yhtäläisin perustein. Lisäksi Stakesin Ulkomaanavun yksikkö antaa sosiaali-, terveys- ja väestöalan kehitysyhteistyöhön ja muuhun ulkomaanapuun liittyviä asiantuntijapalveluja sekä toteuttaa alan hankkeita. Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja tekemällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa.

Vuonna 1999 Stakesin toimintaan vaikuttaa erityisesti sosiaali- ja terveysalan tietoteknologia-asiantuntemukseen kohdistuvan kysynnän kasvu. Myös poliittisen päätöksenteon tarve saada ajantasaista tutkimus- ja selvitystietoa lisääntyy. Toiminnan yleinen kansainvälistyminen jatkuu. Kansainvälisen toiminnan volyymiin vaikuttaa erityisesti se, miten Stakes menestyy kilpailussa Euroopan unionin rahoittamista kehittämishankkeista Itä- ja Keski-Euroopassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Stakesille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

— Stakes arvioi hyvinvointipolitiikan muutoksia kiinnittäen erityistä huomiota eriarvoisuuden, syrjäytymisen ja köyhyyden kehitykseen.

— Stakes kehittää ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan paikallisia ja alueellisia strategioita yhteistyössä kuntien ja alueellisten toimijoiden kanssa, vahvistaa tutkimushankkein ehkäisevän työn tietopohjaa, toteuttaa mielenterveyden edistämisen koulutus- ja kehittämisohjelmia sekä jatkaa ehkäisevän työn hankkeiden koordinointia laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

— Palvelurakenteen muutosta kunnissa edistetään asiakaslähtöisesti painottaen sekä asumisratkaisujen ja niitä tukevien monimuotoisten avopalvelujen ja apuvälineiden kehittämistä, erityisesti vanhustenhuollossa ja mielenterveystyössä.

— Stakes tuottaa tietoa alkoholioloista ja huumetilanteesta pitäen erityisesti silmällä kummallakin alueella mahdollisia nopeita tilanteenmuutoksia.

— Stakes toimii yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusviranomaisten kanssa koulutuksen kehittämiseksi työelämän tulevaisuuden tarpeita vastaavaksi.

— Tilastoihin ja rekistereiden perustuvaa tiedonvälitystä ja tiedon hyödyntämismahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollossa kehitetään tuottamalla uusia indikaattoreita sekä uusimalla tiedonsiirtoteknologiaa.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmien arviointitutkimusta ja siihen liittyvää tiedottamista tehostetaan.

— Stakes, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian osaamiskeskus, osallistuu hallinnonalan tietoteknologiastrategian toteuttamiseen.

Stakes avustaa sosiaali- ja terveysministeriötä muun muassa suun terveydenhuoltoon, apuvälineisiin ja kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvissä asioissa sekä EU:n puheenjohtajuuskauden tehtävissä. Stakes toimii sosiaali- ja terveysministeriön valtuuttamana sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun kehittämisessä sekä huumausainetiedon välittämisessä.

Tutkimus- ja kehittämistyön sekä tietovarantojen pohjalta tuotetaan maksullisena palveluna koulutusta, konsultointia ja tietotuotteita.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaa tunnuslukutaulukko. Vuoden 1999 laskelmaan sisältyy 2 000 000 mk Stakesin Ulkomaanavun yksikön lähialueyhteistyöprojektien kustannuksia, jotka katetaan ulkoasiainministeriön hallinnonalan jakamattomien momenttien käyttöoikeudella. Lisäksi laskelman tuottoihin ja kustannuksiin sisältyy 1 690 000 mk muuta Ulkomaanavun yksikön toimintaan liittyvää ulkopuolista rahoitusta.

	1997 TP	1998 Arvio	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	37 546	32 914	19 935
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	40 829	36 086	23 123
Käyttöjäämä tmk	-3 283	-3 172	-3 188
Käyttöjäämä % tuloista	-9	-10	-16
Osuus yhteiskustannuksista tmk	2 422	2 215	1 965
Kokonaiskustannukset tmk	43 251	38 301	25 088
Alijäämä tmk	-5 705	-5 387	-5 153
Alijäämä % tuloista	-15	-16	-26
Tulot % kokonaiskustannuksista	87	86	79

Maksullisen toiminnan tulot kattavat 79 % maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannuksista. Vuoden 1998 ja 1999 tulojen ja erilliskustannusten määrä laskee, koska Ulkomaanavun yksikössä päättyy vuoden 1998 aikana useita suuria hankkeita. Uusien vastaavien toimeksiantojen saamisesta ei ole varmuutta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 109 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollon tilastotietokannan käytöstä ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen ulkopuolella toimeksiannosta tai yhteishankkeena toteutettavasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan unionin hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 1 061 000 mk kuuden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Määrärahasta on varattu 3 225 000 mk Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	133 315 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	19 245 000
Muut toimintamenot	114 070 000
Bruttotulot	24 215 000
Maksullisen toiminnan tulot	18 245 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	90 000
— muut suoritteet	18 155 000
Muut tulot	5 970 000
Nettomenot	109 100 000
1999 määräraha	109 100 000
1998 määräraha	103 000 000
1998 lisämääräraha	1 873 000
1997 tilinpäätös	112 910 000

03. Työttömyysturvalautakunta

Selvitysosa: Työttömyysturvalautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, työttömyyskassan jäsenyyttä, työvoimapoliittisen ai-

kuiskoulutuksen opintososiaalisia etuuksia, vuorottelukorvausta ja työttömän omaehtoisen koulutuksen tukea koskevissa asioissa sekä eräissä palkkaturva-asioissa. Lisäksi se on ainoa muutoksenhakuaste koulutus- ja erorahalain mukaisissa asioissa.

Vuonna 1997 vireille tuli 10 929 asiaa. Vireille tulevien asioiden määrän arvioidaan vuonna 1999 olevan noin 10 500 asiaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Työttömyysturvalautakunnassa ratkaistujen valitusten käsittelyaika on tasaisesti laskenut niin, että se vuonna 1997 oli keskimäärin noin kuusi kuukautta. Lautakunnan tavoitteena on saada käsittelyaika valittajien oikeusturvan kannalta kohtuulliselle tasolle eli noin viiteen kuukauteen vuonna 1999. Käytettävissä olevilla resursseilla pystytään ratkaisemaan vuonna 1999 noin 11 000 asiaa eli noin 500 asiaa enemmän kuin uusia asioita arvioidaan tulevan vireille.

Päätöstä kohden laskettu kustannus oli vuonna 1997 778 mk. Vuonna 1997 tuottavuus oli 351 asiaa/henkilötyövuosi ja vuonna 1999 tuottavuuden arvioidaan olevan 318 asiaa/henkilötyövuosi.

Tavoitteena on saada ratkaisujen laatu sellaiselle tasolle, että työttömyysturvalautakunnan tekemien valitusratkaisujen muutosaste vakuutusoikeudessa on noin 10 %. Vuonna 1997 muutosprosentti oli hieman korkeampi, noin 14 %.

Työttömyysturvalautakunnan atk-järjestelmä eli diaari-, raportointi- ja tilastointi-, tekstinkäsittely-, oikeustapausrekisteri- ja sähköpostiohjelmat sekä atk-laitteet uusitaan vuoden 1999 aikana siten, että ne toimivat myös vuosituhannen vaihduttua ja vastaavat viimeisten runsaan 10 vuoden aikana alalla tapahtunutta kehitystä.

Työttömyysturvalautakunnan suoritteet eli valitusten johdosta annetut päätökset ovat maksuttomia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1999 määräraha	9 900 000
Momentille myönnetään 9 900 000 mk.	1998 määräraha	8 700 000
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 000 000 mk atk-järjestelmän uusimisesta aiheutuvina menoina.	1998 lisämääräraha	149 000
	1997 tilinpäätös	8 699 000

04. Tarkastuslautakunta

Selvitysosa: Tarkastuslautakunta on sosiaalivakuutuksen erikoistuomioistuimeen rinnastettava lautakuntatyyppinen muutoksenhakuelin, joka toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kansaneläkeasioissa ja Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea koskevissa asioissa sekä ylimpänä muutoksenhakuasteena sairausvakuutusasioissa ja eläkkeensaajien asumistukea, lapsilisiä lasten kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea, sotilasavustusta ja äitiysavustusta koskevissa asioissa.

Vuonna 1997 tarkastuslautakuntaan saapui 11 617 valitusta. Valituksista 7 088 koski Kansaneläkelaitoksen ratkaisemia eläkeasioita, kuntoutusasioita tuli 575, sairausvakuutusasioita 866 ja yleistä asumistukea koskevia asioita 2 433. Vuonna 1999 arvioidaan valitusten määrän pysyvän samalla tasolla. Valitusten määrä on viime vuosina jonkin verran laskenut. Normaalityömäärällä pystytään ratkaisemaan noin 12 000 valitusta, joten käsittelemättömien asioiden määrä ei enää kasva.

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 1997 ollut 6 kuukautta 13 päivää. Tavoitteena on, että valitusaika saataisiin alenemaan noin kuuteen kuukauteen. Erityistä huomiota kiinnitetään keskiarvoa pitempien käsittelyaikojen lyhentämiseen. Lisäksi tullaan kiinnittämään huomiota suoraan toimeentuloturvaan liittyvien asioiden, kuten esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeitä ja yleistä asumistukea koskevien valitusten käsittelyaikojen lyhentämiseen. Pitemmällä tähtäimellä tavoitteena on lyhentää käsittelyaika 4-5 kuukaudeksi.

Tavoitteena on myös säilyttää ratkaisujen tekninen laatu entisellä tasolla siten, että lautakunnan ratkaisujen muutosaste vakuutusoikeudessa säilyy ennallaan eli noin 18 prosentissa. Tavoitteena on myös kehittää tarkastuslautakunnan päätösten perusteluja siten, että myös lääketieteellisiä seikkoja sisältävissä ratkaisuissa pyritään entistä enemmän yksilöllisiin perusteluihin.

Päätöstä kohti laskettu kustannus oli vuonna 1997 675 mk ja vuonna 1998 sen on laskettu olevan 689 mk ja arvion mukaan 691 mk vuonna 1999. Merkittävin syy yksikkökustannusten nousuun on ollut tarkastuslautakuntaan tulleiden uusien asiaryhmien tulo, mikä on hidastanut asioiden käsittelyä.

Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv) oli vuonna 1997 424. Vuonna 1998 ja vuonna 1999 tuottavuus arvion mukaan vähän nousee eli se on 444.

Tarkastuslautakunnan kaikki suoritteet ovat maksuttomia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1999 määräraha	8 355 000
Momentille myönnetään 8 355 000 mk.	1998 määräraha	8 270 000
	1998 lisämääräraha	131 000
	1997 tilinpäätös	8 271 000

05. Vakuutusvalvontavirasto

Selvitysosa: Vakuutustarkastusta ja -valvontaa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyen hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Vakuutusvalvontavirastosta. Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen edellä mainitulla lailla 1.4.1999 perustettavaan virastoon on tarkoitus siirtää vastaavat tehtävät sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Uudelleenjärjestelyn hallinnollisena tavoitteena on vakuutustoimintaa koskevan lainsäädännön ja muun norminannon erottaminen varsinaisista valvontatehtävistä. Tavoitteena on myös varmistaa vakuutusmarkkinoiden viranomaisvalvonnan toimivuus ja tehokkuus muuttuvassa kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Vakuutusvalvontaviraston perustaminen edellyttää uuden ylijohtajan viran perustamista 1.3.1999 lukien ja 13 muun viran perustamista 1.4.1999 lukien ja viiden viran perustamista 1.10.1999 lukien. Sosiaali- ja terveysministeriöstä siirretään 1.4.1999 lukien 31 virkaa. Vakuutusyhdistystarkastus lakkautetaan ja sen henkilöstö palkataan uuteen virastoon. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Vakuutusvalvontavirastosta ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

Vakuutusvalvontaviraston tehtävänä on vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutuksenvälittäjien valvonta ja tarkastus.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Vakuutusvalvontavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Vakuutusvalvonta

Vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen, eläkesäätiöiden ja muiden vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutuksenvälittäjien valvonnan ja tarkastuksen tavoitteena on vakuutettujen etujen turvaaminen ja vakuutustoiminnan terveen kehityksen varmistaminen. Vakuutus- ja eläkelaitosten valvonnan keskeisen osan muodostaa laitosten vakavaraisuuden valvonta. Valvontaa suoritetaan Suomen lainsäädännön ja Euroopan unionin vakuutusdirektiivien edellyttämällä tavalla.

Ensimmäisen toimintavuoden keskeisenä tavoitteena on viraston toiminnan käynnistäminen ja edellytysten luominen tehokkaalle ja toimivalle vakuutusvalvonnalle. Painopistealueina ovat yleisen vakavaraisuusvalvonnan lisäksi finanssikonglomeraattien valvonnan ja sijoitustoiminnan valvonnan kehittäminen sekä toimivan yhteistyön luominen Rahoitustarkastuksen kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään seuranta-, raportointi- ja analysointimenetelmien kehittämiseen sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja vakuutusvalvontaviraston välisten yhteistyömuotojen ja työnjaon kehittämiseen.

Viraston tehtävänä on myös seurata vakuutusmarkkinoiden ja niihin liittyvien alojen kehitystä. Vakuutusvalvonnasta ja markkinoiden seurannasta saatujen tietojen perusteella virasto tekee esityksiä vakuutusalan kehityksen vaatimiksi toimenpiteiksi.

Lisäksi virasto osallistuu tiiviisti EU:n piirissä ja muutoinkin vakuutus- ja rahoitusvalvontaviranomaisten kansainväliseen yhteistoimintaan. Ensimmäisen toimintavuoden tavoitteena on määrittää ja luoda toimivat kansainväliset yhteistyösuhteet ja osallistua aktiivisesti EU-valmisteluun erityisesti ottaen huomioon Suomen EU-puheenjohtajuuden asettamat vaatimukset.

Hallinto- ja tukipalvelut

Hallinto- ja tukipalvelut kehitetään edistämään laitoksen tehokasta toimintaa. Ensimmäisen toimintavuoden tavoitteena on edellytysten luominen toimivalle henkilöstö-, talous- ja tietohallinnolle. Tietohallinnossa keskeisessä asemassa on niiden atk-järjestelmien kehittäminen, jotka tukevat operatiivista vakuutusvalvontaa ja valvonnan tulosten analysointia.

Vakuutusvalvontaviraston talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Viraston menot katetaan vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetussa laissa (479/1944) tarkoitetulla vakuutustarkastusmaksulla.

Maksullista toimintaa kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	17 756
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	17 856
Käyttöjäämä tmk	-100
- % tuloista	-1
Osuus yhteiskustannuksista tmk	0
Alijäämä/Ylijäämä tmk	-100
- % tuloista	-1
Tulot % kustannuksista	99

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 000 mk.

Vakuutusvalvontavirastoon voidaan 1.3.1999 lukien perustaa ylijohtajan virka (A 31).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 6 284 000 mk 31 viran palkkaus- ja muiden menojen siirtona 1.4.1999 lukien momentilta 33.01.21.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	17 856 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	17 856 000
Bruttotulot	17 756 000
Maksullisen toiminnan tulot, julkioikeudelliset suoritteet	17 756 000
Nettomenot	100 000
1999 määräraha	100 000

06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus

Selvitysosa: Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävänä on valvomalla terveydenhuollon ammattihenkilöitä osaltaan huolehtia kansalaisille annettavien terveyspalvelujen asianmukaisuudesta. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus huolehtii myös kuolemansyynselvittämistä sekä oikeuspsykiatriaa, raskaudenkeskeyttämistä ja steriloimista koskevassa tai muussa lainsäädännössä sille säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä sekä muista terveydenhuoltoon liittyvistä tehtävistä, jotka asianomainen ministeriö sille määrää.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen käsiteltäväksi saapui vuonna 1997 yhteensä 18 600 asiaa, joista 7 700 koski terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamista ja 7 500 rekisteröintiä. Käsiteltävien asioiden määrä oli noin 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuonna 1999 Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen suoritteiden kysynnän määrässä ei arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus pyrkii parantamaan terveydenhuollon ammatinharjoittamislainsäädännön toimivuutta saattamalla valmiiksi yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa aiemmin aloitetun lain toimivuuden ja uudistamistarpeen arvioinnin.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus kehittää edelleen yhteistyössä lääninhallitusten kanssa terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaa erityisenä painoalueena yksityisessä terveydenhuollossa toimivat ammattihenkilöt.

Terveysviranomaisten näkökulman esille tuomiseksi koulutuksen kehittämisessä Terveydenhuollon oikeusturvakeskus seuraa terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutusta sekä järjestää yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusviranomaisten kanssa seminaareja lääketieteellisille tiedekunnille, terveysalan opetusta antaville ammattikorkeakouluille ja oppilaitoksille.

Pohjoismaisen yhteistyön kehittämiseksi terveyspalvelujen laadun parantamiseen tähtäävässä valvontatyössä ovat Ruotsi, Norja ja Tanska vuorollaan järjestäneet terveydenhuollon valvontaa koskevan pohjoismaisen konferenssin. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus järjestää vuonna 1999 neljännen tämän alan konferenssin.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus avustaa sosiaali- ja terveysministeriötä oikeuslääkinnän kehittämisessä sosiaali- ja terveysministeriön asettaman selvitysmiehen työn pohjalta ja osallistuu kuolemansyyn selvittämistä koskevien ohjeiden ja määräysten uusimiseen.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle saapuvien lupa- ja valvonta-asioiden käsittelyajat pidetään keskimäärin seuraavalla tasolla:

Luvat

— Suomessa tutkinnon suorittaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistaminen 1-3 päivää

— raskauden keskeyttämistä koskevat hakemukset 1-5 päivää

— muut lupa-asiat 1-90 päivää

— mielentilaa koskevat lausuntoasiat 3-4 kuukautta.

Valvonta

— kanteluasiat 6-12 kuukautta

— muut valvonta-asiat ja kuolemansyyn selvittämisasiat 6-24 kuukautta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 400 000 mk.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskukseen voidaan perustaa ylijohtajan virka (A 30) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan johtajan virka (A 30).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon oikeusturvakeskuksen toimialan laajentuminen ihmisoikeuskanteluja ja lääketieteellistä hedelmöityshoitoa koskevissa asioissa.

Maksullisen toiminnan tulot on budjetoitu momentille 12.33.06.

1999 määräraha	11 400 000
1998 määräraha	10 100 000
1998 lisämääräraha	188 000
1997 tilinpäätös	10 100 000

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos osallistuu maamme työikäisen väestön työterveyden, työturvallisuuden ja työolojen kehittämiseen ja pyrkii edistämään työkykyä ja työelämän laatua sekä ehkäisemään työkyvyttömyyttä. Tässä tarkoituksessa laitos tuottaa, kokoaa ja välittää tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietoa työn ja terveyden välisestä vuorovaikutuksesta sekä edistää tämän tiedon hyväksikäyttöä.

Jatkuva muutos luonnehtii työelämän kehitystä lähivuosina. Muutosvoimina ovat erityisesti globalisaatio ja kansainvälinen kilpailu sekä tieto- ja viestintätekniikan soveltaminen. Tietoyhteiskuntaa lähestyttäessä inhimillinen pääoma - tietämys ja osaaminen - korostuvat tuotantotekijänä. Yrityskonsernit pyrkivät suurentumaan menestyäkseen maailmanlaajuisesti. Toisaalta kansallisella tasolla ne pyrkivät lisäämään joustavuutta pilkkomalla toimintaansa, ulossijoittamalla toimintoja sekä käyttämällä alihankkijoita. Tuotannon pilkkoutumisen lisäksi työvoima fragmentoituu pysyvissä työsuhteissa työskenteleviin sekä määräaikaisten työsuhteiden ja työttömyysjaksojen välillä vuorotteleviin. Kansainvälinen kilpailu voi luoda painetta heikentää työolojen laatua. Suomen hallituksen tulevaisuusvisioissa menestystekijöinä nähdään kuitenkin tutkimus, innovaatiot, osaaminen ja laatu sekä näihin perustuva tuotekehittely. Globalisaation ohella tietotekniikan tunkeutuminen kaikille toimi- ja ammattialoille on varmimmin ennakoitavia tulevaisuuden kehityssuuntia. Tietotekniikka muuttaa voimakkaasti työorganisaatioita ja ammattitaitovaatimuksia. Kansainvälistyminen ja tietotekniikka edellyttävät organisaatioilta ja niiden henkilökunnalta uusia valmiuksia ja kykyä kehittää jatkuvasti osaamistaan ja työkykyään. Työvoiman ikääntyminen aiheuttaa erityisiä vaatimuksia työn ja työolojen suunnittelulle ja

työntekijöiden osaamisen varmistamiselle. Toisaalta tulevaisuuden työvoiman turvaaminen edellyttää huomion kiinnittämistä nuorten työ- ja toimintakykyyn.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Työntekijän terveys

Työntekijän terveyden tulosalueella haasteina ovat työssäkäyvän väestön, osin myös koko työikäisen väestön työ- ja toimintakyvystä huolehtiminen sekä työterveyshuollon vaikuttavuuden parantaminen. Työ- ja toimintakyvyn turvaamisessa erityinen huomio suunnataan ikääntyviin työntekijöihin ja nuoriin. Pyrkimys on pidentää aktiivista työelämänkaarta ja samalla luoda edellytyksiä myös terveelle ja toimintakykyiselle vanhuudelle. Keskeisiä tavoitteita tulosalueella ovat ammattitautien ja työhön liittyvien sairauksien ehkäisy ja varhainen toteaminen sekä työkykyä heikentävien sairauksien työperäisten syiden selvittäminen. Erityisesti pientyöpaikkojen työterveysongelmiin etsitään ratkaisuja. Työterveysriskejä ehkäisemällä vähennetään myös työoloista aiheutuvaa eriarvoisuutta työelämässä.

Työympäristö

Työympäristön tulosalueella kehitetään menetelmiä työympäristön kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten vaarojen sekä työtapaturmanvaarojen tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja torjumiseksi. Rakennusten home- ja muita sisäilmasto-ongelmia selvitetään sekä ehkäisy- ja korjausmenetelmiä kehitetään. Fyysisesti raskaiden töiden, toistotöiden ja staattisesti kuormittavien töiden kuormittavuutta pyritään vähentämään. Turvallisten ja terveellisten työolojen suunnittelukriteereitä ja malliratkaisuja kehitetään. Tieto- ja viestintätekniikan terveellisyyden varmistamiseksi käynnistetään hankkeita. Palvelualoilla esiintyviä fyysisiä väkivaltatilanteita pyritään ehkäisemään sekä rakenteellisin menetelmin että suojautumiskeinojen avulla. Työympäristötalouden merkitystä ohjauskeinona tutkitaan. Euroopan unionin työympäristödirektiivien toimeenpanon edellyttämää tutkimus- ja palvelutoimintaa kehitetään edelleen. Erityisesti kehitetään kemikaalien riskinarviointia. Viranomaisia ja työpaikkoja tuetaan työympäristön kehittämisessä direktiivien vaatimustasoa vastaavaksi.

Työyhteisöjen kehittäminen

Työyhteisöjen tulosalueella keskeisiä toiminnan tavoitteita ovat työyhteisöjen kehittäminen, psyykkisen kuormituksen ja kiireen hallinta sekä yksilön työssä jaksamisen tukeminen. Tulosalueella kehitetään työpaikoille jatkuvan muutoksen hallintakeinoja sekä edistetään työyhteisöjen innovatiivisuutta koulutus- ja kehittämishankkeilla. Psyykkisen ylikuormittumisen ja työssä jaksamisen tilannetta kartoitetaan ja kehitetään korjaavia ja ehkäiseviä toimenpiteitä. Lähtökohtana on tarkastella työelämään osallistuvien kansalaisten koko elinaikaista työuraa kokonaisuutena ja työuran eri vaiheissa. Toimintatapoja varmistaa työntekijöiden kompetenssi tulevaisuuden työelämässä kehitetään. Työssä jaksamisen edistämistä erilaisilla työaikajärjestelyillä selvitetään. Menetelmiä työttömien työkyvyn ja työllistymisen tukemiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kehitetään. Työkulttuurin ja vuorovaikutustekijöiden vaikutusta hyvinvointiin ja työsuoritukseen tutkitaan. Tutkimustietoa tuotetaan sukupuolten välisen ja eri-ikäisten välisen tasa-arvon parantamiseksi ja edistetään monimuotoisuuden hyödyntämistä työyhteisön voimavarana.

Keskuslaitos vastaa kansallisen ja kansainvälisen tason tutkimuksesta ja asiantuntijatehtävistä sekä valtakunnallisen tason tutkimuksen, tiedonvälityksen, koulutuksen ja palveluiden koordinoinnista. Aluetyöterveyslaitosten toiminnan tavoitteena on palvella mahdollisimman kattavasti toiminta-alueensa asiakkaita moniammatillisella, käytännönläheisellä ja asiakkaiden tarpeita vastaavalla tavalla. Aluelaitoksia kehitetään entistä enemmän alueellisten kehittämiskeskuksien suuntaan. Aluelaitoksilla on myös valtakunnallisia erikoistehtäviä.

Työterveyslaitoksen monitieteinen asiantuntemus kootaan painopistealueilla määräaikaisiksi toimintaohjelmiksi, joilla pyritään vastaamaan keskeisiin työterveys- ja työympäristöongelmiin.

Vuonna 1999 ovat käynnissä seuraavat toimintaohjelmat: Hyvä teollisuusilmasto -ohjelma, Ihmisen voimavarat työhön -ohjelma, Ionisoimaton säteily -ohjelma, Osaavat työorganisaatiot -ohjelma, Pientyöpaikka -ohjelma, Työ kylmässä -ohjelma ja Työpaikka 2000 -ohjelma.

Vuodeksi 1999 Työterveyslaitos on asettanut tulosalueille seuraavia suoritetavoitteita:

Tulosalue	Tieteelliset julkaisut	Yleistajuiset julkaisut	Koulutettavapäivät	Asiantuntijapalvelutyö (päiviä)	Työympäristön mittaukset ja analyysit	Tutkitut ammattitautiepäilyt
Työntekijän terveys	390	150	8 300	27 000	5 000	3 000
Työympäristö	190	150	5 000	18 500	40 000	-
Työyhteisöt	70	50	1 700	4 500	-	-
Yhteensä	650	350	15 000	50 000	45 000	3 000

Laitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 292 500 000 mk, myönnetään valtionapua 185 500 000 mk. Valtionavun kasvu johtuu työehtosopimuksen aiheuttamista palkkojen korotuksista, laitehankintojen tarpeesta sekä muusta kustannustason noususta. Laitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 1999 seuraavaksi:

Tulosalue	Menot Mmk	Tulot Mmk	Valtionapu Mmk	Henkilötyövuodet
Työntekijän terveys	137	50	87	348
Työympäristö	98	35	62	244
Työyhteisöt	57	22	36	148
Yhteensä	292	107	185	740
Rahoitusosuus	100 %	35 %	65 %	

Arvioidaan, että enintään 587 henkilötyövuoden palkkauksiin käytetään 4/5 valtionosuutta, mikä merkitsee 470 henkilötyövuoden rahoitusta kokonaan valtionavulla ja 270 henkilötyövuoden rahoitusta kokonaan oman toiminnan tuotoilla.

50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 185 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan unionin hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että valtion kiinteistölaitokselle maksettavan toimitilan vuokraa vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisättynä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 124 471 000 mk ja muihin menoihin 61 029 000 mk.

1999 määräraha	185 500 000
1998 määräraha	177 500 000
1997 tilinpäätös	176 500 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Kansanterveyslaitos edistää, tutkii ja valvoo kansan terveyttä. Kansanterveyslaitos seuraa tautien yleisyyttä ja väestön terveyteen vaikuttavia seikkoja ja kehittää tutkimuksen avulla keinoja tautien ehkäisyyn. Laitos huolehtii myös väestön rokotehuollon edellyttämien rokotteiden hankinnasta, laadunvalvonnasta ja jakelusta sekä ministeriön määräämistä seulontatehtävistä ja oikeuslääketieteellisistä laboratoriomäärityksistä.

Kansanterveyslaitoksen toiminnan laajuus pysyy edeltävän vuoden tasolla, mutta sisällöllisiin painotuksiin vaikuttavat muun muassa kasvava kansainvälisen yhteistyön ja väestön ikääntymisestä aiheutuvat tehtävät.

Kansanterveyslaitos suorittaa tehtäväänsä tekemällä budjettirahoituksella tutkimustyötä ja asiantuntijatehtäviä, huolehtimalla yleisen rokotusohjelman toimeenpanosta ja nk. harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta, sekä

1) tekemällä tutkimustyötä yhteisrahoitteisina sopimustutkimuksina EU:n ja muiden tutkimusrahoittajien kanssa sovittavalla tavalla,

2) tekemällä maksulliset asiakkaiden tilaamat laboratoriomääritykset,

3) osallistumalla tartuntatautilaissa (583/1986) säädettyyn viranomaisvalvontaan,

4) toteuttamalla alan viranomaisille erillisten sopimusten mukaan maksuttomia ja yhteisrahoitteisia määritys- ja asiantuntijapalveluja,

5) toteuttamalla erilliseen sopimukseen perustuvat maksulliset tilaustutkimukset.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti hyväksynyt Kansanterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Kansanterveyslaitoksen tärkeimpänä tavoitteena on tuottaa tarvittavaa tietoa terveellisistä elämäntavoista, hyvästä elinympäristöstä ja tautien ehkäisystä sekä kansalaisiin ja yhteiskuntaan omalla toiminnallaan vaikuttamalla edistää terveyttä ja toimintakykyä. Vuonna 1999 toiminnan painopisteitä ovat laitoksen eri tulosalueilla:

Infektiotaudit

Rokotehuollolla ja tartuntatautien seurannalla ja tutkimuksella vaikutetaan väestön terveyteen siten, että vähennetään kyseisten tautien ilmaantuvuutta ja estetään vaarallisten tartuntatautiepidemioiden synty. Tartuntatautien seurantajärjestelmän tehostaminen, rokotusohjelman ja uusien rokotteiden kehittäminen, mikrobien merkityksen selvittäminen kroonisten sairauksien syytekijänä sekä sairaalainfektioiden ja mikrobien lääkeresistenssin lisääntymisen ehkäisy ovat laitoksen keskeisiä tutkimuspoliittisia tavoitteita infektiotautien alueella.

Terveys ja kansantaudit

Kansanterveyslaitos tutkii ja seuraa kroonisten kansantautien ja niiden syiden yleisyyttä sekä ehkäisymahdollisuuksia pyrkien samalla edistämään riskitekijöitä vähentäviä ja terveyttä edistäviä väestön elintapamuutoksia. Tiedon hankkiminen suurten kansantautien syntytekijöistä, väestöryhmien välisten terveyserojen syiden selvittäminen, työ- ja toimintakyvyn ylläpitomahdollisuuksien tutkiminen sekä elämäntapojen ja ravitsemuksen muutosten ja niiden terveydellisten vaikutusten seuranta ovat laitoksen keskeisiä tavoitteita tällä tulosalueella.

Ympäristöterveys

Ympäristössä esiintyviä haitallisia tekijöitä tunnistamalla ja tutkimalla arvioidaan näiden kansanterveydellistä merkitystä ja siten tietoa tuottamalla ehkäistään niiden aiheuttamia terveyshaittoja. Sisäilman terveysvaikutusten selvittäminen, pienhiukkasaltistuksen sekä dioksiinien terveysriskien arviointi ovat keskeisiä ympäristöterveydellisiä tutkimuskohteita.

Laitoksen kustannuksista kohdistuu 42 % infektiotautien tulosalueelle, 44 % terveyden ja kroonisten kansantautien tulosalueelle ja 14 % ympäristöterveyden tulosalueelle.

Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset sekä syntyy ylijäämä, joka on tarkoitus käyttää seuraavana vuonna tuotekehitykseen ja investointeihin. Yhteisrahoitteisen ulkopuolisen rahoituksen maksuosuuksien osalta tavoitteena on saada hankittua budjetoitu määrä yleishyödyllistä tutkimusrahoitusta laitoksen keskeisille tutkimusalueille. Yhteisrahoitteisen (ml. EU-rahoitus) tutkimusrahoituksen osuuden arvioidaan olevan 25 % koko toimintamenorahoituksesta.

Kansanterveyslaitoksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin, jossa on nettoutettu edellä kohdissa 1), 2), 4) ja 5) oleva toiminta.

Nettobudjetoitua maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1997 TP	1998 TA	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	14 952	12 000	14 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	10 384	8 960	10 100
Käyttöjäämä tmk	4 568	3 040	3 900
— % tuloista	30,5	25,3	27,9
Osuus yhteiskustannuksista tmk	3 479	2 440	3 300
Alijäämä/Ylijäämä tmk	1 089	600	600
— % tuloista	7,3	5,0	4,3
Tulot % kustannuksista	107,9	105,3	104,5
Hintojen muutos	+9	0	0
Volyymin muutos	-7	0	0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 150 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan unionin hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten maksuosuudet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustutkimusten tulot.

Määrärahaa arvioidaan käytettävän harvinaisten rokotteiden myynnin ja välitystoiminnan menoihin 330 000 mk. Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.08.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	205 600 000
Nettobudjetoitavan maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	9 000 000
Nettobudjetoitavan yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan erillismenot	40 000 000
Muut toimintamenot	156 600 000
Bruttotulot	54 800 000
Nettobudjetoitavan yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan tulot	40 000 000
Nettobudjetoitavan maksullisen palvelutoiminnan tulot	14 000 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	150 800 000

1999 määräraha	150 800 000
1998 määräraha	141 850 000
1998 lisämääräraha	3 645 000
1997 tilinpäätös	144 700 000

26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 078 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/1986) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta sekä muihin yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen sekä Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun. Määrärahaa saa käyttää myös rokotteiden hankkimi-

sesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 24 352 000 mk ja rokotteiden välitystoiminnasta 2 726 000 mk. Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.08.21. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.08.

1999 määräraha	27 078 000
1998 määräraha	27 078 000
1997 tilinpäätös	26 221 971

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tehtävänä on hallinnonalan ehkäisevän politiikan strategiaa tukien ehkäistä alkoholipitoisista aineista, tupakasta ja kemikaaleista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toimintaan keskeisesti vaikuttava organisatorinen muutos on kemikaalien tuoterekisterin ylläpitotehtävien siirtäminen sosiaali- ja terveysministeriöstä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle. Tupakkalain valmisteilla oleva muutos tähtää myynnin valvonnan tehostamiseen ja korostaa Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen asemaa valvonnan ohjauksessa. Alkoholiyhtiö irrotetaan vuoden 1999 alusta Alko-Yhtiöt konsernista, mikä vaikuttaa sekä myyntijärjestelyjen valvontaan että koko alkoholijärjestelmään. Elinkeinoelämän aktivoituminen taloudellisen tilanteen elpyessä heijastuu viraston toimintaan suoritteiden kasvuna lupahallinnon kysynnän ja valvonnan tarpeen lisääntyessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Alkoholin ja tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisy

— Tehokas lupahallinto, joka toteuttaa alkoholin saatavuudelle asetettuja alkoholi- ja yhteiskuntapoliittisia tavoitteita.

— Alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden vastuuntuntoinen myynti ja tehokas tuotevalvonta yhteiskunnan alkoholi- ja tupakkapoliittisen strategian mukaisesti.

— Vastuullisen itsesäätelyn toteutuminen alkoholijuomien ja tupakan mainontaa ja myynninedistämistä suorittavien toiminnassa.

— Viranomaisten tehokas keskinäinen yhteistyö ja valvontaresurssien optimaalinen hyväksikäyttö erityisesti toteutettaessa alkoholilupahallintoa ja -valvontaa lääninhallitusten kanssa.

— Lupahakemusten tasapuolinen käsittely kohtuullisin käsittelyajoin lupamenettelyä yksinkertaistamalla ja lupahallintoa kehittämällä.

— Yhdenmukainen ja läpinäkyvä sanktiojärjestelmä.

— Alkoholiyhtiön tasapuolinen ja läpinäkyvä järjestelmä alkoholijuomien hankinnassa, myyntijärjestelyissä ja hinnoittelussa.

Kemikaalien aiheuttamien haittojen ehkäisy

— Mahdollisimman vähäiset kemiallisten aineiden ja valmisteiden suoraan tai välillisesti aiheuttamat terveyshaitat erityisesti kehittämällä riskinarviointia.

— Kemikaalien tehokas tuotevalvonta.

— Kemikaalien tuoterekisterin kehittäminen palvelemaan erityisesti työsuojelun tarpeita.

Hallintopalveluiden ja tukitoimintojen kehittäminen

— Valvontaa ja alkoholipoliittista päätöksentekoa tukeva sekä elinkeinotoimintaa palveleva tietojärjestelmä.

— Hallintotoimintojen asiakaslähtöinen laatujärjestelmä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen bruttotulot on budjetoitu momentille 12.33.09. Torjunta-ainelain (327/1969) edellyttämien lausuntojen antamisesta saatavat bruttotulot on budjetoitu momentille 12.30.23. Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastolta 15.6.1998 Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukseen siirretyn kemikaalirekisterin toiminta katetaan ilmoitusten käsittelystä saatavilla maksuilla.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 590 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 143 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 34.06.02.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina kemikaalirekisterin rekisterimaksut.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	23 671 000
Maksullisen nettobudjetoidun toiminnan erillismenot	3 081 000
Maksullisen bruttobudjetoidun toiminnan erillismenot	11 540 000
Muut toimintamenot	9 050 000
Bruttotulot	3 081 000
Maksullisen toiminnan tulot, julkisoikeudelliset suoritteet	3 081 000
Nettomenot	20 590 000

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.09.

1999 määräraha	20 590 000
1998 määräraha	18 741 000
1998 lisämääräraha	338 000
1997 tilinpäätös	22 330 000

10. Säteilyturvakeskus

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen toiminta-ajatus on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen.

Säteilyturvakeskuksen toiminta on monipuolistunut ja volyymi kasvanut. Erityisesti valmiustoiminnan sekä asiantuntijapalvelujen tehtävät ovat lisääntyneet.

Runsasaktiivisen ydinpolttoainejätteen loppusijoitussuunnittelu lisää tehtäviä ydinturvallisuusvalvonnassa. Kansainvälisen yhteistyön painopiste on turvallisuuden parantaminen itäisessä Euroopassa, erityisesti Suomen lähialueilla. Kokonaan uusi tehtävä on ydinkoekieltosopimuksen velvoitteista huolehtiminen kansainvälisen valmistelutoimikunnan päätösten mukaisesti. Säteilyn lääketieteellistä käyttöä koskeva Euroopan unionin direktiivi (97/43/Euratom) edellyttää terveydenhuollon radiologisen toiminnan arviointi- ja seurantajärjestelmän säädöstämiseen merkittäviä muutoksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Suomen ydinvoimalaitoksilla ei satu onnettomuuksia tai turvallisuutta vaarantavia tapahtumia. Säteilylähteiden käytössä ei satu vakavia säteilyonnettomuuksia ja henkilökohtaiset säteilyaltistukset pysyvät pieninä. Säteilytilannetta Suomen alueella koskevat tiedot ovat jatkuvasti ajan tasalla ja valmiustoiminta voidaan käynnistää 15 minuutin kuluessa ensitiedon saamisesta. Tutkimustoiminta tuottaa uutta tietoa turvallisuusvalvonnan ja valmiustoiminnan tueksi. Säteilysuojelun perusdirektiivin (96/29/Euratom) ja säteilyn lääketieteellistä käyttöä koskevan direktiivin toimeenpanon johdosta tarvittavat muutokset tehdään säteilylainsäädäntöön ja Säteilyturvakeskuksen ohjeisiin. Säteilyturvakeskuksessa otetaan käyttöön uusi yhtenäinen laatujärjestelmä.

Säteilyturvakeskuksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin.

Maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus. Nettobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta ei synny ylijäämää.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukot:

Julkisoikeudelliset suoritteet:	TP toteutuma	Kuluva vuosi ennakoitu	TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	37 717[1)]	39 512	40 180
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	28 399	30 070	30 725
Käyttöjäämä tmk	9 319	9 443	9 454
— % tuloista	25	24	24
Osuus yhteiskustannuksista tmk	9 319	9 443	9 454
Ylijäämä/alijäämä tmk	0	0	0
— % tuloista	0	0	0
Tulot % kustannuksista	100	100	100
Investoinnit tmk	155	200	200
— % tuloista	0	1	0
Hintojen muutos %	-2	5	2
Volyymin muutos %	7	0	0

Muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet:	TP toteutuma	Kuluva vuosi ennakoitu	TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	18 869[1)]	18 691	18 768
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	14 412	13 675	13 861
Käyttöjäämä tmk	4 457	5 016	4 907
— % tuloista	24	27	26
Osuus yhteiskustannuksista tmk	4 505	4 715	4 725
Ylijäämä/alijäämä tmk	-48	301	182
— % tuloista	-0	2	1
Tulot % kustannuksista	100	102	101
Investoinnit tmk	1 037	1 109	1 052
— % tuloista	5	6	6
Hintojen muutos %	1	3	0
Volyymin muutos %	19	6	0

[1)] Sisältää laskennalliset erät (mm. ulkoasiainministeriön momentin käytön)

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 89 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymistä tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuviin menoihin.

Säteilyturvakeskus voi tehdä ydinturvallisuusvalvontaa tukevien turvallisuusanalyysien hankintasopimuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja enintään 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina asiantuntijapalvelujen tulot sekä osittain ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden tulot.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisten julkisoikeudellisten valvontatehtävien menoihin 30 226 000 mk. Vastaavat tulot 40 180 000 mk on merkitty momentille 12.33.10.

Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 262 000 mk kahden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk maksullisen ydinturvallisuusvalvonnan tehtävistä aiheutuvina menoina. Vastaava määrä on otettu huomioon momentin 12.33.10 tulokertymässä.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 500 000 mk lähinnä ydinkoekieltosopimuksen täytäntöönpanon valmistelusta aiheutuvina menoina.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	114 220 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	14 220 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan erillismenot	5 618 000
Muut toimintamenot	94 382 000
Bruttotulot	24 820 000
Maksullisen toiminnan tulot	18 768 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	6 047 000
Muut tulot	5 000
Nettomenot	89 400 000

Mainitun 1 000 000 markan valtuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 500 000 mk vuonna 2000 ja 500 000 mk vuonna 2001. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 500 000 mk vuonna 1999. Ydinturvallisuusvalvonnan tilaustutkimussopimusten kustannukset laskutetaan voimayhtiöiltä.

1999 määräraha	89 400 000
1998 määräraha	81 739 000
1998 lisämääräraha	1 459 000
1997 tilinpäätös	84 850 000

11. Lääkelaitos

Selvitysosa: Lääkelaitoksen tehtävänä on ylläpitää ja edistää lääkkeiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden sekä verivalmisteiden käytön turvallisuutta.

Lääkelaitoksen suoritteiden kokonaiskysyntä riippuu olennaisesti Euroopan unionin lääkevalvontajärjestelmän kehittymisestä. Lääkevalvonta- ja myyntilupajärjestelmä perustuu kansallisten viranomaisten asiantuntemukseen ja työhön. Lääkevalvonnan kehitys on johtanut Suomessa voimassa olevien myyntilupien kokonaislukumäärän selvään kasvuun (12 % vuosina 1994-1997). Tämä sekä EU-prosesseihin liittyvät mittavat yhteistyö- ja informaatiovaatimukset lisäävät työmääriä ja sitovat lääkevalvonnan voimavaroja Lääkelaitoksessa. Lääkinnällisiä laitteita koskevan direktiivin siirtymäkausi päätyy 13.6.1998. In vitro -diagnostiikkaan tarkoitettuja laitteita koskeva direktiivi aiheuttaa muutostarpeita terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita koskevaan lainsäädäntöön.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkelaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Lääkevalvonta

Lääkevalmisteiden ennakkovalvonta eli myyntilupajärjestelmä eri menettelyineen varmistaa väestön käyttöön tulevien lääkkeiden tehon, turvallisuuden ja laadun. Lääkelaitos on osa EU:n lääkevalvontajärjestelmää ja noudattaa sen edellyttämiä laatuvaatimuksia ja määräaikoja hakemusten käsittelyssä ja lääketurvatoiminnassa. Kaikkia kansallisen lääkevalvonnan keinoja käytetään estämään lääketieteellisesti kyseenalaisten valmisteiden, lääkeväärennösten ja heikkolaatuisten lääkkeiden pääsy markkinoille. Mikrobilääkkeiden hallittua käyttöä sekä ihmisten että eläinten lääkinnässä edistetään valvonnan ja ohjauksen keinoin resistenssiongelman rajoittamiseksi. Lääkelaitoksen asiantuntemusta hyödynnetään sosiaali- ja terveysministeriön lääkkeenmääräämiskäytännön kehittämisprojektissa. Kliinisiä lääketutkimuksia koskevan direktiivin kansallisessa soveltamisessa parannetaan tutkimushenkilöiden suojaa ja turvallisuutta, lisätään kliinisten lääketutkimusten tietojenvaihtoa EU:ssa, vältetään tarpeettomia tutkimuksia ja lyhennetään käsittelyaikoja. Lääkelaitos osallistuu myös Euroopan farmakopeaa koskevan yleissopimuksen (SopS 34/1982) ja muun kansainvälisen yhteistyön edellyttämällä tavalla lääkkeiden ja niiden pakkausmateriaalien laatuvaatimusten ja tarkastusmenetelmien yhdenmukaistamiseen.

Terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet

Terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden turvallisuuden valvontaa toteutetaan markkinavalvonnan keinoin tarkastusten, tutkimusten ja vaaratilannejärjestelmän avulla ottamalla huomioon ajankohtaiset erityistarpeet. Havaitut puutteet ja väärinkäytökset selvitetään ja vaaralliset tuotteet poistetaan markkinoilta. Lääkelaitos selvittää terveydenhuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyviä riskejä erityisesti ihmisen kehoon asetettavien materiaalien osalta. Laadunhallinnan käyttöönottoa edistetään terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden valmistuksessa, mukaan lukien terveydenhuollon yksiköissä tapahtuva valmistus. Lääkelaitoksen ylläpitämän implanttirekisterin tietosisältöä hyödynnetään tekonivelkirurgian kehittämisessä. Tiedotusta järjestetään eri kohderyhmille erityisesti in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettuja laitteita koskevasta direktiivistä aiheutuvien säädösmuutosten vaikutuksista sekä ammattimaisille käyttäjille asetetuista vaatimuksista ja velvoitteista. Lääkelaitos osallistuu eurooppalaiseen ja muuhun kansainväliseen standardointityöhön.

Hallinto ja sisäiset palvelut

Lääkelaitos osallistuu lääkehuoltoa koskevien lainmuutosten vaikutusten seurantaan ja toimeenpanoon. Lääkemyyntirekisterin tietojärjestelmä kehitetään vastaamaan lääkevalvonnan ja lääkeinformaatiotoiminnan tarpeita tietohallintostrategian mukaisesti. Lääkelaitos käyttää EU:n lääkevalvontaviranomaisten tietoverkossa (EudraNet) olevia seurantajärjestelmiä ja osallistuu niiden kehittämiseen. Lääkelaitoksen tietoympäristön sisällöllistä hallintaa, tiedonhakua ja tiedonvälitystä parannetaan tietokarttaprojektin ehdotusten mukaisesti ja hyödyntämällä Intranetin tarjoamia uusia mahdollisuuksia. Lääkelaitoksen toiminnan laatua kehitetään laajentamalla laatujärjestelmä kattamaan myös myyntilupatoiminnot. Henkilöstön toimintaedellytyksiä parannetaan työkykyä edistävän ja ylläpitävän toimintaohjelman mukaisesti.

Lääkelaitoksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Lääkelaitoksen menot katetaan pääosin valvonta- ja palvelutoiminnasta saatavilla maksuilla. Terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden valvonta on pääasiassa ei-maksullista toimintaa. Lääkelaitoksen suoritteista perittävät maksut määräytyvät Lääkelaitoksesta annetun lain (35/1993) 4 §:ssä tarkoitettua maksua lukuunottamatta valtion maksuperustelain mukaisesti. Tuloarvio perustuu vuonna 1997 voimaan tulleeseen maksupäätökseen (622/1997), jossa on otettu huomioon EU:n myyntilupaprosessien vaikutukset kansalliseen lääkevalvontaan.

Maksullisen toiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma vuodelle 1999:

	mk
TULOT	
— julkisoikeudelliset suoritteet	39 375 000
— muut MPL suoritteet	330 000
Tulot yhteensä	39 705 000
KUSTANNUKSET	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	
— aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 381 800
— henkilöstökustannukset	21 175 400
— vuokrat	3 245 500
— palvelujen ostot	6 524 900
— muut erilliskustannukset	2 224 800
Erilliskustannukset yhteensä	34 552 400
KÄYTTÖJÄÄMÄ	
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista	5 152 600
— tukitoimintojen kustannukset	3 733 200
— poistot	1 308 000
— korot	338 800
Yhteiskustannukset yhteensä	5 380 000
Kustannukset yhteensä	39 932 400
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-227 400

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan unionin hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden valvonnan in vitro -direktiivin edellyttämien uusien valvontatehtävien aiheuttamat menot 500 000 mk ja immunologisten eläinlääkevalmisteiden valvonnan aiheuttama lisäys 79 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	48 005 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	36 582 400
Muut toimintamenot	11 422 600
Bruttotulot	39 705 000
Maksullisen toiminnan tulot	39 705 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	39 375 000
— muut suoritteet	330 000
Nettomenot	8 300 000

1999 määräraha	8 300 000
1998 määräraha	7 721 000
1998 lisämääräraha	165 000
1997 tilinpäätös	8 217 000

12. Valtion koulukodit

Selvitysosa: Valtion koulukotien tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo- ja jälkihuolto, johon kuuluu myös koululain mukainen peruskouluopetus ja ammatillinen koulutus tai

sen tukeminen. Koulukodit voivat lisäksi järjestää mielenterveyslaissa tarkoitettuja mielenterveyspalveluja lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa. Toiminnan tarkoituksena on sosiaalisin, terapeuttisin ja kasvatuksellisin keinoin edistää nuoren ja hänen perheensä omiin voimavaroihin perustuvaa selviytymiskykyä.

Valtion koulukodeille on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Koulukotien tavoitteena on valtakunnallisella tasolla järjestää asianmukaista hoitoa vaikeimmassa asemassa oleville nuorille ja heidän perheilleen. Koulukodit kehittävät joustavia ja monipuolisia hoito-, koulutus-, asumis- sekä avohoitopalveluja. Lasten ja nuorten psykiatristen toimipisteiden kanssa yhteistyössä kehitetään psykososiaalista hoitoa. Koulukotitoiminnan kehittämisessä tulee yhä enemmän kiinnittää huomiota huume-, lääke- ja alkoholiongelmasta sekä mielenterveyshäiriöistä kärsivien lasten ja nuorten hoidon järjestämiseen. Voimavaroja tulee suunnata erityisesti koulukotityön sisältöä, laatua, asiakaslähtöisyyttä ja tuloksellisuutta koskevaan tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Koulukotien (7 laitosta vuonna 1999) arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1997	1998	1999
Hoitovuorokausi	41 846	41 655	41 800
Asumis- ja hoitopalvelut (vrk)	6 471	5 812	5 799
Kriisihoito (vrk)	2 487	2 185	2 270
Jälkihoito (pv)	392	330	305

Koulukotien maksullisen toiminnan ennakoitu tunnuslukutaulukko:

	1997	1998	1999
TULOT			
— varsinaiset myyntitulot tmk	46 893	47 389[1)]	44 296
— muut tulot tmk	2 346	1 811	9 242
Tulot yhteensä tmk	49 239	49 200	53 538
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	54 930	56 378	64 014[2)]
Käyttöjäämä tmk	-5 691	-7 178	-10 476
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) tmk	-5 691	-7 178	-10 476
— % tuloista	-12	-15	-20
Tulot % kustannuksista	90	87	84

1) Opetustoimen valtionosuus poistettu vuodelta 1998. Vastaava summa siirretty myyntituloihin.

2) Korjauksissa on otettu huomioon 300 000 markan siirto opetusministeriön momentille 29.40.25.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 497 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koulukotien sisällölliseen kehittämiseen ja toiminnan tukemiseen sekä koulukotitoimintaan erikoistuvaan nuorisopsykiatriaan. Lisäksi määrärahaa saa käyttää perhetoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen sekä koulukotien harjoittamasta maatila- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta annettava laki tulee muuttamaan koulukodeissa toimivien koulujen rahoitusjärjestelmää. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun sosiaa-

li- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut toiminnan tulot.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon koulukotien perusopetuksen kehittämistoiminnan siirtona 300 000 mk momentille 29.40.25.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	49 937 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	49 937 000
Bruttotulot	46 440 000
Maksullisen toiminnan tulot	44 296 000
Muut tulot	2 144 000
Nettomenot	3 497 000
1999 määräraha	3 497 000
1998 määräraha	3 573 000
1998 lisämääräraha	480 000
1997 tilinpäätös	8 373 000

13. Työsuojelun piirihallinto

Selvitysosa: Työsuojelun piirihallinto koostuu 11 työsuojelupiiristä, joiden tehtävänä on huolehtia työsuojelun alueellisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Työsuojelupiirien tulee kehittää työn turvallisuutta ja terveellisyyttä ja valvoa tarkastuksia ja tutkimuksia tekemällä, että työsuojelua koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan ja antaa ohjeita työsuojelusta annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta. Tehtäväänsä suorittaessaan työsuojelupiirin tulee harjoittaa kiinteää yhteistyötä työnantajien ja työntekijöiden järjestöjen kanssa. Yhteisiä talous- ja henkilöstöhallintoasioita hoidetaan työsuojelupiirien palvelukeskuksessa.

Työntekijöille sattuneiden työtapaturmien ja työperäisten sairauksien aiheuttamat yhteiskunnalliset kustannukset ovat vuositasolla arviolta noin 15-17 miljardia markkaa. Kustannuksista noin 40 % aiheutuu tuki- ja liikuntaelinsairauksista, noin 15 % verenkiertoelinsairauksista ja noin 15 % työtapaturmista. Työvoiman ikääntyminen aiheuttaa myös huomattavia kansan- ja yritystaloudellisia kustannuksia. Ikääntyvien mahdollisimman täysipainoisen työpanoksen säilyttämiseksi ja työelämästä syrjäytymisen ehkäisemiseksi ovat työelämään suunnatut toimenpiteet keskeisiä. Työaikaa ja työsuhteen ehtoja koskevan valvonnan ja neuvonnan tarve kasvaa epätyypillisten työsuhteiden lisääntyessä. Asiakaspalvelun kysyntä on viime vuosina lievästi kasvanut.

Työsuojelupiirit vaikuttavat toiminnallaan välillisesti työolojen muutoksiin.

Työoloja kuvaavien keskeisten tunnuslukujen kehitys:

TUNNUSLUVUT	1991	1992	1993	1994	1995	1996 ennuste	1997 ennuste
Vakuutusyhtiöille ilmoitetut työtapaturmat, 1000 kpl	162	135	120	124	134	130	134
Korvatut työtapaturmat milj. työtuntia kohden, kaikki toimialat, TVL[1)]	37	34	33	36	36	34	
— rakentaminen (F)[1)]	90	80	76	85	85	85	
— teollisuus (D)[1)]	55	51	50	56	58	52	
— kuljetus, varastointi ja tietoliikenne (I)[1)]	42	41	43	42	43	43	

TUNNUSLUVUT	1991	1992	1993	1994	1995	1996 ennuste	1997 ennuste
Kuolemaan johtaneet työpaikkatapaturmat, TVL	55	40	48	53	46	60	59
Ammattitaudit, TTL	8 829	8 034	7 006	6 672	5 847	5 744	5 024
Uudet työkyvyttömyyseläkkeet, kpl, Kela	25 176	24 972	23 278	21 064	22 426	23 424	
Sairauspäivärahapäivät, 1000 kpl, Kela		13 546	12 265	12 408	12 063	11 265	

[1] mukaanlukien työmatkatapaturmat, valtion sektori ei ole mukana.

Työsuojeluhallinnon toimintaa kuvaavien keskeisten tunnuslukujen kehitys:

TUNNUSLUVUT	1994	1995	1996	1997	1998 tavoite	1999 TA tavoite
Työsuojelun toimintaohjelman varmistettu kattavuus yli 20 tnt työpaikoilla, %			22	35	70	100
Kemiallisen riskinarvioinnin varmistettu kattavuus, %			17	31	65	100
Työterveyshuollon piiriin kuuluvien palkansaajien osuus kaikista palkansaajista, %	83	86				100
Tulosalueiden kustannusosuudet, %						
— Kehittäminen		18	18	19	17	17
— Valvonta		51	49	51	52	53
— Asiakasal.palvelu		31	33	30	31	30
Tukitulosalue		23	21	18	17	17
Työpaikkatarkastukset, kpl	28 328	29 474	28 960	26 881		
Työpaikkatarkastusaika, tuntia		60 213	68 700	62 039		
Asiakaskontaktien määrä	129 400	133 900	141 000	150 000		
Henkilötyövuodet		449	442,5	434	434	437

Työsuojelun piirihallinnolle on aikaisemmin asetettu sekä monivuotisia että yksivuotisia tulostavoitteita. Ottaen huomioon aikaisempina vuosina sovitut tavoitteet on sosiaali- ja terveysministeriö alustavasti asettanut työsuojelun piirihallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Työsuojelustrategian mukaisesti työsuojelun piirihallinnon tavoitteissa korostuvat työpaikkojen omatoimiseen työsuojeluasioiden hoitamiseen liittyvän kyvyn, taidon ja halun vahvistaminen, työtapaturmien torjunta sekä työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ottaen huomioon erityisesti ikääntyvät työntekijät ja lainsäädännön vähimmäistason valvonta.

Kehittäminen

Työsuojelupiirien työnjakoa ja erityisasiantuntemusta ja piirien välistä yhteistyötä sekä työsuojeluvalvontaan liittyviä tietojärjestelmiä ja henkilökunnan ammattipätevyyttä kehitetään edelleen siten, että työsuojeluvalvontaa pystytään hoitamaan riittävän tehokkaasti.

Pienten työpaikkojen työsuojelutietouden kehittymistä tuetaan ja edistetään.

Työsuojelun valvonta

Työsuojeluvalvonnassa pyritään siihen, että työpaikat yhä enenevässä määrin omatoimisesti arvioivat olosuhteitaan ja ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin työolosuhteiden parantamiseksi ja työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseksi. Työpaikkojen valmiuksia vaarojen tunnistamismenetelmien käyttöönottoon ja riskin arviointiin kehitetään. Vahvistetaan työpaikkojen ja viranomaisten välistä vuorovaikutteista toimintatapaa sekä valvotaan ja opastetaan työpaikkoja työsuojelun toimintaohjelmien laadinnassa. Tässä toiminnassa tuodaan esille työsuojelun merkitys tuottavuuden kohottajana sekä kustannuksia alentavana toimintana.

Tavoitteena on edelleen varmistaa, että kaikilla yli 20 työntekijän työpaikoilla on vuoden 1999 loppuun mennessä työsuojelun toimintaohjelma tai työsuojelun toimintaohjelman vaatimukset sisältävä muu turvallisuuden hallintajärjestelmä, joka sisältää turvallisuuden ja terveellisyyden kehittämisen tavoitteiden lisäksi myös työpaikan tavoitteet työkyvyn ylläpitämiseksi.

Tapaturmataajuudessa 1990-luvun alun laskeva suuntaus on pysähtynyt ja tapaturmataajuus näyttää vakiintuneen 35-40 työtapaturmaan miljoonaa tehtyä työtuntia kohti. Päämääränä on varmistaa, että tapaturmataajuuden myönteinen laskeva suunta edelleen jatkuu. Tapaturmataajuuden alentamiseen pyritään erityisesti sellaisilla toimialoilla, joilla tapaturmataajuudet ja tapaturmien määrät ovat suurimmat. Valvonnassa kiinnitetään erityisesti huomiota työtapaturmien torjuntaan usean työnantajan yhteisillä työpaikoilla ja kehitetään näiden työpaikkojen valvontaan sopivia menetelmiä.

Ammattitautien määrä on ollut laskussa koko 1990-luvun ajan. Päämääränä on varmistaa, että ammattitautien lukumäärän laskeva suuntaus jatkuu edelleen.

Valvonnalla tuetaan työpaikkojen omaehtoista toimintaa tuki- ja liikuntaelinsairauksien torjunnassa sekä henkisen hyvinvoinnin edistämisessä.

Tuki- ja liikuntaelinsairauksien torjunnassa päämääränä on työstä aiheutuvien tuki- ja liikuntaelinsairauksien määrän vähentäminen sellaisilla toimialoilla, joilla tuki- ja liikuntaelinsairauksien esiintyminen on merkittävän suurta. Tavoitteena on saada työpaikkoja luomaan työterveyshuollon asiantuntemusta hyödyntäen järjestelmiä tuki- ja liikuntaelinsairauksien tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi.

Henkiseen hyvinvointiin ja työssä jaksamiseen liittyvänä tavoitteena on haitallisen henkisen kuormituksen vähentäminen suuntaamalla toimintaa ulkoisen väkivallan uhan hallintaan, työpaikkakiusaamisen tiedostamiseen ja ehkäisyyn, työsyrjintätilanteiden purkamiseen ja ehkäisyyn sekä toimimiseen säädettyjen työaikojen puitteissa lähinnä kaupan, palvelu- ja julkisen alan työpaikoilla. Ikääntyvien työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä työpaikkojen ja työterveyshuollon kanssa.

Työterveyshuollon kattavuutta valvotaan sekä kehitetään työpaikkojen, työsuojeluviranomaisten ja työterveyshuollon yhteistyötä tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyssä ja henkisen hyvinvoinnin sekä työkykyä ylläpitävän toiminnan edistämisessä. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti kehitetään työsuojelupiirien tarkastajille ikääntymiseen liittyvää asiantuntemusta työkykyä ylläpitävän toiminnan edistämiseksi työpaikoilla.

Kemiallisten aineiden käytöstä johtuvien haittojen ja vaarojen torjuntaa jatketaan painottaen työpaikkojen omaehtoista toimintaa kemiallisten riskien arvioinnissa. Tavoitteena on, että vuoden 1999 loppuun mennessä kemiallisen altistuksen kannalta merkittävillä työpaikoilla on kemialliset riskit arvioitu ja ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin liika-altistuksen poistamiseksi.

Työssä käytettävien koneiden ja laitteiden sekä suojainten ja kemikaalien markkinavalvontaa kehitetään ja normien soveltamisen yhdenmukaisuutta lisätään. Suunnattuja markkinavalvontahankkeita kohdistetaan valikoituihin tuoteryhmiin yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa. Tavoitteena on, että työpaikoille toimitetaan vain määräysten mukaisia koneita, laitteita ja suojaimia ja että kemikaalien mukana toimitetaan asianmukaiset käyttöturvallisuustiedotteet.

Työolosuhde- ja työsuhdesäännösten edellyttämän minimitason noudattamisen valvonnalla turvataan terveellisyyden ja turvallisuuden vähimmäistasoa sekä työpaikkojen tasavertaisia kilpailuedellytyksiä. Lainsäädännön muutoksista tiedotetaan ja valvonnassa otetaan erityisesti huomioon muuttunut lainsäädäntö.

Asiakasaloitteinen palvelutoiminta

Työsuojelupiirien asiakasaloitteisena palvelutoimintana hoidetaan työsuojelusäännöksiin ja työsuhdeasioihin liittyvä neuvonta ja koulutus, lupahallinto, vakavien työtapaturmien tutkiminen sekä pyynnöstä suoritetut tarkastukset sekä työpaikkojen muutostöihin kohdistuva ennakkovalvonta. Asiakasaloitteisen palvelutoiminnan tavoitteena on, että palvelukysyntään vastataan laadukkaasti kohtuullisten toimitusaikojen puitteissa. Lisäksi seurataan palvelutoiminnan kokonaiskustannuksia sekä palvelutoiminnan laatua eri työsuojelupiireissä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 112 680 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain (131/1973) 15 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 747 000 mk viiden henkilön palkkauksina siirtona momentilta 34.06.02.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon siirtona momentilta 33.01.21 lisäys 960 000 mk, josta 160 000 mk on ministeriöstä työsuojelupiirien palvelukeskukseen siirtyneen henkilön palkkausmenoja sekä 800 000 mk työsuojelupiirien tietohallintomenoja.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	112 950 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	70 000
Muut toimintamenot	112 880 000
Bruttotulot	270 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	70 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	112 680 000

1999 määräraha	112 680 000
1998 määräraha	105 500 000
1998 lisämääräraha	2 017 000
1997 tilinpäätös	104 879 000

14. Valtion mielisairaalat

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden tehtävänä on tuottaa oikeuspsykiatrian erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja koko maata varten. Valtion mielisairaaloissa suoritetaan mielentilatutkimuksia, hoidetaan mielisairaita ja muita mielenterveyshäiriöitä potevia henkilöitä, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista tai vaikeaa sekä muita mielenterveyden häiriöitä potevia henkilöitä, mikäli se hoidon järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaista. Niuvanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana ja huolehtii oikeuspsykiatrian suppean erikoisalan koulutuksesta.

Valtion mielisairaaloille on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Valtion mielisairaaloiden toimintaa kehitetään kokonaisvaltaisen hoidon, kuntoutuksen ja kasvatuksen suuntaan. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään huomiota psykoterapeuttisia valmiuksia lisäämällä ja saattamalla laadunvarmennusohjelmat osaksi sairaaloiden normaalitoimintaa. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä. Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaan-

hoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivaa hoitotyötä ja työnohjausjärjestelmää. Toiminnan taloudellisuutta toteutetaan siten, että vaativan erityistason sairaanhoidon kustannukset säilyvät kilpailukykyisellä tasolla.

Eräitä valtion mielisairaaloiden toiminnan laajuutta kuvaavia suoritteita:

	1998 (arvio)	1999 (arvio)
Hoitopäiviä	132 795	134 000
Mielentilatutkimuksia	110	110
Mielentilatutkimuspäiviä	4 740	4 740

Valtion mielisairaaloiden maksullisen toiminnan ennakoitu tunnuslukutaulukko:

	1997 1 000 mk	1998 1 000 mk	1999 1 000 mk
TULOT			
— myyntitulot	125 685	131 822	137 887
— muut tulot	2 124	2 045	2 106
Tulot yhteensä	127 809	133 867	139 993
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	85 206	92 109	96 033
Käyttöjäämä	42 603	41 758	43 960
— % tuloista	33	31	31
Osuus yhteiskustannuksista	42 584	41 753	43 960
Kustannukset yhteensä	127 790	133 862	139 993
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	+19	+5	+/-0
— % tuloista	0	0	0
Tulot % kustannuksista	100	100	100

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 020 000 mk.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Mielentilatutkimustoiminnan ja vailla kotipaikkaoikeutta olevien Suomen kansalaisten hoidosta aiheutuvat menot katetaan budjettirahoituksella, kuten myös osa Niuvanniemen sairaalan oikeuspsykiatrian yliopisto-opetuksesta ja alan tieteellisestä tutkimustoiminnasta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut maksullisen toiminnan tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	153 146 000
Maksullisen toiminnan menot	143 993 000
Maksuttoman toiminnan menot	9 153 000
Bruttotulot	142 126 000
Maksullisen toiminnan myyntitulot	137 887 000
Muut tulot	4 239 000
Nettomenot	11 020 000

1999 määräraha	11 020 000
1998 määräraha	7 020 000
1998 lisämääräraha	1 200 000
1997 tilinpäätös	9 020 000

15. Perhekustannusten tasaus

Selvitysosa: Perhekustannusten tasaus koostuu äitiysavustuksesta ja lapsilisästä. Näiden perhepoliittisten tukimuotojen tarkoituksena on korvata lapsiperheille lasten syntymästä ja elatuksesta aiheutuvia kustannuksia. Kyseisiä etuuksia suoritetaan lapsiperheille perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Äitiysavustus voidaan suorittaa joko rahana tai äitiyspakkauksena. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto. Avustuksen määrä on säilynyt samana 1.3.1993 lukien. Lapsilisän suuruudesta säädetään lapsilisälaissa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Lapsilisien määrät ovat olleet ennallaan 1.7.1995 lukien.

Etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

51. Äitiysavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 55 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiyspakkauksista menevä arvonlisävero ja yleiskulut.

Selvitysosa: Äitiysavustusten määrä on 760 mk vuonna 1999. Avustuksen saajia arvioidaan vuonna 1999 olevan 59 000. Äitiysavustuksen nostaa rahana noin 23 % siihen oikeutetuista synnyttäjistä muiden ottaessa avustuksen äitiyspakkauksena.

1999 määräraha	55 000 000
1998 määräraha	56 000 000
1997 tilinpäätös	55 900 000

52. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 272 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 1999 keskimäärin 1 076 500 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 149 000. Yksinhuoltajalle lapsilisä maksetaan korotettuna 200 markalla jokaisesta lapsesta. Lapsilisää saavia perheitä arvioidaan vuonna 1999 olevan noin 603 000. Lapsilisien määrät vuonna 1999 ovat seuraavat:

	lasten arvioitu lkm	lapsilisä mk/kk
1. lapsi	598 500	535
2. lapsi	329 100	657
3. lapsi	104 700	779
4. lapsi	25 300	901
5. jne. lapsi	15 400	1 023

1999 määräraha	8 272 000 000
1998 määräraha	8 305 000 000
1997 tilinpäätös	8 340 720 806

16. Yleinen perhe-eläke

50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 248 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/1969) mukaisten eläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 1999 lopussa olevan 39 100, joista leskeneläkkeitä on 11 700 ja lapseneläkkeitä 27 400.

1999 määräraha	248 500 000
1998 määräraha	247 000 000
1997 tilinpäätös	244 544 985

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatukilain perusteella maksettava työmarkkinatuki (mom. 34.06.52). Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansioon suhteutettuna ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan. Työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan vuonna 1999 keskimäärin 122 mk päivältä yhteensä 5,7 miljoonalta päivältä ja ansioturvan mukaista päivärahaa keskimäärin 220 mk päivältä yhteensä 43,5 miljoonalta päivältä. Työmarkkinatukea arvioidaan maksettavan keskimäärin 117 mk päivältä 41 miljoonalta päivältä.

Pitkään työelämässä olleiden työttömien koulutusajan toimeentuloturvana maksetaan työttömän omaehtoisen koulutuksen tukia.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Suomi on ratifioinut ILO:n sopimuksen nro 168, jossa asetetaan vaatimuksia työttömyysturvan tasolle ja on täten sitoutunut ILO:n sopimuksen mukaisen turvan tasoon. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysturvaa on viime vuosina kehitetty tavoitteena eri etuuksien parempi keskinäinen yhteensopivuus ja erityisesti siten, että se edistäisi nuorten ja pitkään työttömänä olleiden hakeutumista koulutukseen, kuntoutukseen, työkokeiluun ja työhön harjaantumiseen. Tehtyjen muutosten vaikutusta seurataan.

Liittyen Euroopan unionin rahaliiton toteutumiseen valtio ja työmarkkinajärjestöt ovat sopineet ansiopäivärahan rahoituksen uudistamisesta. Rahoitusratkaisuun liittyen työttömyysturvan hallintoa ja työttömyyskassojen valvontaa uudistetaan ja tehostetaan muun muassa uudistamalla kassan jäsenmaksuperusteita ja lisäämällä tarkastustoimintaa.

Tähän liittyen eduskunta on hyväksynyt esityksen työttömyysetuuksien rahoitusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Sen mukaan työttömyysetuuksien rahoituksen järjestämisestä säädettiin erillinen laki (555/1998), johon on koottu työttömyysetuuksien rahoitusosuuksia, työttömyysvakuutusmaksuja ja niiden määräytymistä sekä perintää koskevat säännöt. Lakiin sisältyvät myös säännökset työttömyysvakuutusrahastosta, joka korvaisi nykyisen Työttömyyskassojen keskuskassan.

Lain mukaan ansioon suhteutetun työttömyysturvan rahoituksessa valtio vastaa peruspäivärahaa vastaavasta markkamäärästä. Koska tarkoituksena on, että valtion menot eivät ratkaisun johdosta kasva, valtio ei osallistu lomautusajalta ja ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Työttömyyskassat rahoittavat maksamistaan etuuksista 5,5 %, kuitenkin siten, että kassojen rahoitusosuus työvoimakoulutuksen toimeentuloturvassa on 5,5 % ansiotuen ansio-osista. Muilta osin ansioon suhteutetut työttömyysetuudet rahoitettaisiin nykyisen Työttömyyskassojen keskuskassan korvaavasta työttömyysvakuutusrahastosta. Varat työttömyysvakuutusrahastoon kerätään työnantajilta ja palkansaajilta perittävillä pakollisilla työttömyysvakuutusmaksuilla. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu säädetään pysyväksi. Niiltä vakuutetuilta perittävät palkansaajan työttömyysvakuutusmaksut, jotka eivät ole työttömyyskassojen jäseniä, tilitetään sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahojen ja työvoimakoulutuksen perustukien rahoitukseen.

Työttömyysvakuutusmaksuja ei enää mitoiteta yksinomaan seuraavana kalenterivuonna arvioitujen menojen perusteella, vaan tavoitteena on tasoittaa taloudellisista suhdanteista johtuvia mak-

suheilahteluja keräämällä työttömyysvakuutusrahastoon ylijäämää noususuhdanteessa ja purkamalla rahastoa laskusuhdanteessa. Tästä päättää työttömyysvakuutusrahasto, minkä hallinnosta huolehtivat työmarkkinain keskusjärjestöt, tehdessään sosiaali- ja terveysministeriölle hakemuksen työttömyysvakuutusmaksujen suuruudesta.

Laki sisältää säännöksen siirtymämaksusta, jolla kahden vuoden ajan korjataan jälkikäteen mahdolliset siirtymät siten, että vuonna 1998 noudatettavien rahoitusperiaatteiden mukaista laskennallista menojen kehitystä verrataan toteutuneeseen esitettyjen säännösten mukaiseen kehitykseen.

Tavoitteena on hallinnon toimivuuden parantaminen muun muassa suurentamalla työttömyyskassojen kokoa ja kehittämällä niistä yhä ammattitaitoisemmin toimivia sekä yhtenäistämällä soveltamiskäytäntöjä, jotta voidaan turvata eri kassojen jäsenten tasapuolinen kohtelu.

50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 460 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyskassalain (603/1984) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille. Määrärahaa saa käyttää myös vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain (1663/1995) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten ansioon suhteutetun päivärahan rahoitusosuudet vuonna 1999 määräytyvät siten, että työttömyyskassojen osuus on 5,5 %, ja valtio vastaa peruspäivärahaa vastaavasta osuudesta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioonottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.1999 lukien siten, että eläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun vaikutus otetaan huomioon työttömyyspäivärahaan vaikuttavien ansiotulojen määrittelyssä. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 170 000 000 mk.

1999 määräraha	3 460 000 000
1998 määräraha	4 057 000 000
1997 tilinpäätös	4 933 727 609

51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 165 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (602/1984) mukaisen perusturvan maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain (1663/1995) mukaisen valtionosuuden maksamiseen Kansaneläkelaitokselle.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 525 000 000 mk. Vähennys aiheutuu siitä, että niiltä vakuutetuilta, jotka eivät ole työttömyyskassojen jäseniä, perittävät työttömyysvakuutusmaksut tilitettäisiin Kansaneläkelaitokselle.

Vuonna 1999 peruspäivärahan markkamäärää tarkistetaan elinkustannusten muutosta vastaavasti. Arvion mukaan täysimääräinen peruspäiväraha nousee yhdellä markalla vuonna 1999. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 000 000 mk.

Momentin määrärahan tarpeeseen vaikuttaa vähentävästi työmarkkinatuki momentilla 34.06.52.

1999 määräraha	165 000 000
1998 määräraha	847 000 000
1997 tilinpäätös	850 000 000

53. Valtionosuus työttömän omaehtoisen koulutuksen toimeentuloturvasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain

(1402/1997) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Työttömän koulutuspäiväraha rahoitetaan samoin kuten vastaavat työttömyysetuudet. Tällöin valtion osuus ansioturvasta vastaa perusturvan osuutta. Peruspäivärahaa vastaavan osuuden valtio kustantaa kokonaan. Perusturvana maksettavan koulutuspäivärahan kustannus on arviolta 30 000 000 mk ja ansioturvana maksettava osuus 440 000 000 mk vuonna 1999. Valtion osuudeksi ansioturvana maksettavasta menosta olisi tällöin 220 000 000 mk ja valtion osuus yhteensä siten 250 000 000 mk. Vuodelle 1998 varattu 300 000 000 mk määräraha jää arvion mukaan järjestelmän hitaan käyntiinlähdön johdosta pääosin käyttämättä. Määräraha on tarkoitus esittää muutettavaksi vuoden 1998 osalta 2-vuotiseksi siirtomäärärahaksi, jolloin se olisi käytettävissä vuonna 1999 kuluvana vuonna alkaneiden koulutusjaksojen tukemiseen. Tämän johdosta momentille tarvittava määräraha on 25 000 000 mk.

Koulutuspäivärahaa arvioidaan vuonna 1999 maksettavan noin 17 000 saajalle, josta uusina aloittaisi koulutuksen 11 000. Keskimääräinen koulutuspäiväraha olisi 207 mk.

1999 määräraha	25 000 000
1998 määräraha	300 000 000

18. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 517 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (364/1963), Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) ja kuntoutusrahalain (611/1991) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää sairausvakuutusrahaston varoista enintään 471 000 000 mk.

Selvitysosa: Sairausvakuutus rahoitetaan vakuutetuilta ja työnantajilta perittävin maksuin. Valtio ei ole viime vuosina osallistunut päivärahojen kustantamiseen siten kuin pysyvässä lainsäädännössä on määritelty (13 % menosta). Valtio korvaa lisäksi kokonaan ETA- ja EU-sopimusten nojalla ulkomaille maksettavat sairaanhoitokustannukset sekä muista sopimuksista aiheutuvien kustannusten korvaukset. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutuksen rahoitusvalmiuden ja valtion on suoritettava ns. takuusuorituksena sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä ylittää minimitason. Vuodesta 1992 alkaen on vähimmäistason määrittelevä sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momentti ollut väliaikaisesti muutettuna siten, että sairausvakuutusrahaston varojen on kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 8 % sairausvakuutuksen vuotuisista kustannuksista.

Eduskunta on hyväksynyt lain vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta. Sen mukaan yksityisen sektorin työnantajan, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten työnantajien sairausvakuutusmaksu on edelleen 1,60 %, valtion ja sen laitosten sekä Ahvenanmaan maakunnan 2,85 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 6,85 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksua alennettiin poistamalla ns. porrastus, jolloin maksu on 1,50 penniä äyriltä. Myös eläketuloa saavalta perittävää ylimääräistä sairausvakuutusmaksua alennettiin siten, että se on vuonna 1999 2,4 penniä äyriltä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkeja sairausvakuutuslain muuttamisesta. Esityksen mukaan Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiutta koskevia säännöksiä tarkistetaan siten,

että lyhytaikainen rahoitusvalmiuden turvaaminen on nykyistä joustavampaa, sallimalla muun muassa rahastojen välinen varojen siirto ja tarkistamalla rahastojen vähimmäismäärän määrittely. Samalla tarkistetaan kirkkotyönantajan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua siten, että sairausvakuutuksen maksu alenee 6,85 %:sta 1,60 %:iin.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että 13 % suorasta valtionosuudesta vuoden 1999 osalta sairaus- ja vanhempainpäivärahaan luovutaan. Valtio rahoittaa sen sijaan vanhempainpäivärahojen vähimmäispäivärahakustannukset. Muutosten vaikutus päivärahamenoihin on 460 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioonottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.1999 lukien siten, että maksujen vaikutus otetaan huomioon muun muassa sairaus- ja vanhempainpäivärahaan vaikuttavien ansiotulojen määrittelyssä. Lainmuutoksen vaikutus on noin 220 000 000 mk.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarveselvitystä jatketaan vuonna 1999. Tämän johdosta harkinnanvaraisen kuntoutuksen osuuden mitoituksessa on tähän tarkoitukseen otettu huomioon 66 000 000 mk. Lisäksi kuntoutusrahan menojen lisäyksenä on otettu huomioon 14 000 000 mk.

Täyskustannusvastuun huomioonottaminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vuoden 1998 osalta perimällä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotoksi arvioidaan 307 000 000 mk, mikä on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Momentin 33.19.60 selvitysosan perusteluihin viitaten on sairausvakuutuksen menoissa otettu huomioon vammaisten työllistymisen ja koulutuksen edistämisestä annetun esityksen vaikutukset.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1.1.1999 voimaan tulevan sairausvakuutuslain muutoksen johdosta 40 000 000 mk uusien kalliiden ja käyttötarkoitukseltaan vielä vakiintumattomien lääkkeiden korvattavuuden piiriin tulemisen johdosta. Lääkemenojen hillitsemiseksi hintalautakunta suorittaa lääkkeiden tukkuhintojen tarkistuksia vuosina 1998-1999.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1999 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Sairauspäivärahat	2 640
Vanhempainrahat yhteensä	2 910
Sairaanhoitokorvaukset	5 325
Kuntoutusmenot	1 225
Muut etuusmenot	755
Yhteensä	12 855
Tulot	
Vakuutettujen maksut	6 340
Työnantajamaksut	4 475
Muut tulot	415
Valtion päivärahaosuus	260
Valtion takuusuoritus	2 242
Yhteensä	13 732
Valtion osuus	
Sopimusten nojalla maksettavat sairaanhoitokustannusten korvaukset	10
Päivä- ja vanhempainrahat	260
Valtion osuus kokonaismenoista, ns. takuusuoritus	2 242
Maatalousyrittäjien työterveyshuolto	5
Yhteensä	2 517

1999 määräraha	2 517 000 000
1998 määräraha	1 730 000 000
1997 tilinpäätös	3 788 155

19. Eläkevakuutus

Selvitysosa: Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat pääosin talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden ja maatalousyrittäjäeläkkeiden rahoitukseen.

Kansaneläkkeet, joiden osuus on noin viidennes kokonaiseläkemenoista rahoitetaan pääasiassa työnantajan vakuutusmaksuilla sekä valtion varoista.

Vuonna 1997 maksettiin eläkkeitä seuraavasti:

	Mrd. mk
— kansaneläkkeitä[1)]	17,9
— valtion eläkkeitä	12,7
— kuntien eläkkeitä	8,8
— yksityisen sektorin työeläkkeitä	33,6
— kirkon eläkkeitä	0,4
— muita eläkkeitä	3,9
Yhteensä	77,3

1) sisältää eläkkeensaajien asumistuet

Eduskunta on hyväksynyt talousarvioesitykseen liittyvän lain 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistämisedellytysten parantamisesta. Lain mukaan uusi lyhyt tilapäinen työ ei heikennä eläketurvaa. Laki tuli voimaan 1.7.1998. Tällä ei ole olennaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia. Muutoksen arvioidaan lisäävän työeläkemenoja, mutta vastaavasti alentavan työttömyysturvamenoja. Laki on voimassa 31.12.2000 asti ja voimassaoloaikana sen arvioidaan alentavan työttömyysturvamenoja yhteensä noin 150 000 000 mk olettaen, että uudistuksen avulla työllistyisi vuodessa 2 000 henkilöä.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 152 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/1956) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenoista on 1/3.

Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 1999 lopussa olevan noin 8 640.

1999 määräraha	152 000 000
1998 määräraha	145 500 000
1997 tilinpäätös	140 237 284

51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 114 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 13 §:n ja sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Kokonaisetuusmenoiksi arvioidaan 2 860 000 000 mk. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 1999 olevan 74 %.

Maksettavia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1999 lopussa olevan noin 229 300 ja vakuutettuja noin 112 600.

1999 määräraha	2 114 000 000
1998 määräraha	2 075 000 000
1997 tilinpäätös	2 028 534 368

52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 395 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/1969) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentin on oletettu olevan 21,1 % vuonna 1999, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 2 260 000 000 mk. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 2 660 000 000 mk.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1999 lopussa olevan noin 125 000 ja vakuutettuja 174 000.

1999 määräraha	395 000 000
1998 määräraha	440 000 000
1997 tilinpäätös	436 200 000

60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 750 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/1956) 59 §:n ja 62 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen ja lapsen hoitotuesta annetun lain (444/1969), vammaistuesta annetun lain (124/1988) sekä eläkkeensaajien asumistuesta annetun lain (591/1978) mukaisten etuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1996 alusta toteutettiin kansaneläkkeen pohjaosan eläkevähenteisyys. Kansaneläkelaista poistettiin vuonna 1997 kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan käsite. Tähän liittyen määriteltiin vuoden 1997 alusta Kansaneläkelaitoksen ja valtion rahoitusosuudet kansaneläkkeiden kokonaiskustannusten perusteella siten, että Kansaneläkelaitoksen osuus kansaneläkkeiden kustannuksista on 71 %. Valtio vastaa kustannuksista muilta osin.

Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston varat joulukuun vakuutusmaksutuotoilla vähennettynä kalenterivuoden päättyessä ovat vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista. Kansaneläkelain 59 §:n 2 momentti on kuitenkin ollut väliaikaisesti muutettuna vuodesta 1995 alkaen siten, että kansaneläkerahaston edellä määriteltyjen varojen on kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 8 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista.

Eduskunta on hyväksynyt lain vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta. Sen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Kunnan, kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten työnantajan kansaneläkemaksu on 3,15 % palkoista. Muiden julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelain muuttamisesta. Esityksen mukaan Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiutta koskevia säännöksiä tarkistetaan siten, että lyhytaikainen maksuvalmiuden turvaaminen on nykyistä joustavampaa, sallimalla muun muassa rahastojen välinen varojen siirto ja tarkistamalla rahastojen vähimmäismäärän määrittely. Tarkoitus on mahdollistaa Kansaneläkelaitoksen omaisuuserien arvonkorotuksia. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 500 000 000 markan säästö uudistuksen johdosta kuitenkin niin, että noin puolet tästä säästöstä ohjataan sairausvakuutuksen rahoitukseen. Samalla tarkistetaan kirkkotyönantajan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua siten, että kansaneläkemaksu alenee 3,95 %:sta 3,15 %:iin.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelaissa säädettyjen

eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetun lain 1 a §:n ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Esityksen mukaan eläkkeensaajien hoitotukea, lapsen hoitotukea ja vammaistukea tarkistetaan indeksillä yhden vuoden osalta vuoden 1999 alusta. Samalla kansaneläkkeen pohjaosan leikkausta varhennetaan helmikuun alusta vuoden alkuun. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon indeksitarkistusten vaikutuksena lisäystä 24 000 000 mk ja leikkauksen varhentamisen johdosta vähennystä 30 000 000 mk.

Hallitus on antanut talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi vammaisten työllistymisen ja koulutuksen edistämiseksi. Esityksen mukaan 16-18-vuotiaille nuorille vammaisille turvataan mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen. Esityksen mukaan voisi lisäksi täysimääräisesti kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saava työllistyessään jättää kansaneläkkeensä lepäämään. Esityksen mukaan lait astuisivat voimaan 1.8.1999. Uudistuksen vaikutukset jakautuvat pääosin sairausvakuutuksen ja kansaneläkevakuutuksen kesken siten, että sairausvakuutuksen menot kasvavat jonkin verran ja kansaneläkevakuutuksen menot alenevat jonkin verran. Vuonna 1999 kokonaismenot lisääntyvät jonkin verran. Myöhemmin uudistuksen arvioidaan vähentävän eläkemenoja siten, että kokonaisvaikutus huomioon ottaen menot alenevat merkittävästi.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1999, jonka mukaan Kansaneläkelaitos saa vuonna 1999 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk, joka on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, kansaneläkevakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1998 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Kansaneläkemenot	15 830
(joista asumistuet)	(1 265)
Muut etuusmenot	600
Yhteensä	16 430
Valtion osuudet	
Valtion osuus kansaneläkkeestä (29 %)	3 900
Valtion osuus lapsen hoitotuista, vammaistuista ja eläkkeensaajien asumistuista (100 %)	1 850
Valtion osuus kokonaismenoista (KEL 59 §)	0
Yhteensä	5 750

Kansaneläkkeensaajia arvioidaan vuoden 1999 lopussa olevan 1 024 000, joista 769 000 on vanhuuseläkkeensaajia, 231 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 24 000 työttömyyseläkkeensaajia.

1999 määräraha	5 750 000 000
1998 määräraha	6 378 000 000
1997 tilinpäätös	6 563 500 262

20. Tapaturmavakuutus

53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 69 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannukset jakaantuvat perusturva- ja lisäturvaosuuteen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitusosuuksien tarkistamisesta. Tarkistettujen

osuuksien mukaan valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 32,05 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Vuonna 1999 Kansaneläkelaitoksen osuus on tällöin kokonaiskustannuksista 27,15 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 15,35 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 3 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamiseksi siten, että bonusjärjestelmää tarkistetaan. Esityksen tarkoituksena on työterveyshuollon käytön edistäminen. Esityksen taloudelliset vaikutukset ovat vähäiset.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

Täyskustannusvastuusta johtuva kokonaiskustannus on maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuksessa arviolta 27 000 000 mk, josta aiheutuva valtion osuus on otettu määrärahan mitoituksessa huomioon.

Vuoden 1999 maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksiksi arvioidaan 173 000 000 mk ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan päivärahojen kustannuksiksi 17 000 000 mk.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 1999 arvioidaan noin 8 000.

1999 määräraha	69 000 000
1998 määräraha	73 500 000
1997 tilinpäätös	86 367 212

21. Rintamaveteraanieläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturvaa ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21 ja 22. Luvun 33.21 momenteilta maksetaan toimeentuloturvaetuudet ja luvun 33.22 momenteilta maksetaan muun muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoidensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidien sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa.

52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 778 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläkelain (119/1977) nojalla suoritettavien eläkkeiden, eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) nojalla rintamasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Rintamalisän saajia arvioidaan olevan vuoden 1999 lopussa 160 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 89 000.

1999 määräraha	778 000 000
1998 määräraha	840 000 000
1997 tilinpäätös	879 480 167

53. Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien varhaiseläkelain (13/1982) nojalla suoritettavien varhaiseläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon eläkekannan pieneneminen.

1999 määräraha	100 000
1998 määräraha	100 000
1997 tilinpäätös	138 079

22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille, sotilasinvalideille ja heidän puolisoilleen sekä rintamaveteraaneille maksettavista etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja (luku 33.92).

Eräitä sotainvalideja ja rintamaveteraaneja koskevia laajuustietoja	1998 Arvio	1999 Arvio
Sotainvalidien määrä	29 200	24 500
Sotilasinvalidien määrä	3 200	3 100
Rintamaveteraanien määrä	144 000	132 000
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	19 100	18 400
Sotainvalidien puolisoiden ja leskien määrä	11 200	10 500
Rintama-avustusta saavien määrä	640	550
Sotainvalidien laitosten, hoitopaikkojen ja -päivien lukumäärä		
— hoitopaikkoja	1 573	1 573
— laitoshoitopäiviä	282 500	284 000
— laitoskuntoutuspäiviä	168 200	167 500

50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 708 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 1999 lopussa olevan 45 400, joista elinkoron saajia on 27 500.

1999 määräraha	1 708 000 000
1998 määräraha	1 720 000 000
1997 tilinpäätös	1 698 920 678

(55.) Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Määrärahatarve on otettu huomioon momenteilla 33.22.50 ja 33.92.55.

1998 määräraha	100 000 000
1997 tilinpäätös	157 023 512

56. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1999 olevan 1 600, josta sotaleskien osuus on 400. Kuntoutusjakson pituus on 2-3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

1999 määräraha	13 500 000
1998 määräraha	13 100 000
1997 tilinpäätös	12 100 000

57. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön määräämin perustein rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939-1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille. Rintama-avustusta voidaan myöntää myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Avustuksen piirissä olevia arvioidaan vuonna 1999 olevan 550 henkilöä.

1999 määräraha	1 400 000
1998 määräraha	1 600 000
1997 tilinpäätös	1 500 000

59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 190 000 000 mk, joka rahoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroista momentilta 33.92.59.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä kysymyksistä.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1999 olevan 30 550.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000
1997 tilinpäätös	5 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/1940) 6 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto- ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 1999 olevan 140.

Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

1999 määräraha	21 000 000
1998 määräraha	22 000 000
1997 tilinpäätös	22 052 552

28. Muu toimeentuloturva

Selvitysosa: Muu toimeentuloturva muodostuu sotilasavustuksesta. Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että tämä on avustuksen tarpeessa. Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta.

Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin kohtuullisiin menoihin.

Sotilasavustus on saajalleen verovapaa etuus. Sotilasavustuksen menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

50. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 63 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä arvioidaan vuonna 1999 olevan noin 14 500 henkilöä.

1999 määräraha	63 700 000
1998 määräraha	60 000 000
1997 tilinpäätös	58 850 000

32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun momentit 30 ja 31 kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992, STVOL) piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Ehkäisevä toiminta

Tavoitteena on terveyttä, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristöjen luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen ja elämänlaadun ja elämänhallinnan parantaminen.

Erityistä toimintaa vaativia alueita ovat muun muassa lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, terveyserojen vähentäminen, asumisen ja elinympäristön kehittäminen, päihdepolitiikka ja syrjäytymisen ehkäisy.

Ihmisten työ- ja toimintakyvyn sekä elämänlaadun ylläpitämiseen ja parantamiseen vaikuttavat keskeisesti mielenterveyden edistäminen, tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy, tapaturmien torjunta sekä terveellisten elämäntapojen tukeminen.

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi laaditaan hyvinvointipoliittinen ohjelma yhteistyössä eri hallintokuntien, järjestöjen ja muiden tahojen kanssa.

Ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytykset terveysvalvonnan toimeenpanemiseksi turvataan erityisesti asuntojen kosteus- ja homevaurioiden tutkimisessa.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Tavoitteena on palvelujen kattavuuden sekä perustoimeentulon ja peruspalvelujen turvaaminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuutta ja taloudellisuutta tehostetaan lisäämällä avohuoltoa ja yhteensovittamalla toimintoja.

Erityistä huomiota kiinnitetään ikääntyvän väestön tarvitsemiin palveluihin, mielenterveystyöhön, lasten ja nuorten palvelujen kehittämiseen sekä sosiaalityöhön.

Lähipalveluja kehittämällä toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä alueellista toimintaa. Samalla lisätään asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	Arvio 1998	Arvio 1999
Kunnallinen toimeentuloturva		
—Toimeentulotuki, kotitalouksien määrä	315 000	300 000
— Toimeentulotuki, saajien määrä	548 000	522 000
— Ehkäisevä toimeentulotuki, saajien määrä	22 000	27 000
— Elatustuki, saajien määrä	108 000	109 000
Sosiaalipalvelut		
— Lasten päivähoito, paikkojen määrä	219 000	214 000
— Lasten kotihoidon tuki, saajia keskimäärin	75 000	74 000
— Lasten yksityisen hoidon tuki, saajia keskimäärin	8 000	8 000
— Kodinhoitoapu, kotitalouksien määrä	133 000	135 000
—Tukipalvelut, saajien määrä	125 000	125 000
— Vanhainkodit, paikkojen määrä	23 000	23 000
— Omaishoidontuki, saajien määrä	22 000	22 000
— Vanhusten palveluasuminen, asuntojen määrä	16 000	16 000
— Kehitysvammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin	6 000	6 300
— Kehitysvammaisten laitoshuolto, paikkojen määrä	3 000	3 000
Kansanterveystyö		
— Sairaansijojen määrä	23 400	23 400
— Avohoitokäynnit lääkärillä (milj.)	10,8	10,9
— Terveyden- ja sairaanhoitaja, käyntien määrä (milj.)	11,6	11,7
— Hammashuolto, käyntien määrä (milj.)	5,3	5,4
— Valvottu kotisairaanhoito, käyntien määrä (milj.)	3,6	3,7
Erikoissairaanhoito		
— Sairaansijojen määrä	22 000	21 500
— Hoitopäivien määrä (milj.)	6,4	6,2
— Hoitojaksojen määrä (milj.)	1,0	1,1
— Keskimääräinen hoitojakso (päiviä)	6,4	5,6
— Avohoitokäyntien määrä (milj.)	6,0	6,0

30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 750 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annetussa valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksyttyjen käyttökustannusten valtionosuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kuntien valtionosuuslain mukaisten tasausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 150 000 000 mk terveydenhuollon rakenteiden ja organisaatioiden uudistamisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 13 000 000 mk toimeentulotukilain 1.3.1998 voimaantulon yhteydessä toimeentulotuen perusteisiin tehtyjen tarkistusten johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 287 000 000 mk vuonna 1998

toteutetun asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovittamisen ja toimeentulotuen tarkistusten kunnan toimeentulotukimenoja vähentävän vaikutuksen johdosta. Vähennys otetaan huomioon kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuudessa korottamalla sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin perustuvaa kunnan omarahoitusosuutta 102 markalla kutakin kunnan asukasta kohti.

Eräiden lääkkeiden korvauskäytännön muuttamisen johdosta määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 40 000 000 mk poistamalla sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin perustuvasta kunnan omarahoitusosuudesta kutakin kunnan asukasta kohden vuonna 1998 tehty kahdeksan markan vähennys.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi erikoissairaanhoitolain (1062/1989) muuttamisesta 1.1.1999 lukien siten, että kunta saa valita vapaasti sairaanhoitopiirin.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 5 000 000 mk siirtona momenteille 29.40.21 ja 30 johtuen koulukotien perusopetuksen siirtämisestä opetusministeriön hallinnonalan ohjaukseen ja rahoitettavaksi.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 330 000 000 mk kustannustason nousun johdosta.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on sosiaali- ja terveysministeriön osuutena otettu huomioon 1 615 000 000 mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasauslisänä ja 100 000 000 mk kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamiseen liittyvänä siirtymätasauslisänä sekä 1 985 000 000 mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasausvähennyksenä ja 21 000 000 mk kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamiseen liittyvänä siirtymätasausvähennyksenä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus lasketaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten ja kunnan omarahoitusosuuden perusteella. Valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnalle maksettavassa valtionosuudessa otetaan huomioon sosiaali- ja terveysministeriön osuus kuntien valtionosuuslain mukaisista tasauksista.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset määritellään kunnan asukasluvun, ikärakenteen, palvelu- ja jalostusaloilla työskentelevien osuuden, työttömyysasteen ja työttömien lukumäärän mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat sosiaalihuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti vuonna 1999 seuraavat:

0 - 6-vuotiaat	24 153
7 - 64-vuotiaat	1 531
65 - 74-vuotiaat	2 959
75 - 84-vuotiaat	16 441
85 vuotta täyttäneet	45 949

Työttömien lukumäärän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan työtöntä kohden ovat 2 052 mk ja työttömyysasteen mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden 187 mk vuonna 1999.

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset määritellään kunnan asukasluvun, ikärakenteen ja asukkaiden sairastavuuden mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat terveydenhuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti vuonna 1999 seuraavat:

0 - 6-vuotiaat	2 763
7 - 64-vuotiaat	3 085
65 - 74-vuotiaat	7 414
75 - 84-vuotiaat	13 978
85 vuotta täyttäneet	23 613

Sairastavuuden mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden ovat 1 389 mk vuonna 1999.

Lisäksi kunnan laskennallisiin kustannuksiin voi vaikuttaa syrjäisyyskerroin.

Kunnan omarahoitusosuus on 8 397 mk kunnan asukasta kohden vuonna 1999.

1999 määräraha	12 750 000 000
1998 määräraha	12 864 700 000
1997 tilinpäätös	13 556 633 261

31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain ja sen nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisiin sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamishankkeisiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1999 saadaan vahvistaa kokonaiskustannuksiltaan vähintään 2 000 000 markan määräisiä perustamishankkeita sekä STVOL:n 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hankkeita siten, että niiden valtionosuuteen oikeuttavat enimmäiskustannukset ovat yhteensä enintään 520 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntayhtymille suoritetaan perustamishankkeiden kustannuksiin valtionosuutta 25-50 % vahvistetuista kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 42 % kustannuksista.

Vuonna 1999 perustamishankkeena vahvistetaan toteutettavaksi vain pieniä hankkeita. Pieniä hankkeita ovat kokonaiskustannuksiltaan 2 000 000-25 000 000 markan määräiset perustamishankkeet.

Vuonna 1999 vahvistettavista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 140 000 000 mk vuonna 1999, 74 000 000 mk vuonna 2000 ja 2 000 000 mk vuonna 2001. Vuosina 1996-1998 vahvistetuista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 120 000 000 mk vuonna 1999, 9 000 000 mk vuonna 2000 ja 1 000 000 mk vuonna 2001.

1999 määräraha	260 000 000
1998 määräraha	385 000 000
1997 tilinpäätös	415 208 925

32. Valtion korvaus erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 47 §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Korvaus on tarkoitettu myös yliopistosairaalan erityisvastuualueen muiden terveydenhuollon yksiköiden tutkimustoiminnan tukemiseen.

1999 määräraha	260 000 000
1998 määräraha	360 000 000
1997 tilinpäätös	359 999 300

33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäreiden koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 380 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 47 ja 47 a §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkärikoulutukseen.

Selvitysosa: Terveydenhuollon toimintayksikölle, joka antaa lääkärin peruskoulutusta, perusterveydenhuollon lisäkoulutusta tai erikoislääkärikoulutusta, suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus koulutuksen aiheuttamiin kustannuksiin.

1999 määräraha	380 000 000
1998 määräraha	390 000 000
1997 tilinpäätös	353 483 602

34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää

myös Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen kertaluonteisena korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina otettu huomioon 12 000 000 mk ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 2 000 000 mk, josta 400 000 mk on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

1999 määräraha	14 000 000
1998 määräraha	16 600 000
1997 tilinpäätös	11 826 591

36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/1985) nojalla pääkaupunkiseudun kunnille hankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksyttyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavustusta 29-66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksyttyjen hankkeiden kustannuksiin 31-64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä.

Hyväksytyistä ennen vuotta 1990 aloitetuista hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuosina 2000-2001 yhteensä 4 500 000 mk.

1999 määräraha	7 700 000
1998 määräraha	11 700 000
1997 tilinpäätös	22 933 726

38. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/1982, SVOL) ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aiheutuneisiin toimeentuloturvan kustannuksiin, lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen sekä osittaisen lasten kotihoidon tuen maksamiseen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin vuotta 1990 aikaisemmilta vuosilta suoritettavien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) muuttamisesta siten, että ennen vuotta 1993 aiheutuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten vuosille 1993-1997 jaksotettujen loppuerien vuodelle 1999 siirretty erä 66 000 000 mk siirretään maksettavaksi vuonna 2000, mikä on otettu määrärahan mitoituksessa huomioon.

Käyttökustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 300 000 mk vuonna 1999.

1999 määräraha	1 000 000
1998 määräraha	9 000 000
1997 tilinpäätös	69 461 156

39. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/1982, SVOL) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aloitetuista sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskustannushankkeista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1999 saadaan hyväksyä ennen vuotta 1990 hyväksyttyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamisohjelmien muutoksia siten, että niiden kokonaiskustannusarviot ovat yhteensä enintään 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Perustamiskustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1990 hyväksyttyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamisohjelmien muutoksista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 4 500 000 mk vuonna 1999. Vastaavien valtionosuuksien nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista perustamiskustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 500 000 mk vuonna 1999.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	6 000 000
1997 tilinpäätös	27 711 596

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

23. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveydensuojelulain (763/1994), elintarvikelain (361/1995), geenitekniikkalain (377/1995) ja kemikaalilain (744/1989) edellyttämästä terveysvalvonnasta, terveysvalvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000
1997 tilinpäätös	5 000 000

24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautien ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tartuntatautien, muun muassa HIV-infektion ja tarttuvien maksatulehdusten, ehkäisytyön tehostamistarve sekä lisääntyneen kansainvälisen yhteistyön asettamat vaatimukset, joista erityisesti korostuvat lähialueidemme tartuntatautiriskit sekä Euroopan unionin alueella yhteisesti tehostettava tartuntatautien seuranta ja valvonta.

1999 määräraha	6 000 000
1998 määräraha	5 000 000
1997 tilinpäätös	4 924 869

50. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 36 950 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatuksesta sekä toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/1976) 27 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta ja raittiustyölain (828/1982) 10 §:n 1 kohdan nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen

maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää alkoholitiedotuksesta ja -valistuksesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveyden edistämiselle ja tupakoinnin ja päihteiden käytön vähentämiselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Terveyden edistämisen rakenteiden vahvistaminen

Tavoitteena on voimavarojen käytön tehostaminen ja toimintojen kehittäminen kokoamalla valtionhallinnon, kuntien ja järjestöjen toimintoja kehittämällä informaatiojärjestelmiä ja laadunhallintaa sekä edistämällä osaamiskeskusten syntyä.

Tupakoimattomuus

Tavoitteena on nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy, tupakansavulle altistumisen väheneminen työpaikoilla, kodeissa ja ravintoloissa ja tupakoinnin lopettamisen tukeminen yleisesti tupakoivissa väestöryhmissä.

Päihdehaittojen vähentäminen

Tavoitteena on nuorten alkoholin humalakäytön yleistymisen ja alkoholin kokonaiskulutuksen kasvun pysäyttäminen.

Terveellisen ravitsemuksen edistäminen

Tavoitteena on väestön ravitsemuksen kohentuminen siten, että liikapainoisten osuus väestössä vähenee, suolan käyttö edelleen vähenee, ravintokuitujen käyttö lisääntyy ja ravan laatu kehittyy terveyttä edistävään suuntaan. Lasten ja nuorten ravitsemuksen laatua parannetaan päiväkoti- ja kouluruokailua kehittämällä.

Tapaturmien ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy

Tavoitteena on kehittää tietojärjestelmiä ja toimivia organisatorisia rakenteita koti- ja vapaa-ajan tapaturmien sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksien torjuntaan. Toiminnan tuloksena näistä aiheutuva työkyvyttömyys vähenee.

Mielenterveyden edistäminen

Tavoitteena on kehittää käytännöllisiä toimintamalleja ehkäisevän mielenterveystyön alueella. Toiminnalla pyritään tukemaan lasten ja nuorten mielenterveyttä ja syrjäytymisvaarassa olevien omatoimista terveyden edistämistä sekä vähentämään masennusta ja itsemurhia.

Toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin valtion tulo- ja menoarvioon on otettava määräraha, joka vastaa vähintään 0,45 % tupakkaveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta.

Vuoden 1999 talousarvion määräraha vastaa 0,75 % tupakkaveron arvioidusta tuotosta. Raittiustyölain mukainen määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti laskettuna.

1999 määräraha	36 950 000
1998 määräraha	30 825 000
1997 tilinpäätös	32 850 000

57. Lomatoiminta

Selvitysosa: Lomatoiminta käsittää maatalousyrittäjän lomituspalvelut ja pienyrittäjän vuosilomarahan.

Maatalousyrittäjillä on oikeus vuosilomaan ja sijaisapuun. Vuosiloma kuuluu vain karjataloutta harjoittaville. Sijaisapua voi saada myös kasvinviljelyn harjoittaja. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt huolehtimasta maatalousyrityksen hoitoon kuuluvia välttämättömiä tehtäviä. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomittaja-apua subventoituun hintaan enintään 100 tuntia vuodessa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle. Kunnat huolehtivat paikallishallinnosta ja lomituspalvelujen järjestämisestä.

Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Maatalousyrittäjillä on oikeus valita, käyttääkö hän kunnan järjestämiä palveluja vai järjestääkö itse lomituksensa, jolloin hänelle korvataan tästä aiheutuneita kustannuksia. Lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan kunnille kokonaan valtion varoista.

Vuoden 2000 alusta Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle siirtyy vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta. Silloin palvelujen paikallishallinnosta vastaavina paikallisyksikköinä toimivat joko kunnat eläkelaitoksen kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella tai eläkelaitoksen omat paikallisyksiköt.

Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettu laki (408/1977) on ollut soveltamatta vuodesta 1994.

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 796 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjän vuosiloma on 22 päivää.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon määrärahan oikaisuna 132 400 000 mk sekä 10 700 000 mk maatalouslomittajien palkkatarkistusten, lomittajarakenteen muutoksen ja lomituspäivän keskimääräisen keston pitenemisen johdosta. Määrärahan vähennyksenä on otettu huomioon 23 100 000 mk maatalousyrittäjien määrän vähenemisen aiheuttamana kustannussäästönä.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 548 000 000 mk, sijaisaputoimintaan 206 000 000 mk ja maksulliseen lomittaja-apuun 16 000 000 mk.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 770 000 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 26 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelutoimintojen laajuustietoja	Arvio 1998	Arvio 1999
Vuosilomaan oikeutettuja	56 500	54 800
Vuosilomapäivien lukumäärä	1 130 000	1 096 000
Sijaisavun saajia	17 000	16 500
Sijaisapupäivien lukumäärä	530 000	515 000
Maksullisen lomittaja-avun käyttäjiä	10 500	10 600
Maksullisten lomittaja-aputuntien lukumäärä	366 000	370 000

1999 määräraha	796 000 000
1998 määräraha	676 000 000
1997 tilinpäätös	814 953 318

42. Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/1977) 12 §:n nojalla pienyrittäjien vuosilomatoiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettua lakia ei sovelleta vuosina 1994-1999. Määrärahaa käytetään vuosilomatoiminnasta ennen 1.4.1994 aiheutuneiden kustannusten loppuerien maksamiseen.

1999 määräraha	100 000
1998 määräraha	100 000
1997 tilinpäätös	—

50. Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 86 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 000 000 mk paikallisyksiköiden yhteistoiminta-alueiden lisääntymisen ja hallinnon tehostumisen aiheuttamana kustannussäästönä.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 7 500 000 mk Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja 78 500 000 mk kuntien lomituspalvelujen hallinnon kustannuksiin.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallinnon ja henkilöstön laajuustietoja

	Arvio 1998	Arvio 1999
Koko- ja osapäiväisiä toimihenkilöitä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa	7	7
Paikallisyksiköitä lomituspalvelujen toteutuksessa	350	330
Kokopäiväisiä virkoja kunnissa	120	120
Osapäiväisiä virkoja kunnissa	230	210
Johtavia lomittajia	320	320
Vakinaisia lomittajia kunnissa	4 300	4 200

1999 määräraha	86 000 000
1998 määräraha	90 000 000
1997 tilinpäätös	91 737 710

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

Selvitysosa: Raha-automaattiasetuksen (676/1967) 29 §:n 1 momentin mukaisesti valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka arvioidaan vastaavan Raha-automaattiyhdistyksen puhtaasta tuotosta asianomaisena varainhoitovuonna avustuksina jaettavaa määrää. Raha-automaattiyhdistyksen tehtyä sille toimitettujen hakemusten pohjalta jakoehdotuksensa valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä jakaa määrärahan avustuksina asetuksessa tarkemmin mainituille oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta jaettiin vuonna 1998 avustuksia 1 545 milj. mk yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Näistä avustuksista myönnettiin 240 milj. mk sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin ja 1 305 milj. mk kansalaisjärjestötoimintaan ja palvelutuotantoon sekä peruskorjausohjelmaan. Kun lisäksi osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 185 milj. mk rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin ja 5 milj. mk eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, oli Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö yhteensä 1 735 milj. mk. Vuoden 1997 tuottoa jäi myöhemmin käytettäväksi noin 168 milj. mk.

Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 1999 yhteensä 1 850 milj. mk. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 1 315 milj. mk momentilta 33.92.50. Lisäksi osoitetaan Valtionkonttorin käyttöön 340 milj. mk sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin, 190 milj. mk rintamaveteraanien kuntoutukseen ja 5 milj. mk eräiden sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen. Vuoden 1998 tuottoa jäisi myöhemmin käytettäväksi noin 125 milj. mk.

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

Momentille myönnetään 1 315 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää raha-automaattiasetuksen (676/1967) 29 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen näkövammaisten kirjaston käyttöön tarkoitettujen toimitilojen perustamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi näkövammaisten kirjastosta annetun lain (638/1996) muuttamisesta siten, että momentin määrärahaa saa käyttää kirjastolle vuokrattavaksi tarkoitettujen toimitilojen perustamiskustannuksiin.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 240 000 000 mk siirtona momentille 33.92.55.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	Milj. mk
Perinteiseen kansalaisjärjestötoimintaan ja palvelutuotantoon sekä eräisiin Raha-automaattiyhdistyksen rahoitettavaksi siirtyneisiin aiemmin valtion maksamiin avustuksiin	1 105
Syrjäytymisen ehkäisemisohjelman jatkamiseen	60
Julkisten rakennusten peruskorjausohjelman toteuttamiseen	100
Näkövammaisten palvelukeskushankkeeseen	40
Veteraanikuntoutuksen kehittämisprojektiin (1997-1999)	10
Yhteensä	1 315

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti sopinut Raha-automaattiyhdistyksen kanssa seuraavista tulostavoitteista avustustoiminnalle vuodelle 1999:

Kansalaisjärjestötoiminta

Yleisavustuksilla turvataan järjestöjen keskeisimmät tiedotus-, neuvonta-, koulutus- ja kehittämispalvelut vapaaehtoisuutta ja omatoimisuutta kannustaen. Toiminnassa korostetaan tavoite- ja päämäärätietoisuutta.

Kokeilu- ja kehittämishankkeilla ehkäistään syrjäytymistä ja muita hyvinvointia uhkaavia tekijöitä sekä huono-osaisuutta. Terveyttä edistävää toimintaa ja merkittävimpien kansansairauksien sekä tapaturmien ehkäisyä tuetaan.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muuttamista avohuoltopainotteiseksi jatketaan. Myös välimuotoisia palveluja tuetaan. Järjestöpalveluin tuetaan kansalaisten itsenäistä selviytymistä.

Palvelu- ja tukiasuminen

Tarpeellisten palvelu- ja tukiasuntohankkeiden käynnistämistä tuetaan. Samoin tuetaan erilaisia asumisen tukiratkaisuja ja omaistoimintaa.

1999 määräraha	1 315 000 000
1998 määräraha	1 545 000 000
1997 tilinpäätös	1 514 376 000

55. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 340 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten perustamiskustannukset sekä niistä vuonna 1999 aiheutuvat lainojen lyhennykset ja korot rahoitetaan ylläpitäjäyhteisöjen pääsääntöisesti 10 prosentin omavastuuta lukuunottamatta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sotilasvammalain muuttamiseksi siten, että siihen lisätään säännös Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käytöstä sotainvalidien laitoshuollosta ja kuntoutuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan yhteensä 1 573 ja sotainvalidien ja heidän aviopuolisoiden kesken jaettuja hoi-

topäiviä yhteensä 463 600. Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen perusteella.

Määrärahasta 240 000 000 mk on siirtoa momentilta 33.92.50 ja 100 000 000 mk on aikaisemmin maksettu momentilta 33.22.(55).

1999 määräraha	340 000 000

58. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutus- ja hoitolaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kuntoutuksen laatu ja kustannukset ovat samaa tasoa veteraanikuntoutuksen kanssa. Kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan vuonna 1999 750 henkilöä.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000

59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 190 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha vähentää vastaavasti määrärahan tarvetta momentilta 33.22.59. Tämän vuoksi kuntoutustoimintaa kehitetään ja uusia toimintamalleja kokeillaan momentilta 33.92.50 myönnettävillä avustuksilla.

1999 määräraha	190 000 000
1998 määräraha	185 000 000
1997 tilinpäätös	165 000 000

(99.) Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarviosta.

(67.) Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 33.01.67.

Pääluokka 34
TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 1999 olevan 4 190 henkilötyövuotta.

Työhallinnon toiminta-ajatuksena on edistää työmarkkinoiden toimivuutta ja työllisyyttä. Tämän perustehtävän toteuttamiseksi työhallinnon avaintulosalueiksi on määritelty työnvälitys, työvoimavarojen kehittäminen, työvoiman kysynnän vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäisy sekä työorganisaatioiden ja niiden henkilöstön kehittäminen. Toiminnan tuloksellisuutta ja laatua avaintulosalueilla tuetaan tukitulosalueella "Työhallinnon toimivuuden kehittäminen".

Työhallinnon strategiset linjaukset on johdettu toimintaympäristön ongelmista ja muutossuunnista, joihin hallinto voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Nämä strategiset linjaukset ja tavoitteet ovat:

— huolehditaan ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta ja parannetaan työnhakijoiden työllistymistä yleisille työmarkkinoille

— alennetaan pitkäaikaistyöttömyyttä, torjutaan syrjäytymistä sekä edistetään maahanmuuttajien kotoutumista

— asetetaan tavoitteeksi työllisyysasteen kohoaminen jokaisen TE-keskuksen alueella

— vahvistetaan työyhteisöihin kohdistuvaa kehittämistoimintaa tavoitteena parantaa tuloksellisuutta, työelämän laatua ja työllisyyttä sekä ikääntyneiden asemaa työelämässä

— parannetaan työhallinnon organisaation toimivuutta, selkeyttämällä ministeriön ja aluehallinnon ohjaussuhteita sekä vahvistamalla laatutyötä kaikilla organisaatiotasoilla.

EU:n työllisyyssuuntaviivojen mukaisen Suomen työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelman osana työhallinto toteuttaa kolmea yleiseurooppalaista toimintakokonaisuutta, jotka täsmentyvät tulostavoitteiksi työhallinnon tulosohjausprosessissa.

— Kaikille työvoimatoimistoihin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneille tarjotaan uusi mahdollisuus kiinnittyä työmarkkinoille laatimalla heille henkilökohtainen työllistyvyys- ja työnhakusuunnitelma ennen kuuden kuukauden työttömyyttä. Tähän järjestelmään siirrytään vaiheittain vuosina 1998-1999.

— Kaikille ammattitaidottomille nuorille työttömille tarjotaan yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa mahdollisuus osallistua ammatilliseen peruskoulutukseen, johon heillä on samalla velvollisuus saadakseen oikeuden työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen.

— Työttömille tarjottavassa koulutuksessa ja muissa vastaavissa toimenpiteissä on edelleen vuonna 1999 vähintään 20 prosenttia työttömistä työnhakijoista.

Henkilöstömäärän jakautumista ja henkilöstöresurssien kohdentamista aluehallinnossa arvioidaan kuormittavuusmittareiden perusteella. Henkilöstö- ja esimiesbarometrien antamia tietoja käytetään työyhteisön ja johtamisen kehittämisessä. Henkilöstön työkunnosta ja työyhteisöjen toimintakyvystä huolehditaan koulutuksellisin ja muin henkilöstöhallinnollisin toimenpitein.

Työn ja työprosessien toimivuuden kehittämisen painopistealueina ovat laatumenetelmien laaja käyttöönotto ja laatutyökoulutus.

Työttömien kokonaislukumäärä sekä käytössä olevat resurssit suhteessa työttömien lukumäärään ovat kehittyneet seuraavasti:

	1996 toteuma	1997 toteuma	1998 arvio	1999 arvio/TAE
Työttömät työnhakijat (keskimäärin kk:ssa)	447 987	410 000	375 000	335 000
Työvoimapolitiikan resurssit (ml. ESR), milj. mk	13 881	13 151	12 659	10 339
Työvoimapol. resurssit (ml. ESR) suhteessa työttömien lkm, mk	30 985	32 075	33 757	30 863

Työhallinnon keskeisiin strategisiin tavoitteisiin liittyvät alustavat tulostavoitteet ovat seuraavat:

	1997 toteuma	1998 tavoite	1999 alustava tavoite
Työpaikan täyttyminen sovittuun alkamispäivään mennessä (%)	94	90	94
Yhdenjaksoisia pitkäaikaistyöttömiä enintään (keskimäärin kk:ssa)	125 700	118 150	107 000
Työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuus:			
— työttömänä 3 kk työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen jälkeen enintään (%)	47	45	40
— työttömänä 3 kk tukityön jälkeen enintään (%)	51	55	47
— työttömänä 3 kk työmarkkinatuen työharjoittelun jälkeen enintään (%)	30	30 [1)]	30

[1)] Arvio

Työministeriön pääluokan valtuusyhteenveto:

	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk	2003 milj. mk
1. Aikaisemmin myönnetyistä valtuuksista aiheutuvat menot	29	0	0	0
2. Uusista valtuuksista aiheutuvat menot	651	190	1	0
Yhteensä	680	190	1	0

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

		v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01.	Työhallinto	165 138	166 620	166 301	- 319	- 0
05.	Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteutus	1 331 525	1 548 200	683 900	- 864 300	- 56
06.	Työvoimapolitiikan toimeenpano	11 480 642	11 094 816	9 656 866	- 1 437 950	- 13
07.	Pakolais- ja siirtolaisuusasiat	347 318	303 300	306 700	+ 3 400	+ 1
99.	Työministeriön hallinnonalan muut menot	134 576	210 753	142 053	- 68 700	- 33
	Yhteensä	**13 459 199**	**13 323 689**	**10 955 820**	**- 2 367 869**	**- 18**

01. Työhallinto

Ulkomaalaisvaltuutetun toimisto siirretään 1.3.1999 lukien sosiaali- ja terveysministeriöstä työministeriöön ja ulkomaalaisvaltuutetun tehtäväkuvaa laajennetaan syrjimättömyyden periaatteen toteutumisen valvontaan.

Selvitysosa: Työministeriön toimintarakennetta uudistetaan siten että alaisen hallinnon ohjaustehtävät eriytetään ministeriön muista tehtävistä. Politiikkaosasto palvelee keskeisesti valtioneuvostoa ja eduskuntaa. Toimeenpano-osasto vastaa alaisen hallinnon ohjauksesta ministeriön asettamien strategisten tulostavoitteiden mukaisesti. Kun nykyinen osastojako poistuu muutetaan kansliapäällikön sijaisena toimivan neuvottelevan virkamiehen, osastopäälliköiden ja apulaisosastopäällikön virkanimikkeet uuteen rakenteeseen sopiviksi.

Työlainsäädäntöä valmistellaan edelleen kolmikantaisesti siten, että se tukee joustavasti paikallistason ratkaisuja. Työelämän perusturvaa, osallistumismahdollisuuksia ja yhdenvertaisuutta pyritään samalla ylläpitämään. Näitä tavoitteita on asetettu, paitsi vireillä olevalle työsopimuslain kokonaisuudistukselle myös työelämän tietosuojalainsäädännölle sekä palkkaturvalainsäädännön kokonaisuudistukselle. Työaikalainsäädännön kokeiluhankkeiden ja valmistuvien selvitysten pohjalta luodaan valmiuksia uusille, entistä monipuolisemmille ja terveyttä edistäville työaikaratkaisuille erityisesti ikääntyvien työntekijöiden tarpeita silmällä pitäen. Ikääntyvien työntekijöiden työllistämisedellytyksiä vahvistetaan muutoinkin kansallisen ikäohjelman mukaisin toimenpitein.

Kansallisen työelämän kehittämisohjelman tavoitteena on parantaa tuottavuutta ja työelämän laatua suomalaisilla työpaikoilla edistämällä henkilöstön osaamista ja innovatiivisuutta. Ohjelma käynnisti vuosina 1996-97 yhteensä 162 kehittämishanketta, joissa on mukana 250 toimipaikkaa ja joiden piirissä on 20 000 henkeä. Vuonna 1998 tavoitteena on käynnistää noin 100 uutta hanketta ja tukea jo käynnistyneiden hankkeiden toteuttamista sekä päättyneiden hankkeiden tulosten hyödyntämistä. Vuoden 1999 talousarvioesitykseen ehdotetulla määrärahalla on tarkoitus käynnistää noin 20 uutta hanketta, tukea meneillään olevan noin 100 hankkeen toteuttaminen myös vuoden 1999 osalta sekä koota, analysoida ja hyödyntää systemaattisesti päättyvien hankkeiden tuloksia.

Kansallinen tuottavuusohjelma on tutkimusavusteinen kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on parantaa suomalaisten yritysten ja julkisyhteisöjen tuottavuutta ja toiminnan laatua kehittämällä.

Tuottavuusohjelman toisessa vaiheessa on mukana 10 projektia, jotka sisältävät kaikkiaan 15 hanketta. Vuoden 1999 talousarvioesitykseen ehdotetulla määrärahalla on tarkoitus varmistaa ohjelmaan sisältyvien hankkeiden loppuunsaattaminen ja niiden tulosten levittäminen.

Työneuvosto toimii työministeriön alaisena erityisviranomaisena hoitaen tehtäviä, joista on säädetty työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista annetuissa laeissa (608/1946, 855/1996) ja asetuksessa työneuvostosta (163/1997). Poikkeuslupia koskevat valitus- ja alistusasiat käsitellään kiireellisinä ja ne pyritään ratkaisemaan vähintään kahdessa kuukaudessa. Periaatteellisluonteisten lausuntojen ja ratkaisujen keskimääräinen käsittelyaika on alle kuusi kuukautta.

Työvoimaopiston tulosalueiksi on määritelty toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana sekä osallistuminen TE-keskusten työvoimaosastojen ja työvoimatoimistojen kehittämiseen. Työvoimaopisto tuottaa vuonna 1999 toimintamenoilla 7 500 oppilaspäivää ja maksullisella palvelutoiminnalla 700 päivää.

Tieto-taito -vientiä jatketaan edelleen vuonna 1999. Vienti on vastikkeellista ja perustuu työhallinnon asiantuntemuksen myyntiin. Tarkoitus on laajentaa toimintaa ja kehittää yhteistyömuotoja muiden hallinnonalojen kanssa.

21. Työministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 123 000 000 mk.

Perustetaan työministeriöön ylijohtajan (A 31) virka. Viiden osastopäällikön (A 31), yhden neuvottelevan virkamiehen (A 31) ja yhden apulaisosastopäällikön (A 29) virat muutetaan nimeltään johtajiksi, entisin palkkausluokin.

Selvitysosa: Ylijohtajan viran perustaminen on tarkoitus hoitaa siten, että määrärahan tarve ei toimenpiteen johdosta kasva, mikä toteutetaan toimintoja tehostamalla ja uudelleenkohdentamalla.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 022 000 mk ulkomaalaisvaltuutetun toimiston kolmen henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 33.01.21 1.3.1999 lukien. Ulkomaalaisvaltuutetun tehtäväkuvan laajentaminen syrjimättömyyden periaatteen toteutumisen valvontaan hoidetaan ministeriön nykyisin henkilöresurssein. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen ulkomaalaisvaltuutetusta annetun lain muuttamiseksi tältä osin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 478 000 mk kolmen lääninhallituksesta siirtyneen henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 000 000 mk julkisen toiminnan tehostamisen johdosta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	125 629 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 587 800
Muut toimintamenot	124 041 200
Bruttotulot	2 629 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	2 339 000
Muut tulot	290 000
Nettomenot	123 000 000

1999 määräraha	123 000 000
1998 määräraha	122 600 000
1998 lisämääräraha	1 651 000
1997 tilinpäätös	123 242 000

22. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 205 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitusperusteena on käytetty 8 200 oppilastyöpäivää, mistä kurssimuotoisella koulutuksella tuotetaan 6 500 päivää, maksullisella palvelutoiminnalla 700 päivää ja paikallishallinnon tukipalveluilla 1 000 päivää. Oppilaspäivän yksikköhinnan arvioidaan kohoavan 48 markalla

552 markkaan mm. siksi, että eläkemaksut laajenevat koskemaan koulutuspalkkioita.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	4 560 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	311 000
Muut toimintamenot	4 249 000
Bruttotulot	355 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	350 000
Muut tulot	5 000
Nettomenot	4 205 000

1999 määräraha	4 205 000
1998 määräraha	3 680 000
1998 lisämääräraha	35 000
1997 tilinpäätös	3 680 000

23. Kansallisen työelämän kehittämisohjelma ja tuottavuuden kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansallisen työelämän kehittämisohjelman ja Kansallisen tuottavuusohjelman eri kokeilu-, kehittämis- ja tutkimushankkeiden käynnistämisestä, toteutumisesta ja arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää molempien kehittämisohjelmien julkaisuista, erillisselvityksistä, asiantuntijapalkkioista, seminaarien järjestämisestä, koti- ja ulkomaisten yhteistyöverkostojen luomisesta sekä enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauksesta ja ohjelmien hallinnointiin osallistuvan väliaikaisen henkilöstön palkkauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Talousneuvosto on käynnistänyt molemmat vuoden 1999 loppuun jatkuvat ohjelmat, jotka sisältyvät myös hallitusohjelmaan ja työministeriön toimenpideohjelmaan tietoyhteiskunnan kehittämiseksi. Kansallinen työelämän kehittämisohjelma on lisäksi yksi Suomen työllisyysohjelmaan 1996-1999 sisältyvistä toimenpiteistä työelämän uudistamiseksi. Kansallisen työelämän kehittämisohjelman tavoitteena on parantaa tuottavuutta ja työelämän laatua edistämällä henkilöstön osaamista ja innovatiivisuutta suomalaisilla työpaikoilla sekä tällä tavoin tukea kestävää talous- ja työllisyyskehitystä. Ohjelma tukee työpaikkalähtöisiä toimintatavan muutokseen tähtääviä projekteja, edistää yhteistyöverkostojen luomista, vauhdittaa työpaikkalähtöistä kehittämisaloitteellisuutta ja vahvistaa tutkimuksen hyväksikäyttöä työelämän kehittämisessä. Kansallisen tuottavuusohjelman tarkoituksena on parantaa suomalaisten yritysten ja julkisyhteisöjen tuottavuutta ja toiminnan laatua kehittämällä, kokeilemalla, arvioimalla ja levittämällä tätä palvelevia kehittämis-, mittaus- ja analyysimenetelmiä sekä tilastoja.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Työelämän kehittämisohjelma	26 000 000
Tuottavuuden kehittämisohjelma	4 000 000
Yhteensä	30 000 000

1999 määräraha	30 000 000
1998 määräraha	30 000 000
1997 tilinpäätös	30 000 000

67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 096 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja velvoitteiden suorittamisesta sekä erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän ILO:n jäsenmaksuun noin 7 800 000 mk ja IOM:n jäsenmaksuun noin 1 066 000 mk.

1999 määräraha	9 096 000
1998 määräraha	10 340 000
1997 tilinpäätös	8 216 420

05. Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteutus

Selvitysosa: Euroopan sosiaalirahasto on EU:n rakennerahastoista koulutuksen ja työllisyyden edistämisen rahasto, jonka vastuuviranomainen Suomessa on työministeriö. Toimenpiteet kohdistuvat erityisesti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömiin sekä yritysten työssäolevaan ja rakennemuutoksen vuoksi työttömyysuhan alla olevaan henkilöstöön. Välillisesti kaikki toimenpiteet tukevat myös elinkeinoelämää. Ohjelmia rahoittavat työministeriön lisäksi opetusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sisäasiainministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Euroopan sosiaalirahaston tavoite 3-ohjelmalla parannetaan työllistymisedellytyksiä ja ehkäistään pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyttä järjestämällä työttömille yksilöllisiä työelämään valmentavia kokonaisuuksia. Ne voivat sisältää mm. neuvontaa, ohjausta, koulutusta, kuntoutusta, tukityötä tai työpaikalla tapahtuvaa harjoittelua. Erityisesti nuorille työttömille tarjotaan mahdollisuutta oppisopimuskoulutukseen ja työpajatoimintaan. Ohjelman puitteissa kehitetään uusia innovatiivisia ja myös kansalliseen työvoimapolitiikkaan yleistettävissä olevia toimintatapoja.

Euroopan sosiaalirahaston tavoite 4-ohjelman tavoitteena on torjua työttömyyttä ennakolta. Toimenpiteet kohdistuvat työttömyysuhan alla olevaan työvoimaan. Ohjelma keskittyy pk-yritysten henkilöstön kouluttamiseen, jolla parannetaan työttömyysuhan alla olevien mahdollisuuksia pysyä työelämässä ja sopeutua elinkeinoelämän rakenteellisiin ja tuotantoteknologioissa tapahtuviin muutoksiin kiristyvässä kansainvälisessä kilpailutilanteessa. Ohjelmalla rahoitetaan myös tutkimus- ja kehittämishankkeita.

Tavoite 6, 2 ja 5b-alueilla toteutettavissa ohjelmissa sosiaalirahasto rahoittaa edellisten lisäksi alueiden kehittämisstrategioita tukevia, inhimillisten työvoimavarojen ja osaamisen kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Harvaanasuttujen tavoite 6-alueiden ohjelmassa voidaan toteuttaa myös tavoite 3 ja 4-ohjelman tyyppisiä toimenpiteitä.

Euroopan sosiaalirahaston Adapt ja Employment -yhteisöaloitteet sisältävät rakennemuutoksen ja työllisyyden edistämiseen tarkoitettuja monikansallisia kehittämis- ja kokeiluhankkeita. Euroopan sosiaalirahasto osallistuu Suomessa lisäksi seitsemän raja-alueyhteistyötä edistävän Interreg II-ohjelman, kahden maaseudun pienimuotoista paikallista aloitteellisuutta edistävän Leader II-ohjelman, ongelmallisten kaupunkialueiden kehittämiseen tähtäävän Urban-ohjelman, kalatalous-sektorin rakennemuutosta edistävän Pesca-ohjelman sekä PK-yritysten kehittämiseen tarkoitetun SME-yhteisöaloitteen rahoitukseen. Sosiaalirahasto rahoittaa myös EU-tasoisia pilottiprojekteja erikseen määriteltyjen teemojen puitteissa.

ESR-ohjelmien kokonaisresurssit ohjelmakaudella 1995-99 sekä toteumatiedot ja arviot ohjelmissa aloittavista henkilöistä ovat seuraavat:

	Resurssit vv. 1995-99, milj. mk				Ohjelmissa aloittavia henkilöitä			
Ohjelma	ESR	Kansall.	Yksit.	Yhteensä	Tavoite 1995-99	Aloittanut 1995-97	Arvio 1998	Arvio 1999
Tavoite 2	222,4	285,3	218,3	726,0	16 780	12 592	3 800	3 800
Tavoite 3	1 498,7	2 811,0	1 060,9	5 370,6	91 430	66 168	19 420	6 000
Tavoite 4	490,7	524,7	733,5	1 748,9	81 088	67 089	7 900	6 100
Tavoite 5b	188,7	319,0	83,9	591,6	15 900	14 947	3 640	3 930
Tavoite 6	613,6	613,6	134,6	1 361,8	101 700	50 655	25 520	25 520
Yhteisöaloitteet	486,3	479,5	148,8	1 114,6	31 090	13 322	9 400	9 400
Yhteensä	3 500,4	5 033,1	2 380,0	10 913,5	337 988	224 773	69 680	54 750

61. EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 117 100 000 mk.

Lisäksi saa vuonna 1999 tehdä myöntämisvaltuuspäätöksiä 500 000 000 markan edestä.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission kanssa vuosille 1995-1999 hyväksyttyjen tavoiteohjelmia 6, 2 (vuosille 1997-99), 3, 4 ja 5b sekä yhteisöaloitteita ja pilottiprojekteja toteuttavien valtion omien ja muiden hankkeiden rahoitukseen Euroopan sosiaalirahastosta maksettavana vuoden 1999 rahoitusosuutena. Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan, enintään 100 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaus-, matkustus-, yms. menojen maksamiseen yhdessä momentin 34.05.62 ja momentin selvitysosassa mainittujen muiden kansallisen osarahoituksen momenttien kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Arvio maksumäärärahan ja valtuuden ohjelmien mukaisesta jakautumisesta hallinnonaloittain ja tavoiteohjelmittain on seuraava (milj.mk):

	Tav. 3	Tav. 4	Tav. 6	Tav. 2	Tav. 5b	Yht. aloitt.	Pilotti-projektit	Yhteensä	Vastaava valtion kansall. rahoitus-osuus
Työministeriö	239,5	59,8	85,6	30,0	27,8	0,0	4,0	446,7	566,8
Sisäasiainministeriö	0,0	2,3	4,9	2,2	4,0	0,0	0,0	13,4	11,2
Opetusministeriö	15,0	18,6	24,1	12,5	6,6	0,0	0,0	76,8	168,9
Maa- ja metsätalous-ministeriö	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	5,0	18,3
Kauppa- ja teollisuus-ministeriö	2,3	19,0	5,0	2,0	2,4	0,0	0,0	30,7	48,6
Sosiaali- ja terveys-ministeriö	2,3	8,0	1,0	0,3	0,0	0,0	0,0	11,6	17,4
Ahvenanmaa	0,8	0,2	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	1,4	
Tekninen tuki	3,8	5,1	2,9	1,2	0,7	0,0	0,0	13,7	
Indeksointivarat	7,9	3,4	3,7	1,4	1,4	0,0	0,0	17,8	
Yhteensä	271,6	116,4	127,2	49,6	48,3	0,0	4,0	617,1	831,2

Määrärahaan sisältyvien indeksointivarojen vaatimasta kansallisesta osuudesta vastaavat täysimääräisesti muut kuin valtio. Mikäli vaadittavaa kansallista vastinerahoitusta ei saada muilta kuin valtiolta, indeksointivaroja ei EU:lta oteta vastaan. Kansallisena osuutena saa käyttää vuoden 1997 talousarviossa budjetoituja määrärahoja, jotka ovat jääneet käyttämättä valuuttakurssimuutosten ja muiden rahoittajien kuin valtion ennakoitua suuremman rahoitusosuuden takia.

Tulot on merkitty momentille 12.34.40 sekä toimenpideohjelmien vaatimat kansalliset rahoitusosuudet valtion osalta menomomenteille 34.05.62, 26.98.43, 29.01.22, 29.10.22, 29.60.31, 29.99.51, 30.14.44, 30.41.46, 32.10.22, 32.20.27, 32.20.40, 32.30.47, 32.50.40 ja 33.01.61.

Yhteisöaloitteiden kansalliseen osarahoitukseen eri ministeriöt osallistuvat seuraavasti:

— Adapt, Employment ja Interreg: työministeriö, opetusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö

— SME: opetusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö

— Leader ja Pesca: maa- ja metsätalousministeriö

— Urban: työministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö

Ohjelmien arvioidut vaikutukset on esitetty luvun selvitysosassa.

1999 määräraha	117 100 000
1998 määräraha	882 300 000
1997 tilinpäätös	676 600 000

62. Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus työministeriön osalta (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 566 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin sosiaalirahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden sekä yhteisöaloitteiden ja pilottiprojektien kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen valtion osalta. Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan, enintään 90 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaus-, matkustus-, yms. menojen maksamiseen yhdessä momentin 34.05.61 kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa:

Arvio eri hallinnonalojen osallistumisesta ohjelmien toteuttamiseen (milj. mk):

Rahoittaja	Tav. 3	Tav. 4	Tav. 6	Tav. 2	Tav. 5b	Yhteisö-aloitteet	Pilotti-projektit	Ahvenan-maa	Rahoitt. yhteensä
EU:n rahoitusosuus	271,6	116,4	127,2	49,6	48,3	0,0	4,0	(1,4)	617,1
Kansallisen rahoituksen valtion osuus									
Työministeriö	349,2	67,6	68,5	25,8	42,6	9,1	4,0		566,8
Sisäasiainministeriö	0,0	1,8	3,9	2,2	3,3	0,0	0,0		11,2
Opetusministeriö	83,0	22,0	24,6	15,4	8,9	15,0	0,0		168,9
Maa- ja metsätalousministeriö	0,0	0,0	3,0	0,0	11,0	4,3	0,0		18,3
Kauppa-ja teollisuusministeriö	3,6	24,0	6,4	4,3	6,3	4,0	0,0		48,6
Sosiaali- ja terveysministeriö	3,0	8,5	1,0	0,3	0,0	4,6	0,0		17,4
Yhteensä	438,8	123,9	107,4	48,0	72,1	37,0	4,0		831,2
Muut rahoittajat	262,5	169,0	38,6	63,7	39,4	21,2	0,0		594,4
Kansallinen rahoitusosuus yhteensä	701,3	292,9	146,0	111,7	111,5	58,2	4,0		1 425,6
Ohjelmien kokonaiskustannukset	972,9	409,3	273,2	161,3	159,8	58,2	8,0		2 042,7

1999 määräraha	566 800 000
1998 määräraha	665 900 000
1997 tilinpäätös	654 925 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

Selvitysosa: Työvoimapolitiikan toimeenpanon keskeiset toimenpiteet ovat työvoimapalvelut sekä työllisyyden hoidon toimenpiteet. Työvoimapalveluja ovat työnvälitys, ammatinvalinnanohjaus, työvoimapoliittinen aikuiskoulutus, ammatillinen kuntoutus ja koulutus- sekä ammattitietopalvelu. Työllisyyden hoidon toimenpiteitä ovat palkkaperusteiset työllistämistuet, yhdistelmätuki, työllisyyspoliittinen projektirahoitus, työttömien aloitteellisuuden tukeminen ja investointien työllisyysperusteinen tukeminen.

Työllisyyslain mukaan työllisyysmäärärahoja kohdennetaan erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen, pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisemiseen sekä alueellisesti tasapainoisen työllisyyden edistämiseen. Vuonna 1999 työvoimapolitiikan toimeenpanon erityisinä kohderyhminä ovat pitkäaikaistyöttömät ja ikääntyvät sekä toisaalta rekrytoivat työnantajat.

Työvoimapolitiikan toimeenpanossa vuoden 1998 alusta käynnistetty perusuudistus tulee kokonaisuudessaan voimaan vuoden 1999 loppuun mennessä. Vuoden 1999 aikana palveluprosessin uudistaminen otetaan täysimääräisesti käyttöön siten, että kaikissa työvoimatoimistoissa vakiinnutettavaan palveluprosessiin sisältyvät määräaikaiset työnhakuhaastattelut, työnhakusuunnitelma, työnhakukirja, osaamiskartoitus ja työnhakuryhmät. Työvoimapalvelulain mukaisesti kaikkien työttömien työnhakijoiden kanssa laaditaan työnhakusuunnitelma viimeistään työttömyyden kestettyä viisi kuukautta. Samoin jokainen työtön työnhakija, joka on saanut 500 päivää työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea, on oikeutettu uudistettuun työnhakusuunnitelmaan. Em. määräajat ennen vuoden 1998 alkua täyttäneiden henkilöiden kanssa on laadittava suunnitelmat työvoimapalvelulain voimaantulosäädösten mukaan vuoden 1999 loppuun mennessä. Henkilöasiakkaiden palvelussa painotetaan erityisesti työnhakijan omaa aktiivisuutta, palvelun tavoitteellisuutta sekä yhteistyötä asiakkaan kanssa. Palveluprosessin hyvä toimivuus luo perustan myös aktiivisten työvoimapoliittisten toimien käytölle. Palvelujen hyvällä saatavuudella tuetaan työttömien tehokasta työnhakua ja pyritään työttömyysjaksojen lyhentämiseen. Työttömien työnhakijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien parempaa tunnetuksi tekemistä jatketaan osana palveluprosessin uudistusta.

Työvoimapolitiikan uudistus parantaa sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaiden palvelua. Työnantaja-asiakkaiden palvelussa erityishuomio kiinnitetään hyvään ammattityövoiman saatavuuteen maan kaikilla työssäkäyntialueilla. Toiminnan vaikuttavuuden tehostamiseksi vahvistetaan alueellista työmarkkinoiden muutosten ennakointia yhteistyössä elinkeinoelämän, työmarkkinajärjestöjen ja eri viranomaisten kesken osana työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintaa. Työvoimapolitiikan toteutuksessa kehitetään yritysten kanssa yhteistyössä toteutettavia työelämäläheisiä koulutus- ja kehittämishankkeita, ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä tukevia koulutusratkaisuja sekä rotaatiota edistävää koulutusta. Rekrytointeja tukevia koulutuksellisia palveluja suunnataan työvoiman saatavuuden kannalta tärkeimmille aloille. Osaamiskartoitusten avulla edistetään avointen työpaikkojen täytön osuvuutta.

Työmarkkinoilla heikossa asemassa ovat etenkin pitkäaikaistyöttömät, monet ikääntyneet ja vajaakuntoiset työttömät sekä maahanmuuttajat. Näiden henkilöiden työelämään osallistumisen lisäämiseksi kehitetään eriytyneitä asiakaslähtöisiä palveluja ja toimenpidekokonaisuuksia ottaen huomioon mm. kansallisen ikäohjelman toimenpide-ehdotukset. Paikallisen tason yhteistyötä viranomaisten, järjestöjen ja asiakkaiden kanssa laajennetaan sekä otetaan koko maassa käyttöön sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa kehitettyjä yhteistyömalleja.

Työmarkkinatuen käyttöä aktivoidaan hakemalla uusia työllistymismahdollisuuksia yhdistelmätuen avulla pitkään työttömänä olleille. Yhdistelmätukea voidaan maksaa henkilöiden työllistämiseen vapaaehtois- yms. järjestöihin, kotitalouksiin, kuntiin ja kuntayhtymiin sekä yrityksiin.

Vuonna 1999 arvioidaan voitavan työllistää 10 000 erittäin vaikeasti muuten työmarkkinoille sijoittuvaa pitkäaikaistyötöntä. Maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta eduskunnalle annetun esityksen mukaan maahanmuuttajille maksetaan työmarkkinatukea ainoastaan erityisen kotoutumissuunnitelman aikaisena kotoutumistukena. Kotoutumistukena työmarkkinatukea voitaisiin maksaa myös suomen tai ruotsin kielen opiskelun ja muiden maahanmuuttajien ja hänen perheensä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvitsemien tietojen hankkimiseksi tarpeellisten toimenpiteiden ajalta.

Aktiivisten työvoimapoliittisten toimenpiteiden kokonaisvolyymi mitoitetaan keskimäärin 105 000 henkilön tasolle. Toimenpiteissä lisää huomiota kiinnitetään niiden laatuun ja työmarkkinavaikutuksiin. Ohjelmilla pyritään osaamisen ja ammattitaidon parantamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja tehokkaiden työnhakutilanteiden aikaansaamiseen.

Työvoimapolitiikan toimeenpanoa voidaan kuvata seuraavilla tunnusluvuilla:

	1996 toteuma	1997 toteuma	1998 arvio	1999 arvio
Työnvälityksen työnhakija-asiakkaat	1 008 236	980 000	930 000	900 000
Työnvälitykseen ilmoitetut avoimet työpaikat	193 000	240 000	285 000	310 000
Ammatinvalinnanohjauksen asiakkaat	48 000	50 200	50 200	50 200
Koulutus- ja ammattitietopalvelun neuvontatapahtumiin osallistujat	650 530	627 500	660 000	625 000
Työnvälityksen vajaakuntoiset työnhakijat	65 530	70 500	70 000	70 000
Kansallisella rahoituksella järjestettyyn työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen hakeneet	190 000	200 000	180 000	180 000
Kansallisella rahoituksella järjestetyn työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen aloittaneet	95 000	95 000	90 000	89 000
Kansallisella palkkaperusteisella työllistämistuella aloittaneet	118 000	108 000	90 000	70 000
Yhdistelmätuella aloittaneet			10 000	10 000
Työmarkkinatuella työharjoittelun aloittaneet	34 000	35 000	35 000	35 000
Alkaneet palvelukokonaisuudet	31 800	32 000	30 000	30 000
Annetut työvoimapoliittiset lausunnot	1 637 000	1 614 000	1 600 000	1 600 000

Hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan periaatepäätöksen mukaisesti valtionhallinnossa vakinaistetaan henkilöstövoimavaroja niistä pysyvistä tehtävistä, joita tukityöllistetty henkilöstö hoitaa. Päätetystä 3 000 kokonaismäärästä vuonna 1999 vakinaistetaan loput eli noin 1 500 henkilöä. Vakinaistamisen toteuttamiseksi siirretään yhteensä 173 milj. mk momentin 34.06.02 määrärahoista eri hallinnonalojen toimintamenomomenteille.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten ja niiden työvoimaosastojen alaisten työvoimatoimistojen toimintojen ja ohjausjärjestelmien kehittämistä osana alueellista työvoima- ja elinkeinohallintoa jatketaan. Tavoitteena on TE-keskusten osastojen yhteistyön kehittäminen ja uusien yhteistyötapojen sekä eri hallinnonalojen yhteisen tulosohjausmallin vakiinnuttaminen.

Työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä on vuoden aikana keskimäärin (arvio):

Toimenpiteet Momentti	Valtio 34.06.02	Kunnat 34.06.30	Yksityinen sektori 34.06.62	Yhteensä
Palkkaperusteiset yhteensä	3 100	16 000	16 000	35 100
— josta aluevelvoite	800	500	200	1 500
Yhdistelmätuki (34.06.30 ja 62)				10 000
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus (34.06.29)				30 300
Työharjoittelu työmarkkinatuella (34.06.52)				11 000
Tavoitteen 3 mukaiset ESR-hankkeet (34.05.61 ja 62) sis. siirtyvät				13 100
Vuorotteluvapaakokeilu				4 500
Työllisyysperusteiset investoinnit (arvio) (34.06.63 ja 34.06.77)				800
EAKR:n työllisyysperusteiset investoinnit (arvio)				200
Yhteensä				105 000
Työllisyyspoliittinen projektituki (arvio) (34.06.62)				500
Tavoitteen 4 mukaiset ESR-hankkeet (arvio)				2 500
Tavoitteiden 2, 5b ja 6 mukaiset ESR-hankkeet (arvio)				4 000
Kaikki yhteensä				112 000

Työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä arvioidaan olevan keskimäärin noin 105 000 lähinnä työtöntä henkilöä. Työvoimapoliittiset toimenpiteet alentavat työttömyysastetta noin 4,1 prosenttiyksikköä. Mikäli työvoimapoliittisten toimenpiteiden lisäksi myös työllisyyspoliittiset investoinnit ja työllisyyspoliittisella projektirahoituksella rahoitettavat hankkeet sekä työssä oleviin kohdistuvat ESR-hankkeet voidaan täysimääräisesti hyödyntää, on työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä vuoden 1999 aikana keskimäärin noin 112 000 henkilöä. Pääosaa toimenpiteiden vaikutuksista voidaan seurata tilastotietoihin perustuen, mutta osa seurannasta on arviovaraista. Palkkaperusteisilla määrärahoilla työllistettäessä keskimääräinen tukijakso on 6 kuukautta.

Työvoimapoliittisten määrärahojen tarkoituksenmukaisen ja joustavan käytön mahdollistamiseksi on tarkoitus menetellä siten, että valtiolle, kuntiin ja yksityiseen sektoriin kohdistuvien palkkaperusteisten työllisyystoimenpiteiden momenttien 34.06.02, 30 ja 62 sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen momenttien 34.06.29 ja 50 ja työvoimapalvelujen erityismenojen momentin 34.06.25 määrärahoja voidaan ylittää edellyttäen, ettei mainittujen momenttien kokonaismarkkamäärä ylity.

Valtion omiin ja sen tukemiin investointihankkeisiin pyritään sijoittamaan pitkäaikaistyöttömiä 10 % hankkeen uudesta työvoimasta.

Työllisyyslain (275/1987) 19 §:n mukaisesti alueellisia työttömyyseroja tasataan siten, ettei minkään työssäkäyntialueen työttömyys ylitä vuositasolla 80 prosentilla maan keskimääräistä tasoa. Määrärahojen käyttö voidaan aloittaa tämän työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi työssäkäyntialueen työttömyyden ylittäessä vuositasolla vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason.

Rakenteellisia työttömyysongelmia lievennetään myös muiden hallinnonalojen investoinneilla ja muilla työllisyyteen vaikuttavilla toimenpiteillä ajoittamalla ja kohdentamalla niitä työllisyyttä edistävällä tavalla. Rakenteellisten työttömyysongelmien lieventämisessä ja alueellisten työttö-

myyserojen tasaamisessa käytettävien elinkeino- ja koulutuspoliittisten toimenpiteiden yksikkökustannusten valtion osuuden työministeriö arvioi vuonna 1999 muodostuvan seuraavaksi:

	Välitön yksikkökustann. mk	Työllisyyden kerrann. vaikutus	Yksikkökust.kerroin huomioon otettuna mk
Kysyntävaikutus			
Palkkaperust. tuet	48 500	1,4	34 600
— valtio	104 000	1,3	80 000
— kunnat	50 000	1,3	38 500
— yksityiset	37 000	1,6	23 100
Yhdistelmätuki,	60 500	1,3	46 500
josta työllistämistuki	30 500	1,3	23 500
Valtionapuinvestoinnit	125 000	2,3	54 300
Työllisyysohjelma	500 000	2,1	238 000
Tarjontavaikutus (aktiiviset)			
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus	56 000	1)	
josta opintososiaaliset edut	25 000	1)	
Tarjontavaikutus (passiiviset)			
Työttömyysturva			
Ansioturva,	56 500	1)	
josta valtionosuus	29 700	1)	
Perusturva	31 800	1)	
Työmarkkinatuki	30 000	1)	

1) Tietoa ei ole

02. Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 320 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/1987) mukaisten palkkausmenojen ja työllistämisestä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös vakuutusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 15 000 000 mk työllisyyslain aluevelvoitteiden ja muun työllistämisen toteuttamisesta aiheutuvien muiden kuin palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat olla enintään A 17 palkkausluokan mukaisia.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 173 268 000 mk palkkausmenojen siirtona eri hallinnonalojen toimintamenomomenteille tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamisen johdosta.

Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perusteluissa.

1999 määräraha	320 000 000
1998 määräraha	605 850 000
1997 tilinpäätös	1 066 890 369

21. Työvoima-asiain alue- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 722 290 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös työvoima- ja elinkeinokeskuksista aiheutuvien palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määrärahassa on vähennyksenä otettu huomioon 26 376 000 mk työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastojen muiden kuin palkkausmenojen siirtona momentille 32.10.22. Momentin määrärahasta arvioidaan käytettävän työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastojen palkkausmenoihin 93 000 000 mk ja 629 290 000 mk työvoimatoimistoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 27 500 000 mk enintään 240 henkilötyövuoden palkkauksien siirtona momentilta 34.06.02.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 359 000 mk kuudentoista henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 ja 117 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 27.10.21 sekä 600 000 mk neljän henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 31.24.21. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 145 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 32.10.22. Määrärahan mitoituksessa on otettu myös huomioon lisäyksenä 5 000 000 mk asiakasryhmiin liittyvistä palveluista aiheutuviin menoihin, 3 000 000 mk tietojärjestelmien kehittämiskustannuksiin sekä 14 000 000 mk työvoimapoliittisesta uudistuksesta, asiakaspalvelun kehittämisestä ja toimitilahankkeista aiheutuviin menoihin, ei kuitenkaan henkilöstömenoihin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	739 426 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	10 768 000
Muut toimintamenot	728 658 000
Bruttotulot	17 136 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	13 536 000
Muut tulot	3 600 000
Nettomenot	722 290 000

1999 määräraha	722 290 000
1998 määräraha	680 000 000
1998 lisämääräraha	15 779 000
1997 tilinpäätös	591 677 000

25. Työvoimapalvelujen erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 74 806 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatinvalinnanohjaukseen liittyvien tukitoimenpiteiden korvaamiseen sekä vajaakuntoisten työhön sijoituksen tukemiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työvoimapalvelulain (1005/1993) ja -asetuksen (1251/1993), työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) sekä työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/1993) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetussa asetuksessa tarkoitettujen ryhmätapaturma- ja vastuuvakuutusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää ryhmäpalveluna järjestettävään työnhakukoulutukseen osallistuvien työttömien työnhakijoiden matkakustannusten korvaamiseksi.

Selvitysosa: Määrärahalla arvioidaan järjestettävän 15 000 työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen tukitoimenpidettä, joista noin 3 000 järjestetään ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien työkyky- ja kuntoutustarveselvityksinä. Toimenpiteiden yksikkökustannuksiksi on arvioitu 3 900 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon laskelma, jonka mukaan keskimäärin 7 päivää kestäville työnhakukursseille osallistuu 75 000 sellaista työtöntä työnhakijaa, joille korvataan matkakustannuksia ylläpitokorvauksena 30 mk/päivä.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työhönsijoittumisen ja ammatinvalinnanohjauksen erityismenot	58 806 000
Ryhmäpalveluna järjestettävään työnhakukoulutukseen osallistuvien työttömien työnhakijoiden matkakustannusten korvaukset	16 000 000
Yhteensä	74 806 000

1999 määräraha	74 806 000
1998 määräraha	68 806 000
1997 tilinpäätös	49 764 744

29. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 955 770 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaisen koulutuksen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä. Määrärahaa saa käyttää koulutuksesta tiedottamiseen, tarjouspyyntö- ja hankintailmoitteluun sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen, koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuonna 1999 saa tehdä työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1999 jälkeen enintään 271 000 000 mk.

Momentin määrärahaa saa käyttää enintään 2 600 000 mk työministeriön tarkemmin määräämällä tavalla Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman kouluttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1999 saa tehdä koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1999 jälkeen enintään 700 000 mk.

Selvitysosa: Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen järjestämisen tarkoituksena on edistää ja ylläpitää työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa sekä torjua työttömyyttä ja poistaa työvoimapulaa. Hankittava koulutus on pääasiassa ammatillista koulutusta. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen pääasiallisena kohderyhmänä ovat työttömät. Määrärahalla arvioidaan hankittavan työvoimapoliittista aikuiskoulutusta vuonna 1999 noin 7 000 000 opiskelijatyöpäivää, johon sisältyy myös ruotsinkielinen koulutus.

Aikuispakolaisten maahanmuuttajakoulutukseen arvioidaan käytettävän noin 250 000 opiskelijatyöpäivää, yhteishankintaan työnantajien kanssa arvioidaan käytettävän noin 700 000 opiskelijatyöpäivää ja muun työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankintaan noin 6 050 000 opiskelijatyöpäivää. Vuoden 1999 myöntämisvaltuuden johdosta arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 2000 menoja 265 000 000 mk, 5 000 000 mk vuonna 2001 ja 1 000 000 mk vuonna 2002. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 4 000 000 mk vuonna 2000. Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä arvioidaan hankittavan lisäksi noin 50 vuotuista koulutuspaikkaa. Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutusta koskevan vuoden 1999 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 2000 menoja 700 000 mk.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankinta	939 070 000
Tiedotus- ja ilmoitustoiminta sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen kehittämistoiminta	8 500 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	5 600 000
Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutus (enintään)	2 600 000
Yhteensä	955 770 000

1999 määräraha	955 770 000
1998 määräraha	958 210 000
1997 tilinpäätös	1 073 801 676

30. Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille ja kuntayhtymille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/1987) mukaisten valtionapujen, mukaan lukien työllisyyslain edellyttämät lisätuet, maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää vähintään 500 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen yhdessä työmarkkinatuen kanssa.

Selvitysosa: Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun perustelujen selvitysosassa. Työllistämistukea maksetaan päivää ja henkilöä kohti vähintään normaali työllistämistuki, jonka suuruus on 118 mk ja enintään normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna. Työllistämistuki voidaan maksaa täysimääräisenä, kun työaika on vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Portaittain nousevaa lisätukea maksetaan työllisyyslain 21 §:n mukaisesti sen perusteella, kuinka suuren osuuden alueensa työvoimasta kunta on työllistänyt työllisyysmäärärahoilla.

Yhdistelmätukena on tarkoitus maksaa kunnille ja kuntayhtymille päivää ja henkilöä kohti työmarkkinatuki, mikä vastaa työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa sekä enintään normaali työllistämistuki. Yhdistelmätukeen arvioidaan käytettävän työllistämistukea 100 000 000 mk.

1999 määräraha	900 000 000
1998 määräraha	1 150 000 000
1997 tilinpäätös	1 141 782 679

50. Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 748 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990, muut. 558/1998) mukaisten opintososiaalisten etuuksien maksamiseen sekä työttömyyskassojen hallintokulujen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää opiskelijavalinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan menoihin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on mitoitettu siten, että sillä arvioidaan maksettavan 4 300 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat opintososiaaliset etuudet. Ansioon suhteutetun työttömyysturvan rahoituksessa valtio vastaa perusturvaksi katsottavasta osuudesta myös työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen koulutustuissa. Valtionosuus koulutustuesta (ansiotuesta) on työttömyysturvalain 22 §:n mukainen peruspäivärahan markkamäärä, joka vuonna 1998 on 120 markkaa päivältä. Peruspäivärahan markkamäärää tarkistetaan vuosittain elinkustannusindeksillä siten kuin työttömyysturvalain 25 §:ssä säädetään. Perusosan suuruudeksi vuonna 1999 on arvioitu 121 mk/pv.

Ylläpitokorvausta, jonka suuruus on 30 mk/pv arvioidaan maksettavan noin 6 900 000 päivältä. Työmarkkinatukena arvioidaan maksettavan 2 600 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat etuudet.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Koulutustuki	520 000 000
Ylläpitokorvaus	207 000 000
Majoituskorvaus	14 000 000
Opiskelijavalintaan liittyvät menot ja matkakustannukset	3 000 000
Työttömyyskassojen hallintokulut	4 000 000
Yhteensä	748 000 000

1999 määräraha	748 000 000
1998 määräraha	974 450 000
1997 tilinpäätös	1 149 326 902

52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 810 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta eduskunnalle annetun lain mukaisen työmarkkinatuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää ylläpitokorvauksen maksamiseen työharjoitteluun osallistuvalle vähintään 500 päivää työttömänä olleelle työttömälle ja työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin rinnastettuun kotoutumistoimenpiteeseen osallistuvalle maahanmuuttajalle. Määrärahaa saa käyttää myös työharjoittelusta tai kotoumistoimenpiteestä aiheutuneiden tapaturmakorvausten ja työharjoittelijoina tai kotoumistoimenpiteissä olevien ryhmävastuuvakuutusten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta.

Momentilta voidaan maksaa työmarkkinatuen suuruista tukea työnantajalle vähintään 500 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen työsuhteessa tehtävään työhön. Vuonna 1999 tähän tarkoitukseen arvioidaan käytettävän 310 000 000 mk.

Täysimääräinen työmarkkinatuki on työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentissa tarkoitetun päivärahan suuruinen. Vuonna 1999 päivärahan markkamäärää tarkistetaan elinkustannusten muutosta vastaavasti. Arvion mukaan täysimääräinen päiväraha nousee yhdellä markalla. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 40 000 000 mk.

Työmarkkinatuen saajien määrän arvioidaan olevan vuonna 1999 keskimäärin 160 000 henkilöä. Näistä yli puolet on vähintään 500 päivää työttömyysturvaa tai työmarkkinatukea saaneita henkilöitä.

Ylläpitokorvausten maksamiseen arvioidaan käytettävän 26 000 000 mk, josta 3 000 000 mk arvioidaan käytettävän työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin rinnastettuihin kotoutumistoimenpiteisiin osallistuville maksettaviin ylläpitokorvauksiin.

1999 määräraha	4 810 000 000
1998 määräraha	4 959 000 000
1997 tilinpäätös	5 040 911 930

62. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 880 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien maksamiseen työllisyysasetuksen (1363/1997) nojalla työllisyyslaissa (275/1987) tarkoitettujen työllistämiseen. Määrärahasta saa käyttää 20 000 000 mk työttömien aloitteellisuuden tukemiseen ja tässä toiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen lyhytaikaisiin tehtäviin. Määrärahaa saa käyttää ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös työharjoittelusta aiheutuneiden tapaturmakorvausten ja työharjoittelijoina olevien ryhmävastuuvakuutusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää vähintään 500 päivää työttöminä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Tässä tarkoitettua työllistämistukea voidaan maksaa yhdessä työmarkkinatuen kanssa.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyspoliittisen projektituen osalta myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia, pilottihankkeita ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 6 000 000 mk kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työllisyyslain muuttamisesta siten, että työllistämistuella työharjoittelussa olevien vakuutusturva muutetaan yhdenmukaiseksi työmarkkinatukilaissa olevan työharjoittelijoiden vakuutusturvan kanssa.

Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun perustelujen selvitysosassa. Työllistämistukea maksetaan päivää ja henkilöä kohti vähintään normaali työllistämistuki, jonka suuruus on 118 mk ja enintään normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna. Työllistämistuki voidaan maksaa täysimääräisenä, kun työaika on vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Yhdistelmätukena on tarkoitus maksaa työnantajalle päivää ja henkilöä kohti työmarkkinatuki, mikä vastaa työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa, sekä enintään normaali työllistämistuki.

Määrärahasta käytetään työllisyyspoliittiseen projektitukeen arviolta 70 000 000 mk. Projektitukea käytetään erityisesti ns. kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden käynnistämiseen. Projektitukea maksetaan toiminnan hallinnointiin ja organisoimiseen mm. maksamalla projekteissa toimivien vetäjien ja muiden vastuuhenkilöiden palkkauskustannukset ja muita hallintomenoja.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työllistämistuki yrittäjäksi ryhtyvälle	100 000 000
Työttömien aloitteellisuuden tukeminen	20 000 000
Työllisyyspoliittinen projektituki	70 000 000
Yhdistelmätuki (työllistämistuen osuus)	200 000 000
Muu työllistämistuki	490 000 000
Yhteensä	880 000 000

1999 määräraha	880 000 000
1998 määräraha	975 000 000
1997 tilinpäätös	795 891 845

63. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 89 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää osarahoituksena kuntien, kuntayhtymien ja muiden julkisten ja kuntien määräysvallassa olevien yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin, joilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä ottamalla samalla huomioon myös alueelliset työllisyysnäkökohdat. Määrärahaa saa käyttää aikaisempina vuosina myönnettyjen avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia, pilottihankkeita ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 25 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 13 000 000 mk siirtona momentilta 34.06.77.

Hankkeiden valinnassa käytetään perusteena kunkin hankkeen työllisyysvaikutusarviointia (TVA-malli). Tällöin huomiota kiinnitetään hankkeen investointivaiheen lisäksi erityisesti sen pysyväisluontoisiin toimintavaiheen ja kasvusysäysvaiheen työllisyysvaikutuksiin. Hankekohtaista tukitasoa harkittaessa otetaan huomioon myös investointipaikkakunnan työttömyysaste. Hankkeiden valinnassa painotetaan niitä hankkeita, jotka edistävät pysyvien työpaikkojen syntymistä ja luovat edellytyksiä elinkeinoelämän kehitykselle sekä otetaan huomioon alueelliset kehittämisohjelmat. Osa määrärahasta kohdennetaan avoimen haun periaatteella etsittyihin hankkeisiin niiden työllisyysvaikutuksen perusteella. Arvio investointien rakennusaikaisista (ja pysyväisluontoisista) työllisyysvaikutuksista ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa.

1999 määräraha	89 000 000
1998 määräraha	245 000 000
1997 tilinpäätös	250 000 000

64. Muuttoturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapalvelulain (1005/1993) 11 §:n mukaisesti työttömän tai työttömäksi jäävän työnhakijan taloudelliseen

tukemiseen, jos hän hakee tai siirtyy työhön asuinpaikkakuntansa työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/1993) 4 §:n mukaan työttömälle tai työttömäksi jäävälle henkilölle voidaan myöntää liikkuvuusavustuksena matkakustannusten korvausta Suomen alueella tehtävästä matkasta, jonka hän tekee työpaikkaan tutustumista, palvelussuhteen solmimista tai uuteen työpaikkaan siirtymistä varten.

Selvitysosa: Työvoiman alueellisen liikkuvuuden arvioidaan edelleen lisääntyvän jonkin verran vuonna 1999 työvoiman kysynnän kasvaessa. Vuonna 1999 arvioidaan maksettavan yhteensä 20 000 liikkuvuusavustusta. Vuonna 1997 maksettiin yhteensä 12 500 liikkuvuusavustusta. Keskimääräisen avustuksen suuruuden arvioidaan vuonna 1999 olevan 700 mk.

1999 määräraha	15 000 000
1998 määräraha	7 500 000
1997 tilinpäätös	9 821 993

(65.) Kotitaloustyön väliaikainen tuki (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta, koska tukikokeilun kustannukset v. 1999 arvioidaan voitavan suorittaa jo budjetoiduilla määrärahoilla.

1998 määräraha	200 000 000
1997 tilinpäätös	772 444

77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 142 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen hankkeissa, joilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä ottamalla samalla huomioon myös alueelliset työllisyysnäkökohdat.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain 13 §:n mukaisiin valtion investointikohteisiin sekä investoinneiksi katsottavien valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää siirtymäkauden 1999-2000 aikana myös sellaisten uusien aloitettavien hankkeiden rahoitukseen, joita ei ole tarkoitus merkitä valtion taseeseen sekä tällaisten aloitettujen hankkeiden loppuunsaattamiseen. Vuonna 1999 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhempinä vuosina enintään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia, pilottihankkeita ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 20 000 000 mk EU:n aluekehitysrahaston osarahoittamien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 13 000 000 mk siirtona momentille 34.06.63.

Määrärahaa on tarkoitus osoittaa työllisyysasetuksen 4 §:n tarkoittamille valtion työvirastoille työllisyyslain 13 §:n ja työllisyysasetuksen 5 §:n mukaisiin kohteisiin. Määrärahaa pyritään käyttämään virastojen ja laitosten investointihankkeiden osarahoitukseen ja sillä pyritään aientamaan työllisyyden hoidon kannalta merkittäviä hankkeita.

Hankkeiden valinnassa kiinnitetään huomiota erityisesti hankkeen valmistumisen jälkeisen toimintavaiheen työpaikkoihin sekä kohteen ympäristössä syntyviin sysäysvaikutuksiin sekä alueellisiin kehittämisohjelmiin ja investointipaikkakunnan työllisyystilanteeseen.

Arvio investointien rakennusaikaisista (ja pysyväisluontoisista) työllisyysvaikutuksista ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa.

Vuoden 1999 sitoumuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 2000 menoja yhteensä 55 000 000 mk ja vuonna 2001 yhteensä 15 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön joh-

dosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2000 yhteensä 25 000 000 mk.

Valtuuksien käytöstä aiheutuva määrärahan tarve:	2000	2001
1. Valtuudet v. 1998 ja aikaisemmin	25,0	
— talonrakennusvaltuudet	15,0	
— muut rakentamisvaltuudet	10,0	
2. Uudet valtuudet	55,0	15,0
— talonrakennusvaltuudet	35,0	11,0
— muut rakentamisvaltuudet	20,0	4,0
3. Yhteensä	80,0	15,0
— talonrakennusvaltuudet	50,0	11,0
— muut rakentamisvaltuudet	30,0	4,0

1999 määräraha	142 000 000
1998 määräraha	271 000 000
1997 tilinpäätös	310 000 000

07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat

Selvitysosa: Vastaanottotoiminnan ensisijaisena tehtävänä on huolehtia pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, pakolaisten maahantulon koordinoinnista, maahanmuuttajien kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan sekä edellä mainittuun tehtäväalueeseen liittyvästä tiedotus- ja julkaisutoiminnasta. Tavoitteena on edistää maahanmuuttajien sosiaalista, taloudellista ja kulttuurista tasa-arvoa, osallistumista ja kotoutumista yhteiskuntaan sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Valtio korvaa kunnalle entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen paluumuuttajina tulleille henkilöille annetusta toimeentulotuesta ja palveluista aiheutuneita menoja. Pakolaisten vastaanotosta kunnalle maksetaan korvausta valtionvaroista toimeentulotuen, palvelujen järjestämisen ja vastaanoton yleishallinnon kustannuksiin. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestää ja rahoittaa valtio.

	1996	1997	1998	1999
Pakolaiskiintiö	1000	500	600	650
Maahan saapuneet	toteutuma	toteutuma	arvio	arvio
Ent. Neuvostoliiton alueelta olevat paluumuuttajat	2 000	2 000	2 000	2 000
Pakolaiset	1 193	1 406	1 330	1 530
— Kiintiöpakolaiset	817	629	500	700
— Perheenyhdistämiset	181	464	500	500
— Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat	195	313	330	330
Turvapaikanhakijat	711	973	1 000	1 000

Vuosittaiset poikkeamat päätetyn pakolaiskiintiön ja maahan saapuvien kiintiöpakolaisten määrässä johtuvat siitä, että pakolaisten maastalähtöä saattavat viivästyttää mm. lähtölupien ja kauttakulkuviisumien saannin vaikeus. Siten esimerkiksi vuonna 1997 Suomeen tuli 323 henkilöä, jotka olivat saaneet oleskeluluvan vuosien 1995-1996 pakolaiskiintiöistä.

Turvapaikanhakijoista noin 1/3 arvioidaan saavan turvapaikan tai oleskeluluvan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitaarisista syistä.

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminta valtion osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työministeriön päätöksellä pakolaisten maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista sekä koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen, valtion vastaanottokeskusten toimintamenojen maksamiseen sekä vastaanottotoimintaa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 124 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 34.07.61.

1999 määräraha	33 400 000

30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 65 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen kustannusten sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille.

Selvitysosa: Suomeen muuttaneiden valtioneuvoston päätöksen (1054/1990) tarkoittamien henkilöiden toimeentulotuesta puolen vuoden ajalta maahan saapumisesta aiheutuneita kustannuksia korvataan 22 000 000 mk, toimeentulotukimenoja sen vuoksi, että henkilö ei maahanmuuttoon liittyvän asemansa vuoksi voi saada eläkettä tai muuta sosiaaliturvaetuutta korvataan noin 35 650 000 mk noin 1 550 henkilön osalta. Lisäksi maksetaan kunnille noin 7 650 000 mk noin 180 henkilön pitkäaikaisesta hoidosta ja huollosta aiheutuneita kustannuksia. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

1999 määräraha	65 300 000
1998 määräraha	65 300 000
1997 tilinpäätös	62 706 132

61. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 208 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnille valtioneuvoston määräämin perustein maksettaviin laskennallisten korvausten, toimeentulotuen, tulkkipalvelujen ja erityiskustannusten korvaamiseen sekä kunnille, kuntayhtymille sekä yhteisöille niiden ylläpitämien pakolaisten vastaanottokeskusten, ryhmä- ja perheryhmäkotien, tulkkikeskusten sekä muiden tarvittavien toimintojen menoihin. Vuoden 1999 pakolaiskiintiö on 650 henkilöä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 33 400 000 mk siirtona momentille 34.07.21. Määrärahasta arvioidaan käytettävän pakolaisten vastaanotosta aiheutuvien kustannusten laskennallisina korvauksina 67 milj. mk, korvauksena kuntien pakolaisille sekä vastaanottokeskusten turvapaikanhakijoille maksamasta toimeentulotuesta 81 milj. mk, korvauksena muista pakolaisten vastaanotosta kunnille aiheutuneista kustannuksista 23 milj. mk sekä valtionapuina kuntien ja yhteisöjen ylläpitämille turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksille 37 milj. mk.

Vuonna 1999 varaudutaan noin 700 kiintiöpakolaisen ja 500 perheenyhdistämisohjelman puitteissa tulevan omaisen vastaanottoon. Korvausten piirissä on noin 4 300 aikaisempina

vuosina saapunutta pakolaista. Uusia turvapaikanhakijoita arvioidaan tulevan 1 000, joista yhden kolmasosan arvioidaan saavan myönteisen päätöksen. Turvapaikanhakijoiden arvioidaan olevan keskimäärin kolmetoista kuukautta vastaanottojärjestelmän piirissä.

1999 määräraha	208 000 000
1998 määräraha	238 000 000
1998 lisämääräraha	279 000
1997 tilinpäätös	284 611 474

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Konkurssien määrän väheneminen ja yritysten parantanut taloudellinen tilanne sekä hyvin toiminut yrityssaneerauslaki ovat tärkeimmät syyt palkkaturvamäärien huomattavalle pienenemiselle viime vuosina. Vuonna 1997 palkkaturvaa maksettiin 116 milj. mk, mikä on noin 50 milj. mk vähemmän kuin kahtena edellisenä vuonna. Tämänhetkisten talousnäkymien valossa ei ole odotettavissa, että palkkaturvamäärät tulisivat merkittävästi nousemaan tai laskemaan.

Palkkaturvan tavoitteena on, että edellisen vuoden palkkaturvapäätösten perusteella maksetuista saatavista peritään vuoden loppuun mennessä takaisin työantajilta ja konkurssipesiltä vähintään 17 prosenttia.

	1995 toteuma	1996 toteuma	1997 toteuma	1998 arvio/TA	1999 arvio/TAE
Palkkaturvaa maksettu (milj. mk)	169	165	116	120	120
Palkkaturvaa peritty takaisin (milj. mk)	88	47	40	35	30
Palkkaturvaa saaneiden työntekijöiden lukumäärä	11 174	11 083	7 751	7 700	7 700
Palkkaturvapäätöksen saaneiden työnantajien lukumäärä	3 626	3 266	2 766	2 700	2 700
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (pv)	54	36	38	35	35

23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen ja täydennyspalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1723/1991) nojalla aiheutuviin kustannuksiin sekä työhallinnossa palvelevien siviilipalvelusmiesten ylläpito- ja päivärahakustannuksiin.

Selvitysosa: Siviilipalvelukseen hakeutuvien henkilöiden lukumäärä on 1990-luvulla kasvanut tasaisesti ollen tällä hetkellä noin 2 600 henkilöä vuodessa. Vuonna 1997 koulutettiin 1 534 siviilipalvelusvelvollista. Vuonna 1998 on tarkoitus kouluttaa 1 700 siviilipalvelusvelvollista. Hakijoiden lukumäärän kasvu ja koulutukseen pääsyä odottavien henkilöiden suuri määrä edellyttävät siviilipalveluskeskuksessa koulutettavien henkilöiden lukumäärän lisäämistä edelleen. Myös siviilipalvelusvelvollisten lomamatkoista aiheutuvien kustannusten korvausperusteissa tapahtuvat muutokset sekä ilmaisten lomamatkojen määrää koskevat lisäykset aiheuttavat jatkossa lisäkustannuksia momentilta maksettavien matkakustannuskorvausten määrään.

Määrärahan mitoitusperusteena on käytetty 1850 siviilipalvelusvelvollisen kouluttamista vuosittain.

1999 määräraha	17 500 000
1998 määräraha	16 200 000
1997 tilinpäätös	14 518 339

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 120 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (649/1973) ja merimiesten palkkaturvalain (927/1979) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk palkkaturvamenettelyyn liittyviin viranomaismaksuihin ja oikeudenkäyntikuluihin sekä konkurssikustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijäin työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja muiden maksukyvyttömyystilanteiden varalta. Palkkaturvana voidaan maksaa kaikki sellaiset saatavat, jotka perustuvat työsuhteeseen ja jotka työnantaja olisi ollut velvollinen työntekijälle maksamaan. Palkkaturvahakemus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa saatavan erääntymisestä. Palkkaturvan enimmäismäärä nousi nykyisestä 75 000 markasta 90 000 markkaan 1.7.1998 lukien. Palkkaturvasta huolehtivat työministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastot.

Palkkaturvamenoja vastaavat tulot 116 000 000 mk on merkitty momentille 12.34.70. Työttömyyskassojen keskuskassa korvaa valtiolle vuosittain jälkikäteen palkkaturvana maksettujen ja työnantajilta tai näiden konkurssipesiltä takaisinperittyjen pääomamäärien erotuksen. Palkkaturvamaksut eivät näin ollen jää rasittamaan valtion budjettia. Palkkaturvapalautusten arvioidut 22 000 000 markan korot, jotka on budjetoitu momentille 12.34.99, jäävät valtiolle palkkaturvajärjestelmästä aiheutuvien hallintomenojen kattamiseen.

1999 määräraha	120 000 000
1998 määräraha	190 000 000
1997 tilinpäätös	116 976 382

51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 553 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain (452/1972) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen sekä merimieslaissa tarkoitetun työsopimuksen tekemisestä annetun asetuksen (783/1995) mukaisiin palveluihin, merimieslain (423/1978) ja merimiesten vuosilomalain (433/1984) nojalla merimiesten vuosi- ja vanhempainlomamatkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Merimiespalvelutoiminnan rahoittamiseksi merenkulkija maksaa yhden tuhannesosan ansioistaan ja saman määrän maksaa varustaja. Valtion osuus on yhtä suuri kuin edellä mainittujen yhteensä. Merimiespalvelutoimisto saa suuren osan tuloistaan ns. lästimaksuina, joita peritään Suomen satamissa käyviltä koti- ja ulkomaisilta aluksilta. Näin kerätyillä varoilla tarjotaan palveluja myös ulkomaalaisille merenkulkijoille.

Merimiespalvelutoiminnan rahoitus:	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	3 000 000
Työnantajien osuus	1 500 000
Työntekijöiden osuus	1 500 000
Lästimaksut (31.32.50)	3 000 000
Merimiespalvelutoimiston menot kaikkiaan	9 000 000

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	3 000 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 500 000
Merimiesten työsuhdesuojelun lomakehuolto	53 000
Yhteensä	4 553 000

1999 määräraha	4 553 000
1998 määräraha	4 553 000
1997 tilinpäätös	3 081 386

Pääluokka 35
YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan olevan 2 460 henkilötyövuotta vuonna 1999.

Ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävät käsittävät alueidenkäytön suunnittelua, asumista ja rakentamista sekä luonnon ja ympäristön suojelua koskevat asiat. Hallinnonala edistää luonnon, yhdyskuntien, ihmisten elinolojen sekä talouden ja kulttuurin kestävää kehitystä.

Ympäristöhallinnon toimintaympäristö on vahvasti kansainvälistynyt. Keskeiset ympäristöongelmat: ilmastokysymykset, otsonikerroksen oheneminen, biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen ja yhteisen ympäristön pilaantuminen sekä niiden ratkaiseminen vaativat kansainvälistä, usein maailmanlaajuista yhteistyötä, laajapohjaista kotimaista valmistelua ja osaavaa vaikuttamista. Suomessa voimistunut kasvukeskusten väestönkasvu heijastuu haasteena kaavoitukseen, rakentamiseen ja asumiseen. Asuntojen reaalihinnat ovat jälleen nousseet pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolelle. Lisääntynyt asuntojen kysyntä on parantanut vapaarahoitteisen asuntotuotannon edellytyksiä, mutta vaikeuttanut vuokra-asuntotilannetta. Koko rakennustoiminnan voimakas kasvu on sysännyt myös urakkahinnat nopeaan nousuun, jonka hillintään joudutaan kiinnittämään vakavaa huomiota.

Ympäristöasiat ovat painokkaasti esillä EU:n työohjelmassa. Ne näkyvät myös laajasti EU:n ulkosuhteissa. Keskeisiä ovat EU:n kestävän kehityksen strategia ja Agenda 2000 koskeva päätöksenteko, EU:n aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan (ESDP) toteuttamiskysymykset sekä kansainvälisten sopimuspuolten kokoukset, erityisesti ilmastosopimuksen kokoukset. Amsterdamin sopimuksen mukaisesti EU:n laajentumisessa sekä rakennerahastojen ja maatalouspolitiikan uudistamisessa korostetaan ympäristöasioiden merkitystä. Lisäksi edistetään toimia, joilla vähennetään kustannustehokkaasti maasta toiseen kulkeutuvia päästöjä koko Euroopassa. Vaikutetaan EU:n Pohjoisen ulottuvuuden toteutumiseen.

Ympäristöasioita korostetaan EU:n kehitysyhteistyössä, etenkin Lomén sopimusta uusittaessa ja toimeenpantaessa.

Ympäristön suojelu

Tavoitteena on luonnonvarojen kestävä käyttö ja päästöjen vähentäminen luonnon vastaanottokyvyn mukaiseksi vaikuttamalla yhteiskunnan aine- ja materiaalitalouden toimijoihin maailmanlaajuisella, eurooppalaisella, kansallisella ja paikallisella tasolla.

Kioton sopimusta toteutetaan ja huolehditaan Suomen EU-puheenjohtajuuskauden ilmastotehtävistä. Vähennetään happamoittavia päästöjä. Jätteiden määrän kasvua hillitään ja jätteistä hyödynnetään kaksi kolmasosaa vuoteen 2005 mennessä. Vesiin joutuvaa ravinne- ja orgaanista kuormitusta vähennetään noin puoleen vuosikymmenen alun tasosta vuoteen 2005 mennessä. Vedenhankinnan kannalta merkityksellisten pohjavesien laatu säilytetään hyvänä. Raskasmetallien, kemikaalien, biotekniikan ja geeniteknologian ympäristöriskejä vähennetään. Vaarallisten

aineiden päästöjen torjunnan valmiutta parannetaan. Vaikutetaan tuotantoon ja kulutukseen luonnonvarojen käytön tehokkuuden parantamiseksi ja ympäristömyötäisyyden lisäämiseksi. Parannetaan lähialueiden ja erityisesti Itämeren tilaa enenevästi kansainväliseen yhteisrahoitukseen perustuvalla lähialueyhteistyöllä. Uudella ympäristönsuojelulainsäädännöllä toteutetaan yhtenäistä ympäristön pilaamisen torjuntaa koskevan EY:n direktiivin tavoitteet. Uudistetaan ja yhtenäistetään hallinnonalan ympäristölupia koskeva päätöksentekojärjestelmä.

Itämeren suojelu

Tehostetaan kokoavasti toimia Itämeren, erityisesti Suomenlahden, tilan parantamiseksi. Toteutetaan määrätietoisesti uutta vesiensuojelun tavoiteohjelmaa, mikä merkitsee lisääntyviä suojelutoimia mm. maataloudessa, kalankasvatuksessa ja muussa hajakuormituksessa, yhdyskuntien typen poistossa ja teollisuudessa. Toimeenpannaan valtioneuvoston päätöstä maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta. Ympäristönsuojelun edistämisavustuksia suunnataan lisääntyvästi Itämeren tilaa parantaviin toimiin. Lähialueyhteistyötä ja muuta kansainvälistä yhteistyötä voimistetaan Itämereen tulevan kuormituksen vähentämiseksi. Erityisesti keskitytään EU:n toiminnan aktivoimiseen osana pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa, Agenda 21 toteuttamiseen sekä kansainvälisellä yhteisrahoituksella toteutettavien vesiensuojeluhankkeiden edistämiseen. Vaikutetaan EU:n Tacis-ohjelman uudistamiseen sekä siihen, että Itämeren suojelukysymykset on riittävästi otettu huomioon EU:n laajentumisprosessissa, EU:n ja Venäjän välisessä yhteistyössä sekä integroidusti Itämeren alueen valtioiden taloudellisessa toiminnassa ja yhteistyössä.

Alueidenkäyttö

Huolehditaan vuonna 2000 voimaantulevan uuden maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanosta. Luodaan hallinnonalan valmiudet uuden lain edellyttämiin tehtäviin. Laaditaan keskeisten kaupunkiseutujen maankäytön tilaa ja kehittämistarpeita koskevat arviot asianomaisten kuntien, alueellisten ympäristökeskusten ja maakuntien liittojen yhteistyönä. Erityistä huomiota kiinnitetään muuttoliikkeestä aiheutuviin yhdyskuntien kehittämistarpeisiin ja kaavoitetun rakennusmaan lisäämiseen, mihin liittyen kaavojen käsittelyajoille asetetaan joutuisat tavoitteet.

Annetaan valtioneuvoston päätös alueidenkäytön valtakunnallisista tavoitteista. Itämeren alueen kestävän kehityksen edistämiseksi toteutetaan aluesuunnittelun yhteishankkeita Baltian maiden ja Venäjän kanssa. Huolehditaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan lain muutoksen toimeenpanosta.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Luonnonsuojelulain tavoitteiden mukaisesti huolehditaan lajien ja luontotyyppien suotuisasta suojelutasosta. Toteutetaan aikaisemmin päätettyjä luonnonsuojeluohjelmia ja EU:n Natura 2000-verkostoon mukaan otettavia alueita vuonna 1996 hyväksytyn rahoitusohjelman ja alueellisesti hyväksyttyjen toteuttamisstrategioiden mukaisesti. Suojeluohjelmien toteutuksessa käytetään monipuolisesti yksityismaiden suojelun keinoja. Natura 2000-verkoston toimeenpanossa hyödynnetään tehokkaasti EU:n rahoitusta.

Luonnonsuojelualueiden hoidon tehtäviä suunnataan siten, että keskeisten alueiden hoidossa säilytetään nykyinen taso. Toteutetaan kansallista toimintaohjelmaa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Suomen ympäristökeskuksessa tehtävästä luonnonsuojelualueiden edustavuusarvioinnista ja lajien uhanalaisuustarkastelusta saatavien tulosten mukaisesti linjataan tulevia luonnonsuojelutehtäviä.

Rakentaminen

Rakentamisen teknistä ohjausta ajanmukaistetaan erityisesti maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen edellyttämiltä osilta. Asuntokannan hoidossa edistetään suunnitelmallista kiinteistönpitoa sekä oikein ajoitettua ja mitoitettua korjaamista. Rakentamisprosessiin kehitetään si-

säilman terveellisyyttä, energia- ja elinkaaritaloutta, ekologisuutta sekä rakentamisen laatua parantavia menetelmiä yhteistyössä Tekesin kanssa.

Asuminen

Asumistuessa säilytetään toimeentulotuen ja asumistuen yhteensovituksen yhteydessä päätetty taso. Valtion tuki asuntorakentamiseen painotetaan sosiaalisten vuokra-asuntojen sekä asumisoikeusasuntojen uustuotantoon kasvukeskuksissa. Selvitetään, miten korkotukilainoitettujen vuokra-asuntojen tuki voidaan vuoden 1999 aikana kohdistaa suoraan ja täysimääräisesti vuokran alennukseksi. Lainoituksen tai korkotuen piiriin 1.1.1999 alkaen hyväksyttäviltä yhtiömuotoisilta asumisoikeusyhteisöiltä edellytetään aiempaa riittävämpää vakavaraisuutta valtion luotto- ja takausriskin kaventamiseksi.

Varmistetaan, että arava- ja korkotukituotannon rakennuskustannuskehitys on hillittyä eikä valtion tukea kanavoidu kustannusten nousuksi eikä myöskään ylimitoitettuun peruskorjaamiseen.

Ympäristöhallinto

Ympäristöhallinnon palvelukykyä tehostetaan. Koko hallinnonalan kattavan ja yhtenäisen palkkausjärjestelmän käyttöönotosta sovitaan. Kehitetään ympäristötietojärjestelmiä tavoitteena päätösten tietopohjan paraneminen ja päätösprosessien nopeutuminen.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

	v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01. Ympäristöministeriö	95 355	95 845	101 251	+ 5 406	+ 6
10. Ympäristön suojelu	171 827	166 450	140 350	- 26 100	- 16
20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	239 469	291 000	258 200	- 32 800	- 11
30. Asumisen edistäminen	2 680 491	2 355 000	2 470 000	+ 115 000	+ 5
40. Alueelliset ympäristökeskukset	282 425	290 482	304 457	+ 13 975	+ 5
60. Suomen ympäristökeskus	119 827	119 827	122 413	+ 2 586	+ 2
70. Valtion asuntorahasto	24 430	16 930	22 930	+ 6 000	+ 35
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot	115 265	135 280	133 801	- 1 479	- 1
Yhteensä	**3 729 088**	**3 470 814**	**3 553 402**	**+ 82 588**	**+ 2**

01. (35.01, osa) Ympäristöministeriö

Selvitysosa: Ympäristöministeriön alustavat tulostavoitteet vuodelle 1999 ovat:

Ympäristön suojelu

Vaikutetaan kansainvälisen ilmastosopimuksen teollisuusmaita koskevien velvoitteiden ja toimeenpanokeinojen täsmentämiseen edistäen Suomen näkökulmasta mahdollisimman kustannustehokkaita toimintalinjoja ja keinoja, joilla kasvihuonekaasujen nettopäästöjä saadaan vähennetyksi. Hapanta laskeumaa ja otsonin muodostusta vähennetään valmistelemalla kansallisia määräyksiä, panemalla toimeen rikki- ja typpipäästöjen vähentämissuunnitelmia sekä vaikuttamalla EU:n lainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin.

Valmistellaan toimenpiteitä vuoteen 2005 ulottuvan vesiensuojelun tavoiteohjelman toteuttamiseksi ja säädöksiä EY:n vesipuitedirektiivin täytäntöönpanemiseksi. Merensuojelun tehostamiseksi valmistellaan kotimaisena ja kansainvälisenä yhteistyönä kalankasvatuksen ja metsätalouden ympäristönsuojelua koskevia suosituksia. Osallistutaan maatalouden ympäristöohjelman sekä EU:n Agenda 2000:n maatalouspolitiikan valmisteluun.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden edistämiseksi ja tuottajan vastuun lisäämiseksi valmistellaan jätealan säädöksiä.

Valmistellaan ympäristönsuojelulain ja siihen liittyvän lainsäädännön täytäntöönpanoa ja hallinnollisia järjestelyjä.

Arvioidaan ympäristön kuormitusta ja tilaa sekä ympäristönsuojelun toimenpiteiden vaikuttavuutta. Kannustetaan kestävien tuotanto- ja kulutusmuotojen luomista edistämällä ympäristöjärjestelmien, ympäristömerkintöjen, elinkaariarvioiden ja uuden ympäristöteknologian käyttöönottoa. Edistetään ympäristönäkökohtien huomioonottamista kaupan alalla ja julkisissa hankinnoissa.

Valmistellaan ehdotukset biosidituotteita koskevan EY:n direktiivin täytäntöönpanon edellyttämistä säädöksistä ja määräyksistä. Tuetaan kansainvälisiä toimia ympäristössä hitaasti hajoavien kemiallisten yhdisteiden rajoittamiseksi. Vaikutetaan siihen, että geenitekniikalla muunnettujen organismien (GMO) ympäristöriskien arviointi ja hallinta otetaan entistä paremmin huomioon uudistettavana olevassa EY:n direktiivissä.

Merellisen ympäristön suojelemiseksi ryhdytään toimiin, jotka tähtäävät öljypäästöjen tehokkaaseen vähentämiseen.

Alueidenkäyttö

Uuden maankäyttö- ja rakennuslain on suunniteltu tulevan voimaan 1.1.2000. Toteutetaan uuden lain toimeenpanoa tukeva koulutus- ja tiedotusohjelma sekä valmistellaan uuden lain edellyttämät soveltamisohjeet.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet viimeistellään valtioneuvoston päätöksen antamista varten. Uuden maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten maakuntakaavojen laadintamenettelyä, sisältöä ja esitystapaa kehitetään yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa ja valmistellaan asiaa koskevat ohjeet.

Kuntien alueidenkäytön suunnittelun välineistöä ajanmukaistetaan. Suunnittelun sisältötavoitteissa painotetaan taajamaluontoa sekä liikenteen ja yhdyskuntarakenteen vuorovaikutusta. Annetaan suositukset kaavojen laadun ja rakennetun ympäristön seurantaindikaattoreiksi. Kuntien vastuun lisääminen uuden lainsäädännön myötä edellyttää kaavoituksen asiantuntemuksen parantamista kunnissa.

Valmistellaan Suomen osuudet EU:n aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan (ESDP) viimeistelemiseksi.

Valmistellaan rakennusperinnön hoidon kunnittaisen toimenpideohjelman malli.

Edistetään ja tuetaan ympäristövaikutusten arviointia säädösvalmistelussa sekä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien laadinnassa. Valmistellaan maakuntakaavoituksen ja aluekehitysohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevaa ohjeistusta.

Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelualueiden edustavuuden arvioinnista ja lajien uhanalaisuuden tarkistuksesta kootaan johtopäätökset yhteiskunnallista keskustelua varten ja luodaan toimintalinjat 2000-luvulle.

Luonnonsuojelulain toimeenpanoa edistetään erityisesti Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojelussa ja lupakäytännössä sekä suojeltavien lajien ja luontotyyppien suojelussa.

Luonnon monimuotoisuuden seurantaa varten luodaan tarvittavat menetelmät ja hallinnollisen yhteistyön muodot.

Rakentaminen

Rakennusalalle tehdään yhteinen laadun kehittämisohjelma yhteistyössä Tekesin kanssa. Kosteus ja home -toimintaohjelmaa jatketaan. Menetelmiä rakennusten elinkaaritarkastelun avuksi kehitetään.

Rakennustuotteiden sisämarkkinoihin perustuva markkinavalvonta aloitetaan 1.1.1999. Rakennusten lämmöneristystä ja ilmanvaihtoa koskevia määräyksiä uusittaessa pyritään edistämään Kioton sopimuksen tavoitteita kustannustehokkaalla tavalla.

Asuminen

Voimakkaan muuttoliikkeen vaatimia toimenpiteitä toteutetaan yhteistyössä aluekehitys-, maankäyttö-, liikenne- ja työvoimaviranomaisten kanssa.

Seurataan asuntomarkkinoiden muutoksia. Valtion tukea painotetaan markkinatilanteen vaatimalla tavalla sosiaaliseen vuokra- ja asumisoikeusasuntojen uustuotantoon väkiluvultaan kasvaville työssäkäyntialueille.

Muuttuvista asuntorahoitusmarkkinoista keväällä 1998 käynnistettyjen selvitysten perusteella valmistellaan toimet asumisen tukijärjestelmien kehittämiseksi. Tavoitteena on hyödyntää tehostuvia asuntorahoitusmarkkinoita sekä ennalta ehkäistä valtiontaloutta rasittavia luottoriskejä ottaen huomioon myös Ruotsissa saadut kokemukset.

Kehitetään asumisen sopimussuhteisiin ja asukkaiden osallistumiseen liittyvää lainsäädäntöä tavoitteena parantaa asukkaiden asemaa.

Ministeriön toiminnan kehittäminen

Ministeriön roolia asunto- ja rakennustoimen strategisena ohjaajana vahvistetaan.

Kehitetään ympäristön- ja luonnonsuojelun tietojärjestelmiä sekä saatetaan ne laajaan käyttöön. Tiedon käytettävyyttä parannetaan.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 101 251 000 mk.

Lakkautetaan ylijohtajan virka (A31).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon rakennustuotteiden markkinavalvonnan aloittamisesta aiheutuvat menot sekä vähennyksenä 340 000 mk kahden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 35.60.21 ja 150 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 35.40.21.

1999 määräraha	101 251 000
1998 määräraha	95 845 000
1998 lisämääräraha	1 930 000
1997 tilinpäätös	95 355 000

(22.) Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 35.99.22.

(24.) Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 35.99.24.

(61.) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 35.99.65.

(62.) EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 35.99.62.

10. (35.11, 26, osa ja 27, osa) Ympäristön suojelu

Selvitysosa: Edistetään työllisyyttä ympäristönsuojelu- ja hoitotöillä sekä ympäristönsuojeluteknologian kehittämishankkeilla. Toteutetaan vesiensuojelua edistäviä siirtoviemärihankkeita ja vesistöjen kunnostushankkeita. Kunnostetaan pohjavesialueita soranoton jäljiltä. Tehostetaan saastuneiden maa-alueiden ja käytöstä poistettujen kaatopaikkojen kunnostamista hyödyntämällä myös öljysuojarahaston varoja.

Toteutetaan toimia, joiden tavoitteena on päästöjen vähentäminen sekä ympäristötiedon ja -osaamisen lisääminen Suomen lähialueilla Venäjällä ja Baltian maissa sekä Puolassa. Edistetään Itämeren suojelukomission ja Euroopan ympäristönsuojelun toimintaohjelmien toimeenpanoa. Osallistutaan hankkeiden yhteisrahoitukseen kansainvälisten rahoituslaitosten ja muiden avustajamaiden kanssa pitäen tavoitteena muun kuin avustusmuotoisen rahoitusosuuden kasvua panostusten vaikuttavuuden lisäämiseksi. Vahvistetaan pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön (NEFCO) toimintaa. Lähialueyhteistyön investointimäärärahat on budjetoitu lukuun 24.50.

27. (35.27.27) Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta sekä oikeudenkäynneistä aiheutuvien menojen ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös niiden menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjä kansainvälisiä jätesiirtoja joudutaan palauttamaan, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Selvitysosa: Määrärahasta 4 900 000 mk käytetään kaluston hankintaan. Näistä kustannuksista noin 4 000 000 mk aiheutuu sellaisesta öljyntorjuntakalustosta, jonka hankintamenot arvioidaan korvattavan lähes täysimääräisesti öljysuojarahaston varoista.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirtojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.27.

Menoja vastaavat korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta ovat olleet vuosina 1990-97 keskimäärin 77 % budjetoiduista menoista. Vuonna 1999 korvausten määrän arvioidaan olevan 9 500 000 mk. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.60.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	10 000 000
1997 tilinpäätös	14 974 264

60. (35.11.60) Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjätemaksusta annetun lain (894/1986) muuttamisesta annetun lain (846/1996) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Osa öljyjätemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn saastuttamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamista varten. Määräraha yhdessä momentin 35.10.64 määrärahan kanssa on yhtä suuri kuin öljyjätemaksujen kertymä momentille 11.19.08.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000
1997 tilinpäätös	3 000 000

62. (35.11.62) Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 31 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen (894/1996) mukaisten avustusten maksamiseen ympäristönsuojelun edistämiseen sekä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/1980) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviin investointeihin.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Ympäristönsuojelua edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin voidaan myöntää avustusta yleensä enintään 50 % ja investointihankkeisiin enintään 30 % niiden hyväksyttävistä kustannuksista. Saastuneiden maa-alueiden ja vanhojen kaatopaikkojen kunnostushankkeissa avustus voi kuitenkin olla enintään 50 % hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista, kun hakijana on muu kuin yritys.

Yhdyskuntien vesiensuojelua edistävillä investoinneilla toteutetaan vesiensuojelulle vuoteen 2005 määriteltyjä tavoitteita. Momentin määrärahasta on tarkoitus varata 6 000 000 mk erityisesti Itämeren suojelun tehostamisen edellyttämiin vesiensuojelutoimenpiteisiin.

1999 määräraha	31 750 000
1998 määräraha	33 750 000
1997 tilinpäätös	32 750 000

63. (35.11.63 ja 27.63) Ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisiin teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin, teollisuuden vesiensuojeluinvestointeihin, jätteiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin ja jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen sekä yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1995 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on muille kuin yhdyskuntien vesiensuojelulainoille neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosina 5-8 kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Yhdyskuntien vesiensuojelulainoille maksettavan korkohyvityksen määrä on kuitenkin kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosina 9-16 kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta. Korkohyvitys on kaikissa lainoissa aina enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Selvitysosa: Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 9 000 000 mk vuonna 2000, 7 200 000 mk vuonna 2001, 4 900 000 mk vuonna 2002 ja sen jälkeen yhteensä 7 700 000 mk.

1999 määräraha	13 800 000
1998 määräraha	20 700 000
1997 tilinpäätös	20 832 404

64. (35.11.64) Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjätemaksusta annetun lain (894/1986, muut. 846/1996) 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä avustuksien maksamiseen ongelmajätteiden alueellisten vastaanottopaikkojen perustamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa on yhtä suuri kuin öljyjätemaksujen kertymä momentille 11.19.08.

1999 määräraha	15 000 000
1998 määräraha	15 000 000
1997 tilinpäätös	17 000 000

67. (35.11.67) Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöinvestointien edistämiseen ja niihin liittyvään valmisteluun ja yhteistyöhön Suomen lähialueilla.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja yhteisöille suunnittelu- ja toimeenpanokustannuksiin Suomen lähialueiden pienehköissä ympäristöhankkeissa, jotka perustuvat kahdenvälisiin sopimuksiin ja ovat tärkeitä myös Suomen oman ympäristön suojelun kannalta ja joissa sovelletaan pääasiassa suomalaista ympäristönsuojeluteknologiaa. Määrärahaa saa käyttää lisäksi Suomen avustusosuuden maksamiseen sellaisissa yhteistyöhankkeissa, joita rahoittavat myös muut valtiot sekä kansainväliset järjestöt ja rahoituslaitokset. Avustukset myönnetään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan Suomen lähialueen maiden ympäristöasiantuntijoiden kouluttamista ympäristöhallinnon ja lainsäädännön kehittämisessä.

Suomen ympäristöhallinnon tutkimusyhteistyötä lähialueen organisaatioiden kanssa tuetaan. Määrärahaa käytetään myös lähialueen maiden luonnon monimuotoisuutta ylläpitäviin hankkeisiin. Lisäksi tuetaan ympäristötietojärjestelmien kehittämistä.

Yhteistyön tavoitteena on parantaa varsinkin Itämeren suojelua sekä Itämeren alueen valtioiden ilmansuojelua ja ongelmajätehuoltoa.

1999 määräraha	13 800 000
1998 määräraha	16 000 000
1997 tilinpäätös	21 000 000

77. (35.26.77) Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 51 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä valtion vesihuoltotöistä annetun valtioneuvoston päätöksen (976/1985, muut. 889/1995) mukaisten töiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnan tai muun yhteistyökumppanin omistukseen. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan tarve jakautuu seuraavasti:

	Työkohde	Työn kokonaiskustannusarvio 1 000 mk	Valtion osuus edellisestä 1 000 mk	Myönnetty 1 000 mk	Myönnetään mk
1.	Uudet hankkeet				
	Tuusulanjärven kunnostus, Tuusula, Järvenpää	10 000	2 000	-	500 000
	Happotervakaatopaikkojen kunnostus, vaihe I, Lempäälä	4 000	2 000	-	300 000
	Sikoniemen saha-alueen kunnostus, vaihe II, Kuopio	3 500	1 750	-	300 000
	Oulujokivarren siirtoviemäri, Muhos, Oulu	29 000	7 900	-	500 000
	Kiukaisten- Harjavallan siirtoviemäri, Kiukainen	7 600	3 200	-	1 000 000
	Uudet hankkeet yhteensä	54 100	16 850	-	2 600 000

	Työkohde	Työn kokonais-kustannusarvio 1 000 mk	Valtion osuus edellisestä 1 000 mk	Myönnetty 1 000 mk	Myönnetään mk
2.	Keskeneräiset hankkeet	116 780	56 650	30 550	20 500 000
3.	Saastuneiden alueiden kunnostus				16 000 000
4.	Vesistöjen kunnostus ja muut ympäristötyöt				11 900 000
	Kaikki yhteensä	170 880	73 500	30 550	51 000 000

1999 määräraha	51 000 000
1998 määräraha	66 000 000
1997 tilinpäätös	62 270 000

(11.) Ympäristön suojelu

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 60, 62, 63, 64 ja 67 määrärahat on otettu huomioon luvun 35.10 laskelmissa.

20. (35.30 ja 27, osa) Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu

Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien palvelu- ja muut toimintatavoitteet vuonna 1999 ovat:

Luonnonsuojelualueiden peruspalveluiden kehittäminen ja ylläpito kohdennetaan pääasiassa tärkeimpiin kansallispuistoihin ja muille vilkkaassa käytössä oleville suojelualueille. Soiden, perinnemaisemien ja metsien ennallistaminen kohdennetaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta kaikkein kiireellisimpiin kohteisiin.

Metsähallitus vastaa useiden uhanalaisten lajien valtakunnallisesta suojelusta ja seurannasta. Metsähallitus osallistuu myös Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen, Suomen suojelualueverkon edustavuuden arviointiin ja lähialueiden luonnonsuojeluyhteistyöhön.

Metsähallituksen luonnonsuojeluyksikkö osallistuu luonnonvarasuunnitteluun ja alue-ekologiseen suunnitteluun.

Selvitysosa:

Luonnonsuojelu

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä keskeisellä sijalla olevaa luonnonsuojelualueiden verkostoa täydennetään perustamalla luonnonsuojeluohjelmiin kuuluville alueille luonnonsuojelualueita.

Siltä osin kuin luonnonsuojeluun varatut alueet ovat yksityisomistuksessa, valtio varautuu hankkimaan ne omistukseensa tai maksamaan korvauksia maanomistajille yksityisestä suojelusta. Vuonna 1996 hyväksytyn luonnonsuojeluohjelmien rahoitusohjelman tavoitteeksi asetettiin se, että luonnonsuojeluohjelmat olisi pääosin toteutettu yksityismaiden osalta vuoteen 2004 mennessä. Toteuttamisvarat on mitoitettu tavoitteen mukaisiksi.

Luonnonsuojelusta maksettavat korvaukset ja luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden kauppahinnat voidaan valtion ja maanomistajan sopimuksesta jaksottaa. Kyseisiin moment-

teihin sisältyy määrärahan sitomisvaltuudet vuoteen 2007 asti. Jaksotetuista kauppahinnoista ja korvauksista voidaan maksaa lunastuslain 95 §:n mukaista korkoa.

Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset sisältävät määrärahavarauksen korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista, vahinkojen estämisestä ja rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Koskiensuojelulain (35/1987) sekä Ounasjoen ja Kyröjoen erityissuojelusta annettujen lakien (703/1983 ja 1139/1991) mukaiset korvaukset vesivoiman omistajille on pääosin maksettu.

Luonnonsuojelualueiden hoitoon ja kunnossapitoon sekä luonnonsuojelualueiden talonrakennustöihin varatut määrärahat ohjataan pääosin Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen käyttöön. Hoitoon ja kunnossapitoon tarkoitettua määrärahaa käytetään lisäksi yksityisten luonnonsuojelualueiden hoitoon ja merkintään, uhanalaisten eliölajien suojeluun, maisema-alueiden ja perinnemaisemien hoitoon sekä maa-ainesten ottamista koskevaan suunnitteluun ja tietyissä tapauksissa maa-ainesten ottopaikkojen kunnostamiseen.

Alueidenkäyttö

Kuntien yleiskaavoitusta tuetaan erityisesti luonnonsuojelun, maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön hoidon ja virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävillä alueilla, samoin kuin yhdyskuntakehityksen kannalta merkittävillä alueilla. Valtio tukee harkinnanvaraisesti myös kuntia seudullisesti merkittävien virkistysalueiden hankinnassa.

Rakennusperinnön hoitomäärärahaa käytetään monipuolisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennusperinnön ja ympäristön säilyttämiseksi.

22. (35.30.22) Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 73 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoitomenojen, opastustoiminnan menojen sekä rakennusten ja rakennelmien, teiden ja tieosuuksien korjaus- ja kunnossapitomenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää lisäksi yksityismaiden luonnonsuojelualueiden merkintään ja hoitomenoihin, uhanalaisten eliölajien ja maisema-alueiden hoitoon sekä luonnonsuojelusuunnittelun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvän suunnittelun menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneiden ainestenottopaikkojen kunnostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös saimaannorpan suojeluun ja norppakannan hoitoon sekä norppien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään 400 luonnonsuojelualueen sekä luonnonsuojelutarkoituksiin varattujen alueiden ja erämaa-alueiden hoitoon ja kunnossapitoon. Suojelualueiden yhteinen pinta-ala on noin 13 800 km^2.

Suomessa on yksityismaiden luonnonsuojelualueita lähes 1 400. Niiden merkintä vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Uhanalaisten lajien hoitosuunnitelmia toimeenpannaan. Maa-ainesten kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja arvokkaille perinnemaisemille laaditaan hoitosuunnitelmia ja tehdään maatalouden ympäristötukijärjestelmää tukevia hoitotoimenpiteitä.

1999 määräraha	73 700 000
1998 määräraha	67 000 000
1998 lisämääräraha	1 190 000
1997 tilinpäätös	67 000 000

37. (35.30.37) Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen luonnonsuojelun, rantojensuojelun, maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön hoidon ja virkistyskäytön kannalta valtakunnalli-

sesti merkittävien alueiden sekä yhdyskuntakehityksen kannalta merkittävien kohteiden yleiskaavojen laatimista varten. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan sekä aluearkkitehtitoiminnan tai muun sitä vastaavan toiminnan palkka- ja matkamenoihin.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus edistää rantojensuojeluohjelman toteutumista sekä valtioneuvoston 5.1.1995 tekemän periaatepäätöksen ja uuden luonnonsuojelulain tarkoittamien maisema-alueiden maankäytön ohjausta.

1999 määräraha	5 500 000
1998 määräraha	7 500 000
1997 tilinpäätös	7 500 000

44. (35.27.44) Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelulain (35/1987) sekä Ounasjoen ja Kyrönjoen erityissuojelusta annettujen lakien (703/1983 ja 1139/1991) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korvaustoimitusten kustannuksiin ja valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Koskiensuojelulain mukaisista korvaustoimituksista valtaosa saatiin päätökseen vuoden 1995 loppuun mennessä. Vuosina 1996-1997 toimituksia saatettiin päätökseen vähemmän kuin oli ennakoitu ja 25 milj. markan määrärahasta käytettiin vain 3 milj. mk. Vuosina 1988-1997 määrärahaa on käytetty yhteensä 319 milj. mk.

1999 määräraha	10 000 000
1998 määräraha	45 000 000
1997 tilinpäätös	2 969 235

61. (35.30.61) Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 69 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelulain mukaisesti korvausten maksamiseen luonnonsuojelualueiden perustamisesta maanomistajille aiheutuvista taloudellisista menetyksistä sekä luonnonsuojelulain 54 § 4 momentin ja 67 § 2 momentin mukaisiin korvauksiin. Määrärahaa saa käyttää myös maa-aineslain (555/1981) siirtymäsäännösten mukaisesti harjujensuojelusta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös alueellisten ympäristökeskusten suorittamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista sekä vahinkojen estämisestä ja rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää lunastuslain 95 §:n 1 momenttia vastaavan koron maksamiseen jaksotetuille, maksamatta oleville korvauksille.

Määrärahaa saa käyttää myös vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten sekä EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseksi myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1999 sopimuksia ja antaa sitoumuksia enintään 80 000 000 mk. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2000 loppuun mennessä enintään 20 000 000 mk, vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 40 000 000 mk ja vuoden 2007 loppuun mennessä yhteensä enintään 80 000 000 mk.

Selvitysosa: Korvausmenettelyllä perustetaan suojelualueita pääasiassa valtioneuvoston vahvistamiin luonnonsuojeluohjelmiin kuuluville yksityismaille.

Valtuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003	2004 -
Vuoden 1999 valtuuksista	20	20	15	15	10
Aikaisempien vuosien valtuuksista	12	6	5	-	-
Yhteensä	32	26	20	15	10

1999 määräraha	69 000 000
1998 määräraha	46 500 000
1997 tilinpäätös	43 000 000

62. (35.30.62) Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/1985) 11 §:n ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä rakennuslain (370/1958) 135 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yksityiselle omistajalle, rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille, kunnille ja kuntayhtymille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen merkittäviin maisema-alueisiin kuuluvan rakennetun ympäristön hoitoon ja kunnostukseen.

Kunnille ja kuntayhtymille voidaan myöntää avustusta myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen hankkimiseksi, jolloin avustus myönnetään ensisijassa niissä tapauksissa, jolloin siitä aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntayhtymän taloudelliseen asemaan nähden kohtuuttomaksi. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk avustusten maksamiseen rakennusperinnön hoitoon liittyviin valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuiseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista.

1999 määräraha	5 000 000
1998 määräraha	5 000 000
1997 tilinpäätös	5 000 000

74. (35.30.74) Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelualueiden talonrakennustöiden lisäksi luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä luonnonsuojelualueiden teiden ja tieosuuksien rakentamis- ja perusparannusmenojen maksamiseen.

1999 määräraha	3 000 000
1998 määräraha	3 000 000
1997 tilinpäätös	3 000 000

87. (35.30.87) Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 92 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon kustannuksiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää lunastuslain 95 §:n 1 momenttia vastaavan koron mak-

samiseen jaksotetuille, maksamatta oleville kauppahinnoille.

Valtion omistukseen hankitaan luonnonsuojelualueita myös vaihtamalla niitä valtion maa-alueisiin.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa varten myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1999 sopimuksia ja antaa sitoumuksia enintään 135 000 000 mk. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2000 loppuun mennessä enintään 30 000 000 mk, vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 70 000 000 mk sekä vuoden 2007 loppuun mennessä yhteensä enintään 135 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin pannaan täytäntöön valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, uhanalaisten eliölajien suojelusuunnitelmia ja vahvistettujen kaavojen suojelualuevarauksia. Vuoden 1997 loppuun mennessä valtiolle oli hankittu alueita yhteensä noin 165 000 ha.

Valtuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti(milj. mk):

	2000	2001	2002	2003	2004 -
Vuoden 1999 valtuuksista	30	40	25	15	25
Aikaisempien vuosien valtuuksista	24	10	10	5	-
Yhteensä	54	50	35	20	25

1999 määräraha	92 000 000
1998 määräraha	117 000 000
1997 tilinpäätös	111 000 000

(26.) Alueelliset ympäristökeskukset

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 35.40.21, momentti 61 momentiksi 35.99.61, momentti 77 momentiksi 35.10.77 sekä momentti 88 momentiksi 35.99.(88).

(27.) Suomen ympäristökeskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 35.60.21, momentti 27 momentiksi 35.10.27, momentti 44 momentiksi 35.20.44 sekä momentti 63 on otettu huomioon momentin 35.10.63 laskelmissa.

(29.) (35.30) Yhdyskunnat, alueiden käyttö ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 22, 37, 61, 62, 74 ja 87 on otettu huomioon luvun 35.20 laskelmissa.

30. (35.45) Asumisen edistäminen

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Suotuisa talouskehitys ja sen myötä voimistunut muuttoliike ovat lisänneet asuntojen kysyntää etenkin pääkaupunkiseudulla. Myös muissa suurimmissa kasvukeskuksissa kuten Oulun, Tampereen, Turun ja Jyväskylän seuduilla asuntojen puute hidastaa elinkeinorakenteen muutosta. Edullisen korkotason rohkaisema kysynnän kasvu on jo johtanut asuntojen reaalihintojen nousuun pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolelle, mikä heijastuu myös vuokraodotuksiin. Samanaikaisesti on rakennustoiminnan kokonaismäärän ripeä kasvu sysännyt urakkahintatason nopeaan nousuun.

Kohonnut hinta- ja vuokrataso aiheuttavat ongelmia paitsi kotitalouksille, myös koko kansantaloudelle inflaatiopaineina. Asuntoniukkuuden välttämiseksi on tärkeää, että uutta asuntotarjontaa saadaan kasvavilla alueilla nopeasti aikaan lisäämättä samalla urakoinnin hintapaineita.

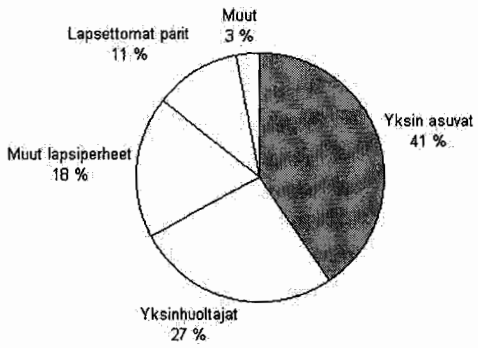
Asuntotuotannon painopiste siirtyykin aiempia vuosia enemmän vapaarahoitteiseen tuotantoon. Vapaarahoitteinen tuotanto lisää lähinnä omistusasuntojen määrää. Kasvukeskusten elinkeinorakenteen muutoksen, työvoiman liikkuvuuden ja lisääntyvän asuntokysynnän helpottamiseksi on vuokra- ja asumisoikeusasuntojen uustuotannon tukeminen välttämätöntä. Tuen painopiste on aravalainoituksessa. Asuntotuotannon tuen sosiaalisuutta korostetaan luopumalla lyhytaikaisesta korkotukilainoituksesta, johon ei liity lainkaan tarveharkintaa.

Korjausrakentamisessa omistajien vastuuta lisätään ja pyritään ohjaamaan korjaustoimia raskaista korjauksista vaiheittaisiin, kevyempiin ja oikea-aikaisiin korjauksiin. Kasvukeskusalueilla pyritään uustuotantoa kiirehtimään perusparannusten edelle.

Asuntojen korjausavustuksia myönnetään erityisesti korjaushankkeille, jotka edistävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muuttamista avohoitopainotteiseksi. Veteraanien asuntojen korjaamista jatketaan. Samoin jatketaan asunto-osakeyhtiötalojen korjaamisen tukemista lähiöprojektialueilla.

Yleistä asumistukea maksettiin vuoden 1997 lopussa 184 300 ruokakunnalle.

Asumistuen saajaruokakunnat ruokakuntatyypin mukaan v. 1997

Tukea maksettiin kaikkiaan 2 120 milj. mk, josta 55 % lapsiperheille. Vuokra-asunnossa asuvien asumistuensaajien asumismenojen osuus tuloista oli vuonna 1997 ilman asumistukea keskimäärin 52 % ja se aleni asumistuen jälkeen 30 %:in.

Asumistuen perusteet säilytetään vuonna 1999 samalla tasolla kuin vuonna 1998.

Asumisen tukitoimenpiteiden kehitys vuosina 1996-1999:

	1996 TP mmk	1997 TP mmk	1998 TA mmk	1999 TAE mmk
Yleinen asumistuki	2 250	2 120	2 300	2 470
Eläkeläisten asumistuki	1 112	1 161	1 185	1 280
Opiskelijoiden asumislisä	604	622	674	660
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki	2 300	2 300	2 200	2 300
Aravalainojen myöntämisvaltuus	4 185	6 419	4 000	3 900
Asuntolainojen korkotukivaltuus	4 144	4 872	3 500	3 000
Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuki ja asuntosäästöpalkkio	154	94	170	100
Muut korkotuet	71	40	5	3
Korjausavustukset	530	450	340	190
Avustukset vuokrataloille	21	10	23	23
Avustukset asunnottomille ja pakolaisille	7	8	8	15

Valtion tukema asuntojen uustuotanto ja perusparantaminen sekä muu asuntotuotanto vuosina 1996-1997 ja alustava arvio vuosista 1998-1999:

	1996 asuntoa	1997 asuntoa	1998 arvio as.	1999 arvio as.
Aloitetut uudet asunnot	n. 24 000	n. 30 000	n. 30 000	n. 31 500
— arava- ja korkotukiasunnot	19 187	20 346	12 500[1)]	10 000[1)2)]
— muut asunnot	n. 4 700	n. 10 000	17 500	21 500
Perusparannuslainoitettavat asunnot (arava ja korkotuki)	23 162	24 248	9 300	5 900[2)]

1) Asuntojen kappalemääriin vaikuttaa myös oleellisesti se, minkälaisena asuntojen tyyppijakauma toteutuu sekä se, kuinka hyvin hintatason hillinnässä onnistutaan.

2) Kaikkiaan valtuuksien odotetaan riittävän uustuotannossa noin 12 000 asunnon lainoitukseen, joista osassa vars. rakennustöiden aloitus ajoittunee vuoden 2000 puolelle.

54. (35.45.54) Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 470 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/1975) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Vuoden 1998 lopussa asumistuensaajia arvioidaan olevan noin 172 000. Työllisyyden paraneminen vähentää asumistuen tarvetta vuonna 1999. Määrärahan kasvu johtuu jo vuodelle 1998 tuloloukkuratkaisun osana korotetuista asumistuen etuuksista, joiden menovaikutus ilmenee kokovuotisena vuonna 1999.

1999 määräraha	2 470 000 000
1998 määräraha	2 300 000 000
1997 tilinpäätös	2 120 000 000

60. (35.45.60) Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Aravalainat

Vuonna 1999 saadaan valtion asuntorahaston varoista myöntää aravalain (1189/1993) mukaisia lainoja yhteensä enintään 3 900 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1998 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä myöntämisvaltuutta vastaava määrä. Vuonna 1999 ei myönnetä rakennusaikaisia lainoja, lyhytaikaisia perusparannuslainoja eikä omistusaravalainoja omaksilunastamislainoja lukuun ottamatta.

Lähiöiden projektiluonteisen suunnitelmallisen perusparannuksen rahoituksen turvaamiseksi voidaan tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä vuokratalojen perusparannusta varten vuosina 2000-2002 myönnettävistä aravalainoista. Ehdollisten ennakkopäätösten mukaan myönnettävien lainojen määrä saa kutakin vuotta kohden olla enintään 100 000 000 mk.

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 1999 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää enintään 15 000 000 mk lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/1993), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain (205/1996), oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/1982) mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset sekä katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä sekä omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa (204/1996) tarkoitetut valtionvastuut. Asuntorahaston varoista maksetaan lisäksi asuntosäästöpalkkiolain (862/1980) mukaiset asuntosäästöpalkkiot.

Vuonna 1999 saadaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisia lainoja hyväksyä korkotukilainoiksi yhteensä enintään 3 000 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1998 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä hyväksymisvaltuutta vastaava määrä. Vuonna 1999 ei myönnetä lyhytaikaisia korkotukilainoja.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 3 500 000 000 mk vuoden 1999 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain ja omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lain mukainen valtionvastuu.

Vanhojen korkotukilainojen korkotuen määrät

Vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksyttyjen korkotukilainojen korkohyvitys on vuokra-asuntojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1-5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille 8 % lainavuosina 1-5 ja 6 % lainavuosina 6-10. Muille lainansaajille vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksyttyjen lainojen korkohyvitys on 7 % lainavuosina 1-4 ja 5 % lainavuosina 5-8. Muiden vuosina 1993 ja 1992 hyväksyttyjen korkotukilainojen korkohyvitys on 6 % lainavuosina 1-4 ja 4,5 % lainavuosina 5-8. Vuonna 1991 hyväksytyissä lainoissa lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuonna lainanantajan perimän koron ja 7 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5-8 vuosina lainanantajan perimän koron ja 5 prosentin korkohyvityksen erotus. Ennen 1.1.1991 hyväksyttyjen lainojen lainan saajilta perittävä korko on 5 % ja korkohyvitys tämän ja lainanantajan perimän koron erotus.

Korkohyvitys on kuitenkin enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Korkohyvitystä maksetaan vuokra-asuntojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1-5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille uustuotantoa varten enintään kymmeneltä ja muissa tapauksissa enintään kahdeksalta vuodelta ennen vuotta 1994 korkotukilainoiksi hyväksyttyjen lainojen osalta.

Avustukset

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan avustukset asuntojen korjaustoimintaan, taloudellisissa vaikeuksissa oleville vuokrataloille sekä asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin.

Vuonna 1999 saadaan valtioneuvoston hyväksymin perustein myöntää uusia asuntorahaston varoista maksettavia avustuksia asuntojen korjaustoimintaan enintään 190 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1998 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä valtuutta vastaava määrä. Taloudellisissa vaikeuksissa oleville vuokrataloille saadaan valtioneuvoston hyväksymin perustein myöntää avustuksia enintään 23 000 000 mk sekä asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin enintään 15 000 000 mk. Vuokrataloavustuksia koskevasta valtuudesta valtiokonttori saa käyttää enintään 300 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Varainhankintavaltuudet

Vuonna 1999 valtion asuntorahasto saa arvopaperistaa asunto- ja aravalainoja tai ottaa lainaa yhteensä enintään 3 300 000 000 markan nettomäärään asti. Maksuvalmiudessa vuoden aikana esiintyvien vaihtelujen tasaamiseen tarvittavaa lyhytaikaista lainaa rahastolla saa kerralla olla enintään 1 500 000 000 mk, kuitenkin siten, että vuoden 1999 lopussa lyhytaikaisen lainan määrä saa olla enintään 500 000 000 mk. Asuntorahastolla on arvopaperistettujen lainojen maksamisen vakuudeksi enintään 165 000 000 markan suuruinen valtuus vuonna 1999 ostaa arvopapereita tai sitoutua lisävakuusjärjestelyyn.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Valtion asuntorahastosta annetun lain (1144/1989) muuttamiseksi siten, että asuntorahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille maksettavasta korosta luovutaan.

Jotta voidaan varmistaa edellytykset hillitä suhdanne- ja hintakehitystä, varataan arava- ja korkotukilainojen myöntämis- ja hyväksymisvaltuuksista kaksi 1000 milj. markan suuruista erää, joista ensimmäisen käyttämisestä tai käyttämättä jättämisestä hallitus päättää huhtikuussa 1999 ottaen huomioon toteutuvan suhdanne- ja hintakehityksen. Toisen vastaavan tarkastelun hallitus suorittaa myöhemmin marraskuussa.

Rakennustoiminnan laman aikana asuntorakentaminen oli lähes kokonaan valtion tukeman tuotannon varassa. Vuosina 1998-99 valtion tukeman tuotannon määrää alennetaan vapaarahoitteisen asuntorakentamisen alettua elpyä ja rakentamisen urakkahintojen nopeasti kohota.

Valtioneuvosto on tarkistanut vuokra- ja asumisoikeusasuntoja varten myönnettävien korkotukien määrää alentuneen korkotason perusteella vuosiksi 1998-99. Omistusasuntolainojen korkotukiehdot säilytetään vuoden 1997 ehtojen mukaisina vuosina 1998 ja 1999.

Vuokrataloavustuksista on tarkoitus käyttää enintään 13 milj. mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokratalojen talouden tervehdyttämiseen ja enintään 10 milj. mk opiskelija-asuntojen omapääoma-avustuksiin. Avustuksia asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin voidaan myöntää kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhteisöille sekä yleishyödyllisille yhteisöille uusien vuokratalojen oman pääoman kattamiseen silloin, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistamiaan vuokra-asuntoja asunnottomille tai pakolaisille.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 1999 seuraavaksi:

	Milj. mk
Arvioitu saldo 1.1.1999	700
Tulot:	
—Tulot asuntolainoista	4 500
—Tulot takausmaksuista	20
Rahaston varainhankinta	3 300
Menot:	
—Luotonanto	4 100
—Korkotuki- ja avustusmenot	1 200
—Rahaston ottamien pitkäaikaisten lainojen korot ja muut menot	1 850
—Rahaston muut menot	630
Arvioitu saldo 31.12.1999	740

1999 määräraha	—
1998 määräraha	55 000 000
1998 lisämääräraha	—
1997 tilinpäätös	92 620 757

40. (35.26, osa) Alueelliset ympäristökeskukset

Selvitysosa: Ympäristökeskuksille kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävinä ympäristönsuojelua, alueidenkäyttöä, rakentamisen ohjausta, luonnonsuojelua, kulttuuriympäristön hoitoa, ympäristötutkimusta ja seurantaa sekä ympäristötietoisuutta koskevat asiat.

Ympäristökeskukset hoitavat myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvat vesivarojen käytön ja hoidon tehtävät, joiden erillismenot rahoitetaan luvusta 30.51. Näiden tehtävien hoitoa ohjaa maa- ja metsätalousministeriö. Välittömästi maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle arvioidaan alueellisissa ympäristökeskuksissa käytettävän vuositasolla 200 henkilötyövuotta.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alueellisille ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Ympäristön suojelu

Ympäristöluvat käsitellään laadukkaasti ja joutuisasti. Kaikki jätelain voimaantuloon liittyneet lupahakemukset käsitellään vuoden 1999 loppuun mennessä. Valmistaudutaan ympäristönsuojelulainsäädännön ja siihen perustuvan ympäristölupajärjestelmän uudistukseen. Valmistellaan yhdessä YM:n ja SYKE:n kanssa parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamista. Tehostetaan alueellista yhteistyötä ja edistetään ympäristöhallintajärjestelmien käyttöönottoa pk-yritysten ympäristöongelmien ratkaisemiseksi.

Valtioneuvoston hyväksymää vesiensuojelun tavoiteohjelmaa vuoteen 2005 toteutetaan painopisteenä hajakuormituksen vähentäminen. Maataloudesta ja muista lähteistä tulevaa ravinnekuormitusta vähennetään mm. nitraattien vesiin pääsyn estämisestä annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti ja ympäristötuen avulla. Jätevesien käsittelyssä keskitytään erityisesti typen poistamiseen yhdyskuntajätevesistä. Haja-asutuksen jätevesihuoltoa parannetaan. Tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla edistetään pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laadintaa. Välittömiä pohjavesiriskejä poistetaan myös ympäristönsuojelu- ja hoitotöinä.

Jätteiden määrää vähennetään, niiden hyödyntämistä lisätään ja käsittelyn laatua parannetaan jätelainsäädännön ja vuoteen 2005 ulottuvien alueellisten jätesuunnitelmien tavoitteiden mukai-

sesti. Kuntien jätehuollon yhteistyötä edistetään. Meluntorjunnan tietopohjaa ja toimintamahdollisuuksia parannetaan.

Ympäristökeskukset parantavat alueillaan ympäristötietoisuutta ja tuottavat valtakunnallisesti vertailukelpoista tietoa alueensa ympäristön kuormituksesta ja tilasta. Ympäristötietojärjestelmien käytettävyyttä ja tietosisällön ajantasaisuutta parannetaan. Paikkatietojen hyödyntämistä lisätään. Ryhdytään toimenpiteisiin vesistöaluekohtaisen seurannan, suunnittelun ja arvioinnin kehittämiseksi EY:n vesipuitedirektiivin edellyttämällä tavalla. Ympäristökeskukset tiedottavat aktiivisesti alueensa ympäristön tilasta, sen muutoksista ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Alueidenkäyttö

Alueelliset ympäristökeskukset hankkivat valmiudet uuden maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämiin tehtäviin ja huolehtivat uuden lain täytäntöönpanoon liittyvistä koulutus- ja ohjaustehtävistä alueellaan.

Alueelliset ympäristökeskukset osallistuvat alueidenkäytön valtakunnallisten tavoitteiden valmisteluun ja valmistautuvat niiden huomioon ottamiseen maakuntien ja kuntien kaavoituksen ohjauksessa. Keskukset osallistuvat myös keskeisten kaupunkiseutujen maankäyttöä ja kehittämistarpeita koskevien tilannearvioiden laatimiseen. Kuntien ja maakuntien kaavoitusta suunnataan erityisesti ekologisesti kestäviin ratkaisuihin.

Keskukset kehittävät yhteysviranomaisten tehtävien hoitoa YVA-menettelyssä ja edistävät suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia alueellaan.

Ympäristökeskukset valmistautuvat ohjaamaan rakennusperinnön hoidon kunnittaisten toimenpideohjelmien laatimista ja laajentavat rakennusperintöpäivien vieton kaikkiin kuntiin.

Luonnonsuojelu

Ympäristökeskukset huolehtivat luonnon monimuotoisuuden suojelemisesta alueellaan. Luonnonsuojelulainsäädännön toimeenpanoa edistetään erityisesti luontotyyppisuojelun, lajisuojelun ja maisemansuojelun osalta. Perinneympäristöjen suojelun periaatteita ja hoidon järjestämistä selvitetään.

Luonnonsuojeluohjelmia ja Natura 2000-verkostoa toteutetaan vuonna 1996 hyväksytyn rahoitusohjelman ja alueellisten toteuttamisstrategioiden mukaisesti hyödyntämällä tehokkaasti myös EU:n rahoitusmahdollisuuksia. Osalle Natura 2000 -verkoston alueista varaudutaan laatimaan hoito- ja käyttösuunnitelmat keskeisten yhteistyötahojen kanssa. Yksityismaiden suojelussa valitaan luonnonsuojelulain keinovalikoimasta parhaiten soveltuvat toteuttamiskeinot yhteistyössä maanomistajien kanssa.

Ympäristökeskusten yhteistyötä metsäkeskusten kanssa tiivistetään luonnonsuojelulain ja metsälain soveltamiseen liittyvissä tehtävissä. Tärkein uusi tehtävä on Natura 2000 -verkoston metsälain nojalla toteutettavien alueiden hoidon ja käytön kehittäminen.

Keskukset edistävät ympäristönäkökohtien huomioon ottamista ja ympäristöhankkeiden rahoitusmahdollisuuksia EU:n uusien tavoiteohjelmien valmistelussa.

Ympäristökeskukset rahoittavat ja toteuttavat työllisyyttä edistäviä ympäristöhankkeita. Saastuneiden maa-alueiden kunnostusta jatketaan. Asetetaan tarvittavat velvoitteet kiireellistä kunnostamista vaativien saastuneiden alueiden kunnostusvelvollisille. Parannetaan ympäristönhoitotöiden toteutusmenetelmiä ja laatua sekä ympäristötöiden taloudellisuutta vähintään 2,0 % vuodessa.

Ympäristökeskukset kehittävät ja järkeistävät tutkimus- ja laboratorioyhteistyötä keskenään sekä toimialueensa kuntien ja eri tutkimusorganisaatioiden kanssa. Laboratoriotoiminnan taloudellisuutta parannetaan tilaaja-tuottaja-järjestelmän avulla.

Alueellisten ympäristökeskusten toiminnan kehittämisessä toteutetaan vuonna 1999 palvelun parantamisprojekti keskittyen erityisesti yhteistoimintaan ja tiedotukseen, tulosten laatuun ja asi-

oiden käsittelyaikoihin. Yhtenäisen ja kannustavan palkkausjärjestelmän käyttöönottamisesta sovitaan.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	Julkisoikeudelliset		Liiketaloudelliset	
	1998 Ennakoitu	1999 TAE	1998 Ennakoitu	1999 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	13 000	12 000	8 000	7 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	13 300	12 300	5 700	5 000
Käyttöjäämä tmk	-300	-300	2 300	2 000
— % tuloista	- 2	- 3	29	29
Osuus yhteiskustannuksista tmk	10 600	9 700	2 300	2 000
Alijäämä tmk	-10 900	- 10 000	0	0
— % tuloista	- 84	- 83	0	0
Tulot % kustannuksista	54	55	100	100

21. (35.26.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 304 457 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely	mk
Bruttomenot	328 257 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	17 300 000
Muut toimintamenot	310 957 000
Bruttotulot	23 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	19 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	12 000 000
— muut suoritteet	7 000 000
Muut tulot	4 800 000
Nettomenot	304 457 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon tukityöllistettyjen hoitamien tehtävien vakinaistamiseksi 2 500 000 mk 18 henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 34.06.02, kahdeksan henkilötyövuoden palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona 1 244 000 mk momentilta 31.24.21, yhden henkilötyövuoden toimintamenojen siirtona 205 000 mk momentilta 26.05.21 sekä yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona 150 000 mk momentilta 35.01.21. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon myös toimitilakustannusten nousu. Määrärahaan sisältyy 2 550 000 mk menoja momentille 12.35.26 tuloutettuja vesiensuojelumaksuja vastaavasti.

1999 määräraha	304 457 000
1998 määräraha	290 482 000
1998 lisämääräraha	6 300 000
1997 tilinpäätös	282 424 816

(41.) Valtion asuntorahasto

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 35.70 ja sen momentti 21 momentiksi 35.70.21.

(45.) Asunto- ja rakennustoimi

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 35.30 ja sen momentit 54 ja 60 vastaaviksi momenteiksi.

60. (35.27, osa) Suomen ympäristökeskus

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) on ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja keinoja, joilla kehitykseen pystytään vaikuttamaan. SYKE toimii ympäristöalan valtakunnallisena tietokeskuksena, joka kokoaa, muokkaa ja välittää ympäristötietoa eri intressiryhmien tarpeisiin. Se huolehtii myös EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä ympäristöalan raportointitehtävistä. Lisäksi SYKE huolehtii sille erityislainsäädännöllä osoitetuista valtakunnallisista viranomaistehtävistä, kuten kemikaalilain, torjunta-ainelain ja geenitekniikkalain mukaisista valvontatehtävistä, jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonnasta, uhanalaisten eläin- ja kasvilajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen mukaisten lupa-asioiden hoidosta sekä ympäristövahinkojen torjuntatehtävistä. SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Tässä luvussa SYKElle suoraan budjetoiduilla toimintamäärärahoilla palkattua henkilöstöä arvioidaan käytettävän maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueella 35 htv vastaavasti.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut Suomen ympäristökeskukselle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1999:

Ympäristön suojelu

Tuotetaan ympäristön tilasta ja kuormituksesta ajantasaisia kuvauksia sekä päätöksenteossa ja kansainvälisten sopimusten ja EY-direktiivien raportoinnissa tarvittavia selvityksiä ja raportteja. Valmistaudutaan uuden yhtenäisen ympäristönsuojelulain toimeenpanoon kehittämällä sitä palvelevia tiedonhankinnan ja -arvioinnin menetelmiä. Laaditaan parhaan tekniikan selvityksiä ja kehitetään elinkaariarvioinnin metodiikkaa ja tulkintaa sekä toteutetaan sektorikohtaisia kokonaistarkasteluja elinkaariajattelun mukaisesti. Tuotetaan vuoden 1998 päästötiedot kaikista keskeisistä päästölähteistä 31.8.1999 mennessä.

Tutkitaan ilman epäpuhtauksien ja ilmastomuutosten pitkän aikavälin ympäristövaikutuksia ja tuotetaan ilmapäästöistä tarvittavat tiedot kansallisiin ja kansainvälisiin tarkoituksiin. Arvioidaan happamoittavien yhdisteiden ja raskasmetallien päästöjen vähentämisen tarvetta ja mahdollisuuksia sekä kustannuksia Suomessa ja lähialueilla.

Tutkimusta Itämeren ja sisävesien rehevöitymiskehityksen ja vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi sekä pohjavesien laadun turvaamiseksi jatketaan. Kehitetään uusia menetelmiä ja toimintamalleja vesistöjen ja Itämeren kuormituksen vähentämiseksi. Osallistutaan ympäristönsuojelun kansainväliseen yhteistyöhön erityisesti Itämeren osalta ja huolehditaan merensuojeluun liittyvistä valmistelu- ja raportointitehtävistä. Seurataan valtioneuvoston hyväksymän vesiensuojelun tavoiteohjelman vaikuttavuutta.

Ylläpidetään vesivarojen määrällisen ja laadullisen seurannan järjestelmiä sekä osallistutaan EY:n vesipuitedirektiivin vaatimiin toimenpiteisiin vesistöaluepohjaisen seurannan, suunnittelun ja arvioinnin kehittämiseksi. Jatketaan tutkimusta ilmastomuutoksen vaikutuksista vesiin ja ranta-alueiden suunnitteluun ja rakentamiseen.

Tutkitaan ja kehitetään jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämistä sekä niiden hyödyntämistä ja käsittelyn laadun parantamista. Tuetaan siten vuoteen 2005 ulottuvan valtakunnallisen jätesuunnitelman, jätealan tutkimuksen puiteohjelman 1998 - 2002 ja jäteneuvonnan vuoteen 2000 ulottuvan toimintaohjelman toimeenpanoa. Huolehditaan jätealan kansallisia ja kansainvälisiä tarpeita palvelevien seuranta-, tieto- ja raportointijärjestelmien toimeenpanosta ja edelleenkehittämisestä. Tuetaan ympäristöministeriötä jätealan EY-säädösten valmisteluun ja puheenjohtajuuskauteen osallistumisessa.

Tehdään arvio maaseutuelinkeinojen ympäristökuormituksesta sekä maatalouden ympäristötukien ja muiden toimien vaikuttavuudesta. Valmistellaan nitraattidirektiivin täytäntöönpanoon liittyvä seurantaohjelma.

Tuotetaan ympäristön hoito- ja kunnostustoimintaan liittyvää menetelmä- ja vaikutustietoa sekä kehitetään vesistöjen, saastuneiden maa-alueiden sekä pohjavesialueiden kunnostusmenetelmiä. Edistetään vesistöjen kunnostusta tuottamalla kunnille ja vesistön käyttäjille tietoa menetelmien käyttökelpoisuudesta.

Ympäristövahinkojen ja -riskien torjunnassa keskitytään erityisesti merellisten ympäristövahinkojen torjuntavalmiuksien parantamiseen ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn sekä saastuneiden maa-alueiden selvitys- ja puhdistustekniikan sekä saastuneen maamassan käsittelymenetelmien parantamiseen. Kehitetään yhdessä muiden viranomaisten kanssa öljypäästöjen valvonta-, raportointi- ja tutkintamenettelyjä.

Kemikaalivalvonnassa etsitään ratkaisuja kemikaalien, torjunta-aineiden ja geenitekniikalla muunnettujen organismien aiheuttamiin ympäristöongelmiin. Tuotetaan tietoa ja tarvittavia oppaita biosididirektiivin toimeenpanoa varten.

Osallistutaan lähialuehankkeiden valmisteluun ja valvontaan erityisesti Luoteis-Venäjän kestävän metsätalouden kehittämisessä ja luonnonsuojelualueverkoston suunnittelussa sekä Venäjän ja Baltian maiden vesihuollon ja jätteiden käsittelyn kehittämisessä.

Tietojärjestelmien kehittämistä jatketaan hallinnon yhteistyönä.

Parannetaan valmiuksia toimia kansallisena ympäristöalan referenssilaboratoriona.

SYKEn kansainvälisen arvioinnin tuloksena syntyneiden toimenpide-ehdotusten toteuttaminen aloitetaan.

Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelun ja maankäytön tutkimuksessa ja seurannassa tuotetaan luonnonsuojelualuejärjestelmän edustavuutta koskeva väliraportti. Osallistutaan vuonna 1999 valmistuvaan, uhanalaisten eliölajien uhanalaisuutta koskevaan kolmanteen valtakunnalliseen tarkasteluun. Tuotetaan tietoa luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien esiintymisestä ja suojelun keinoista. Kehitetään luonnon monimuotoisuuden ja EU:n luonnonsuojeludirektiivien edellyttämää seurantaa. Kehitetään luonnonsuojelun tietojärjestelmän laji- ja biotooppiosaa. Aloitetaan alueidenkäytön tietojärjestelmäprojektin toteuttaminen.

Kehitetään soiden ja metsien ennallistamisen tutkimusta sekä jatketaan talousmetsien alue-ekologista suunnittelua palvelevaa tutkimusta. Edistetään Luoteis-Venäjän kestävän metsätalouden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun kehittämisohjelman biodiversiteettitutkimusta ja luonnonsuojeluhankkeita.

Jatketaan luonnon virkistyskäytön inventoinnin tarjontatutkimusta ja kehitetään luonnon virkistyskäytön ympäristövaikutusten seurantaa. Osallistutaan viherstrategian toteuttamiseen yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Ylläpidetään maa-ainesten ottamisen seurantaa.

Palvelujen vientitoiminnalla tuetaan Suomen tavoitteita kehitys- ja lähialueyhteistyössä. SYKEn asiantuntemusta käytetään kehitysyhteistyöhankkeiden arvioinnissa ja toimeenpanossa.

Suomen ympäristökeskuksen voimavaroja kohdennetaan painopistealueiden tutkimus- ja kehittämistoimintaan. SYKEn tutkijakoulutusta vahvistetaan.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuosien, tulojen ja toiminnan kustannusten arvioidaan jakautuvan tehtäväalueittain vuonna 1999 seuraavasti:

Tehtäväalue	Henkilö-työvuodet	Tulot milj. mk	Kustannukset milj. mk
Ympäristömuutosten tutkimus	72	0,9	23
Ympäristökuormituksen vähentäminen	68	0,4	21
Kemikaalivalvonta ja riskien arviointi	29	0,5	7
Luonnonsuojelu ja maankäyttö	76	0,2	22
Vesivarat	72	0,5	35
Ohjauskeinojen kehittäminen	33	0,4	10
Laboratoriotoiminta	58	0,6	16
Vientitoiminta	11	9,5	10
Hallinnonalan atk-palvelut	31	0,3	17
Muut tukipalvelutehtävät	85	0,7	29
Yhteensä	535	14,0	190

Tehtäväalueille kohdistuvasta työpanoksesta noin 50 htv arvioidaan kohdistuvan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviin.

Suomen ympäristökeskukselle suoraan budjetoidun toiminnallisen rahoituksen lisäksi muilta valtion virastoilta ja laitoksilta arvioidaan saatavan rahoitusta 40 milj. mk, josta arvonlisäveron osuus on noin 10 milj. mk.

Budjetin ulkopuolista rahoitusta arvioidaan saatavan 19 milj. mk, josta EU:lta tuleva osuus on noin 3,5 milj. mk. Lisäksi EU:n ympäristörahastosta (LIFE) arvioidaan saatavan 1,9 milj. mk.

SYKEn maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 14 milj. mk, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan 9,5 milj. mk.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1997 toteutuma	1998 ennakoitu	1999 TAE
Tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	1 010	1 200	1 200
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	12 861	12 800	12 800
Tuotot yhteensä	13 871	14 000	14 000
Kustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	1 591	1 500	1 300
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	14 041	12 500	12 500
Kustannukset yhteensä	15 632	14 000	13 800
Yli/alijäämä yhteensä	- 1 761	0	+ 200
Kustannusvastaavuus -%			
Julkisoikeudelliset suoritteet	63	80	92
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	92	102	102
Kustannusvastaavuus yhteensä	89	100	101

21. (35.27.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 122 413 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kahta henkilötyövuotta vastaavien palkkausmenojen siirtona 340 000 mk momentilta 35.01.21.

Menojen ja tulojen erittely	mk
Bruttomenot	155 413 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	13 300 000
Muut toimintamenot	142 113 000
Bruttotulot	33 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	14 000 000
— julkisoikeudelliset tulot	1 200 000
— muut tulot	12 800 000
EU-rahoitus	3 500 000
Muu ulkopuolinen rahoitus	15 500 000
Nettomenot	122 413 000
1999 määräraha	122 413 000
1998 määräraha	119 827 000
1998 lisämääräraha	2 270 000
1997 tilinpäätös	119 827 000

70. (35.41) Valtion asuntorahasto

Selvitysosa: Valtion asuntorahasto hoitaa aravalainoitukseen ja asuntojen korkotukilainoitukseen liittyviä tehtäviä sekä valvoo valtion tukeman asuntotuotannon laatua sekä rakennus- ja ylläpitokustannusten kohtuullisuutta. Lisäksi rahasto valvoo omistusasuntolainojen valtiontakausten käyttöä.

Ympäristöministeriö on asettanut asuntorahastolle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1999.

Asuntojen laatu ja kustannukset

Asuntorahasto vaikuttaa siihen, että valtion tukema asuntotuotanto ja perusparantaminen on hyvin ja kustannustietoisesti suunniteltua ja toteutettua mm. edistämällä laatujärjestelmien käyttöönottoa rakennuttamisessa ja rakentamisessa sekä kehittämällä omaa laadunseurantajärjestelmäänsä. Rahasto valvoo, etteivät valtion tukeman tuotannon kustannukset nouse asumiskustannusten tai talouspolitiikan hintavakaustavoitteiden kannalta haitallisesti. Ottaen huomioon kuluttajahintojen toteutunut maltillinen kehitys, hyväksyttäviä tontinhintoja ei koroteta vuonna 1999. Kilpailuun perustuvat toteuttamismuodot asetetaan ehdottomalle etusijalle. Suunnitelmien kustannustehokkuutta edistetään sekä hyvän rakennuttamis- ja urakointitavan noudattamista valvotaan.

Lainoituksen alueellinen kohdentaminen

Uustuotannon tuki suunnataan erityisesti kasvukeskuksiin ja niiden työssäkäyntialueille asuntomarkkinoita tasapainottavasti.

Asuntokannan ylläpito

Perusparannustoiminnassa painopiste siirretään harvoin tehtävistä raskaista korjauksista ylläpitoon ja oikea-aikaisiin vaiheittaisiin korjauksiin. Valtion tuki kohdistetaan ensisijaisesti kiinteistöjen säilymisen ja kunnossapysymisen kannalta tärkeisiin rakennusosiin. Vuokratalon omistajan vastuuta korjauksen rahoittamisessa lisätään. Perusparantamisen suunnitelmallinen rahoitus turvataan lähiöprojektialueilla osoittamalla ehdollista valtuutta vuosina 2000 - 2002 tehtäviä tukipäätöksiä varten.

Korjausavustuksilla tuetaan erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muutosta. Asunto-osakeyhtiötalojen korjauksia tuetaan lähiöprojektialueilla.

Asuntorahaston maksuvalmius

Tavoitteena on valtion talousarvion ulkopuolisen rahaston varainhankinnan ajoittaminen maksuvalmiuden ja rahoitusmarkkinoiden kannalta optimaalisesti. Lainoitus- ja takausriskit pyritään

minimoimaan. Asuntorahasto valvoo korkotukilainojen korko- ja lyhennysehtojen kohtuullisuutta ja myötävaikuttaa ehtojen muodostumiseen kilpailun kautta.

21. (35.41.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 22 930 000 mk.

1999 määräraha	22 930 000
1998 määräraha	16 930 000
1998 lisämääräraha	455 000
1997 tilinpäätös	24 430 000

99. (35.01, osa ja 99) Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Ympäristöhallinnon kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimustoiminnalla vahvistetaan päätöksenteon tietopohjaa ja tuetaan hallinnonalan tulostavoitteiden toteuttamista ja käyttäjäystävällisten tietojärjestelmien kehittämistä. Vahvistetaan tutkimusyhteistyötä muiden hallinnonalojen, elinkeinoelämän ja muiden rahoittajien kanssa.

Tulosten saavuttaminen hallinnonalan painopistealueilla edellyttää kotimaisten toimien lisäksi tehokasta osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön.

22. (35.01.22) Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 51 451 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöhallinnon tehtävien strategista valmistelua ja kehittämistä palvelevasta kehittämis-, suunnittelu-, tutkimus-, seuranta- ja arviointitoiminnasta ja kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä sekä eri hallinnonalojen ja muiden yksiköiden yhteishankkeista aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitukseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin projekteihin ympäristöministeriössä.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään tietopohjan vahvistamiseksi uuden ympäristönsuojelulain ja ympäristölupamenettelyn toimeenpanossa, ilmastonmuutosten ehkäisyssä ja happamoitumisen torjunnassa, ympäristöriskien vähentämisessä, vesiensuojelun tehostamisessa, jätealan ja ympäristöohjauskeinojen kehittämisessä. Määrärahaa käytetään luonnonsuojelualuejärjestelmän edustavuuden sekä uhanalaisten lajien ja perinnebiotooppitilanteen selvittämiseen. Määrärahaa käytetään uuden maankäyttö- ja rakennuslain käyttöönoton ohjeistojen ja koulutusaineistojen laadintaan, uudis- ja korjausrakentamisen, kiinteistönpidon laatu- ja terveysnäkökohtien sekä ekologisen rakentamisen edistämiseen ja alueellisen asuntokysynnän kehitys-, rakenne- ja laatutekijöiden selvittämiseen. Lisäksi määrärahaa käytetään muihin tarpeellisiin tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeisiin.

Määrärahasta on varattu 10 000 000 mk ympäristöklusterin tutkimusohjelman rahoitukseen.

1999 määräraha	51 451 000
1998 määräraha	52 000 000
1998 lisämääräraha	675 000
1997 tilinpäätös	47 900 000

24. (35.01.24) Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 26 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja maksuosuuksiin sekä menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen kokouksiin ja muista ulkomaanmatkoista, Suomessa järjestettävistä kansainvälisistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisemisesta sekä muusta

kansainvälisestä kahden- ja monenkeskisestä yhteistyöstä. Määrärahaa saa lisäksi käyttää menoihin, joita aiheutuu lähialueilla tapahtuvasta asiantuntijayhteistyöstä, Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneiden maiden lähentymistoimien edistämisestä sekä kestävän metsätalouden suunnittelusta Luoteis-Venäjällä ja laadittaessa Itämeren alueen kestävän kehityksen ohjelmaa (Baltic Agenda 21).

Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteessa olevan henkilöstön palkkaamiseen kansainvälisten tehtävien hoitamiseksi ympäristöministeriössä.

1999 määräraha	26 400 000
1998 määräraha	26 380 000
1997 tilinpäätös	21 564 728

61. (35.26.61) Euroopan aluekehitysrahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentille on koottu Euroopan unionin aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien kansallinen rahoitusosuus. Määrärahaa on tarkoitus käyttää kansallisena rahoitusosuutena luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanon edistämiseen ja kuntien maankäytön ohjauksen tukemiseen samoin kuin ympäristönsuojelun ja -hoidon, ympäristöteknologian ja -osaamisen sekä kulttuuriperinnön ja maiseman hoitoa edistäviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin.

1999 määräraha	25 500 000
1998 määräraha	25 500 000
1997 tilinpäätös	20 500 000

62. (35.01.62) EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien EU:n ympäristörahastosta (LIFE) osarahoitettavista hankkeista ja pilottihankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: EU-osarahoitus LIFE-hankkeisiin on tuloutettu momentille 12.35.99.

1999 määräraha	24 000 000
1998 määräraha	24 000 000
1998 lisämääräraha	14 984 000
1997 tilinpäätös	18 000 000

65. (35.01.61) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 450 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille, valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille valistus- ja neuvontatoimintaan, saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen Pidä Saaristo Siistinä ry:lle ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kestävää kehitystä sekä ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

1999 määräraha	6 450 000
1998 määräraha	7 300 000
1997 tilinpäätös	7 300 000

(88.) (35.26.88) Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1998 määräraha	100 000

Pääluokka 36
VALTIONVELKA

Selvitysosa: Budjettitalouden velan kanta oli vuoden 1997 lopussa 401 mrd. mk. Velka lisääntyi 6,1 %, kun se edellisenä vuonna oli lisääntynyt 10,7 %.

Vuoden 1998 aikana velan määrä kasvaa edelleen. Velkakannan arvioidaan olevan vuoden 1998 lopussa 407 mrd. mk. Tähän talousarvioesitykseen sisältyvällä nettolainanotolla velan kanta supistuu 0,3 mrd. markalla ja sen arvioidaan olevan vuoden 1999 päättyessä 407 mrd. mk.

Budjettitalouden velan bruttokansantuoteosuus oli vuoden 1997 lopussa 64,9 % ja vuoden 1998 lopussa sen arvioidaan olevan 60,6 %. Vuoden 1999 lopussa sen arvioidaan olevan 57,2 %. Koko valtionvelka olisi 60 % bruttokansantuotteesta.

Budjettitalouden velan hoitomenojen määrä oli vuonna 1997 12,3 % valtion menoista. Vuoden 1998 talousarviossa vastaava osuus on 13,5 % ja tämän talousarvioesityksen loppusummasta valtionvelan hoitomenot ovat 15,2 %.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1997-1999

	v. 1997 tilinpäätös 1000 mk	v. 1998 talousarvio 1000 mk	v. 1999 esitys 1000 mk	Muutos 1998-1999 ±1000 mk	±%
01. Markka- ja euromääräisen velan korko	10 768 995	13 612 000	18 145 000	+ 4 533 000	+ 33
03. Valuuttamääräisen velan korko	11 995 381	11 407 000	9 837 000	- 1 570 000	- 14
06. Valtionvelan kuoletukset	—	—	276 000	+ 276 000	+ 0
09. Muut menot valtionvelasta	319 422	494 000	130 200	- 363 800	- 74
Yhteensä	**23 083 798**	**25 513 000**	**28 388 200**	**+ 2 875 200**	**+ 11**

01. Markka- ja euromääräisen velan korko

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

90. Markka- ja euromääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 145 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää markkamääräisen velan sekä euromääräisinä liikkeeseenlaskettujen ja euromääräisiksi muunnettujen lainojen korkojen, vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutu-

vien korkojen sekä emissioalennusten ja pääomatappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuoden 1997 lopussa oli markkamääräisen velkakannan keskimääräinen efektiivinen korko 7,15 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuosien 1998 ja 1999 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset samoin kuin emissio- ja pääomavoitot sekä korkotulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	18 926 000 000
Yleisöobligaatiolainat	1 040 000 000
Sarjaobligaatiolainat	16 119 000 000
Velkasitoumuslainat	637 000 000
Lainat valtion eläkerahastolta	636 000 000
Velkakirjalainat eläkesäätiöiltä	103 008 000
Lainat muilta	118 992 000
Emissioalennukset	272 000 000
Bruttotulot	781 000 000
Korkotulot	781 000 000
Nettomenot	18 145 000 000
1999 määräraha	18 145 000 000
1998 määräraha	13 612 000 000
1997 tilinpäätös	10 768 995 154

03. Valuuttamääräisen velan korko

90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 837 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valuuttamääräisen velan korkojen ja valuuttamääräisen velan vanhentuneiden korkojen sekä emissioalennusten ja pääomatappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1997 lopussa oli valuuttamääräisen velan keskimääräinen efektiivinen korko 7,22 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 1998 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	9 837 000 000
Dollarilainat	1 118 520 000
Puntalainat	1 884 558 000
Ruotsinkruunulainat	33 296 000
Tanskankruunulainat	12 344 000
Saksanmarkkalainat	2 369 444 000
Floriinilainat	340 543 000
Belgianfrangilainat	134 462 000
Luxemburginfrangilainat	144 253 000
Sveitsinfrangilainat	346 320 000
Ranskanfrangilainat	1 987 644 000
Itävallanshillinkilainat	35 566 000
Jenilainat	890 365 000
ECU-lainat	347 590 000
AUD-lainat	26 468 000
PSC-lainat	65 000
Muiden valuuttojen määräiset lainat	165 562 000
Bruttotulot	0
Nettomenot	9 837 000 000
1999 määräraha	9 837 000 000
1998 määräraha	11 407 000 000
1997 tilinpäätös	11 995 380 806

06. Valtionvelan kuoletukset

90. Nettokuoletukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 276 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionvelan kuoletusten maksamiseen siinä tapauksessa, että kuoletukset ylittävät valtion uusista lainoista saatavat tulot.

Selvitysosa: Valtion markkamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuoletusten on arvioitu vuonna 1999 olevan 11 746 000 000 mk ja valuuttamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuoletusten 16 638 000 000 mk eli yhteensä 28 384 000 000 mk. Kun uusia pitkäaikaisia lainoja on tarkoitus ottaa vähintään 28 108 000 000 mk, nettokuoletuksiksi jää 276 000 000 mk. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston vuoden 1999 lainanottovaltuuksista.

1999 määräraha	276 000 000

09. Muut menot valtionvelasta

21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 130 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion markka-, euro- ja valuuttamääräisen lainanoton valmistelusta, lainojen ottamisesta, liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta, koron ja valuutan vaihtamisesta aiheutuvien menojen ja asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien varauspalkkioiden sekä Valtion asuntorahaston arvopaperistamalla suoritetusta varainhankinnasta valtiolle aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1997 olivat liikkeeseenlaskukustannukset ilman pääomaalennuksia 0,12 % nostetusta lainapääomasta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuosien 1998-1999 lainanotosta aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Menot valuuttamääräisistä lainoista:	
liikkeeseenlaskukustannukset	6 000 000
arvopaperistamisesta aiheutuvat kustannukset	28 200 000
asiamiespalkkiot	10 000 000
muut menot	15 000 000
Menot markka- ja euromääräisistä lainoista:	
liikkeeseenlaskupalkkiot	45 000 000
lunastuspalkkiot	19 000 000
varauspalkkiot	2 000 000
muut menot	5 000 000
Yhteensä	130 200 000

1999 määräraha	130 200 000
1998 määräraha	494 000 000
1998 lisämääräraha	—175 000 000
1997 tilinpäätös	319 421 788

Liite n:o 1 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 1999[1)]

TALOUDELLINEN KATSAUS

1) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Sisällys

	Sivu
1 Yleiskatsaus	1
2 Kansainvälinen talous	11
Tuotanto ja kysyntä	11
Talouspolitiikka	14
Työllisyys	16
Hinnat ja palkat	17
Maailmankauppa	19
3 Ulkomaankauppa	20
Vienti	20
Tuonti	23
Vaihtotase	25
4 Tuotanto	28
Maa- ja metsätalous	28
Teollisuus	30
Rakentaminen	32
Yksityiset palvelut	35
Kokonaistuotanto	36
5 Työvoima	39
6 Kustannukset ja hinnat	43
7 Tulot	46
8 Kulutus	48
9 Investoinnit	51
Kiinteät investoinnit	51
Varastoinvestoinnit	54
10 Julkinen talous	55
Valtio	55
Kunnat ja kuntayhtymät	57
Sosiaaliturvarahastot	60
Julkisyhteisöt	63
Valtiontalous ja talousarvio-esitys vuodelle 1999	67
11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat	74
Taloudellisia tapahtumia 1.1.1997-1.9.1998	78
Liitetaulut	91

Taulukoissa käytetyt symbolit

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
*	Ennakkotieto
**	Ennuste

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

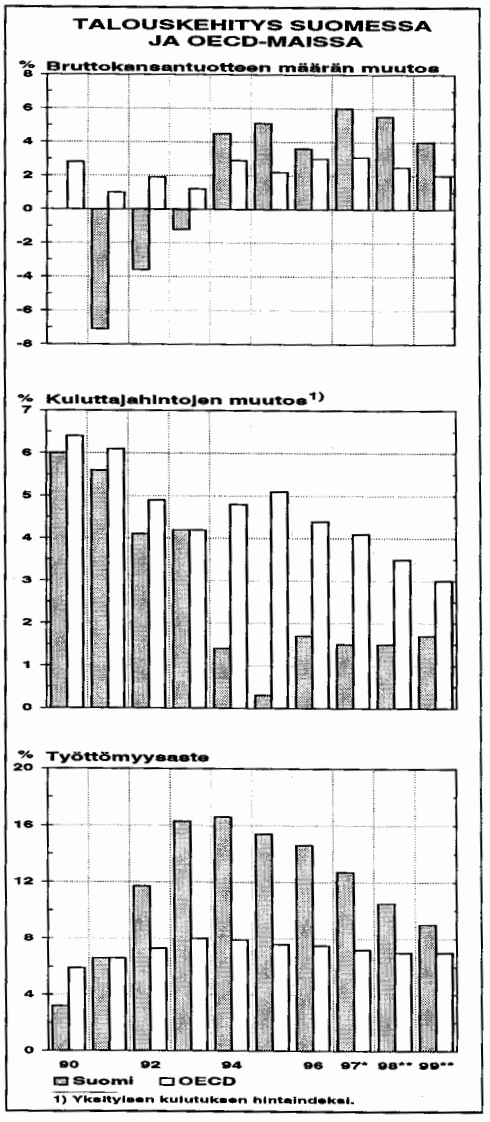
1 Yleiskatsaus

Suhdannekuva

Talouskasvu on pysynyt varsin vahvana koko alkuvuoden. Etenkin viennin ja teollisuustuotannon kasvu ovat ylittäneet odotukset, mutta myös mm. talonrakennustoiminta on vilkasta. Vaikka kasvuvauhti hidastuneekin vuoden loppua kohti, kokonaistuotannon määrä noussee tänä vuonna 5½ % suuremmaksi kuin viime vuonna. Vuonna 1999 kokonaistuotannon ennakoidaan kasvavan 4 % paljolti kotimaisen kysynnän vilkkauden ansiosta. Ennuste perustuu oletukselle, että tilanne Venäjällä tai Aasiassa ei olennaisesti vaikeudu nykyisestään.

Vienti lisääntyy tänä vuonna edelleen tuntuvasti elektroniikkateollisuuden markkinoiden voimakkaan laajenemisen ansiosta. Aasian kriisin vaikutukset vientimääriin ovat toistaiseksi jääneet vähäisiksi; sekä vienti- että tuontihinnat ovat kriisin puhkeamisen jälkeen kääntyneet laskuun. Luottamus talouskehitykseen on edelleen vahva, joskin teollisuusyrityksissä on jo nähtävissä odotusten heikkenemistä. Perustekijät kotimaisen kysynnän kasvulle ovat yhä hyvät; hintojen nousu on hidasta, kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot lisääntyvät selvästi, yritysten kannattavuus on erinomainen, rahoitusrakenteet ovat tervehtyneet ja korkotaso on matala. Ripeä talouskasvu lisää työpaikkojen määrää, ja työttömyysasteen ennakoidaan laskevan tänä vuonna 10½ prosenttiin ja ensi vuonna 9 prosenttiin; toisaalta työvoiman lisääntyvä

Kuvio 1.

kysyntä saattaa lisätä merkittävästi työvoiman tarjontaakin. Suotuisa talouskehitys näkyy selvästi myös julkisessa taloudessa, joka nousee tänä vuonna ylijäämäiseksi. Valtiontalous pysyy silti alijäämäisenä, sillä lamakauden jäljiltä rasitteena on suuri velka ja siihen liittyvät korkomenot; lisävelan otolta kuitenkin vältytään mm. omaisuuden myyntien vuoksi.

Kansainvälinen talouskasvu vaimenee

Talouskehitys on pysynyt useimmissa teollisuusmaissa myönteisenä kuluvan vuoden alkupuoliskolla, kun raaka-aineiden hinnat ovat laskeneet ja inflaatio-odotukset sekä markkinakorot ovat matalalla. Aasian kriisi on kuitenkin heikentänyt teollisuusmaiden vientikysyntää, mikä heijastuu varastojen kasvuna ja kiristyneenä kilpailuna. Myös tuontitarjonnan Aasiasta odotetaan vähitellen kasvavan. Taloudellinen kasvu teollisuusmaissa vaimeneekin keskimäärin puoli prosenttiyksikköä sekä v. 1998 että v. 1999; tänä vuonna 2½ prosenttiin ja ensi vuonna 2 prosenttiin.

Yhdysvalloissa kokonaistuotannon kasvun odotetaan hidastuvan tänä vuonna tuntuvasti, kun varastoja sopeutetaan alentunutta kysyntää vastaavaksi. Yhdysvaltain vienti Aasiaan supistui vuoden alkupuoliskolla jyrkästi, ja myös kotimaisen kysynnän nopein kasvuvauhti on taittumassa yksityisen rahoitustasapainon heikennyttyä jo pitkään. Japanin talousnäkymät ovat heikot; Kaakkois-Aasian ja Korean lama vähentää vientiä, ja rahoitussektorin ongelmat ovat suuria. Kokonaistuotanto supistuneekin Japanissa tänä vuonna, mutta kääntynee ensi vuonna lievään kasvuun elvytystoimien ja rahoitussektorin uudistusten ansiosta. EU-maiden talousnäkymät ovat pysyneet suhteellisen suotuisina; talouskasvu on viimevuotista nopeampaa mm. Saksassa, Ranskassa ja Ruotsissa, joissa kotimainen kysyntä on vahvistumassa. EU-maiden talouskasvun odotetaan pysyvän viime vuotisella tasolla, 2½ prosentissa, sekä tänä että ensi vuonna. Kasvun painottuminen kotimaiseen kysyntään lisää sen työllistävyyttä, ja EU:n keskimääräinen työttömyysaste alentunee ensi vuonna 10½ prosenttiin.

	1997*	1998**	1999**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
EU	2,6	2 1/2	2 1/2
OECD	3,1	2 1/2	2
OECD, Suomen vienti-osuuksilla painotettuna	2,8	2 1/2	2 1/2
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	11,3	7 1/2	7
OECD, tavaratuonti	10,0	9	7 1/2
Raaka-aineiden maailman-markkinahinnat			
HWWA-indeksi[1]			
ilman energiaa	0,8	-20	-2
energiaraaka-aineet	-3,5	-25	0
Kuluttajahinnat[2]			
EU	2,0	2	2
OECD	4,1	3 1/2	3

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
1) Yhdysvaltain dollareina.
2) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Vaihtotaseen ylijäämä uuteen ennätykseen

Kokonaistuotannon kasvu on ollut pitkään vientivetoista. Viennin määrä lisääntyy myös tänä vuonna tuntuvasti, 8½ %, mutta kasvuvauhdin odotetaan hidastuvan vuoden loppua kohti Venäjän ja Aasian talousvaikeuksien sekä osittain myös tuo-

tantokapasiteetin asettamien rajoitusten vuoksi. Nopeimmin kasvavana tuoteryhmänä pysyy tietoliikennelaitteet, joiden markkinat laajenevat edelleen voimakkaasti. Vientikysyntä on vahvaa myös paperiteollisuuden tuotteissa, mutta kapasiteettirajoitteet hidastavat niiden viennin kasvua.

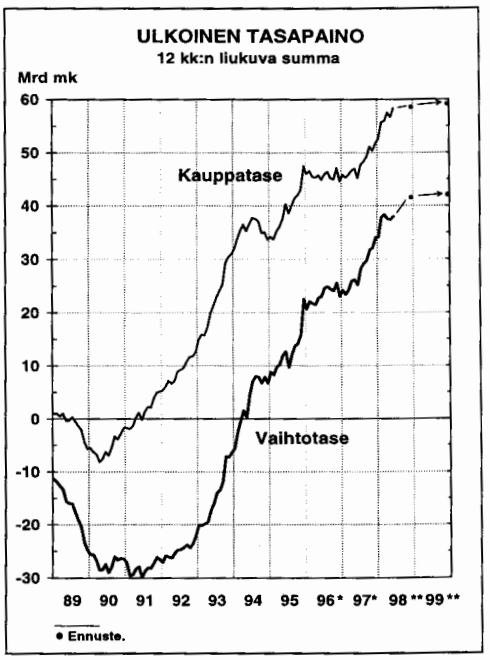
Tuotannon vahva kasvu näkyy myös tuonnin, etenkin teollisuuden käyttämien raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonnin, nopeana lisääntymisenä. Kotitalouksien kulutuskysynnän vahvistuminen lisää kulutustavaroiden tuontia, ja etenkin henkilöautojen tuonti on vilkastumassa.

Ulkomaankaupan ylijäämä nousee tänä vuonna ennätyksellisen suureksi, mihin osaltaan vaikuttaa vaihtosuhteen paraneminen tuontihintojen keskimäärin laskiessa. Kauppataseen ylijäämän odotetaan nousevan 58½ mrd. markkaan ja vaihtotaseen ylijäämän 41½ mrd. markkaan; kokonaistuotantoon suhteutettuna vaihtotaseen ylijäämä olisi siten 6,2 %.

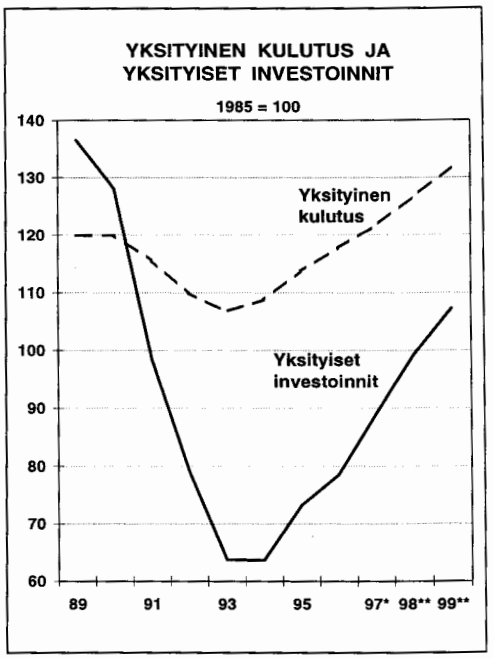
Yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu

Yksityinen kulutus on hyvässä kasvussa, sillä luottamus talousnäkymiin on kotitalouksissa vahva, työllisyys kohenee ja kotitalouksien rahoitusasema on parantunut keskimäärin tyydyttäväksi. Kotitalouksien kulutustottumukset ovat palautumassa lamaa edeltäneisiin muotoihinsa. Kotitaloudet vähentänevätkin hieman säästämistään, ja yksityisen kulutuksen määrä noussee 4 %, enemmän kuin kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot. Kotitalouksien velkaantuneisuus kääntyy siten tänä vuonna kasvuun.

Kuvio 2.

Kuvio 3.

Asuinrakentaminen pitää yllä investointien kasvua

Investoinnit lisääntyvät tänä vuonna liki kymmeneksen paljolti vilkkaan talonrakentamisen vuoksi, sillä asuntoja aloitetaan selvästi viimevuotista enemmän ja korjausrakentaminen on laajaa. Teollisuuden investointiedellytykset ovat sinänsä varsin suotuisat hyvän tulokehityksen ja rahoitusrakenteiden vahvistumisen ansiosta. Investointien ei kuitenkaan odoteta teollisuudessa keskimäärin lisääntyvän, sillä metsäteollisuuden investoinnit vähenevät viime vuosien voimakkaan kasvun jälkeen, eikä investointien kasvu teollisuuden muilla aloilla ole erityisen vahvaa. Kaupan investoinnit ovat vahvassa kasvussa, jota tukevat alan hyvä kannattavuus ja kulutuskysynnän suotuisat näkymät.

Kokonaistuotanto lisääntyy 5½ %

Kokonaistuotanto kasvoi varsin voimakkaasti vuoden alkupuoliskolla lähinnä elektroniikkateollisuuden ja rakennustoiminnan vetäminä. Teollisuuden kasvu alkaa kuitenkin hidastua vuoden loppua kohti viennin kasvun vaimenemisen ja kapasiteettirajoitteiden yleistymisen myötä, mutta rakentaminen jatkuu vilkkaana, ja yksityisissä palveluissa tuotannon kasvu nopeutuu. Alkuvuoden vahvan kasvun ja viime vuodelta tulevan siirtymävaikutuksen vuoksi bruttokansantuotteen määrä noussee 5½ % vuodesta 1997.

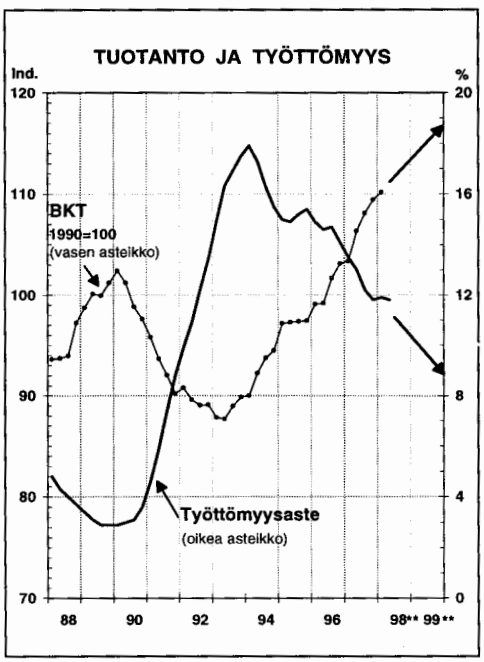
Työpaikkoja syntyy runsaasti

Työvoiman kysyntä lisääntyy tänä vuonna 58 000 henkeä viime vuodesta. Uusia työpaikkoja syntyy ennen kaikkea talonrakennustoiminnassa ja palveluelinkeinoissa. Kun työvoiman tarjonnan arvioidaan toisaalta lisääntyvän vain vähän, työttömyysaste laskee 10½ prosenttiin, runsas 2 prosenttiyksikköä viimevuotista alemmaksi. Suotuisan työllisyyskehityksen ansiosta työvoimapoliittisten erityistoimenpiteiden määrää kyetään alentamaan lamavuosien aikana varsin korkeaksi nousseelta tasoltaan.

Hinnat nousevat vain vähän

Inflaatio pysyy v. 1998 edelleen hitaana. Kustannustasoa ovat merkittävimmin nostaneet vuoden alussa toteutetut, sinänsä maltilliset palkkojen korotukset. Palkkaliukumien arvioidaan pysyvän edelleen suhteellisen vähäisinä, joskin joillain aloilla ja alueilla liukumakehitys saattaa

Kuvio 4.

nopeutua. Raaka-aineiden tuontihinnat ovat edelleen laskeneet ja kulutustavaroiden tuontihinnat ovat kohonneet vain vähän. Kysynnän ripeästä kasvusta huolimatta kuluttajahintaindeksi noussee tänä vuonna vain 1½ %; talouden avoimuuden tuoma kilpailun kiristyminen rajoittaa mahdollisuuksia hintojen korotuksiin.

	1997*	1998**	1999**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	2	2 1/2	2
alkutuotanto	-4 1/2	-4 1/2	-5
teollisuus ja rakennustoiminta	3	2 1/2	1
palveluelinkeinot	2 1/2	3 1/2	3
Työn tuottavuus	3 1/2	3	2
	prosenttia		
Työvoimaosuus	64 1/2	64 1/2	64 1/2
Työttömyysaste	12 1/2	10 1/2	9
	1 000 henkeä vuoden aikana		
Maahanmuutto (netto)	4	4	4

Korot alhaalla

Kotimaan rahoitusmarkkinoiden kehitys heijastelee talouden vahvoja perustekijöitä; ylijäämäistä vaihtotasetta, matalaa inflaatiota ja valtiontalouden tilan kohenemista. Korot ovatkin pysyneet matalina ja vakaina. Pankkisektorin tila on kohentunut olennaisesti luottotappioiden vähenemisen ja kustannusten supistamisen ansiosta. Valtion lainanottotarve on nopeasti pienenemässä, mikä osaltaan tekee tilaa yleisöluottojen kasvun nopeutumiselle.

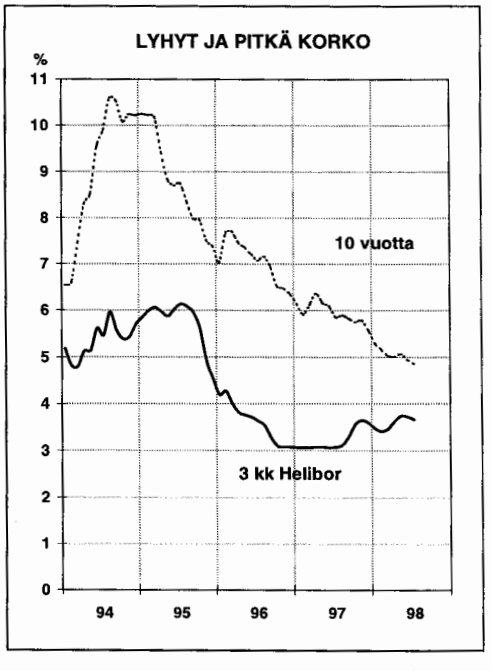
	1997*	1998**	1999**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	2,0	3 1/2	2 1/2
Ansiotasoindeksi, reaalinen	0,8	2	1/2
Kuluttajahintaindeksi	1,2	1 1/2	2
Työkustannukset tehdasteollisuudessa (tuoteyksikköä kohti)	-3,4	- 1/2	- 1/2
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo	5,2	3	3

Valtiontalouden alijäämä supistuu

Valtiontalouden tila kohenee myös tänä vuonna selvästi, sillä ripeän talouskasvun ja työllisyyden paranemisen vuoksi verotulot nousevat tuntuvasti ja menojen kasvu jää vähäiseksi. Rahoitusalijäämä supistuu miltei 2 prosenttiyksiköllä 2½ prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Valtio velkaantuu yhä markkamääräisesti, mutta kokonaistuotantoon suhteutettuna velka pienenee vuoden loppuun mennessä alle 64 prosentin.

Kuntasektorin talous on tänä vuonna likimain tasapainossa ja työeläkelaitosten ylijäämä edellisvuosien tapaan 3½ % suhteessa kokonaistuotantoon, joten valtiontalouden vahvistuminen nostaa koko jul-

Kuvio 5.

kisen sektorin ylijäämäiseksi - ensimmäisen kerran sitten vuoden 1990. Julkisen sektorin ns. EMU-velka suhteessa kokonaistuotantoon painuu vuoden lopussa alle 52 prosentin.

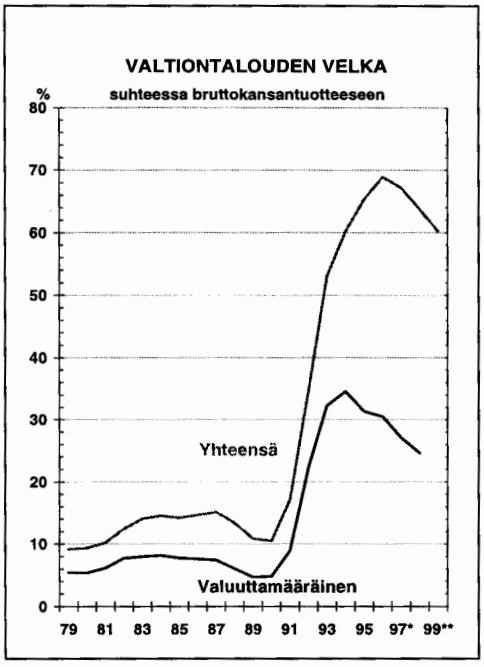
Talouskasvu jatkuu v. 1999

Suomen talouden lähtökohdat vuodelle 1999 ovat hyvällä tolalla; viennin kilpailukyky on erinomainen, kotitalouksien ja yritysten rahoitustilanne on hyvä, korot ovat alhaalla ja inflaatiovauhti säilyy hitaana. Riskin muodostaa lähinnä Aasian talouskriisin vaikutukset omaan vientiimme suoraan ja kansainvälisen talouskehityksen heikkenemisen kautta; vaikeuksien leviämisellä olisi kielteisiä seurauksia myös talouskehitystä kohtaan tunnettavaan luottamukseen ja siten mm. investointeihin.

Viennin arvioidaan lisääntyvän ensi vuonna 4½ % ts. kasvuvauhti puolittuisi tämänvuotisesta, mihin ovat vaikuttamassa sekä maailmankaupan kasvun hidastuminen että osaltaan myös vientiteollisuuden kohtaamat kapasiteettirajoitteet. Kotimaisen kysynnän sitä vastoin odotetaan vahvistuvan tuntuvasti; yksityinen kulutus lisääntynee 4 % kotitalouksien ostovoiman suotuisan kehityksen myötä ja yksityiset investoinnit kasvanevat 8 % talonrakennustoiminnan jatkuessa vilkkaana. Kokonaistuotannon määrä kasvanee 4 %.

Tuotanto kasvaa teollisuuden ja talonrakentamisen ohella ripeästi myös palveluelinkeinoissa, joten työllisten määrä nousee tuntuvasti. Kun työvoiman tarjonnan arvioidaan lisääntyvän vain hieman, työttömyysaste painunee koko vuonna keskimäärin 9 prosenttiin ja vuoden lopulla jo lähelle 8 prosenttia. Aloittaiset ja alueittaiset työvoimakapeikot yleistyvät. Hintojen nousun odotetaan kuitenkin pysyvän vajaassa kahdessa prosentissa, hyvin kilpailijamaiden tuntumassa.

Kuvio 6.

	1997	1998**	1999**
	mrd. mk		
Valtiontalous			
tulot	181,6	191,2	196,9
menot	195,0	205,5	198,8
nettorahoitus-tarve (-)	-13,4	-14,3	-1,9
velka	418,2	428,2	428,2
	% BKT:sta		
Julkisyhteisöt			
veroaste	47,0	46,7	45,8
menot	55,8	52,7	49,9
rahoitusjäämä (EMU)	-1,1	1,2	2,4
velka (EMU)	55,1	51,9	48,5

Kansantalouden tilinpidon mukainen valtiontalouden rahoitustasapaino on ensi vuonnakin alijäämäinen, mutta lainanottoon ei nettomääräisesti enää ole tarvetta mm. valtion omaisuuden myyntien ja kassavarantojen osittaisen purkamisen vuoksi. Valtiontalouden velan suhde kokonaistuotantoon laskee ensi vuoden lopussa 60 prosenttiin, kun se oli korkeimmillaan (v. 1996) 68,9 %.

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	mrd. mk	määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	622	5,1	3,6	6,0	5,5	4,0
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	193	6,9	4,6	10,5	9,4	6,1
Kokonaistarjonta	815	5,5	3,8	7,0	6,4	4,5
Tavaroiden ja palvelusten vienti	248	8,2	6,2	12,8	8,7	4,7
Kulutus	459	3,8	3,5	2,6	3,1	3,1
yksityinen	329	4,6	3,5	3,3	4,0	4,1
julkinen	130	1,9	3,4	0,7	0,7	0,5
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	105	11,3	7,8	12,2	9,2	6,0
yksityinen	87	15,2	7,2	13,3	11,5	8,2
julkinen	18	-5,5	11,2	6,7	-3,4	-8,0
Varastojen muutos(1)						
(ml. tilastollinen ero)	3	-0,3	-0,9	0,3	0,8	0,6
Kokonaiskysyntä	815	5,5	3,8	7,0	6,4	4,5
kotimainen kysyntä						
(ml. tilastollinen ero)	567	4,5	2,9	4,7	5,4	4,4

(1) Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	osuus, %	hinnan muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	76,4	2,4	0,8	2,2	2,3	1,9
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	23,6	0,4	1,8	1,6	-0,7	0,9
Kokonaistarjonta	100,0	2,0	1,1	2,1	1,6	1,6
Tavaroiden ja palvelusten vienti	30,4	5,0	-0,5	0,3	0,8	0,7
Kulutus	56,4	1,1	1,8	1,7	1,8	1,9
yksityinen	40,4	0,3	1,7	1,5	1,5	1,7
julkinen	16,0	3,2	2,1	2,1	2,6	2,4
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	12,9	3,1	0,3	1,6	3,1	2,5
yksityinen	10,7	2,1	0,6	1,0	3,3	2,6
julkinen	2,2	8,0	-1,1	4,7	2,8	2,8
Varastojen muutos(1)						
(ml. tilastollinen ero)	0,4	..	..	..	..	..
Kokonaiskysyntä	100,0	2,0	1,1	2,1	1,6	1,6
kotimainen kysyntä						
(ml. tilastollinen ero)	69,6	0,8	1,6	2,8	2,0	2,0

(1) Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

Keskipitkän aikavälin näkymät[1)]

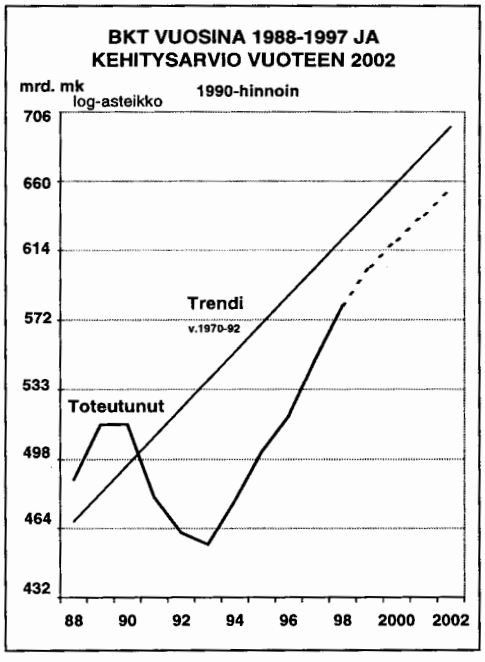
Talouden keskipitkän ajan kasvuedellytykset ovat edelleen hyvät, vaikka tuotannon kasvu on jatkunut ripeänä jo pitkään. Laman jäljiltä taloudessa on ollut runsaasti käyttämättömiä voimavaroja, jotka ovat mahdollistaneet poikkeuksellisen pitkäaikaisen ja vahvan talouskasvun. Taloudessa on yhä käyttämättömiä resursseja, jotka mahdollistavat kasvun jatkumisen nopeana. Joitakin tuotantokapeikkoja saattaa kuitenkin esiintyä.

Koko kansainvälisen talouden kasvun arvioidaan kansainvälisten järjestöjen arvioissa olevan varsin suotuisaa keskipitkällä aikavälillä. Tosin talouskasvun hidastuminen Aasiassa ja kysynnän supistuminen siellä sekä valuuttojen devalvoitumisen aiheuttamat muutokset kauppavirroissa vaimentavat myös teollisuusmaiden kasvua. Kuitenkin keskipitkällä aikavälillä hyvä taloudellinen kehitys yhdessä syvenevän integraation kanssa luo edellytykset viennin kasvulle tulevaisuudessa ja maailmankaupan odotetaankin kasvavan noin 7 prosentin vuosivauhdilla.

Euroalueen synty merkitsee kustannusten alenemista kansainvälisessä vaihdannassa. Tämä edistää erikoistumista ja lisää kilpailua. Samalla se johtaa taloudellisen toiminnan tehostumiseen ja voimavarojen tehokkaampaan käyttöön. Yhteiseen valuuttaan siirtymisen myötä yritysten ulkomaankaupan kustannukset alenevat.

1) Näkymiä kuvataan laajemmin julkaisussa "Julkisen talouden näkymiä ja haasteita" (Valtiovarainministeriö, toukokuu 1998) sekä Suomen vakausohjelmassa (syyskuu 1998).

Kuvio 7.

Euroopan kehitysnäkymät näyttävät euroalueen syntyessä hyvin suotuisilta. Suomi voi hyötyä talous- ja rahaliitosta erityisesti hinta- ja valuuttakurssivakauden sekä niistä seuraavien matalampien korkojen kautta.

Suomen kansantalouden kasvuksi arvioidaan keskimäärin yli 3 % vuodessa ajanjaksolla 1998-2002 kasvun hidastuessa tarkastelujakson loppua kohden. Arvion toteutuminen merkitsisi, että vuoteen 2002 mennessä Suomen talous olisi kasvanut ripeästi lähes kymmenen vuoden ajan.

Tämä vastaa suunnilleen 1980-luvulla tapahtunutta kehitystä. Erona kuitenkin on,

että talouden tasapainottomuudet paheni-vat 1980-luvulla, mutta nyt tasapainot-tomuudet ovat lieventyneet ja ovat edel-leen lievenemässä. Tämän kehityksen jat-kumisen ehtona kuitenkin on, että kustan-nuskehitys pysyy kurissa eikä inflaatio muodostu suuremmaksi kuin kilpailija-maissa.

Vientivetoinen taloudellinen kasvu on synnyttänyt kansantalouteen mittavan ra-kenteellisen vaihtotaseen ylijäämän, jon-ka arvioidaan säilyvän. Vaihtotaseen yli-jäämää osaltaan ylläpitää ulkomaille maksettavien korkomenojen väheneminen. Investointien ja yksityisen kulutuk-sen kasvun arvioidaan keskipitkällä aika-välillä lievästi hidastuvan, mikä osaltaan vaimentaa tuonnin kasvupaineita.

Kotitalouksien tulot kasvavat tarkastelu-jaksolla nimellisesti keskimäärin 5 % ja reaalisesti 3 % vuodessa. Kotitalouksien velkaantuneisuuden arvioidaan kääntyvän hienoiseen nousuun asuntoinvestointien kasvaessa.

Alhaiset korot, yritysten kannattavuuden paraneminen, maltillinen palkkakehitys ja omavaraisuusasteiden nousu ovat luoneet hyvät edellytykset investointien kasvun jatkumiselle keskipitkällä aikavälillä. Erityisesti tehdasteollisuuden osalta ris-kinä on kuitenkin se, että yritykset eivät lisää kotimaista kapasiteettiaan, vaan investoivat ulkomaille vahvistaakseen asemiaan kansainvälisillä markki-noilla. Tämänsuuntaisesta kehityksestä on viitteitä viime vuosilta.

Työllisyyden arvioidaan kohenevan koko tarkastelujakson ajan, mutta paraneminen hidastuu selvästi jakson loppua kohden. Taloudellisen kasvun odotettu hidastumi-nen näkyy työvoiman kysynnässä, jonka kasvun odotetaan alenevan vajaaseen 1 prosenttiin tarkastelujakson lopussa. Tuottavuuden kasvun odotetaan hidas-tuvan kahden prosentin tuntumaan. Tä-män taustalla on talouskasvun laajeneminen teollisuudesta palvelusektoreille, joil-le on tyypillistä keskimääräistä hitaampi tuottavuuden kasvu. Työttömyysasteen arvioidaan jäävän lähes 8 prosenttiin v. 2002.

Laman aikana avoimilta työmarkkinoilta poistui mittava määrä työvoimaa. Osa täs-tä on jo palannut takaisin työllisyystilan-teen kohennuttua. Tämän kehityksen ar-vioidaan jatkuvan lähivuosina. Työl-lisyysasteen arvioidaan nousevan yli 66 prosentin vuoteen 2002 mennessä.

Julkisen talouden näkymiä

Hallituksen hyväksymän vakausohjelman mukaan Suomi täyttää vaivatta lähivuo-sina EU:n perustamissopimuksen mukai-set julkista taloutta koskevat kriteerit. Koko julkisen talouden tilaa parantaa se, että työeläkerahastoilla on huomattava rahoitusylijäämä. Muussa julkisessa talo-udessa lähivuosien näkymät eivät ole yhtä hyvät. Valtiontalous on edelleen alijää-mäinen. Myös kunnallistaloudesta tehdyt laskelmat viittaavat siihen, että ilman sopeuttamistoimenpiteitä kunnallis-talouskin pysyy alijäämäisenä koko tar-kastelukauden. Kunnallistalouden tasa-painottaminen edellyttää kuntien tehtävi-en ja tulopohjan arviointia.

Valtiontalouden 1990-luvun alussa voi-makkaasti heikennyttä tilaa on siitä lähti-en määrätietoisesti parannettu ja kehitys onkin kohtuullisen hyvin vastannut tavoit-teita. Valtiontalouden alijäämä on vuosit-tain alentunut. Valtiontalouden tulevaa

kehitystä on arvioitu nykyisistä lähtökohdista (menot maaliskuussa tehdyn kehyspäätöksen mukaiset ja jo päätetyt tuloperusteet) ottaen lisäksi huomioon se, että kansainvälinen integraatio aiheuttaa eräitä verotuksen alentamispaineita. Laskelmissa on oletettu, että integraation seurauksena verotulot ovat 5 mrd. mk pienemmät verrattuna nykyperusteilla arvioituun kehitykseen v. 2002.

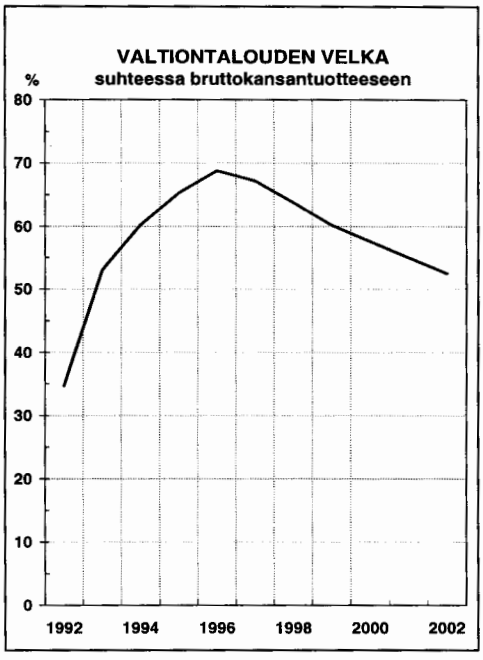
Tältä pohjalta arvioituna valtiontalouden nettoluotonotto säilyisi vuoteen 2002 saakka suunnilleen samalla tasolla, jolla sen arvioidaan olevan v. 1999, eli valtiontalous olisi jonkin verran alijäämäinen. Nettoluotonotto kuvaa valtiontalouden tasapainon kehitystä paremmin kuin nettorahoitustarve, koska siihen eivät vaikuta sellaiset tilapäiset erät kuin pankkituen palautukset ja osakkeiden myyntitulot, jotka erityisesti kuluvana vuonna alentavat rahoitustarvetta. Laskelman mukaan valtion velkaantuneisuus suhteessa bruttokansantuotteeseen kuitenkin alenee alle 60 prosentin lähivuosina.

Laskelmien mukainen valtiontalouden kehitys ei ole tyydyttävä. Valtiontalouden tilan tulisi olla selvästi parempi aikana, jolloin talouden kasvu on vahvaa ja väestön ikärakenne on hyvä. Finanssipolitiikassa olisi oltava liikkumatilaa talous- ja rahaliiton oloissa. Finanssipolitiikan rooli korostuu yhteiseen valuuttaan siirryttäessä, kun maakohtaisia suhdanteita ei enää voida säädellä korko- ja valuuttakurssipolitiikalla. Suhdannetilanteet saattavat kuitenkin vaihdella EMU-maissa. Tällöin yksittäisen maan finanssipolitiikan tehtäväksi jää oman talouden suhdanteiden tasaaminen.

Arviossa veroaste alenee vähittäin, sillä se laskee vuosien 1997-1998 tasolta runsaat kaksi prosenttiyksikköä noin 45 prosenttiin v. 2002. Veroaste alenee sekä valtiolla että kunnilla. Julkisen talouden tasapainon parantaminen ylläpitämällä korkeaa veroastetta on verotukseen kohdistuvat kansainväliset paineet, kansainvälinen verokilpailu sekä verotuksen työllisyysvaikutukset huomioon ottaen epätarkoituksenmukaista. Useat verot ovat Suomessa sekä kansainvälisesti että EU:n mittakaavan mukaan korkeita. Julkisen talouden tasapainon parantamisen keskeinen väline onkin edelleen menojen rajoittaminen.

Julkisten menojen sopeuttaminen rahoitusmahdollisuuksiin tulee olemaan vaativa tehtävä, etenkin kun pitkällä aikavälillä väestön ikääntyminen lisää menopaineita eläke- ja terveydenhoitomenojen kasvaessa.

Kuvio 8.

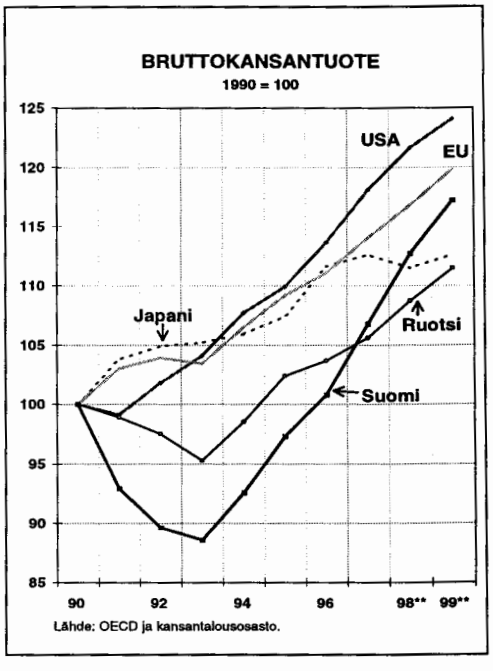
2 Kansainvälinen talous

Tuotanto ja kysyntä

Teollisuusmaiden toivuttua 1990-luvun alun matalasuhdanteesta **maailmantalous** kasvoi vahvaa, noin 4 prosentin vuosivauhtia aina vuoden 1997 jälkipuoliskolle saakka. Tällöin puhjennut Aasian rahoituskriisi muutti odotukset globaalisesta talouskehityksestä pessimistisemmiksi. Kriisimaiden kotimainen kysyntä supistui tuntuvasti vuoden 1998 alkupuoliskolla. Aasian laman ja valuuttojen devalvoitumisen kauppavirtavaikutukset vaimentavat myös alueen ulkopuolisten maiden kasvua vuosina 1998 ja 1999. Aasian rahoitusmarkkinahäiriöt ovat myös lisänneet yleistä varovaisuutta kansainvälisten sijoittajien keskuudessa. Sijoitukset riskialtteimmille markkinoille ovat vähentyneet, jolloin rahoituksen saatavuuden heikentyminen on nostanut korkoja näillä markkinoilla. Tuontikysynnän supistuminen Aasiassa alentaa raaka-aineiden hintoja v. 1998 ja pitää hinnat matalina myös v. 1999. Teollisuusmaissa inflaatio-odotukset ja markkinakorot ovat yleisesti alentuneet. Tämä on toistaiseksi tukenut niiden kotimaista kysyntää. Maailman kokonaistuotannon kasvuvauhdin arvioidaan hidastuvan 2½ prosenttiin v. 1998 ja nopeutuvan vain vähän v. 1999.

Teollisuusmaissa kokonaistuotanto jatkoi keskimääräistä 3 prosentin kasvua v. 1997, mutta suhdannekehitys oli epätahtista: Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa korkeasuhdanne jatkui vahvana, Manner-Euroopan suurissa maissa Saksassa, Ranskassa ja Italiassa kasvu vähitellen elpyi, kun taas Aasiassa Japanin kasvu pysähtyi ja vuoden lopulla Korea joutui rahoituskriisiin. Aasian kriisi on ensi vaiheessa heikentänyt teollisuusmaiden vientikysyntää, mikä heijastuu varastojen kasvuna ja kiristyneenä kilpailuna teollisuusmaiden keskinäisillä markkinoilla. Myös tuontitarjonnan Aasiasta odotetaan vähitellen kasvavan. Taloudellinen kasvu teollisuusmaissa vaimeneekin keskimäärin puoli prosenttiyksikköä sekä

Kuvio 9.

2. Bruttokansantuote

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	2,0	3,4	3,9	3	2
Japani	1,5	3,9	0,9	- 1	1
EU	2,5	1,7	2,6	2 1/2	2 1/2
Saksa	1,8	1,4	2,2	2 1/2	2 1/2
Ranska	2,1	1,5	2,4	3	3
Italia	2,9	0,7	1,5	2	2 1/2
Iso-Britannia	2,7	2,2	3,3	1 1/2	1 1/2
Espanja	2,7	2,3	3,4	3 1/2	3
Ruotsi	3,9	1,3	1,8	3	2 1/2
Tanska	3,1	3,5	3,4	3	2 1/2
Suomi	**5,1**	**3,6**	**6,0**	**5,5**	**4,0**
Norja	3,6	5,3	3,5	3 1/2	2 1/2
Puola	7,0	6,1	6,9	5 1/2	5
OECD	2,2	3,0	3,1	2 1/2	2
OECD Suomen vuoden 1997 vientiosuuksilla painotettuna	2,7	2,3	2,8	2 1/2	2 1/2
Kehitysmaat	6,0	6,6	5,8	2 1/2	4 1/2
Siirtymätaloudet	-0,8	-0,1	1,7	1 1/2	2 1/2
Maailma	3,7	4,2	4,1	2 1/2	3

Lähde: IMF, OECD ja kansantalousosasto.

v. 1998 että 1999. Suhdanteet kääntyvät laskuun erityisesti Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa. Japanin talous on elvyttävästä talouspolitiikasta huolimatta lamassa ja voi elpyä siitä vain hyvin hitaasti. Dollarin vahvistumisen ja korkojen alenemisen Manner-Euroopan taloudellista elpymistä tukenut ja Aasian kriisin vaikutuksia Euroopassa vaimentanut vaikutus on vähenemässä. EU-maiden kokonaistuotannon keskimääräinen kasvu jatkuneekin v. 1999 ennallaan 2½ prosentin tuntumassa.

Yhdysvaltain kokonaistuotannon kasvu kiihtyi viime vuonna 4 prosenttiin yksityisen kulutuksen ja yritysten investointien vetäminä. Korkeasuhdanteesta huolimatta ylikuumenemiselta vältyttiin. Tähän vaikuttivat mm. työvoiman joustava tarjonta, suhteellisen kireä talouspolitiikka, dollarin vahvistuminen ja maailmanmarkkinahintojen aleneminen. Myös vuoden 1998 ensimmäisellä neljänneksellä kokonaistuotannon kasvu jatkui nopeana. Se perustui merkittävästi varastoinvestointien lisääntymiseen, samoin kuin jo edelliselläkin vuosineljänneksellä. Vuoden mittaan kokonaistuotannon kasvu olennaisesti hidastuu, kun varastoja sopeutetaan alentunutta kysyntää vastaavaksi. Yhdysvaltain vienti Aasiaan supistui vuoden 1998 alkupuoliskolla jyrkästi, mikä vauhditti vaihtotaseen heikkenemistä. Kun yksityisen sektorin rahoitustasapaino on heikentynyt jo pitkään, ko-

timaisen kysynnän nopein kasvuvaihe on taittumassa. Vahvan ensimmäisen neljänneksen vuoksi Yhdysvaltain bruttokansantuotteen määrä kasvaa silti vielä 3 % v. 1998. Ensi vuonna kasvu on 2 %.

Japanin talousnäkymät ovat heikot. Kaakkois-Aasian ja Korean lama vähentää vientiä ja aiheuttaa luottotappioita. Kotimaassa rahoitussektorin ongelmat heikentävät yritysten ja kotitalouksien luottamusta. Myös epävarmuus talouspolitikan linjasta on lisännyt pessimismiä ja varovaisuutta. Heikon ulkomaisen ja kotimaisen kysynnän vuoksi kokonaistuotanto vähentyy hieman v. 1998. Myös teollisuustuotanto supistuu, vaikka jenin ulkoisen arvon heikentyminen vaimentaakin Aasian kriisin vaikutusta. Verohelpotukset ja julkiset investoinnit pysäyttänevät kotimaisen kysynnän alenemisen, mutta samalla ne lisäävät Japanin suurta julkista velkaa. Valmisteilla olevien rahoitussektorin uudistusten odotetaan vähitellen vahvistavan luottamusta talouden toimintakykyyn. Bruttokansantuote kääntyneekin lievään kasvuun v. 1999.

Saksassa ja **Ranskassa** kokonaistalouden kasvu kiihtyi hieman yli 2 prosenttiin v. 1997. Kasvusta merkittävä osa johtui hyvästä vientimenestyksestä. Kotimaisen kysynnän kasvu oli edelleen vaisua. Yritysten ja kotitalouksien kohentunut luottamus viittaa kotimaisen kysynnän vahvistumiseen v. 1998. Bruttokansantuotteen kasvu kiihtyy Ranskassa 3 prosenttiin ja Saksassa 2½ prosenttiin. Kun ulkomaankaupan näkymät ovat heikkenemässä, taloudellinen kasvu ei enää vahvistune, vaan jatkunee ennallaan v. 1999. Kotimaantalouden elpyminen helpottaa kuitenkin vähitellen työllisyystilannetta. **Italian** talous elpyy vastaavasti kuin Saksan ja Ranskan, mutta sen ulkomaankaupan kehitys on hieman näitä heikompaa.

Isossa-Britanniassa voimakkaasti lisääntynyt kulutuskysyntä ylläpiti kokonaistalouden kasvua v. 1997. Vahva punta osaltaan tuki ostovoimaa, mutta on toisaalta heikentänyt teollisuuden kilpailukykyä. Kokonaistuotannon arvioidaan vuosina 1998 ja 1999 olennaisesti hidastuvan, kun kulutuksen nopein kasvuvaihe on ohi ja viennin kasvu heikkenee.

Ruotsissa kokonaistuotannon kasvu vahvistui lähes 2 prosenttiin. Kasvu on kahden viime vuoden ajan ollut hitaasti lisääntyvän kulutuksen ja ulkomaankaupan varassa. Nyt myös investointien odotetaan vähitellen elpyvän. Samaan aikaan kuitenkin ulkomaankaupan kasvuvaikutus heikkenee.

Kehitysmaissa bruttokansantuote kasvoi v. 1997 vielä 6 %, samaa vauhtia kuin edellisinäkin vuosina. Tänä vuonna kasvu jää kuitenkin keskimäärin tuntuvasti hitaammaksi. Eniten kasvu hidastuu Aasiassa. Kaakkois-Aasiassa kokonaistuotanto supistuu tuntuvasti v. 1998 ja pysyy likimain ennallaan v. 1999. Kiinassa bruttokansantuotteen kasvu hidastui 7 prosenttiin vuoden 1998 alkupuoliskolla, mutta tavoittena on saavuttaa kotimaista kysyntää elvyttämällä 8 prosentin kasvu tänä ja ensi vuonna. Suurtulvat vaikeuttavat tämän saavuttamista tänä vuonna. Vaikka inflaatio on hidastunut nollaan ja vaihtotase on ylijäämäinen, Kiinaan kohdistuu devalvaatiopaineita naapurimaiden valuuttojen, myös Japanin jenin, heikennyttyä tuntuvasti.

Siirtymätalouksille vuosi 1997 oli myönteinen: Venäjän kokonaistuotanto lakkasi supistumasta ja Baltian maissa kasvu

vahvistui. Vuonna 1998 Venäjän kauppatase on kuitenkin heikentynyt raaka-ainehintojen alentumisen vuoksi. Kun lisäksi julkisen talouden tila on jatkunut heikkona, investoijien luottamus Venäjän talouteen on vähentynyt, mikä on johtanut korkojen nousuun ja lopulta ruplan devalvoitumiseen. Kesällä neuvoteltu IMF:n rahoituspaketti osaltaan tukee luottamuksen palauttamista, mutta vain jos sen ehtona olevat rakenneuudistukset voidaan toteuttaa vakuuttavasti. Venäjän kokonaistuotannon määrän arvioidaan vähenevän hieman v. 1998 ja alkavan uudelleen elpyä v. 1999. Baltian maiden vahva taloudellinen kasvu hidastuu vain hieman vuosina 1998 ja 1999. Inflaatio ja suuret vaihtotaseen vajeet pysyvät näissä kiinteän valuuttakurssin maissa siksi edelleen riskitekijöinä, varsinkin kansainvälisten sijoittajien lisääntyneen varovaisuuden vuoksi.

Talouspolitiikka

Vaikka **Yhdysvaltain** keskuspankkikorkoja ei kevään 1997 jälkeen ole korotettu ja markkinakorot ovat alentuneet, rahapolitiikka on tosiasiallisesti kiristynyt, kun dollari on vahvistunut. Pitkien ja lyhyiden korkojen ero on lähes hävinnyt. Finanssipolitiikka on jatkunut lievästi kokonaiskysyntää rajoittavana. Kun suhdannekehitys on lisäksi ollut suotuisaa, julkisen talouden rahoitusasema on parantunut. Vuonna 1998 rahoitusjäämän arvioidaan olevan ½ % suhteessa bruttokansantuotteeseen ylijäämäinen – ensimmäisen kerran 1960-luvun jälkeen. Julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteseen laskee 60 prosenttiin v. 1999.

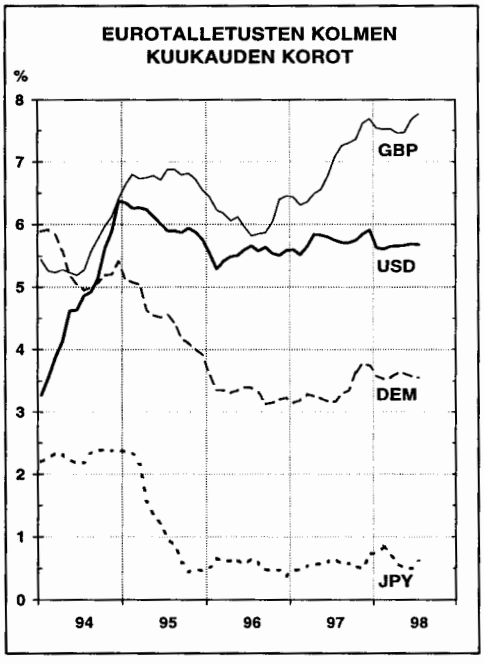
Japanin talous oli vuosina 1992-1995 lamassa, johon liittyi tuntuva omaisuusarvojen aleneminen ja pankkien kannattavuuden heikkeneminen. Sekä finanssiettä rahapolitiikka muuttuivat vahvasti elvyttäviksi. Diskonttokorko on vuodesta 1995 ollut ½ %, ja tästä lähtien jeni alkoi myös heikentyä dollariin nähden. Kun finanssipolitiikkaa keväällä 1997 kiristettiin, kasvu katkesi välittömästi. Pörssikurssien lasku Aasian kriisin seurauksena paljasti Japanin pankkien heikon tilan. Hallituksen päätös mittavasta (5 % suhteessa bruttokansantuotteeseen) pankkitukipaketista ja lupaukset elvyttävästä finanssipolitiikasta eivät riittäneet palauttamaan luottamusta. Jenin kurssi heikkeni edelleen ja pörssikurssit pysyivät matalina. Uusi hallitus on luvannut mm. pysyviä veronalennuksia kotimaisen kysynnän vahvistamiseksi. Valtion velka on noussut jo 100 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Talous- ja rahaliiton lähestyvä käynnistyminen lyö leimansa **EU-maiden** talouspolitiikkaan. Ensi vaiheessa EMUun osallistuvien 11 maan markkinakorot ovat samanlaistuneet ja keskuspankkipolitiikat lähentyneet toisiaan. Euroopan keskuspankin korkopolitiikka on voinut alkaa varsin maltillisesti, kun Manner-Euroopan suuret maat ovat vasta elpymässä hitaan kasvun kaudesta ja maailmanmarkkinahintojen lasku on hillinnyt inflaatio-odotuksia. Sitä vastoin Ison-Britannian keskuspankki on nostanut useaan otteeseen korkojaan kulutuskysynnän ylikuumenemisen takia. Vaikka julkisen talouden vajeiden supistaminen on viime vuo-

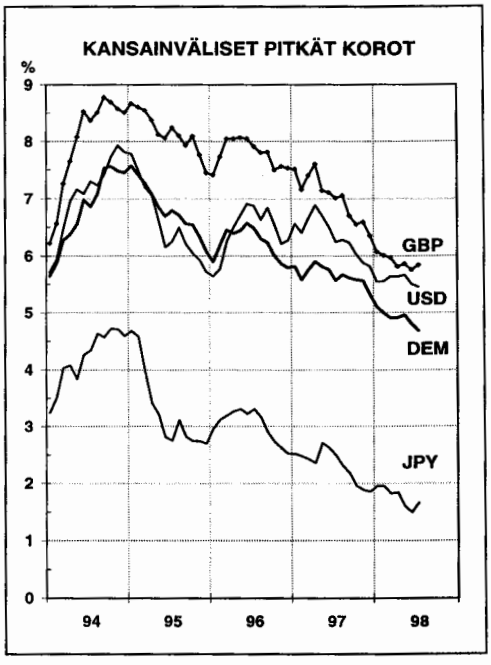
sina ollut etusijalla kaikkien EU-jäsenvaltioiden talouspolitiikassa, jäsenmaiden yhteenlaskettu julkisen talouden rahoitusalijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen oli vielä 2,4 % v. 1997 ja julkinen velka vastaavasti 72 %. Euroopan Komission arvion mukaan alijäämä pienenee 1,9 prosenttiin v. 1998 ja edelleen 1,6 prosenttiin v. 1999.

Valuuttakurssitilannetta leimaa edelleen Yhdysvaltain dollarin vahvuus. Dollarin kurssi on noussut vuodesta 1995, jolloin sen pitkäaikainen heikkeneminen Japanin jenin ja Saksan markan suhteen päättyi. Myös Englannin punta on vastaavasti vahvistunut. Dollarin kurssia on nostanut toisaalta Yhdysvaltain talouden vahva kehitys, toisaalta Euroopan ja Aasian talouksien rakenteelliset ongelmat. Aasian maista vain Kiina ja Hongkong ovat pystyneet säilyttämään valuuttansa dollarin suhteen ennallaan. Japanin jenin heikentyminen saattaa johtaa uuteen devalvaatiokierteeseen Aasiassa. EMUn käynnistyessä ja Yhdysvaltain suhdanteiden heikentyessä euro todennäköisesti vahvistuu dollariin nähden.

Kuvio 10.

Kuvio 11.

3. Talous- ja rahaliiton (EMU) lähentymiskriteerien toteutuminen EU-maissa

	Inflaatio %	Korkotaso %	Julkinen sektori			
			rahoitusjäämä		bruttovelka	
			% BKT:sta			
	1998[2)]	1998[2)]	1998**	1999**	1998**	1999**
EMU-kriteeri[1)]	2,6	7,3	-3,0	-3,0	60,0	60,0
Saksa	1,2	5,3	-2,5	-2,2	61,2	60,7
Ranska	1,1	5,3	-2,9	-2,6	58,1	58,2
Italia	1,8	5,9	-2,5	-2,0	118,1	114,3
Iso-Britannia	1,8	6,5	-0,6	-0,3	52,3	50,9
Espanja	1,8	5,7	-2,2	-1,9	67,4	65,8
Alankomaat	2,1	5,3	-1,6	-1,2	70,0	67,7
Belgia	1,3	5,4	-1,7	-1,4	118,1	114,2
Itävalta	1,1	5,4	-2,3	-2,2	64,7	63,6
Ruotsi	2,1	6,0	0,5	0,9	74,1	70,0
Tanska	1,7	5,8	1,1	1,7	59,5	55,3
Suomi	**1,6**	**5,5**	**1,2**	**2,4**	**51,9**	**48,5**
Portugali	1,7	5,8	-2,2	-1,9	60,0	58,0
Kreikka	4,8	9,6	-2,2	-2,0	107,7	104,5
Irlanti	1,3	5,7	1,1	1,9	59,5	52,6
Luxemburg	1,4	5,4	1,0	0,6	7,1	7,6

Lähde: Euroopan komissio; Suomen osalta julkisen sektorin ennusteet ovat kansantalousosaston.

1) Inflaatio: Kuluttajahintojen nousu saa olla enintään 1,5 prosenttiyksikköä nopeampi kuin hintojen nousu yhteisön kolmessa alhaisimman inflaation maassa. Lähentymiskriteerien arvioin-tiin käytetään yhdenmukaistettuja kuluttajahintaindeksejä.

Korkotaso: Pitkäaikainen korko (valtion obligaatiot) saa ylittää enintään kahdella prosenttiyksiköllä kolmen hitaimman inflaation maan korkotason.

2) Kesäkuu 1997 - toukokuu 1998 keskimäärin.

Työllisyys

Teollisuusmaiden keskimääräinen työttömyysaste aleni 7,2 prosenttiin v. 1997. Työttömyysongelma keskittyy edelleen Euroopan maihin. EU-maiden keskimääräinen työttömyysaste on jo useita vuosia pysynyt lähes ennallaan 11 prosentin tuntumassa. Yhdysvalloissa työttömyysaste oli 5 % ja Japanissa 3½ %. Euroopankin työttömyyskehitys on kaksijakoista; Saksan, Ranskan ja Italian työttömyysluvut olivat ennätyskorkeita, kun taas mm. Isossa-Britanniassa, Alankomaissa ja Tanskassa työttömyys on alentunut tuntuvasti.

Vuonna 1997 työllisyys kasvoi EU-maissa keskimäärin 0,6 %, kun työpaikkojen nettolisäys Yhdysvalloissa oli 2,2 % ja Japanissa 1,1 %. Työllisyyden kasvun arvioidaan EU-maissa hieman kiihtyvän

vuosina 1998 ja 1999. Yhdysvalloissa työpaikkojen lisääntyminen hidastuu ja Japanissa se pysähtyy kokonaan.

Kun työttömyysaste ei korkean työttömyyden maissa enää nouse, EU:n keskimääräinen työttömyysaste voi v. 1999 laskea 10½ prosenttiin ja vastaava OECD-maiden keskiarvo 7 prosenttiin. Yhdysvaltain työttömyysaste pysyy 5 prosentin tuntumassa, mutta Japanissa työttömyys sen sijaan lisääntyy.

4. Työttömyysaste eräissä OECD-maissa

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	prosenttia				
Yhdysvallat	5,6	5,4	4,9	5	5
Japani	3,1	3,4	3,4	4	4 1/2
Iso-Britannia	8,6	8,0	6,9	7	7
Italia	12,0	12,1	12,3	12	12
Ranska	11,5	12,3	12,4	12	11 1/2
Saksa	9,4	10,3	11,4	11 1/2	11
Norja	4,9	4,9	4,1	3 1/2	3
Ruotsi	7,7	8,1	8,0	6 1/2	6
Suomi	**15,4**	**14,6**	**12,7**	**10,5**	**9,0**
Tanska	10,1	8,6	7,6	6 1/2	6
EU	11,2	11,4	11,2	11	10 1/2
OECD	7,6	7,5	7,2	7	7

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

Hinnat ja palkat

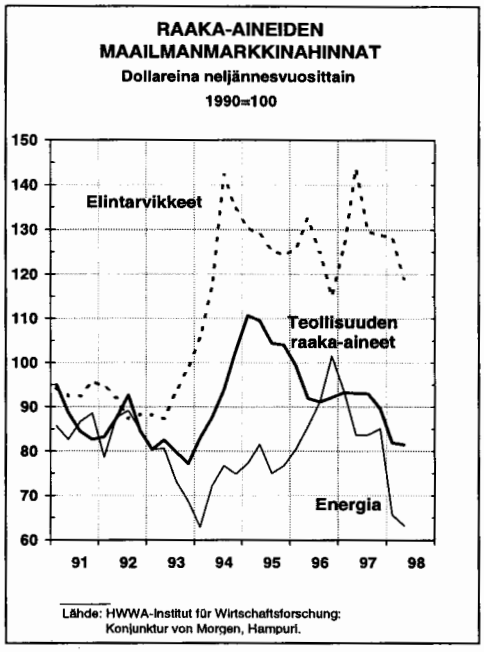
Hidastuva hintakehitys on ollut viime vuosina maailmanlaajuinen trendi, joka on jatkunut myös vuoden 1998 alkupuoliskolla. Aasian kriisi ja dollarin vahvistuminen ovat myötävaikuttaneet, ettei inflaatio ole kiihtynyt edes korkeasuhdanteen aikana Yhdysvalloissa. Kesällä 1998 kuluttajahinnat ovat nousseet edellisvuotisesta noin 2 % sekä EU-maissa että Yhdysvalloissa. Japanissa hinnat ovat pysyneet lähes ennallaan, ja inflaatio-odotuksia kuvastava valtion 10 vuoden obligaatiokorko on 1,2 %.

Kun raaka-aineiden hinnat ovat yleisesti laskeneet, tuottajahintojen kautta ei välity

inflaatiopaineita, vaikka palkkojen nousu onkin eräissä maissa hieman nopeutunut. Yhdysvalloissa yritystoiminnan yksikkötyökustannusten arvioidaan nousevan 3 % v. 1998 ja hieman vähemmän v. 1999; EU-maissa kustannusten nousuvauhti jatkuu 1½ prosentin tuntumassa.

Kun maailmantalouden kasvu on hidastunut ja usimmissa teollisuusmaissa tuotannon kasvu on lähivuosina lähellä pitkän aikavälin potentiaalista kasvuvauhtia, inflaation ei odotetan kiihtyvän myöskään v. 1999.

Kuvio 12.

5. Yksikkötyökustannukset yritystoiminnassa

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	2,8	2,0	2,3	3	2 1/2
Japani	-0,5	-2,9	1,9	1/2	- 1/2
Saksa	1,3	-0,4	-1,5	-1	- 1/2
Ranska	1,2	0,9	0,8	1/2	1
Iso-Britannia	2,2	2,5	3,4	4	3
Italia	1,7	3,8	2,5	1	0
Kanada	1,3	3,8	2,5	1	2
Keskimäärin	1,7	1,0	1,8	1 1/2	1 1/2
Ruotsi	0,4	4,0	0,5	1 1/2	2
Suomi[1)]	**3,6**	**-0,7**	**-3,4**	**- 1/2**	**- 1/2**

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
1) Tehdasteollisuus.

Maailmankauppa

Teollisuusmaiden keskinäisen kaupan vilkastuminen sai maailmankaupan määrän v. 1997 kasvamaan 10 %, tuntuvasti edellisvuotista nopeammin. Kasvun arvioidaan Aasian tilanteen vuoksi hidastuvan 6-7 prosenttiin vuosina 1998 ja 1999.

Ulkomaankaupan hinnat alenevat Yhdysvaltain dollareissa ilmaistuina v. 1998. Raaka-aineiden hinnat laskevat viidenneksen. EU-maiden keskimääräiset vientihinnat kansallisissa valuutoissa pysyvät lähes ennallaan vuosina 1998 ja 1999, tuontihinnat vastaavasti alenevat hieman v. 1998 ja pysyvät v. 1999 ennallaan.

Aasian kriisimaiden vaihtotaseiden noin 100 mrd. dollarin kohentumista v. 1998 vastaa muiden maiden vaihtotaseiden yhtä suuri heikkeneminen. Vahvan dollarin ja kotimaisen kysynnän vuoksi Yhdysvaltain osuus vaihtotasesopeutuksesta on erityisen suuri. Sen alijäämä kasvaa viime vuoden 2,1 prosentista suhteessa bruttokansantuotteeseen noin 3 prosenttiin vuosina 1998 ja 1999. EU-maiden vaihtotaseen ylijäämä pysyy vakaana 1½ prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen ja Japanin ylijäämä kasvaa.

6. Tavaravienti ja -tuonti OECD-maissa

	1996	1997*	1998**	1999**	1996	1997*	1998**	1999**
	määrän muutos, prosenttia				hinnan muutos, prosenttia			
Vienti								
Yhdysvallat	9,5	15,1	5	5 1/2	-3,4	-3,7	-3 1/2	0
Japani	0,6	9,5	4 1/2	7	7,1	3,3	1/2	1 1/2
Saksa	4,7	13,1	10	7 1/2	0,2	1,3	1	1 1/2
Iso-Britannia	7,5	7,0	5	5	1,8	-5,8	-6	0
OECD	6,5	11,3	7 1/2	7	0,7	0,8	1/2	1 1/2
Tuonti								
Yhdysvallat	9,9	15,0	13 1/2	9 1/2	-2,8	-4,9	-8	-1 1/2
Japani	3,4	1,6	-1	3	16,4	5,6	-3	2
Saksa	2,2	9,2	8	7	0,5	2,9	- 1/2	1 1/2
Iso-Britannia	9,6	7,5	8 1/2	5 1/2	0,1	-6,4	-6 1/2	0
OECD	6,7	10,0	9	7 1/2	1,2	1,3	- 1/2	1

Lähde: OECD.

3 Ulkomaankauppa

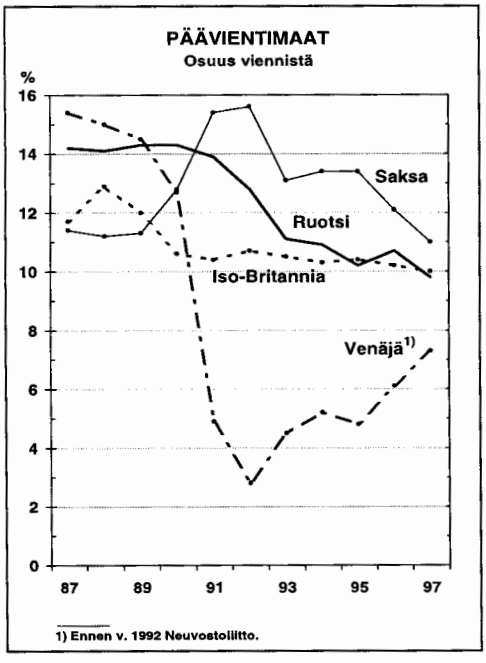
Vienti

Suomen talouden elpyminen on laman jälkeisenä aikana suurelta osin perustunut hyvään vientimenestykseen. Viennin määrä on vuoden 1991 aallonpohjan jälkeen kasvanut keskimäärin 11 % vuodessa. Viime vuonna viennin BKT-osuus nousi jo 40 prosenttiin. Suotuisan kehityksen osatekijöitä ovat olleet devalvaation jälkeinen hyvä hintakilpailukyky, vientiä tukeva talouspoliittinen linja sekä varsin laaja osaaminen korkean teknologian tuotannossa ja tuotekehityksessä.

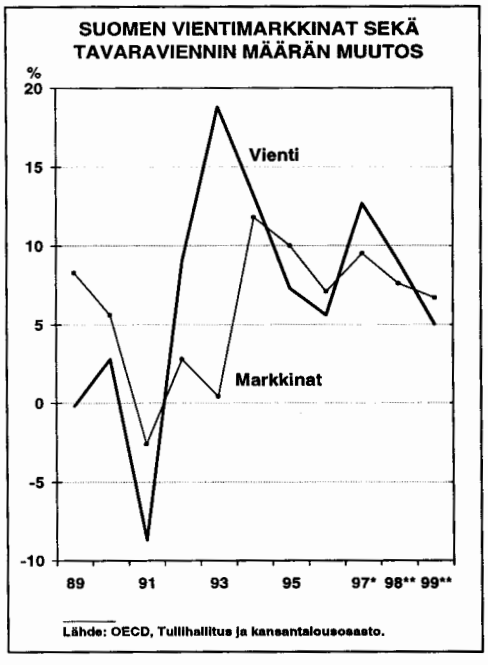
Vuonna 1997 tavaraviennistämme suuntautui EU- ja Efta-maihin 57 %, muihin Euroopan maihin 16 %, Itä-Aasian maihin 11 % ja USA:han 7 %. 1990-luvulla viennin kasvu toisaalta Itä-Aasiaan, toisaalta Venäjälle ja muihin siirtymätalouksiin on ollut erityisen nopeaa. Viennin kasvu EU-alueelle on koko 1990-luvun ajan ollut keskimääräistä hitaampaa.

Viime vuonna vienti lisääntyi 13 %. Kasvua vauhditti osittain "kuopan" täyttämi-

Kuvio 13.

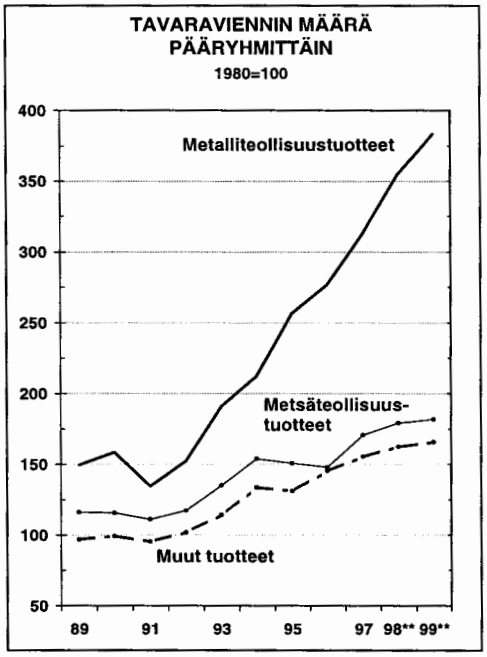
Kuvio 14.

nen edellisvuoden notkahduksen jäljiltä, mutta erityisesti vuoden loppupuolella vienti lähti vahvaan nousuun. Dollarimääräiset raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat alenivat vuoden mittaan. Sen sijaan markkamääräiset vientihinnat alkoivat nousta, osin dollarin vahvistumisen takia, kunnes Aasian kriisi vuoden lopulla veti hinnat jälleen laskuun.

Kuluvan vuoden alkupuolella viennin kasvu on jatkunut erittäin vilkkaana; tavaraviennin arvo oli 16 % edellisvuoden vastaavaa aikaa suurempi. Viennin kasvu hidastui kuitenkin kevään loppua kohden ja myös vientihintojen aleneminen jatkui. Teollisuuden suhdannebarometrin mukaan vientikysyntä on heikkenemässä. Venäjän ja Aasian talousvaikeudet synkentävät osaltaan myös Suomen vientinäkymiä.

Kuvio 15.

Tavaroiden ja palvelujen vienti kasvaa tänä vuonna 8½ % ja ensi vuonna 4½ %. Suomen vientimarkkinoiden arvioidaan kasvavan tänä vuonna 7½ % ja ensi vuonna 6½ %, eli viennin kasvu jäisi ensi vuonna markkinoiden kasvua hitaammaksi. Arvio kehityksen hidastumisesta perustuu osin edellä mainittuihin epävarmuustekijöihin, osin siihen, että tuotantokapasiteetti muodostaa vähitellen yhä tiukempia rajoja viennin kasvumahdollisuuksille. Vientihinnat noussevat tänä vuonna keskimäärin vajaan prosentin viimevuotista korkeammiksi. Ensi vuonna hintojen arvioidaan nousevan puoli prosenttia.

Metalliteollisuuden tuotteiden viennin määrä kasvoi viime vuonna 13 %. Viennin kasvu on jatkunut nopeana myös kuluvana vuonna, vaikka vienti Itä-Aasiaan on vähentynyt. Metalliteollisuuden viennin kasvuennuste tälle vuodelle on 13½ % ja ensi vuodelle 8 %.

Puolet metalliteollisuuden viennistä oli viime vuonna sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotteita. Tietoliikennelaitteiden maailmanlaajuinen kysyntä on Aasian talousvaikeuksista riippumatta vahvassa kasvussa. Manner-Euroopassa on huomattavasti potentiaalista kysyntää matkapuhelinverkostoille ja Amerikan mantereella matkapuhelinmarkkinoiden digitalisoituminen lisää kysyntää tuntuvasti. Vienti ei kuitenkaan kasva samassa suhteessa kuin kysyntä, sillä jo kapasiteettisyistä tuotantoa siirtyy pois Suomesta.

Perusmetallien osuus metalliteollisuuden viennistä on 15 %. Viennin määrä kasvaa tasaisesti, mutta vientihintoja Aasian kriisi on heitellyt. Erityisesti värimetallien hinnat jäävät tänä vuonna huomattavasti

7. Tavaroiden ja palvelusten vienti

	1997	1995	1996	1997*	1998**	1999**	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Metsäteollisuus	30,7	-2	-2	15 1/2	5	1 1/2	14 1/2	-6	-1	1 1/2	0
Puutavarateollisuus	7,2	-2	0	9	1	0	-3	-6	12	-2	- 1/2
Paperi- ja graafinen teollisuus	23,5	-2	-2	18	6	2	21	-6	-5	3	0
Metalliteollisuus	50,9	21	8	13	13 1/2	8	1/2	4	2 1/2	1/2	1/2
Metallien perusteollisuus	7,6	-5	15	7	6	4	15	-12	5	-1	-1
Metallituote- ja koneteollisuus	43,3	29	6	14	15	9	-4	8	2	1/2	1/2
Muut	18,4	-2	11	7	4 1/2	2	3	6	2 1/2	-2	1
Maa- ja metsätalous	1,2	-21	-6	17	-10	-8	-8	41	-22	-15	-5
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus	2,6	-12	20	9	3	3	5	5	5	1	2
Tekstiili-, vaate- ja nahkateollisuus	2,0	-7	10	12	6	3	8	1	-2	1	1
Kemiallinen teollisuus	9,9	-5	13	6	6	3	6	3	7	-2	1
Tavaravienti[1)]	100,0	7,3	5,6	12,7	9,0	5,0	6,4	0,2	1,3	0,5	0,5
Tavaroiden ja palvelusten vienti[1)]		8,2	6,2	12,8	8,7	4,7	5,0	-0,5	0,3	0,8	0,7

1) Tavaroiden vientihinnat vuosina 1995-1997 ovat Tullihallituksen mukaan. Muut hinnat vuosilta 1995-1997 ovat Tilastokeskuksen mukaan.

viimevuotista matalammiksi. Teräksen hinta on ollut vakaampi, ja kokonaisuudessaan perusmetallien vientihinnat alenevat vuosikeskiarvona vain hieman. Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen viennin osuus metalliteollisuuden viennistä oli viime vuonna 37 %. Koneiden vienti Aasiaan supistuu tänä ja ensi vuonna, mutta vienti Manner-Eurooppaan kasvanee. Laivojen tilauskanta on vahva, joten laivatoimitusten määrä kasvaa sekä tänä että ensi vuonna.

Metsäteollisuuden tuotteiden viennin määrä kasvoi viime vuonna 15½ %. Vientihinnat ovat sahanneet eri suuntiin, ja vaikka markkamääräiset vientihinnat vuoden mittaan nousivat, hintataso jäi viime vuonna keskimäärin prosentin edellisvuotta matalammaksi. Tänä vuonna metsäteollisuuden vienti lisääntyy 5 %, mutta ensi vuonna enää 1½ %. Vientihinnat nousevat tänä vuonna lievästi, mutta ensi vuonna hintojen nousu pysähtyy.

Paperin ja paperiteollisuustuotteiden viennin arvo ylitti tammi-toukokuussa viidenneksellä vuodentakaisen tason. Kasvua oli sekä viennin määrässä että vientihinnoissa. Pohjoismaisten ja pohjoisamerikkalaisten paperintuottajien selluvarastot ovat kuitenkin alkaneet suurentua, mikä kesäkuusta alkaen on jälleen vetänyt sellun hinnan laskuun. Vaikka paperiteollisuudessa viennin määrää rajoittaakin ennen muuta kapasiteetin puute, niin erityisesti hienopaperin viennille maailmanlaajuinen ylitarjonta muodostaa riskin.

Puutavarateollisuudessa vientimahdollisuuksia vähentää runsas tarjonta Keski-Euroopan markkinoilla sekä Japanin heikko ostokyky. Aasian kriisin puhjettua

vientihinnat laskivat jyrkästi. Kuluneen kevään aikana vientikysyntä on ollut vilkasta, mutta tilanne voi nopeasti jälleen heiketä.

Kulutustavaroiden, kuten elintarvikkeiden ja tekstiili- ja vaatetusteollisuustuotteiden vientiä vauhdittaa ristikkäiskaupan kasvu. Erityisesti vienti lähialueille, Ruotsiin, Venäjälle ja Viroon on kasvanut merkittävästi. Taloustilanteen vaikeutuminen Venäjällä sekä ruplan arvon heikkeneminen vähentävät jatkossa vientimahdollisuuksia. Elintarvikkeiden pääsyä Keski-Euroopan markkinoille vaikeuttaa suomalaisten yritysten pieni koko.

Viennistä noin kuudennes on *palvelujen* vientiä. Palvelujen vienti lisääntyi viime vuonna 3 %. Kuluvan vuoden tammi-toukokuussa palvelujen viennin arvo kasvoi runsaan kymmeneksen. Varsinkin matkailutulot lisääntyivät nopeasti. Palvelujen viennin kasvu jatkuneekin sekä tänä että ensi vuonna aikaisempaa nopeampana.

Tuonti

Tuonnin kasvuun on koko 1990-luvun ajan lyönyt leimansa sekä yritysten investointien varovaisuus että kuluttajien taloudellisten resurssien niukkuus. Lamavuonna 1991 tuonti väheni yli kymmeneksen ja on sen jälkeen, vuodesta 1991 vuoteen 1997, kasvanut keskimäärin vain 6,3 % vuodessa, prosenttiyksikön verran maailmankaupan kasvua hitaammin. Tuonnin osuus suhteessa bruttokansantuotteeseen on jäänyt viennin osuutta pienemmäksi, 31 prosenttiin.

Tuonti on vientiäkin enemmän keskittynyt Euroopan sisäiseen kauppaan. Tavaratuonnista 64 % tulee EU- ja Efta-maista, 12 % muista Euroopan maista. Euroopan ulkopuolinen tuonti jakautuu Aasian ja Amerikan mantereen kesken. Afrikan osuus tavaratuonnistamme ei ole täyttä prosenttiakaan.

Viime vuonna Suomen talouden vahva kasvu alkoi kuitenkin näkyä myös tuonnissa. Tavaroiden ja palvelujen tuonnin kasvu kiihtyi vuoden loppua kohden, mikä nosti viime vuoden tuonnin määrän 10½ % edellisvuotta suuremmaksi. Kuluvan vuoden alkupuolella tuonnin arvo kasvoi 12 % viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Aasian kriisin jälkeen tuontihinnat, ennen muuta öljyn hinta, ovat laskeneet varsin jyrkästi. Tavaroiden tuontihinnat olivat vuoden alkupuoliskolla lähes prosentin edellisvuotta matalammat, joten tuonnin määrä on kasvanut tuonnin arvon kasvua nopeammin. Vuoden loppua kohden tuonnin kasvu vuodentakaisiin tuontimääriin nähden hidastuu jo vertailupohjan korkeuden takia. Tuonnin kasvuksi koko vuonna arvioidaan 9½ %. Ensi vuonna tuonti kasvanee 6 %. Tuontihinnat alenevat tänä vuonna keskimäärin puoli prosenttia, mutta nousevat jälleen ensi vuonna, mikäli öljyn hinta ei enää alene.

Merkittävin tuontierä on *raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet*, joiden osuus koko tavaratuonnista oli viime vuonna 57 %. Erityisesti elektroniikkateollisuudessa komponenttien tuontitarve on huomattava. Raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonnin kasvu pienenee ensi vuonna tuotannon kasvun hidastumisen myötä.

8. Tavaroiden ja palvelusten tuonti

	1997	1995	1996	1997*	1998**	1999**	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Raaka-aineet ja tuotanto-tarvikkeet	57,1	6	3	12	11	6	-1	2	2	-3	0
Polttoaineet	3,7	-10	16	-4	6	5	-4	12	8	-20	1
Investointitavarat	15,2	16	13	8	9	6	-2	0	2	1	1
Kulutustavarat	21,7	4	16	8	13	9	0	4	5	3	1
Tavaratuonti[1)]	100,0	7,6	8,0	10,0	10,8	6,5	-0,9	2,2	3,1	-1,7	0,3
Tavaroiden ja palvelusten tuonti[1)]		6,9	4,6	10,5	9,4	6,1	0,4	1,8	1,6	-0,7	0,9

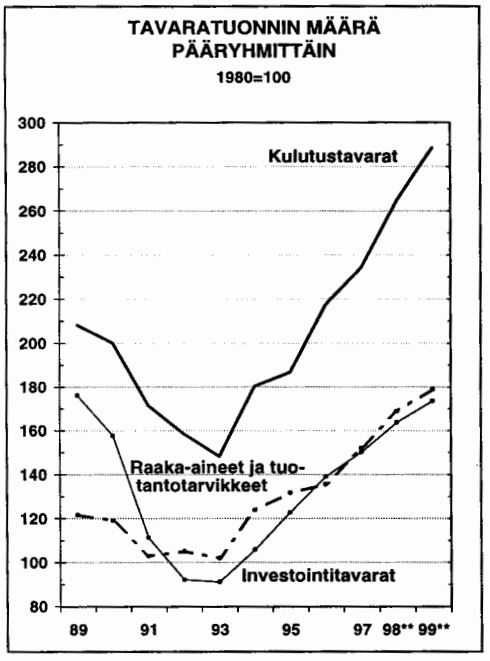
1) Tavaroiden tuontihinnat vuosina 1995-1997 ovat Tullihallituksen mukaan. Muut hinnat vuosilta 1995-1997 ovat Tilastokeskuksen mukaan.

Investointitavaroiden tuonnin kehitys seuraa pitkälti kone- ja laiteinvestointien kehitystä. Kone- ja laiteinvestointien määrän kasvu nopeutuu tänä vuonna hieman ja hidastuu jälleen ensi vuonna, samoin investointitavaroiden tuonti.

Runsas viidennes tavaratuonnista menee *kulutukseen*. Kotitalouksien kulutuskysynnän vahvistuminen lisää kulutustavaroiden tuontia. Erityisesti henkilöautojen tuonti on vilkastumassa. Myös halpatuonti Aasian maista lisääntynee tänä ja ensi vuonna.

Palvelujen osuus koko tuonnista on noin viidennes. Palvelujen tuonti kääntyi viime vuonna 2 prosentin kasvuun supistuttuaan edellisenä vuonna lähes kymmeneksen. Palvelujen tuonti kasvanee jatkossakin tavaratuontia hitaammin.

Kuvio 16.

Vaihtotase

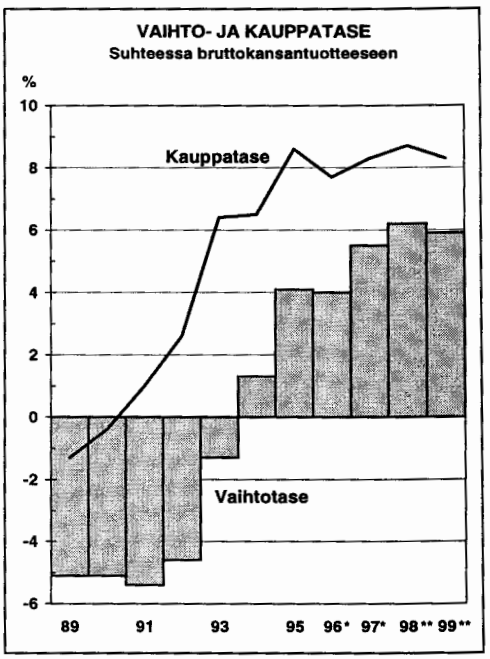
Kauppataseen ylijäämä jatkoi viime vuonna ripeää kasvuaan nousten 51,6 mrd. markkaan. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla ylijäämää kertyi 30,1 mrd. mk eli 6,8 mrd. mk enemmän kuin vuotta aiemmin. Tänä vuonna ylijäämän arvioidaan kasvavan 58,5 mrd. markkaan ja ensi vuonna 59,1 mrd. markkaan. Ylijäämien kertymistä edesauttaa osaltaan tuontihintojen aleneminen, mikä kohentaa vaihtosuhdetta tänä vuonna 1½ prosenttiyksikköä. Ensi vuonna vaihtosuhde pysynee tämänvuotisella tasollaan.

Palvelujen taseen ylijäämä nousi viime vuonna 3,5 mrd. markkaan. Myös tänä vuonna palvelujen taseen ylijäämä kasvaa, mutta alkanee ensi vuonna supistua.

Tuotannontekijätulojen taseen merkittävin erä ovat valtion korkomenot, jotka pienenevät ulkomaisen lainan vähentyessä ja korkotason laskiessa. Tuotannontekijätulojen taseen alijäämä supistuu sekä tänä että ensi vuonna, vaikka vahvasti kasvavat osingot ulkomaille hidastavatkin kehitystä.

Muiden tulonsiirtojen taseeseen sisältyvät kehitysapumenojen ohella mm. pääosa EU:lta saatavista tuista, EU:lle maksettavat jäsenmaksut sekä EU:lle tilitettävät tullimaksut. Viime vuonna muiden tulonsiirtojen taseen alijäämä supistui mm. sen johdosta, että EU palautti osan kerätyistä jäsenmaksuista. Jatkossa

Kuvio 17.

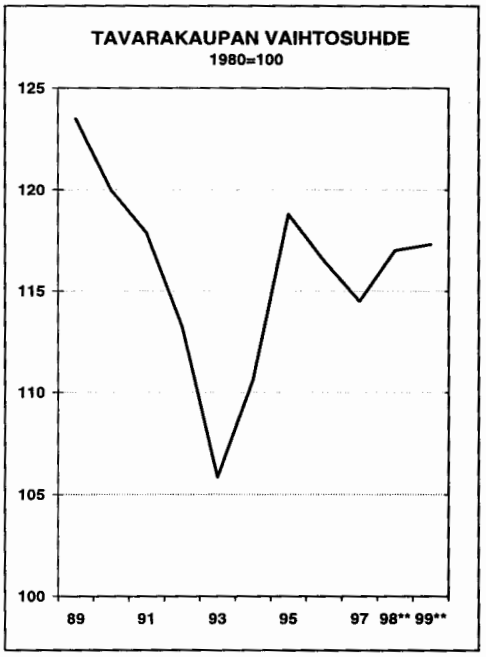
EU:n jäsenmaksujen kasvu sekä kehitysavun lisääntyminen suurentavat alijäämää.

Vaihtotaseen ylijäämä nousi viime vuonna 34,1 mrd. markkaan eli 5,5 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tänä vuonna ylijäämä nousee 41,5 mrd. markkaan ja jatkaa kasvuaan ensi vuonnakin. Vaihtotaseeen ylijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen nousee 6 prosentin tasolle.

Suomen ulkomainen nettovarallisuus[1] oli viime vuoden lopussa -266,6 mrd. mk. Pörssikurssien nousun ja pörssin ulkomaalaisomistuksen lisääntymisen takia nettovarallisuus heikkeni 21,1 mrd. mk. Ulkomainen nettovarallisuus ilman oman pääoman ehtoisia eriä oli vuoden lopussa -154,7 mrd. mk ja näin laskettuna nettovarallisuus vahvistui vuoden mittaan 18,1 mrd. mk.

[1] Suomen Pankki on maksutasetta tilastoidessaan ottanut käyttöön käsitteen "Suomen ulkomainen nettovarallisuus", joka lasketaan vähentämällä ulkomaisten saamisten arvosta ulkomaisten velkojen arvo. Käsite on peilikuva aiemmalle "Suomen ulkomainen nettovelka"-käsitteelle, ja miinusmerkkisenä kuvaa velkaenemmyyttä. Suomen Pankki on lisäksi ottanut käyttöön uuden määreen "Suomen ulkomainen nettovarallisuus ilman oman pääoman ehtoisia eriä", joka kuvaa tarkemmin varsinaista ulkomaista velkarasitetta, koska siihen ei sisällytetä ulkomaista osakevarallisuutta.

Kuvio 18.

9. Vaihtotase

	1995	1996*	1997*	1998**	1999**
	miljoonaa markkaa				
Tavaravienti[1] (+)	172 820	182 436	208 765	229 800	242 300
Tavaratuonti[1] (-)	125 451	138 110	157 170	171 300	183 200
Kauppatase	47 369	44 326	51 595	58 500	59 100
Palvelusten vienti (+)	34 422	36 493	38 913	41 500	44 000
Palvelusten tuonti (-)	35 629	33 445	35 462	37 900	40 800
Palvelusten tase	-1 207	3 048	3 451	3 600	3 200
Tavaroiden ja palvelusten tase	46 162	47 374	55 046	62 100	62 300
Tuotannontekijätulot, netto	-21 013	-19 308	-16 596	-16 000	-15 300
Muut tulonsiirrot, netto	-2 618	-5 039	-4 367	-4 600	-5 000
Vaihtotase	22 531	23 027	34 083	41 500	42 000
Vaihtotase, % bruttokansan-tuotteesta	4,1	4,0	5,5	6,2	5,9

1) Sisältää tavarakaupan korjauserät.

10. Ulkomainen nettovarallisuus

	1995	1996*	1997*	1998**	1999**
Ulkomainen nettovarallisuus yhteensä					
mrd. mk	-232,2	-245,5	-266,6	-366	-324
% bruttokansantuotteesta	42,2	42,8	42,9	54 1/2	45 1/2
Ulkomainen nettovarallisuus ilman oman pääoman ehtoisia eriä					
mrd. mk	-196,4	-172,8	-154,7	-113	-71
% bruttokansantuotteesta	35,7	30,1	24,9	17	10

4 Tuotanto

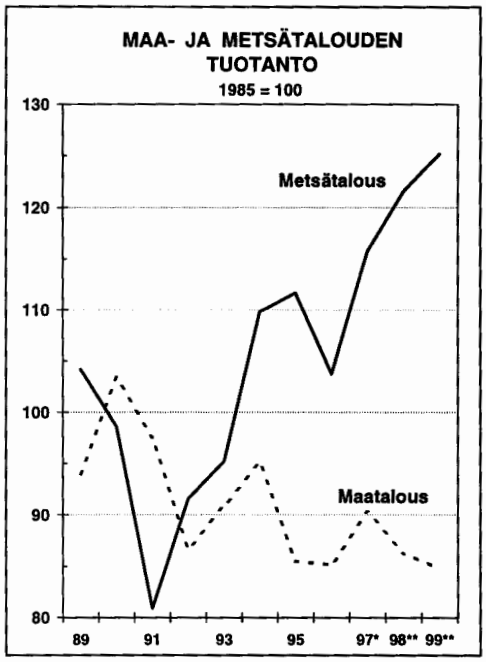
Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maatalouden arvonlisäys kasvoi v. 1997 7 %. Kokonaissato kohosi edellisvuotta suuremmaksi hyvän sään ja viljelyalan kasvun takia. Hyvä rehusato lisäsi lehmien keskituotoksia ja maidon tuotanto lisääntyi; myös naudanlihan tuotanto kasvoi viime vuonna hieman.

Vuonna 1998 viljelypinta-ala on edelleen lisääntynyt, mutta kokonaissato jäänee edellisvuosia pienemmäksi, kun hehtaarisadot alenevat kostean kesän johdosta. Heikohko rehusato alentaa loppuvuodesta keskituotoksia myös kotieläintaloudessa. Kaikkiaan maatalouden arvonlisäyksen ennustetaan supistuvan tänä vuonna 5 % ja ensi vuonna 2 %.

Kuvio 19.

11. Maataloustuotanto

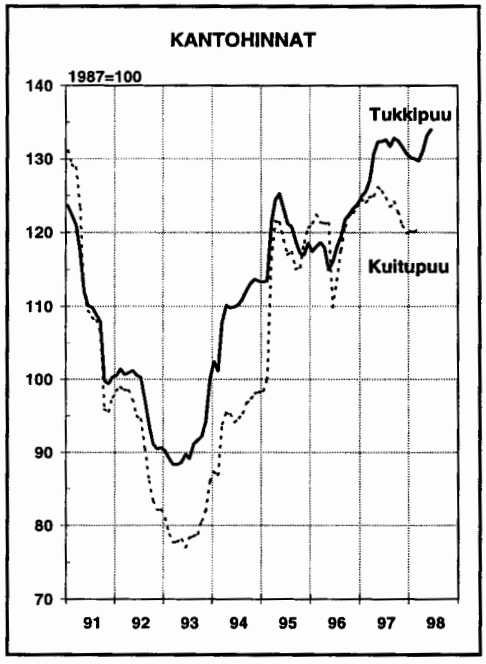
	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	määrän muutos, prosenttia					
Maatalouden tuotanto	-10,6	-0,6	7,1	-5	-2	0,2
Kokonaissato	4,2	3,3	3,3	..	..	2,8
Kokonaissato/ha	-2,9	1,4	2,0	..	..	4,1
Leipäviljasato	21,4	24,9	-6,4	..	..	0,5
Maidon tuotanto	-1,6	-1,5	1,3	0	-2	-1,8
Lihan tuotanto	-3,7	3,7	4,4	-1	-1	-0,4

Metsätalous

Metsätalouden tuotanto lisääntyi viime vuonna 11½ %. Markkinahakkuiden määrä kasvoi 13 % saavuttaen ennätystason 53 milj. kuutiometriä, minkä lisäksi raakapuuta tuotiin 9 milj. kuutiometriä. Kantohinnat ylittivät jo vuoden 1995 huipputason.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla markkinahakkuut lisääntyivät 6 % edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan puukauppa hiljeni alkuvuodesta, kun kaupan osapuolet eivät löytäneet yhteistä hintanäkemystä. Puukauppaneuvotteluja käytiin jo toista kertaa yrityskohtaisina, mutta sopimukseen pääseminen vei aikaa kesäkuun loppuun. Sopimus nosti kantohintoja noin 3 %. Hintasovun syntymisen jälkeen puukauppa vilkastunee. Metsätalouden tuotannon ennustetaan kasvavan tänä vuonna 5 % ja ensi vuonna 3 %.

Kuvio 20.

12. Metsätalouden tuotanto ja työllisyys

	1995	1996	1997*	1998**	1999*	Keskimäärin 1997/87
	määrän muutos, prosenttia					
Markkinahakkuut	3,6	-8,0	12,9	5	3	1,7
tukkipuu	-0,8	-7,3	17,8	..	..	3,2
kuitupuu	8,3	-8,8	8,2	..	..	0,4
Metsätalouden tuotanto yhteensä(1)	1,7	-7,1	11,6	5	3	1,4
Työllisyys(2)	4,0	-6,6	-8,2	3	2 1/2	-6,1

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Työtunteina.

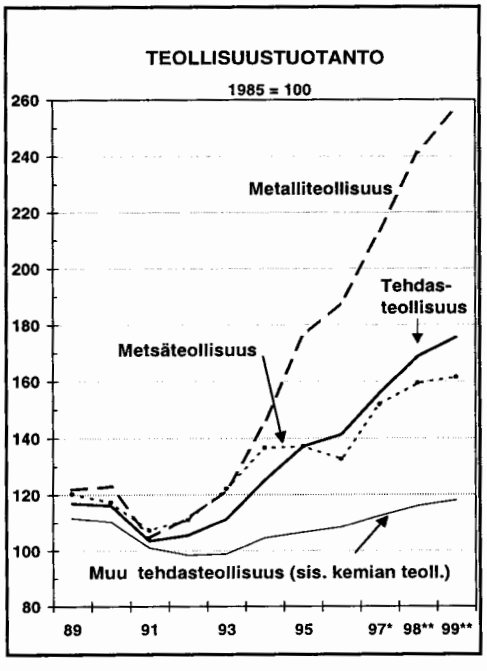
Teollisuus

Tehdasteollisuuden tuotanto lisääntyi viime vuonna 10 % ennen muuta päävientialojen, metalli- ja metsäteollisuuden, vauhdittamana. Vilkas rakentaminen nosti lisäksi rakentamiseen liittyvien alojen tuotantoa.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla tuotannon kasvu jatkui nopeana. Tehdasteollisuuden tuotanto oli 10 % vuodentakaista suurempi. Tehdasteollisuuden kapasiteetin käyttöaste nousi keväällä 91 prosenttiin, korkeammaksi kuin kertaakaan vuoden 1997 aikana.

Yritysten kannattavuus koheni viime vuonna, mutta jäi suhteessa liikevaihtoon vuoden 1995 huipputasoa heikommaksi.

Kuvio 21.

Tilastokeskuksen keräämien tietojen mukaan tehdasteollisuuden suuryritysten käyttökateprosentti oli viime vuonna 12,6 eli 1,7 prosenttiyksikköä edellisvuotta korkeampi. Kannattavuuden kasvu nojasi suurelta osin elektroniikka-alaan. Suurten elektroniikkayritysten käyttökateprosentti nousi viime vuonna 18,7 prosenttiin edellisvuoden 13,8 prosentin tasolta. Myös tänä vuonna yritysten kannattavuus paranee vielä nopeasti, mutta ensi vuonna kehitys hidastunee.

Teollisuuden suhdannebarometrin mukaan suhdannenäkymät ovat syksyn myötä heikkenemässä, ja tuotannon kasvu hidastunee loppuvuodesta. Alkuvuoden vahvan kasvun takia tuotanto nousee kuitenkin tuntuvasti viimevuotista suuremmaksi. Tehdasteollisuuden tuotanto kasvanee tänä vuonna 8½ %, mutta ensi vuonna kasvu hidastuu 4 prosenttiin.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuuden tuotanto kasvoi viime vuonna 13½ %. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla metalliteollisuuden tuotanto oli 15 % vuodentakaista suurempi. Metalliteollisuuden tuotanto kasvanee tänäkin vuonna 13½ %, ensi vuonna 6½ %.

Perusmetallien tuotanto lisääntyi viime vuonna 6½ %. Kapasiteetin laajennukset mahdollistavat tuotannon kasvun jatkumisen tänä ja ensi vuonna. Heikko hintataso alentaa kuitenkin perusmetallien tuotannon kannattavuutta.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen tuotanto lisääntyi viime vuonna 7 %, mutta tuotannon kasvu hidastuu jo

tänä vuonna eikä tuotanto ensi vuonna enää kasva. Koneiden tuotanto vähenee Aasian kriisin leikattua vientikysyntää ja teollisuuden kotimaisten investointien pysyessä laimeina. Metallituotteiden tuotanto on alkuvuonna kasvanut nopeasti, mutta kasvu hidastuu vähitellen talonrakentamisen kasvun hidastuessa. Laivanrakennusteollisuudessa tilauskanta on varsin hyvä, mutta tuotantokapasiteetti ei riitä ylläpitämään nopeaa kasvua enää ensi vuonna.

Elektroniikka- ja sähköteollisuuden tuotannon kasvu on jälleen aivan omaa luokkaansa. Viime vuonna tuotanto lisääntyi 22 %. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla kasvua oli 29 %, tietoliikennevälineiden tuotannossa peräti 45 %. Tietoliikennelaitteiden maailmanlaajuinen menestys riittää takaamaan kysynnän kasvun jatkumisen, mutta puute kapasiteetista ja ammattitaitoisesta henkilökunnasta asettaa vähitellen rajoja kasvun mahdollisuuksille Suomessa.

Metsäteollisuus

Metsäteollisuuden tuotanto lisääntyi viime vuonna 14½ %. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla kasvu jatkui yhä vahvana; tuotanto oli 8½ % viimevuotista suurempi. Kesän myötä tilauskanta metsäteollisuudessa on heikentynyt, ja näkymät ovat käyneet epävarmemmiksi. Kasvun jatkumista rajoittaa myös kapasiteetin niukkuus. Tänä vuonna tuotanto kasvanee 5 %, ensi vuonna enää 1½ %.

13. Teollisuuden tuotanto[1)] ja työllisyys

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Tehdasteollisuus	89,9	9,6	3,0	10,2	8 1/2	4	3,2
metsäteollisuus	18,0	0,4	-3,2	14,4	5	1 1/2	2,9
puutavara	4,8	-2,2	1,6	13,6	4	1/2	1,5
massa ja paperi	13,2	1,5	-5,2	14,7	5	2	3,5
metalliteollisuus	42,6	21,2	6,5	13,5	13 1/2	6 1/2	6,4
metallien valmistus	5,2	6,5	3,8	6,5	7	3	4,9
koneet, metallituotteet, kulkuneuvot	21,2	16,6	2,2	6,8	2	0	1,3
elektroniikka- ja sähkötuotteet	16,1	31,4	11,9	21,8	24	12	15,9
kemianteollisuus	8,9	2,2	2,4	3,5	4	2	2,6
muu tehdasteollisuus	20,5	1,8	1,4	3,8	3	2	-1,0
elintarvikkeet	7,9	1,2	2,9	2,2	2	2	1,2
tekstiilit, vaatteet yms.	2,4	-4,0	-0,1	1,1	-3	-2	-5,9
graafiset tuotteet	5,6	4,5	-1,2	2,1	4	2	-1,2
rakennusaineet	2,7	0,6	5,2	12,8	8	4	-2,1
muut	1,9	5,6	-1,7	6,1	2	1	-1,0
Kaivostoiminta ja louhinta	1,2	4,8	-0,4	11,5	-17	18	2,1
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	8,8	-1,5	8,9	-0,1	4	2	2,5
Koko teollisuustuotanto	100,0	8,6	3,4	9,4	8	4	1,3
Teollisuuden työllisyys(2)		4,6	-0,3	3,8	3 1/2	1/2	-3,3

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Työtunteina.

Paperiteollisuudessa tuotanto kasvoi vuoden alkupuoliskolla 9 %, ja kapasiteetin käyttöaste nousi 99 prosenttiin. Myös hintataso oli keväällä nousussa, mutta se on yhä tuntuvasti vuoden 1995 huipputasoa alempi. Kesäkuussa sellun hinta kääntyi laskuun ja tuottajat ryhtyivät seisokeilla puolustamaan sellun ja hienopaperin hintatasoa. Sen sijaan aikakauslehtipaperin ja sanomalehtipaperin kysyntä on jatkunut hyvänä.

Puutavarateollisuuden tuotanto kasvoi vuoden alkupuoliskolla 7 %. Vilkas rakentaminen tukee kotimaista kysyntää. Vientiä sen sijaan vaikeuttavat sekä Japanin ongelmat että sahatavaran ylitarjontatilanne Länsi-Euroopan markkinoilla. Tuotannon kasvu hidastuu sekä tänä että ensi vuonna.

Muut teollisuudenalat

Kemianteollisuuden tuotanto lisääntyi viime vuonna 3½ %, vaikka laajat öljynhuoltoseisokit vähensivät tuotannon kasvua. Tänä vuonna tuotantokapasiteetin kasvu vastaavasti lisää öljyntuotantoa. Toisaalta tuotannon kasvun vaimeneminen mm. paperiteollisuudessa ja rakennusteollisuudessa hidastaa kemiantuotteiden kysynnän kasvua. Aasian kriisin välilliset vaikutukset heikentävät osaltaan myös kemiantuotteiden vientikysyntää.

Muun tehdasteollisuuden tuotannon kasvu oli viime vuonna vaisua, poikkeuksena rakennustuoteteollisuus, joka laajeni rakentamisen vanavedessä. Rakentamisen kasvu on vähitellen hidastumassa, mikä pienentää myös rakennustuoteteollisuuden kasvua. Elintarviketeollisuudessa tuotannon kasvu jatkuu vakaana. Tekstiiliteollisuuden tuotantoa ylläpitää erikoistuminen korkealaatuisiin teollisuus- ja hygieniatuotteisiin. Vaatetusteollisuuden kotimaan tuotantoa vähentää halpatuonti.

Rakentaminen

Talonrakentaminen

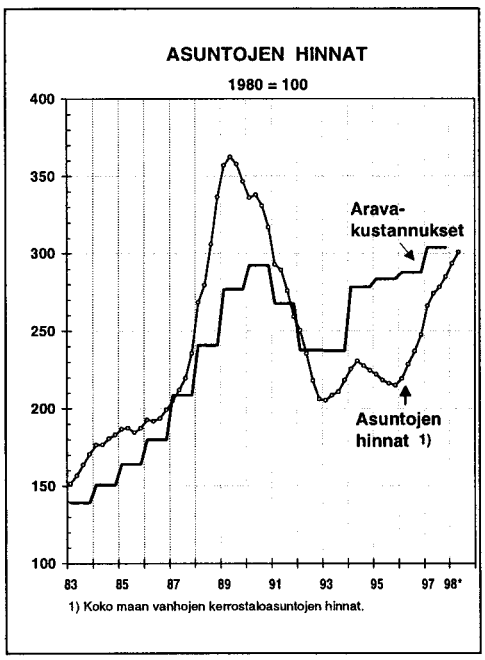
Talonrakentaminen lisääntyi viime vuonna 17 % ja kasvu jatkuu nopeana; tänä vuonna rakentaminen lisääntyy yli kymmeneksen ja ensi vuonna runsas 5 %. Vaikka kasvun painopiste on uudisrakentamisessa, uudistuotanto pysyy yhä varsin alhaisena pitkän ajan keskiarvoon verrattuna. Sen sijaan korjausrakentamisen määrä on nyt huomattavasti suurempi kuin 1980-luvun puolivälissä.

Erityisesti omakotirakentaminen on vilkasta. Myös vapaarahoitteisen rivi- ja kerrostalotuotannon ennakoidaan elpyvän selvästi, sillä asuntokysyntä on lisääntynyt muuttovoittoalueilla, vanhojen asuntojen hinnat nousseet, ja lisäksi valtion tukema asuntotuotanto vähenee rakenneja suhdannesyistä kuluvana vuonna liki 8 000 asunnolla 12 500 asuntoon ja ensi vuonna 10 000 asuntoon. Lisäksi asuntoyhtiöiden korjausavustuksia (tänä vuonna 340 milj. mk) vähennetään 190 milj.

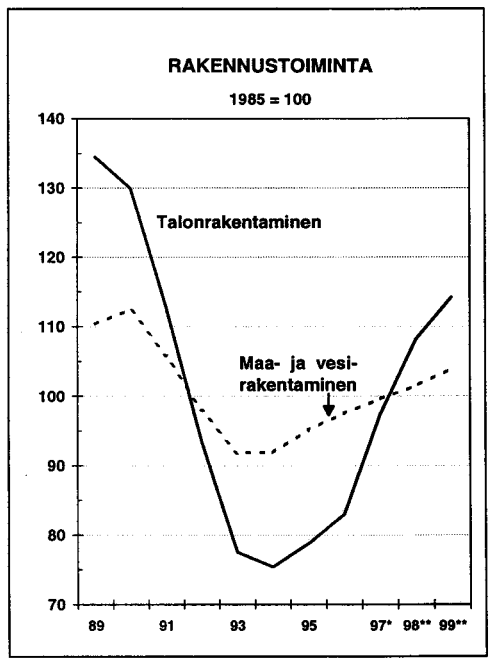
markkaan. Kaikkiaan asuntoja aloitetaan tänä vuonna 33 000 ja v. 1999 vähintään yhtä paljon. Pääosa tuotannosta keskittyy muutamaan suureen kasvukeskukseen, etenkin Helsingin seudulle. Teollisuusrakentaminen vähenee molempina vuosina jossain määrin. Muussa talonrakentamisessa liike- ja toimitilarakentaminen kasvaa nopeasti etenkin myönteisten suhdanneodotusten takia. Suurmyymälöiden rakentamista saattaa vauhdittaa myös vuoteen 2000 mennessä kaavailtu rakennuslain kokonaisuudistus, joka tehostaa näiden kohteiden ohjailua mm. ympäristö- ja liikennekysymysten osalta.

Hintoja ja kustannuksia nostavia tuotantokapeikkoja ei ole juuri ilmennyt, koska rakennusala on kasvun vakiinnuttua lisännyt kapasiteettiaan. Paikallisesti alkaa kuitenkin olla niukkuutta erityisesti työvoimasta, mutta myös kaavoitetusta maasta. Sen vuoksi on tärkeää, että talonrakennusalan työntekijöiden alueellista liikkuvuutta ja koulutusta tehostetaan sekä pyritään nopeuttamaan kaavoitusta ja kaavoitetun maan saantia.

Kuvio 22.

Kuvio 23.

14. Talonrakentaminen

	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	muutos, prosenttia					
Talonrakentamisen määrä	4,4	5,4	17,2	11	5 1/2	-4,4
Työllisyys (1)	7,9	-0,4	15,8	10	5	-5,4
Aloitetut rakennukset (2)	-2,4	12,0	17,8	13 1/2	3	-7,7
asuinrakennukset	-29,8	23,5	29,4	13 1/2	5 1/2	-9,2
teollisuusrakennukset	41,1	-13,4	-6,1	-6 1/2	-6 1/2	-5,8
liike- ja toimistorakennukset(3)	35,4	-9,6	93,2	68	27 1/2	-12,2
julkiset palvelurakennukset(4)	-9,7	72,1	-20,7	48 1/2	12 1/2	-9,3
Valmistuneet rakennukset (2)	-9,6	6,8	25,1	13 1/2	6	-6,8

(1) Työtunteina.
(2) Kuutiometriä.
(3) Liikerakennukset, toimistorakennukset, liikenteen rakennukset.
(4) Hoitoalan, opetus- ja kokoontumisrakennukset.

Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentaminen lisääntyi viime vuonna 2 %, kun talonrakentamiseen sidoksissa olevat maa- ja vesirakennustyöt elpyivät ja paransivat etenkin pienten maarakennusalan yrittäjien toimintaedellytyksiä merkittävästi. Toisaalta julkisia tienpidon ja radanpidon määrärahoja vähennettiin. Tänä ja ensi vuonna vuonna maa- ja vesirakentamisen määrä lisääntyy suunnilleen yhtä paljon kuin viime vuonna; talonrakentamiseen sidoksissa oleva toiminta vilkastuu entisestään, mutta julkisen sektorin maa- ja vesirakentaminen vähenee, sillä valtion rahoitus liikenneväylien rakentamiseen jatkuu niukkana ja kuntien rahoitustilanteen kireys rajoittaa niiden investointeja.

15. Maa- ja vesirakentaminen

	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	muutos, prosenttia					
Maa- ja vesirakentamisen määrä	3,5	2,5	2,1	2	2 1/2	-1,2
Työllisyys(1)	-1,6	6,3	-1,0	1	1 1/2	-4,9

(1) Työtunteina.

Yksityiset palvelut

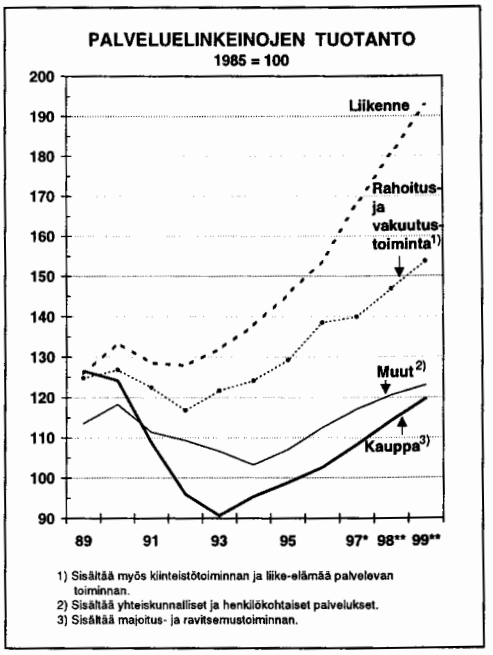
Yksityisten palvelujen arvonlisäys on suurentunut viidenneksellä viimeisen neljän vuoden aikana. Vuonna 1997 tuotanto lisääntyi runsas 4 %. Joillakin toimialoilla - kauppa, rahoitustoiminta - tuotanto alittaa vielä vuosikymmenen alun tason. Palveluelinkeinojen arvioidaan kasvavan yhteensä yli 10 % vuosina 1998 ja 1999.

Kaupan tuotanto kasvoi viime vuonna 5½ %, ja myös tämän vuoden alkupuolella kaupan myyntiluvut ovat olleet korkeita. Erityisesti ostetaan autoja, kodinkoneita, tietokoneita ja huonekaluja. Vähittäiskaupan myyntimäärät nousevat selvästi tänä ja ensi vuonna kotitalouksien ostovoiman kasvaessa. Teollisuustuotannon kasvu pitää yllä koneiden ja laitteiden tukkumyyntiä. Vilkas omakoti- ja muu rakentaminen lisää rakennustarvikkeiden hankintoja.

Ravintola- ja majoituspalveluja käytettiin v. 1997 yli 5 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Kotitalouksien ostovoiman kasvu lisää ravintolapalvelujen kysyntää myös tänä ja ensi vuonna. Ulkomaalaisten matkailijoiden määrän arvioidaan lisääntyvän mm. EU-puheenjohtajuuskauden lähestymisen vuoksi, mutta toisaalta myös suomalaisten ulkomaanmatkailu vilkastuu.

Liikenteen tuotanto lisääntyi v. 1997 peräti 9½ %. Varsinaisen kuljetustoiminnan aktiviteetti seuraa kokonaistuotannon vaihteluja, ja se kasvoi 5½ %. Niin maitse, vesitse kuin ilmateitse tapahtuvien tavarakuljetusten kysyntä oli vilkasta. Tavarakuljetusten kasvu jatkuu voimakkaana v. 1998, mutta ensi vuonna se hieman tasaantuu. Myös henkilöliikenteen ja matkatoimistoalan kasvu jatkuu mm. laivaristeilyjen ja etelänmatkojen ansiosta.

Kuvio 24.

Kansantalouden voimakkaimmin kasvava toimiala vuosina 1997-1999 on tietoliikenne. Posti- ja kuriiritoimintaa vauhditti viime vuonna mm. suoramarkkinointi ja yrityksille suunnatut uudet palvelumuodot. Teleliikenne lisääntyi v. 1997 yli neljänneksen ja matkapuhelintoiminta lähes kaksinkertaistui. Teleliikenteen hinnat laskivat hieman kauko- ja matkapuhelujen halpenemisen takia.

16. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Kauppa	22,0	3,7	3,9	5,6	6	5	-2,2
vähittäiskauppa	7,5	2,1	4,3	3,1	4	3 1/2	-1,2
tukkukauppa	11,1	3,1	2,1	5,5	6	4 1/2	-3,2
autokauppa ja huoltamot	3,4	9,3	7,8	11,0	9	8	-1,6
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	4,0	2,9	3,5	5,6	4	4	-0,4
Liikenne	20,9	5,6	5,7	9,3	7 1/2	7	3,6
kuljetus ja varastointi	15,0	4,6	3,3	5,7	5	4	2,9
posti- ja teleliikenne	5,9	7,9	11,4	17,2	12	12	5,4
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	7,5	2,7	17,2	-11,9	8 1/2	8	-1,3
Asuntojen hallinta ja vuokraus	22,2	1,4	2,9	2,5	2 1/2	3	3,1
Muu kiinteistötoiminta	3,7	9,0	4,3	1,3	3	3	4,3
Liike-elämää palveleva toiminta	13,2	7,4	7,1	10,2	7	5	1,0
Yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	6,5	3,7	5,1	4,1	3	3	0,2
Yhteensä	100,0	4,3	5,8	4,2	5 1/2	5	0,9
Työllisyys(1)		2,3	2,8	2,1	3	3	-1,8

(1) Työtunteina.

Muissa yksityisissä palveluissa liike-elämää palveleva toiminta lisääntyi viime vuonna kymmeneksen ja kehitys on ripeätä myös tänä ja ensi vuonna. Kasvualoja ovat mm. ATK-palvelut, rakennustekniset ja muut suunnittelupalvelut, mainonta ja turvallisuuspalvelut. Luottojen kysynnän piristyminen ja pörssikurssien nousu vilkastuttavat rahoitustoiminnan aktiviteettia.

Kokonaistuotanto

Vahvana jatkuvan kokonaistuotannon kasvun pohja on laajenemassa viennistä kotimaiseen kysyntään. Vaikka tuotanto kasvaa nopeasti, kapasiteetin puutetta alkanee ilmetä yleisemmin vasta ensi vuonna. Aasian kriisin vaikutukset tuotannon kasvuun ovat tämän vuoden osalta jäämässä vähäisiksi. Kriisin tuontihintoja ja korkoja alentaneet vaikutukset ovat itseasiassa tukemassa kotimaista kysyntää. Ensi vuoden osalta etenkin Japanin yhä syvenevät talousvaikeudet antavat aihetta varovaisuuteen. Toisaalta tämän vuoden hyvä perusta yhdessä euroalueen synnyn vahvistaman eurooppalaisen kysynnän ja yhä vahvana jatkuvan kotimaisen kysynnän kanssa pitävät kokonaistuotannon kasvun ensi vuonnakin nopeana.

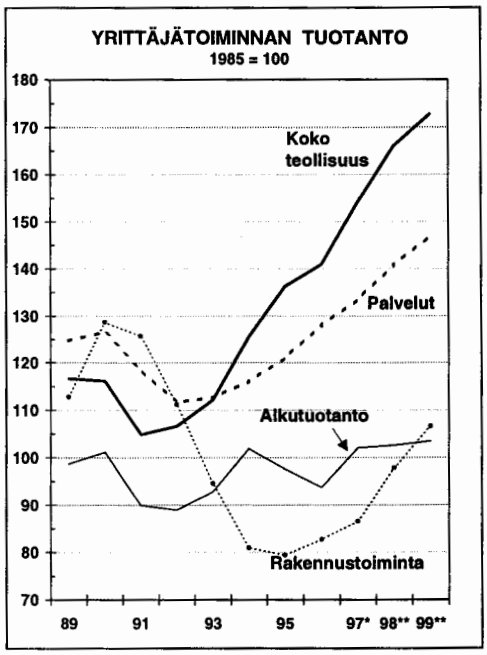
Bruttokansantuotteen kasvu on pysynyt vahvana vuoden 1998 alkupuoliskolla. Ensimmäisellä neljänneksellä tuotanto

ylitti viimevuotisen tason 6,4 prosentilla ja kasvu on jatkunut nopeana myös toisella neljänneksellä. Koko vuoden kasvuksi tuleekin selvästi aiemmin ennustettua suurempi, 5,5 %. Tuotanto lisääntyy lähes kaikilla toimialoilla. Teollisuuden pitkään jatkunut vahva kasvu hidastuu vuoden loppua kohti, mutta rakentaminen jatkuu vilkkaana, ja yksityisissä palveluissa tuotannon kasvu nopeutuu. Julkisen toiminnan kasvu jää 1 prosenttiin.

Kasvun nopein vaihe sivuutettaneen tämän vuoden jälkipuoliskolla, kun teollisuuden käyttöasteet alkavat rajoittaa tuotannon kasvua vaikka toisaalta kotimaisen kysynnän kasvu vahvistuu. Vuonna 1999 bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan 4 %, kasvu perustuu valtaosaltaan kotimaiseen kysyntään, kun ulkomaankaupan nettovaikutus jää viennin kasvun hidastuessa vähäiseksi.

Työn tuottavuus nousi v. 1997 koko kansantaloudessa 3,6 %; teollisuudessa tuottavuuden kasvu oli 5,4 %, kun uusi teknologia ja työmarkkinoiden joustavuuden lisäys mahdollistivat tuntuvan tuotannon kasvun ilman merkittävää perinteisten tuotantopanosten - työn ja pääoman - lisäystä. Tänä ja ensi vuonna tuottavuuden kasvu hidastuu; teollisuudessa alkavat rajat jo tulla vastaan, minkä lisäksi kokonaistuotannon rakenne painottuu aiempaa enemmän työvaltaisille palvelualoille.

Kuvio 25.

17. Tuotanto toimialoittain

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	79,5	5,4	4,1	7,2	6 1/2	4 1/2	1,3
maatalous, metsästys ja kalastus	1,5	-10,1	-0,4	6,0	-4 1/2	-2	0,2
metsätalous	2,6	1,7	-7,1	11,6	5	3	1,4
kaivostoiminta ja louhinta	0,4	4,8	-0,4	11,5	-17	18	2,1
tehdasteollisuus	26,4	9,6	3,0	10,2	8 1/2	4	3,2
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,6	-1,5	8,9	-0,1	4	2	2,5
talonrakennustoiminta	4,7	4,4	5,4	17,2	11	5 1/2	-4,2
maa- ja vesirakennustoiminta	1,7	3,5	2,5	2,1	2	2 1/2	-1,2
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	11,1	3,6	3,8	5,6	5 1/2	5	-1,9
liikenne	8,9	5,6	5,7	9,3	7 1/2	7	3,6
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö-toiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	19,8	4,1	7,1	1,0	5	4 1/2	1,6
yhteiskunnalliset ja henkilö-kohtaiset palvelukset	2,7	3,7	5,1	4,1	3	2	0,2
miinus laskennalliset pankki-palvelumaksut	-2,8	-2,0	2,6	5,9	4	-1	0,4
Julkinen toiminta	18,4	1,5	1,9	1,6	1	1/2	0,0
Muu toiminta	2,1	2,5	0,8	3,5	2	2	0,4
Bruttokansantuote tuottajahintaan	100,0	4,7	3,7	6,1	5,4	3,9	1,0
Bruttokansantuote markkinahintaan		5,1	3,6	6,0	5,5	4,0	0,7
Kansantalouden työllisyys(1)		2,0	0,8	2,5	2,6	1,9	-2,4

(1) Työtunteina.

18. Työn tuottavuus[1)]

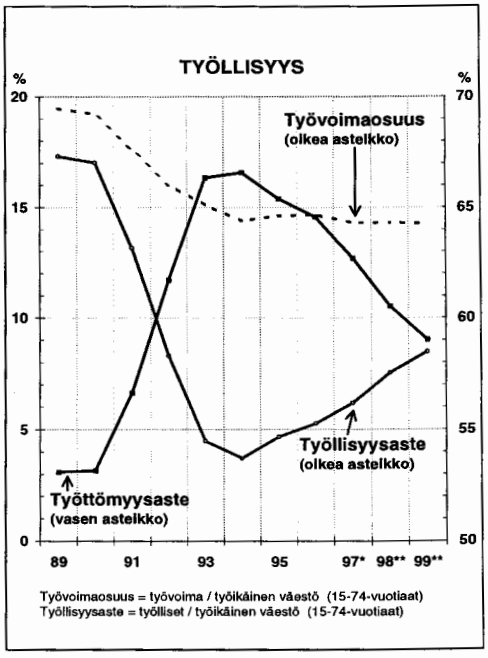
	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	muutos, prosenttia					
Maatalous	-2,0	4,6	9,8	- 1/2	1 1/2	5,5
Metsätalous	-2,2	-0,5	21,5	2	1/2	8,0
Teollisuus	3,8	3,7	5,4	4	3 1/2	6,7
Rakennustoiminta	-1,3	3,4	1,1	1/2	1/2	1,9
Muu yrittäjätoiminta	1,9	2,9	2,0	2 1/2	1 1/2	2,7
Yrittäjätoiminta	3,6	3,5	4,4	3 1/2	2 1/2	4,5
Koko kansantalous	2,6	2,9	3,6	3	2	3,5

(1) Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

5 Työvoima

Työmarkkinoiden vakaa elpyminen jatkui v. 1997 ja työvoiman kysyntä lisääntyi 43 000 henkeä[1]. Työpaikkoja syntyi lähinnä talonrakennustoiminnassa, kaupassa, yrityspalveluyrityksissä, terveys- ja sosiaalipalveluissa sekä metalliteollisuudessa; uusista työsuhteista liki 2/3 oli epätyypillisiä (lähinnä osa-aika-, määräaikais- ja tilapäistöitä) ja kaikista työpaikoista epätyypillisten työsuhteiden osuus nousi noin viidennekseen. Työvoiman tarjonta väheni 6 000 henkeä paljolti siksi, että osa aiemmin työvoimaan kirjatuista henkilöistä ei enää täyttänyt aktiivisen työnhaun kriteeriä, vaan kirjautui piilotyöttömäksi. Työttömien määrä väheni viime vuonna keskimäärin 314 000 henkeen eli 12,7 prosenttiin työvoimasta. Alueelliset työttömyysaste-erot lisääntyivät.

Kuvio 26.

1) Tilastokeskus uudisti työvoimatutkimustaan toukokuussa 1998, toisen kerran jo runsaan vuoden sisällä. Nyt tehdyt muutokset kohdistuvat nimenomaan työvoiman tarjontaan, joka on aiempaa selvästi pienempi. Tämän jälkeen Suomen työvoimatietojen pitäisi täyttää kaikki ILO:n ja Eurostatin edellyttämät keskeiset perusteet.

Vuosina 1998 ja 1999 työvoiman kysynnän kasvu jatkuu nopeana ja suuntautuu edelleen lähinnä rakennustoimintaan ja palveluelinkeinoihin. Teollisuudessa työpaikat lisääntyvät vain vähän; kulutusta-

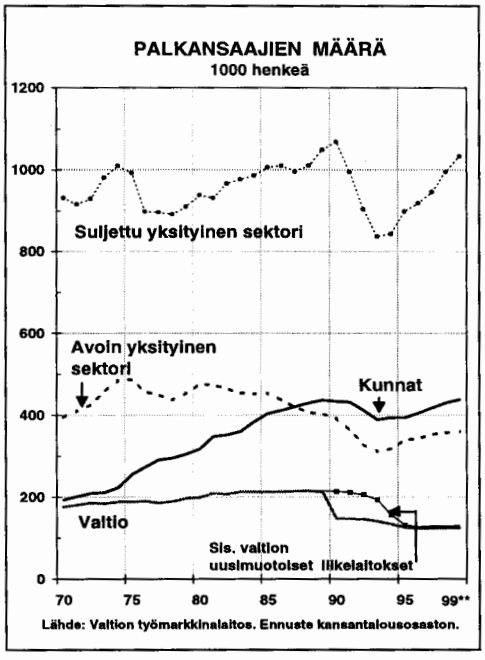
	Uusi tilasto		Aiempi tilasto	
	Työttömät, 1 000 henkeä	Työttömyys-aste, %	Työttömät, 1 000 henkeä	Työttömyys-aste, %
1994	408	16,6	446	17,8
1995	382	15,4	421	16,7
1996	363	14,6	400	15,8
1997	314	12,7	367	14,5

varateollisuudessa työpaikat vähenevät, mutta lisääntyvät muussa teollisuudessa. Työvoiman tarjonnan ennakoidaan kasvavan lievästi, vaikkakin sen arvioimiseen liittyy muuttuneen tilastotulkinnan johdosta suuria epävarmuuksia.

Työttömyysaste alenee kuluvana vuonna keskimäärin 10½ prosenttiin ja ensi vuonna 9 prosenttiin; vuoden 1999 lopussa kausivaihtelusta puhdistettu työttömyysaste on runsas 8 %. Teollisuudessa, liikenteessä ja liike-elämää palvelevassa toiminnassa työttömyysaste alenee ensi vuonna jo noin 5 prosenttiin, kaupassa ja julkisissa palveluissa noin 7-8 prosenttiin, mutta rakennustoiminnassa työttömyysaste painuu alan suhdanteiden selvästä paranemisesta huolimatta vasta alle 15 prosenttiin.

Työvoimapoliittisten erityistoimenpiteiden määrä vähenee tänä vuonna jossain määrin ja sama suunta jatkuu myös ensi vuonna. Silti toimien piirissä on vielä yli 4 % työvoimasta. Työvoimahallinnon palkkaperusteisin toimenpitein työllistyy tänä vuonna keskimäärin vajaa 60 000 henkeä, kun vuosikymmenen alussa määrä oli vain 30 000 henkeä. Työministeriön tilastoimassa työvoimakoulutuksessa on kuluvana vuonna keskimäärin liki 45 000 henkeä eli kaksi ja puoli kertaa niin paljon kuin v. 1990. Lisäksi työmarkkinatuen työharjoittelussa ja vuorottelupaikkaan työllistettyjä oli tämän vuoden kesäkuussa jo 15 000 henkeä ja työllisyysperusteisilla investoinneilla, työllisyyspoliittisella rakennetuella sekä eräillä Euroopan sosiaalirahaston hankkeilla työllistettyjä 6 000 henkeä.

Kuvio 27.

Työvoimapoliittisessa järjestelmässä toteutettiin kuluvan vuoden alussa laaja uudistus. Siinä lisätään työvoimapalvelujen asiakasresursseja tuntuvasti. Erityisesti vahvistetaan omatoimista työnhakua mm. säännönmukaisten määräaikaishaastattelujen ja osaamiskartoitusten kautta sekä työnhakukoulutuksen avulla. Pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen jatkuukin.

19. Työvoimatase[1)]

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työikäinen väestö(2)	3 839	3 850	3 862	3 872	3 882
Työvoima	2 481	2 490	2 484	2 490	2 495
Työtön työvoima	382	363	314	262	225
Työllinen työvoima	2 099	2 127	2 169	2 228	2 270
maa- ja metsätalous	171	160	153	146	139
teollisuus	456	460	464	467	469
rakennustoiminta	115	118	130	142	147
palveluelinkeinot	1 351	1 383	1 417	1 467	1 509
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	301	316	329	340	346
liikenne	163	160	164	167	169
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistötoiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	229	241	240	251	261
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	658	666	685	709	733
toimiala tuntematon	6	6	8	6	6
	prosenttia				
Työvoimaosuus	64,6	64,7	64,3	64,3	64,3
Työllisyysaste	54,7	55,3	56,2	57,5	58,5
Työttömyysaste	15,4	14,6	12,7	10,5	9,0
alle 25-vuotiaat	29,6	27,7	25,2	21,5	18,5
	1 000 henkeä vuoden aikana				
Maahanmuutto, netto	3,3	2,7	3,9	4	4

(1) Tilastokeskuksen uudistetun työvoimatutkimuksen mukaan.
(2) 15-74-vuotiaat.

20. Työtön työvoima ja työttömyysaste[1)]

Vuosineljännes	1995	1996	1997	1998**	1999**	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, %				
I	380	371	331	294	236	15,8	15,3	13,7	12,1	9,7
II	406	398	370	340	289	16,0	15,6	14,3	13,1	11,1
III	373	345	277	209	187	14,8	13,7	11,1	8,4	7,5
IV	368	336	277	207	188	15,0	13,7	11,4	8,5	7,7
Koko vuosi	382	363	314	262	225	15,4	14,6	12,7	10,5	9,0

(1) Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

21. Valtion menot työllisyyden hoitoon[1)]

	1995	1996	1997	1998 TA	1999 TAE
	miljoonaa markkaa				
Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle	1 091	1 193	1 067	606	320
Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille	1 495	1 592	1 142	1 150	900
Valtionapu työttömyyden lieventämiseen	719	586	796	975	880
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	346	350	310	271	142
Työllisyyskoulutus	1 827	2 298	2 223	1 933	1 704
Työmarkkinatuki	3 997	5 329	5 041	4 959	4 810
Muut menot (2)	1 856	1 772	1 641	2 070	863
Yhteensä	11 331	13 119	13 220	11 963	9 619

(1) Ilman hallintomenoja.
(2) Sisältää mm. EU:n osallistumisen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan, Euroopan sosiaalirahaston kansallisen osarahoituksen ja työllisyysperusteiset investointiavustukset.

22. Työllisyys[1)]

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	osuus, %	työtuntien muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	74,9	1,8	0,7	2,7	3	2	-3,1
palkansaajat	57,4	3,4	1,6	3,3	4	2 1/2	-3,1
yrittäjät	17,5	-2,8	-2,3	0,9	0	0	-3,3
Julkinen toiminta	22,3	2,5	1,1	1,6	1	1	-0,1
Muu toiminta	2,9	3,6	1,3	3,2	1 1/2	2	0,0
Yhteensä	100,0	2,0	0,8	2,5	2 1/2	2	-2,4
palkansaajat	82,5	3,2	1,5	2,8	3	2 1/2	-2,2

(1) Työtunteina.

6 Kustannukset ja hinnat

Inflaatio nopeutui vuoden 1997 aikana hieman edellisen vuoden poikkeuksellisen alhaiselta tasolta; suhdannevaiheeseen nähden kustannusten ja hintojen nousu pysyi kuitenkin edelleen hyvin hitaana. Palkkoja ei vuoden aikana korotettu, ja tuontihinnat kohosivat vain lievästi; loppuvuodesta keskeisten tuontiraaka-aineiden hinnat kääntyivät laskuun. Myös valtion tuloperustemuutosten hintatasoa nostava vaikutus jäi vähäiseksi. Asuntojen hintojen nousu jatkui alkuvuodesta vielä nopeana, mutta hidastui vuoden loppua kohti. Kuluttajahintaindeksi kohosi vuoden aikana 1,9 %. EMUn lähentymiskriteerien arviointiin käytettävä yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi kohosi 1,6 % eli saman verran kuin unionin jäsenmaissa keskimäärin.

Joulukuussa 1997 allekirjoitettu tulopoliittinen sopimus on voimassa 15.1.2000 asti. Sen sisältämien palkankorotusten kustannusvaikutus oli kuluvan vuoden alusta keskimäärin 2,6 %. Vuoden 1999 alusta palkkoja korotetaan keskimäärin 1,7 prosentin suuruisella yleiskorotuksella. Palkkaliukumasta ja rakenteellisista tekijöistä aiheutuvan ansiotason nousun arvioidaan pysyvän sopimuskauden aikana edelleen suhteellisen vähäisenä. Joillakin aloilla ja alueilla ammattitaitoisen työvoiman niukkuus saattaa johtaa liukumakehityksen nopeutumiseen, mikäli yritykset ryhtyvät kilpailemaan työvoimasta. Toisaalta keskiansioiden nousua hidastaa nuorten sijoittuminen työmarkkinoille ja uusien työpaikkojen painottuminen aloille, joissa palkkataso

23. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	3,6	3,2	1,3	2 1/2	1 1/2	1,6
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	1,1	0,7	0,7	1	1	2,8
Ansiotasoindeksi	4,7	3,9	2,0	3 1/2	2 1/2	4,4
Reaalinen ansiotaso(1)	3,7	3,3	0,8	2	1/2	1,5
Keskiansiot(2)	4,1	3,6	2,2	3 1/2	2 1/2	4,3
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti(3)						
koko kansantaloudessa	2,0	0,6	-1,2	1 1/2	1	1,3
tehdasteollisuudessa	3,6	-0,7	-3,4	- 1/2	- 1/2	-0,4

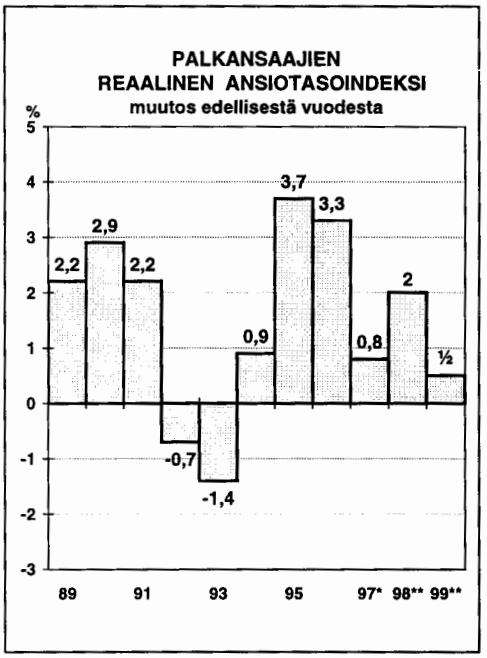
(1) Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.
(2) Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.
(3) Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyymi-indeksillä.

on keskimääräistä matalampi ja liukumat suhteellisen vähäisiä. Palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa v. 1998 nimellisesti keskimäärin 3½ % ja reaalisesti 2 %. Vuonna 1999 nousu hidastuu nimellisesti 2½ ja reaalisesti ½ prosenttiin.

Inflaatio on v. 1998 jäänyt hitaammaksi kuin vielä alkuvuodesta arvioitiin. Merkittävimmin kustannustasoa ovat nostaneet vuoden alussa toteutetut palkkojen korotukset. Raaka-aineiden - etenkin raakaöljyn - tuontihinnat ovat edelleen laskeneet ja kulutustavaroiden tuontihinnat ovat kohonneet vain vähän. Myös asuntojen hintojen nousu on pysynyt suhteellisen maltillisena. Valtion tuloperustemuutoksista hintatasoa nosti merkittävimmin vuoden alusta toteutettu polttoaineveron korotus; toisaalta luottojen leimaveron poistumien toukokuussa alensi hintatasoa lähes saman verran. Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan kuluvana vuoden aikana - joulukuusta 1997 joulukuuhun 1998 - 1½ % ja v.1998 keskimäärin saman verran edellisvuotisesta. EU:n yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi kohonnee kuluvana vuonna suunnilleen kansallisen kuluttajahintaindeksin nousua vastaavasti.

Pitkään jatkuneesta talouden kasvusta huolimatta riskit kustannus- ja hinta-

Kuvio 28.

kehityksen merkittävään nopeutumiseen näyttäisivät pysyvän vielä ensi vuonnakin suhteellisen vähäisinä. Ammattitaitoisen työvoiman niukkuudesta mahdollisesti aiheutuvat liukumat jäänevät alakohtaisiksi ja alojen sisälläkin lähinnä paikallisiksi, eivätkä voimassa olevan tulosopimuksen aikana heijastu laajemmalle. Vaikka kilpailutilanne hyödykemarkkinoilla on vähitellen helpottumassa, se

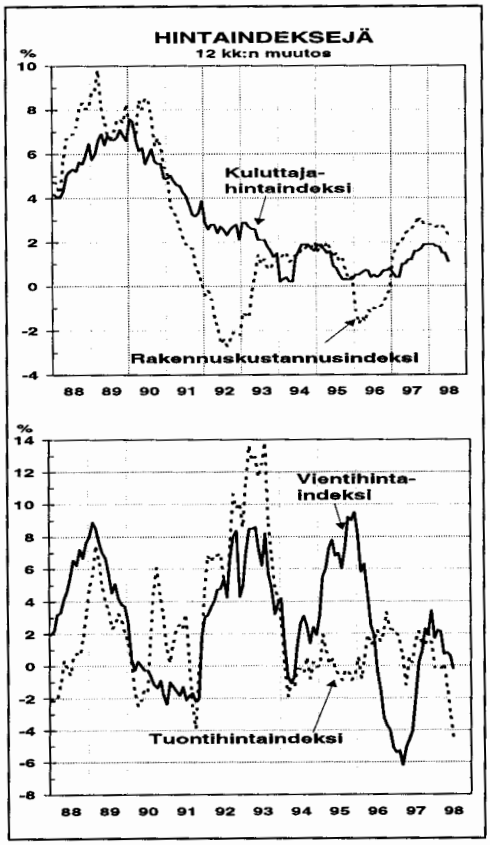
24. Hinta- ja yksikköarvoindeksejä

	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	muutos, prosenttia					
Viennin yksikköarvoindeksi	6,4	0,2	1,3	1/2	1/2	3,2
Tuonnin yksikköarvoindeksi	-0,9	2,2	3,1	-1 1/2	1/2	2,9
Kuluttajahintaindeksi	1,0	0,6	1,2	1 1/2	2	2,9
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	1,0	-0,9	1,6	- 1/2	1 1/2	1,9
Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi	-25,5	-14,3	-1,3	0	0	-4,5
Rakennuskustannusindeksi	1,3	-1,1	2,4	2 1/2	2 1/2	2,3

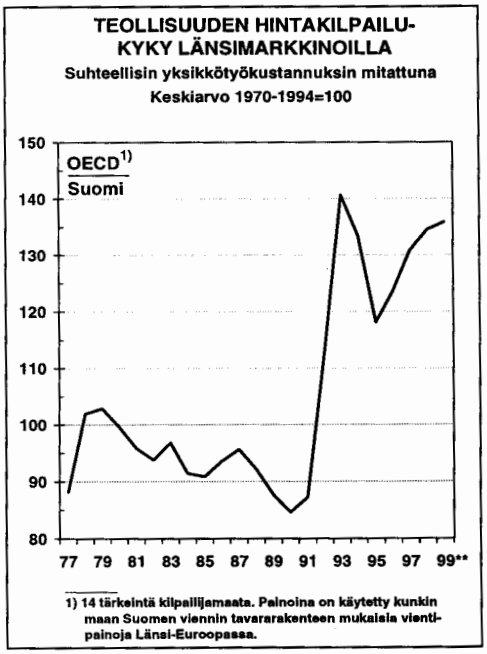
pysyy kuitenkin pääosin vielä kireänä, joten myöskään kysyntään nähden riittämätön tarjonta ei muodosta merkittävää uhkaa yleisen hintatason vakaudelle. Vuonna 1999 palkkojen sopimuskorotukset jäävät prosenttiyksikön tämänvuotista matalammiksi. Toisaalta tuottavuuden nousu hidastuu ja tuontihintojen arvioidaan kääntyvän uudelleen nousevalle kehitysuralle. Myös asuntojen hinnat kohonnevat suunnilleen tämänvuotista vauhtia. Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan sekä vuoden aikana että keskimäärin edellisestä vuodesta enintään 2 %.

Tehdasteollisuuden hintakilpailukyky parani v. 1997 suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna 5½ %, sillä työkustannukset tuoteyksikköä kohti alenivat ja markan kurssi muodostui ulkomaankauppapainoilla mitattuna edellisvuotista heikommaksi. Vuonna 1998 hintakilpailukyky paranee edelleen kolmisen prosenttia ja kohoaa tasoltaan kolmanneksen pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolelle. Markan kurssin on oletettu pysyvän kuluvan vuoden heinäkuun lopun tasolla. Jos palkkakehitys pysyy ennustetun mukaisena, kilpailukyky pysyy v. 1999 suunnilleen ennallaan tai saattaa edelleen hieman kohentua.

Kuvio 29.

Kuvio 30.

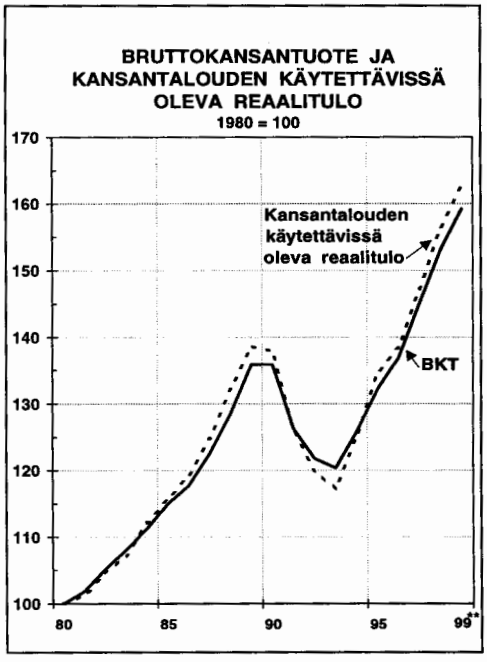

7 Tulot

Kansantulo kasvoi 10 % v. 1997. Työtulojen osuus kansantulosta aleni edelleen ja oli viime vuonna 60 %. Osuus pysytteli ennen lamaa useita vuosia 66 prosentin tuntumassa, mutta kohosi laman alkaessa sekä omaisuus- ja yrittäjätulojen romahtaessa korkeimmillaan 75 prosenttiin. Työ- ja virkaehtosopimuksiin ei v. 1997 sisältynyt palkkojen tarkistuksia, ja liukumat jäivät vähäisiksi. Palkansaajien ansiotasoindeksi kohosi nimellisesti keskimäärin 2,0 % ja reaalisesti 0,8 % edellisestä vuodesta. Kun työtunnit edelleen lisääntyivät, palkkasumma kasvoi 5 %. Kuntien sosiaalivakuutusmaksujen alenemisen vuoksi työnantajien sosiaalivakuutusmaksut lisääntyivät hieman palkkasummaa hitaammin. Kotitalouksien maataloudesta saamat yrittäjätulot alenivat edelleen hieman; sen sijaan yrittäjätulot metsätaloudesta lisääntyivät parantuneen markkinatilanteen myötä neljänneksen.

Vuonna 1998 palkkasumma kasvaa 7 %. Työtunnit lisääntyvät kolmisen prosenttia ja keskiansiot kohoavat 3½ % eli suunnilleen ansiotasoindeksin nousua vastaavasti. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut lisääntyvät perustemuutosten vähäisyyden vuoksi suunnilleen yhtä paljon kuin palkkasumma. Työtulojen osuus kansantulosta alenee vielä lievästi.

Kuvio 31.

Viljelyalan kasvusta huolimatta kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta alenevat siirtymäkauden tukitason pienenemisen ja sateisen kesän vuoksi edelleen. Metsätaloudesta saadut yrittäjätulot jatkavat kasvuaan, joskin puun kysynnän tasaantumisen vuoksi selvästi hitaammin kuin edellisenä vuonna. Kansantulo kasvaa kaikkiaan 9 %.

Vuonna 1999 palkkasumma kasvaa 5 %. Keskiansioiden nousu jää prosenttiyksikön tämänvuotista matalammaksi, ja myös työtuntien määrän kasvu hidastuu. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut kasvavat suunnilleen saman verran kuin palkkasumma; merkittävin perustemuutos on kuntien eläkevakuutusmaksun kohoaminen 0,3 prosenttiyksiköllä.

Kotitalouksien maataloudesta saamat yrittäjätulot jatkavat siirtymäkauden tukitason pienenemisen myötä v. 1999 lievästi alenevalla kehitysuralla; sen sijaan yrittäjätulot metsätaloudesta lisääntynevät lähes tämänvuotista vauhtia. Koko kansantulo kasvaa 6½ %.

25. Käytettävissä oleva tulo

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	osuus, %	muutos, prosenttia					
Palkat	47,2	7,4	5,1	5,1	7	5	1,9
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	12,7	4,3	1,4	3,8	7	5	4,0
Kotitalouksien yrittäjätulot	12,3	5,6	5,4	13,3	4 1/2	4	4,6
yrittäjätulot maataloudesta	1,5	1,2	-4,7	-3,6	-6	-4 1/2	1,7
yrittäjätulot metsätaloudesta	1,6	22,8	-8,5	26,2	5	4	2,0
muut yrittäjätulot	9,1	3,8	10,4	14,5	6	5	5,8
Omaisuustulot ja muut yrittäjätulot	13,1	64,2	4,5	31,5	24	15	9,4
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	14,7	-1,5	14,1	14,9	9	6 1/2	2,5
Kansantulo	100,0	9,6	5,7	10,2	9	6 1/2	3,2
Tulonsiirrot ulkomaille		7,6	92,5	-13,3	10	8 1/2	..
Käytettävissä oleva tulo		9,9	5,2	10,4	9	6 1/2	3,2
Bruttokansantulo, mrd. mk		527,8	553,7	604,5	654,5	694,7	

26. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1994	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	miljardia markkaa					
Yksityinen sektori	308,6	340,5	347,3	381,9	409	432 1/2
kotitaloudet	282,9	306,8	313,7	334,9	350	367 1/2
yritykset	19,8	28,2	23,0	36,6	47	53
rahoituslaitokset	3,1	2,8	6,4	3,9	4 1/2	4 1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2,8	2,6	4,2	6,5	7 1/2	8
Julkisyhteisöt	91,1	98,7	114,8	128,2	148	161
valtio	-12,5	-8,2	4,8	19,2	31 1/2	41 1/2
kunnat ja kuntainliitot	80,2	82,4	88,2	87,8	91	91 1/2
sosiaaliturvarahastot	23,4	24,5	21,7	21,2	26	28
Yhteensä	399,7	439,2	462,0	510,2	556 1/2	593 1/2

8 Kulutus

Vuonna 1997 *yksityinen kulutus* lisääntyi 3,3 % edellisestä vuodesta. Alkuvuoden hitaahkon kasvun jälkeen vauhti nopeutui vuoden jälkipuoliskolla, kun työllisyysnäkymät alkoivat kirkastua ja kotitalouksien usko tulevaisuuteen samalla vahvistui. Kulutuksen kokonaiskasvusta neljännes tuli kestävien tavaroiden ostoista; niiden hankinnat lisääntyivät kymmenisen prosenttia. Uusia henkilöautoja samoin kuin kodin koneita ja laitteita ostettiin tuntuvasti edellisvuotta enemmän. Erityisen runsaasti hankittiin uusia viestintälaitteita. Kestokulutustavaroiden ostoista valtaosa oli korvaushankintoja - mitä tarvetta lisää autokannan ikääntyminen - kun taas elektroniikan kysyntää lisäsi niiden suhteellisen hinnan tuntuva lasku. Edellisvuoden tapaan kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla supistuivat, kun näiden suhteellinen hinta edelleen kallistui.

Yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu tänä vuonna 4 prosenttiin, huolimatta siitä, että käytettävissä olevien reaalitulojen kasvu hidastuu 3 prosenttiin. Kotitalouksien luottamuksen kasvu, työllisyyden kohentuminen ja rahoituksen keveys lisäävät kotitalouksien kulutushalukkuutta; säästämisasteen laskuun vaikuttaa osin myös vilkkaana jatkuva asuntokauppa. Vuonna 1999 kulutuksen kasvu jatkuu edelleen vahvana. Kotitalouksien kulutustottumukset ovat palautumassa lamaa edeltäneisiin muotoihinsa, ja säästämisaste alenee edelleen.

Vuonna 1997 kotitalouksien keskimääräinen rahoitusasema koheni jo verraten hyväksi, vaikkakin erot kotitalouksien välillä ovat merkittäviä. Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot lisääntyivät 5,2 %. Kasvun nopeus selittyy osin omaisuus- ja yrittäjätulojen ripeällä kasvulla, mm. metsätulot lisääntyivät neljänneksellä. Myös verojen osuus tuloista väheni. Kotitalouksien säästämisaste kohosi 5,4 prosenttiin. Velkojen osuus käytettävissä olevista tuloista painui jo kolmentoista vuoden takaisella tasolleen, 55 prosenttiin.

Vuonna 1998 kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot lisääntyvät 3 %. Työllisyyden koheneminen ja inflaation pysyminen alhaisena lisäävät palkansaajien ostovoimaa runsaan 3 prosentin verran. Hieman vähemmän lisääntyvät työeläkeläisten tulot. Työttömyyskorvaukset vähenevät lähes kymmeneksen, ja muut sosiaalietuudet pysyvät suunnilleen viime vuoden tasolla. Yrittäjien tulojen kasvu on vahvaa, joskin hidastuu hieman viime vuodesta metsätulojen edellisvuotta vähäisemmän kasvun johdosta.

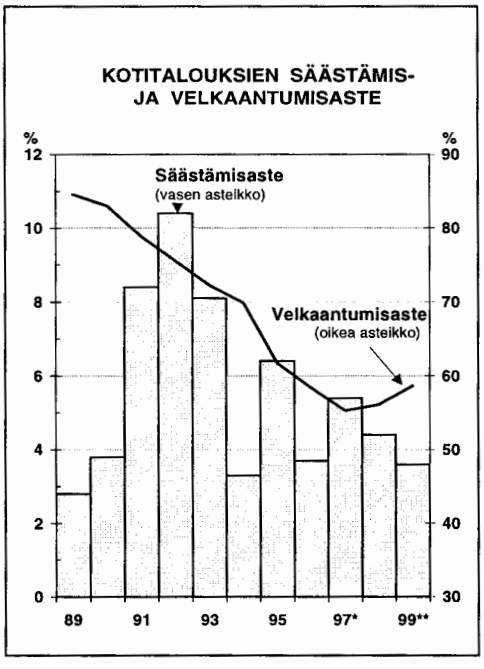
Kotitalouksien velkaantuneisuus kääntyy tänä vuonna kasvuun. Asuntoinvestoinnit lisääntyvät viidenneksen ja kotitaloudet ovat rohkaistuneet velanotossaan; velanhoitokulujen osuus tuloista on painunut runsaaseen viidennekseen ja lainaehdot ovat parantuneet. Säästämisasteen arvioidaan tänä vuonna alenevan 4½ prosenttiin.

Kotitalouksien reaalitulot lisääntyvät myös ensi vuonna 3 %. Hieman tätä enemmän lisääntyy palkansaajien ostovoima, sillä työllisyyden kohentuminen, alhaisena pysyvä inflaatio ja verotuksen keveneminen kompensoivat tätä vuotta matalammat palkankorotukset. Kulutuksen ja asuntohankintojen kasvusta lisääntyvä osa rahoitetaan säästämistä vähentämällä ja velanottoa lisäämällä.

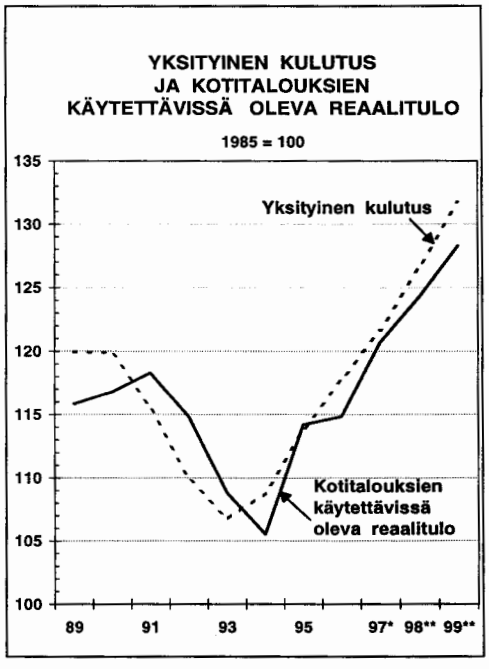
Julkinen kulutus lisääntyi viime vuonna määrällisesti 0,7 %. Valtion kulutus lisääntyi 3,5 % ja kuntien kulutus supistui 0,5 %. Valtion kulutuksen nopea kasvu johtui pääosin siitä, että edellisvuoden ns. e-ajokorttien runsaat myyntitulot alensivat vertailutasoa ja koulutoimen uudistus yksityiskoulujen osalta vähensi palvelusten myyntituloja. Julkisesta kulutuksesta runsas kaksi kolmannesta on työvoimakustannuksia. Viime vuonna työllisyyspohjainen kulutus lisääntyi 1,4 %; valtiolla se väheni 1,4 % mutta kunnissa kasvoi 2,5 %. Eniten julkista kulutusta vähensi viime vuonna ostopalveluiden käytön vähentyminen runsaalla kahdella prosentilla. Julkisista kulutusmenoista välittömästi kotitalouksia palvelevia menoja on noin 60 % ja ne ovat neljänneksen luokkaa suhteessa kotitalouksien välittömiin kulutusmenoihin. Viime vuonna nämä kulutusmenot eivät lisääntyneet lainkaan.

Vuonna 1998 julkisen kulutuksen kasvu pysyy viime vuoden tapaan puolessa prosentissa. Valtion kulutus ei kasva juuri lainkaan mutta kuntien kulutus lisääntyy prosentin verran. Julkinen kulutus lisääntyy puolen prosentin verran myös v. 1999.

Kuvio 32.

Kuvio 33.

27. Kulutus

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	4,6	3,5	3,3	4	4	0,2
kotitaloudet	96,3	4,7	3,5	3,3	4	4	0,2
kestokulutustavarat	9,0	13,0	14,5	9,5	10	8	-4,0
puolikestävät kulutustavarat	8,3	6,9	2,2	3,6	6	7	-1,2
lyhytikäiset tavarat	32,6	0,9	0,9	1,4	2 1/2	3	0,3
palvelukset	45,9	4,5	5,1	4,5	3 1/2	3 1/2	2,1
kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	3,6	26,9	-2,0	-0,2	4	5	-2,3
miinus ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	-3,1	0,2	14,5	13,6	4	5	7,1
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	3,7	0,8	1,8	3,1	2 1/2	2 1/2	0,1
Julkinen kulutus	100,0	1,9	3,4	0,7	1/2	1/2	0,4
valtio	31,6	-1,0	1,4	3,5	0	0	1,7
kunnat ja kuntainliitot	65,8	3,5	4,3	-0,5	1	1/2	-0,1
sosiaaliturvarahastot	2,6	-1,8	3,4	0,4	1/2	1/2	0,4
Yhteensä		3,8	3,5	2,6	3	3	0,2
Kotitalouksia välittömästi palveleva julkinen kulutus(1)		4,3	3,6	0,0	1/2	1/2	..
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		8,2	0,6	5,2	3	3	0,4
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		76,0	76,7	73,8	72	71	76,6
Kotitalouksien säästämisaste		6,4	3,7	5,4	4 1/2	3 1/2	5,4
Kotitalouksien velkaantumisaste(2)		61,7	58,4	55,3	56	58 1/2	72,2

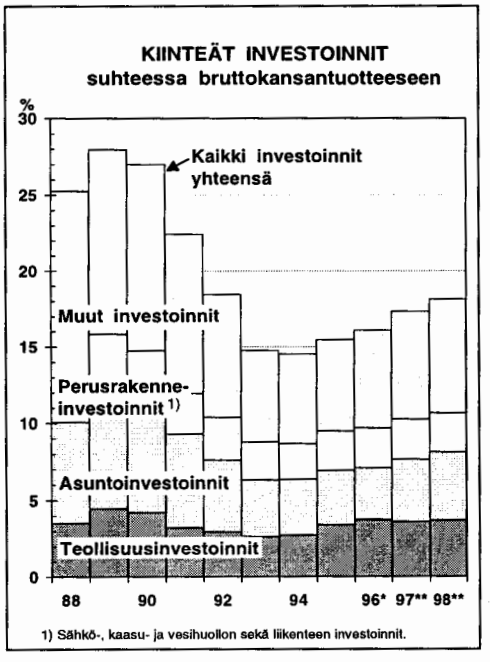
(1) Julkisen toiminnan toimialoista opetustoiminta, lääkintäpalvelu, sosiaalihuolto sekä virkistys- ja kulttuuripalvelutoiminta.
(2) Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä olevin tuloihin.

9 Investoinnit

Kiinteät investoinnit

Kiinteät investoinnit v. 1997 lisääntyivät 12 %. Kasvun painopiste oli talonrakennusinvestoinneissa. Erityisesti vapaarahoitteiset asuinrakennusinvestoinnit elpyivät matalalta tasoltaan, kun kotitalouksien usko tulevaisuuteen koheni, korot pysyivät matalina sekä vanhojen ja uusien asuntojen välinen hintaero kaventui selvästi. Lisäksi asuntojen korjaustoiminta ja valtion tukema asuntorakentaminen lisääntyivät entisestään.

Kuvio 34.

Muussa talonrakentamisessa lisääntyivät liike- ja toimistorakennus- sekä maatalousrakennusinvestoinnit. Kone- ja laiteinvestointien määrä kasvoi 8 % ja maa- ja vesirakennusinvestoinnit 2 %.

Tänä vuonna investoinnit lisääntyvät 9 % ja ensi vuonna 6 %. Markkinaehtoisen rakentamisen vauhdittamiseksi leikataan valtion tukeman asuinrakentamisen aloituksia. Asuntojen aloitusten kokonaismäärä jää kasvustaan huolimatta myös vuosina 1998-1999 selvästi pienemmäksi kuin esim. 1980-luvun puolivälissä, mutta asuinrakennusinvestoinnit ylittävät laajan korjausrakentamisen ansiosta jo tuon ajan tason. Myös liike-, toimisto- ja kokoontumisrakennusinvestointien kasvu on nopeaa. Teollisuusrakennusinvestointien määrä sen sijaan ei lisääny. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit lisääntyvät viimevuotista vauhtia lähinnä talonrakennusinvestointien laajenemisen ansiosta. Kone- ja laiteinvestoinnit kasvavat etenkin niissä palveluelinkeinoissa, joiden investointitarpeet patoutuivat pitkän laman aikana.

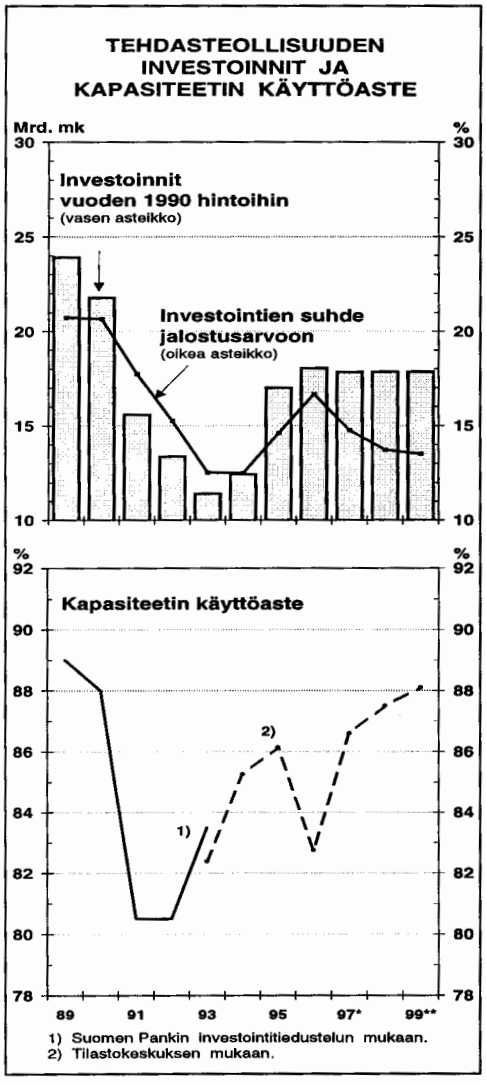
Tehdasteollisuudessa kiinteät investoinnit supistuivat prosentin v. 1997. Kehityskuva oli kuitenkin epäyhtenäinen: metsäteollisuuden investoinnit supistuivat vajaan kolmanneksen, mutta metalli- ja elektroniikkateollisuuden investoinnit lisääntyivät 6 % ja muun teollisuuden in-

vestoinnit peräti 43 %. Toisaalta tehdasteollisuuden ulkomaiset investoinnit lisääntyivät runsas 60 % ja olivat jo yli puolet tehdasteollisuuden kotimaisista investoinneista; pääosan ulkomaisista sijoituksista tekivät metsä-, metalli- ja elektroniikka- sekä kemianteollisuuden yritykset. Tänä vuonna metsäteollisuusinvestoinnit vähenevät yhä, mutta muun teollisuuden investoinnit lisääntyvät jossain määrin. Kaikkiaan teollisuuden kiinteät investoinnit pysyvät kuluvana vuonna korkeintaan ennallaan ja kasvuodotukset ovat vähäiset myös vuodelle 1999. Teollisuuden tutkimus- ja kehittämistoiminta sitä vastoin pysyy vilkkaana etenkin metalli- ja elektroniikkateollisuudessa.

Kaupan investoinnit lisääntyivät viime vuonna lähinnä kone- ja laitekannan uusimisen, mutta myös rakennusinvestointien ansiosta. Kasvu jatkuu myös tänä ja ensi vuonna, sillä alan kannattavuus on hyvä ja lisäksi kulutuskysynnän suhdannenäkymät jatkuvat suotuisina.

Julkisten investointien määrä kasvoi 6½ % viime vuonna; valtion investoinnit lisääntyivät 7½ % ja kuntien vastaavasti 4 %. Tänä ja ensi vuonna kuntien investoinnit vähenevät niiden rahoitusaseman heikentymisen ja valtionapuhankkeisiin kohdistuvien valtion toimenpiteiden takia. Myös valtion investoinnit jäävät viimevuotista pienemmiksi, sillä erityisesti harkinnanvaraisista investoinneista tingitään.

Kuvio 35.

28. Kiinteät investoinnit toimialoittain

	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	82,1	15,4	7,1	13,7	11 1/2	8	-5,3
maa- ja metsätalous	5,1	12,4	13,3	21,1	1	1	-6,2
teollisuus(1)	20,2	38,1	5,4	-1,8	0	0	-3,0
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4,9	2,9	-9,1	12,2	1 1/2	2	-2,4
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	6,8	6,7	12,0	14,3	26 1/2	10	-6,8
asuntojen hallinta ja vuokraus	25,1	-3,6	-0,5	26,3	13 1/2	5	-5,4
muut	20,0	37,8	21,1	12,7	19 1/2	20	-7,0
Julkinen toiminta	16,7	-5,5	11,2	6,7	-3 1/2	-8	-1,6
Muu toiminta	1,1	0,8	10,8	-8,9	3	4	-3,7
Yhteensä	100,0	11,3	7,8	12,2	9	6	-4,8

(1) Ml. kaivos- ja muu kaivannaistoiminta.

29. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

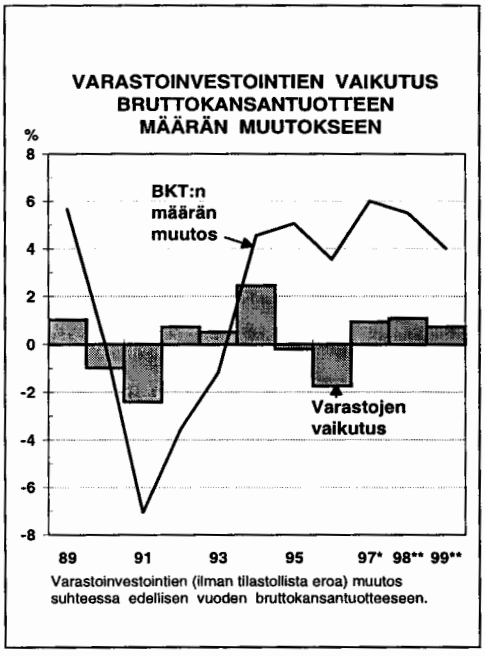
	1997*	1995	1996	1997*	1998**	1999**	Keskimäärin 1997/87
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	44,6	2,6	5,6	19,2	12	6 1/2	-5,8
asuinrakennukset	24,2	-3,4	-0,1	27,3	13 1/2	5	-5,6
muut talorakennukset	20,4	10,1	11,8	11,2	10	8	-5,9
Maa- ja vesirakennukset	13,0	7,3	6,6	2,1	2 1/2	2 1/2	-1,3
Koneet ja laitteet	42,5	25,5	10,9	7,6	8	7	-4,5
Yhteensä	100,0	11,3	7,8	12,2	9	6	-4,8
yksityiset	83,3	15,2	7,2	13,3	11 1/2	8	-5,3
julkiset	16,7	-5,5	11,2	6,7	-3 1/2	-8	-1,6
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		15,5	16,0	16,9	17 1/2	18	19,9
yksityiset		12,9	13,3	14,0	15	15 1/2	16,9
julkiset		2,6	2,7	2,8	2 1/2	2 1/2	3,0
Varastojen muutos(1)		1,0	0,4	0,5	1 1/2	2	0,1

(1) Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

Varastoinvestoinnit

Vuonna 1997 varastojen kasvu lisäsi kokonaistuotannon kasvua prosenttiyksikön verran; vuoden lopulla kasvoivat etenkin metalliteollisuuden keskeneräisten töiden varastot. Tänä vuonna varastojen positiivinen BKT-kontribuutio jatkuu; metalliteollisuudessa laivanrakennustoiminta jatkuu vilkkaana, lisäksi metsäteollisuudenkin varastot kasvavat tänä vuonna.

Kuvio 36.

10 Julkinen talous

Valtio

Vuonna 1997 valtion kansantalouden tilinpidon mukaiset tulot kasvoivat 8,4 % vuodesta 1996. Heinäkuussa tarkentuneiden lukujen mukaan välittömät verot kasvoivat 8,6 % ja välilliset verot sekä pakolliset maksut 8,9 %. Välittömien verojen kertymistä edisti lähinnä yhteisöveron voimakas kasvu. Välillisten verojen kasvua nopeuttivat erityisesti vuoden loppupuolella kulutuksen noususta piristynyt arvonlisäveron ja valmisteverojen kertyminen. Valtion omaisuus- ja yrittäjätulot nousivat vuodesta 1996 yli 6 % korkotulojen ja osinkotulojen kasvun vuoksi. Euroopan unionilta saatavat tulonsiirrot kasvoivat yli 8 %.

Valtion menot pienenivät v. 1997 nimellisesti noin prosentin. Säästöohjelma vähensi menoja noin 4 mrd. mk. Työttömyyssidonnaiset menot alenivat lisäksi selvästi suotuisan talouskehityksen ja työttömyyden vähenemisen ansiosta. Valtion kulutusmenot kasvoivat reaalisesti yli 3 %. Kulutuksen kasvu aiheutui lähinnä tavaroiden ja palvelusten myyntitulojen supistumisesta mm. koulutoimen uudistusten vuoksi. Myös valtion investoinnit lisääntyivät odotettua enemmän. Yksityisrahoituksella toteutettava moottoritiehanke kirjattiin vastoin aiempaa käytäntöä jo alkuvaiheessa valtion investoinniksi; kirjaustavan muutokset lisäsivät valtion investointien kasvua kolmisen prosenttiyksikköä. Tulonsiirroista lähinnä eläkemenot ja siirrot ulkomaille kasvoivat. Työttömyysturvamenojen lisäksi tukipalkkiot vähenivät selvästi. Muutokset ammattikoulujen ja kansaneläkkeiden lisäosien rahoituksessa pienensivät kuntien valtionosuuksia. Korkomenojen kasvu hidastui selvästi. Valtion rahoitusalijäämä pieneni v. 1997 noin 3 prosenttiyksikköä 4,3 prosenttiin kansantuotteeseen suhteutettuna.

Vuonna 1998 valtion kansantalouden tilinpidon mukaiset tulot kasvavat 8 %. Välittömien verojen arvioidaan kasvavan yli 10 %. Valtion välittömiä veroja lisäävät sekä työllisyyden parantumisesta aiheutuva palkkasumman kasvu että yhteisöveron vahva kertyminen. Yritysten hyvän tuloskehityksen ohella valtion yhteisöveron tuottoa kasvattaa valtion jako-osuuden nostaminen. Välilliset verot ja pakolliset maksut kasvavat kuluvana vuonna 7 %, mikä on hieman yksityisen kulutuksen arvon kehitystä nopeampi tahti. Erityisesti polttoaineveron kertyminen on nopeaa vuoden alussa toteutetun liikennepolttoaineiden veronkorotuksen ja syyskuun alussa voimaantulleen energiaverouudistuksen vuoksi. Muun muassa osinkotulojen kasvun vuoksi valtion omaisuustulot kasvavat edelleen 6 %.

Menojen säästölinja jatkuu v. 1998. Eräitä valtion omia ja valtion tukemia rakennushankkeita on siirretty tuonnemmaksi, ja kuntien valtionosuuksia pienennetään aiempien päätösten mukaisesti 1,3 mrd. mk. Kulutusmenojen arvioidaan jäävän reaalisesti ennalleen, ja investoinnit supistuvat hieman. Siirtomenot yhteensä jäävät lähes edellisen vuoden tasolle. Tukipalkkiot vähenevät säästöjen ja maataloustuen siirtymävaiheen tukien alentumisen vuoksi. Valtion välittömät työttömyyssidonnaiset valtionavut vähenevät arviolta 8 %. Toisaalta eläkemenot ja tulonsiirrot ulkomaille (maksut EU:lle ja kehitysyhteistyömenot) kasvavat. Korkomenojen kasvu hidastuu edelleen. Kaikkiaan valtion menot kasvavat nimellisesti noin prosentin verran.

Valtiontalous vahvistuu v. 1998, ja rahoitusalijäämä supistuu miltei 2 prosenttiyksiköllä 2½ prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtio velkaantuu yhä markkamääräisesti, mutta velka prosentteina bruttokansantuotteesta alenee vuoden 1998 loppuun mennessä arviolta 64 prosenttiin. Velkaantuneisuusaste kääntyi laskuun jo vuoden 1997 puolella.

Vuonna 1999 valtion tulojen kasvuvauhdin arvioidaan hidastuvan 3 prosenttiin, vaikka tuloennusteiden lähtökohtaoletukset ovat nykyisen talouskehityksen perusteella myönteiset. Kansantalouden tilinpidon mukaisia tuloja eivät lisää edes mahdollisista valtion yksityistämisoperaatioista saatavat tulot. Välittömät verot

30. Valtion talous[1)]

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	9 167	8 749	9 295	9 940	7 960
Välittömät verot	39 100	47 058	51 087	56 500	58 940
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	78 495	85 051	92 616	99 093	103 601
Sosiaalivakuutusmaksut	6 274	5 884	6 065	6 756	6 885
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	720	697	720	610	610
Muut tulot	5 480	4 727	5 113	5 170	5 370
Tulot	139 236	152 166	164 896	178 069	183 366
Kulutusmenot	37 867	39 178	41 076	42 050	42 990
Tukipalkkiot	17 395	15 936	14 042	13 600	13 000
Sosiaalivakuutusetuudet	12 164	12 586	12 950	13 410	14 050
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	14 805	15 586	17 484	18 340	17 740
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	77 012	72 860	68 149	67 750	66 700
Muut menot(2)	26 037	30 374	33 044	33 700	30 420
Menot	185 280	186 520	186 745	188 850	184 900
Säästö	-46 044	-34 354	-21 849	-10 781	-1 534
Poistot ja pääomansiirrot, netto	-1 205	79	-3 191	-3 100	-3 350
Pääoman bruttomuodostus(3)	8 214	7 826	8 240	8 390	7 960
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto) (+)	-53 043	-42 259	-26 898	-16 071	-6 144

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Lähinnä korkomenot.
(3) Ml. maanostot ja varastojen muutos.

kasvavat tuloveron kevennysten ja yhteisöveron kasvun tasaantumisen vuoksi vain 4 %. Tuloverotusta lievennetään ensi vuoden alussa inflaatiotarkistuksen lisäksi siten, että marginaaliveroprosentteja alennetaan 0,5 prosenttiyksiköllä ylintä tuloluokkaa lukuun ottamatta. Tuloverotuksessa toteutetaan myös muita valtiontaloudellisesti vähäisempiä uudistuksia. Välillisten verojen ja pakollisten maksujen kasvuvauhti hidastuu ensi vuonna 4 prosenttiin. Välillisten verojen kertyminen perustuu lähinnä arvonlisäveron vakaaseen, yksityisen kulutuksen mukaiseen kasvuun. Ensi vuonna valtion omaisuustulot vähenevät huomattavasti osinko- ja korkotuloja tuottavan omaisuuden vähentyessä.

Vuoden 1999 budjettiesityksessä jatketaan verrattain tiukkaa menolinjausta. Talousarvioesityksen menojen taso on 4 mrd. mk alempi kuin vuoden 1998 keväällä päätetyt menokehykset. Menojen määrää on kehykseen verrattuna alennettu uusilla päätöksillä kaikilla hallinnonaloilla. Kansantalouden tilinpidon mukainen menojen nimellistaso alenee v. 1999 noin kaksi prosenttia. Valtion kulutusmenojen arvioidaan jäävän reaalisesti ennalleen. Investoinnit supistuvat selvästi, sillä valtio lykkää edelleen useita rakennushankkeitaan tuonnemmaksi. Siirtomenot kääntyvät lievään laskuun. Tukipalkkiot ja työttömyysturva vähenevät edellisvuosien tapaan. Eläkemenot sekä tulonsiirrot ulkomaille kasvavat edellisvuosien kehitystä noudatellen. Positiivisin piirre menokehityksessä on korkomenojen kääntyminen vihdoinkin laskevalle uralle. Valtio konvertoi v. 1998 lainojaan halvempikorkoisiin ja muutoinkin alentunut korkotaso säästää valtion korkomenoja. Korkomenoja rajoittaa lisäksi valtion velkakannan kasvun selvä hidastuminen. Valtion menojen säästöpolitiikan onnistumisen merkkinä voitaneen pitää sitä, että valtion menot ovat ensi vuonna nimellisesti saman suuruiset kuin v. 1995. Hintojen nousu huomioon otettuna reaalinen alentuminen on siten tuntuva.

Valtion talous pysyy kansantalouden tilinpidon mukaan ensi vuonna alijäämäisenä, ja rahoitusalijäämä on arviolta yksi prosentti suhteessa kansantuotteeseen. Alijäämä suhteessa kansantuotteeseen olisi siten 10 prosenttiyksikköä pienempi kuin v. 1994. Talousarvioesityksen mukaan valtion velan kasvu pysähtyy v. 1999. Tämän mukaan valtion velan taso jää 428 mrd. markkaan, ja alenisi bruttokansantuotteeseen suhteutettuna noin 60 prosenttiin.

Kunnat ja kuntayhtymät

Vuonna 1997 kuntien ja kuntayhtymien talous oli tasapainossa. Edellisenä vuonna kuntatalous oli vielä 2½ mrd. mk ylijäämäinen. Kuntien osuus yhteisöveron tilityksistä kasvoi 3½ mrd. mk. Yhteisöveron tuottoa lisäsivät siirtymävarausten purkautuminen ja suuret täydennysmaksut. Kunnallisvero supistui edellisvuodesta; verotuottoa pienensivät ansiotulovähennyksen laajennus ja tulovero-

prosentin alentuminen keskimäärin 17,43 prosenttiin edellisvuoden 17,51 prosentista. Valtionosuuksia vähennettiin 2,5 mrd. mk. Lisäksi valtionosuuksia vähennettiin 1,1 mrd. mk sen takia, että kuntien sosiaaliturvamaksuja pienennettiin vastaavalla määrällä. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet supistuivat 0,5 mrd. mk sen vuoksi, että kuntien osuudesta kansaneläkkeen saajien asumistukeen luovuttiin. Siirtyminen opetustoimessa ns. ylläpitäjämalliin pienensi kuntien saamia valtionosuuksia, mutta samalla myös kuntien kulutusmenoja. Kuntien investointien määrä kasvoi 4 %.

Vuonna 1998 kuntien ja kuntayhtymien talous on tasapainossa. Verotulot lisääntyvät edellisvuodesta 4½ mrd. mk. Ansiotulojen perusteella määräytyvä kunnallisvero lisääntynee noin 4 mrd. mk. Kunnallisveron määrää lisäävät kansantalouden palkkasumman ripeä kasvu sekä keskimääräisen tuloveroprosentin nousu 0,12 prosenttiyksiköllä 17,55 prosenttiin. Kunnille tilitettävän yhteisöveron määrän arvioidaan ylittävän vuoden 1997 kertymän, vaikka kuntien yhteisöveron jakoosuutta pienennettiin 40,0 prosenttiin aiemmasta 44,8 prosentista. Yhteisöveron määrää lisää yrityssektorin voittojen nopea kasvu.

Kuntien saamia valtionosuuksia vähennetään aiempien päätösten mukaisesti 1,3 mrd. mk. Tämän lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia vähennetään 0,3 mrd. mk asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovittamisen vuoksi, minkä arvioidaan pienentävän kuntien toimeentulotukimenoja vastaavasti. Valtionosuuksia tarkistetaan kustannustason arviodulla

31. Kuntien ja kuntayhtymien talous[1)]

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	3 988	4 282	4 335	3 830	3 540
Välittömät verot	55 455	62 431	65 317	69 900	71 500
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	136	130	137	205	205
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	39 217	32 550	28 729	28 002	27 702
Muut tulot(2)	1 354	1 452	1 527	850	580
Tulot	100 150	100 845	100 045	102 787	103 527
Kulutusmenot	78 746	83 932	85 508	88 761	91 594
Tukipalkkiot	782	707	672	650	600
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	4 877	5 537	5 898	5 850	5 820
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	8 309	3 067	2 710	2 680	2 760
Muut menot(3)	3 812	3 293	2 961	2 810	2 905
Menot	96 526	96 536	97 749	100 751	103 679
Säästö	3 624	4 309	2 296	2 036	- 152
Poistot ja pääomansiirrot, netto	6 696	6 244	7 207	7 270	7 190
Pääoman bruttomuodostus(4)	7 050	8 160	9 352	9 201	8 531
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto)(+)	3 270	2 393	151	105	-1 493

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut ja vahinkovakuutuskorvaukset.
(3) Korot, vahinkovakuutusmaksut ja eläkkeet.
(4) Ml. maanostot, netto.

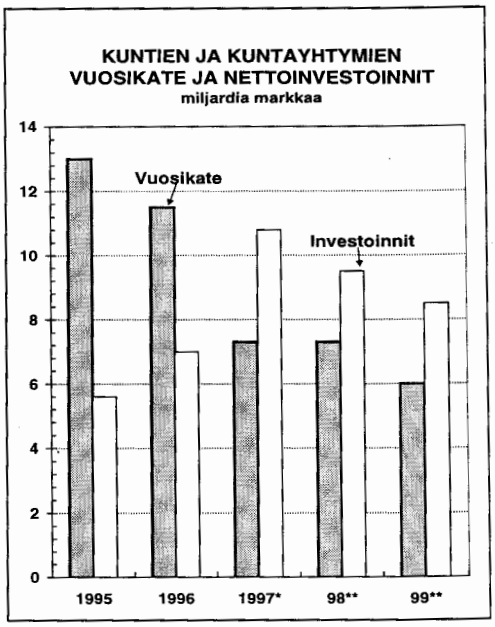
2,8 prosentin muutoksella, mikä lisää kuntien saamia valtionosuuksia 0,7 mrd. mk.

Kuntien kulutuksen arvioidaan kasvavan nimellisesti 4 % ja reaalisesti 1 %. Tuloratkaisu nostaa kuntasektorin sopimuspalkkoja 2,8 %, eli hieman enemmän kuin keskimäärin kansantaloudessa. Suoritetun kyselyn mukaan henkilöstösäästöt ovat prosentin kuntien palkkausmenoista. Kuntien velvollisuus suorittaa opettajien eläkemaksua toteutetaan asteittain vuodesta 1998 alkaen. Vuonna 1998 opettajien eläkemaksu on 7 % maksun perusteena olevasta palkasta. Kuntien bruttomenoja uusi maksu lisää 0,6 mrd. mk, nettomenot jäävät tästä aiheutuvan valtionosuuden kasvun takia vajaaseen puoleen tästä. Kuntatyönantajien keskimääräinen KVTEL-maksu nousi 0,3 prosenttiyksikköä ja työttömyysvakuutusmaksu laski 0,1 prosenttiyksikköä. Kuntien investointien arvioidaan hieman supistuvan.

Vuonna 1999 kuntatalous kääntyy ilman sopeuttamistoimia lievästi alijäämäiseksi. Verotulojen kasvu hidastuu merkittävästi. Ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen korotukset vähentävät kuntien verotuloja runsaalla 1 mrd. markalla. Ansiotuloihin perustuvan kunnallisveron arvioidaan kasvavan 1½ mrd. mk. Kiinteistöveroasteikkojen vaihteluvälin laajennus mahdollistaa kiinteistöverojen kasvun. Kunnille tilitettävä yhteisövero pysyy ennallaan noin 11½ mrd. markan suuruisena. Kaikkiaan verotulot lisääntyvät 2½ %. Valtionosuuksiin tehdään kustannustason arvioitua 2,5 prosentin muutosta vastaava 0,6 mrd. markan suuruinen indeksikorotus. Kunnille annetaan mahdollisuus lisätä sosiaali- ja terveystoimen maksutuloja.

Kuntien kulutusmenot kasvavat 3 %. Työvoimakustannuksia lisäävät yleisen ansiotason nousun ohella opettajien eläkemaksun korotus 3,0 prosenttiyksiköllä ja kuntatyönantajan KVTEL-maksun arvioitu 0,3 prosenttiyksikön korotus. Opetustoimen menoja lisää myös oppilasmäärän kasvu. Eräitä kuntien pakollisia tehtäviä vähennetään. Holhoustoimen hallinto siirretään valtiolle. Investointeja vähentävät kuntatalouden kiristyminen sekä valtionapuhankkeisiin kohdistuvat valtion toimenpiteet. Kuntien rahoitusalijäämän arvioidaan olevan 1½ mrd. mk (0,2 % BKT:sta). Lainakanta kasvaa kuitenkin selvästi tätä vähemmän, sillä kunnat kattavat rahoitusalijäämäänsä kassavaroja purkamalla.

Kuvio 37.

Sosiaaliturvarahastot

Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot

Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot maksoivat **vuonna 1997** kotitalouksille etuuksina ja avustuksina yhteensä 66,6 mrd. mk, mikä oli runsas 1 mrd. mk vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömyysturvan menoja pienensi työttömyyden vähentyminen sekä vuoden alusta voimaan tullut työttömyysturvan kokonaisuudistus. Kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen yhteenlaskettu maksutulo supistui 6 prosentilla; maksutulokertymää pienensivät vakuutetun sairausvakuutusmaksun porrastuksen lievennys ja kuntatyönantajien sosiaaliturvamaksujen alennus 2,05 pro-

32. Keskimääräiset eläke- ja sosiaalivakuutusmaksut[1)]

	1995	1996	1997	1998*	1999**
Työnantajat					
Kansaneläkevakuutus(2)	3,39	3,45	3,24	3,25	3,25
Sairausvakuutus(2)	2,05	2,05	1,74	1,74	1,74
Työttömyysvakuutus(2), (3)	4,50	2,90	2,90	2,78	2,75
Työeläkevakuutus(4)	16,60	16,80	16,70	16,80	16,80
Kuntien eläkevakuutus	20,30	21,00	20,80	21,10	21,40
Vakuutetut					
Palkansaajat	8,32	7,70	7,90	7,60	7,55
kansaneläkevakuutus	0,55	0,00	0,00	0,00	0,00
sairausvakuutus(5)	1,90	1,90	1,90	1,50	1,50
työttömyysvakuutus	1,87	1,50	1,50	1,40	1,35
työeläkevakuutus	4,00	4,30	4,50	4,70	4,70
Eläkeläiset	**6,45**	**4,90**	**4,90**	**4,20**	**3,90**
kansaneläkevakuutus	1,55	0,00	0,00	0,00	0,00
sairausvakuutus(5)	4,90	4,90	4,90	4,20	3,90

(1) Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista. Vakuutettujen kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut penniä veroäyriltä.
(2) Eri maksuluokkien palkkasummilla painotettu keskiarvo.
(3) Porrastettu maksu: Vuonna 1995 2 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta, muuten 6,1 %. Vuosina 1996-1997 1 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta, muuten 4 %. Vuonna 1998 0,9 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta, muuten 3,9 %. Vuonna 1999 0,9 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta, muuten 3,85 %.
(4) TEL-maksu.
(5) Taulukon maksuprosentti on 80 000 äyriin saakka. Tämän ylittävältä tulon osalta vuosina 1994-1995 palkansaajien maksu oli 3,8 penniä ja eläkeläisten 6,8 penniä äyriltä, vastaavat korotetut maksut olivat v. 1996 palkansaajilla 3,35 penniä ja eläkeläisillä 6,35 penniä äyriltä. Vuonna 1997 maksu oli 80 000 äyrin ylittävältä tulon osalta palkansaajilla 2,35 penniä ja eläkeläisillä 5,35, vastaavat korotetut maksut ovat v. 1998 palkansaajilla 1,95 ja eläkeläisillä 4,65 penniä äyriltä. Vuonna 1999 sekä palkansaajien että eläkeläisten sairausvakuutusmaksujen porrastus poistuu.

senttiyksikköä. Sosiaaliturvarahastojen (pl. työeläkelaitokset) talous oli v. 1997 2,8 mrd. mk alijäämäinen.

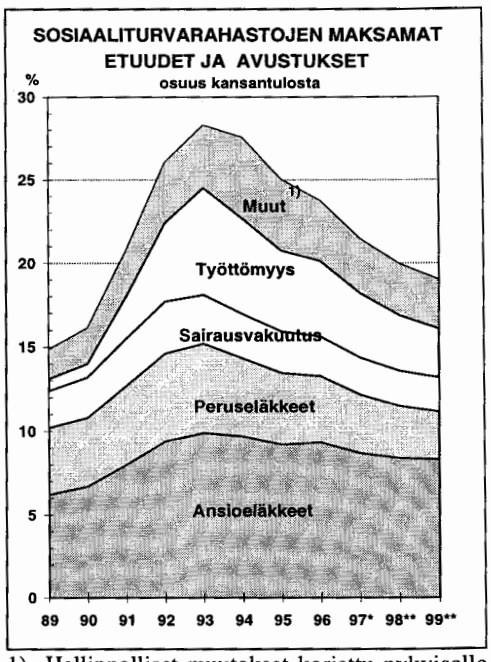
Vuonna 1998 Kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen kotitalouksille maksamien etuuksien ja avustusten arvioidaan supistuvan 1 mrd. mk. Työllisyyden paraneminen vähentää työttömyysturvamenoja. Kansaneläkemenoja pienentävät työeläkkeiden tason nousu ja kansaneläkkeen pohjaosan asteittainen poistuminen. Kansaneläkkeiden indeksikorotus on 1,8 %. Kasvavia tulonsiirtoja ovat mm. sairausvakuutuskorvaukset, koska niiden perusteena olevat palkat nousevat. Myös pienten lasten hoidon tuen arvioidaan lisääntyvän.

Tulopoliittiseen ratkaisuun liittyen palkansaajien sairausvakuutusmaksu aleni vuoden 1998 alusta 0,4 penniä ja eläkeläisten 0,7 penniä veroäyriltä. Lisäksi työnantajien ja työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksut alenivat 0,1 prosenttiyksikköä. Kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen talous on v. 1998 suunnilleen tasapainossa.

Vuonna 1999 Kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen maksamat etuudet ja avustukset vähenevät lähes 1 mrd. mk. Työnantajien sosiaaliturvamaksut lisääntyvät 1 mrd. mk ja vakuutetun maksut supistuvat ½ mrd. mk. Vakuutetun sosiaaliturvamaksuja pienentävät sairausvakuutusmaksun porrastuksen poistuminen ja eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentaminen 0,3 pennillä veroäyriltä. Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu alenee 0,05 prosenttiyksikköä ja työnantajien maksuprosentti palkkasumman 5 milj. markan ylittävältä osalta myös 0,05 prosenttiyksikköä. EMU-puskurirahaston kerääminen työttömyysvakuutusrahastoon aloitetaan v. 1999; puskurin avulla vähennetään talouden suhdannevaihteluista aiheutuvia työttömyysvakuutusmaksujen muutoksia. Suhdannepuskurin enimmäismääräksi on laissa määritelty 3,6 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen määrä, mikä vastaa noin 3 mrd. markkaa. Suhdannetaantumassa työttömyysvakuutusrahasto voi ottaa lainaa, jonka enimmäismäärä on sama kuin puskurirahaston enimmäismäärä. Suhdannepuskurin enimmäisvaikutus työttömyysturvajärjestelmässä voi siten olla 6 mrd. mk eli liki 1 % bruttokansantuotteesta.

Vuonna 1999 Kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen yhteenlaskettu rahoitusylijäämä on ½ mrd. mk; ylijäämä syntyy työttömyysvakuutusrahastoon.

Kuvio 38.

1) Hallinnolliset muutokset korjattu nykyiselle perustalle.

Työeläkelaitokset

Vuonna 1997 työeläkelaitosten (pl. valtion eläkerahasto) maksamat etuudet nousivat 45 mrd. markkaan. Keskimääräinen indeksikorotus oli 1,3 %. Työeläkemenojen kasvu oli 5 %, kun korjataan v. 1996 kuntien luottamushenkilöille maksetun 1 mrd. markan kertakorvauksen vaikutus vuoden 1997 kasvuun. Työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot olivat 45½ mrd. mk. Sijoitustuloja laitoksille kertyi lähes 14 mrd. mk, sijoitustuloja vähensi TEL-rahastojen tuottovaatimuksen alentaminen 0,5 prosenttiyksiköllä 5,5 prosenttiin vuoden 1997 alusta alkaen. Työeläkelaitosten saamat tulonsiirrot valtiolta ja ansiosidonnaiselta työttömyysturvajärjestelmältä olivat yhteensä 7½ mrd. mk. Rahoitusylijäämää laitoksille kertyi 20½ mrd. mk (3,3 % BKT:sta). Työeläkerahastojen (pl. valtion eläkerahasto) pääoma oli vuoden 1997 lopussa 243 mrd. mk eli 39,1 % bruttokansantuotteesta. Rahaston pääoma vastaa noin kuuden vuoden eläkemenoa.

Vuonna 1998 työeläkkeen saajien lukumäärä kasvaa runsaalla prosentilla ja työeläkemenot lisääntyvät 5 %. Keskimääräinen indeksikorotus ansioeläkkeissä on 1,8 %. Työeläkelaitosten maksamat etuudet nousevat runsaaseen 47 mrd. markkaan. Erityisen nopeasti lisääntyvät työttömyyseläkemenot, kun aiempaa suurempi osa pitkäaikaistyöttömistä siirtyy ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiristä työttömyyseläkkeelle. Työttömyyseläkeläisten lukumäärän arvioidaan kasvavan noin 10 prosentilla edellisvuodesta.

Vakuutusmaksutulot lisääntyvät 8 % ja maksuja kertyy runsas 49 mrd. mk. Maksutuloja lisäävät palkkasumman nopea kasvu sekä TEL- ja KVTEL-maksujen korotukset. Palkansaajien työeläkemaksua korotettiin 0,2 prosenttiyksikköä ja työnantajien TEL-maksua 0,1 prosenttiyksikköä. Työeläkerahastojen sijoitustulot nousevat runsaaseen 15 mrd. markkaan. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä on runsas 23 mrd. mk (3,5 % BKT:sta) ja rahastojen pääoma vuoden lopussa 266½ mrd. mk eli noin 40 % bruttokansantuotteesta.

Vuonna 1998 työeläkejärjestelmää uudistettiin siten, että myös lyhyet (alle 1 kuukauden) mittaiset työsuhteet alkoivat kartuttaa eläkettä. Uudistus kasvattaa hieman vakuutusmaksutuloja, kun tulopohja laajenee. Heinäkuun alusta tuli mahdolliseksi siirtyä osa-aikaeläkkeelle 56-vuotiaana, aiemmin ikäraja oli 58 vuotta.

Vuonna 1999 sekä työeläkemenojen että vakuutusmaksutulojen arvioidaan lisääntyvän 5½ prosentilla. Keskimääräiseksi indeksikorotukseksi on arvioitu 2,2 %. Sekä työnantajan että palkansaajan TEL-maksuprosentit on arvioitu pidettävän ennallaan ja kuntatyönantajan eläkemaksun nousevan 0,3 prosenttiyksikköä. TEL-järjestelmän tasausrahastoon on tarkoitus kerätä noin 3½ mrd. markan ylimääräinen puskuri, jolla voidaan tasata suhdannevaihteluista johtuvia vakuutusmaksujen heilahteluja. Puskurin kerääminen aloitettaneen v. 1999. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä nousee 24 mrd. markkaan (3,4 % BKT:sta) ja rahastojen pääoma 290 mrd. markkaan.

33. Sosiaaliturvarahastojen talous[1)]

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	13 907	14 953	14 131	15 500	16 990
Sosiaali- ja eläkevakuutusmaksut	75 920	75 877	77 386	81 350	84 480
siitä työnantajien	51 899	52 610	54 224	57 830	60 750
vakuutettujen	24 021	23 267	23 162	23 520	23 730
Tulonsiirrot julkisyhteisöiltä(2)	49 309	46 422	45 716	45 530	44 060
Muut tulot(3)	531	531	539	525	525
Tulot	139 667	137 783	137 772	142 905	146 055
Kulutusmenot	3 182	3 347	3 412	3 500	3 620
Sosiaali- ja eläkevakuutusetuudet	82 262	85 030	85 249	85 830	87 480
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	28 076	25 837	25 428	26 150	26 300
Tulonsiirrot julkisyhteisöille	3 926	3 742	4 306	3 712	2 912
Muut menot	930	1 463	1 580	1 375	1 375
Menot	118 376	119 419	119 975	120 567	121 687
Säästö	21 291	18 364	17 797	22 338	24 368
Poistot ja pääomansiirrot, netto	279	800	441	440	425
Pääoman bruttomuodostus	144	111	414	280	290
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto)(+)	21 426	19 053	17 824	22 498	24 503

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan, ml. yksityisen ja kuntasektorin lakisääteinen työeläkevakuutus.
(2) Valtion rahoitus kansaneläkkeisiin, sairausvakuutukseen, työttömyysturvaan, lapsilisiin, äitiysavustuksiin, yleiseen asumistukeen, opintotukiin ja sotilasavustuksiin sekä MEL-, MYEL- ja YEL-eläkkeisiin; kuntien rahoitus kansaneläkkeiden lisäosiin, eläkeläisten asumistukeen ja lasten kotihoidon tukeen; työttömyyskassojen keskuskassan kautta välittyvä työttömien eläketurvan rahoitus.
(3) Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut, vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut sekä muut tulonsiirrot yksityiseltä sektorilta.

Julkisyhteisöt

Julkisyhteisöjen talous muuttuu rahoitusylijäämäiseksi v. 1998. Koko julkisen talouden ylijäämäisyydestä huolimatta valtion talous säilyy kansantalouden tilinpidossa alijäämäisenä myös v. 1999. Parantunut rahoitustilanne ja hyvä talouskasvu näkyvät EMU-velan vähenemisenä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Velan bruttokansantuotesuhde alittaakin ensi vuonna viidenkymmenen prosentin rajan. Julkisyhteisöjen EMU-velka kasvaa markkamääräisesti vielä tänä vuonna, koska eläkevakuutuslaitosten nettosijoitusten valtion obligaatioihin arvioidaan jäävään edellisiin vuosiin verrattuna suhteellisesti vähäisemmiksi. Ensi vuonna velka alkaa supistua, mutta pidemmällä ajalla se saattaa nousta herkästi, jos eläkeyhtiöt alkavat aktiivisesti hajauttaa olemassaolevia sijoitussalkkujaan valtion papereista erityisesti muihin euromääräisiin sijoituskohteisiin.

34. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
Nettoluotonanto(1)					
mrd. mk(1)	-28,3	-20,7	-8,9	6,5	16,9
% BKT:sta	-5,2	-3,6	-1,4	1,0	2,4
EMU-rahoitusjäämä(2)					
mrd. mk	-26,1	-19,8	-7,0	8,0	16,9
% BKT:sta	-4,7	-3,5	-1,1	1,2	2,4
EMU-velka					
mrd. mk	319,3	331,7	342,7	349	345
% BKT:sta	58,1	57,8	55,1	51,9	48,5
Veroaste, % BKT:sta	46,1	48,1	47,0	46,7	45,8

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
2) EU:n tilinpitosuositusten mukaan.

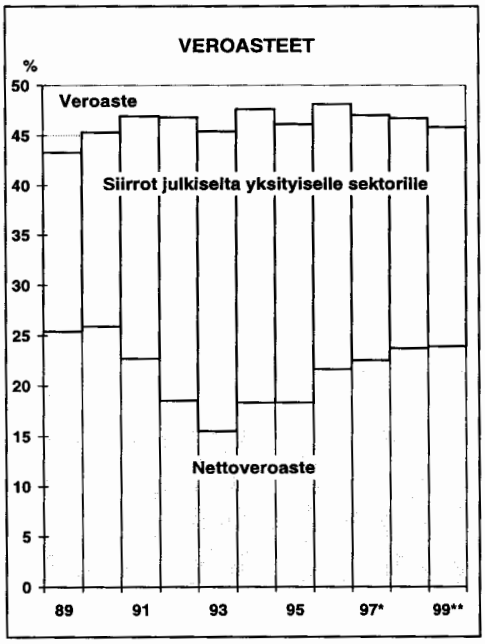
Julkisen sektorin alijäämä on supistunut viime vuosien aikana noin kahden prosenttiyksikön vuosivauhdilla suhteessa bruttokansantuotteeseen. Paraneminen kohdistuu lähes kokonaan valtiontalouteen. Rahoitustasapainon koheneminen on perustunut vahvan talouskasvun ohella menoleikkauksiin eikä verotuksen kiristämiseen. Yhteensä julkisen sektorin tulot suhteessa bruttokansantuotteeseen ovat säilyneet koko 1990-luvun hieman yli 50 prosentin tasolla, kun taas kokonaismenot nousivat enimmillään noin 62 prosenttiin. Tänä vuonna kokonaismenot laskevat edelleen ja ovat ensi vuonna 50 prosentin tasolla.

Veroaste aleni v. 1997 47 prosenttiin. Tänä vuonna veroaste laskee hieman, mutta ensi vuonna se laskee lähes prosenttiyksikön. Välittömät verot kasvavat työttömyyden vähenemisen ja palkkasumman kasvun vuoksi tänä vuonna yli 8 %. Ensi vuonna kevennetään tuloverotusta yhteensä yli 4 mrd. markan verran. Yritys-, kiinteistö- ja ympäristöverotuksen kiristämisestä aiheutuu lisätuloja julkisyhteisöille ensi vuonna vajaan 2 mrd. markan verran.

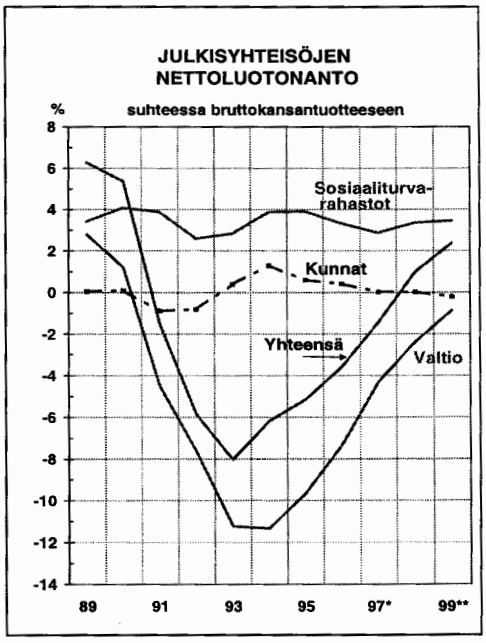
Julkiset investoinnit supistuvat tänä ja ensi vuonna tuntuvasti. Talouden ylikuumenemisen ehkäisemiseksi on myöhennetty erityisesti julkisia rakennusinvestointeja kasvukeskuksissa.

Julkisen sektorin rahoitustasapainon järkkymisen myötä on kiinnitetty huomiota yhä enemmän koko julkisen sektorin tehokkuuteen. Tuloksellisuus on noussut vahvasti esiin ja sen mittaamisen kehittämiseksi on käynnistetty mm. valtion ja kuntien tuottavuusprojekti Tilastokeskuksessa. Alustavien laskelmien mukaan valtiolla työn tuottavuus nousi vuosina 1995-1996, mutta nousu pysähtyi v. 1997. Kokonaistuottavuuden valtiolla arvioidaan silti kohonneen myös v. 1997.

Kuvio 39.

Kuvio 40.

Nopean talouskasvun aikana on tarvetta noudattaa kireää finanssipolitiikkaa erityisesti valtiontaloudessa, jonka menot edelleenkin ylittävät tulot. Sosiaaliturvarahastojen rahoitusylijäämä menee tulevien eläkkeiden maksuun, eikä siten ole EMU-puskureita lukuun ottamatta käytettävissä talouskasvun hidastuessa. Finanssipolitiikka jatkuu kysyntää rajoittavana jo neljättä vuotta, mutta ensi vuonna sen rajoittava vaikutus jää kuitenkin prosenttiyksikön verran tätä vuotta pienemmäksi. Tämä johtuu ennen muuta valtion rahoitusaseman tasapainottumisen hidastumisesta.

Suhdanneautomatiikan vaikutus julkisen sektorin rahoitustasapainoon on suuri. Työttömyyden aleneminen vuoden 1994 huipputasolta ensi vuoden loppuun mennessä parantaa julkisen sektorin rahoitustasapainoa arviolta yhteensä liki 20 mrd. markalla. Laskelma on kaavamainen, eikä siinä ole otettu huomioon työllistymisen dynaamisia vaikutuksia julkisen talouden tasapainoon.

35. Julkisyhteisöjen talous

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	4,9	4,9	4,5	4,4	4,0
korot	4,2	4,0	3,6	3,4	3,1
Välittömät verot	17,2	19,1	18,7	18,8	18,3
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	14,3	14,9	14,9	14,8	14,6
Sosiaalivakuutusmaksut	15,0	14,3	13,4	13,1	12,8
työnantajat	10,3	10,0	9,5	9,4	9,3
vakuutetut	4,6	4,3	4,0	3,7	3,5
Muut tulot	1,3	1,2	1,1	1,0	0,9
Tulot	52,7	54,2	52,7	52,1	50,7
Kulutusmenot	21,8	22,0	20,9	20,0	19,4
Tukipalkkiot	3,3	2,9	2,4	2,1	1,9
Sosiaalivakuutusetuudet	17,3	17,1	15,9	14,9	14,4
Sosiaaliavustukset	6,2	5,7	5,2	4,9	4,6
Muut tulonsiirrot	2,6	2,6	2,8	2,7	2,5
ulkomaille	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1
Korot	5,4	5,9	5,8	5,4	4,7
Menot	56,6	56,2	52,9	50,0	47,5
Säästö	-3,8	-2,0	-0,3	2,0	3,2
Poistot ja pääomansiirrot, netto	1,5	1,2	1,7	1,6	1,5
Pääoman bruttomuodostus (1)	2,8	2,8	2,9	2,7	2,4
Rahoitusylijäämä (netto-luotonanto) (+)	-5,2	-3,6	-1,4	1,0	2,4
Menot (2)	59,3	59,0	55,8	52,7	49,9

(1) Ilman yleisöä palvelevien julkisten liikelaitosten pääoman bruttomuodostusta.
Ml. maanostot ja varastojen muutos.
(2) Ml. pääoman bruttomuodostus.

36. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot(1)	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio	kunnat		
	määrän muutos, prosenttia					
1994	2,7	-1,7	3,7	-4,2	2,5	1,2
1995	-1,0	3,5	-7,5	7,5	1,3	2,6
1996	1,4	4,3	4,6	15,3	-0,4	1,7
1997*	3,5	-0,5	7,3	4,1	-1,2	0,0
1998**	0,2	0,9	-1,3	-5,0	-0,3	-0,1
1999**	0,0	0,6	-3,6	-10,0	-1,3	-0,9

(1) Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

37. Finanssipolitiikan kysyntäsysäys

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	prosenttia kansantuotteesta				
Julkisyhteisöt	-1,0	-1,6	-2,2	-2,4	-1,4
valtio	-1,7	-2,3	-3,0	-1,9	-1,4
kunnat	0,7	0,2	0,4	0,0	0,2
työeläkelaitokset	-0,4	-0,1	0,1	-0,1	0,1
muut sosiaaliturvarahastot	0,3	0,7	0,3	-0,3	-0,2
Veronpalautusoikaistu					
Julkisyhteisöt	-3,4	-0,4	-2,2	-2,4	-1,4
valtio	-3,0	-1,7	-3,0	-1,9	-1,4
kunnat	-0,2	0,6	0,4	0,0	0,2
työeläkelaitokset	-0,4	-0,1	0,1	-0,1	0,1
muut sosiaaliturvarahastot	0,1	0,8	0,3	-0,3	-0,2

Kysyntäsysäykset on laskettu BKT:hen suhteutetun nettoluotonannon muutoksista. Negatiivinen luku merkitsee rahoitusylijäämän suhteellista kasvua tai -alijäämän supistumista; kysyntävaikutus on tällöin kiristävä edelliseen vuoteen verrattuna.

Valtiontalous ja talousarvioesitys vuodelle 1999

Vuonna 1998 valtiontalouden verotulojen arvioidaan kasvavan yli 8 %. Verotulojen voimakas kasvu johtuu työllisyyden parantumisesta, yritysten hyvästä tuloskehityksestä ja yksityisen kulutuksen voimistumisesta. Muiden valtiontalouden kassatulojen supistuessa valtiontalouden tulot yhteensä ilman lainanottoa kasvavat alle 5 %. Vuonna 1998 valtiontalouden kassamenot kasvavat nimellisesti yli 5 %. Kasvu aiheutuu suurimmaksi osaksi eräiden korkotulojen ja emissiovoittojen nettouttamisesta v. 1997, mikä alensi korkokulujen tasoa tuolloin tuntuvasti. Ilman nettoutuksia reaalikasvua ei juurkaan ole. Päätetyt menojen säästöt vähentävät mm. kuntien valtionapuja edelleen, ja työttömyyden alentuminen vähentää valtion välittömiä työllisyysmenoja noin kymmenyksen. Kulutusmenot eivät juuri kasva ja investoinnit supistuvat. Valtiontalouden nettorahoitustarve on v. 1998 arviolta 14 mrd. mk eli lähes samalla tasolla kuin v. 1997. Vuonna 1997 alijäämää vähensivät huomattavan suuriksi kohonneet emissiovoitot, mutta v. 1998 voitot jäävät vähäisiksi. Rahoitusaseman kohenemista hidastaa lisäksi edellisvuosien säästöjen vaikutuksen vaimeneminen. Lopulliseen rahoitustarpeeseen vaikuttaa suuresti se, miten valtionyhtiöiden suunnitellut osakemyynnit toteutuvat. Valtiontalouden velka laskee vuoden 1998 loppuun mennessä 64 prosenttiin kokonaistuotannosta.

Vuoden 1999 talousarvioesityksen keskeisiä tavoitteita ovat kestävän talouskasvun edellytysten jatkumisen turvaaminen, työllisyyden parantaminen ja valtiontalouden vakauttaminen. Hallitusohjelmaan

kirjattu tavoite valtion velan kääntämisestä laskuun suhteessa kokonaistuotantoon toteutui jo v. 1997. Valtiontalouden vakauttaminen alijäämää edelleen pienentämällä on erittäin tärkeää vaativissa EMU-oloissa. Vuoden 1999 budjettiesityksen mukaisesta rahoituksellisesta tasapainosta huolimatta valtiontalouden alijäämä kansantalouden tilinpidossa on vielä prosentin suuruusluokkaa bruttokansantuotteeseen suhteutettuna. Jotta julkiseen talouteen saataisiin mahdollisten taantumien varalle suhdannekehitystä tasaavia puskureita, valtiontalouden tulee olla kaikilla mittareilla arvioituna selvästi ylijäämäinen.

Ensi vuoden talousarvioesityksen mukaiset budjettitalouden tulot kasvavat kuluvan vuoden hyväksytystä talousarviosta 7 %. Talousarvioesityksen mukaan tulojen kokonaismääräksi v. 1999 arvioidaan 187 mrd. mk. Summa sisältää myös 1,7 mrd. mk edellisten vuosien ylijäämää. Kuluvan vuoden tuloennusteisiin verrattuna budjettitalouden tulot ilman em. ylijäämän käyttöä kasvavat vain 2 %. Verotulojen kasvuksi arvioidaan vajaa 5 %. Verovelvollisten vuoden 1997 tuloihin kohdistuva lopullinen verotus valmistuu ajallaan tämän vuoden loppupuolella.

Vuoden 1999 valtion tuloverotuksessa tehdään kahden prosentin inflaatiotarkistus. Veroasteikon tulorajojen korottamisen lisäksi verotusta lievennetään siten, että marginaaliveroprosentteja alennetaan 0,5 prosenttiyksiköllä ylintä marginaaliveroprosenttia lukuun ottamatta. Tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärä nousee 1 800 markasta 2 100 markkaan. Lisäksi työvoiman liikkuvuutta edistetään tuloverolain muutoksella siten, että oikeutta työmatkakuluvähennykseen laajennetaan. Muita tuloverotuksessa toteutettavia muutoksia ovat luovutusvoittojen määrään vaikuttavan hankintameno-olettaman alentaminen ja osakaslainojen verokohtelun muuttaminen. Lisäksi osingon pääomatulo-osuuden laskentaan tehdään rakenteellinen verokohtelun muutos, mutta muutoksella ei ole olennaista vaikutusta osinkojen verorasitukseen. Kaikkiaan luonnollisten henkilöiden tuloverotus kevenee v. 1999 arviolta 3,8 mrd. markalla, kun yhteissummaan huomioidaan valtion verotuksen lisäksi kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen korotus ja sairausvakuutusmaksuissa toteutettavat lievennykset.

Elinkeinotuloverolakia muutetaan vuoden 1999 alusta lähtien siten, että irtaimen käyttöomaisuuden poistoprosentti alennetaan 25 prosenttiin. Muutos lisää yhteisöveron tuottoa arviolta 800 milj. markalla. Lisäksi valtion ja kirkon yhteisöveroosuutta muutetaan siten, että valtion osuutta korotetaan prosenttiyksiköllä ja kirkon osuutta alennetaan vastaavasti prosenttiyksiköllä. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän valtion yhteisöveron tuottoa 250 milj. markalla, mutta tuotto ohjataan pääosin kunnille harkinnanvaraisena valtionapuna. Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän valtiolle v. 1999 noin 16 mrd. mk. Varallisuusveroasteikko ja yhteisöjen varallisuusveroprosentti säilyvät ennallaan.

Arvonlisäverotuksessa ei toteuteta veroperustemuutoksia v. 1999. Sen sijaan valmisteveroissa ja hyödykeveroissa toteutettavat veroperustemuutokset lisäävät arvonlisäveron tuottoa yksityisen kulutuksen ja investointien kasvun lisäksi. Arvonlisäverokertymästä ohjataan edelleen 2 400 milj. mk suoraan kansaneläkelaitokselle. Hallitus antaa eduskunnalle syksyllä esityksen makeis- ja virvoitus-

juomaverosta annetun lain kumoamisesta makeisveron osalta. Makeisveron poistuminen ensi vuoden alusta vähentää valtion tuloja noin 150 milj. markalla. Muiden valmisteverojen veroperusteita ei muuteta, mutta polttoaineveron tuottoa korottaa erityisesti vuoden 1998 syyskuun alussa voimaantullut energiaverotuksen muutos. Muutoksella korotettiin mm. sähkön lisäveroa noin 24 prosentilla, mutta liikennepolttoaineiden hintoihin muutoksella ei ollut vaikutusta. Energiaverouutokset lisäävät valtion verotuottoja kokonaisuudessaan vuositasolla noin yhdellä miljardilla markalla.

Leimaverolain säännökset ovat muuttuneet huomattavasti huhtikuun lopusta alkaen. Kesäkuussa 1998 voimaantulleella lailla kumottiin taannehtivasti luotoista ja kiinteistökiinnityksistä perittävää leimaveroa koskevat säännökset. Nykyisin leimaveroa peritään enää toimituskirjoista ja eräistä asiakirjoista, minkä vuoksi leimaveroa kertynee jatkossa noin 10 milj. mk vuodessa.

Vuonna 1999 budjettitalouden sekalaisten tulojen odotetaan laskevan kuluvan vuoden tuloennusteista 6 %. Talousarvioesityksen sekalaisiin tuloihin sisältyy mm. siirtoa valtion eläkerahastosta 7,75 mrd. mk ja EU:lta saatavia tuloja 5,2 mrd. mk. Lisäksi sekalaisiin tuloihin ohjautuvaa kunnilta takaisinperittävää arvonlisäveropalautusta arvioidaan kertyvän noin 4,7 mrd. mk. Vuonna 1999 valtiolle maksetaan korkotuloja ja voiton tuloutuksia talousarvioesityksen mukaan yli 3 mrd. mk.

Talousarvioesityksen lähtökohtana ovat maaliskuussa 1998 päätetyt menokehykset. Menokehyksiin sisältyivät jo noin 2 mrd. markan suuruiset, osittain kertaluonteiset menojen säästöt ja lykkäykset. Aiemmin arvioitua myönteisemmäksi muuttuneiden talousnäkymien vuoksi nähtiin tarvetta sopeuttaa valtion menojen kehitys paremmin korkeasuhdanteeseen sopivaksi. Hallitus päätyi talousarvioesityksessä lähes 4 mrd. mk alempaan menojen tasoon kuin kehyksissä. Menojen alentaminen ja lykkäykset koskevat kaikkia hallinnonaloja, ja ne kohdistuvat mm. valtion omiin ja osittain rahoittamiin rakennushankkeisiin, puolustusmateriaalihankintoihin, valtionosuuksien loppueriin ja harkinnanvaraisiin avustuksiin yksityiselle sektorille. Huomattava määrärahojen alennus syntyy, kun EU:n rakennerahasto-ohjelmien budjetoinnissa siirrytään osittain valtuusmenettelyyn. Työvoimapolitiikan määrärahoja supistetaan vastaamaan alenevaa työttömyyden tasoa. Valtion budjetin investointimenoja pienentää lisäksi valtion kiinteistölaitoksen muuttaminen liikelaitokseksi vuoden 1999 alusta lukien, ja määrärahojen poistuminen talousarviosta.

Talousarvioesityksen menojen loppusumma on 186,8 mrd. mk ilman menopuolelle kirjattavia valtion velan nettokuoletuksia (0,3 mrd. mk). Talousarvioesityksen menot ovat nimellisesti 1 % pienemmät kuin vuoden 1998 varsinaisessa talousarviossa. Verrattuna vuoden 1998 arvioituihin kassamenoihin talousarvion menot pienenevät yli 4 %, kiintein hinnoin noin 6 %.

Valtion kulutusmenot kasvavat vuoden 1998 talousarviosta nimellisesti pari prosenttia. Toimintamenot kasvavat jonkin verran mm. palkkojen sopimuskorotusten vuoksi; valtion henkilöstön määrän arvioidaan säilyvän v. 1999 ennallaan. Myös

valtion eläkemenot kasvavat viime vuosien tapaan muutaman prosentin. Sen sijaan puolustusvoimien materiaalihankintojen menot supistuvat noin neljänneksen. Valtion reaali-investoinnit vähenevät peräti kolmanneksen, kun mm. talonrakennushankkeita siirretään myöhemmäksi. Investointien supistumisesta neljännes aiheutuu valtion kiinteistölaitoksen muuttamisesta liikelaitokseksi. Siirtomenot yhteensä vähenevät 4½ %. Kuntien valtionosuuksien varsinaiset säästöt jäävät nettomääräisesti pieniksi, ja valtionosuudet kaikkiaan pysyvät lähes edellisen vuoden tasolla. Elinkeinotuet supistuvat aiempien päätösten perusteella hieman. Tulonsiirrot kotitalouksille ja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille vähenevät 5 %. Näistä välittömät työttömyysturvamenot eli ansioturvan valtionosuudet, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhteensä pienenevät yli miljardilla markalla lähinnä työttömyyden alentumisen vuoksi. Valtion rahoittamat asumistukimenot kasvavat edelleen v. 1999, mikä aiheutuu v. 1997 päätetystä asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovittamisesta. Muut siirrot kotimaahan vähenevät yli kolmanneksen eli lähes 2 mrd. markalla. Yli puolet supistumisesta aiheutuu EU:n rakennerahasto-ohjelmien rahoituksen muuttamisesta osittain valtuusmenettelypohjalle. Myös eräitä työvoimapoliittisia määrärahoja on voitu vähentää työttömyystilanteen paranemisen mukaisesti. Siirrot valtion budjetista budjetin ulkopuolisiin rahastoihin loppuvat lähes kokonaan, kun noin miljardin markan suuruusluokan siirrosta valtion vakuusrahastoon voitiin luopua.

Valtion budjettitalouden nettokorkomenot kasvavat vuoden 1998 talousarvioon verrattuna 12 % lähinnä siksi, että odotetut emissiovoitot alensivat vertailuvuoden budjetoituja korkomenoja selvästi. Toteutuvat emissiovoitot jäävät v. 1998 lainateknisistä syistä alunperin arvioituja pienemmiksi, ja nettokorkomenot nousevat vastaavasti suuremmiksi. Vertailukelpoisella tavalla laskettuna bruttomääräisenä maksettavat korkomenot supistuvat v. 1999 noin 3 mrd. markalla vuodesta 1998. Käänne on merkittävä, sillä korkomenot ovat tähän mennessä laman alun jälkeen jatkuvasti nousseet jyrkästi. Korkokustannusten kääntymisen laskuun on mahdollistanut korkotason alentuminen ja velkakannnan kasvun hidastuminen.

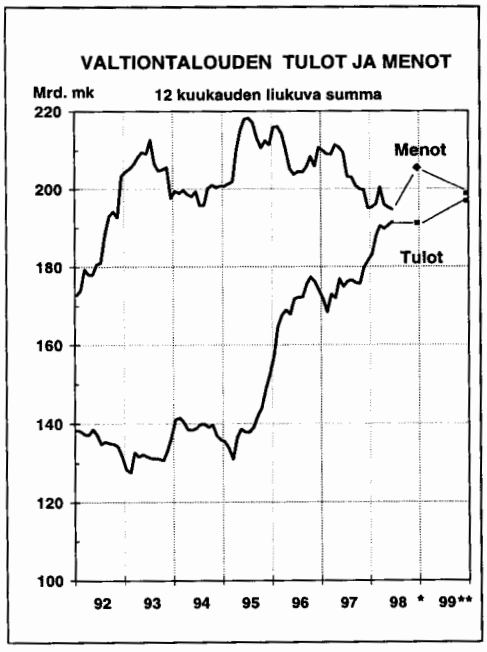
Talousarvioesitys on poikkeuksellinen vuoden 1990 jälkeen siinä mielessä, että sen on ensi kertaa ylijäämäinen. Ylijäämä tosin on vain 0,3 mrd. mk. Ylijäämällä tarkoitetaan tässä käsitteellisesti nettolainanottotarvetta. Lainanottotarve pystyttiin poistamaan talousarvioesityksestä osittain kertaluonteisilla, rahoituksellisilla toimenpiteillä. Budjetin rahoituskatteena käytetään mm. aiempien vuosien ylijäämiä (1,7 mrd. mk) sekä tavanomaista suurempia siirtoja budjetin ulkopuolisista rahastoista, kun niiden rahoitusasema sallii siirrot. Budjetin ulkopuolisten rahastojen nettorahoitustarve on arviolta ½ mrd. mk. Koko valtiontalouden nettorahoitustarve v. 1999 on 1,9 mrd. mk ilman kassavarantojen purkamista rahoituseränä. Kun uutta velkaa ei ensi vuoden talousarvioesityksen mukaan tarvita, valtiontalouden velka pysyy v. 1999 vuoden 1998 lopun suuruisena, noin 428 mrd. markkana. Velan suhde kokonaistuotantoon alenisi noin 60 prosenttiin.

38. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino

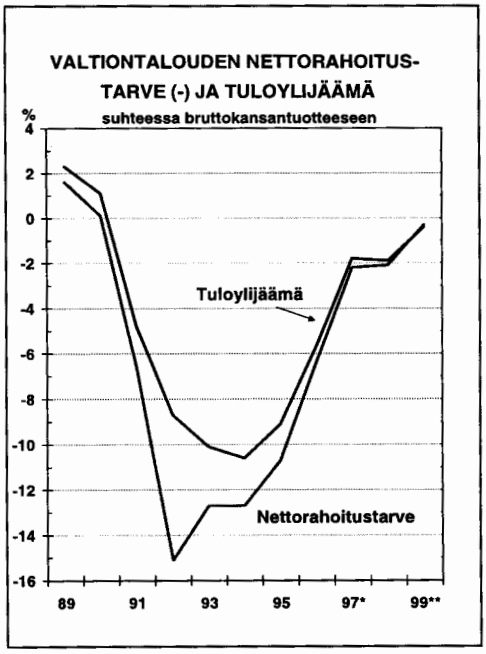
	1995	1996	1997	1998**	1999 TAE
	miljoonaa markkaa				
BUDJETTITALOUS					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	143 076	161 975	170 522	180 595	184 919
Menot ilman rahoitustaloustoimia	194 965	196 261	184 768	194 035	186 173
Tuloylijäämä (+)	**-51 889**	**-34 286**	**-14 246**	**-13 440**	**-1 254**
Finanssisijoitukset, netto (-)	-9 041	-5 460	- 454	- 820	- 170
Nettorahoitustarve (-)	**-60 931**	**-39 747**	**-14 700**	**-14 260**	**-1 424**
RAHASTOTALOUS					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	13 739	14 827	14 726	13 175	13 607
Menot ilman rahoitustaloustoimia	11 935	13 507	11 751	12 675	15 094
Tuloylijäämä (+)	**1 805**	**1 320**	**2 975**	**500**	**-1 487**
Finanssisijoitukset, netto (-)	200	1 598	-1 676	- 500	978
Nettorahoitustarve (-)	**2 005**	**2 918**	**1 299**	**0**	**- 509**
VALTIONTALOUS(1)					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	144 550	164 024	173 225	181 625	185 473
Menot ilman rahoitustaloustoimia	194 635	196 990	184 496	194 565	188 214
Tuloylijäämä (+)	**-50 085**	**-32 966**	**-11 271**	**-12 940**	**-2 741**
Finanssisijoitukset, netto (-)	-8 842	-3 862	-2 130	-1 320	808
Nettorahoitustarve (-)	**-58 926**	**-36 829**	**-13 401**	**-14 260**	**-1 933**

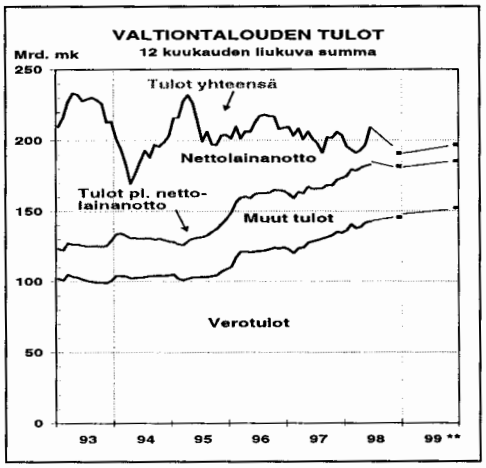
(1) Budjettitalouden ja rahastojen tuloja (ja vastaavasti menoja) ei voida sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

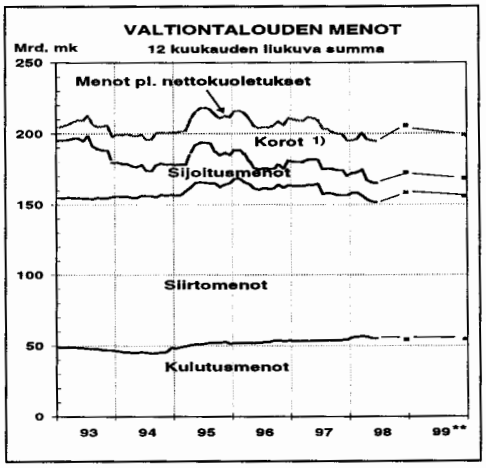
Kuvio 41.

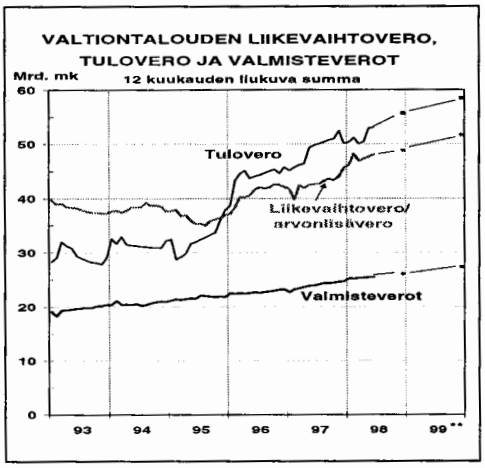

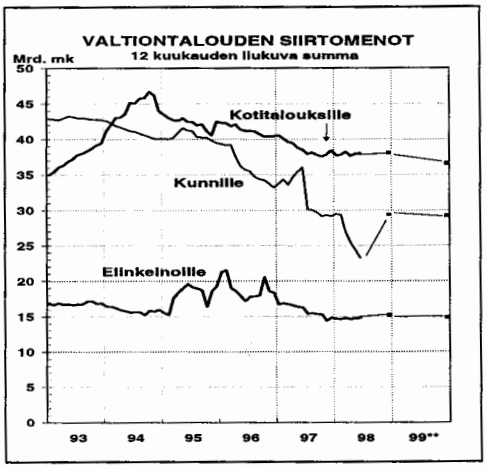
Kuvio 42.

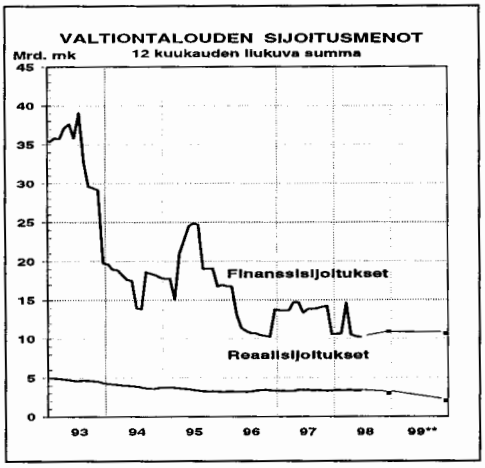

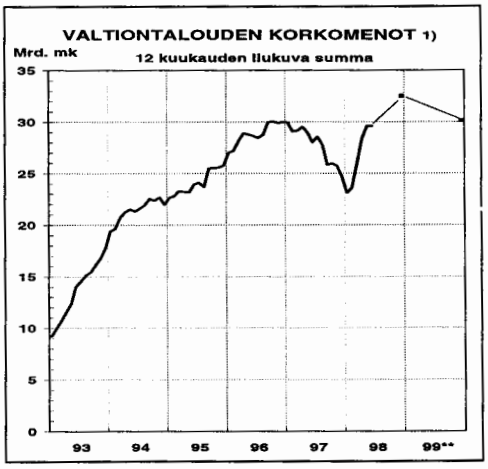

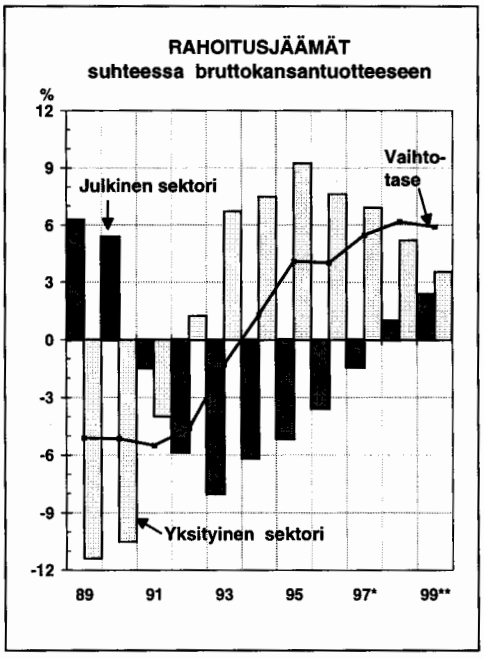
1) Vuodesta 1997 alkaen nettokorkomenot.

11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Kansantalouden investoinnit ovat elpyneet selvästi, mutta myös säästäminen on lisääntynyt. Säästämisen ja investointien erotus eli vaihtotaseylijäämä on edelleen kasvussa. Säästämisen rakenne on kuitenkin muuttunut. Yksityisen sektorin säästäminen pysyy vahvana, mutta ei juuri enää lisäänny. Julkisella sektorilla säästämisen taso on erittäin heikko, mutta säästäminen on vahvassa kasvussa; viime vuoteen saakka kyseessä oli vain lisävelkaantumisen nopea pienentyminen. Valtio ei lukuisista säästötoimenpiteistä huolimatta nettomääräisesti säästä vielä ensi vuonnakaan, ts. valtion kulutus ja tulonsiirtomenot ylittävät edelleen tulot. Vaihtotaseylijäämää vastaten Suomen korollinen ulkomainen nettovelka supistuu nopeasti. Ulkomailta on kuitenkin tehty huomattavia määriä osakesijoituksia Suomeen, ja nämä oman pääoman ehtoiset sijoitukset ovat lisänneet Suomen kansantalouden ulkomaista nettovelkaa vaihtotaseen ylijäämäisyydestä huolimatta. Ulkomainen kysyntä on osaltaan kasvattanut suomalaisten osakkeiden markkina-arvoa.

Yksityisessä sektorissa sekä kotitalouksien että yritysten rahoitusjäämät säilyvät positiivisina, ts. säästäminen ylittää investoinnit. Kotitalouksien asuntoinvestoinnit ovat kuitenkin kasvussa ja asuntolainojen nostot kohottavat velkojen suhdetta käytettävissä olevaan tuloon. Asuntoluottojen kasvu nopeutui tuntuvasti keväällä 1998 heijastaen kotitalouksien hyvinä jatkuvia tulo-odotuksia ja madaltuneita korkoja. Yritysten investoinnit ovat myös edelleen kasvussa, huomattava osa näistä suuntautuu ulkomaille, lähelle markkinoita, mikä parantaa välillisesti Suomessa sijaitsevan tuotannon vientimahdollisuuksia.

Kuvio 43.

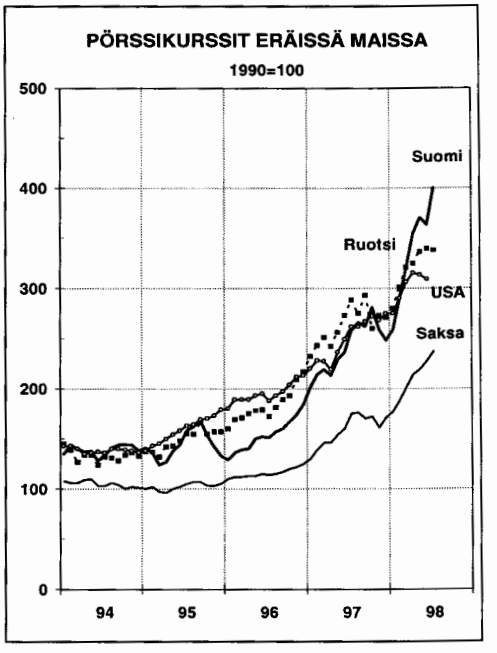
Julkisen sektorin kohdalla parantunut rahoitustasapaino on merkinnyt valtion lainanottotarpeen nopeaa pienentymistä. Kun valtion nettomääräinen lainatarve kassapohjalla kohosi suurimmillaan laman aikana yli 70 mrd. markkaan, niin ensi vuonna ollaan budjettiesityksen mukaan lähellä tasapainoa. Valtionyhtiöiden yksityistämisen ja kassan supistamisen vuoksi velanotto jää jo tänä vuonna pieneksi. Kuntien ja sosiaaliturvarahastojen puolella kehitys on valtioon verrattuna

ollut tasaista. Kuntien rahoitusjäämä heikentyy lähivuosien aikana lievästi.

Valtion lainanoton hallitseva rooli rahoitusmarkkinoilla pienenee, kun nettomääräinen lainanotto supistuu ja Suomi liittyy yhteiseen valuutta-alueeseen 1.1.1999. Suureksi kohonneen velan uusimistarve pitää lähivuosina kuitenkin bruttomääräisen lainanoton suurena. Valtion kotimaista lainanottoa lisää myös valuuttamääräisen velan supistaminen. Kun valtio ensi vuonna siirtyy euro-määräiseen lainanottoon, eroa koti- ja ulkomaisen lainanoton välillä on enää vaikea tehdä. Silti valtio jättää kotimaassa muille lainanottajille kasvavassa määrin tilaa. Kun valtion osuus joukkovelkakirjojen liikkeellelaskussa oli viime vuonna 86 % ja aikaisemmin tätäkin suurempi, niin jatkossa valtion osuus supistuu tuntuvasti. Suomen valtion osuus euroalueen joukkovelkakirjamarkkinoilla jää yhteen prosenttiin. Sekä valtion että muiden suomalaisten lainanottajien potentiaalinen sijoittajapohja laajenee olennaisesti, mutta samalla kilpailu tiivistyy.

Yhteiseen valuutta-alueeseen siirtymisen ja valtion muuttuvan roolin ohella kolmas merkittävä rakenteellinen kehityspiirre rahoitusmarkkinoilla koskee pörssikauppaa ja osakkeiden hinnannousua. Pörssin vaihto lähes kaksinkertaistui viime vuonna ja kurssinousua kertyi 35 %. Kurssinousu jatkui v. 1998 ja oli erityisen vahva alkukesästä, mutta elokuun alussa kurssit laskivat. Useiden suomalaisten pörssiyhtiöiden ulkomaalaisomistus on lisääntynyt tuntuvasti ja suomalaisyhtiöiden noteeraukset kansainvälisissä pörsseissä määräävät hinnat myös Helsingissä. Kotimainen kurssikehitys onkin heijastellut vahvasti sekä kansainvälistä kehitystä että yritysten hyvää tuloskuntoa. Sijoittajien

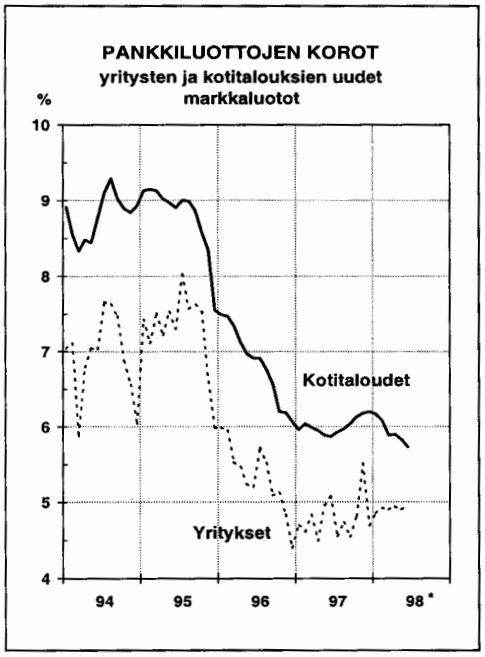
Kuvio 44.

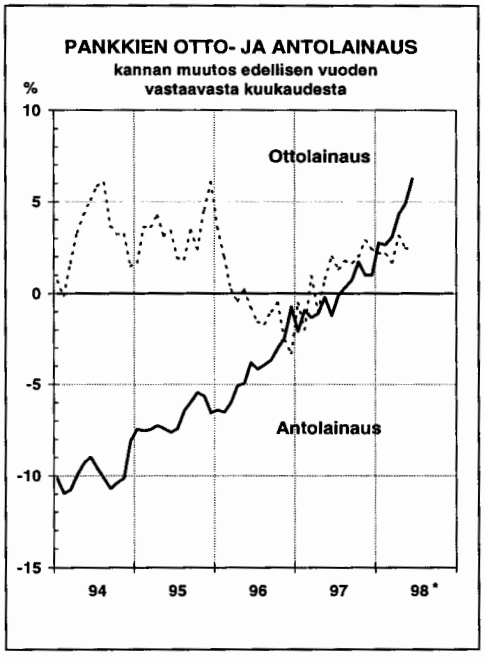
kiinnostus on kohdistunut silti kasvavasti myös korkoinstrumentteihin, ennen kaikkea joukkovelkakirjoihin, ja tämä kysyntä selittää yhdessä inflaatio-odotusten vähenemisen kanssa pitkäaikaisten korkojen laskua vuoden 1998 alkupuolella sekä Suomessa että muualla Euroopassa.

Pörssikurssien lyhyen tähtäimen ennakointi on erittäin epävarmaa. Suomalaisyritysten tulosnäkymät ovat edelleen hyvät ja matala korkotaso osaltaan tukee kursseja. Sijoituspääomat ovat kuitenkin herkkäliikkeisiä. Jos markkinoiden kurssiodotukset muuttuvat, pääoma etsiytyy nopeasti uusiin kohteisiin ja uusiin maihin. Tämä näkyi selvästi Aasian rahoituskriisin yhteydessä, kun sijoituspääomaa siirtyi Amerikkaan ja Eurooppaan. Pörssinousun ehtyessä kiinteistösijoitukset saattavat myös muodostua uudelleen entistä

Kuvio 45.

Kuvio 46.

kiinnostavammiksi, mikä merkitsisi Suomessa lisää hintapaineita asunto- ja kiinteistömarkkinoilla.

EMUn kolmannen vaiheen käynnistyminen vuoden 1999 alussa merkitsee korkotason yhtenäistymistä euro-alueella ja tämä saattaisi merkitä pientä lyhyiden korkojen nousua nykyisissä matalan koron maissa, joihin Suomi kuuluu. Tätä siirtymävaihetta koskevat korkojen nousuodotukset ovat pienentyneet markkinoilla, koska eurosta näyttää alusta alkaen tulevan vahva valuutta, johon kohdistuva varantokysyntä osaltaan vahvistaa kurssia. Suomen suhdannevaihetta ja edessä häämöttävää ylikuumenemisriskiä ajatellen euroalueen rahoitusmarkkinoiden on pelätty muodostuvan jopa tarpeettoman keveiksi ja koron liian matalaksi. Korkoero Suomen ja Saksan välillä leveni hieman kesällä 1998, mikä on johtunut lähinnä suomalaisten sijoittajien siirtymisestä entistä enemmän kohti kansainvälisiä markkinoita ja siis suomalaisten markkinoiden pienuudesta ja likviditeetin puutteesta.

Luottoekspansio nopeutui selvästi Suomessa keväällä 1998, mihin osaltaan vaikutti luottojen leimaveron poistaminen huhtikuun lopussa. Pankkien selvästi parantunut kannattavuus ja ulkomaisten pankkien lisääntyvä kilpailu ovat lisänneet luoton tarjontaa, mikä näkyy mm. korkomarginaalien alenemisena. Yleisön luottokysyntää lisäävät puolestaan jo useita vuosia parantunut tulokehitys ja myönteiset odotukset yhdessä aikaisempina vuosina patoutuneiden investointi- ja kulutustarpeiden kanssa. Yritysten ja kotitalouksien vahvistunut rahoitusasema näkyy velkaantuneisuuden viime vuosien dramaattisessa alenemisessa, joka nyt saattaa olla kääntymässä lievään nousuun.

39. Säästäminen sektoreittain

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	3,9	3,8	8,2	11	12
kotitaloudet	3,6	2,0	2,9	2 1/2	2
yritykset	5,1	4,0	5,9	7	7 1/2
rahoituslaitokset	0,5	1,1	0,6	1/2	1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-1,5	-1,3	-0,9	-1	-1
julkisyhteisöt	-3,8	-2,0	-0,3	2	3
Kiinteän pääoman kuluminen	15,8	15,3	14,6	14	13 1/2
Bruttosäästäminen	19,7	19,1	22,8	25,2	26,0

40. Kansantalouden rahoitustasapaino

	1995	1996	1997*	1998**	1999**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit(1)	15,6	15,1	17,3	19,0	20,1
kotitaloudet	2,8	3,0	3,5	3 1/2	4
yritykset	9,2	8,3	9,3	10 1/2	12
rahoituslaitokset	-0,1	-0,1	-0,2	0	0
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1,8	1,6	1,9	1 1/2	1 1/2
julkisyhteisöt	2,8	2,8	2,9	2 1/2	2 1/2
Bruttosäästäminen(2)	19,7	19,1	22,8	25,2	26,0
kotitaloudet	6,9	5,1	5,8	5	4 1/2
yritykset	14,0	12,5	13,8	15	15
rahoituslaitokset	0,7	1,7	0,8	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,4	0,6	0,9	1	1
julkisyhteisöt	-2,4	-0,8	1,5	3 1/2	4 1/2
Rahoitusylijäämä = vaihtotaseen ylijäämä	4,1	4,0	5,5	6,2	5,9
kotitaloudet	4,1	2,1	2,3	1 1/2	1/2
yritykset	4,8	4,1	4,6	4	3
rahoituslaitokset	0,9	1,8	1,1	1/2	1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-1,3	-1,0	-1,0	-1	-1
julkisyhteisöt	-5,2	-3,6	-1,4	1	2 1/2
Tilastollinen ero(3)	-0,9	-0,6	0,0	0	0

(1) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.
(2) Ml. pääomansiirrot, netto.
(3) Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero, sisältyy bruttoinvestointeihin.

Taloudellisia tapahtumia 1.1.1997-1.9.1998

1997

1.1.

Valtion talousarvio vuodelle 1997. Menot ovat 190,3 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 162,0 mrd. mk. Menot pienenevät 1,7 %, mutta tulot kasvavat 2,4 % vuoden 1996 talousarvioon verrattuna. Nettolainanotto on 28,3 mrd. mk. Budjettiin sisältyy uusia menojen leikkauksia noin 6 mrd. mk. Samalla jatkettiin v. 1995 voimassa olleita yksivuotisia säästölakeja ja -päätöksiä, joiden yhteisvaikutus v. 1996 tehtyjen säästöjen kanssa on noin 23½ mrd. mk.

Työnantajan keskimääräinen **TEL-maksu** v. 1997 on 16,7 % ja **LEL-maksu** on 17,7 % ja **YEL-** ja **MYEL-maksu** 20,7 %. **Kuntatyönantajan** keskimääräinen eläkemaksu on 20,8 % palkoista ja **valtion** eläkemaksu 19 %. **Palkansaajien eläkemaksu** on 4,5 % palkasta.

Työnantajan **työttömyysvakuutusmaksu** v. 1997 on 1 % palkkasumman ensimmäiseltä viideltä miljoonalta markalta ja 4 % ylitteeltä. **Palvelussuhteessa olevien työttömyysvakuutusmaksu** on 1,5 % palkasta. Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan rahoitusosuuksia muutettiin väliaikaisesti niin, että v. 1997 valtionosuus on 54,5 %, työnantajien 40 % ja vakuutettujen 5,5 %.

Työnantajan kansaneläkemaksu on yksityisellä sektorilla yrityksen poistojen määrästä riippuen 2,40; 4,00 tai 4,90 % palkoista ja julkisella sektorilla 3,95 % paitsi kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten työnantajilta 3,15 %. Yksityisen sektorin **työnantajan**, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten **sairausvakuutusmaksu** on 1,60 %, valtion ja sen laitosten 2,85 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 6,85 % palkoista. **Vakuutetun kansaneläkemaksu** poistetaan. **Vakuutetun sairausvakuutusmaksu** on 1,90 p/äyri ja 2,35 p/äyri 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta. Eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 3,00 p/äyri.

Tuloverolakiin tehtiin useita henkilöverotusta ja yritysverotusta koskevia muutoksia. Tulonhankkimisvähennystä ja kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä korotettiin. Pienyritysten tulorahoitusmahdollisuuksia parannettiin muuttamalla pääomatulo-osuuden laskentaperusteita.

Uusi **varainsiirtoverolaki** korvaa leimaverolain lainhuudatusleimaveroa, vuokraoikeuden siirtoleimaveroa sekä osakkaiden siirtoleimaveroa koskevat säännökset. Kiinteistön, vuokraoikeuden tai rakennuksen luovutuksen varainsiirtovero aleni 6 prosentista 4 prosenttiin kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. Lisäksi muutettiin leimaverolain kiinnitysleimaveroa koskevia säädöksiä sekä rikoslain verorikkomusta koskevaa säännöstä.

Tuloveroasteikkoon tehtiin 4 prosentin inflaatiotarkistus. Kaikkia **marginaaliveroprosentteja** alennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä. Varallisuusveroasteikko ja yhteisön varallisuusveroprosentti säilyivät ennallaan.

Omistajayrittäjien varallisuusverohuojennukseen oikeuttava omistusosuus osakeyhtiön osakkeista alennettiin 20 prosentista 10 prosenttiin.

Energiaverojärjestelmää muutettiin siten, että sähkön energialähteiden verottamisesta luovuttiin ja siirryttiin sähkön verottamiseen. Sähkön vero porrastettiin siten, että teollisuus ja ammattimaiset kasvihuoneviljelijät suorittavat alempaa veroa. Pienvoimaloille myönnetään tukea valtion varoista.

Indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain voimassaoloa jatketaan kahdella vuodella, vuoden 1998 loppuun. Lain sisältöön on tehty vähäisiä tarkistuksia siten, että indeksiehto sallitaan sopimuksissa hieman nykyistä laajemmin.

Työttömyysturvan saamisen edellytyksenä oleva palkansaajan työssäoloehto piteni 26 viikosta 43 viikkoon ja ansioon suhteutetun päivärahan saamisen edellytyksenä oleva vakuutusehto pidennettiin kuudesta kuukaudesta 10 kuukauteen. Työssäoloehtoon voidaan lukea enintään 16 viikon ajalta myös sellainen ajanjakso, jolta henkilö on saanut työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea. Ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määritellään aina samalta ajanjaksolta, jolta työssäoloehto täyttyy. Jos päivärahan enimmäiskeston laskeminen aloitetaan alusta, on uusi päiväraha kuitenkin aina vähintään 80 % edellisestä. Yhteensovitusosa alennetaan nykyisestä 80 prosentista 50 prosenttiin. Työttömyyspäivärahaa ei makseta työsuhteen päättyessä maksetulta lomakorvausajalta. Ns. lisäpäivärahaoikeutta koskevia säännöksiä muutetaan siten, että ikäraja, jonka jälkeen henkilölle, jonka päivärahan enimmäismaksuaika ei ole täyttynyt, voidaan maksaa työttömyyspäivärahaa 60 ikävuoteen saakka, nousee nykyisestä 55 vuodesta 57 ikävuoteen.

Työmarkkinatukeen ei ole oikeutta ammatillista koulutusta vailla olevalla 20-24-vuotiaalla henkilöllä, joka ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tarjotusta työstä, koulutuksesta tai työharjoittelusta.

Työttömyysturvan, peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamääriin ei tehty palkkatason muutoksesta johtuvaa tarkistusta v. 1997.

Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi sille tilitetään v. 1997 arvonlisäveron tuotosta 2,4 mrd. mk.

Kansaneläkkeen lisäosa ja pohjaosa poistuivat. Tämän vuoksi eläkkeensaajien asumistuen, hoitotuen ja rintamalisän säännöksiä tarkistettiin. Kansaneläkeuudistuksen vaiheittaiseen voimaantuloon liittyen vanhan eläkkeen alentamissäännöksiä tarkistettiin siten, ettei eläkkeen määrä tarpeettomasti vaihtele.

Öljyjätemaksusta annettu laki muutettiin eräin muutoksin pysyväksi. Maksun käyttötarkoitusta laajennetaan siten, että kertyviä varoja voidaan käyttää myös öljyn saastuttamien maa-alueiden puhdistuskustannuksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten **valtionosuuden** laskentatapa muutetaan. Lisäksi valtionosuuden laskentaperusteiden määrittelyä tarkistetaan uusimpien tutkimusten perusteella. Vuonna 1997 kuntien valtionosuuksia vähennetään 2,5 mrd. mk talousarvioesityksen mukaisesti sekä toteutetaan 1,3 mrd. markan vähennys v. 1998.

Veroäyrin hinta nousi 10 kunnassa ja laski 45 kunnassa; keskimääräinen veroäyri v. 1997 on ennakkotiedon mukaan 17,43 p/äyri eli 0,08 p/äyri alempi kuin v. 1996.

28.1.
Jos talouspoliittinen tilanne niin vaatii, on valtiovarainministeriöllä valmius ostaa **velanhoitoon tarvittavia valuuttoja** suoraan markkinoilta sen sijaan että valuutat hankitaan Suomen Pankista.

1.2.
Velkajärjestelyä ei voida myöntää velalliselle, joka väliaikaisena pidettävän syyn vuoksi ei kykene maksamaan velkojaan lainkaan tai maksaa niitä vain vähän. Velkajärjestelyn estesäännöksiä tiukennettiin. Maksuohjelman laiminlyönti voi johtaa suoritusten perimiseen ulosotossa.

27.2.
Hallitus sopi vuosien 1998-2001 menokehyksistä. **Valtion menojen kokonaiskehys** vuoden 1998 hintatasossa vuodelle 1998 on 191 mrd. mk, vuodelle 1999 192 mrd. mk, vuodelle 2000 190 mrd. mk ja vuodelle 2001 191 mrd. mk.

Valtioneuvoston periaatepäätös Itä-Suomen kehittämiseksi. Päätöksellä suunnataan ministeriöiden toimintaa ja toimenpiteiden valmistelua Itä-Suomen elinkeinoelämän edistämiseksi. Suosituksista pääosa on toteutettavissa talousarvion määrärahoja uudelleen kohdentamalla.

1.3.
Ahvenanmaan ja muun Suomen välille säädetään yhteisölainsäädännön edellyttämä arvonlisä- ja valmisteverotusta koskeva **veroraja.** Ahvenanmaan ja muun Suomen välisiin tavaroiden ja palvelujen myynteihin ja siirtoihin sovelletaan tällöin samoja sääntöjä kuin Suomen ja Euroopan yhteisön ulkopuolisten maiden väliseen kauppaan.

29.4.
Talouspoliittisen ministerivaliokunnan periaatepäätös **tukityöllistämistöiden vakinaistamisesta** valtionhallinnossa. Henkilöstövoimavaroja vakinaistetaan niistä pysyvistä tehtävistä, joita tukityöllistetty henkilöstö hoitaa. Valtion virastoissa työskentelevän tukityöllistetyn henkilöstön työpanos on noin 8 000 henkilötyövuotta. Siitä noin 4 500 henkilötyövuotta on kohdennettu pysyviin tehtäviin. Tarkoituksena on vakinaistaa yhteensä noin 3 000 henkilötyövuotta vastaava osuus vuosina 1998 ja 1999, puolet kumpanakin vuonna.

30.4.
Valtioneuvosto oikeutti kauppa- ja teollisuusministeriön **myymään Rautaruukki Oy:n** osakeannissa enintään 26 260 000 kappaletta Rautaruukki Oy:n K-osakkeita käypään hintaan. Valtiolle kertyy tuloja myynnin seurauksena 700-1 100 milj. mk myytävien osakkeiden kokonaismäärästä riippuen. Valtion omistusosuus yhtiössä laskee valtion osakemyynnin, bonusosakkeiden luovutuksen ja Rautaruukki Oy:n osakeannin johdosta alimmillaan noin 41 prosenttiin.

15.5.
Valtioneuvoston päätös antaa eduskunnalle valtioneuvoston **selonteko "Talous- ja rahaliitto - Suomen vaihtoehdot ja kansallinen päätöksenteko"**.

22.5.
Valtioneuvoston päätös antaa eduskunnalle valtioneuvoston **energiapoliittinen selonteko**. Selonteko sisältää Suomen energiastrategian, jonka tarkastelujakso ulottuu kahden-kolmen vuosikymmenen päähän.

1.6.
Työsopimuslakia muutetaan siten, että **sairausajan palkanmaksuvelvollisuus** ulotetaan rajoitettuna myös alle yhden kuukauden kestäneisiin työsuhteisiin. Vuosilomalakia muutetaan (1.4.1997 lukien) siten, että työntekijällä on nykyistä huomattavasti laajemmin oikeus **vuosilomakorvaukseen myös lyhytkestoisessa työssä**.

1.8.
Pienten lasten hoidon tukijärjestelmää muutetaan kunnan järjestämästä lasten päivähoidosta perittävien maksujen, yksityisen hoidon tuottajalle maksettavan tuen sekä lasten vanhemmille maksettavan kotihoidon tuen osalta.

Työttömällä on mahdollisuus lyhyeen, satunnaiseen **ulkomaanmatkaan** päivärahaoikeuttaan menettämättä. Ehtona on, että matkasta on ilmoitettu etukäteen ja että henkilö on viivytyksettä tavoitettavissa matkan aikana ja kykenee tavanomaisessa ajassa ottamaan vastaan tarjotun työn. Lisäksi työttömyyden, päätoimisen opiskelun sekä talkoo- ja vapaaehtoistyön välistä rajanvetoa laissa selkeytetään.

Tuloverolakiin lisättiin säännös, jolla lievennetään sitä progressiovaikutusta, joka eräillä ulkomailta saaduilla **eläkkeillä** on Suomesta saadun ansiotulon verotukseen. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1997 toimitettavassa verotuksessa.

Pitkäaikaistyöttömällä, joka on toiminut työmarkkinoilla palkkatyössä tai yrittäjänä vähintään 12 vuotta, on oikeus työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen tasoiseen etuuteen omaehtoisen, ammatillisia valmiuksia edistävän **koulutuksen** ajalta, kuitenkin enintään kahdelta vuodelta. Tuen saamisen edellytyksenä on myös, että on pitkäaikaistyötön, joka on viimeisten 24 kuukauden aikana ollut 12 kuukautta työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa.

1.9.
Osakeyhtiölain merkittävimmät muutokset koskevat yhtiöiden jakoa yksityisiin ja julkisiin osakeyhtiöihin, konsernimääritelmän laajentamista, yhtiöiden käytössä olevien rahoitusvälineiden lisäämistä, osakepääoman maksua ja oman pääoman määrää koskevien säännösten kiristämistä sekä yhtiörakenteen muuttamisen helpottamista. Muutoksen keskeisenä tavoitteena on lisätä yhtiöiden vapautta päättää toimintansa järjestämisestä sekä parantaa osakkeenomistajien yhdenvertaisuutta ja velkojien asemaa.

Eräin tarkistuksin ennen vuotta 1980 lainoitettujen **aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen** käyttöä, asukasvalintaa ja luovutuksensaajaa koskevien rajoitusten voimassaolo pidennetään 10 vuodella siitä, mitä se lain mukaan nyt on.

Hallitus hyväksyi Suomen **lähentymisohjelman** (3.9.1995) **tarkistuksen**. Ohjelman mukaisesti julkisen sektorin alijäämä alittaa vaaditun viitearvon v. 1997 ja julkinen velkaantuneisuus taittuu vuoden 1997 jälkeen.

2.9.
Vuoden 1998 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot ovat 186,9 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 171,4 mrd. mk. Budjetin rahoitustarve 15,4 mrd. mk katetaan vastaavan suuruisella nettolainanotolla. Budjettitalouden menot supistuvat reaalisesti vajaa 3 % vuoden 1997 arvioituihin kassamenoihin verrattuna. Jo aiemmin päätettyjen menojen leikkausten heijastusvaikutukset vähentävät valtion

menoja v. 1998 noin 3 mrd. mk ja budjettiriihessä päätetyt säästöt ja menojen lykkäykset yhteensä 2 mrd. mk.

15.9.
Suomen Pankki nosti **huutokauppakoron** 3,00 prosentista 3,25 prosenttiin.

Kotitaloustyön väliaikaisen (1997-1999) **verotuen** (kotitalousvähennys) perusteena on verovelvollisen kotona tai vapaa-ajan asunnossa tehty kotitalous-, hoiva- tai hoitotyö. Vähennyksen voi myös saada asunnon kunnossapito- tai perusparannustyön perusteella, mutta ei sellaiseen työsuoritukseen, johon saa muuta tukea. Valtion tuloverosta voi vähentää maksamansa pakolliset työnantajan sosiaaliturvamaksut tai ennakkoperintärekisteriin merkitylle veronalaista toimintaa harjoittavalle maksetusta työkorvauksesta 40 %. Vähennyksen enimmäismäärä on 5 000 mk vuodessa. Kokeilualueita ovat Etelä-Suomen, Oulun ja Lapin lääniin kuuluvat kunnat. Päätös tulee voimaan 1.10.1997.

10.10.
Lisätalousarvion valtion menoja vähentävä nettovaikutus on 1,6 mrd. mk, missä menoja vähentävänä tekijänä on otettu huomioon mm. sarjaobligaatioista saatavien emissiovoittojen kasvu 3,6 mrd. mk. Kun tulojen nettolisäykseksi lähinnä yhteisöverotuoton kasvun vuoksi arvioidaan 7 mrd. mk, voidaan valtion nettolainanottoa vähentää 8,6 mrd. mk. Kaikkiaan vuoden 1997 nettolainanotto jää lisätalousarvion mukaan 19,7 mrd. markkaan.

1.11.
Riskipääomatakuu voi kattaa oman pääoman ehtoisten sijoituksien lisäksi myös muut pääomasijoitusinstrumentit, kuten esimerkiksi vaihtovelkakirjalainat ja voitto-osuuslainat. Sijoituskohteeksi hyväksytään myös sellaiset ulkomaiseen yritykseen kohdistuvat sijoitukset, jotka edesauttavat suomalaisen yrityksen toimintaedellytyksien parantumista. Pienen ja keskisuuren yrityksen määritelmää muutetaan liikevaihdon ja taseen loppusumman osalta. Lain voimassaoloaikaa jatketaan vuoteen 2000. Lakia sovelletaan valtion takuihin, jotka myönnetään 1.1.1997 tai sen jälkeen.

3.11.
Suomen Pankki lyhensi **maksuvalmiusluottojen** maturiteetin viikosta yhteen päivään. Samalla se poisti vakuudellisen maksuvalmiusluoton käytön enimmäismäärää koskevat rajoitukset.

17.11.
Hallitus ja työmarkkinaosapuolet sopivat, että rahaliiton jäsenyyttä varten kootaan kaksi **suhdanteita tasaavaa puskurirahastoa**, joiden yhteissumma nousee lähelle seitsemää miljardia markkaa. Puskurit kootaan työeläkejärjestelmään ja työttömyysturvajärjestelmään.

27.11.
Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen 26.11.1997 saavuttama tulopoliittista sopimusta vuosille 1998-1999 koskeva **neuvottelutulos** täyttää hallituksen sille asettamat vaatimukset edellyttäen, että neuvottelutulos liittotason neuvotteluissa tulee 11.12.1997 mennessä riittävän kattavasti hyväksytyksi. Eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alennukset vuosina 1998-1999 toteutetaan tästä riippumatta. Verotukseen liittyvinä muutoksina palkansaajan sairausvakuutusmaksua alennetaan 0,4 penniä nykyisestä 1,9 pennistä vuoden 1998 alusta, vuoden 1999 alusta poistetaan 80 000 markkaa vuodes-

sa ylittävältä tulon osalta perittävä 0,45 pennin suuruinen sairausvakuutusmaksu, ansiotulovähennyksen enimmäismäärää korotetaan 5 500 markasta 8 600 markkaan v. 1999, vähennys säilyy täysimääräisenä nykyisen 43 000 markan sijasta 75 000 markkaan saakka, vähennys alenee 3 prosentin vauhdilla, kun alenema nykyisin on 2 %, tulonhankintavähennyksen enimmäismäärää korotetaan 300 markalla 2 100 markkaan v. 1999, tuloveroasteikon prosentteja, ylintä lukuun ottamatta, alennetaan puolella prosenttiyksiköllä v. 1999.

3.12.

Toisen lisätalousarvion tulot lisääntyvät 1,8 mrd. mk (Postipankki Oy:n ja osuuspankkien saamien pääomasijoitusten palautus) ja menot 43,5 milj. mk. Nettorahoitustarve vähenee 1 740 milj. mk, ja nettolainanottoa vähennetään tällä määrällä.

10.12.

Postipankki Oy:n osakkeiden luovutus perustettavalle uudelle osakeyhtiölle voidaan toteuttaa, kuitenkin Postipankki Oy:n osake-enemmistön tulee olla joko välittömästi valtion tai valtioenemmistöisen osakeyhtiön omistuksessa.

12.12

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt toteavat, että työ- ja virkaehtosopimusneuvotteluissa on solmittu sopimukset työnantaja- ja palkansaajakeskusjärjestöjen 26.11.1997 saavuttaman neuvottelutuloksen mukaisesti ja ne vahvistavat neuvottelutuloksen **tulopoliittiseksi sopimukseksi vuosille 1998 - 1999**. Uusien työ- ja virkaehtosopimusten sopimuskausi alkaa 1.1.1998 ja päättyy 15.1.2000. Vuoden 1998 alusta palkkoja korotetaan yleiskorotuksella, jonka suuruus on 85 penniä tunnilta tai 142 markkaa kuukaudelta, kuitenkin vähintään 1,6 %. Samasta ajankohdasta lukien palkkoja korotetaan 0,5 prosentin suuruisella sopimusalakohtaisella järjestelyvaralla sekä nais- ja matalapalkkaerällä. Vuoden 1999 alusta palkkoja korotetaan yleiskorotuksella, jonka suuruus on 85 penniä tunnilta tai 142 markkaa kuukaudelta, kuitenkin vähintään 1,6 %. Mikäli kuluttajahintaindeksisin (1995=100) nousu joulukuusta 1997 lokakuuhun 1998 ylittää 2,6 %, palkkoja korotetaan ylitettä vastaavalla määrällä vuoden 1999 alusta; 0,4 prosentin suuruisia tai sitä pienempiä korotuksia ei kuitenkaan makseta.

16.12.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi **uuden energiakonsernin** muodostamisen. Ensimmäisessä vaiheessa perustetaan holdingyhtiö, johon myöhemmin siirretään Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n osakkeet. Siirron ehtona on, että eduskunta antaa valtuudet. Eduskuntakäsittelyn odotetaan tapahtuvan helmi-maaliskuussa 1998. Holdingyhtiölle on tarkoitus hakea noteeraus Helsingin Arvopaperipörssissä.

22.12.

Suomen Pankki teki periaatepäätöksen lopettaa **helibor-viitekorkojen** sekä kolmen ja viiden vuoden viitekorkojen noteeraamisen ensi vuonna, kun lopullinen päätös Suomen osallistumisesta talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen on tehty. Viitekorkojen noteeraaminen nykyisessä muodossa on perustunut Suomen Pankin päätökseen, eikä mikään lain säännös siihen velvoita. Lopettaminen ei aiheuta ongelmia, sillä Suomen Pankkiyhdistys laskee oman viitekorkonsa täysin Suomen Pankin nykyistä käytäntöä vastaavalla tavalla.

1998

1.1.

Valtion talousarvio vuodelle 1998. Menot ovat 188,6 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 173,2 mrd. mk. Menot pienenevät 0,9 %, mutta tulot kasvavat 6,9 % vuoden 1997 talousarvioon verrattuna. Nettolainanotto on 15,4 mrd. mk.

Työnantajan keskimääräinen **TEL-maksu** v. 1998 on 16,8 %, **LEL-maksu** on 17,5 % ja TaEL 11,3 %. **Kuntatyönantajan keskimääräinen eläkemaksu** on 20,9 % palkoista ja valtion eläkemaksu 18,8 %. **Palkansaajien eläkemaksu** on 4,7 % palkasta.

TEL-alojen **alle kuukauden työsuhteet** ja työsuhteet, joissa ansiot jäävät alle TEL:n vähimmäisrajan, vakuutetaan TaEL:ssa. Samalla TaEL:n vähimmäisansiorajaa alennetaan, TEL:n ns. ketjutussääntö kumotaan ja rekisteröityä lisäeläketurvaa koskevia säännöksiä tarkistetaan. Myös pitkien TEL-työsuhteiden vajaat kuukaudet tulevat TEL-vakuutuksen piiriin ja niistä karttuu eläkettä.

Työnantajan **työttömyysvakuutusmaksu** v. 1998 on 0,9 % palkkasumman ensimmäiseltä viideltä miljoonalta markalta ja 3,9 % ylitteeltä. Palvelussuhteessa olevien työttömyysvakuutusmaksu on 1,4 % palkasta. Maksun tuotosta käytetään 80 milj. markan ylittävältä osalta 54 % ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan valtionosuuden pienentämiseen ja 46 % työeläkelisien rahoitukseen. Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan rahoitusosuuksia muutetaan v. 1998 väliaikaisesti siten, että valtionosuus on 52,5 % ja Työttömyyskassojen keskuskassan eli työnantajien rahoitusosuus 42 %. Lopullinen valtionosuus on arviolta 35 %, kun otetaan huomioon palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun vähentävä vaikutus valtionosuuteen. Lomautusajalta maksettavien päivärahojen osalta työnantajien rahoitusosuus on 67,5 % valtion rahoitusosuuden ollessa 27 %.

Työnantajan **kansaneläkemaksu** on yksityisellä sektorilla yrityksen poistojen määrästä riippuen edelleen 2,40; 4,00 tai 4,90 % palkoista ja julkisella sektorilla 3,95 % paitsi kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten työnantajilta 3,15 %. Yksityisen sektorin työnantajan, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisen liikelaitoksen **sairausvakuutusmaksu** on edelleen 1,60 %, valtion ja sen laitosten 2,85 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 6,85 % palkoista. Vakuutetulta perittävä sairausvakuutusmaksu alenee 0,40 penniä veroäyriltä ja on 1,50 p/äyri ja 1,95 p/äyri 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta.

Tuloveroasteikon tulorajoja nostetaan kaksi prosenttia. Varallisuusveroasteikko ja yhteisön varallisuusveroprosentti säilyvät ennallaan. Asunnon ja työpaikan välisten matkakulujen omavastuuosuus nostetaan 3 000 markkaan ja vähennyskelpoisten matkakulujen enimmäismäärä korotetaan 20 000 markkaan.

Yhteisön tuloveron tuotto jaetaan valtion, kuntien ja seurakuntien kesken siten, että valtio saa yhteisöveron tuotosta 57 %, kunnat 40 % ja seurakunnat 3 %.

Arvonlisäveron verorakennetta muutetaan vastaamaan Euroopan yhteisön lainsäädäntöä siten, että käytössä on vain kaksi alennettua verokantaa.

Ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverotusta jatketaan kahdella vuodella.

Ulkomaantyöskentelystä saadun palkan verovapautta koskevaa tuloverolain niin sanottua kuuden kuukauden sääntöä muutetaan siten, että tämän säännön alainen tulo on kokonaan verovapaata tuloa. Sairausvakuutusmaksua suoritetaan myös tämän verovapaan palkan perusteella.

Energiaverotusta koskeva lainsäädäntö muuttuu. Maakaasun nykyinen 50 prosentin veronalennus saatetaan voimaan pysyväksi. Kaikelle puulla ja puupohjaisilla polttoaineilla tuotetulle sähkölle myönnetään sähköveroa vastaavaa tukea. Samalla sähköinen raideliikenne vapautetaan sähköverosta. Maakaasun ja yhdyskuntien lämmitysvoimaloissa puulla ja puupohjaisilla polttoaineilla tuotetun sähkön verotuoton menetykset korvataan nostamalla kaikkien polttoaineiden hiilipitoisuuteen perustuvaa lisäveroa sekä sähköveroa. Teollisuudelle myönnettävä vastaava tuki korvataan nostamalla teollisuuden sähköveroa. Moottoribensiinin valmisteveroa korotetaan 20 p ja dieselöljyn 15 p/l.

Viinien ja välituotteiden valmisteveroa alennetaan keskimäärin 17 % ja viinin määritelmää laajennetaan. Toisesta EU-maasta Suomeen saapuvan matkustajan mukanaan verottomasti tuomien alkoholijuomien määrällisiä rajoituksia väljennetään.

Tallettajien saamisten turvaamiseksi perustetaan kaikille talletuspankeille yhteinen **talletussuojarahasto**. Rahastoon kerättäviä varoja käytetään ainoastaan tallettajien saamisten maksamiseen. Talletussuojarahastosta voidaan maksaa enintään 150 000 markan suuruinen korvaus tallettajaa ja pankkia kohden.

Viivekoron laskentaperustetta alennetaan kahdella prosenttiyksiköllä.

Asumistukilain mukaista varallisuuskäsitettä muutetaan siten, että nykyisen, kokonaan tuen saamisen estävän, varallisuusrajan asemesta valtioneuvoston vahvistaman omaisuusrajan ylittävästä omaisuudesta lasketaan tuloa 15 %. Samalla omaisuuskäsite yhdenmukaistetaan eläkkeensaajien asumistuen kanssa.

Yritystukien antamisen yleiset perusteet hyväksyttiin. Perusteita sovelletaan riippumatta siitä, millä hallinnonalalla tukea hallinnoidaan. Laki tulee voimaan 1.1.1998.

Kuntien valtionosuustehtävien kustannustason muutoksen laskentatapaa tarkistetaan tekemällä valtionosuuksiin indeksikorotukset asukaskohtaisilla valtionosuusleikkauksilla vähennettyihin valtionosuusperusteisiin.

Sopimuksiin, jotka on uudistettu tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti, saadaan ottaa mainitun sopimuksen mukainen **indeksiehto.**

Työttömyyspäivärahaa korotetaan kahdella markalla. Muutos heijastuu myös ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan, työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen koulutustukien, työmarkkinatuen ja eräiden työvoimapoliittisten tukien tasoon. Työttömyysturvan peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamääriä tarkistetaan jatkossa vuosittain elinkustannusten muutosta vastaavasti nykyisen palkkatason olennaisen muutoksen sijasta. Työstä tai koulutuksesta kieltäytymisestä ja muista työmarkkinarikkeistä asetetta-

via korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita pidennetään siten, että kolmen viikon määräajat pitenevät kuukauteen ja kahdeksan viikon määräajat kolmeen kuukauteen.

Työttömällä, joka on toiminut työmarkkinoilla palkkatyössä tai yrittäjänä vähintään 10 vuotta 15 edellisen vuoden aikana ja joka on ollut työttömänä vähintään 4 kuukautta koulutusta edeltäneen 12 kuukauden aikana, on oikeus työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen tasoiseen etuuteen omaehtoisen, ammatillisia valmiuksia edistävän päätoimisen koulutuksen ajalta. **Koulutuspäiväraha** -nimistä etuutta maksetaan enintään 500 päivältä.

Toimeentuloa koskevat säännökset kootaan uuteen lakiin. Toimeentulotuen tavoitteet ja tehtävät, oikeus saada sitä sekä tuen rakenne, myöntämismenettely ja muutoksenhaku pidetään pääasiallisesti ennallaan. Lasten perusosan määriä alennetaan ja osa asumismenoista sisällytetään perusosalla katettaviin menoihin. Perusosan indeksitarkistuksista säädetään asetuksella.

Työvoimapoliittisen järjestelmän uudistamisen keskeisenä tarkoituksena on parantaa työmarkkinoiden toimivuutta tarjoamalla työttömille nykyistä laajemmin mahdollisuuksia työllistymisedellytystensä parantamiseen, estää laajamittaista syrjäytymiskehitystä työmarkkinoilta sekä täsmentää työttömän oikeuksia ja velvollisuuksia.

Laki **Suomen Pankista** korvaa voimassa olevan lain. Se sisältää Euroopan talous- ja rahaliiton toisen vaiheen edellyttämät tarkistukset Suomen Pankkia koskeviin säädöksiin. Laki tulee voimaan 1.1.1998.

7.1.
Talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti käynnistää toimenpiteet **Alko-Yhtiöt -konsernin** tulevasta organisaatiorakenteesta. Nykyinen vähittäismyyntijärjestelmä säilytetään. Vähittäismyyntiyhtiö Alko Oy erotetaan Alko-Yhtiöt -konsernista tarpeellisten lisäselvitysten perusteella. Alko-Yhtiöt siirretään kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle. Alko Oy jää sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

15.1.
Valtioneuvosto päätti **energia-alan holingyhtiön** perustamisesta. Kauppa- ja teollisuusministeriön suorittamassa selvityksessä on päädytty siihen, että Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n kilpailuaseman vahvistamiseksi ja energiastrategian tavoitteiden turvaamiseksi on tarkoituksenmukaista yhdistää yhtiöt perustettavaan holdingyhtiöön. Yhtiö olisi perustamisvaiheessa kokonaan valtion omistama. Yhtiö on tarkoitus perustaa tammi-helmikuussa 1998.

30.1.
Rahanpesun estämistä koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan siten, että luotto- ja rahoituslaitoksia sekä muita lakisääteisesti ilmoitusvelvollisia yhteisöjä ja elinkeinonharjoittajia koskee yksi sisällöltään yhtenäinen laki. Keskusrikospoliisin yhteyteen perustetaan rahanpesun selvittelykeskus. Rahanpesun torjuntaan tähtäävän säännöstön soveltamisalaa laajennetaan kattamaan rahoituslaitosten, ulkomaisen rahoituslaitoksen sivukonttorin ja edustuston, sijoituspalvelujen oheispalveluja tarjoavien yhteisöjen, rahapelitoimintaa harjoittavien yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien sekä kiinteistönvälittäjien toimintaa. Lait tulevat voimaan 1.3.1998.

Ympäristövahingon vaaraa tai ympäristöhaittaa aiheuttavan toiminnan harjoittajalla tulee olla pakollinen **ympäristövahinkovakuutus**. Tämän vakuutuksen perusteella korvataan ympäristövahingot ja niiden torjuntakustannukset silloin kun korvausta ei ole saatu perityksi ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain mukaisesti korvausvelvolliselta tai tätä ei ole saatu selvitetyksi. Lait tulevat voimaan ensi vuoden alusta.

1.2.
Pienet ja keskisuuret yritykset voivat tehdä **korotetut poistot** myös v. 1998 tekemiensä käyttöomaisuushankintojen perusteella. Korotettu poisto saadaan tehdä omaisuuden käyttöönottovuonna ja kahtena sitä seuraavana verovuonna. Poiston enimmäismäärä on säännönmukainen poisto korotettuna 50 prosentilla. Veronhuojennus koskee uuden tuotantolaitoksen ja matkailuyrityksen lisäksi kehitysalueella toimivan tuotantolaitoksen ja matkailuyrityksen laajentamista ja niiden koneiston, laitteiden tai kaluston uudistamista.

24.2.
Valtioneuvosto antoi eduskunnalle tiedonannon Suomen osallistumisesta euroalueeseen. Eduskuntaa pyydetään ottamaan kantaa Suomen euroalueeseen osallistumisesta. Hallitus on perehtynyt huolellisesti eri vaihtoehtojen vaikutuksiin ja katsoo, että kansakunnan edut voidaan parhaiten turvata osallistumalla euroalueeseen alusta lähtien.

5.3.
Valtioneuvoston päätti **vuosien 1999-2002 menokehyksistä**. Vuosia 2000-2002 koskevat menokehykset ovat ohjeellisia ja muodostavat pohjan laadittaville toiminta- ja taloussuunnitelmille. Valtion menojen kokonaiskehys vuoden 1999 hintatasossa vuodelle 1999 on 191 mrd. mk, vuodelle 2000 190 mrd. mk, vuodelle 2001 193 mrd. mk ja vuodelle 2002 191 mrd. mk.

19.3.
Suomen Pankki nosti **huutokauppakorkoa** 0,15 prosenttiyksikköä 3,40 prosenttiin.

1.4.
Valtion **vuoden 1998 ensimmäinen lisätalousarvio** hyväksyttiin. Lisätalousarviossa tuloja korotettiin 1,1 mrd. mk ja menoja, joista noin puolet aiheutui tulosopimuksesta, 1,0 mrd. mk.

Yksityisten alojen työeläkelakeja muutetaan pysyvästi siten, että tilanteissa, joissa **osa-aikaeläkkeeltä** siirrytään muualle kuin vanhuuseläkkeelle, **tuleva aika** lasketaan sekä osa-aikatyön että osa-aikaeläkkeen osalta. Samalla osa-aikaeläkkeestä aiheutuvaa kustannusten vastuunjakoa tarkistetaan. Osa-aikaeläkkeen alaikärajaa alennetaan 56 vuoteen ja työnantajalle asetetaan velvollisuus pyrkiä järjestämään osa-aikaeläkkeelle haluavalle työntekijälleen **osa-aikatyötä**. Ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestely tulee voimaan 1.7.1998 ja se on voimassa 31.12.2000 saakka.

1.5.
Uusi laki Suomen Pankista sisältää ne muutokset, jotka ovat tarpeen Suomen Pankin liittämiseksi osaksi Euroopan keskuspankkijärjestelmää silloin, kun Suomi osallistuu euroalueeseen. Suomen Pankkia valvovan pankkivaltuuston mahdollisuuksia saada ja välittää eduskunnalle tietoja rahapolitiikan toteuttamisesta ja pankin muusta toiminnasta lisätään. Raha-

laki kumotaan. Laeissa on useita siirtymäsäännöksiä.

2.5.
Yksitoista EU-maata ottaa käyttöön **yhteisen rahan, euron**, ensi vuoden alusta. Euroalueessa ovat Suomen lisäksi mukana Saksa, Ranska, Espanja, Itävalta, Portugali, Belgia, Irlanti, Hollanti, Italia ja Luxemburg. **Emun kolmas vaihe** käynnistyy ensi vuoden alussa. Yhteinen euroraha otetaan käyttöön käteisrahana v. 2002. Euron peruuttamattomat muuntokurssit vahvistetaan kolmannen vaiheen ensimmäisenä päivänä eli 1.1.1999.

11.6.
Valtioneuvosto suosittaa, että **asuinhuoneistojen vuokrien korotukset** sovitettaisiin toteutettaviksi useammassa erässä, jos vuokraa on perusteltua korottaa huomattavan paljon. Lisäksi suositellaan, että vuokranantaja perustelisi korotuksen ja varaisi neuvotteluun vuokralaisen kanssa riittävästi aikaa.

15.6.
Pienyritystukea sekä pienten ja keskisuurten yritysten **kehittämistukea** voidaan myöntää matkailu- ja yrityspalveluyritysten lisäksi myös muille palveluyrityksille. Pienten ja keskisuurten yritysten määritelmää muutettiin korottamalla yritysten liikevaihtoa ja taseen loppusummaa kuvaavia tunnuslukuja sekä selvennettiin riippumattomuuskäsitettä.

24.6.
Saamistodisteiden leimaverotusta ja kiinnitysleimaveroa koskevat leimaverolain aineelliset säännökset kumottiin. Ennen lain voimaantuloa suoritettu vero, jonka suorittamisvelvollisuus on syntynyt 29.4.1998 tai sen jälkeen, palautetaan verovirastolle tehtävästä hakemuksesta.

26.6.
Valtion tuloveroasteikon kaikkien luokkien **tulorajoja** korotetaan v. 1999 kaksi prosenttia ja **marginaaliveroprosentteja** ylintä tuloluokkaa lukuun ottamatta alennetaan 0,5 prosenttiyksikköä.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä ja tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärää korotetaan. Verotettavan **luovutusvoiton** määrää laskettaessa niin sanottu **hankintameno-olettama** muuttuu. **Osingon pääomatulo-osuuden** laskentaan tehdään rakenteellinen muutos. Lakiin on lisätty **osakaslainojen verotusta** koskevat säännökset. Muutettuja säännöksiä sovelletaan eräin poikkeuksin ensimmäisen kerran vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa.

Irtaimen käyttöomaisuuden menojäännöksestä verovuonna tehtävän poiston enimmäismäärää alennetaan 30 prosentista 25 prosenttiin. Arvoltaan vähäisten käyttöomaisuushankintojen hankintameno saadaan vähentää kokonaisuudessaan jo käyttöönottovuonna. Muutoksia sovelletaan verovuodesta 1999 alkaen.

Peiteltyyn osinkoon kohdistuva kahdenkertainen verotus poistetaan siten, että peitellyn osingon saajalle myönnetään hyvitys yhtiön maksamasta verosta. Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän saama peitelty osinko on nykyiseen tapaan aina ansiotuloa.

Kiinteistöveroprosenttien enimmäismääriä korotetaan. Yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi vahvistetaan 0,20-1,00 ja vakituisten asuinrakennusten veroprosentiksi 0,10-0,50. Muiden asuinrakennusten, esimerkiksi kesäasuntojen,

veroprosentti voidaan määrätä enintään 0,60 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin vakituisten asuinrakennusten veroprosentti. Muutettuja veroprosentteja sovelletaan ensimmäisen kerran määriteltäessä kiinteistöveroprosentteja vuodelle 1999.

1.7.
Suomen PT OY jakaantuu posti- ja telekonserneiksi. Eduskunta hyväksyi asian viime syksynä lisäbudjetin yhteydessä. Samalla eduskunta antoi valtuudet yksityistää osittain telekonserni (Sonera).

Valtion talousarviossa olevia määrärahoja katettaessa voidaan ottaa huomioon valtion **tilinpäätöksen mukainen ylijäämä tai alijäämä**. Talousarvion katteeksi voidaan valtion tilinpäätöksen jälkeen ottaa määrä, joka vastaa enintään kolmannesta tilinpäätöksen osoittamasta varainhoitovuoden lopun kumulatiivisesta ylijäämästä. Ylijäämän käyttämistä koskevat säännökset olisivat sovellettavissa ensimmäisen kerran vuoden 1997 valtion tilinpäätöksen perusteella, tarpeen mukaan vuoden 1998 mahdollisissa seuraavissa lisätalousarvioissa sekä vuoden 1999 talousarviossa.

Kera Oyj:n ja Valtiontakuukeskuksen toiminnot siirretään **erityisrahoitusyhtiöön**. Uusi yhtiö hoitaa vientitakuu- ja erityistakaustoimintaa sekä pienten ja keskisuurten yritysten luotto- ja takaustoimintaa. Valtio omistaa yhtiön koko osakekannan.

Määräaikaisen lain mukaan 55 vuotta täyttänyt **työtön** voi **eläketurvansa huonontumatta** ottaa vastaan myös aikaisempaa pienempipalkkaisemman tilapäisen työn. Tuleva aika määräytyy sellaisen ansiotason perusteella, joka henkilöllä oli välittömästi ennen työttömyyttä, vaikka henkilöllä olisi uusi, enintään 10 kuukautta jatkuva työsuhde. Tuleva aika määräytyy kuitenkin uuden työn ansiotason perusteella, jos uusi työ jatkuu yli kymmenen kuukautta. Laki on voimassa 31.12.2000 saakka.

10.7.
Eduskunta antoi suostumuksensa **Enso Oy:n ja ruotsalaisen Stora Ab:n** mahdollisen yhteenliittymisen seurauksena tapahtuvaan valtion osakeomistusosuuden alenemiseen alle määrävähemmistövallan tuottavan rajan. Järjestelyssä valtion osakeomistus säilyy ennallaan, mutta sen suhteellinen osuus uudesta yhtiöstä alenee tullen olemaan suuruudeltaan noin 17,6 %. Valtio tulee olemaan yhtiön suurin yksittäinen osakkeenomistaja.

Vuoden 1999 alusta poistetaan 80 000 äyrin ylittävältä tulon osalta peritty 0,45 pennin suuruinen **sairausvakuusmaksun** korotus. Lisäksi alennetaan eläketuloa saavalta henkilöltä perittävää sairausvakuutusmaksua 0,30 pennillä veroäyriltä. Muilta osin vakuutetun sairausvakuutusmaksut samoin kuin työnantajilta perittävät kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut pysyvät ennallaan.

31.8.
Hallitus hyväksyi EU:lle annettavan **Suomen vakausohjelman**. Siinä esitetään Suomen talouspolitiikan lähtökohdat ja tavoitteet erityisesti finanssipolitiikan osalta sekä arvioidaan niiden toteutumista vuoteen 2002 asti. Ohjelman mukaan Suomi täyttää lähivuosina EU:n perustamissopimuksen budjettikriteerit. Julkisen talouden ylijäämäisyydestä huolimatta valtion talous on alijäämäinen koko tarkasteluperiodin ajan.

1.9.

Vuoden 1999 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 186,8 mrd. mk ja tulot 187,1 mrd. mk. Budjetti on 0,3 mrd. mk ylijäämäinen. Budjettitalouden menot supistuvat yli 4 % kuluvan vuoden arvioituihin kassamenoihin verrattuna. Talousarvioesityksen lähtökohtana ovat maaliskuussa päätetyt menokehykset. Lisäsäästöjen ja arvoitua nopeamman talouskasvun takia menoarvioesityksessä päädyttiin lähes 4 mrd. mk kehyspäätöstä alemmalle tasolle. Maaliskuussa budjettitalouden lainanottotarpeeksi arvioitiin 10 mrd. mk. Lainanottotarpeen loppumiseen ovat vaikuttaneet paremman talouskehityksen ansiosta saatavat lisätulot, päätetyt menoleikkaukset ja -lykkäykset sekä kumulatiivisen tilinpäätösylijäämän käyttö katteena. Eduskunta on jo hyväksynyt vuotta 1999 koskevat tulo- ja varallisuusverolait, veroasteikot sekä energiaverolait.

Polttoaineiden ja sähkön lisäveroa korotettiin noin 24 %. Lisäveron korotus otetaan kuitenkin huomioon liikennepolttoaineiden perusverossa vastaavan suuruisena pennimääräisenä vähennyksenä. Liikennepolttoaineiden kokonaisverorasitus pysyy täten ennallaan. Lämmöntuotannon polttoaineista kevyen polttoöljyn hinta nousee noin 4 %, raskaan polttoöljyn runsaat 6 %, kivihiilen 11 %, maakaasun vajaat 3 % ja polttoturpeen noin 9 %. Energiaintensiiviset yritykset saavat veronpalautusta maksamistaan energiaveroista hakemuksesta tilikauden päätyttyä. Ennen kuin yrityksille voidaan maksaa edellä tarkoitettua tukea, siihen tulee saada EU:n komission lupa.

Ansioon suhteutetun **työttömyysturvan rahoituksessa** valtio vastaa peruspäivärahaa vastaavasta markkamäärästä. Valtio ei osallistu lomautusajalta ja ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Työttömyyskassat rahoittavat maksamistaan etuuksista 5,5 %, kuitenkin siten, että kassojen rahoitusosuus työvoimakoulutuksen toimeentuloturvassa olisi 5,5 % ansiotuen ansio-osista. Muilta osin ansioon suhteutetut työttömyysetuudet rahoitetaan nykyisen työttömyyskassojen keskuskassan korvaavasta työttömyysvakuutusrahastosta. Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu säädetään pysyväksi. Työttömyysvakuutusmaksuja ei enää mitoiteta yksinomaan seuraavana kalenterivuonna arvioitujen menojen perusteella, vaan tavoitteena on tasoittaa taloudellisista suhdanteista johtuvia maksuheilahteluja keräämällä työttömyysvakuutusrahastoon ylijäämää noususuhdanteessa ja purkamalla rahastoa laskusuhdanteessa.

Piensijoittajien saamisten turvaamiseksi perustetaan kaikille luottolaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille yhteinen **korvausrahasto**. Korvausrahaston tehtävänä on turvata sijoituspalveluita ostaneiden piensijoittajien saamiset yksittäisen luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen pysyvässä maksukyvyttömyystilanteessa. Korvausrahastosta voidaan maksaa sijoittajalle 90 % tämän saamisoikeuden markkina-arvosta, kuitenkin enintään 120 000 mk sijoittajaa kohden. Korvausta ei makseta ammattimaisille sijoittajille. Rahaston toiminnasta ja kustannuksista vastaavat luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset yhteisvastuulla.

Liitetaulut:

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Tavaravienti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1997
3. Tavaratuonti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1997
4. Talonrakentaminen
5. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot
6. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain
7. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan
8. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain
9. Palkansaajien ansiotasoindeksi
10. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi
11. Kuluttajahintaindeksi
12. Käytettävissä oleva tulo
13. Yksityiset kulutusmenot
14. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin
15. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain
16. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
17. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
18. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin
19. Julkisyhteisöjen talous
20. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
21. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
22. Valtion budjettitalouden hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
23. Valtiontalouden kassatulot
24. Valtiontalouden kassamenot
25. Valtiontalouden rahoitus
26. Valtiontalouden velka
27. Julkinen bruttovelka (EMU)
28. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut
29. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut
30. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot)
31. Veroasteet
32. Maksutase
33. Pankkien otto- ja antolainaus vuoden lopussa
34. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan
35. Arvopaperimarkkinat

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin				
	1995	1996	1997*	1998**	1999**
Bruttokansantuote tuottajahintaan	481 967	498 611	538 093	581 239	616 033
Hyödykeverot miinus hyödyketuki-					
palkkiot	67 896	75 416	84 013	90 234	95 255
Bruttokansantuote markkinahintaan	549 863	574 027	622 106	671 473	711 288
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	161 080	171 555	192 632	209 275	223 953
Kokonaistarjonta	710 943	745 582	814 738	880 748	935 241
Tavaroiden ja palvelusten vienti	207 242	218 929	247 678	271 326	286 286
Kulutus	417 996	440 147	459 143	481 918	506 111
yksityinen	298 201	313 690	329 147	347 607	367 907
julkinen	119 795	126 457	129 996	134 311	138 204
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	85 089	92 035	104 847	117 977	128 092
yksityinen	70 793	76 323	87 286	100 535	111 600
julkinen	14 296	15 712	17 561	17 442	16 492
Varastojen muutos	5 396	-2 169	2 868	9 325	14 550
Tilastollinen ero	-4 780	-3 360	202	202	202
Kokonaiskysyntä	710 943	745 582	814 738	880 748	935 241

	Vuoden 1990 hintoihin				
	1995	1996	1997*	1998**	1999**
Bruttokansantuote tuottajahintaan	442 323	458 566	486 751	513 060	533 054
Hyödykeverot miinus hyödyketuki-					
palkkiot	59 167	60 756	63 781	67 750	71 000
Bruttokansantuote markkinahintaan	501 490	519 322	550 532	580 810	604 054
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	137 327	143 611	158 689	173 641	184 236
Kokonaistarjonta	638 817	662 933	709 221	754 451	788 290
Tavaroiden ja palvelusten vienti	174 580	185 360	209 172	227 390	238 167
Kulutus	360 613	373 069	382 695	394 511	406 628
yksityinen	255 968	264 872	273 700	284 739	296 346
julkinen	104 645	108 197	108 995	109 772	110 282
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	83 056	89 548	100 451	109 684	116 232
yksityinen	69 718	74 721	84 629	94 400	102 178
julkinen	13 338	14 827	15 822	15 284	14 054
Varastojen muutos	6 542	-2 195	2 662	8 625	13 022
Tilastollinen ero	14 026	17 151	14 241	14 241	14 241
Kokonaiskysyntä	638 817	662 933	709 221	754 451	788 290

2. Tavaravienti SITC:in[1] pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1997, miljoonaa markkaa

SITC-nimike	EU	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	1 683	3 528	5 211
02 Maitotaloustuotteet ja kananmunat	502	926	1 428
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	11 577	5 535	17 112
21 Vuodat, nahat ja turkisnahat	492	1 227	1 719
24 Puutavara ja korkki	6 400	2 730	9 130
25 Paperimassa	3 638	566	4 204
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	300	202	502
28 Malmit ja metalliromu	425	561	986
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	2 586	2 349	4 935
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	7 000	6 707	13 707
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	48 520	25 373	73 893
63 Puu- ja korkkituotteet, pl. huonekalut	3 478	1 224	4 702
64 Paperi ja pahvi sekä niistä valmistetut tuotteet	28 925	14 764	43 689
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	1 119	849	1 968
67 Rauta ja teräs	7 131	2 677	9 808
68 Muut metallit	4 407	1 685	6 092
69 Tuotteet epäjalosta metallista	1 640	2 168	3 808
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	34 274	48 404	82 678
78, 79 Kuljetusvälineet	4 435	7 500	11 935
8 Erinäiset valmiit tavarat	5 811	7 231	13 042
82 Huonekalut	688	784	1 472
84 Vaatteet	674	631	1 305
85 Jalkineet	169	290	459
1, 4, 9 Muut tavarat	1 728	535	2 263
Koko vienti	113 179	99 661	212 840
Koko vienti, prosenttijakauma[2]			
1997	53	47	100
1996	54	46	100
1995	58	42	100
1994	58	42	100
1993	59	41	100
1990	62	38	100
1985	51	49	100
1980	58	42	100

1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.
2) Nykyiset EU-maat.

3. Tavaratuonti SITC:in[1] pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1997, miljoonaa markkaa

SITC-nimike	EU	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	5 479	3 548	9 027
04 Vilja ja viljatuotteet	811	129	940
05 Hedelmät ja kasvikset	1 319	1 232	2 551
1 Juomat ja tupakka	789	306	1 095
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	3 750	7 249	10 999
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	219	50	269
27 Valmistamattomat kivennäis-aineet	897	588	1 485
28 Malmit ja metalliromu	1 211	3 789	5 000
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	3 814	11 685	15 499
4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat	230	48	278
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	14 311	4 421	18 732
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	15 547	6 021	21 568
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	2 226	808	3 034
67 Rauta ja teräs	3 870	1 682	5 552
68 Muut metallit	1 459	1 211	2 670
69 Tuotteet epäjalosta metallista	2 736	938	3 674
7 Koneet, laitteet ja kuljetus-välineet	39 091	24 259	63 350
78, 79 Kuljetusvälineet	9 557	5 213	14 770
8 Erinäiset valmiit tavarat	9 680	8 026	17 706
9 Muut tavarat	2 724	16	2 740
Koko tuonti	95 415	65 580	160 995
Koko tuonti, prosenttijakauma[2]			
1997	59	41	100
1996	60	40	100
1995	60	40	100
1994	55	45	100
1993	58	42	100
1990	60	40	100
1985	52	48	100
1980	48	52	100

1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.
2) Nykyiset EU-maat.

4. Talonrakentaminen, miljoonaa kuutiometriä

	1992	1993	1994	1995	1996	1997*
Myönnetyt rakennusluvat	32,20	25,88	27,40	25,92	31,64	37,71
asuinrakennukset	11,75	10,23	8,94	7,16	9,03	11,68
teollisuusrakennukset	3,25	3,14	6,14	5,52	6,06	5,79
muut rakennukset	17,20	12,51	12,32	13,24	16,55	20,24
Aloitettu uudisrakentaminen	29,11	23,20	24,68	24,08	26,97	31,77
asuinrakennukset	10,69	9,25	9,39	6,59	8,14	10,53
teollisuusrakennukset	3,15	2,91	4,43	6,25	5,41	5,07
muut rakennukset	15,27	11,04	10,86	11,24	13,42	16,17
Keskeneräinen uudisrakentaminen	48,95	42,13	40,04	40,26	38,88	40,06
asuinrakennukset	15,07	13,62	13,49	11,14	10,88	12,38
teollisuusrakennukset	7,37	6,06	6,29	8,72	8,45	5,62
muut rakennukset	26,51	22,45	20,26	20,40	19,55	22,06
Valmistuneet rakennukset	37,14	28,64	26,04	23,53	25,14	31,44
asuinrakennukset	12,60	10,39	9,34	8,70	7,56	9,25
teollisuusrakennukset	6,11	3,98	4,02	3,76	5,06	8,01
muut rakennukset	18,43	14,27	12,68	11,07	12,52	14,18

5. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion aravalainojen maksatus, milj. mk			Valtion korkotuki, maksatus, milj. mk		Aloitetut asunnot, kpl		
	Uudis-raken-nukset	Perus-paran-taminen	Han-kinta	Uudisrakennukset, peruskorjaus ja hankinta(1)	ASP-korko-tuki(2)	Valtion osalai-noittamat	Korko-tukiasun-not	Kaikki asuntojen aloitukset
1991	7 404	592	141	116	607	22 559	882	39 366
1992	7 097	757	537	144	693	22 573	331	31 606
1993	5 382	1 022	324	172	642	13 680	5 735	27 434
1994	3 284	1 064	173	234	301	9 328	5 500	26 820
1995	2 684	1 031	71	453	255	5 559	9 454	18 310
1996	2 377	1 177	60	548	154	9 501	9 686	23 564
1997	3 887	1 344	50	610	94	11 627	8 719	29 804
1998**	4 200	1 150	50	687	80	7 300	5 200	33 000
1999(a)	3 345	694	61	664	100	6 400	3 600	33 500

(1) Pl. ASP.
(2) Ml. säästöpalkkiot ja luottovarauskorvaukset.
(a) Vuoden 1999 talousarvioesityksen mukaan.

6. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1995	1996	1997*	1995	1996	1997*
Yrittäjätoiminta						
maatalous, metsästys ja kalatalous	8 972	8 065	7 844	13 227	13 172	13 964
metsätalous	12 948	12 142	13 826	14 786	13 738	15 331
kaivostoiminta ja louhinta	1 958	1 857	1 968	1 778	1 770	1 974
teollisuus	128 831	126 264	142 162	124 453	128 159	141 270
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	12 984	13 641	13 934	10 588	11 534	11 525
talonrakennustoiminta	19 558	20 538	25 394	20 678	21 796	25 536
maa- ja vesirakennustoiminta	8 771	8 698	8 980	7 919	8 117	8 288
kauppa	44 871	46 951	50 258	38 120	39 594	41 798
majoitus- ja ravitsemistoiminta	8 098	8 523	9 266	7 998	8 279	8 745
liikenne	41 624	43 939	47 846	39 677	41 945	45 849
rahoitus- ja vakuutustoiminta	17 566	19 619	17 089	16 653	19 510	17 185
asuntojen hallinta ja vuokraus	43 496	46 377	50 885	32 266	33 197	34 041
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	31 489	34 581	38 660	30 813	32 694	35 036
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	13 223	14 055	14 790	10 931	11 486	11 958
laskennalliset pankkipalvelumaksut	-14 142	-13 347	-14 917	-15 230	-15 630	-16 555
Yhteensä	380 247	391 900	427 985	354 657	369 361	395 945
Julkinen toiminta	91 637	96 170	99 006	78 648	80 112	81 397
Muu toiminta	10 083	10 541	11 102	9 018	9 093	9 409
Bruttokansantuote tuottajahintaan	481 967	498 611	538 093	442 323	458 566	486 751

7. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan[1)], miljoonaa työtuntia

	1992	1993	1994	1995	1996	1997*
Yrittäjätoiminta	2 720	2 550	2 538	2 583	2 600	2 671
palkansaajat	2 053	1 895	1 886	1 950	1 982	2 047
yrittäjät	667	655	652	633	619	624
Julkinen toiminta	793	752	755	774	782	795
Muu toiminta	98	97	94	98	99	102
Työllisyys yhteensä	3 611	3 399	3 387	3 455	3 481	3 568
maatalous, kalatalous ja metsästys(2)	382	363	356	327	311	300
metsätalous(2)	55	53	48	50	47	43
koko teollisuus(2)	686	643	656	686	684	710
talonrakennus(2)	228	203	192	207	206	239
maa- ja vesirakennus(2)	80	71	63	62	66	65
kauppa, majoitus- ja ravitseminen (2)	578	539	544	547	569	582
rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt (2)	315	303	305	318	331	341
liikenne(2)	281	268	266	271	270	273
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset(2)	116	108	108	115	116	118

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Yrittäjätoiminnassa.

8. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain[1], 1 000 henkeä

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Työttömät työnhakijat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen						
sekä terveydenhoitotyö	42,1	66,6	75,5	71,5	69,5	65,5
hallinto- ja toimistotyö	31,8	47,2	51,0	49,6	49,2	46,7
kaupallinen työ	23,1	32,8	36,6	35,5	34,3	31,9
maa- ja metsätaloustyö	12,9	16,1	16,8	16,6	16,8	16,0
rakennustyö	38,9	49,5	51,9	49,9	45,5	38,2
kuljetus- ja liikennetyö	12,6	17,6	18,7	18,0	17,6	16,2
teollinen työ	76,7	100,4	104,8	98,7	97,0	90,5
palvelutyö	31,0	44,4	51,0	50,9	50,6	48,1
muu työ	50,4	61,7	61,2	60,3	53,5	45,2
Yhteensä (2)	363,1	482,2	494,2	466,0	448,0	409,0
Avoimet työpaikat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen						
sekä terveydenhoitotyö	1,5	0,9	1,2	1,7	2,1	2,6
hallinto- ja toimistotyö	0,4	0,3	0,4	0,6	0,7	0,9
kaupallinen työ	1,2	1,0	1,1	1,2	1,6	2,1
maa- ja metsätaloustyö	1,8	1,8	1,5	1,3	1,8	2,1
rakennustyö	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,6
kuljetus- ja liikennetyö	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3
teollinen työ	0,8	0,8	1,7	1,7	1,6	2,6
palvelutyö	1,0	0,7	0,9	1,2	1,5	2,1
muu työ	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4
Yhteensä	7,1	5,9	7,4	8,3	10,1	13,7

(1) Pohjoismaisen ammattiluokittelun (NYK) mukaan.
(2) Lukuihin eivät sisälly ryhmäilmoituksilla ilmoitetut lomautetut ja lyhennetyllä työviikolla olevat.

9. Palkansaajien ansiotasoindeksi (1990=100)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997*
Maatalous	108,5	106,9	109,3	113,7	117,7	120,3
Metsätalous	109,7	113,3	117,0	124,3	127,7	129,2
Teollisuus	108,3	110,0	115,0	123,1	127,8	130,8
Energia- ja vesihuolto	108,4	111,0	114,3	120,7	124,3	126,8
Talonrakentaminen	103,5	101,2	101,5	104,6	108,1	109,1
Maa- ja vesirakentaminen	106,5	107,5	109,0	111,8	115,5	118,6
Tukku- ja vähittäiskauppa	110,3	109,9	112,5	118,7	123,8	126,8
Majoitus ja ravitseminen	107,9	108,2	109,2	115,0	117,8	119,2
Kuljetus	108,9	109,8	112,4	118,3	123,8	126,3
Tietoliikenne	107,9	107,6	109,7	114,8	121,6	124,0
Rahoitus	112,7	113,7	117,2	122,6	128,4	131,0
Vakuutus	105,9	107,1	109,5	114,3	118,0	121,7
Julkinen hallinto	107,8	108,2	109,2	112,7	117,3	119,1
Koulutus ja tutkimus	108,2	109,9	111,0	114,0	118,1	120,2
Terveyspalvelu	111,7	113,0	113,6	118,0	123,6	126,2
Sosiaalipalvelu	111,0	112,8	114,2	118,8	124,1	126,6
Yhteensä	**108,4**	**109,2**	**111,4**	**116,6**	**121,2**	**123,6**
valtio	107,1	107,1	108,4	111,0	115,3	118,0
kunnat	110,0	111,7	112,5	116,7	121,4	123,7
yksityiset	108,1	108,8	111,6	117,4	122,0	124,4

10. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi (1990=100)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Kokonaisindeksi	101,4	104,8	106,2	106,9	105,9	107,6
Toimialan mukaan						
maataloustuotteet	97,5	99,8	100,7	87,8	68,0	69,3
metsätaloustuotteet	76,5	68,8	80,8	91,3	91,9	99,1
kaivannaistuotteet	97,6	103,7	98,4	96,9	106,3	111,0
teollisuustuotteet	103,2	108,3	109,4	110,2	109,8	110,6
sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	105,0	110,6	112,5	118,6	122,3	124,7
rakennukset, maa- ja vesirakenteet	100,6	100,0	101,7	103,4	102,9	105,5
Käyttötarkoituksen mukaan						
raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	99,1	103,5	105,3	107,5	105,3	107,0
kulutustavarat	105,2	109,2	110,0	107,5	107,9	109,1
investointitavarat	102,5	103,6	104,8	105,5	105,4	107,5
Alkuperän mukaan						
kotimaiset tavarat	99,5	100,8	102,8	103,8	102,1	104,0
tuontitavarat	108,5	119,3	118,7	118,5	120,1	120,9

11. Kuluttajahintaindeksi (1990=100)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Kokonaisindeksi	107,4	109,7	110,9	112,0	112,6	114,0
ravinto	102,8	102,1	102,3	94,8	92,9	94,2
juomat ja tupakka	113,7	118,0	118,6	120,5	123,6	126,0
vaatetus ja jalkineet	107,6	111,5	113,7	115,8	116,4	116,0
asunto, lämpö ja valo	102,5	100,1	98,8	100,6	100,8	103,5
kotitalouskalusto	107,2	109,7	111,6	113,9	114,7	115,3
terveyden- ja sairaudenhoito	120,5	127,4	131,2	132,6	134,8	137,7
liikenne	107,3	115,1	119,7	124,4	126,3	127,1
koulutus ja virkistys	110,1	114,1	115,7	117,6	119,2	120,0
muut	111,0	112,2	112,2	115,3	115,3	116,6

12. Käytettävissä oleva tulo, miljoonaa markkaa

	1992	1993	1994	1995	1996	1997*
Palkat	216 736	202 714	204 302	219 428	230 702	242 438
Työnantajain sosiaalivakuutus-maksut	57 000	55 397	59 515	62 048	62 927	65 347
Kotitalouksien yrittäjätulot	36 153	42 010	50 155	52 968	55 805	63 203
yrittäjätulot maataloudesta	7 174	7 401	8 481	8 580	8 181	7 887
yrittäjätulot metsätaloudesta	3 646	3 511	5 892	7 234	6 618	8 351
muut kotitalouksien yrittäjätulot	25 333	31 098	35 782	37 154	41 006	46 965
Omaisuustulot ja muut yrittäjätulot	5 571	13 514	29 770	48 878	51 085	67 182
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	54 615	55 180	58 344	57 472	65 584	75 386
Kansantulo	370 075	368 815	402 086	440 794	466 103	513 556
Muut saadut tulonsiirrot, netto	-3 618	-2 565	-2 434	-1 589	-4 055	-3 387
Käytettävissä oleva tulo	**366 457**	**366 250**	**399 652**	**439 205**	**462 048**	**510 169**
Yksityinen sektori	265 488	285 900	308 582	340 539	347 272	381 929
kotitaloudet	291 432	287 638	282 879	306 833	313 651	334 945
yhteisöt	-25 944	-1 738	25 703	33 706	33 621	46 984
yritykset	-26 063	-6 772	19 837	28 234	23 009	36 614
rahoituslaitokset	-1 280	2 301	3 062	2 823	6 441	3 855
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1 399	2 733	2 804	2 649	4 171	6 515
Julkisyhteisöt	100 969	80 350	91 070	98 666	114 776	128 240
valtio	10 830	-11 747	-12 545	-8 177	4 824	19 227
kunnat ja kuntayhtymät	74 725	75 285	80 189	82 370	88 241	87 804
sosiaaliturvarahastot	15 414	16 812	23 426	24 473	21 711	21 209

13. Yksityiset kulutusmenot, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1995	1996	1997*	1995	1996	1997*
Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	58 586	58 304	60 352	57 963	58 196	59 295
Vaatetus ja jalkineet	13 494	13 728	14 132	11 605	11 750	12 159
Asunto	70 339	75 199	81 041	54 592	56 090	57 494
Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	16 836	17 997	19 094	14 546	15 402	16 289
Terveydenhoito	15 420	16 598	17 924	11 819	12 546	13 196
Liikenne	43 454	47 028	50 782	36 952	39 676	43 161
Virkistys, kulttuuri ja koulutus	27 547	29 019	30 439	24 115	25 151	26 477
Muut tavarat ja palvelukset	38 517	41 939	41 530	33 226	35 890	36 225
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	284 193	299 812	315 294	244 818	254 701	264 296
Kestokulutustavarat	24 705	27 812	29 755	21 280	24 376	26 682
Puolikestävät kulutustavarat	25 743	26 396	27 327	22 396	22 891	23 718
Lyhytikäiset tavarat	101 057	103 878	107 245	92 317	93 105	94 448
Palvelukset	132 688	141 726	150 967	108 825	114 329	119 448
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	284 193	299 812	315 294	244 818	254 701	264 296
Kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	10 450	10 979	11 762	7 909	7 751	7 732
Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	-7 537	-8 778	-10 172	-6 870	-7 868	-8 938
Kotitalouksien kulutusmenot	287 106	302 013	316 884	245 857	254 584	263 090
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	11 095	11 677	12 263	10 111	10 288	10 610
Yksityiset kulutusmenot	298 201	313 690	329 147	255 968	264 872	273 700

14. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1995	1996	1997*	1995	1996	1997*
Yleinen hallinto	9 283	9 976	10 466	8 235	8 520	8 655
valtio	4 103	3 948	4 180	3 661	3 428	3 585
kunnat	5 180	6 028	6 286	4 574	5 092	5 070
Yleinen järjestys ja turvallisuus	6 462	6 700	7 023	5 655	5 691	5 917
valtio	5 138	5 255	5 539	4 500	4 456	4 655
kunnat	1 324	1 445	1 484	1 155	1 235	1 262
Maanpuolustus, valtio	9 063	10 023	10 660	7 999	8 769	9 220
Koulutustoiminta	32 696	33 921	34 025	29 261	29 896	29 338
valtio	8 651	8 607	8 837	7 687	7 485	7 553
kunnat	24 045	25 314	25 188	21 574	22 411	21 785
Terveydenhuolto	25 543	26 865	27 163	21 886	22 543	22 491
valtio	322	348	397	289	305	344
kunnat	25 221	26 517	26 766	21 597	22 238	22 147
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut	18 724	20 219	20 588	15 961	16 836	16 732
valtio	323	342	356	287	291	296
kunnat	15 219	16 530	16 820	12 996	13 776	13 656
sosiaaliturvarahastot	3 182	3 347	3 412	2 678	2 769	2 780
Asuminen ja yhdyskunnat	2 889	2 984	3 090	2 514	2 510	2 481
valtio	971	1 047	1 132	864	903	967
kunnat	1 918	1 937	1 958	1 650	1 607	1 514
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	4 307	4 630	5 153	3 709	3 880	4 183
valtio	258	291	316	222	247	264
kunnat	4 049	4 339	4 837	3 487	3 633	3 919
Liikenne	6 234	5 761	6 262	5 361	4 930	5 245
valtio	4 824	4 384	4 558	4 141	3 736	3 811
kunnat	1 410	1 377	1 704	1 220	1 194	1 434
Elinkeinot	4 187	4 539	5 194	3 702	3 894	4 414
valtio	3 807	4 093	4 729	3 380	3 526	4 031
kunnat	380	446	465	322	368	383
Muut tehtävät, valtio	407	840	372	362	728	319
Julkiset kulutusmenot yhteensä	119 795	126 458	129 996	104 645	108 197	108 995
valtio	37 867	39 178	41 076	33 392	33 874	35 045
kunnat	78 746	83 933	85 508	68 575	71 554	71 170
sosiaaliturvarahastot	3 182	3 347	3 412	2 678	2 769	2 780

15. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1995	1996	1997*	1995	1996	1997*
Yrittäjätoiminta	69 613	75 037	86 086	68 519	73 392	83 418
maatalous, metsästys ja kalatalous	2 340	2 757	3 578	2 484	2 926	3 736
metsätalous	1 541	1 644	1 745	1 458	1 540	1 672
kaivostoiminta ja louhinta	410	327	201	386	282	175
teollisuus	18 821	21 049	20 983	16 998	18 034	17 818
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4 886	4 435	5 125	4 676	4 250	4 768
rakentaminen	927	1 140	1 317	834	941	1 046
kauppa	5 264	5 791	6 751	5 312	5 907	6 705
majoitus- ja ravitsemistoiminta	246	307	403	250	322	415
liikenne	8 965	9 457	10 546	8 444	8 872	9 725
rahoitus- ja vakuutustoiminta	-1 093	- 528	-1 154	-1 166	- 614	-1 195
asuntojen hallinta ja vuokraus	20 190	20 035	26 352	21 440	21 339	26 959
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	5 080	6 384	8 047	5 275	7 197	9 299
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	2 036	2 239	2 192	2 128	2 396	2 295
Julkinen toiminta	14 296	15 712	17 561	13 338	14 827	15 822
Muu toiminta	1 180	1 286	1 200	1 199	1 329	1 211
Yhteensä	85 089	92 035	104 847	83 056	89 548	100 451

16. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1995	1996	1997*	1995	1996	1997*
Talonrakennukset	36 049	37 636	46 719	39 057	41 252	49 158
Maa- ja vesirakennukset	12 249	12 982	13 579	11 318	12 063	12 319
Koneet ja laitteet	36 791	41 417	44 549	32 681	36 233	38 974
Yhteensä	85 089	92 035	104 847	83 056	89 548	100 451

17. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1995	1996	1997*	1995	1996	1997*
Asuinrakennukset	88	- 227	307	91	- 238	303
valtio	15	43	16	15	46	16
kunnat	- 74	- 244	209	- 78	- 257	204
sosiaaliturvarahastot	147	- 26	82	154	- 27	83
Muut talonrakennukset	5 208	6 094	7 092	5 490	6 463	7 026
valtio	1 375	1 762	1 938	1 450	1 868	1 972
kunnat	3 842	4 253	4 898	4 049	4 511	4 793
sosiaaliturvarahastot	- 9	79	258	- 9	84	261
Maa- ja vesirakennukset	6 094	6 193	6 753	5 208	5 308	5 585
valtio	4 095	3 916	4 275	3 494	3 354	3 586
kunnat	1 999	2 277	2 478	1 714	1 954	1 999
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	2 994	3 425	3 716	2 640	3 056	3 211
valtio	1 795	1 779	1 969	1 577	1 596	1 758
kunnat	1 201	1 588	1 688	1 065	1 406	1 399
sosiaaliturvarahastot	- 2	58	59	- 2	54	54
Julkiset investoinnit yhteensä	14 384	15 485	17 868	13 429	14 589	16 125
valtio	7 280	7 500	8 198	6 536	6 864	7 332
kunnat	6 968	7 874	9 273	6 750	7 614	8 395
sosiaaliturvarahastot	136	111	397	143	111	398

18. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin[1], miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1995	1996	1997*	1995	1996	1997*
Yleinen hallinto	1 321	1 668	2 070	1 307	1 665	1 980
valtio	536	773	1 067	539	791	1 060
kunnat	785	895	1 003	768	874	920
Yleinen järjestys ja turvallisuus	560	600	589	522	554	529
valtio	374	431	354	340	396	324
kunnat	186	169	235	182	158	205
Maanpuolustus, valtio	598	645	586	569	634	567
Koulutustoiminta	2 887	3 050	3 267	2 875	3 082	3 115
valtio	1 114	1 001	897	1 058	974	863
kunnat	1 773	2 049	2 370	1 817	2 108	2 252
Terveydenhuolto	1 176	1 282	1 285	1 186	1 283	1 195
valtio	43	56	38	42	56	36
kunnat	1 133	1 226	1 247	1 144	1 227	1 159
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut	568	972	1 215	587	1 008	1 188
valtio	10	10	12	9	9	11
kunnat	569	825	888	589	861	862
sosiaaliturvarahastot	- 11	137	315	- 11	138	315
Asuminen ja yhdyskunnat	540	744	722	472	646	638
valtio	234	271	308	205	232	262
kunnat	306	473	414	267	414	376
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	692	910	1 291	693	901	1 151
valtio	49	128	210	45	130	207
kunnat	643	782	1 081	648	771	944
Liikenne	5 675	5 528	6 253	4 866	4 758	5 199
valtio	4 028	3 829	4 427	3 453	3 300	3 726
kunnat	1 647	1 699	1 826	1 413	1 458	1 473
Elinkeinot, valtio	278	309	283	260	292	260
Muut tehtävät, valtio	1	4	0	1	4	0
Julkiset investoinnit yhteensä	14 296	15 712	17 561	13 338	14 827	15 822
valtio	7 265	7 457	8 182	6 521	6 818	7 316
kunnat	7 042	8 118	9 064	6 828	7 871	8 191
sosiaaliturvarahastot	- 11	137	315	- 11	138	315

(1) Ilman asuinrakennuksia.

19. Julkisyhteisöjen talous, miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997*	1998**	1999**
Omaisuus- ja yrittäjätulot	23 282	27 062	27 984	27 761	29 270	28 490
korkotulot	19 764	23 278	23 092	22 382	22 690	22 260
Välittömät verot	87 815	94 555	109 489	116 404	126 400	130 440
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	76 985	78 631	85 181	92 753	99 298	103 806
Sosiaalivakuutusmaksut	81 472	82 194	81 847	83 537	88 106	91 365
työnantajat	54 437	56 840	57 234	58 892	63 088	66 194
vakuutetut	27 035	25 354	24 613	24 645	25 018	25 171
Muut tulot	2 107	7 364	6 624	7 093	6 545	6 475
Tulot	271 661	289 806	311 125	327 548	349 619	360 576
Kulutusmenot	114 001	119 795	126 457	129 996	134 311	138 204
Tukipalkkiot	15 856	18 177	16 643	14 714	14 250	13 600
Sosiaalivakuutusetuudet	94 525	95 049	98 222	98 792	99 830	102 105
Sosiaaliavustukset	33 653	34 286	32 470	32 127	32 890	32 960
Muut tulonsiirrot	10 090	14 128	15 158	17 407	18 200	17 650
ulkomaille	2 089	6 154	6 737	7 326	7 500	7 900
Korkomenot	26 105	29 178	33 028	35 272	35 830	32 760
Muut menot	362	322	827	996	715	615
Menot	294 592	310 935	322 805	329 304	336 026	337 894
Säästö	-22 931	-21 129	-11 681	-1 756	13 593	22 682
Poistot ja pääomansiirrot, netto	-6 591	-8 190	-7 123	-10 839	-10 810	-10 965
Pääoman bruttomuodostus	15 245	15 408	16 097	18 006	17 871	16 781
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto)(+)	-31 585	-28 347	-20 655	-8 923	6 532	16 866

20. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1995	1996	1997	1997	1998	1999 (esitys)
Tulo- ja varallisuusvero	37 871	45 778	50 086	46 495	52 130	58 540
Liikevaihtovero/arvonlisävero	36 939	42 103	45 599	46 300	46 700	51 660
Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	265	67	4	10	-	-
Valmisteverot	21 835	23 210	24 640	24 685	25 890	27 280
tupakkavero	3 085	3 166	3 252	3 160	3 250	3 400
alkoholijuomavero	6 807	7 008	7 160	7 100	7 100	7 400
polttoainevero	11 628	12 714	13 895	14 100	15 200	16 300
muut valmisteverot	315	322	331	325	340	180
Autovero	3 353	4 540	4 210	4 670	4 500	5 300
Leimavero	2 030	2 047	781	1 000	1 120	10
Muut verot ja veronluonteiset tulot	6 182	6 262	8 899	8 489	9 124	9 449
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	**108 476**	**124 007**	**134 219**	**131 649**	**139 464**	**152 239**
Sekalaiset tulot	31 126	33 097	33 200	26 639	30 072	29 261
Korkotulot ja voiton tuloutukset	6 303	5 661	3 943	3 036	3 071	3 419
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	**145 905**	**162 765**	**171 362**	**161 324**	**172 607**	**184 919**
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	825	1 124	976	706	574	492
Ylijäämän käyttö	-	-	-	-	-	1 700
Tulot ilman lainanottoa	**146 730**	**163 889**	**172 338**	**162 030**	**173 181**	**187 111**
Nettolainanotto	54 640	34 501	12 329	28 289	15 440	-
TULOT YHTEENSÄ	201 372	198 390	184 668	190 319	188 621	187 111

21. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1995	1996	1997	1997	1998	1999 (esitys)
Eläkkeet	12 089	12 530	12 911	12 986	13 432	14 047
Puolustusvoimien kalustohankinnat	2 682	3 654	4 559	4 189	4 720	3 490
Muut kulutusmenot	39 704	40 386	39 751	39 377	38 870	40 394
Kulutusmenot yhteensä	54 475	56 570	57 221	56 552	57 022	57 931
Valtionavut kunnille ym.	40 211	34 079	30 787	30 440	29 402	29 152
Valtionavut elinkeinoille	18 583	14 222	13 834	14 028	13 563	13 274
Valtionavut kotitalouksille yms.	41 618	39 747	38 042	38 255	37 077	35 341
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	3 096	5 900	6 681	7 103	8 195	8 295
Muut siirtomenot	12 263	14 467	13 021	13 479	14 381	11 974
Siirtomenot yhteensä	115 771	108 415	102 366	103 305	102 618	98 036
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	218	198	408	378	390	236
Talonrakennukset	1 049	1 107	1 231	1 183	967	381
Maa- ja vesirakennukset	1 766	1 963	1 877	1 755	1 732	1 539
Reaalisijoitukset yhteensä	3 033	3 268	3 516	3 315	3 089	2 155
Valtionvelan korot	23 944	28 082	22 831	26 193	25 083	27 982
Erittelemättömät menot	98	11	10	6	5	69
Muut menot yhteensä	24 042	28 093	22 841	26 199	25 088	28 051
Menot ilman rahoitustalous-toimia	**197 321**	**196 346**	**185 944**	**189 371**	**187 817**	**186 173**
Lainananto	217	297	295	256	318	346
Muut finanssisijoitukset	794	2 782	1 139	688	483	316
Finanssisijoitukset yhteensä	1 011	3 079	1 434	943	801	661
Menot ilman kuoletuksia	198 332	199 425	187 378	190 314	188 619	186 835
Nettokuoletukset	-	-	-	-	-	276
MENOT YHTEENSÄ	198 332	199 425	187 378	190 314	188 619	187 111

22. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1995	1996	1997	1997	1998	1999 (esitys)
21. Tasavallan Presidentti	24	24	31	30	47	48
22. Eduskunta	241	249	271	283	305	345
23. Valtioneuvosto	171	197	192	192	196	211
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	2 848	2 989	3 126	3 082	3 304	3 542
25.Oikeusministeriön hallinnonala	2 379	2 435	2 705	2 691	2 828	3 121
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	10 442	6 502	6 216	6 163	6 402	6 199
27. Puolustusministeriön hallinnonala	8 336	9 287	10 112	9 653	10 111	9 028
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	24 580	29 503	27 547	27 878	27 945	28 055
29. Opetusministeriön hallinnonala	27 202	26 635	26 188	25 355	25 968	26 636
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	15 426	12 727	12 697	12 600	12 373	12 016
31. Liikenneministeriön hallinnonala	8 302	8 130	8 253	7 924	7 349	7 210
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	7 703	5 350	4 566	4 930	4 565	4 519
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	49 027	47 983	45 201	45 214	44 919	43 283
34. Työministeriön hallinnonala	12 350	14 400	13 459	13 871	13 324	10 956
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	4 717	3 980	3 729	3 671	3 471	3 553
36. Valtionvelka	24 585	29 033	23 084	26 777	25 513	28 388
MENOT YHTEENSÄ	198 332	199 426	187 378	190 314	188 619	187 111

23. Valtiontalouden kassatulot[1)], miljoonaa markkaa

Tulolaji	1993	1994	1995	1996	1997	1998**
Tulo- ja varallisuusvero	29 069	32 198	37 871	45 778	50 086	55 710
Korkotulojen lähdevero	1 663	1 379	1 229	1 280	1 001	800
Perintö- ja lahjavero	923	1 012	992	1 301	1 459	1 500
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot yhteensä	31 655	34 589	40 092	48 359	52 546	58 010
Liikevaihtovero/arvonlisävero	37 295	37 667	36 939	42 103	45 599	48 800
Vakuutusmaksuvero	1 637	1 549	1 551	1 581	1 637	1 720
Apteekkimaksut	344	346	357	391	426	430
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut yhteensä	39 275	39 967	38 847	44 075	47 661	50 950
Tullit ja tuontimaksut	1 219	1 490	264	66	4	-
Tasausvero	269	-	-	-	-	-
Valmisteverot	20 388	20 969	21 835	23 210	24 640	26 030
tupakasta	3 173	3 157	3 085	3 166	3 252	3 290
oluesta	2 430	1 391	-	-	-	-
alkoholijuomavero	3 882	5 122	6 807	7 008	7 160	7 300
polttoaineista	8 404	9 815	11 628	12 714	13 896	15 100
muut valmisteverot	2 499	1 483	315	322	331	340
Leimavero	2 527	2 116	2 030	2 047	781	300
Autovero	1 609	2 054	2 686	3 611	4 210	4 800
Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 133	680	-	-	-	-
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 328	2 637	2 388	2 875	4 665	5 505
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	**100 404**	**104 502**	**108 713**	**124 244**	**134 507**	**145 595**
Sekalaiset tulot	20 412	17 052	26 716	31 228	31 684	29 190
Korkotulot ja voiton tuloutukset	8 413	7 042	9 121	8 550	7 034	6 840
Muut tulot yhteensä	28 824	24 094	35 837	39 778	38 718	36 030
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	**129 229**	**128 596**	**144 550**	**164 023**	**173 225**	**181 625**
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	7 366	7 306	7 922	9 893	8 412	9 605
Tulot ilman lainanottoa	**136 595**	**135 902**	**152 472**	**173 915**	**181 637**	**191 230**
Nettolainanotto	84 036	73 191	54 071	33 844	10 371	..
TULOT YHTEENSÄ	220 631	209 092	206 544	207 759	192 008	..

(1) Budjettitalouden ja budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot.

24. Valtiontalouden kassamenot[1], miljoonaa markkaa

Menolaji	1993	1994	1995	1996	1997	1998*
Eläkkeet	11 201	11 543	12 088	12 519	12 901	13 400
Puolustusvoimien kalustohankinnat	2 941	3 732	3 022	3 697	4 468	4 800
Muut kulutusmenot	32 738	33 477	36 337	37 479	37 228	36 105
Kulutusmenot yhteensä	46 880	48 751	51 446	53 695	54 596	54 305
Valtionavut kunnille ym.	42 720	40 389	39 481	33 199	30 134	29 400
Valtionavut elinkeinoille	16 891	15 975	19 312	18 348	14 857	15 190
Valtionavut kotitalouksille yms.	39 422	43 981	42 488	40 450	38 421	38 150
Valtionosuudet kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoista	2 508	763	1 168	5 358	6 567	8 110
Muut siirrot kotimaahan	4 714	4 798	4 545	5 380	4 280	5 200
Siirrot ulkomaille	2 353	2 249	6 649	7 306	7 689	8 100
Siirtomenot yhteensä	108 608	108 154	113 644	110 040	101 947	104 150
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	340	312	274	213	360	390
Talonrakennukset	1 603	1 204	1 052	1 257	1 253	1 050
Maa- ja vesirakennukset	2 363	2 221	1 882	1 856	1 703	1 750
Reaalisijoitukset yhteensä	4 306	3 738	3 208	3 326	3 316	3 190
Valtionvelan korot	17 721	21 964	25 799	29 988	24 617	32 500
Muut menot	355	265	537	- 59	19	420
Muut menot yhteensä	18 076	22 229	26 336	29 929	24 636	32 920
Menot ilman rahoitustaloustoimia	**177 870**	**182 873**	**194 635**	**196 990**	**184 495**	**194 565**
Lainananto	9 928	7 721	7 120	7 354	9 401	9 875
Muut finanssisijoitukset	9 825	10 166	9 644	6 402	1 141	1 050
Finanssisijoitukset yhteensä	19 752	17 886	16 765	13 756	10 542	10 925
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	**197 622**	**200 759**	**211 399**	**210 746**	**195 038**	**205 490**
Valtionvelan nettokuoletukset	-	-	-	-	-	-
MENOT YHTEENSÄ	197 622	200 759	211 398	210 745	195 038	205 490

(1) Budjettitalouden sekä budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot.

25. Valtiontalouden rahoitus[1)], miljoonaa markkaa

	1993	1994	1995	1996	1997	1998**
Verotulot	100 404	104 502	108 713	124 246	134 507	145 595
Muut tulot	28 824	24 094	35 837	39 778	38 718	36 030
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	129 229	128 596	144 550	164 024	173 225	181 625
Tavaroiden ja palvelusten ostot	51 541	52 754	55 192	56 962	57 931	57 915
Siirtomenot	126 329	130 118	139 443	140 028	126 564	136 650
Menot ilman rahoitustaloustoimia	177 870	182 873	194 635	196 990	184 496	194 565
Tuloylijäämä (+)	**-48 641**	**-54 277**	**-50 085**	**-32 966**	**-11 271**	**-12 940**
Finanssisijoitukset, netto	12 387	10 580	8 841	3 862	2 130	1 320
Nettorahoitustarve (-)	**-61 028**	**-64 857**	**-58 926**	**-36 828**	**-13 401**	**-14 260**
Nettolainanotto (+), nettokuole-tukset (-)	**84 036**	**73 191**	**54 071**	**33 845**	**10 371**	..
Kassajäämä	**23 009**	**8 333**	**-4 855**	**-2 984**	**-3 030**	..

(1) Budjettitalous sekä budjetin ulkopuoliset valtion rahastot.

26. Valtiontalouden velka[1)], miljardia markkaa

	1993	1994	1995	1996	1997	1998**
Markkamääräinen	100,3	131,0	187,0	220,5	249,6	..
Valuuttamääräinen	155,6	176,6	172,3	175,0	168,6	..
Yhteensä	255,8	307,5	359,3	395,5	418,2	428
%/BKT	52,0	60,2	65,3	68,9	67,2	64

1) Ilman valtion eläkerahastosta budjettitalouteen otettuja sisäisiä luottoja.

27. Julkinen bruttovelka (EMU), miljardia markkaa

	1993	1994	1995	1996*	1997*	1998**
Valtio	249,9	278,0	296,5	312,1	323	328
Kunnat	26,3	24,4	22,4	19,6	20	21
Sosiaaliturvarahastot	3,7	1,9	0,4	0,1	0	0
Yhteensä	279,9	304,3	319,3	331,7	343	349
%/BKT	57,0	59,6	58,1	57,8	55,1	52

28. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1993	1994	1995	1996	1997	1998(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	11 321	12 058	9 327	8 092	7 848	8 095
vakuutettujen maksut	5 031	5 250	2 059	318	144	- 40
työnantajain maksut	6 290	6 808	7 268	7 774	7 704	8 135
Valtion ja kuntien rahoitusosuudet	7 755	6 047	7 126	7 019	7 036	6 891
valtion rahoitus	3 075	1 336	2 424	6 544	6 957	6 891
kansaneläkkeisiin	458	22	33	4 167	4 201	4 032
perhe-eläkkeisiin	261	254	249	246	244	246
rintamasotilaseläkkeisiin	1 121	1 060	1 014	947	879	831
lapsen hoitotukeen	-	-	386	410	422	423
vammaistukeen	-	-	155	154	155	156
eläkkeensaajien asumistukeen	-	-	587	620	1 056	1 203
kuntien rahoitus	4 680	4 711	4 702	475	79	-
kansaneläkkeisiin	4 293	4 284	4 248	0	0	-
eläkkeensaajien asumistukeen	387	427	454	475	79	-
Erityistuotot	1 221	1 930	2 730	2 707	2 707	2 707
osuus lvv/alv-tuotoista	891	1 600	2 400	2 400	2 400	2 400
maksu vakuutuslaitoksilta	330	330	330	307	307	307
Sijoitusomaisuuden tuotot	21	20	46	665[b]	59	80
Muut tuotot	45	37	34	10	9	8
Yhteensä	20 363	20 092	19 263	18 493	17 659	17 781
Kulut						
Eläkkeet	19 353	19 112	19 264	18 886	18 468	17 866
kansaneläkkeet	17 426	17 257	17 452	17 131	16 765	16 211
varsinainen kansaneläke	15 391	15 131	15 257	14 904	14 490	13 894
eläkkeensaajien asumistuki	907	993	1 055	1 097	1 146	1 205
eläkkeensaajien hoitotuki	1 023	1 028	1 033	1 034	1 051	1 061
muut	105	105	107	96	78	51
perhe-eläkkeet	261	253	249	246	245	246
rintamasotilaseläkkeet	1 120	1 059	1 013	945	880	830
Lapsen hoitotuet	383	383	393	410	423	423
Vammaistuet	163	160	157	154	155	156
Muut etuudet	44	37	38	15	13	12
Toimintakulut	569	638	639	1231[c]	634	654
Yhteensä	19 966	19 787	19 941	20 131	19 115	18 532

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.
(b) Tuottoihin sisältyy 578 milj. mk arvonkorotuksia.
(c) Toimintakulut sisältävät 578 milj. mk toimieläkevastuun nopeutetusta kattamisesta aiheutunutta kertasuoritusta. Nopeutettu kattaminen toteutettiin sijoitusomaisuudella ja siihen tehdyillä arvonkorotuksilla.

29. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1993	1994	1995	1996	1997	1998(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	10 589	12 077	12 473	13 227	12 032	11 255
vakuutettujen maksut	6 816	8 278	8 112	8 606	7 849	6 905
työnantajain maksut	3 773	3 799	4 361	4 621	4 183	4 350
Takautumissuoritukset	69	61	48	40	37	36
Erityistuotot	907	200	-	-	-	-
osuus lvv-tuotoista	891	200	-	-	-	-
työterveyshuoltomaksut	16	-	-	-	-	-
Sijoitusomaisuuden tuotot	15	7	5	5	5	9
Muut tuotot	142	137	193	137	95	79
Kuntien osuus hammashuollosta	-	-	-	-	-	-
Valtion rahoitusosuus	801	720	-	-	-	-
Yhteensä	12 523	13 202	12 719	13 409	12 169	11 379
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille(1)	9 403	9 326	9 499	9 595	9 895	10 291
päivärahat	2 685	2 621	2 525	2 373	2 385	2 510
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	3 431	3 145	3 064	2 876	2 829	2 850
lääkekorvaukset	2 236	2 459	2 707	3 002	3 288	3 433
lääkärinpalkkiokorvaukset	448	437	470	511	528	587
tutkimus- ja hoitokorvaukset	245	239	265	305	316	330
matkakorvaukset	358	425	468	528	549	581
Työterveyshuolto	736	641	585	553	641	682
Muut etuudet	1 032	1 009	1 036	1 054	1 109	1 180
Suoritukset terveyskeskuksille	4	-	-	-	-	-
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	55	34	33	34	33	31
Toimintakulut	855	957	959	979	951	980
Yhteensä	12 087	11 967	12 112	12 215	12 629	13 164

(1) Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.
(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

30. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa markkaa

	1992	1993	1994	1995	1996	1997*
Vakuutusmaksut						
palkoista(1)	19 163	21 487	23 171	26 750	28 995	31 710
yrittäjätuloista(2)	2 560	2 619	2 670	2 754	2 893	2 928
yhteensä	21 723	24 106	25 841	29 504	31 888	34 638
Eläkkeet						
palkansaajat(1)	21 820	23 033	24 126	25 461	26 777	27 977
yrittäjät(2)	4 549	4 769	4 963	5 197	5 432	5 625
- siitä valtion rahoitus	2 294	2 357	2 411	2 417	2 369	2 306
yhteensä	26 369	27 802	29 089	30 659	32 209	33 603
Vastuuvelka 31.12.(3) (rahastot)	135 959	147 525	158 846	169 076	184 714	199 910
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	4,6	5,0	5,1	4, 9	5,1	5,1
Eläkkeet, % BKT:sta	5,5	5,8	5,7	4, 6	4,7	4,5
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	14,4	18,5	18,6	20, 6	21,1	21,2
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	9,0	8,5	6,5	6, 5	6,1[a]	5,5

Lähde: Eläketurvakeskus.
(1) TEL, LEL, TaEL ja MEL.
(2) MYEL ja YEL.
(3) Palkansaajien eläkelakien mukainen vastuuvelka.
(a) 6,0 % 1.4.1996 lähtien.

31. Veroasteet suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

	1994	1995	1996*	1997*	1998**
Veroaste(1)	**47,6**	**46,1**	**48,1**	**47,0**	**46,7**
välittömät verot	17,4	17,4	19,3	18,9	19,0
välilliset verot ja pakolliset maksut	15,0	14,2	15,0	15,0	14,9
pakolliset työeläkemaksut	7,9	8,2	8,4	8,3	8,3
muut pakolliset sosiaaliturvamaksut	7,3	6,3	5,5	4,8	4,5
Veroaste sektoreittain	**47,6**	**46,1**	**48,1**	**47,0**	**46,7**
valtio	23,0	22,4	24,2	24,3	24,4
kunnat	10,6	10,1	10,9	10,5	10,4
työeläkelaitokset	6,7	7,1	7,4	7,3	7,3
muut sosiaaliturvarahastot	7,3	6,3	5,5	4,8	4,5
Euroopan unioni	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1
Tulonsiirrot julkiselta sektorilta yksityiselle	**29,3**	**27,8**	**26,5**	**24,6**	**23,1**
tukipalkkiot	3,1	3,3	2,9	2,4	2,1
työeläkelaitosten sosiaalivakuutus-etuudet	7,2	6,9	7,0	6,8	6,6
muut sosiaalivakuutusetuudet	10,2	9,2	8,8	8,0	7,3
muut tulonsiirrot	8,9	8,4	7,8	7,4	7,1
Nettoveroaste(2)	**18,3**	**18,3**	**21,6**	**22,5**	**23,7**
valtio	15,8	15,4	17,7	18,3	18,7
kunnat	9,4	8,9	9,7	9,4	9,4
työeläkelaitokset	-0,4	0,2	0,4	0,5	0,7
muut sosiaaliturvarahastot	-6,5	-6,5	-6,4	-5,9	-5,3
Euroopan unioni	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1
Nettosiirrot valtiolta kunnille	7,5	7,0	5,6	4,5	4,1

(1) Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille (ei sisällä pakollisia ryhmähenki- ja tapaturmavakuutus-maksuja).
(2) Nettotulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille.

32. Maksutase, miljoonaa markkaa

	1996*			1997*		
	Tulot	Menot	Netto-tulot	Tulot	Menot	Netto-tulot
Vaihtotase						
Kauppatase						
ml. tavarakaupan korjauserät	182 436	138 110	44 326	208 765	157 170	51 595
Kuljetus	12 400	5 545	6 855	13 145	6 423	6 722
Matkustus	8 778	10 979	-2 201	10 172	11 762	-1 591
Muut palvelut	15 315	16 921	-1 606	15 597	17 277	-1 680
Tavaroiden ja palvelusten tase	218 928	171 554	47 374	247 678	192 632	55 046
Pääomakorvaukset	15 375	32 900	-17 525	20 251	34 767	-14 516
Tulonsiirrot	5 271	10 308	-5 037	6 283	10 666	-4 383
Muut	2 427	4 212	-1 785	2 425	4 489	-2 064
Vaihtotase	242 002	218 974	23 027	276 636	242 553	34 083
	Saatavien muutos	Velkojen muutos	Netto-muutos	Saatavien muutos	Velkojen muutos	Netto-muutos
Pääomatase	- 340	596	256	0	1 296	1 296
Rahoitustase (ml. varannon muutos)	-42 924	21 463	-21 461	-73 654	44 832	-28 821
Suorat sijoitukset	-16 516	5 093	-11 423	-25 579	8 709	-16 870
Arvopaperisijoitukset	-19 033	6 830	-12 204	-23 624	19 907	-3 717
Lainat	-4 523	12 737	8 214	-6 761	10 533	3 772
Kauppaluotot	- 982	-3 383	-4 365	-3 917	- 632	-4 549
Muu pääoma	-15 945	187	-15 758	-2 985	6 315	3 330
SP:n valuuttavarannon muutos	14 075		14 075	-10 788		-10 788
Pääoma- ja rahoitustase	-43 264	22 059	-21 205	-73 654	46 128	-27 525
Virhetermi			-1 822			-6 558
Lisätietoja						
Julkinen (valtio ja kunnat)	-2 930	9 480	6 550	-3 345	-2 887	-6 232

Lähde: Suomen Pankki.
Saatavien lisäys -, vähennys +
Velkojen lisäys +, vähennys -

33. Pankkien otto- ja antolainaus vuoden lopussa, miljoonaa markkaa

	1993	1994	1995	1996	1997
Ottolainaus	284 575	288 743	306 231	296 140	303 351
Markkatilit	268 787	275 411	291 388	283 645	291 079
Verottomat tilit	156 699	162 021	173 207	188 926	206 985
Lähdeverolliset tilit	62 303	57 375	56 445	35 953	22 329
Muut verolliset tilit	49 762	56 018	61 721	58 767	61 765
Valuuttatilit	15 788	13 332	14 843	12 495	12 272
Antolainaus	339 608	311 761	291 291	289 144	291 986
Markkaluotot	269 789	264 683	258 167	265 015	275 740
Valuuttatilit	69 819	47 078	33 124	24 130	16 246

34. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan, miljoonaa markkaa

	1993	1994	1995	1996	1997
Suomen Pankki	3 402	3 248	2 980	2 362	1 850
Kotimaiset talletuspankit	344 519	312 207	290 749	281 845	272 342
Ulkomaalaisten omistamat talletuspankit	147	255	2 459	3 952	5 799
Muut luotto- ja rahoituslaitokset	59 717	54 653	49 409	50 717	58 802
Vakuutuslaitokset	10 229	10 342	9 393	8 583	8 245
Julkisyhteisöt	160 633	150 818	140 976	126 094	119 714
Ulkomaat, pitkäaikainen	81 049	61 333	77 503	79 411	90 549
Yhteensä	659 696	592 856	573 469	552 964	557 301

35. Arvopaperimarkkinat, miljoonaa markkaa

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Osakeannit	1 993	10 439	12 155	3 067	2 470	1 952
Vaihtovelkakirjat ja optiolainat (1)	1 401	850	2 456	374	424	67
Joukkovelkakirjat (2)	23 808	49 113	46 072	71 860	75 419	66 343
siitä yritykset	989	2 311	4 053	691	3 151	2 383
rahoituslaitokset	9 311	10 018	9 899	4 556	9 049	6 795
valtio	12 965	36 512	31 528	66 557	62 139	57 165
Markkinoilta kerätty pääoma yhteensä	27 202	60 402	60 683	75 301	78 313	68 362
Pörssin vaihto						
osakkeet ja merkintäoikeudet	10 277	46 337	68 921	83 019	101 265	186 161
kokonaisvaihto	25 654	106 314	71 082	84 094	101 806	186 649

(1) Markkamääräiset, yritysten liikkeeseen laskemat yleisölainat.
(2) Markkamääräiset yleisölainat.

Liite n:o 2 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 1999 [1)]

VEROJÄRJESTELMÄN KAUTTA ANNETTAVA TUKI

[1)] Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki aiheutuu poikkeamasta verotuksen perusrakenteesta. Verotuen tarkoituksena on tukea verovelvollista tai välillisesti muuta talouden toimijaa. Tässä esitettyjen verotukilaskelmien perusteet on kuvattu valtiovarainministeriön julkaisussa "Verotuet Suomessa" (1988). Laskelmat ilmestyvät vuosittain valtion talousarvioesityksen liitteenä. Nyt julkaistavien laskelmien viimeisin kaikki veromuodot kattava tarkasteluvuosi on 1996.

Verotuksessa ei vuonna 1996 tehty sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka olisivat vaikuttaneet mainittavasti verotukien kokonaismäärään. Se pysyi runsaassa 40 miljardissa markassa.

Valtion tehtäväalueen mukaan tarkasteltuna eniten verotukia kohdistui sosiaaliturvaan, runsaat 17 miljardia markkaa. Suurimmat yksittäiset verotuet — kunnallinen eläketulovähennys, työntekijöiden lakisääteisen eläkemaksun vähentäminen ja lapsilisien verovapaus — kattoivat alueen verotuista 70 prosenttia.

Asumisen ja ympäristön verotuki oli lähes 11 miljardia markkaa. Se koostui asuntovelkojen korkovähennyksestä sekä asumistukien, oman asunnon myyntivoiton ja asuntotulon verovapaudesta.

Teollisuuden ja elinkeinojen verotuet alenivat jonkin verran vuodesta 1995 ja olivat vajaa 5 miljardia markkaa. Suurimmat verotuet saatiin yritysten poistosäännösten perusteella, kaikkiaan 3,2 miljardia markkaa.

Maa- ja metsätalouden verotuki ei juuri muuttunut vuonna 1996 vaan pysyi vajaassa 3 miljardissa markassa.

Liikenne sai verotukea lähes yksinomaan arvonlisäverotuksen kautta. Yhteensä tuki oli 1,8 miljardia markkaa.

Taulukoissa 1—4 esitetään valtion tehtäväalueille kohdistuneet verotuet sekä valtion siirtomenot. Taulukossa 5 on eritelty yksittäiset verotuet.

Lukujen merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon, että verotuen poistaminen ei välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja verovelvollisten käyttäytymiseen.

*Taulukko 1. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan 1995—1996, milj. markkaa**

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MVL ja niihin liittyvä verotus		Välillinen verotus	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Yleinen hallinto	100	100	—	—	—	—
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	—	—
Opetus, tiede ja kulttuuri	800	800	—	—	—	—
Sosiaaliturva	17 300	17 100	—	—	30	40
Terveydenhuolto	—	—	—	—	400	400
Asuminen ja ympäristö	10 000	10 800	—	—	—	—
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	200	200	1 200	1 200	1 400	1 500
Liikenne	200	200	—	—	1 500	1 500
Teollisuus ja elinkeinot	1 600	1 600	3 500	2 900	300	300
Muut menot	1 100	800	—	—	—	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	3 700	3 700	—	—	800	1 000

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

*Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet yhteensä valtion tehtäväalueen ja veronsaajan mukaan 1995—1996, milj. markkaa **

	Valtio		Muut veronsaajat		Yhteensä	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Yleinen hallinto	35	40	35	40	70	80
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	—	—
Opetus, tiede ja kulttuuri	400	500	400	400	800	800
Sosiaaliturva	6 000	5 900	11 300	11 300	17 300	17 100
Terveydenhuolto	400	400	—	—	400	400
Asuminen ja ympäristö	2 700	3 100	7 300	7 700	10 000	10 800
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	2 000	2 200	700	700	2 700	2 900
Liikenne	1 500	1 600	100	100	1 600	1 700
Teollisuus ja elinkeinot	4 900	4 400	500	400	5 400	4 800
Muut menot	1 100	800	—	—	1 100	800
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	2 400	2 600	2 100	2 100	4 400	4 600

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

*Taulukko 3. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion verotuksessa ja valtion siirtomenot tilinpäätöksen mukaan eri tehtäväalueilla 1995—1996, milj. markkaa**

	Verotuet		Siirtomenot		Muutos 96/95, %	
	1995	1996	1995	1996	Verotuet	Siirtomenot
Yleinen hallinto						
Yleinen järjestys ja turvallisuus	35	40	7 300	7 600	14	4
Maanpuolustus						
Opetus, tiede ja kulttuuri	400	500	19 000	18 800	0	—1
Sosiaaliturva	6 400	6 300	48 300	47 500	—2	—2
Terveydenhuolto						
Asuminen ja ympäristö	2 700	3 100	4 000	3 200	15	—20
Työvoima	—	—	9 300	10 600	—	14
Maa- ja metsätalous	2 000	2 200	14 100	11 300	10	—20
Liikenne	1 500	1 600	1 700	800	7	—53
Teollisuus ja elinkeinot	4 900	4 400	5 900	5 500	—10	—7
Muut menot	1 100	800	6 800	2 900	—27	—57
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	2 400	2 600	—	—	8	—

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

*Taulukko 4. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion tehtäväalueen mukaan 1993—1996, milj. markkaa**

	1993	1994	1995	1996
Yleinen hallinto	100	100	100	100
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—
Maanpuolustus	600	200	—	—
Opetus, tiede ja kulttuuri	800	800	800	800
Sosiaaliturva	16 400	16 400	17 300	17 100
Terveydenhuolto	900	400	400	400
Asuminen ja ympäristö	12 500	11 100	10 000	10 800
Työvoima	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	5 700	5 100	2 700	2 900
Liikenne	4 100	2 400	1 600	1 700
Teollisuus ja elinkeinot	3 600	5 400	5 400	4 800
Muut menot	1 100	1 100	1 100	800
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	700	—1 300	4 400	4 600

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Lyhenteet:

L	laki
A	asetus
ALVL	arvonlisäverolaki 1501/93
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta
MVL	maatilatalouden tuloverolaki
LVVL	liikevaihtoverolaki 559/91
ELVVL	liikevaihtoverolaki 532/63
ETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1240/88
TVL	tuloverolaki 1535/92
ETY	Euroopan Yhteisöjen neuvoston asetus

Taulukko 5. Eritellyt tiedot taloudellisesti merkittävistä verotuista valtion talousarvion tehtäväalueen ja veromuodon mukaan 1993—1998

Selite: * = ennakkolaskelma, ** = ennuste, — = ei mitään ilmoitettavaa, .. = tietoa ei käytettävissä

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
1. Yleinen hallinto							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Ulkomaan edustuksessa palvelevan ym. saamien eräiden korvausten verovapaus ETVL 53 § 1 k TVL 76 § 1 k	70	70	70	80	90	..	Suuruusluokka-arvio.
2. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ulkomailla suoritetuista asiantuntijatehtävistä maksaman palkan verovapaus ETVL 53 § 2 k TVL 76 § 3 k	..	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa.
2. Maanpuolustus							
Välillinen verotus							
1. Puolustuslaitoksen eräiden ulkomaisten hankintojen liikevaihtoverottomuus Tulliverol. 15 § ELVVL 26 § LVVL 36 §	570	230	—	—	—	—	Liikevaihtoverottomuus johtuu tulliverolain perusteella myönnetystä tullittomuudesta. Poistettu 1994.
3. Opetus, tiede ja kulttuuri							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev.lut. ja ortod. kirkko) ETVL 17 § 2 k ETVL 21 § TVL 21 ja 23 §	500	500	500	550	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
2. Stipendien ja vastaavien verovapaus ETVL 64 § 1 mom 1 k TVL 82 § 1 mom 1 k	200	160	100	90	90	100	Opintorahan ja korkeakoulustipendien verovapaudesta aiheutuva tuki. Korkeakouluopiskelijoiden opintoraha tuli veronalaiseksi 1.7.1992 ja keskiasteen opiskelijoiden opintoraha 1.7.1994 lähtien.
3. Opintorahavähennys kunnallisverotuksessa TVL 105 §	80	140	190	190	170	160	
4. Sosiaaliturva							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus ETVL 55 § ja 57 § 9 k TVL 92 § 1, 2 ja 6 k	660	680	670	630	580	580	
2. Sotavammojen korvauksen verovapaus ETVL 56 § 2 mom 3 k TVL 80 § 3 k	460	450	440	420	400	380	
3. Toimeentulotuen verovapaus ETVL 57 § 1 k TVL 92 § 22 k	700	800	800	900	900	900	
4. Elatustuen ja elatusavun verovapaus ETVL 57 § 2 k ja 75 § 1 mom TVL 90 § ja 92 § 7 k	490	590	580	580	570	570	
5. Lapsilisien verovapaus ETVL 57 § 8 k TVL 92 § 5 k	2200	3850	3600	3300	3200	3200	Lapsilisien määriä korotettiin 1994 samalla kun perhepoliittiset vähennykset poistettiin.
6. Rintamasotilaseläkkeen verovapaus ETVL 55 § 6 k TVL 92 § 2 k	—	—	—	—	—	—	
7. Erorahan verovapaus ETVL 57 § 11 k TVL 92 § 10 k	250	160	100	90	80	80	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
8. Lapsenhoitovähennys valtionverotuksessa ETVL 101 § TVL 99 §	400	—	—	—	—	—	Poistettu 1994.
9. Eläketulovähennys valtionverotuksessa ETVL 102 § TVL 100 §	110	70	70	50	20	20	
10. Lapsivähennys kunnallisverotuksessa ETVL 105 § TVL 102 §	2800	—	—	—	—	—	Poistettu 1994.
11. Kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys ETVL 106 § TVL 103 §	300	—	—	—	—	—	Poistettu 1994.
12. Invalidivähennys kunnallisverotuksessa ETVL 107 § TVL 104 §	180	200	190	170	160	160	
13. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys ETVL 108 § TVL 101 §	4300	4300	4500	4200	4200	4200	
14. Invalidivähennys valtionverosta ETVL 146 § TVL 126 §	250	260	270	250	260	270	
15. Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta ETVL 146 § 3 mom TVL 127 §	20	20	30	30	30	30	
16. Työntekijöiden lakisääteisen eläkemaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom	2950	3000	3950	4700	4950	5300	
17. Työntekijöiden työttömyysvakuutus- ja työttömyyskassamaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom ja 95 § 1 mom 2 k	300	2000	2050	1750	1800	1700	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
Välillinen verotus							
1. Autoveron palautus invalideille L 1482/94 50—51 §	30	30	30	40	40	..	
5. Terveydenhuolto							
Välillinen verotus							
1. Lääkkeiden alennettu alv-kanta (12 %) ELVVL 4 § 3 mom ja 18 § 1 mom LVVL 29 § ja 50 § ALVL 85 § 1 mom 5 k	890	400	360	400	433	..	Suuruusluokka-arvio. Ennen vuotta 1995 verotuki aiheutui lääkkeiden liikevaihtoverottomuudesta.
6. Asuminen ja ympäristö							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus ETVL 73 § 1 mom 1 k TVL 48 § 1 mom 1 k	2600	2500	2500	3000	3000	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen nimellishintaisiin kauppasummiin ja 50 %:n hankintameno-olettamaan. Sovellettu pääomatulojen verokantaa.
2. Asumistukien verovapaus ETVL 57 § 15 k TVL 92 § 15 k	950	1200	1200	1150	1100	1150	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat) L 953/74 ETVL 87—91 § TVL 131—134 §, 144 §	4100	3500	3200	2400	2200	2300	Tukeen sisältyy ylimääräinen korkovähennys.
4. Asuntotulon verovapaus L 505/73 1 § 2 mom	2600	3000	3100	4200	4500	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen arvostamiseen aravahinnoin ja 3 % tuotto-oletukseen. Asuntotulon verotus poistui kiinteistöveron voimaan tullessa v.1993. Vuodesta 1993 lähtien asuntotulo on katsottu pääomatuloksi. Verotukea laskettaessa kiinteistöveroa ei ole vähennetty.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
Välillinen verotus							
1. Vesijohtoveden liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	290	120	—	—	—	—	Poistettu 1994.
2. Asuntorakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	2000	800	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
7. Maa- ja metsätalous							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus ETVL 80 § 1 mom 5 k TVL 89 §	10	20	20	20	20	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Maatalouden sopeutumisvähennys TVL 149 a §	—	—	150	150	140	140	Koskee vuosia 1995—1999.
Maatilatalouden tuloverotus							
1. Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus MVL 4 §	250	250	250	250	..	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Koneiden, kaluston ja laitteiden poistot MVL 8 § 4 mom	—	—	10	10	..	..	
3. Rakennusten hankintamenon poisto MVL 9 § 2 mom	50	60	40	30	..	..	Suuruusluokka-arvio.
4. Hankintatyön arvon verovapaus MVL 12 § ja 12 a §	240	240	240	240	..	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Metsänhoitomaksun vähentäminen MVL 13 § 1 mom	50	50	50	50	..	..	Suuruusluokka-arvio.
6. Metsätuhoalueen verovapaus MVL 14 §	40	40	40	40	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
7. Metsätalouden puhtaan tulon arvostuskäytäntöön liittyvä verotuki MVL 11 §	600	600	500	500	..	..	Suuruusluokka-arvio.
8. Metsätalouden avustusten verovapaus MVL 11 §	80	80	80	80	..	..	Suuruusluokka-arvio.
9. Tasausvaraus MVL 10 a-c §	..	..	..	..	..	..	
1.—9. Verotuet yhteensä	1310	1320	1210	1200	..	..	
Välillinen verotus							
1. Liikevaihtoverotuksen alkutuotevähennys-järjestelmä ELVVL 4 § 1 mom ja 18 § 1 mom LVVL 47—49 §							
— kotim. kulutus ALVL 47—49 §, 107—108 §	4380	4200	—	—	—	—	Bruttomääräinen alkutuotevähennyksen vaikutus. Poistettu 1995.
— vienti	710	710	—	—	—	—	Liikevaihtoverojärjestelmän kautta maksettua maataloustuotteiden vientitukea. Poistettu 1995.
2. Maatalouden tuotantopanoksiin sisältyvä piilevä liikevaihtovero (verosanktio)							
— investoinnit	—250	—440	—	—	—	—	Kone-, kalusto- ja rakennusinvestointeihin sekä muihin tuotantopanoksiin sisältyvä liikevaihtovero, jota ei voida verotuksessa vähentää. Poistettu 1995.
— muut tuotantopanokset	—720	—900	—	—	—	—	
3. Hinnanalennuskorvausten liikevaihtoverottomuus ELVVL 17 § LVVL 22 §	140	80	—	—	—	—	Alentaa budjetissa näkyviä hinnanalennuskorvauksia verotuen määrällä. Poistettu 1994.
4. Elintarvikkeiden alennettu alv-kanta (17 %)	—	—	1350	1520	1650	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
Kohdat 1—4 yhteensä	4260	3650	1350	1520	1650	..	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
5. Rehujen liikevaihto-verottomuus ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 27 §, 28 § ja 47 § — maatalous — lemmikkieläimet ym. ALVL 52 §	(570) 90	(600) 90	— —	— —	— —	— —	Maatalouden käyttämien rehujen verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin. Poistettu 1995.
6. Lannoitteiden liikevaihto-verottomuus ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 28 § ja 47 § — maatalous — muu ALVL 52 §	(400) 30	(370) 30	— —	— —	— —	— —	Maatalouden käyttämien lannoitteiden verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin. Poistettu 1995.
8. Liikenne							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Merityötulovähennys EETVL 30 § L 455/85 ETVL 92-95 § TVL 97 §	150	180	170	180	180	180	
Välillinen verotus							
1. Henkilökuljetusten alennettu alv-kanta (6 %) ELVVL 1 § LVVL 1 § ja 4 § ALVL 85 a § 1 mom 1 k	2200	1000	560	690	750	..	Suuruusluokka-arvio. Ennen vuotta 1995 verotuki aiheutui henkilökuljetusten liikevaihtoverottomuudesta.
2. TV-lupien alennettu alv-kanta (6 %) ALVL 85 a § 1 mom 3 k	—	—	190	160	170	..	Kohdistuu Oy Yleisradio Ab:n valtion radiorahastosta saamaan korvaukseen.
3. Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien alv:n nollaverokanta ALVL 55 § ELVVL 3 § 1 mom a k LVVL 27 § 1 mom 1—2 k	610	650	570	540	580	..	Suuruusluokka-arvio. Ennen vuotta 1995 verotuki aiheutui lehtien liikevaihto-verottomuudesta.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
4. Maa- ja vesirakentamisen verottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	1000	400	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Sisältää jonkin verran myös muita kuin liikenteeseen kohdistuvia töitä. Poistettu 1994.
5. Taksien autoverohuojennus L 482/67 7 § ja 13 a § L 1482/94 28 §	120	120	130	140	140	..	Sisältää myös arvioidun liikevaihtoverohuojennuksen.
9. Teollisuus ja muut elinkeinot							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Kera Oy:n, Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Ekokem Oy:n verovapaus ETVL 16 § 1 mom 1 k TVL 20 § 1 mom 1 k	40	40	40	70	40	..	
2. Rajoitetusti verovelvollisen tuloverovapaus obligaatioiden ym. tuottamasta korkotulosta ETVL 9 § 1 mom 2 k TVL 9 § 2 mom	1400	1500	1300	1300	1400	1400	Suuruusluokka-arvio.
3. Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus ETVL 54 § TVL 77 §	150	150	150	150	150	..	
4. Yhtiömiesvähennys TVL 148 §	140	150	100	70	40	20	
Elinkeinotulon verotus							
1. Kehitysalueiden ylimääräinen investointivähennys L 290/82	10	10	5	2	..	..	Vähennys koskee viimeistään 1989 tehtyä investointia.
2. Jäämaksuluokkavähennys L 433/81 6 §	40	40	20	5	..	..	
3. Vaihto-omaisuuden aliarvostus EVL 28 §	20	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1993. Siirtymäsäännökset koskevat turva- ja velvoitevarastoja 1993.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
4. Toimintavaraus EVL 46 a §	200	10	40	—20	..	..	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1993 muilta paitsi yksityisiltä liikkeenharjoittajilta ja yhtymiltä. Yhteisöillä 1993 vielä 10 % varaus.
5. Varasto- ja toimintavarausten tuloutus	—1300	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Osasta purkautuvista varauksista voitiin muodostaa siirtymävaraus, joka tuloutetaan epäsuorasti investointivarauksen tapaan.
6. Investointivaraus L 1094/78 3 § L 1253/88 3 §	—210	—260	—220	—280	..	..	Varauksen tekomahdollisuus poistettu 1992. Poistomahdollisuuksien pieneneminen vähentää aiempien vuosien verotukea. Laskettu menetetyistä teknistaloudellisista poistoista.
7. Alushankintavaraus L 433/81 7 §	20	—	—	—	—	—	Poistettu 1994.
8. Koneiden ja kaluston poistaminen EVL 30 § 3 mom ja 31 §	2000	2400	2800	3000	..	..	
9. Tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetut poistot L 462/93	360	350	40	—	—	—	
10. Kehitysalueiden vapaat tai korotetut poistot L 1003/75 2 § 1 mom L 290/82 2 § L 1073/89 L 1262/93	200	300	820	200	..	..	Suuruusluokka-arvio.
11. Teollisten investointien väliaikainen investointituki L 444/94	—	7	5	—	—	—	
1.—11. Verotuet yhteensä	1340	2857	3510	2907	..	..	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
Välillinen verotus							
1. Palvelujen liikevaihtoverottomuus (majoitustoiminta, kauneuden- ja terveydenhoitopalvelut, virkistys- ja kulttuuripalvelut jne.) ELVVL 1 § LVVL 4 §	3500	1600	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
2. Työpaikkaruokailun liikevaihtoverottomuus ALVL 53—54 § ELVVL 1 § LVVL 4 § ja 16 §	210	200	—	—	—	—	Ruokala- ja ravintolatoiminta on yleisesti liikevaihtoverollista. Poistettu 1995.
3. Elokuvanäytösten alennettu alv-kanta (12 %) ALVL 85 a § 1 mom 4 k	—	—	30	30	40	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
4. Viihdetilaisuuksien (yms.) alennettu alv-kanta (6 %) ALVL 85 a § 1 mom 4 k	—	—	10	10	10	..	
5. Liikuntapalvelujen alennettu alv-kanta (12 %) ALVL 85 a § 1 mom 3 k	—	—	..	..	..	..	Ei arvioitavissa.
6. Kirjojen alennettu alv-kanta (12 %) ALVL 85 a § 1 mom 7 k	—	—	90	100	110	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
7. Majoituspalvelujen alennettu alv-kanta (6 %) ALVL 85 a § 1 mom 2 k	—	—	160	160	180	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
8. Kotimaisten polttoaineiden ja eräiden jäteaineiden liikevaihtoverottomuus ALVL 57 § ELVVL 3 § 1 mom b k ja 18 § 1 mom d k LVVL 27 § ja 47 §	300	350	—	—	—	—	Poistettu 1995.
9. Maakaasun maahantuonnin liikevaihtoverottomuus ALVL 94 § ELVVL 3 a § ja 18 a § LVVL 36 § ja 47 §	250	280	—	—	—	—	Poistettu 1995.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
10. Vientiä rasittava piilevä liikevaihtovero (verosanktio)	—3700	—1700	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
10. Muut menot							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Obligaatioiden koron verovapaus L 878/85, L 412/69, L 785/81 L 952/85, L 726/88, L 1341/90	200	200	150	100	50	50	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Tuki on laskettu korkotulon lähdeveroprosentin mukaan.
2. Talletusten koron verovapaus L 1000/85 1 §, L 726/88 L 1341/90	900	900	900	700	700	700	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Tuki on laskettu korkotulon lähdeveroprosentin mukaan.
11. Ei eriteltävissä							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Ns. henkilökuntaetuuksien verovapaudet ETVL 49 § TVL 69 §	1000	1000	1000	1100	1200	1300	Suuruusluokka-arvio.
2. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen ETVL 82 § 6 k TVL 95 § 1 mom 2 k	1050	1050	1150	1200	1200	1200	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (muut kuin asuntovelat) L 953/74 ETVL 87—91 § TVL 144 § 6 mom	650	400	—	—	—	—	
4. Pienituloisten tilapäinen ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa 1991—95 ETVL 167 b § TVL 145 §, 143 § 8 mom	360	560	500	480	1600	1600	Vähennyksen laskentaperusteet muuttuivat vuonna 1994.
5. Luontoisetujen osittainen verovapaus ETVL 47 § TVL 64 §	1000	900	800	700	600	600	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
6. Erityisalojen matkustamis kustannusten korvauksen verovapaus ETVL 50 § TVL 71 § 2 mom	60	60	60	50	50	50	
7. Päivärahojen osittainen verovapaus ETVL 50 § TVL 73 §	250	220	170	150	120	110	
Välillinen verotus							
1. Eräiden rakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	400	200	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio, joka kattaa julkiset ja ei-liikevaihtoverollisten toimintojen kuten pankkien ja vakuutusyhtiöiden toimitilarakennukset. Poistettu 1994.
2. Julkisen toiminnan välituotepanosten alempi keskim. alv-kanta (21 %)	—	—	410	480	..	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
3. Muun toiminnan välituotepanosten alempi keskim. alv-kanta (21.5 %)	—	—	100	120	..	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
4. Ravi- ja lemmikkieläinten myynnin ja maahantuonnin liikevaihtoverottomuus ELVVL 3 § 1 mom d k LVVL 27 §	30	10	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
5. Kuljetusten tai palvelujen hintoihin sisältyvän liikevaihtoveron vähennyskelvottomuus (verosanktio)	—2800	—3700	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
6. Telepalvelujen ostohinnan vähennyskelvottomuus (verosanktio) ELVVL 1 § ja 17 § 2 mom LVVL 4 § ja 42 §	—800	—900	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1993	1994	1995	1996	1997*	1998**	
7. Investointien rajoitettu vähennysoikeus liikevaihtoverotuksessa pl. maatalouden investoinnit (verosanktio)	—2600	—1800	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Vain tuotannolliset investoinnit ja energiainvestoinnit ovat rajoitetusti vähennyskelpoisia. Poistettu 1994.
8. Muut liikevaihtoverotuksen puutteelliset vähennysoikeudet (verosanktio)	—1900	—1200	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
Piilevä liikevaihtovero yhteensä (kohdat 5—8)	—8100	—7600	—	—	—	—	
Siitä							
— kotimaiseen kulutukseen kohdistuva osuus	—4400	—5900	—	—	—	—	
— vientiin kohdistuva osuus	(–3700)	(–1700)	—	—	—	—	Sisältyy teollisuuden ja elinkeinojen verotukiin.
9. Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti TulliveroL 14 § 1 mom 3 k ja 2 mom ETY 918/83 L 1482/94 25 §	270	250	250	350	250	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää auto- ja moottoripyöräveron ja liikevaihtoveron menetykset.